
Tanjore Sarasvati Mahal Series No. 267

Rishyasringa Samhita

PART—II

Edited with introduction

By

Vedartha Ratnakara, Veda Vachaspati,
Srutismrti, Itihasa, Mimamsadvaya, Kalpasutra Visarada,

AGNIHOTRAM

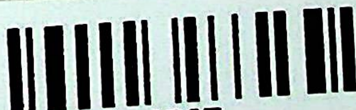
RĀMĀNUJA TĀTĀCHĀRYA

(Receipient of President Award for Sanskrit)

THANJAVUR MAHARAJA SERFOJI'S
SARASVATI MAHAL LIBRARY SOCIETY

1988] [Rs. Rs:10

First Edition 1988

Published by :

T. M. S. S. M. Library Society,
Thanjavur.

Printed by :

Phone : 2659

Sarma's Sanatorium Press,
Pudukkottai-622 001.

सरस्वतीमहाल ग्रन्थमालया: पुष्पम् — २६७

ऋश्यशृङ्गमहर्षिणोपदिष्टा

॥ ऋश्यशृङ्गसंहिता ॥

द्वितीय भाग:

संपादक:

भारतीयराष्ट्रपतिना सम्मानिता:

वेदार्थरत्नाकर:, वेदवाचस्पति:, श्रुतिस्मृत्यैतिहासमीमंसाद्वय

कल्पसूत्र विशारद

श्री अग्निहोत्रं रामानुजताताचार्या:

तंजापुरी महाराजा शरभोजी सरस्वतीमहालग्रन्थालय निर्वाहकसमिति:

तंजापुरी ॥

१९८८]

[रु. ४५-००

प्रथमावृत्तिः — १९८८

प्रकाशकः

तंजापुरी महाराजा शरभोजीं सरस्वतीमहाल् ग्रन्थालय निर्वाहकसमितिः

तंजापुरी ॥

मुद्रकः

शर्मास् सानटोरियम् प्रेस, गणेशनगर, पुदुक्कोट्टै,

வெளியிடுவோர் முகவுரை

மனிதனின் தேவைகளும் விருப்பங்களும் அதிகரிக்கும் போது ஏற்படும் துன்பங்களையும் தொல்லைகளையும் போக்கிக் கொள்வதற்கு, தான் வழிபடும் தெய்வத்தை முறையாக வழிபட்டு வேண்டியதைப் பெற்று இம்மையில் வளமுடன் வாழ்ந்து, இறுதியில் இறையருளில் இரண்டறக் கலக்கும் தன்மையைக் கூறுவனவே மந்திர சாஸ்திரங்களின் மையக் கருத்து.

நமது முன்னோர்கள் தங்களின் தேவைகளை வேண்டிப் பெறுவதற்கான முறைகளை ஆராய்ந்து, அந்தந்த தெய்வங்களுக்குரிய, முழுமையானதும், செழுமையானதுமான ஆற்றலை வெளிப்படுத்தும் எழுத்துக்களைத் தேர்ந்தெடுத்தனர். அத்தகைய எழுத்துக்களே வித்தெழுத்துக்கள் எனப்படும் பீஜாக்ஷரங்களாகும்.

உதாரணமாக, செல்வம் வேண்டுபவன் திருமகளுக்குரிய வித்தெழுத்தான 'ஸ்ரீம்' என்ற எழுத்தையும் நாவன்மை, கல்வி கேள்விகளில் சிறப்புப் பெறுவதற்கு நாமகளுக்குரிய 'ஐம்' என்ற எழுத்தையும் பிரணவ ஒலியான 'ஓம்' என்பதுடன் இணைத்துப் பலமுறை மனதில் தியானித்து நாவினால் உச்சரித்து வழிபட வேண்டும், என வகுக்கப்பட்டது. இத்தகைய பீஜாக்ஷரங்களின் வரிசையே மந்திரங்கள் எனப் பெறும்.

இத்தகைய வித்தெழுத்துக்களை அமைக்கும் முறை, வழிபாடு நெறி, வழிபாடு செய்பவனின் தகுதிகள், வழிபடும் தெய்வங்களின் உருவ அமைப்பு, வழிபடும் காலம், வழிபடுதலால் பெறும் நன்மை ஆகிய அனைத்தையும் விளக்குவனவே மந்திர சாஸ்திர நூல்களாகும்.

இத்தகைய மந்திரங்களில் வேதநெறிப்படி, வழிபாடு புரிவதை, 'வைதீக மார்க்கம்' என்றும் அவ்வாறு அமையாததை 'அவைதீக மார்க்கம்' என்றும் இரண்டு பிரிவுகளாகக்

கூறுவர். வேதநெறி வழியே, வழிபாடு பற்றி விளக்கங்களைக் கூறும், ருக்வேதம், யஜுர் வேதம், மற்றும் காளிகாபுராணம் போன்ற நூல்களிலிருந்து தொகுக்கப் பெற்ற மந்திரங்களே இந்த 'ரிஷ்யசிருங்க சம்ஹிதை' எனும் நூலில் இடம் பெற்றுள் ளன. இம்மந்திரங்களைத் தொகுத்தவர் கலைக்கோட்டு மாமுனி என்னும் ரிஷ்யசிருங்க முனிவர் ஆவார். நூலை இயற்றிய இவர் பெயராலேயே இந்நூல் அழைக்கப்பெறு கின்றது.

இந்த நூலில் தெய்வங்கள் பலவற்றிற்கும் உரிய மந்திரங்கள் கூறப் பெற்றிருந்தாலும் சிறப்பாக, தேவீ வழி பாடு புரியும் மெய்யன்பர்களுக்கு இந்நூல் ஒரு கனிச் சுரங்க மாகும்.

இந்நூலில் ஸ்ரீசக்ரபூஜையின் சிறப்பு, ஸ்ரீலலிதா பரமேஸ் வரியின் மான்மியம், ஸ்ரீராஜராஜேஸ்வரியின் மான்மியம், ஸ்ரீநிவாஸ மான்மியம் பிரும்ம வித்யா மான்மியம் போன்ற பல்வேறு மான்மியங்களுடன் வழிபாட்டின் முறை, பீஜா க்ஷரங்கள் போன்ற பல்வேறு செய்திகள் விரிவாக விளக்கப் பெற்றுள்ளன.

பெரிதும் தேவியின் வழிபாட்டு முறைகளையே இந்நூல் சிறப்பித்துக் கூறுவதால், இந்நூலின் அட்டையில் அம்பிகை யின் திருவுருவம் சிறப்பாகச் சித்தரிக்கப்பெற்றுள்ளது. இந் நூலின் முதற்பகுதி 1983-ம் ஆண்டு இந்நூலகத்தின் வாயிலாக வெளிவந்துள்ளது. தற்போது வெளிவருவது இரண்டாம் பகுதியாகும்.

வேதவிற்பன்னரும் வடமொழிப் பேரறிஞருமான அக்னி ஹோத்ரம் ஸ்ரீராமாநுஜதாதாசாரியார் அவர்கள் இந்நூலின் இரண்டு பகுதிகளுக்கும் பதிப்பாசிரியப் பணியை ஏற்று, சிறப் பாகப் பணி செய்துள்ளார்கள். இந்நூல் சிறப்பாக வெளிவருவ தற்கு தமது முதுமைப் பருவம் பாராது இளைஞரைப்போல் அவர்கள் ஊக்கத்துடன் பணியாற்றி நூலகப் பணிக்குத் துணை நின்று உதவியிருக்கின்றார்கள். அன்னாருக்கு எனது மனம் நிறைந்த பாராட்டுக்களை உரித்தாக்குகின்றேன்.

இந்நூல் வெளிவருவதற்கு உதவிய நிருவாக அலுவலர் திரு கே. பலராமன் அவர்களுக்கும், வெளியீட்டு மேலாளர் திரு அ. பஞ்சநாதன் அவர்களுக்கும் நூலக ஊழியர்களுக்கும் எனது நெஞ்சம் நிறைந்த பாராட்டுக்கள்.

சுவடிகளில் முடங்கிக் கிடக்கும் அரிய நூல்களை வெளியிட மானியங்களை நல்கும் மைய அரசுக்கு நன்றி கூறக் கடமைப்பட்டுள்ளேன்.

சிறப்பாகவும் விரைவாகவும் அச்சிட்டுத் தந்த புதுக்கோட்டை சர்மா சானடோரியம் அச்சகத்தாருக்கும் முகப்பு அட்டையை வனப்புற வடிவமைத்தளித்த மதுரை கலைமணி அச்சகத்தாருக்கும் நன்றியைத் தெரிவித்துக் கொள்கிறேன்.

மா. இராமு, இ.ஆ.ப.,
மாவட்டாட்சியர் மற்றும் இயக்குநர்
பொறுப்பு சரசுவதி மகால் நூலகச் சங்கம்

தஞ்சாவூர்
1-6-1988

॥ श्रीः ॥

ऋश्यशृङ्गसंहितायां उत्तरभागः

मन्त्रशास्त्रान्तर्गतस्य अस्य ग्रन्थस्य ऋश्यशृङ्गसंहिता-नाम्नः पूर्वभागः पूर्वं प्रकटीकृतः। इदानीं अस्याः संहितायाः द्वितीयो भागः प्रकाश्यते। यद्यपि अस्य ग्रन्थस्य ऋश्यशृङ्ग-संहिता इति नाम प्रसिद्धम्, तथापि प्रत्यध्यायं अनुत्तरब्रह्म-तत्वरहस्ये दाशरथीय वेदार्थ सङ्ग्रह इति नामैव श्रूयते। ऋश्यशृङ्गोपज्ञत्वात् अस्य ऋश्यशृङ्गसंहिता इति नाम संगच्छति। अत्र प्रतिपाद्यमानानाँ अर्थानां वैदिकत्वप्रति-पादनार्थं वेदार्थसारसङ्ग्रह इति प्रतिपाद्यते। वैदिकमते अयं विशेषः — वेदाः मूलभूतं प्रमाणम्। तदनन्तरं ये ग्रन्थाः आगच्छन्ति तेषां ग्रन्थानां कर्तारः स्वस्वाभिप्रायाणां वैदिक-शिष्टपरिग्रहार्थं स्वग्रन्थस्य वेदार्थसारत्वमेव प्रकटयन्ति। मन्त्रब्रह्मणात्मकवेदेषु वैतानिकानि कर्माणि प्रतिपाद्यन्ते, तानि अग्नित्रयसाध्यानि वेदमन्त्रकरणकानि। तत्र च अग्निहोत्रादि-विश्वसृजामयनान्तानि कर्माणि निरूप्यन्ते। तथा यजुर्वेदे करणमन्त्राणि तत्तत्कर्मसम्बन्धीनि पठ्यन्ते। ऋग्वेदमन्त्राः ये होत्रा वक्तव्या अग्नीद्रादिदेवताविषयाः ऋग्वेदे पठ्यन्ते। अथऽपि पश्चात्काले वैदिकसंप्रदायानुसारिणोऽपि महर्षयः स्वस्वतपोबलेन अपूर्वाणि कर्माणि मन्त्रांश्च दृष्टवन्तः। छन्दोबद्धऋणाद्यात्मकमन्त्रापेक्षया तत्तन्नामघटितमन्त्रान् ते दृष्टवान्तः।

इदं च सुविज्ञातं यत् अग्नीन्द्रादयो देवताः वैदिककर्मसु ये प्रसिद्धाः येषां मन्त्राः कर्माणि विनियुज्यन्ते, ताः देवताः

पश्चात्कालीनपुराणेषु न दृष्टपूर्वाः । यद्यप्यग्नीन्द्रादयः देवताः पुराणेषु दृश्यन्ते, तथाऽपि तेषां देवतान्तरसाधारणं स्थानमेव दत्तम् । परन्तु विष्णुः शिवो वा जगत्कारणत्वेन निरूपितः । तेषां महिमा च परश्शतेतिहासपूर्वकं निरूपितः । अतः वेद-पश्चात्कालीनपुराणेषु तयोरेव प्राधान्यं दृश्यते । तथा विष्णोः शिवस्य च पत्नी लक्ष्मी पार्वती एवमाख्याः प्रधानं स्थानं प्राप्तवत्यः । तासां बहुविधाः प्रादुर्भावाः अवतारविशेषाः अंशावताराश्च प्रथिता अभूवन् । वैदिका एव जनाः तान् तांश्च संपूज्य स्वाभीष्टं प्राप्तवन्तः यद्यपि ते स्वानुष्ठाने नित्य-नैमित्तिककर्मसु साक्षात् वैदिकमार्गमेव अनुसृतवन्तः, तथाऽपि इष्टदेवता इति किञ्चन तत्वं पुरस्कृत्य तेषामेव जनानां विष्णु-शिवयोः तद्भार्ययोः तत्प्रादुर्भावभूततत्वेषु च महती प्रीतिः उदिताऽभूत् । परन्तु नित्यनैमित्तिककर्मवत् तत्तत्देवताना-मघटितमन्त्रजपसिद्धिद्वारा तत्तद्देवतानुग्रहं प्राप्तुं महान्तं प्रयत्नं कृतवन्तः ।

एते मन्त्राः प्रायः ऐहिकफलार्थाः । जनानां ऐहिकफले महती श्रद्धा लोकसिद्धा । ऐहिकफलं विना लोकयात्रा न सिद्धयेत् । यद्यपि प्रवृत्तिनिवृत्तिरूपमार्गद्वये जनानां प्रीति-रभूत्, परन्तु इदं मार्गद्वयं परस्परविरुद्धम् । निवृत्तिमार्गं अनुसृतवतां लोकव्यवहारे सम्बन्ध एव नास्ति । "त्यागेनैके अमृतत्वमानशुः" इति वचनानुसारेण सर्वसङ्गपरित्यागं कृत्वा ते संन्यासिनोऽभूवन् । परन्तु न सर्वैरपि संन्यासीभवितुं शक्यते । प्रायः सर्वेऽपि जनाः लोकमार्ग एव निष्ठां प्राप्य लोकयात्रां अकुर्वन् । अथापि ते न नास्तिकाः अपितु दैवानु-ग्रहेणैव लोकयात्रा प्रचलतीति निश्चित्यैव लोकयात्रां कृतवन्तः । नित्यनैमित्तिकवैदिककर्मानुष्ठानं केवलं पारलौकिकफलाय एव

भवति : लोकयात्रासिद्ध्यर्थं तैः किञ्चित् साधनं अनुसर्तव्यम् । वैदिकानि काम्यकर्माणि यद्यपि लोकयात्रासिद्धौ उपकुर्वन्ति, तथापि तेषां सर्वजनसाधारणत्वभावात् अन्येनैव मार्गेण लोकयात्रायां इष्टप्राप्तिः अनिष्टनिवृत्तिश्च सम्पादनीयाऽभावात् । तादृश जनानां मन्त्रशास्त्रेण महानुपकारो भवति । तत्तत्फलसिद्धिं मनसि संकल्प्य वेदमन्त्रापेक्षया अतिसुलभनाममन्त्रैः स्वाभीष्टं फलं प्राप्तुं सर्वेपि प्रयत्नं अकुर्वन् । यद्यपि तत्तत्वेदमन्त्रेषु ऐहिकानि प्रयोजनानि प्रतिपाद्यन्ते, तथापि तेषां सर्वजनसाधारणत्वाभावात् नाममन्त्रेषु प्रवृत्तिः जाता । न केवलं स्वाभीष्टसिद्ध्यर्थं तेषां प्रवृत्तिः परन्तु अन्येषामपि लोकयात्रार्थं सर्वफलसम्पादनार्थं स्वस्य दैवत्वमपि सम्पादितम् । तत्र विना मन्त्रं ते केवलं अनुग्रहेणैव लोकयात्रासिद्धिं कारितवन्तः । यथावा वेदमन्त्रैः आशीर्वादः क्रियते तथा ते मन्त्रसिद्धपुरुषाः अन्यान् तत्तत्फलप्राप्तये अनुगृहीतवन्तः । तादृशदैवत्वसिद्धिः तत्तन्मन्त्रजपेनैव भवेत् ।

वेदमन्त्राः सकृदेव उच्चारितः फलप्रदायकाः वर्तन्ते । परन्तु इदानीं तं मार्गं उत्सृज्य मन्त्रसिद्धपुरुषस्यैव दैवत्वं तद्वाक्यानामपि अनुग्राहकत्वमपि अङ्गीकृतम् । दैवत्वसिद्धिः न केवलं मन्त्रजपेन भवेत्, अपि तु पुरश्चरणादिभिरेव तत् सम्पादितुं शक्यते । जपहोमतर्पणात्मिका पुरश्चर्या नाम क्रिया । तत्तद्देवताध्यानप्रकाराः तत्तद्देवतादिव्यरूपं च उपदेशेनैव अवगन्तुं शक्यते । एतादृशप्रकाराः रहस्ये गुप्ताः एव वर्तन्ते । आचार्याः एतादृशमन्त्रान् उपदिशन्ति । ते तत्तन्मन्त्रजपसंप्रदाय गोप्तारः आसन् । संप्रदायं विना अथवा गुरूपदेशं विना जप्यमानानां मन्त्राणां न फलसाधकत्वं भवति ।

अतः मन्त्रशास्त्रेषु आचार्याणां प्राधान्यं दत्तम्। आचार्य सकाशात् मन्त्रान् गृहीत्वा मन्त्रसिद्धाः भवन्ति।

यद्यपि त्रैवर्णिकानां वेदाध्ययनार्हत्वं जन्मनैव भवति तदनुसारेण संस्कारादिभिश्च। मन्त्रशास्त्रसिद्धिक्रियाविधौ न जन्मविशेषापेक्षा अथवा वैदिककर्मापेक्षा। एतादृशनूतनमतं वेदपश्चात्काले उत्पन्नं जनैः महत्या श्रद्धया अङ्गीकृतं च। वेदसमनन्तरं कालं कथं वा एतादृशपरिस्थितिः उत्पन्न इति विचार्यमाणे जनानां उत्साहपूर्वकप्रवृत्तिरेव मूलभूतं इत्यवगम्यते। आचार्यैः श्री वेदान्तदेशिकैः त्रयोदशशतकेउत्पन्नैः वैष्णवसंप्रदायस्य प्रधानाचार्यैः स्वग्रन्थे सप्तकोटिमहामन्त्राः वर्तन्ते इति सुस्पष्टं प्रतिपाद्यते। यद्यपि प्रायः सर्वेप्येते मन्त्राः संस्कृतभाषामया एव। एतादृशप्रवृत्तिमूलकतया बहवः मन्त्रशास्त्रग्रन्थाः उत्पन्नाः। कृत्स्नेऽपि भारते वर्षे व्याप्तिं च प्राप्ताः। एतादृशमन्त्रशास्त्रेषु तत्तद्देवताध्यानं तन्नाममन्त्राश्च विवृताः।

किञ्च मन्त्रसिद्धिविषये इदं अपरं च अवधेयम्। तत्तद्देवतामन्त्राणां अक्षरपरिमितत्वात् प्रत्यक्षरं अर्थविशेषाः शक्तिविशेषाश्च अङ्गीकृताः। यद्यपि मन्त्राणां संस्कृतभाषामयत्वात् प्रकृतिप्रत्ययरूपत्वात् व्याकरणरीत्या अर्थवर्णनं आवश्यकम्, तथापि व्याकरणशास्त्रानुसरणं नात्र आवश्यकम्। लौकिक वैदिकवाक्येष्वेव तेषां अनुसरणं आवश्यकम्। परन्तु मन्त्रशास्त्रे प्रत्यक्षरं अर्थविशेषो वर्तते इति कृत्वा तत्तदक्षरविशेषाः वाक्यार्थविशेषाश्च उपदेशमात्र समधिगम्याः वर्तन्ते। विशिष्य दाक्षिणस्य श्रीवैष्णवसंप्रदाये इदं प्रसिद्धम्। रहस्य ग्रन्थ इति नाम्ना अष्टाक्षरद्वयचरमश्लोकपद्यानां बृहती व्याख्या

उत्पन्ना। तेषामयमाशयः। यद् मन्त्रत्वेन गृहीतं तस्य अन्यविलक्षणत्वं तत्तदर्थगर्भत्वेन भवति। अतः गुरोः सकाशात् तादृशार्थानां ग्रहणीयत्वात् शिष्याचार्य संप्रदायोऽपि प्रवर्तिता। मन्त्रशास्त्रयुगे श्रीवैष्णवाचार्याः बहोः कालात् परं आगच्छन्ति। अत एव मन्त्रशास्त्रवत्वं अर्थविशेषेणाऽपि उन्नतिं प्राप। परन्तु मन्त्रार्थापेक्षया मन्त्रस्वरूपस्यैव दैवसंपत् तत्तदुपदेशाचार्याणां प्राधान्यं प्रधानाऽभूत्।

मन्त्राक्षराणां पृथक् पृथक् अर्था शक्तयश्च वर्तन्ते इति मन्त्रशास्त्रकाराणां आशयः। मन्त्रेषु नाममन्त्रापेक्षयाऽपि अत्यन्तं संकुचिताः बीजमन्त्राः। केषांचित् अक्षराणां दैव-शक्तिः वर्तते, तादृश अक्षरोच्चारणेनैव देवतासान्निध्यं भव-तीति संप्रदायः समागतः। प्रायः बीजमन्त्रशब्देन नाममन्त्र प्रथमाक्षरमेव सोंकारं दृश्यते। तन्मतानुसारेण बीजमन्त्रा एव अलं इत्यऽपि सिद्धान्तो वर्तते। बीजमन्त्रोच्चारणेन देवता-प्रादुर्भावः तैः प्रतिज्ञातः। परश्शतपरस्सहस्रमन्त्रब्राह्मणवाक्यैः संघटितो वेदः। कृत्स्नस्य वेदस्य एकत्वं अङ्गीकृत्य दैवभावः अपि अङ्गीकृतः। तत.परं पृथक् पृथक् मन्त्राणां प्राधान्यं तस्य तस्य मन्त्रस्य छन्दोबद्धस्य वा अबद्धस्य वा दैवभावो अङ्गीकृतः। तेषामऽपि परस्सहस्रपरिमितत्वात् सर्ववेदसारतया गायत्री अङ्गीकृता। तस्यापि चतुर्विंशतिवर्णघटितत्वात् ततोऽपि न्यूनप्रकारापेक्षायां वेदत्रयप्रतिनिधित्वेन यदा गायत्री वाक्यत्रयात्मिका अङ्गीकृता, तदा पदत्रयं सर्ववेदप्रतिनिधित्वेन अङ्गीकृतं भूः, भुवः, सुवरिति। तथोऽपि अधोगत्वा एकाक्ष-रस्य प्रणवस्य सर्ववेदप्रतिनिधित्वं अङ्गीकृतम्। संप्रदायरीत्या अ. उ. म. इति वर्णत्रयं वेदत्रयप्रतिनिधित्वेन अङ्गीकृतम्। प्रणवस्य सर्ववेदसारत्वं उक्तं खलु। वेदसारस्वरूपगुणचेष्टि-

तादिप्रकाशक बृहन्मन्त्रस्थाने केवलतत्तन्नामात्मकमन्त्रस्य प्राधान्यमङ्गीकृतवन्तः । परन्तु ध्यानार्थं ध्यानश्लोकाः कल्पिताः । यदा तत्राऽपि ते स्वाभीष्टं ता पश्यन् तदा बीज-मन्त्रमुख्यत्वं अङ्गीकृतवन्तः । तत्राऽपि केचन विशिष्टबीजमन्त्राः प्रादुर्बभूवुः । एवं स्थिते साक्षादेव अकारादि क्षकारान्तवर्ण-समांनायं पुरस्कृत्य मन्त्राः उत्पत्तिं प्राप्ताः । मन्त्राणामऽपि वर्णद्वारेव स्वरूपसिद्धिर्दृष्टत्वात् साक्षादेव वर्णेषु प्रविशन्तः प्रत्येकवर्णानामेव मन्त्रत्वं अङ्गीकृतवन्तः । मन्त्राणामर्थेषु तत्र तत्र लिखितान् अभिप्रायान् पुरस्कृत्य अयं क्रमः प्रदर्शितः ।

इदमपि सङ्गच्छते कालक्रमेण यदावा मनुष्यसंस्कृतिः अलौकिक श्रेयस्साधनविषयेषु अपेक्षितं अवकाशं नालभत, तदा महतीं दैवशक्तिं सम्पादयितुं सुलभान् मार्गान् अनुसृतवन्तः । एकाक्षरमन्त्रसिद्धाः प्रादुरभूवन् । वेदान्तिनः ज्ञानेनैव मोक्ष-सिद्धिरिति वदन्तः एकस्य ब्रह्मणः ज्ञाने तत्सिद्ध्यर्थं विचारान्, तत्स्थैर्यार्थं निदिध्यासनं च वर्णयन्तः परस्सहस्रान् ग्रन्थान् लिखितवन्तः । तदा यज्ञादिभिः देवताः आराध्य अभीष्टं प्राप्तुं यज्ञादिकर्माणि कल्पसूत्रैः विहितानि तथा यज्ञकर्म वेदमन्त्र-स्थाने पृथक् मन्त्रशास्त्रमुत्पन्नम् । तत्रापि नाममन्त्रार्थं बीज-मन्त्रान्तरोत्पत्तिं पश्यामः । एतादृशप्रक्रिया अतिसंकुचितेष्वेव विशिष्टाधिकारिषु संरक्षिता ।

मन्त्राणां यदा प्राधान्यं विशिष्टरेखारूपात्मकस्य मन्त्र-स्यापि उत्पत्तिः प्रादुरभूत् । मन्त्रोद्देश्यदेवताध्यानं मनसि कर्तुमशक्ताः रेखाविशेषं विलिख्य तत्रैव देवतायाः सान्निध्यं मन्वानाः मन्त्रजपं कुर्वन्तः । यद्यपि शुद्धमन्त्रशास्त्ररीत्या जपेनैव स्वात्मन्येव सिद्धिर्भवति । तादृश जपः अनेकलय

संख्याकाः विहिताः । तादृशजपेनैव तस्य तस्य तावद्देवतात्वं भवतीति ते मन्यन्ते । फलप्रार्थना सकृदेव क्रियते । तथा भगवत्स्तोत्रमपि एकवैव क्रियते । यतः तस्य बाह्यदेवता-प्रथाबकत्वात् सकृत् करणेनैव फलसिद्धिर्भवेत् । परन्तु मन्त्र-सिद्धिद्वारा स्वस्यैव देवतात्व सम्पादनस्य अङ्गीकृतत्वात् लक्षाधिकमन्त्रजपाः आवश्यकाः अभवन् । इदं च काल्पनिक-दैवसंपदिति वक्तुं शक्यते । (Occultic Power) यदा वा आध्यात्मिकतत्वं पुरस्कृत्य एवं शक्तिसम्पादनं उक्तं तथा बाह्यसाधनेनाऽपि दैवसंपद्प्रप्त्यर्थं मन्त्रविशेषाः कल्पिताः । तत्तत् यन्त्राणां अधिदेवतात्वेन तत्तद्देवताः वर्णिताः । तन्मन्त्र-द्वारा तद्यन्त्रे दैवसंपत्तिः संपादितुं शक्यते । तत्र शताधिकाः प्रकाराः यन्त्राणां वर्तन्ते । यद्यपि केवलमन्त्रैरेव यन्त्रेषु पूजाधिकरणेनैव अथवा मन्त्रजपकरणेनैव दैवशक्तिः संपादितुं शक्यते, तथापि तत्तद्यन्त्रेषु तत्तत् देवतावापि मन्त्राणां अक्षरशः निवेशनमपि विहितम् । तद्वारा काल्पनिकदेवताशक्तिरर्थवतीति अङ्गीकृतम् ।

तथा मुद्रातत्वमिति किञ्चन तत्वविशेषमपि अङ्गीकृतम् । तत् तत्वं तत्तदभिप्राय आविष्करणार्थं अङ्गीकृतम् । विशेषतः मुद्रातत्वं तान्त्रिकैः स्वस्वाभिप्रायाविष्करणार्थं प्रवर्तितम् । बृहन्मन्त्रद्वारा आविष्करणं प्रथममासीत् । तदनन्तरं क्रमशः संकुचितस्वरूपैः वाक्यैः अभिप्रायाविष्करणम् । तदनन्तरं वाक्यं विनापि संकेत (Sign) द्वारा अभिप्रायाविष्करणं अन्ततो गत्वा भवति । यथावा नाट्यशास्त्रे तत्तदभिप्रायसूचकैः अभि-नयैः अभिप्रायाः ज्ञायन्ते, एवमेव अत्रापि । भाषाशास्त्र इति-हासविमर्शनेन इदं स्वरूपकं भवति । प्रथमं तावत् जनाः

अभिनयेनैव स्वाभिप्रायं प्रकटीकृतवन्तः। ततःपरमेव अभिप्रायसूचनानां वाग्व्यवहाराणां भाषाणां उत्पत्तिश्च । इदं अवश्यं ज्ञातव्यम् । मतचरित्रविमर्शेन एतत् भवति ।

मत तत्वस्य प्रधानभूतदैवत्वं वाङमनसोः सर्वथा अगोचरमेव । यतः तादृशतत्वस्य लोकव्यवहार अतीतत्वात् लोकव्यवहारेण तदवगमः सर्वथा अशक्यः । तदेव उद्धृत्य श्रुत्या "यतो वाचो निवर्तन्ते अप्राप्यमनसा सह" इति । परन्तु एतादृशतत्वे जनानां श्रद्धोत्पादनं अतीव दुष्करमेवाभूत् । तत्तत्वस्य लोकव्यवहारातीतत्वात् ज्ञानी वा भवतु अज्ञानी वा भवतु । सर्वथा सर्वेषामपि वाङमनोतीतत्वं अङ्गीकृतम् । परन्तु तादृशविषये श्रद्धासंपादनार्थं लोकव्यवहारानुसारेण तच्चिन्तनं उपकल्पितम् । अतश्च लोकव्यवहाराधीनत्वं ईश्वरतत्वव्यवहारे भवति । (Social Impoet on Religion) अतश्च जनानां व्यवहारानुसारेंण तदनु लोकातीततत्वनिरूपणं जनानां मनोग्रहणार्थं आधृतम् । तत्वं परं सर्वत्र सर्वदा व्यवहारातीतमेव । तादृसतत्वं व्यवहारेऽन्तर्भावयितुं महर्षिभिः तदा तदा महान् प्रयत्नः कृतः मतद्वारा वा वेदान्तद्वारा वा प्रक्रियाः कल्पिताः । तदा वेदान्तस्य ज्ञानमात्रविषयत्वात् साधारणजनानां अत्र प्रवेश एव न भवेत् । मत तत्वस्य सर्वसाधारणत्वात् तत्रैव मनुष्यव्यवहारशब्दानां विषयाणां आवश्यकता भवति प्रवेशोन्मुखत्वकारणाय । अत एव भगवता गीतासूक्तम् — "जनाः मां चतुर्विधा भजन्ते" इति । तत्र "अर्थार्थी" इति तृतीयः पुरुषः उक्तः । लोकव्यवहारसिध्यर्थं भगवदुपासनं करोति । कर्मद्वारा वा उपासनद्वारा वा इति भगवान् वदति । तदा तत्रैव "आर्तः" इति प्रथमोऽधिकारी प्रतिपादितः । स च

लोकव्यवहारे आर्ति प्राप्तः। तन्निवृत्यर्थं भगवदुपासनं करोति। तत्र लोकव्यवहाररीत्या अनिष्टपरिहाराय इष्ट-प्राप्तयेचेति गृहीतव्यम्। वेदान्तिनां अथवा तथा भगवन्तमेव प्रेप्सूनां न लोकव्यवहारार्थं भगवदुपासनम्। अथवा ते लोकव्यवहारात् बहिर्गताः। अन्ययोः आर्तस्य अर्थार्थिनश्च मार्गदर्शनं आवश्यकं भवति। तदर्थमेव कर्माणि उपासनानि च प्रवृत्तानि। ताभ्यां लोकयात्रा सिद्धिः प्रतिज्ञाता शास्त्रेण। अतः लोकव्वहारानुसारे जनानां उपकारार्थः पूर्वपुरुषैः मार्ग-प्रदर्शितः। स एव प्रवृत्तिमार्ग इति अन्यथा भाषया उच्यते।

यदा वा वेदप्रचाराः वैदिकसंस्कृतिप्रचारश्च कालक्रमेण नष्टप्राया अभूवन्। सदा जनानां उपकारस्य मन्त्रशास्त्रादिकं प्रवृत्तम्। एतैश्शास्त्रैः लोकयात्रायां सिद्धिः प्रतिज्ञायते। अतश्च मन्त्रशास्त्रतत्वस्य प्रचारः प्रचुरोऽभूत्। तदा व्यापारिणां धन-सम्पादनार्थं तत्प्रतिबन्धकनिवृत्यर्थं च मन्त्रशास्त्रमार्गः अनुसृतः। पूर्वस्मिन् काले राजानः स्वविजयार्थं, शत्रुनाशनार्थं च मन्त्रशास्त्रं आदृतवन्तः। अन्यच्च आलयतत्वं अर्चावतारान् तत्वमूलकं आगामिकानाम्। तथा शैवागमेऽपि आलयेषु यन्त्राध्वादरः बहुलं उपलभ्यते। यद्यपि भगवान् जनानुग्रहार्थं अर्चावतारं करोतीति प्रवदन्ति। परन्तु इदं सर्वं सिद्धान्त-मात्रम्। यदा वैष्णवाः आगामिकैस्साकं सहयोगं कृतवन्तः तदा मन्त्रशास्त्रतत्वस्य आगमिकतत्वस्य च विलक्षणमप्यभूत्। इदानीं वर्तमान आलयतत्वपक्षे मन्त्र-तन्त्र-यन्त्रतत्वस्य केवलं तदा सिद्धान्ततत्वानांच्च सङ्करः एव दृश्यते। मन्त्रसाधकाः तत्र तत्र वर्तन्ते ते मन्त्रसिध्यर्थं पुरश्चरणादिकं कुर्वन्त्येव। प्रायः अखिलभारतीयजनेषु अयं सम्प्रदाय. इदानीमपि वर्तते। अतश्च मन्त्रशास्त्रतत्वमूलकं एतत् संहितायाः प्रकाशनेन

तादृशजनानां महानुपकारो भवेदिति ममाशयः। एतद्विषयै मन्त्रसंप्रदायानुसारिणः सर्वेऽपि तञ्जापुरी महाराजा शरभोजी सरस्वती महाग्रन्थालयनिर्वाहसमितीनां अधमणी सञ्जाताः।

इदं च वैदिकरहस्यं न सर्वेषां ज्ञानपथं प्राप्तमु। प्रसिद्ध-कर्मकाण्णोक्तकर्मसु देवताप्रार्थनमेव प्रधानम्। देवताराधन-त्वेन कर्माणि विहितानि। कर्मस्वरूपं यजुर्वेदेन क्लृप्तं भवति। देवताप्रार्थनानुरूमं सर्वमपि ऋग्वेदसामवेदाभ्यां लक्ष्यते। परन्तु एतादृश कर्मकर्ता यजमानशब्दवाच्यः कश्चन वर्तते। यद्यपि ऋत्विक् द्वारा अयं कर्माणि करोति। परन्तु आरम्भ-प्रभृति अन्तपर्यन्तं तस्यैव प्राधान्यम्। तेन कर्मकरणे व्रत-परिग्रह- कार्यः। सोमयागेषु दीक्षा च संपादनीया। एतत्-सर्वमपि यजमानस्य दैवत्वसंपादनार्थमेव। सोमयागोऽपि यजमान दीक्षानन्तरं दैवस्वरूपं प्राप्तवानिति उच्यते। (अग्निर्वै दीक्षितः) दीक्षां प्राप्तस्य कर्मणा दैवत्वं भवतीति वेदेनैव प्रतिपाद्यते। तादृश दीक्षितत्वप्राप्त्यर्थं दीक्षणीया इष्टिः दीक्षा-लिंगानि च विशेषाच्च प्रतिपादिताः। अनेन दीक्षिताः प्रत्यहा दैवसंपन्ना। एतादृश कर्मत्व अथर्ववेदानुसारी। अथर्व-वेदरीत्या ब्राह्मणा स्वयमेव दैवत्वं प्राप्य दैवेन कर्तव्यं सर्वं करोतीति उच्यते। अत एव अनिष्टनिवृत्ति इष्टप्राप्ति-सम्पादनार्थं विना मन्त्रं अग्नि च स्वयमेव करोति। एतत् तत्वं वेदपञ्चाकालीन दीक्षातत्वस्य मूलभूतं दृश्यते। वेदमात्रे कर्मसम्बन्धे श्रूयमाणा दीक्षाशब्दाः इदानीं मन्त्रसिद्धिमति ब्राह्म-णोऽपि प्रयुक्तः। दीक्षाप्रकारः परं भिद्यते। प्रकारान्तरेण दीक्षावर्णनं मन्त्रशास्त्रेषु क्रियते। अतश्च येन केनापि प्रकारेण साक्षद्दैवेन यत् सम्पादितुं शक्यते तत् सम्पत्यर्थं मन्त्रशास्त्राणि विलक्षणदीक्षावत्वं आहृतवन्ति। दीक्षितस्यैव मन्त्रोपदेशे

अधिकारणः। शिष्यस्यापि दीक्षां कारयित्वैव मन्त्रोपदेशं करोति।

द्वितीयभागे इमे विषयाः प्रतिपाद्यन्ते। दीक्षास्वरूपं श्रीविद्याः माहात्म्यं, ललिता पञ्चाक्षरी, षोडशाक्षरी, श्रीविद्या-माहात्म्यं, श्रीविद्याप्राप्यकाम्यफलानि, श्रीचक्र ज्ञासोदारः, महादेवी पूजा, आभरणपूजाविधिः चक्रार्चन माहात्म्यं, श्रीविद्या यजनजपहोमः, एकाक्षरी महालक्ष्मी विद्या, प्रसन्नलक्ष्मीविद्या, राजलक्ष्मी महामन्त्रस्वरूप, श्रीयर्चन विधिः, श्रीदेव्याः पीठानां क्षेत्राणां तीर्थानां च प्रकारः, श्रीविद्या पुरश्चरणविधिः, महालक्ष्मी मनुसिद्ध्युपायः लक्ष्मीविद्यासाधनं, साम्राज्यलक्ष्मीमाहात्म्यं इत्यादिकं प्रतिपाद्यते। मध्ये धर्मशास्त्रनुसारेण आचार निरूपणं, विनिमये नरकादि प्राप्तिः उच्यते। महारौरवादि नरक क्लेशप्रपञ्चाः उक्तः। सकृत फलत्वेन राजराजेश्वरीविद्या अनुष्टान प्रकारः, अष्टाक्षरादि महामन्त्राणां माहात्म्यं सहस्रार्णं नारायणी महाविद्यानिरूपणं इत्यादिकं प्रतिपाद्यते। अन्ते श्रीनिवास मन्त्रः तदा सत्क्षेत्रवासाः, श्रीरङ्गक्षेत्रवासश्च प्रशंस्यते। पुण्यक्षेत्रेषु मन्त्राणां जपश्च विधीयते। इयं संहिता वैष्णव-शाक्त-संप्रदाययोरुभयोरपि प्राधान्यं।

यद्यपि साक्षात्मन्त्राः न पठिताः तेषां उपदेशेमात्र-गम्यत्वसिद्ध्यर्थं रहस्यत्वमपि संरक्षितम्। मन्त्रोद्धार इति कश्चन मार्गः मन्त्रशास्त्रैः आदृतः। तदनुसारेण मन्त्रवर्णानां संकलनेन मन्त्रस्वरूपं भवतीति तेषां आशयः।

इदं च पुस्तकं पूर्वभागवत् तञ्जावूर सरस्वती महाल ग्रन्थालयस्य मातृकान् अनुसृत्य प्रकटीकृतम्। अस्याः

मातृकाया: ग्रन्थालयस्य व्यवहारानुसारेण B 6117A & 6711B Suppliment 29 ग्रन्थाधारेण प्रकटीक्रियते । एतादृश ग्रन्थ-मुद्रेण मां नियुक्तवतां सरस्वती महालयस्य अधिकार पुरुषाणां कृतज्ञतां आवेदयामः । अयं च सरुस्वतीग्रन्थालयः प्राचीनानां परसहस्राणां संस्कृतभाषायां तदा अन्यभाषायां लिखितानां ग्रन्थानां महानाकारः । निर्वाहकाः महोत्साहेन तेषां उद्धरणे प्रवर्तन्ते । तेभ्यः शं अस्तु ।

इत्थं

अग्निहोत्रं रामानुजताताचार्यः

ऋष्यशृङ्गसंहितायां उत्तरभागस्य

विषयानुक्रमणिका

ॐ

॥ ऋश्यशृङ्गसंहिता ॥

(उत्तरभागः)

॥ श्री रामचन्द्राय नमः ॥

अथ प्रथमोऽध्यायः ॥

ऋषय ऊचुः—

ऋश्यशृङ्ग महाभाग सर्वज्ञानवतां वर ।
श्रीमदष्टार्ण माहात्म्यं श्रुतं साङ्ग रहस्यकम् ॥

श्रीविद्या तथा लक्ष्मी मंहालक्ष्मी स्त्रिशक्तिका ।
सांम्राज्य लक्ष्मीः पञ्चेति साम्राज्यश्रिय ईरिताः ॥

तत्राद्या साम्राज्य लक्ष्मीः श्रीविद्या कथिता त्वया ।
तस्य माहात्म्य मखिलं वद नः करुणानिधे ॥

ऋश्यशृङ्ग उवाच—

इत्युक्तवन्तं नृपतिं रामं त्रिजगतीपतिम् ।
प्राह सीतापतिं ब्रह्मो गौर्या सह जगत्पतिः ॥

श्रीरुद्र उवाच—

ब्रह्म तादात्म्य संसिद्धि हेतुभूतं सनातनम् ।
ब्रह्मापरोक्ष विज्ञान रहस्यं भुक्ति मुक्तिदम् ॥ ५

श्रुतं तव मुखाम्भोजात्सद्यः पातकभञ्जनम् ।
श्रीमदष्टाक्षरी मन्त्र माहात्म्य मखिलं श्रुतम् ॥

श्रीविद्या जगतां धात्री सूचिता न प्रकाशिता ।
माहात्म्य मखिलं तस्या वद मह्यं जगत्पते ॥

श्रीभगवानुवाच—

यत्तन्नारायणेनोक्तं जनकाय महात्मने ।
माहात्म्य मखिलं शम्भो श्रीविद्याया वदाम्यहम् ॥

श्रीनारायण उवाच—

शृणु राजन्महीपाल सौभाग्योदय नामकम् ।
तंत्रे नारायणीयेऽस्मिन्माहात्म्यं सर्वसिद्धिदम् ॥

अहं दाशरथिर्भूत्वा पृष्टो रुद्राय धीमते ।
पुनर्दाशरथीयाख्यं तन्त्रं वक्ष्यामि सादरम् ॥ १०

रहस्यमेतल्ललिता विद्यासारं यशस्करम् ।
सौभाग्योदय नामैतच्छृणु राजन्महीपते ॥

श्रुत्वा स्मृत्वाऽपि दृष्ट्वा वा तंत्रमेतज्जगद्धितम् ।
भूत्वा सकल भाग्यानां भाधारो मुक्तिमेत्यपि ॥

यः परः सर्वजगतां कर्ता हर्ता सनातनः ।
परमात्मा परानन्दः सर्वतः परमेश्वरः ॥

तस्य पञ्चमुखेभ्यश्च पञ्चाम्नाया विनिर्गताः ।
पूर्वश्च पश्चिमश्चैव दक्षिणश्चोत्तरस्तथा ॥

ऊर्ध्वाम्नायश्च पञ्चैते मोक्षमार्गाः प्रकीर्तिताः ।
पूर्वाम्नायस्तु ऋग्वेदो यजुर्वेदस्तु दक्षिणः ॥ १५

पश्चिमस्सामवेदश्च स्यादाथर्वण उत्तरः ।
सर्वोपनिषदां जाल मूर्ध्वाम्नायः प्रकीर्तितः ॥

सिद्धान्त उक्त आम्नाय गणेषु प्रवदामि तम् ।
षड्विंशतिः स्युस्तत्वानि शरीरं विश्वमैश्वरम् ॥

शरीर कञ्चुको जीव आत्मा संसारि रूपधृक् ।
निष्कञ्चुको जगद्धाता श्रीशो नारायणो विभुः ॥

नित्यावर्णात्मकाः शब्दा एभ्यो विश्वमिदं ततम् ।
अचिन्त्य शक्तिता सर्वमन्त्राणां जगतीपते ॥

सत्संप्रदाया दाचार्य भक्त्या सिद्धिः परा स्मृता ।
आचार्य वदनोद्भूत वचनेषु प्रमाणता ॥ २०

महासिद्धिकरी सर्व विद्याना मुच्यते नृप ।
आचार्यवत् सदाऽऽचार्य पत्नी पुत्रेषु सन्ततम् ॥

दृढ भक्ति युतो भूत्वा व्रजत्येवोत्तमां गतिम् ।
गुरुदैवत मन्त्राणा मैक्यं ध्यायेत्सदा धिया ॥

आचार्यचरण द्वन्द्वान्नापरं शरणं व्रजेत् ।
अयमेव हि सिद्धान्त उक्तो वेदान्तवादिभिः ॥

वेदशास्त्र पुराणानि सामान्य गणिका इव ।
इयं "श्रीललिता विद्या" गोप्या कुलवधूरिव ॥

आचार्य चरणद्वंद्व दृढभक्तो जितेन्द्रियः ।
शरीर प्राण वित्ताना मप्याचार्य समर्पकः ॥ २५

वैदिकाचार निरतो धर्ममार्ग परायणः ।
परस्त्री विमुखो मानी सत्यवागनसूयकः ॥

अहङ्कार विमुक्तात्मा गायत्री जप तत्परः ।
एतादृशाय शिष्याय विद्या देया शुभार्थिने ॥

आचार्यः पुत्रवन्नित्यं तमन्तेवासिनं भुवि ।
पालयेत्सकलापद्भ्यो रहस्यमपि बोधयन् ॥

अवश्यं दीक्षितो भूत्वा स्वाचार्याज्ञा पुरस्सरम् ।
श्रीविद्यां प्रजपेद्धीमान् ब्रह्मानन्द रसाप्तये ॥

दीक्षास्तिस्रः समाख्याताः सर्वपाप प्रणाशनाः ।
आद्या पाशुपती दीक्षा वैष्णवी च ततः परा ॥ ३०

अपरा त्रैपुरी दीक्षा महासिद्धिकरी स्मृता ।
एकत्र दीक्षितो वापि शुचिर्भवति सन्ततम् ॥

दीक्षा द्वितय संयुक्तो भवेद्ब्रह्मा सभापतिः ।
दीक्षा त्रितय संयुक्त स्त्रिमूर्तिर्भगवान्भवेत् ॥

एकत्र दीक्षितो वापि समस्ताघ विवर्जितः ।
जप्तुं सकल विद्याना मधिकारी भवेच्छुचिः ॥

दीक्षाविधिं प्रवक्ष्यामि येन शिष्यः सुखी भवेत् ।
दीयते सकलं वस्तु गुरवे प्राणसंयुतम् ॥

नवरत्न सुवर्णादि पट्टवस्त्र समुच्चयः ।
क्षयं प्राप्नोति सद्भावे नाना पातक संचयः ॥ ३५

तस्माद्दीक्षेति नामास्याः सर्वशास्त्रेषु निश्चितम् ।
पापिने कृपणायाऽपि शठाय कपटाय च ॥

दीनायाचार शून्याय मंत्र दोष पराय च ।
निन्दकाय च मूर्खाय तीर्थद्वेष पराय च ॥

भक्ति हीनाय भूपाल न देया मलिनाय च ।
भक्तियुक्ताय शुद्धाय नारायण कलात्मने ॥

सन्मार्गवर्तिने राज्ञे देवद्विज हिताय च ।
सर्वशास्त्रार्थ वेदार्थ ज्ञानिने सुव्रताय च ॥

दीक्षा देया महीपाल पापभागन्यथा भवेत् ।
मण्डपे वेदिकां कृत्वा पुष्पवैतान मण्डितम् ॥ ४०

दीपमालावली रम्यां नानाभूषण भूषिताम् ।
सिन्दूर रङ्ग मालाभि र्मण्डितं च विचित्रितम् ॥

वेदिकायां मनोहारि कुङ्कुमेनाथवा नृप ।
सिन्दूररजसा वापि लिखितं चक्रमुत्तमम् ॥

मध्यचक्रे मनोहारि नवकोण विराजितम् ।
चतुरस्रं च विलिखेत्सुवर्ण कलशान्नृप ॥

रौप्य ताम्रादि रचितान् मृत्तिका रचितांस्तथा ।
जलपूर्णान् विशेषाढ्यान् रत्नस्वर्णादि भूषितान् ॥

फलपुष्पैश्च सुभगैः सुगन्धेन च चर्चितान् ।
वशिन्याद्यष्टकं तत्र कलाः कुम्भेषु पूजयेत् ॥ ४५

मध्यकुम्भे महीपाल श्रीविद्यां परितोषयेत् ।
क्रमात्समस्तमभ्यर्च्य विधिवत्संस्कृतेऽनले ॥

रश्मि मंत्रैस्सकृद्धुत्वा शतमष्टोत्तरं श्रिया ।
हुत्वाऽथ वामतः शिष्यं स्वासने स्थापयेच्छुचिः ॥

सर्वंशृङ्गारवेषाढ्यं तत्र शिष्यं समर्चयेत् ।
षडध्वरूपं श्रीचक्रं तस्य मूर्ध्नि विचिन्तयेत् ॥

दृष्ट्वाऽवलोकयेत्तं तु दृष्ट्या दृष्टिं तु मेलयेत् ।
आज्ञा सङ्क्रमणं कुर्याद्यावन्निश्चलता भवेत् ॥

निश्चलः शांभवो देहः शून्याशून्य विवर्जितः ।
शून्यं शिवमयं वस्तु पुरुषः परमेश्वरः ॥ ५०

अशून्यं शक्ति राद्या हि प्रकृतिस्सर्वकारणम् ।
... वुस्थौत्प्रं संयोगशिशवयोर्मुदा ॥

स्वप्नावस्था तदा ज्ञेया योगशक्त्यधिकत्वतः ।
शक्तिर्जाग्रदिति ख्याता शिवो निश्चलता तथा ॥

सुषुप्तिरिति विद्वद्भिः कथिता निश्चलायतः ।
गुणत्रयं तु कथितं जाग्रत्स्वप्नगुण ... ॥

.... सुषुप्तिस्तु शिव निश्चल रूपिणी ।
शिवाधिक्याद्गुणातीतं वस्तु जानीहि भूपते ॥

शिवशक्ति समायोगाच्छिवाधिक्यं यदा भवेत् ।
तदा तुर्यं विजानीहि सर्वांड निकृन्तनम् ॥ ५५

कलाः षोडश भूपाल ह्यात्मज्ञान व्यवस्थिताः ।
श्रीविद्याबीज संपत्तीः शिष्य देहे प्रकाशयेत् ॥

श्रीविद्या जगतां धात्री सर्वसिद्धासनेश्वरी ।
तद्ध्यानान्मनसः स्थैर्यं मुन्मनीति निगद्यते ॥

ब्रह्मज्ञाने जगद्रूपे त्रित्रिचञ्चुविलक्षितः ।
संकल्पेन विकल्पेन पक्षाभ्यां चञ्चल स्सदा ।।

मोहमत्सर कामैश्च क्रोधाहङ्कार लोभकैः ।
सन्नद्ध पिच्छबहुलः कृत्याकृत्य पदद्वयः ।।

संसारवृक्षे बहुशो धन पुत्रादिमूलके ।
अविद्या विस्तृते निन्दा स्तुति शाखा सुशोभिते ।। ६०

अभिलाष स्फुरत्पुष्प भरिते पातकादिभिः ।
पर्णपूर्णे महीपाल पाप पुण्य फलान्विते ।।

तत्वशाखाद्वये स्थूले श्रुत दृष्टादिभेदतः ।
पक्षिणा तत्समाक्रम्य ज्ञानपाशेन पाशनुत् ।।

तदा समुन्मनी त. . . . मखत्निश्चयान्नृप ।
सर्वसङ्कल्प रहिता कला सप्तदशी भवेत् ।।

पक्षि खेलनतो नित्यं कटाक्षः श्रीगुरो र्भवेत् ।
तेन पक्षद्वयं भिन्नं यदा भवति निश्चयः ।।

उन्मनी नाम सा प्रोक्ता भवपाश निकृन्तनी ।
उन्मन्या सहितो योगी नोन्मनी योगिनां परा ।। ६५

यथा कर्पूरगो दीपो न दीपो न पुनः शशी ।
अत एव महीपाल दृष्ट्या संक्रमणं यजेत् ।।

तत्त्व मस्यादि वाक्येन पश्चाद्वाक्यं हि योजयेत्।
आदौ करं च संयोज्य स्पर्शेनैव महीपते ॥

स्पर्श हस्त इवाभाति श्रीगुरोः करसंभवः।
स्वर्णाद्या धातवः सर्वे लोहाद्या वसुधापते ॥

सुवर्णतामयास्सर्वे विशिष्टाभरणान्विताः।
करस्पर्शेन भूपाल प्रपञ्चमनिलादिकम् ॥

लोहत्वं नाशयित्वैव सुवर्णं तत्करोति हि।
करे पुष्पफलान् कृत्वा ब्रह्मरंध्रे ततः क्षिपेत् ॥ ७०

तस्माद्ब्रह्मत्वमेवासि तद्वाक्यार्थं कराद्भवेत्।
अनिर्वाच्यो पदेशोऽयं स्पर्शनादु ब्रह्मरंध्रके ॥

ब्रह्मरंध्रे सहस्रारे कर्पूरधवले गुरुः।
वराभय करो नित्यो ब्रह्मरूपी सदाऽनघ ॥

जागर्ति वसुधापाल निजस्थान प्रकाशकः।
पश्चात्षट्चक्र विज्ञानं शिष्याय प्रतिबोधयेत् ॥

आधारं स्वर्णवर्णञ्च चतुर्दल सुशोभनम्।
वादि सान्तैश्चतुर्वर्णैस्तप्तहेम समप्रभैः ॥

गणेश सहितं विद्धि स्वाधिष्ठान मतः परम्।
इन्द्रगोप प्रतीकाशैः स्फुरद्विद्रुम सन्निभैः ॥ ७५

बादि लान्तैः स्फुर द्वर्णैर्ब्रह्मणा मंडितं नृप ।
नीलवर्णं तृतीयं हि मणिपूरकं दशारकम् ॥

विद्युत्कोटि प्रतीकाशै र्डादि फान्तैश्च मण्डितम् ।
गदाधर हरिप्रौढं चतुर्थं वसुधापते ॥

पिङ्गाभं द्वादशारं व कादि ठान्ताक्षरैर्वृतम् ।
विस्फुलिङ्ग प्रभादीप्तैः शिवेन च समन्वितम् ॥

विशुद्ध चक्रं भूपाल धूम्रवर्णं कलास्रकम् ।
स्वच्छैर्माणिक्य संकाशैर्मण्डितं वसुधापते ।
जीवात्मनाऽधिष्ठितं तज्जानीहि तदनन्तरम् ॥

आज्ञाचक्रे महीपाल विद्युत्कोटि समप्रभम् ।
द्विदलं ह क्ष वर्णाभ्यां शुभ्राभ्यां परिमण्डितम् ॥ ८०

परमात्म स्वरूपाद्यं नादरूपं हि सत्तमम् ।
नादो विलीनो यस्मात्तु तस्माद्ब्रह्म तदुच्यते ॥

देहेऽक्षराणि भूपाल नाद एवात्र कारणम् ।
नादः परम संयोगात्कुन्तिन्या युतो यदा ॥

प्रसरन्वसुधापाल षट्चक्राणां दलेषु च ।
पञ्चाश द्वर्णरूपत्वं प्राप्तवान् परमेश्वरः ॥

अव्यक्त स्वरतां प्राप्त उदात्ताद्यैः स्वरक्रमात् ।
इत्थं सर्वज्ञतां तस्मै दत्वा शिष्याय सद्गुरुः ॥

आचार्यस्य तदा शिष्यः पूजां कुर्यात्सुलक्षणाम् ।
रत्नाभरण शोभाढ्यां पट्टवस्त्र धनान्विताम् ।। ८५

गजाश्व सहितां भद्र महिषी गो समन्विताम् ।
क्षिति ग्राम महाराम रम्य वेदी शतान्विताम् ॥

सुवर्ण पाशी सहितां कस्तूरी चन्दनान्विताम् ।
गुरुं सन्तोष्य विधिवत्प्रसादं प्रीति संयुतम् ॥

गृहीत्वा शिष्यवर्गोऽथ स्वाचार्य वदनान्नृप ।
बालां प्रकाशयेत्कर्णे दक्षिणे पूर्वमादरान् ॥

रश्मिमालां प्रदत्वाऽथ श्रियः पञ्चदशाक्षरीम् ।
सर्व विद्यामयीं दद्यात्सर्व सिंहासनेश्वरीम् ॥

सर्व सौभाग्य जननीं भोगमोक्ष फलप्रदाम् ।
न दद्यात्प्राणदायाऽपि निधान मिव संस्मर ॥ ९०

उदके लवणं लीनं यथा तिष्ठति भूपते ।
तथा ब्रह्ममयी मेतां विद्धि शास्त्रेषु गोमिताम् ॥

बाला मादौ प्रदायाऽथ रश्मिमालां महीपते ।
साम्राज्य नायिका विद्यां दत्वा पञ्चदशाक्षरीम् ॥

श्रियः प्रकाशयेद्दक्षे कर्णे शिष्यस्य भूपते ।
अनेन दीक्षाविधिना दीक्षितो यो भवेद्भुवि ॥

अश्वमेध सहस्रेषु दीक्षितः स भवेन्नृप ।
त्रिधा दीक्षेय माख्याता ह्युत्तमा मध्यमाऽधमा ॥

चूडामणि र्महायोगो नवरात्रे महीपते ।
उत्तमा सा समाख्याता दीक्षा संपूर्णदक्षिणा ॥ ९५

अर्धोदयादौ या दीक्षा मध्यमा सा प्रकीर्तिता ।
शुभमासे शुभदिने दीक्षा स्यादधमा नृप ॥

आचार्यानुग्रहादित्थं दीक्षितः साधकोत्तमः ।
अवश्यं महतीं सिद्धिं प्राप्नोत्यत्र न संशयः ॥

तन्त्रे दाशरथीयेऽस्मिन्सौभाग्योदय नामके ।
महा रहस्ये प्रोक्तोऽग्रि मस्त्वध्यायो महीपते ॥

इति श्रीमदनुत्तर ब्रह्मरहस्ये दाशरथीये तन्त्रे वेदार्थसंग्रहे उत्तरभागे सौभाग्य विद्योदये प्रथमोऽध्यायः ॥

अथ द्वितीयोऽध्यायः ॥

श्री भगवानुवाच–

महाभट्टारिका देव्याः श्रीविद्यायास्ततः परम् ।
माहात्म्यं संप्रवक्ष्यामि यदुक्तं शम्भुना पुरा ॥

कैलास शिखरासीनं दक्षिणामूर्ति मीश्वरम् ।
गिरिजा परिपप्रच्छ शङ्करं लोकशङ्करम् ।।

श्री देव्युवाच-

भगवन् सर्वमन्त्राश्च भवता मे प्रदर्शिताः ।
चतुष्षष्टिश्च तन्त्राणि मातॄणामुत्तमानि च ।।

महामाया शम्बरं च योगिनी जालशम्बरम् ।
तत्व शम्बरकं चैव भैरवाष्टकमेव च ।।

चन्द्रज्ञानं वासुकिं च महासंमोहनं तथा ।
महोच्छुषं महोदेव लातुलं लातुरं तथा ।। ५

हृद्भेदनं मन्त्रभेदं गुह्यतन्त्रं च कामिकम् ।
कलाद्वाढं कलासारं तथान्यत्कुब्जिकामताम् ।।

तोपोत्तरं च वीणाख्यं त्रोतलं त्रोतलोत्तरम् ।
पञ्चामृतं रूपभेदं भूतडामरमेव च ।।

कलासारं कुलोद्दीशं कुलचूडामणिस्तथा ।
सर्वज्ञानोत्तरं देव महाग्रियुमतं तथा ।।

महालक्ष्मी मतं चैव सिद्ध योगीश्वरी मतम् ।
कुमारि कामदं देव रूपिकामतमेव च ।।

सर्ववीरमतं देव विमलामतमुत्तमम् ।
अरुणेशं मोहनेशं विशुद्धीश्वरमेव च ।। १०

एवमेतानि शास्त्राणि तथान्यान्यपि कोटिशः ।
भवतोक्तानि मे देव सर्वज्ञानमयानि च ॥

महानित्येति विद्वद्भिः कथ्यते या परा कला ।
तस्या माहात्म्य मखिलं श्रोतुमिच्छाम्यहं प्रभो ।।

लक्ष्मी मंत्रस्य माहात्म्यं महालक्ष्मी मनोरपि ।
त्रिशक्ति लक्ष्मी विद्यायाः साम्राज्य श्रीमनोरपि ॥

श्रीविद्या रश्मिमालाया माहात्म्यं मे वद प्रभो ।

श्रीदक्षिणामूर्तिरुवाच—

शृणु देवि महानित्या माहात्म्य मघनाशनम् ॥

यस्य स्मरणमात्रेण विनश्यन्त्यखिलापदः ।
कामयोनिश्च कमला वज्रपाणिरतः परम् ।। १५

रविश्चन्द्रश्च मदनो हंसः सर्वामरेश्वरः
परामारश्च वसुधा रवं त्रितयमीरितम् ।।

अवसानेषु हृल्लेखा बीजैस्तिसृभिरन्विताः ।
श्रीमहासुन्दरीवर्णा एते ते कथिताश्शिवे ।।

वाग्भवं प्रथमं खण्डं पञ्चवर्णं फलप्रदम् ।
द्वितीयं कामराजाख्यं लोकत्रयवशङ्करम् ।।

षड्वर्णं सकलैश्वर्यं सिद्धिदं शुभदायकम् ।
तृतीयं स्यात्परा खण्डं जरामृत्यु विनाशनम् ।।

चतुर्वर्णं महाभाग्यप्रदं संसार तारकम् ।
श्रीविद्या नामकं वस्तु बिन्दुत्रय विभूषितम् ।। २०

ब्रह्मेति कथ्यते वेदवेदान्तेष्वपि सुव्रते ।
श्रीविद्याख्ये परे तत्वे बिन्दुत्रय विभूषिते ।।

पञ्चाशन्मातृकावर्णा अन्तर्भूता स्सनातनाः ।
वेदशास्त्र पुराणाद्या विद्यास्सर्वास्सनातनाः ।।

अस्मादेव समुत्पन्नाः श्रियः पञ्चदशार्णतः ।
मातृका सर्वविद्यानां पञ्चाशद्वर्ण रूपिणी ।।

अनयैव समुत्पन्ना पिण्डत्रय विभूषिता ।
प्रणवाख्या ब्रह्मविद्या पञ्चाश द्वर्णमातृका ।।

पिण्डत्रय समायुक्ता हंसविद्यापि शैलजे ।
ब्रह्म तादात्म्य संसिद्धि प्रदा एता न संशयः ।। २५

श्रियः पञ्चदशाक्षर्याः समुत्पन्ना इमा अपि ।
एकैक मस्य खण्डं वा य उपास्ते दृढव्रतः ।।

सोऽपि ब्रह्ममयः साक्षात् भवत्यत्र न संशयः ।
वेदानां त्रितयं वह्नित्रयं कालत्रयं तथा ।।

स्वराणां त्रितयं लोकत्रयं पादत्रयं हरेः ।
पुष्कर त्रितयं वर्णत्रय मात्मत्रयं तथा ।।

अवस्थात्रय मप्यस्याः खण्ड त्रितय संभवम् ।
हृल्लेखा त्रितयं यत्र बिन्दुत्रितय मिष्टदम् ॥

सैव श्रीरुच्यते साक्षाच्चिद्रूपा परदेवता ।
अन्यत्र श्रीपदं गौण्या वृत्यैव कथितं शिवे ॥ ३०

इयमेव महालक्ष्मी नारायण मनोहरा ।
इयमेव गिरेः पुत्री देवी शङ्करवल्लभा ॥

इयमेव ब्रह्मपत्नी वाणी सर्वत्रयी मयी ।
इयमेव जगन्माता तुरीया परमा कला ॥

एतदंशांश संभूता विद्धि सर्वाश्च देवताः ।
स्त्रीपुंनपुंसकाकारं यद्यद्भूत मुदंचितम् ॥

तत्तदेतां विना नास्ति समस्तमिति निश्चयः ।
इयं नारायणी लक्ष्मीर्गौरी दुर्गा सरस्वती ॥

श्रीविद्यैव त्रयी माता सावित्री च सरस्वती ।
सर्वविद्यामयी सर्वक्षेत्र तीर्थ स्वरूपिणी ॥ ३५

सर्वविद्या महाराज्ञी सर्वसिह्मासनेश्वरी ।
सर्वज्ञानमयी सर्व पापघ्नी मंगलप्रदा ॥

राज्ञी समस्त जगतां सर्वसौभाग्य सिद्धिदा ।

यस्य नो पश्चिमं जन्म स्वयं यो वा न शङ्करः ॥

न तान् लभते विद्या श्रीमत्पञ्च दशाक्षरी ।
वक्त्र कोटि सहस्रैर्वा जिह्वा कोटिशतैरपि ॥

वर्णितुं नैव शक्येयं श्रियः पञ्चदशाक्षरी ।
राज्यप्रदाय राज्ञे वा स्वसुतायापि बन्धवे ॥

साम्राज्यमपि दातव्यं शिरोऽपि प्राणसंयुतम् ।
श्रियः पञ्चदशार्णेयं न दातव्या कथंचन ॥ ४०

शत साहस्रशो देव्या वेदमातुर्जपादयः ।
त्रयाणामपि वेदानां पारायणशतं तु वा ॥

एकवार स्मृतेरस्यास्तुलां नार्हति षोडशीम् ।
प्रजापतेरियं माता विष्णोरपि महेशितुः ॥

एनामाराध्य धाताऽसौ सृष्टेः कर्ता पुराऽभवत् ।
अश्वमेध सहस्राणि वाजपेयस्य कोटयः ॥

भूप्रादक्षिण्य साहस्रं राजसूय शतान्यपि ।
काश्यादि तीर्थयात्रांश्च तुलां नायान्ति षोडशीम् ॥

आराध्यैनां पुरा विष्णुः स्थिति कर्ता जगत्पतिः ।
कामारिमपि मां रुद्रं मोहयामास शैलजे ॥ ४५

मृत्युञ्जयोऽप्यहं जप्त्वा श्रियः पञ्चदशाक्षरीम् ।
सर्वासामापि विद्यानामीश्वरत्वमवाप्तवान् ॥

चन्द्र सूर्यावपि पुरा जप्त्वा पञ्चदशाक्षरीम् ।
सर्गस्थित्युपसंहार कर्तारौ जगतः शिवे ॥

कामदेवोऽपि जप्त्वेमां श्रियः पञ्चदशाक्षरीम् ।
त्रैलोक्यं मोहयामास नरनारी गणैर्युतम् ॥

देवानप्यसुरान् यक्षान्गन्धर्वांश्च महोरगान् ।
सिद्धान् महर्षिसंघांश्च मुनिवर्यांश्च किन्नरान् ॥

इच्छता स्ववशीकर्तुं जप्याश्रीरन्वहं शिवे ।
सुन्दरीर्देवगन्धर्व कन्या अपि मनोहराः ॥ ५०

कन्या अप्सरसो यक्ष किन्नराणाञ्च कन्यकाः ।
रम्भोर्वश्यादिका दिव्याप्सरसोऽपि मम प्रिये ॥

इच्छता स्ववशीकर्तुं चाप्यापञ्चदशाक्षरी ।
यः परः पुरुषः साक्षाद्ब्रह्मरुद्रादि संज्ञितः ॥

नारायणस्त्रिजगतां नायकः परमेश्वरः ।
तस्य शक्तिरियं देवी सुन्दरी नामचित्कला ॥

परोऽपि शक्ति रहितः शक्त्या युक्तो भवेद्यदि ।
सृष्टि स्थिति लयान् कर्तुमशक्तः शक्त एष हि ॥

गायत्री नाम या विद्या सावित्री परमेश्वरी ।
अस्या अंश समुद्भूता वेदमाताऽपि शैलजे ॥ ५५

चतुर्वेदेषु वेदान्तेष्वधीतेष्वपि सुव्रते ।
विद्या चतुष्टयं सर्वविद्या सिह्मासनेश्वरम् ॥

श्रीमदष्टाक्षरी विद्या प्रणवश्च ततः परम् ।
श्रियः पञ्चदशार्णेयं वेदमाताऽपि शैलजे ॥

एतद्विद्या समा विद्या अधिका वा न सन्ति हि ।
चतुर्वर्णप्रदा नित्यमणिमाद्यष्ट सिद्धिदा ॥

श्रियः पञ्चदशार्णेयं ब्रह्मत्वादि पदप्रदा ।
समस्त विद्या साम्राज्ञी सर्वसंपत्ति हेतुकी ॥

सर्व योगमयी सर्वविद्या जपफल प्रदा ।
महाकालात्मिका विद्या तिथि नक्षत्र रूपिणी ॥ ६०

ब्रह्म विष्णु महेशान रूपिणी सुररूपिणी ।
पञ्चभूतमयी सप्त लोकाधार सनातनी ॥

सर्वविद्यामयीमेतां तस्मात्पञ्चदशाक्षरीम् ।
जप्त्वा प्रत्यहमेकान्ते स्वाचार्यानुग्रहाच्छिवे ॥

ब्रह्म विष्णु महेशाद्यैरपि संपूज्यते भुवि ।
पुत्रवत्परिरक्षन्ति तं ब्रह्माण्यादि मातरः ॥

सहस्रकोटि योगिन्यस्तावन्तो भैरवा अपि ।
अमरा अपि शक्राद्याः सप्तकोटि महर्षयः ॥

श्रीविद्या जपकर्तारं पालयन्ति स्वपुत्रवत् ।
सहस्र योजनं वाऽपि गत्वाचार्यं शिवात्मकम् ॥ ६५

ब्रह्मबुद्ध्या तमभ्यर्च्य कृत्वा शुश्रूषणं सदा ।
सर्वस्वमपि वा दत्वा प्राणान् पुत्रांश्च कन्यकाः ॥

गृहीतव्या श्रियो विद्या राज्ञी पंचदशाक्षरी ।
ललिताजप कर्तुर्गां गृहः स्वर्गायते भुवि ॥

गर्विताः प्रणमन्त्यस्य द्वेषी मित्रति संततम् ।
स्त्री सङ्गमोऽपि कैवल्य हेतुरस्य न संशयः ॥

भोगो योगायते तस्य पापं च सुकृतायते ।
मोक्षायते च संसारो ललिताम्बामुपासितुः ॥

यत्रास्ति भोगो न हि तत्र मोक्षो
यत्रास्ति मोक्षो न हि तत्र भोगः ।
श्रीसुन्दरी तर्पण तत्पराणां
भोगश्च मोक्षश्च करस्थ एव ॥ ७०

अर्धोदये पुण्यतीर्थे हेमभार सहस्रकम् ।
एकोच्चारेण विद्यायास्तुलां नार्हति षोडशीम् ॥

वैखरी वाच्य भावत्वादशक्ता गुणवर्णने ।
यतो निरक्षरं वस्तु परा तत्र तु कारणम् ॥

मूकी भूता हि पश्यन्ती मध्यमा मध्यमा भवेत् ।
ब्रह्मविद्या स्वरूपेयं भुक्ति मुक्ति फलप्रदा ॥

श्रियः पञ्चदशार्णेयं न प्रकाश्या कदाचन ।
गोपितव्या सदा भद्रे स्वयोनिरिव सन्ततम् ॥

शिवशक्ति महायोगे यद्यत्कर्म प्रजायते ।
वेद्यं तन्नभवेत् तद्वच्छ्रियः पञ्चदशाक्षरी ॥ ७५

विना चार्योपदेशेन विद्यां पञ्चादशाक्षरीम् ।
दृष्ट्वा प्रजपेद्यस्तु स भक्ष्यो योगिनी गणैः ॥

आचार्यं कृपया लब्ध्वा सर्वसाम्राज्यदायिनी ।
भुवनत्रय सौभाग्यं ददाति विपुलां श्रियम् ॥

कन्दर्पशत सौभाग्यं त्रैलोक्याकर्षणक्षमम् ।
सुधा तरङ्गिणी वेगशब्दचातुर्यदायिनी ॥

सौभाग्यभाग्यसंपन्नकला पटलदायिनी ।
परब्रह्मणि लीनत्वं ददाति यश उन्नतम् ॥

प्रपञ्चसागरे सीनादुद्धरेच्छ्रीरियं परा ।
यस्याः कटाक्षतो देवि भुवनानि चतुर्दश ॥ ८०

भवन्ति भक्तवश्यानि किमु नारि नरादिकाः ।
चतुस्सागरपर्यन्त महीं साम्राज्य पालनम् ॥

श्रीविद्या साङ्ग जप्तुः स्यादाचार्यानुग्रहाच्छिवे ।
ब्रह्माण्डकोटि जननं भूयो वाचां विजृम्भणम् ॥

पुनर्देव मनुष्यादि सर्जनं च मम प्रिये ।
श्रीविद्याजपकृत्पुम्सो नासाध्यं भवति प्रिये ॥

परकायप्रवेशादि सामर्थ्यञ्चाणिमादिकम् ।
श्रीविद्या जपकृत्पुम्सो न दुर्लभमिह प्रिये ॥

शृणु ह्यन्यन्महद्गुप्तमप्युक्तं ब्रह्मणा पुरा ।
नारायणेन चाप्युक्तं श्रुत्वा गुप्तकरा भव ॥ ८५

त्रिखण्डान्तेऽग्निमारूढं छं वामाक्षि संयुतम् ।
बिन्दुयुक्तं श्रियो बीजमिदं संयोज्य योगिनः ॥

षोडशार्णां महाविद्यां जपन्त्यखिलसिद्धिदाम् ।
दातव्याः स्वप्रिया दारा देयाः पुत्राश्च कन्यकाः ॥

दातव्यमपि साम्राज्यं न देया षोडशाक्षरी ।
यस्योपदेशः क्रियते जपादि जनितं फलम् ॥

तद्देहं प्रविशत्येव दत्ता चेत्पूर्वदक्षिणा ।
सम्पूर्णं दक्षिणादानात्पुरश्चर्यादिकं विना ॥

सृष्टिर्भवति विद्यानां सद्यः प्रत्यय कारिणी ।

चत्वार ...... क्षमयन्त इति सन्ततम् ॥ ९०

ऋचो वदन्ति गिरिजे श्रीविद्यां षोडशाक्षरीम् ।
नित्या पञ्चदशी ख्याता महाविद्या तु षोडशी ॥

सैव चिद्रूपिणी साक्षात् सर्वज्ञानमयी परा ।
चिन्तामण्यादिरत्नानि कल्पवृक्षादिभूरुहाः ॥

श्रीविद्या जापिनो गेहे तिष्ठन्त्येव न संशयः ।
श्रीविद्यां प्रजपेद्यस्तु सततं साधकोत्तमः ॥

धन्या तज्जननी लोके कृतार्थस्तत्पिता प्रिये ।
तद्वंशसंभवाः पुण्याः तनयाः पुत्रबान्धवाः ॥

श्रीविद्याजापिनं स्मृत्वा हयमेधफलं लभेत् ।
श्रीविद्या जापिनं नत्वा तुलादान फलं लभेत् ॥ ९५

श्रीविद्या जापिनं नित्यं सम्भाष्यापि मम प्रिये ।
वाजपेय फलं प्राप्य भुक्तिं मुक्तिं च विन्दति ॥

यत्र श्रीललिताम्बाया विद्याजापी यतव्रतः ।
तद्दिव्य क्षेत्रमुद्दिष्टं समन्ताद्योजनायतम् ॥

निधयः शङ्खपद्माद्यास्तस्य द्वारे वसन्ति हि ।
धर्मार्थकाममोक्षास्तत्करे तिष्ठन्ति सन्ततम् ॥

माहात्म्यं सुन्दरी देव्या निधानमिव सन्ततम् ।
गोपितव्यं प्रयत्नेन यदिच्छेदात्मनो हितम् ॥

अङ्गिरोभृगु दक्षाद्या जगत्सृष्टिकरा अपि ।
वसिष्ठ वामदेवाद्या दिव्या ब्रह्मर्षयोप्यमी ॥ १००

कपिलाद्या महासिद्धा अपि नारायणात्मकाः ।
सनकाद्याश्च योगीशा मार्कण्डेयादयोऽपि च ॥

ललिताम्बां श्रियं देवीं प्रजप्त्वैव यतव्रतः ।
सम्प्राप्य सकलाभीष्टं जपन्त्यद्यापि मत्प्रिये ॥

एतदेव तपोऽत्युग्रमिदमेव महद्व्रतम् ।
अयमेव परो योग इदमेव परं फलम् ॥

इयमेव परादीक्षा गतिरेषा परात्परा ।
इति मत्वा श्रियो विद्यामन्वहं प्रजपेच्छिवे ॥

समस्त वेदवेदान्त सारभूतार्थ संग्रहा ।
इयमेव महाविद्या नाम्नोक्ता परमर्षिभिः ॥ १०५

सिद्धत्वमथ देवत्वं गन्धर्वत्वमथापि वा ।
किन्नरत्वं महर्षित्वं शक्रत्वं च विधातृताम् ॥

विष्णुत्वं वाऽथ रुद्रत्वमिच्छता नियतात्मना ।
श्रीविद्यैव प्रजप्तव्या नान्या विद्या वरानने ॥

शापानुग्रह सामर्थ्यमजरामरतामपि ।

अवश्यमिच्छता जाप्या श्रीविद्यैव वरानने ॥

षोडशार्णां महाविद्यां यद्वा पञ्चदशाक्षरीम् ।
जप्त्वा सकलभाग्यानामाधारो देववद्भवेत् ॥

समस्त संपदाधारस्समस्तापद्विवर्जितः ।
श्रीविद्या जापको नित्यं भवत्येव जगत्पतिः ॥

माहात्म्यं ललिताम्बाया इति किञ्चिन्मयेरितम् ।
समस्ताघहरं पुण्यं किं पुनः श्रोतुमिच्छसि ॥

इति श्रीमदनुत्तर ब्रह्मतत्वरहस्ये दाशरथीये तन्त्रे वेदार्थसंग्रहे सौभाग्य विद्योदये उत्तरभागे द्वितीयोऽध्यायः ॥

अथ तृतीयोऽध्यायः ॥

ऋश्यश्रृङ्ग उवाच—

इति श्रुत्वा महादेवी दक्षिणामूर्तिमीश्वरम् ।
कृताञ्जलिपुटा भूत्वा पुनराह गिरीन्द्रजा ॥

श्रीदेव्युवाच—

भगवन्देव देवेश विद्या गुप्ततरा शुभा ।
श्रियः पञ्चदशार्णेयं श्रुता सर्वं समृद्धिदा ॥

तदनुष्टान मखिलं वद मे करुणानिधे ।

श्रीदक्षिणामूर्तिरुवाच—

शृणु देवि प्रवक्ष्यामि रहस्यं श्रिय आदरात् ॥

यत् श्रुत्वाऽपि नरो धीमान् पूज्यते त्रिदशैरपि ।
श्रीमदष्टाक्षरी विद्या श्रीविद्यैव ततः परम् ॥

द्वयमेव महासिद्धिप्रदमन्यन्न विद्यते ।
वेदान्तेष्वपि वेदेषु रहस्यं महदद्भुतम् ॥ ५

माहात्म्यं ललिताम्बाया शृणुष्वावहिता प्रिये ।
ब्राह्मे मुहूर्तं उत्थाय ब्रह्मरंध्रे निजं गुरुम् ॥

वराभयकरं शुद्ध स्फटिकाभं शिवात्मकम् ।
नारायणाकृतिं वाऽपि स्वशक्ति सहितं विभुम् ॥

स्मृत्वा तत्पादयुगल विगलद्भिः सुधारसैः ।
ध्यात्वा प्लावितमात्मानं स्मरेदाचार्यपादुकाम् ॥

मूलादि ब्रह्मरन्ध्रान्तं ज्वलन्तीं पर संविदम् ।
उद्यत्सूर्य सहस्राभां तेजोरूपामथ स्मरेत् ॥

तदीय तेजः पुञ्जेन पिञ्जरीकृत विग्रहः ।
ब्रह्मविद्यां प्रजप्त्वादौ भगवद्रश्मिमालिकाम् ॥ १०

त्रैपुरीं रश्मिमालां च संस्मृत्य गिरिकन्यके ।
स्मृत्वा द्वादशाख्यां विद्यां श्रियः सकलसिद्धिदाम् ॥

बहिर्निर्गत्य मूत्रादि विसर्जनमथाचरेत् ।
मुखप्रक्षालनादीनि कृत्वाऽऽचम्य प्रयत्नतः ॥

प्राणानायम्य संकल्प्य स्नात्वा नद्यामतः परम् ।
तोयाञ्जलिं त्रिधा मूलमुच्चार्य शिरसि क्षिपेत् ॥

मूलाभिमन्त्रिता आपस्त्रिधा पीत्वा ततः परम् ।
त्रिधा सन्तर्प्य मूलेन ललिताम्बां त्रयीमयीम् ॥

त्रिधा संमार्ज्य मूलेन वाससी परिधाय च ।
नित्यसन्ध्यामुपास्याऽथ ह्रां ह्रीं ह्रूँ ह्रः स इतीरयेत् ॥

मार्तण्डभैरवायेति प्रकाशेति ततः परम् ।
शक्त्याद्य सहितायेति वह्निजायामथोच्चरन् ॥

अनया रवि गायत्र्या सवित्रेऽर्घ्यं त्रिधाऽर्पयेत् ।
रविमण्डलमध्येऽथ स्मृत्वा श्रीचक्रमादरात् ॥

वाग्भवं बीजमुच्चार्य पदं त्रिपुरसुन्दरि ।
विद्महे पदमुच्चार्य कामराजमतः परम् ॥

पीठ कामिनि शब्दं च धीमहीति ततः परम् ।
शक्तिबीजं समुच्चार्य तन्नः क्लिन्नं प्रचोदयात् ॥

अनया ललिताम्बायै दद्यादर्घ्यं ततस्त्रिधा ।
अथाचार्य पदाम्भोज द्वितयं सर्वकामदम् ॥ २०

ब्रह्मरन्ध्रे सहस्रारे ध्यात्वा नत्वा पुनः पुनः ।
कुमारीं प्रजपेदादौ यथाशक्त्या गिरीन्द्रजे ॥

अन्नपूर्णामथ स्मृत्वा विद्यामश्वासनामथ ।
पादुकां संस्मरेत्पश्चान्मूलाचार्यस्य सिद्धिदाम् ॥

रामो दाशरथिः स्वामी विद्या कुलगुरुः स्मृतः ।
स एव सच्चिदानन्द नाथ आचार्य ईश्वरः ॥

तत्पादुकामजप्त्वा यः श्रीविद्यां सततं जपेत् ।
कल्पकोटि शतेनाऽपि न सिद्धिस्तस्य जायते ॥

योऽसौ दाशरथिः साक्षात् भगवान् जानकीपतिः ।
तमनुस्मृत्य सततं सर्वसिद्धियुतो भवेत् ॥ २५

तेनैवोक्तमिदं शास्त्रं वेदसारं यशस्करम् ।
अनुग्रहाय लोकानां भुक्ति मुक्ति फलप्रदम् ॥

तुभ्यं तदुक्तमेवाहं तन्त्रं वक्ष्ये यशस्करम् ।
स एवास्मत्कुलगुरुः स्वामी दाशरथिर्विभुः ॥

तत्पादुकामनुस्मृत्य श्रीविद्यामन्वहं जपेत् ।
आसने सम्यगासीनः प्राणानायम्य वाग्यतः ॥

श्रीविद्या जपसंकल्पं कुर्यादादौ यतव्रतः ।
दक्षिणामूर्ति नामाहमृषिरस्योक्त ईश्वरः ॥

छन्दः पाङ्क्तमिति प्राहुर्देवता चिन्मयी परा ।
श्रीमहात्रिपुरेत्युक्ता सुन्दरी परदेवता ॥ ३०

ललिता श्रीमहाभट्टारिका लक्ष्मी स्त्रयी मयी ।
देवता कथिता सर्वं जगन्माता महेश्वरी ॥

वाग्भवं प्रथमं खण्डं बीजमुक्तं त्रयीमयम् ।
शक्त्याद्यं शक्ति खण्डं च शक्तिरुच्यते श्रियः ॥

कामाद्यं कामराजं च कीलकं समुदाहृतम् ।
श्रीदेवी ललिता प्रीत्यै विनियोग उदाहृतः ॥

... . द्विरावृत्त्याङ्गुलीष्वथ ।
मध्यमाङ्गुलिमारभ्य तलान्तं विन्यसेच्छिवे ।
श्रीविद्याचक्रमन्त्राणां वाङ्माया कमला पुरः ॥

आचार्यं विन्यसेच्चक्रे पूजामपि समाचरेत् ।
कुमारिका द्विरावृत्त्या षडङ्गन्यासमाचरेत् ॥

अन्तर्बहिर्मातृकां च न्यसेदपि ततः परम् ।
वशिन्याद्यष्टकन्यासं ततः कुर्यादनन्यधीः ॥

तारत्रितयमुच्चार्य स्वरषोडशकां ततः ।
उच्चार्यं भान्तं भूसंस्थं वामकर्ण समन्वितम् ॥

बिन्दुयुक्तं वरारोहे वशिनी बीजमुद्धृतम् ।
...... उच्चार्य वशिनीति पदं ततः ॥

वाग्देवता पदं पश्चाच्चतुर्थी हृदयान्वितम् ।
अनेन शिरसि न्यस्य कवर्गं प्रोच्चरेदथ ॥

ब्रह्म भू भुवनेशानी पदं कामेश्वरीत्यथ ।
वाग्देवतापदं पश्चाच्चतुर्थ्यन्तं नमोन्वितम् ॥ ४०

विन्यस्याऽपि ललाटेऽथ चवर्गं प्रोच्चरेदपि ।
भांतभूमि सुतारूढं बिन्दुं वामाक्षि संयुतम् ॥

मोदिनी वाग्देवतायै नमो भ्रूमध्यमे न्यसेत् ।
टवर्णं वसुधारूढं वायुं षष्ठ समन्वितम् ।

विमला वाग्देवतायै नमः कण्ठेऽथ विन्यसेत् ।
तवर्णं च कवर्गान्त्यं वैकुण्ठारूढमप्यथ ॥

वामाक्षि बिन्दु सहितमरुणा पदमप्यथ ।
वाग्देवता पदं पश्चाच्चतुर्थ्यन्तं नमोऽन्वितम् ॥

हृदि न्यस्य पवर्गं च हसलव्यूमतः परम् ।
जयिनी वाग्देवतायै नमो नाभौ प्रविन्यसेत् ॥ ४५

पकारादि चतुर्वर्णान् वयुतंद्रा समन्वितन् ।
स बिन्दुवामकर्णं च ततः सर्वेश्वरी पदम् ॥

वाग्देवता पदं पश्चाच्चतुर्थ्यन्तं नमोऽन्वितम् ।

लिङ्गेन्यस्य शकारादि षट्कं क्ष्मीमिति बीजकम् ॥

कौलिनी वाग्देवतायै नमो मूलेऽथ विन्यसेत् ।
वशिन्याद्यष्टकन्यास उक्तोऽयं सर्वसिद्धिदः ॥

अनेन न्यासयोगेन संवत्सर मतन्द्रितः ।
वाचां सिद्धि समासाद्य संपदामाश्रयो भवेत् ॥

मूर्ध्नि मूले च हृदये लोचन त्रितयेऽप्यथ ।
श्रुतिद्वये च वदने भुजयुग्मे ततः परम् ॥ ५०

पृष्ठे जानुयुगे बिन्दून् नमोंतान् बीज पूर्वकान् ।
मूलविद्याक्षरान्न्यस्य साक्षाद् ब्रह्ममयो भवेत् ॥

न्यासेऽपि चक्रपूजायां वाणीं मायां समन्विताम् ।
सर्वेऽपि मंत्रा उच्चार्या देवता भावसिद्धये ॥

मातृका द्वितयंन्यस्य न्यस्य वाग्देवताष्टकम् ।
मूलविद्याक्षरन्यासं न्यस्य साक्षाज्जगत्पतिः ॥

परब्रह्ममयो ब्रह्म विष्णु रुद्राकृतिर्भवेत् ।
षोढा न्यासमकृत्वापि श्रीचक्रन्यासमप्यथ ॥

अकृत्वापि च कृत्वा वा ध्यायेच्चिद्रूपिणी पराम् ।
षोढा श्रीचक्रविन्यासौ दुर्लभौ भुवनत्रये ॥ ५५

मासान्तरेऽप्यसौ कृत्वा ब्रह्मरूपी न संशयः ।
नैत्यकन्यास उक्तोऽयं समस्त फल सिद्धिदः ॥

न्यास त्रयमिदं नित्यं विन्यस्यादौ दिने दिने ।
जप्त्वा विद्यामिमां साक्षात्परब्रह्मस्वरूपिणीम् ॥

शिव विष्ण्वाकृतिः साक्षात् स भवेत्परमेश्वरः ।
इत्थं विन्यस्य विधिवत् न्यासजालं दिने दिने ॥

तेजोमयीं त्रयीरूपां ध्यायेद्देवीं श्रियं पराम् ।
ततः पद्मनिभां देवीं बालार्क किरणारुणाम् ॥

जपाकुसुम सङ्काशां दाडिमी कुसुमोपमाम् ।
पद्मराग प्रतीकाशां कुङ्कुमोदर सन्निभाम् ॥ ६०

स्फुरन्मुकुट माणिक्य किङ्किणीजाल मण्डिताम् ।
कालालिकुल सङ्काश कुटिलालकपल्लवाम् ॥

प्रत्यग्रारुण सङ्काश वदनाम्भोज मण्डलाम् ।
किञ्चिदर्धेन्दु कुटिल ललाटमृदुपट्टिकाम् ॥

पिनाकि धनुषाकार भ्रूलतां परमेश्वरीम् ।
आनन्दमुदितोल्लास लीलांदोलितलोचनाम् ॥

स्फुरन्मयूख संधात विलसद्धेम कुण्डलाम् ।
स्वगण्ड मण्डिताभोग जितेन्द्वमृत मण्डलाम् ॥

विश्व कर्माभि निर्माण सूत्र स्पष्ट सुनासिकाम् ।

ताम्र विद्रुम बिम्बाभ रक्तामृतरसाधराम् ॥ ६५

दाडिमीबीज सङ्काश दन्त पङ्क्ति विराजिताम् ।
रक्तच्छाया जगद्भासि जिह्वां मधुरभाषिणीम् ॥

स्मित माधुर्य विजित माधुर्य रस सागराम् ।
अनूपम गुणोपेत चुबुकोद्देश शोभिताम् ॥

कम्बुग्रीवां महादेवीं मृणाल ललितैर्भुजैः ।
रक्तोत्पल दलाकार सुकुमार कराम्बुजाम् ॥

कराम्बुज नखज्योत्स्ना वितानित नभःस्थलाम् ।
मुक्ताहार लतोपेत समुन्नत पयोधराम् ॥

त्रिवली वलना युक्त मध्यदेश सुशोभिताम् ।
लावण्य सरिदावर्ता कार नाभि विभूषिताम् ॥ ७०

अनर्घ्यं रत्न खचित काञ्चीयुत नितम्बिनीम् ।
नितम्ब बिम्ब द्विरद रोमराजी वरांशुकाम् ॥

कदली ललितस्तम्भ सुकुमारोरुमीश्वरीम् ।
कन्दर्प कदली तुल्य जङ्घायुगळ मंडिनीम् ॥

गूढ गुल्फ पदद्वंद्व प्रपदां जित कच्छपाम् ।
तनुदीर्घाङ्गुली भास्वन्नख चन्द्र विराजिताम् ॥

ब्रह्म विष्णु शिरोरत्न निघृष्ट चरणाम्बुजाम् ।
शीतांशुशत सङ्काश कान्ति सन्तान हासिनीम् ॥

लौहित्य जित सिन्दूर जपा दाड़िम रागिणीम् ।
रक्तवस्त्रं परीधानां पाशाङ्कुश करोद्यताम् ॥ ७५

रक्तपुष्प निविष्टां च रत्नाभरणभूषिताम् ।
चतुर्भुजां त्रिनेत्रां च पञ्चबाणधनुर्धराम् ॥

कर्पूर शकलोन्मिश्र ताम्बूलापूरिताननाम् ।
महामृगमदोद्दाम कुङ्कुमारुण विग्रहाम् ॥

सर्वश्रृङ्गारवेषाढ्यां सर्वालङ्कारभूषिताम् ।
जगदाह्लाद जननीं जगद्रञ्जनकारिणीम् ॥

जगदाकर्षणकरीं जगत्कारण रूपिणीम् ।
सर्वमन्त्रमयीं देवीं सर्वसौभाग्य सुन्दरीम् ॥

सर्वलक्ष्मीमयीं नित्यं परमानन्द नन्दिनीम् ।
वन्दे पाशाङ्कुशाभीष्ट पञ्चबाण धनुर्धराम् ॥ ८०

रक्ताङ्गां शुकवेषाढ्यां पद्मस्थां परमेश्वरीम् ।
बालार्कमण्डलाभासां चतुर्बाहुं त्रिलोचनाम् ॥

अरुणां करुणा तरङ्गिताक्षीं
धृतपाशाङ्कुश पञ्चबाण चापाम् ।
अणिमादिभिरावृतां मयूखै-

रहमित्येव विभावये भवानीम् ॥

कदम्बवनमध्यगां कनकमण्डपावस्थितां
सिताम्बुरुह वासिनीं सतत सिद्धिसौदामिनीम् ।
विडम्बित जपारुचिं विशदचन्द्र चूडामणिं
त्रिलोचन कुटुम्बिनीं त्रिपुरसुन्दरीमाश्रये ॥

सकुङ्कुम विलेपना मलकचुम्बि कस्तूरिकां
समन्दहसितेक्षणां सशरचाप पाशाङ्कुशाम् ।
अशेषजन मोहिनी मरुणमाल्य भूषोज्ज्वलां
जपाकुसुमभासुरां जपविधौ स्मराम्यम्बिकाम् ॥

इक्षु कार्मुकपुष्पेषु पाशाङ्कुशधरां पराम् ।
उद्यत्सूर्यनिभां वन्दे महात्रिपुरसुन्दरीम् ॥ ८५

सुधाब्धौ कल्पकोद्याने रत्नमण्डपमध्यगाम् ।
अमृतानन्द सन्दोह सन्तत्यै तां भजाम्यहम् ॥

ध्यात्वेत्थं मातृकां लक्ष्मीं महात्रिपुरसुन्दरीम् ।
पञ्चोपचारान् कृत्वाऽथ दशमुद्राः प्रदर्श्य च ॥

सहस्रं प्रजपेद्विद्यामथ पञ्चशतं तु वा ।
त्रिशतं प्रजपेन्नित्यं अष्टोत्तरशतं तु वा ॥

महतीं सिद्धिमासाद्य साक्षाद्ब्रह्ममयो भवेत् ।
पश्चिमद्वारगे लिङ्गे वृषशून्ये शिवालये ॥

नारायणालये वापि पर्वताग्रेऽथवा शुचिः ।
आचार्य सन्निधौ वापि जपेल्लक्षत्रयं श्रियम् ॥ ९०

दशांशं तर्पयेद्विद्वान् किं शुकै राज्यलोलितैः ।
तद्दशांशं हुनेदग्नौ मधुत्रितयमिश्रितैः ॥

आचार्य चरणाम्भोजे दत्वा सस्ययुतां महीम् ।
चतुर्वृषभ संयुक्तां बहुदक्षिणया युताम् ॥

कुण्डल द्वितयं दत्वा श्रीविद्यायाः फलप्रदाम् ।
महतीं सिद्धिमासाद्य सर्वभाग्य विधिर्भवेत् ॥

अथवा ग्रहणे प्राप्ते सवितुः शशिनोऽपि वा ।
दिनत्रयं मिताहारस्साहस्रं त्रिशताधिकम् ॥

जप्त्वा तत्स्पर्शसमये स्नात्वा नद्यां समाहितः ।
आचार्य चरणद्वन्द्व प्रक्षालित जलं पिबेत् ॥ ९५

आचार्य सन्निधावग्नौ विधिवत्संस्कृते शुभे ।
त्रिशताधिक साहस्रं हुत्वाग्नावाज्यमादरान् ॥

आचार्य चरणद्वन्द्वं साष्टाङ्गं प्रणिपत्य च ।
षष्टि चिह्नक सौवर्णं कुण्डल द्वितयं शुभम् ॥

मधुत्रितय संमिश्र घृत संमिश्र किंशुकैः ।
अथवा जुहुयाद्वह्नौ कृत्वा होमं जयादिभिः ।
ब्रह्मार्पणाहुतिं कृत्वा नमस्कृत्याग्निमादरात् ॥

दिव्यरत्न समायुक्तं दत्वाऽऽचार्यस्य कर्णयोः ।
वसुधां सस्य संपूर्णां दत्वा दक्षिणयान्विताम् ॥

सिद्धिमाप्नोति विद्याया देवानामपि दुर्लभाम् ।
निधिस्सकल विद्यानामाधारस्सर्व संपदाम् ॥ १००

समृद्धि महतीं प्राप्य पुत्रपौत्रादि संयुताम् ।
अणिमाद्यष्ट सिद्धीनां नायको जगतोपतिः ॥

भूत्वा चिरायुर्विजयी सर्वज्ञस्सुभगस्सुखी ।
आचार्यपत्नीं श्रीबुद्ध्या वासोलङ्करणादिभिः ॥

अवश्यमर्चयेद्धीमान् पुरश्चरण सिद्धये ।
इत्थं कृत्वा पुरश्चर्यां ललिताया मम प्रिये ॥

कन्दर्प सदृशः कान्त्या धनदेन समः श्रिया ।
भूत्वान्ते परमं धाम याति वंश समन्वितः ॥

इति श्रीमदनुत्तर ब्रह्मतत्वरहस्ये दाशरथीये तन्त्रे
वेदार्थसंग्रहे सौभाग्य विद्योदये उत्तरभागे
तृतीयोऽध्यायः ॥

अथ चतुर्थोऽध्यायः ॥

श्रृणु देवि प्रवक्ष्यामि श्रियः साधनमुत्तमम् ।
यत् श्रुत्वाऽपि नरस्सर्वस्सौभाग्यैक निधिर्भवेत् ॥

येनाऽनेन विधानेन साधकेन दिने दिने ।
जप्यते ललिता विद्या श्रियः पञ्चदशाक्षरीम् ।

नियमात् त्रिशतं भक्त्या चक्रं संपूज्य सादरम् ॥
समस्त चक्रमभ्यर्च्य मध्य चक्रमथाऽपि वा ।

देशे वा नगरे ग्रामे जगत्क्षोभः प्रजायते ।
ज्वलत्कामाग्नि संताप प्रतप्तास्तप्त मानसः ॥

पिपीलिकादि न्यायेन दूरादायान्ति योषितः ।
मन्त्र संमूढ हृदयाः स्फुरज्जघन मण्डलाः । ५

तद्दर्शनान्महादेवि जायन्ते सर्व योषितः ।
एकामपि पुरश्चर्यां कृत्वा साङ्गां मम प्रिये ॥

नियतस्त्रिशतं जप्त्वा श्रियः पञ्चदशाक्षरीम् ।
मध्यं वा चक्रमभ्यर्च्य वैदिके जातवेदसि ॥

रश्मि मंत्रैस्सकृद्धुत्वा नित्याभिश्च ततः परम् ।

गुरुभिश्च सकृद्धुत्वा ह्यष्टाविंशतिधा श्रिया ॥

इत्थमाचरतो नित्यं साधकस्य महीतले ।
कन्दर्प सदृशी कान्तिर्जायतेऽस्य कलेबरे ॥

अशीतिवर्ष वृद्धोऽपि युवा भवति सन्ततम् ।
नवरत्न समायुक्त मुकुटावृत मस्तकाः ॥ १०

प्रयच्छन्तोऽपि सर्वस्वं सेवन्ते तान्नरेश्वराः ।
ज्वलत्कामाग्नि संतप्ताः सौम्दर्यमदगर्विताः ॥

आयान्ति तेन क्रीडार्थं मन्यभूपाङ्गना अपि ।
संपदस्सकला दिव्या मानुषा अपि संपदः ॥

कौबेर्यस्संपदोऽप्यस्य गृहे तिष्ठन्ति सन्ततम् ।
जडस्स्तब्धो मन्दमतिरपि प्रज्ञा विवर्जितः ॥

आचार्यकृपया साक्षात् सर्वविद्यानिधिर्भवेत् ।
गङ्गाप्रवाहवत्तस्य वाग्विभूतिर्विजृम्भते ॥

अनुग्रहो भवेद्यत्र सोऽपि विद्या निधिर्भवेत् ।
व्यासवाल्मीकि सदृशो सरस्वत्या भवत्यसौ ॥ १५

प्राप्नोति दुर्लभान् भोगानथ दिव्यांश्च मानुषान् ।
वंशाभिवृद्धि सहितो भवत्याचन्द्रतारकम् ॥

चिरायुर्महदारोग्यं प्राप्य कन्दर्प सन्निभः ।
वशीकरोति त्रैलोक्यं यावज्जीवं न संशयः ॥

देहान्ते परमं धाम याति देवैश्च दुर्लभम् ।
लक्षमात्रे प्रजप्ते तु क्षुभ्यन्ते भूतलाङ्गनाः ॥

सुन्दर्यो मदमत्ताश्च तरुण्यो हरिणेक्षणाः ।
यदि न क्षुभ्यते देवि साधकस्य मनो मनाक् ॥

संक्षुभ्यन्ते ततः सर्वाः पाताले नागकन्यकाः ।
तासामपि यदा नासौ क्षोभमेति मनागपि ॥ २०

ततः स्वर्गनिवासिन्यो विद्रवन्ति सुराङ्गनाः ।
गन्धर्वकन्याः किन्नर्यो रूपवत्यो मनोहराः ॥

इत्थं लक्षत्रयं जप्त्वा साधकः स्थिरमानसः ।
संक्षोभयति विश्वेशि त्रैलोक्यं सचराचरम् ॥

लक्षत्रय जपं कृत्वा षष्टिचिह्नक हेमजम् ।
दिव्यरत्न समायुक्तं कुण्डलद्वयमुत्तमम् ॥

आचार्यं कर्णयोर्दत्वा बहु सस्य समाकुलाम् ।
बहुदक्षिणया युक्तां प्रदत्वाऽथ वसुन्धराम् ॥

आचार्य पत्न्यै ताटङ्कद्यलङ्कारान् समर्पयेत् ।
सूक्ष्मं वासो युगं दत्वा क्षौमं कार्पासकं तु वा ॥ २५

अवश्यं महतीं सिद्धिं देवतैरपि दुर्लभाम् ।

प्राप्नोत्यत्र न सन्देहः सत्यं सत्यं वदाम्यहम् ॥

अथवा ग्रहणे कृत्वा पुरश्चर्यां पुरोदिताम् ।
सिद्धिमासाद्य महतीं सर्वभाग्य निधिर्भवेत् ॥

अथातः संप्रवक्ष्यामि व्रतान्तरमनुत्तमम् ।
कथितं सर्ववेदेषु सर्वशास्त्रेष्वपि प्रिये ॥

महापातकसंघानां नाशनं सम्पदास्पदम् ।
सर्वसिद्धिप्रदं सद्यो महासौभाग्य सिद्धिदम् ॥

आश्विने मासि सुमहन्नवरात्राभिधं व्रतम् ।
चैत्रेऽपि नवरात्राख्यं व्रतमस्ति महत्तरम् ॥ ३०

तस्मिन् व्रते पुरश्चर्यां कृत्वा साधक पुङ्गवः ।
संप्राप्य महतीं सिद्धिं देवतैरपि पूज्यते ॥

प्रतिपद्दिनमारभ्य नवम्यन्तमघापहम् ।
नवरात्रव्रतं प्रोक्तं समस्ताभीष्ट सिद्धिदम् ॥

आचार्यचरण द्वन्द्वं प्रतिपद्दिवसे प्रिये ।
साष्टाङ्गं दण्डवन्नत्वा तदनुज्ञा पुरस्सरम् ॥

प्रातः स्नात्वा विशुद्धात्मा नित्य संध्यामुपास्य च ।
आचार्यं चरणद्वन्द्वं नत्वा ब्रह्मबिले शुभे ॥

आसने सम्यगासीनः कुमार्यादि चतुर्मनून् ।
अष्टाविंशतिधा वाऽपि जप्त्वादौ नियतव्रतः ॥ ३५

प्राणायामं त्रिधा कृत्वा ततः सङ्कल्पपूर्वकम् ।
वर्षसाहस्रसंख्याक सङ्कल्पं नवरात्रके ॥

कृत्वा पूर्वोदितान्न्यासान् ध्यात्वा भगवतीं श्रियम् ।
जप्त्वा समस्तावरणसहितं चक्रमर्चयेत् ॥

रश्मिमन्त्रैस्सकृद्धुत्वा नित्याभिगुरुभिस्सकृत् ।
अष्टोत्तरशतं नित्यं हुनेच्छ्रीविद्ययाऽनले ॥

सुवासिन्यः समभ्यर्च्य नित्यमेकोत्तराः प्रिये ।
एकैकां वा समभ्यर्च्य नित्यमत्र सुवासिनीम् ॥

एककाल मिताहारो भूत्वा नित्यमलङ्कृतः ।
ताम्बूलचर्वणरतो नित्यमाचार्यपूजकः ॥ ४०

महानवम्यां प्राप्तायामाचार्याज्ञा पुरस्सरम् ।
विधिवत् संस्कृते वह्नौ रश्मिमन्त्रैस्सकृद्धुनेत् ॥

नित्याभिर्गुरुभिर्हुत्वा सकृदेव ततः परम् ।
किंशुकैर्धृतसंमिश्रैः कमलैर्वा घृतप्लुतैः ॥

उत्पलैर्मधु मिश्रैर्वा केवलेन घृतेन वा ।
अथवा पायसेनाग्नौ मध्वाज्यसहितेन च ॥

तिलबिल्वविमिश्रेण सहस्रं त्रिशताधिकम् ।

हुत्वा श्रीविद्यया लक्ष्मी विद्ययाऽष्टोत्तरं शतम् ॥

प्रसन्नलक्ष्मी मनुना त्रिशक्त्या च ततः परम् ।
साम्राज्यलक्ष्मी मनुनाप्यष्टोत्तरशतं हुनेत् ॥ ४५

श्रीमदष्टाक्षरेणाऽपि शतमष्टोत्तरं ततः ।
हुत्वा जयादिभिर्हुत्वा कृत्वा ब्रह्मार्पणाहुतिम् ॥

प्रदक्षिणं नमस्कृत्य ज्वलितं जातवेदसम् ।
स्वाचार्यचरणद्वन्द्वं नत्वा साष्टाङ्गमादरात् ॥

कर्षद्वयमितं हेम षष्टिचिह्नकमेव वा ।
कुण्डलद्वितयं कृत्वा दिव्यरत्नसमन्वितम् ॥

आचार्यकर्णयोर्दत्वा बहुसस्य समाकुलाम् ।
बहु दक्षिणया युक्तामाचार्याय समर्पयेत् ॥

सवत्स गोद्वयं दत्वा दक्षिणान्वितमादरात् ।
दुकूलं वाऽथ कार्पासं सूक्ष्मं वासस्समर्प्य च ॥ ५०

साक्षाच्छ्री ललिता बुद्ध्या ध्यात्वाचार्यस्य वल्लभाम् ।
ताटङ्कस्वर्णचिन्ताकाद्यलङ्कारैः सुशोभनैः ॥

वासोभिश्च समभ्यर्च्य साङ्गं श्रीचक्रमर्चयेत् ।
अशक्तेन दरिद्रेणाप्यवश्यं निष्कपञ्चकम् ॥

आचार्यचरणद्वन्द्वे दातव्यं गिरिकन्यके ।
आचार्यपत्न्यै निष्कं वा सुवर्णं वा समर्पयेत् ॥

अथ भोज्याः सुवासिन्यो मिष्टान्नैः दक्षिणादिभिः ।
इत्थं कृत्वा पुरश्चर्यां नवरात्रव्रते शुभे ॥

अवश्यं महतीं सिद्धिं संप्राप्नोति न संशयः ।
पलद्वयमितं रौप्यपात्रं पलमितं तु वा ॥ ५५

कृत्वाऽऽचार्यपदांभोज द्वितयं प्रणिपत्य च ।
यागद्रव्यं प्रदद्याद्यः स एव परमेश्वरः ॥

तदन्वय समुद्भूता शतसाहस्रशोऽपि च ।
ब्रह्मलोके वसन्त्येव मग्नाश्च नरकार्णवे ॥

आचार्यचरणद्वन्द्वे यागद्रव्यप्रदायकः ।
महानवम्यां तत्पुण्यफलं वक्तुं न शक्यते ॥

तेनेष्टमश्वमेधानां शतं संपूर्णदक्षिणम् ।
तुलापुरुष साहस्रं कृतं तेन न संशयः ॥

श्रोत्रियाय दरिद्राय तन्महानवमी दिने ।
विवाहार्थं धनं दत्वा गोसहस्रफलं लभेत् ॥ ६०

यावन्तः पांसवो भूमेर्यावन्तो वृष्टि बिन्दवः ।
तावत्कुलसहस्राणि कुलानां शतसंयुतः ॥

वैकुण्ठे रमते दिव्यकन्या सहस्रसंयुतः ।
अवश्यं वसुधा दानं कुण्डलद्वयसंयुतम् ॥

महानवम्यां कर्तव्यं साङ्गदक्षिणयान्वितम् ।
आचार्यपत्न्यलङ्कारदानमावश्यकं स्मृतम् ॥

नवरात्रव्रते कृत्वा पुरश्चर्यामिमां प्रिये ।
पुरश्चर्या शतफलं प्राप्नोत्यखिल सिद्धिदम् ॥

सप्त द्वीपवतीं भूमिं धनरत्नौघ संकुलाम् ।
दत्वा यत्फलमाप्नोति स्वाचार्यचरणद्वये ॥ ६५

महानवम्यां वसुधां दत्वा तत्फलमश्नुते ।
महीं प्रतिनिधिद्रव्यमथवा गुरवेऽर्पयेत् ॥

दक्षिणा द्रव्यसहितं कुण्डलद्वितयान्वितम् ।
मही प्रतिनिधिद्रव्यं शतनिष्कमुदाहृतम् ॥

तदर्धं वा तदर्धं वा तदर्धार्धमथापि वा ।
दक्षिणा द्रव्यमप्युक्तं तथैव गिरिकन्यके ॥

कुण्डलद्रव्यमाचार्य कर्णयुग्मे समर्प्य च ।
महेन्द्रसदृशीं लक्ष्मीं प्राप्नोत्यत्र न संशयः ॥

आचार्यपत्न्यै श्रीबुद्ध्या दत्वालङ्करणादिकम् ।
सुभगः सुन्दरो वाग्मी श्रियः पुत्रो भवत्यसौ ॥ ७०

इत्थं कृत्वा पुरश्चर्यां नवरात्रे मम प्रिये ।
साक्षाद्ब्रह्ममयः सिद्धो भवत्येव न संशयः ॥

श्रियमेव लभेन्नित्यमचलां धनसंकुलाम् ।
कन्दर्पशत सौभाग्यं जगत् त्रयत्रशङ्करम् ॥

संप्राप्य सर्वविद्यानामधिपो जीवसन्निभः ।
बहुकालमसौ जीवत्यायुरारोग्यसंयुतः ॥

पूज्यते देवसंघैश्च योगिभिः परमर्षिभिः ।
प्रार्थ्यंते दिव्यकन्याभिरहर्निशमसौ प्रिये ॥

श्रीचक्रपूजा निरतः श्रीविद्या जपतत्परः ।
स एवाहं न संदेहः स एव हरिरच्युतः ॥ ७५

स एव मुक्तस्स ब्रह्मा स एव जगतीपतिः ।
यस्याचार्ये दृढा भक्तिः श्रीविद्यायां च सन्ततम् ॥

स ब्रह्मा स शिवः साक्षात्स एव भगवान् हरिः ।
नवरात्रव्रते विद्या सिद्धिर्भवति यादृशी ॥

पुरश्चर्या शतेनापि न सिद्ध्यति तथा प्रिये ।
आचार्यनिन्दा कर्तारमपि स्वपितरं गुरुम् ॥

दण्डयेदविचार्यैव पापभागन्यथा भवेत् ।
आचार्यनिन्दा श्रवणाद्देवताशाप भागसौ ॥

पितरं मातरमपि भ्रातरं बान्धवं सुतम् ।

आचार्यनिन्दा कर्तारं दण्ड्येदविचारयन् ॥ ८०

कर्णौपिधाय गन्तव्यमशक्तेनान्यतः प्रिये ।
इत्थं कृत्वा पुरश्चार्यां जपेत्साहस्रमन्वहम् ॥

प्रतिवर्षं पुरश्चर्यां कृत्वैकामपि साधकः ।
सहस्रं वा जपेन्नित्यं त्रिशतं वा चतुःशतम् ॥

दृष्टचा करोति वागीशं जडं मन्दमतिं तु वा ।
दृष्टचा करोति दारिद्रचैस्सहितं तं श्रियः पतिम् ॥

दृष्टचैवा कर्षयेन्नारीर्दिव्या अपि मनोहराः ।
दृष्टचा विनाशयत्याशु ज्वरान् रोगांश्च दारुणान् ॥

दृष्टचा विषं नाशयति स्थावरं वाऽथ जङ्गमम् ।
स्वच्छन्दमृत्युः सर्वत्र सिद्धो भूत्वा जगत्त्रये ॥ ८५

अणिमाद्यष्ट सिद्धीनां नायको विहरत्यसौ ।
इति श्री जानकीनाथ वदनाम्भोज निःसृतम् ॥

अति गुप्त तमं शास्त्रमुक्तं तुभ्यं मम प्रिये ।
इत ऊर्ध्वं मया देवि किं पुनः श्रोतु मिच्छसि ॥

इति श्रीमदनुत्तर ब्रह्मतत्वरहस्ये दाशरथीये तन्त्रे
वेदार्थसंग्रहे सौभाग्य विद्योदये उत्तरभागे
चतुर्थोऽध्यायः ॥

अथ पञ्चमोऽध्यायः ॥

श्री देव्युवाच-

महेश श्रोतुमिच्छामि सर्वज्ञ करुणानिधे ।
षोढान्यास विधानं च चक्रन्यास विधिं तथा ॥

चक्रोद्धारं तथा चक्रपूजां साङ्गामपि प्रभो ।

श्रीदक्षिणामूर्तिरुवाच -

श्रृणु देवि प्रवक्ष्यामि यन्मां त्वं परिपृच्छसि ॥

अपि गुप्ततरं पुण्यमपि तुभ्यं वदाम्यहम् ।
अज्ञात्वा समयाचारमस्पृष्ट्वा गुरुपादुकाम् ॥

योऽस्मिन् मन्त्रे प्रवर्तेत देवताशाप भागसौ ।
ब्रह्म तादात्म्य संसिद्धि कारणं भुक्ति मुक्तिदम् ॥

पूजा सङ्केतमधुना कथयामि तवानघे ।
यस्य विज्ञान मात्रेण जीवन्मुक्तः प्रमोदते ॥ ५

तत्र नित्योदिता पूजा त्रिभिर्भेदैर्व्यवस्थिता ।
परा चाप्यपरा गौरि तृतीया च परापरा ॥

प्रथमा द्वैत भावस्था सर्वप्रवर गोचरा ।

द्वितीया ह्यपरा पूजा सदा निष्पाद्यते मया ॥

शुद्ध ज्ञान मयी देवि तृतीया स्वपरा मया ।
उत्तमा सा परा प्रोक्ता विधानं शृणु सांप्रतम् ॥

महापद्म तलान्तस्थे वाग्भवे गुरुपादुकाम् ।
आप्यायित जगद्रूपां परमामृतवर्षिणीम् ॥

सञ्चिन्त्य परमाद्वैत भावनामदघूर्णितः ।
दहनान्तर संसर्पन्नादालोकन तत्परः ॥ १०

विकल्परूप संकल्प विमुखोऽन्तर्मुखस्सदा ।
चित्कल्लोलाभिदलित संकोचस्त्वतिसुन्दरः ॥

इन्द्रियप्रीणनैर्दिव्यैर्विहित स्वात्मपूजनः ।
न्यासं विवर्तयेद्देहे षोढा न्यासपुरस्सरम् ॥

प्रथमोऽङ्गुलि विन्यासः षडङ्गाख्योऽपरस्तथा ।
अन्तर्बहिर्मातृकाख्यः तृतीयो न्यास उच्यते ॥

वाग्देवताष्टकन्यासः चतुर्थस्सर्वसिद्धिदः ।
मूल विद्याक्षरन्यासः पञ्चमः फलदायकः ॥

अयं पञ्चविधो न्यासोऽवश्यं कार्यो दिने दिने ।
षोढा चक्रादिकन्यासं कृत्वाऽकृत्वापि वान्वहम् ॥ १५

कृत्वा पञ्चविधन्यासं मूलं विद्यां सदा जपेत् ।
षोढा न्यासं प्रवक्ष्यामि ब्रह्मरूप फलप्रदम् ॥

समस्त पुण्यफलदं सर्वपातकभञ्जनम् ।
षोढान्यासं ततः कुर्याद्येन ब्रह्माण्डनायकः ॥

विराट्स्वरूपी ब्रह्मात्मा शिवः साक्षान्न संशयः
गणेशैः प्रथमो न्यासो द्वितीयस्तु ग्रहैर्मतः ॥

तृतीयस्तारजालेन योगिनीभिश्चतुर्थकः ।
राशिभिः पञ्चमो न्यासो षष्ठः पीठैर्निगद्यते ॥

षोढान्यासस्त्वयं प्रोक्तस्सर्वत्राप्यपराजितः ।
एवं यो न्यस्तगात्रः स्यात्पूज्यः सर्वयोगिभिः ॥ २०

नास्त्यस्य पूज्यो लोकेषु पितृमातृमुखो जनः ।
स एव पूज्यः सर्वेषां स स्वयं परमेश्वरः ॥

षोढान्यास विहीनं यं प्रणमत्येष साधकः ।
सोऽचिरान्मृत्युमाप्नोति नरकं च प्रपद्यते ॥

गुरुभ्यो नम उच्चार्य नमेत्सर्वत्र सन्ततम् ।
आचार्य चरणद्वंद्वं ध्यात्वा कुर्यान्नतिं सदा ॥

षोढान्यास प्रकारं च कथयामि तवानघे ।
श्रवणादपि यस्याशु जायन्ते सर्वसिद्धयः ॥

तरुणादित्य सङ्काशान् गजवक्त्रांस्त्रिलोचनान् ।
पाशाङ्कुश वराभीतिकरान् शक्ति समन्वितान् ॥ २५

विन्यसेद्विघ्निवद्देहे मातृकान्यासवत्प्रिये ।
विघ्नेश्वरस्तथा श्रीश्च विघ्नराजपथाह्वया ॥

विनायकस्तथा तुष्टि शान्तियुक्तः शिवोत्तमः ।
विघ्नकृत्पुष्टियुक्तश्च विघ्नकृच्च सरस्वती ॥

विघ्नराण्मति युक्तश्च मेधावारण नायकः ।
एकदन्तश्च कान्तिश्च द्विदन्तः कामिनीयुतः ॥

गजवक्त्रो मोदिनी च निरञ्जनजटे तथा ।
कपर्दभृत्तथा तीव्रा द्रीर्धवक्त्रस्ततः प्रिये ॥

ज्वालिनी सहितः पश्चान्मन्था संमर्षणौ ततः ।
वृषध्वजश्च सुभगा गणनाथेन संयुता ॥ ३०

कामरूपिणिका पश्चात् गजेन्द्रः शुभया युतः ।
सूर्यकर्णश्च जयिनी त्रिनेत्रस्सत्ययाऽन्वितः ॥

लम्बोदरश्च विघ्नेशो महानन्दस्वरूपिणी ।
चतुर्मूर्तिः कामदा च सदाशिवयुता ततः ॥

मदविह्वल नाम्नी च आमोद विकटे ततः ।
दुर्मदाश्च तथा घूर्णी सुमुखा भूतिमीप्सतः ॥

प्रमोदश्च तथा भूमिरेकपादस्तथा स हि ।
द्विजिह्वश्च रमायुक्तः शूरश्चैव तु मानुषी ॥

वीरेण सहिता पश्चाच्छैलजे मकरध्वजा ।
षण्मुखश्च त्रिवार्णा च वरदो भ्रुकुटी लता ॥ ३५

वामदेवस्तथा लज्जा वक्रतुण्डस्तथा निशा ।
दीर्घघोणान्विता पश्चात् ... ... ॥

सेनानीर्यामिनी युक्तो ग्रामणी रात्रिसंयुतः ।
मत्तश्च चन्द्रिकायुक्तो विमलश्च शशि प्रभा ॥

मत्तवाहन लोले च जटी च चपलेक्षणा ।
मुण्डी ऋश्वींयुतः पश्चात् दण्डी दुर्भगयान्वितः ॥

वरेण्यश्चैव सुभगा वृषकेतुस्तथा शिवा ।
भक्ष्यप्रियश्च दुर्गाऽथ मेघनादश्च कालिका ॥

गणेशः कालकुब्जा च गणपो विघ्नहारिणी ।
एतास्तु विन्यसेद्देवि मातृकावर्णवत्प्रिये ॥ ४०

मातृकाक्षर पूर्वांश्च ग्रहन्यासं वदाम्यथ ।
रक्तं श्वेतं तथा रक्तं श्यामं पीतं च पाण्डुरम् ॥

धूम्रकृष्णं कृष्णधूम्रं धूम्रधूम्रं विचिन्तयेत् ।
रविमुख्यान् कामरूपान् सर्वाभरणभूषितान् ।

स्वरैरर्कं हृदि न्यस्य कवर्गेणेन्दुमप्यथ ।

भ्रूमध्ये च चवर्गेण भौमं नेत्रत्रये न्यसेत् ॥

बुधं हृदि टवर्गेण तवर्गेण बृहस्पतिम् ।
हृदयोपरि देवेशि पवर्गेण गले भृगुम् ॥

पवर्गेण शनिं नाभौ राहुं वक्त्रे शवर्गकम् ।
लक्षाभ्यां तु गुदे केतुं न्यसेदेवं वरानने ॥ ४५

अथ नक्षत्रबृन्दस्य न्यासं कुर्यात्सुखप्रदम् ।
ज्वलत्कालाग्नि सङ्काशाः सर्वाभरणभूषिताः ॥

नति पाण्योऽश्विनी मुख्या वरदाभय पाणयः ।
युग्मं युग्मं तथा युग्मं युग्मयुग्म सरोहिणीम् ॥

एकमेकं तथा द्वन्द्वमेकं पुष्यान्तमुच्यते ।
ललाटे नेत्रयोः पश्चाद्वाम दक्षिण कर्णयोः ॥

अंसद्वये वामकण्ठे दक्षकण्ठे क्रमान्न्यसेत् ।
पुष्यान्तं च प्रविन्यस्य खगार्णाभ्यां तु सार्पकम् ॥

दक्षस्कन्धे घङाभ्यां तु गघां संधि द्वितीयके ।
पूर्वाफल्गुनीं दक्षे चङपरं छजपूर्विकाम् ॥ ५०

उत्तरं फाल्गुनीं वाम कूर्परे विन्यसेत्प्रिये ।
झजवर्णास्थितं हस्तं मणिबन्धेऽथ दक्षिणे ॥

चित्रा टठस्थां वामे च मणिबन्धे न्यसेत्प्रिये ।
उकारेण युतां ज्येष्ठां न्यसेद्दक्षक यै प्रिये ॥

न पफस्थं तथा मूलं न्यसेद्वामकटौ प्रिये ।
पूर्वाषाढां वकारेण दक्षो रौ विन्यसेत् प्रिये ॥

भकारेणोत्तराषाढां वामो रौ तदनन्तरम् ।
मकारेण युक्तं श्रवणं दक्षजानुनि विन्यसेत् ।
यरस्थितां धनिष्ठां तु वामजानुनि विन्यसेत् ॥

लकारेण ततो देवि शततारां न्यसेत्प्रिये ।
दक्षघंघा गतां पश्चात् पूर्वभाद्रपदां ततः ॥ ५५

वशवर्णस्थितां न्यस्य वामजङ्घा गतां क्रमात् ।
षसहस्थोत्तरा भाद्रपदां दक्षिण पादके ॥

क्षकारेण विसर्गाद्य विसर्गाभ्यां च रेवतीम् ।
वामपादे प्रविन्यस्य योगिनी न्यासमारभेत् ॥

सितासिता रुणा बभ्रु चिताषीता विचिन्तयेत् ।
चतुर्भुजाः स्मितवक्त्राः सवाभरणभूषिताः ॥

डां डीं बीजद्वयं योक्त्वा डमलावस्थे प्रिये ।
वामकर्णेन्दु नादाख्यं डाकिन्यैन मरुत्यपि ॥

स्वरान्ते तु प्रवक्तव्यमन्ते रक्ष पदद्वयम् ।
त्वगात्मने कण्ठदेशे विशुद्धौ विन्यसेत्प्रिये ॥ ६०

कठवर्णे राकिनीं तु कं काराद्यक्षरैः क्रमात् ।
पूर्ववद्बीजसंयुक्तैर[illegible] संवदेत् ॥

अनाहते न्यसेत्पश्चादुकारादि फकारकैः ।
लाकिनी च ततो देवि मांसात्मा मणिपूरके ॥

बलवर्णैः काकिनीं तु स्वाधिष्ठाने तथाविधाम् ।
मेदः स्वरूपां विन्यस्य वसवर्णैस्तुषाकिनीम् ॥

अस्थिरूपां च पूर्वोक्तबीजं दक्षां च संवदेत् ।
ह क्ष वर्णस्थितां तद्वद्धाकिनीं द्विदले न्यसेत् ॥

हं सं शब्देन देवेशि तद्वद्धाकिनिकां न्यसेत् ।
ब्रह्मरन्ध्रे महेशानी न्यासोऽयं योगिनीयुतः ॥ ६५

राशिन्यासं ततः कुर्यात्सर्वरक्षाकरं सदा ।
रक्तश्वेत हरिद्वर्ण पाण्डु चित्रासितान् स्मरेत् ॥

पिशङ्ग पिङ्गलौ बभ्रु कर्बुरासित धूमलान् ।
अकारादि चतुर्वर्णैः विन्यसेत्सुरवन्दिते ॥

मेषं दाक्षिणगुल्फे तु ततो द्वन्द्वेन वै वृषम् ।
न्यसेज्जानुनि वेदैस्तु मिथुनं वृषणे ततः ॥

द्वाभ्यां कर्काटकौ कुक्षौ द्वाभ्यां स्कन्धे च सिंहकम् ।
अनुस्वारविसर्गाभ्यां शवर्गेण च कन्यकाम् ॥

दक्षिणे च शिरोभागे विन्यसेद्वीरवन्दिते ।
ततो वामशिरो भागे कवर्गेण तुला भृता ॥ ७०

चवर्गेण तथा स्कन्धे वृश्चिकं विन्यसेत्प्रिये ।
टवर्गेण तथा कुक्षौ धान्विनं विन्यसेत्प्रिये ॥

मकरं तु तवर्गेण विन्यसेच्छ्रवणे क्रमात् ।
पवर्गेण तथा कुम्भं वामजानुनि विन्यसेत् ॥

यवर्गेण क्षकारेण मीनं गुह्येऽथ विन्यसेत् ।
पीठानि विन्यसेद्देवि मातृका स्थानके पुनः ॥

तेषां नामानि कथ्यन्ते शृणुष्वावहिता प्रिये ।
कामरूपं वाराणसी नैपालं पौण्ड्रवर्धनम् ॥

वरस्थिरं कन्या कुब्जं पूर्णशैलं तथार्बुदम् ।
आम्रातकेश्वरैकाम्रं श्रीस्तोतः कामकोटकम् ॥ ७५

कैलासं भृगु नगरं केदारं चन्द्रपूजकम् ।
श्रीपीठमेकापीठं जालान्ध्रं माळवं तथा ॥

कूलूत्थं देवकूलं च गोकर्णं मारुक्तेश्वरम् ।
अट्टहासं च विरजं राजगृहं महापथम् ॥

कोल्लापुरमेलापुरमोङ्कारं च जयान्तिकम् ।
उज्जयिन्यं विचित्राख्यं क्षीरकं हस्तिनापुरम् ॥

उड्डीशं च प्रयागाख्यं बिल्वं मायापुरं तथा ।
जलेशं मलयं शैलं मेरुं गिरिवरं तथा ॥

महेन्द्रं वामनं चैव हिरण्यपुरमेव च ।
महालक्ष्मी पुरो प्राणं छायाछत्रमतः परम् ॥ ८०

एते पीठास्समुद्दिष्टा मातृकारूपमास्थिताः ।
उक्तः षोढाभिधन्यासो ब्रह्म सारूप्य सिद्धिदः ॥

कृत्वा षोढाभिधं न्यासं विराडात्माहरिः स्वयम् ।
साक्षात्परा शिवाकारो भवत्येव न संशयः ॥

षोढा न्यासमिमं कृत्वा श्रीचक्र न्यासमाचरेत् ।
न्यस्तेन येन भवति ब्रह्मरूपी जगत्पतिः ॥

नवयोन्यभिधं न्यासं न्यसेदादौ ममप्रिये ।
श्रोत्रयोश्चुबुके चैव शंखास्थिषु दृशोर्नसि ॥

अंसद्वये च हृदये न्यसेत्कूर्पर कुक्षिषु ।
जान्वंध्रुपाद गुह्येषु पार्श्वंहृत्सु स्तनद्वये ॥ ८५

स कण्ठे नवयोन्याख्यं न्यसेद्बीज मयात्मकम् ।
पुनर्बालां समुच्चार्य चतुरस्रं विचिन्तयेत् ॥

पुनर्बालां समुच्चार्य श्रीविद्यां परितो न्यसेत् ।
गोलकन्यास योगेन श्रीचक्रं परिचिन्तयेत् ॥

षट्चक्रेषु ललाटे च सीमन्ते च निराविले ।
नवस्थानेषु संकल्प्य न्यसेद्देवि ततः परम् ॥

श्रीविद्यां ब्रह्मरन्ध्रे च पृष्ठतो गुरवः क्रमात् ।
तिथिनित्यास्ततो देवि मातृकास्वर संयुताः ॥

स्वरान् सर्वान् न्यसेद्वक्त्रे सर्वसौभाग्यदायकान् ।
प्रकटाद्यान्न्यसेत् पश्चाद्याधारादिषु मन्त्रवित् ॥ ९०

अन्तः श्रीचक्रविन्यास उक्तोऽयं सर्वसिद्धिदः ।
अन्तः श्रीचक्रविन्यासं कृत्वा सकृदपि प्रिये ॥

ब्रह्मविष्णु महेशाद्यैरपि लोकेषु पूज्यते ।
बाह्य श्रीचक्रविन्यासं शृणु मत्प्राणवल्लभे ॥

यस्य विज्ञानतो वापि ब्रह्मरूपी भवत्यसौ ।
महात्रिपुरसुन्दर्याश्चक्रन्यासं शृणु प्रिये ॥

यन्न कस्यचिदाख्यातं सर्वसिद्धिकरं परम् ।
चतुरस्राद्य रेखायै नम इत्यादितो न्यसेत् ॥

दक्षांस पृष्ठपाण्यग्रस्थित पारांगुलीष्वथ ।
वामांगुलीषु ... ... ॥ ९५

समूलतलपृष्ठेषु व्यापकत्वेन सुन्दरि ।
अत्रैव स्थानदशके अणिमाद्याः प्रविन्यसेत् ॥

सिद्धांस्तदन्तश्च तनु व्यापकत्वेन सुन्दरि ।
चतुरस्र रेखायै नम इत्यपि वल्लभे ॥

विन्यस्य तस्या स्थानेषु ब्राह्मण्याद्यास्तथाष्टसु ।
पादाङ्गुष्ठद्वये पार्श्वे वक्षे मूर्ध्न्यंन्य पार्श्वके ॥

वामदक्षिण जान्वोश्च बहिरंस द्वये तथा ।
न्यस्याथ चतुरस्रान्त रेखायै नम इत्यपि ॥

विन्यसेद्व्यापकत्वेन पूर्वोक्तां तस्य विग्रहे ।
तस्याः स्थानेषु दशसु मुद्राणां दशकं न्यसेत् ॥ १००

ब्रह्मण्याद्यष्टस्थानांत स्थानामष्टान्न्यसेदथ ।
शिष्टे द्वे द्वादशान्ते च पादांगुष्ठे च विन्यसेत् ।
तदन्तः षोडशदल पद्माय नम इत्यपि ॥

विन्यस्य तद्दले कामाकर्षिण्याद्याश्च विन्यसेत् ।
दलानि दक्षिणश्रोत्र पृष्ठमंसं च कूर्परम् ॥

कर पृष्ठं चोरु जानु गुल्फा पाददलं तथा ।
वामपादतलाद्येवमेव देवाष्टकं मते ॥

तदन्ते चाष्टदल पद्माय नम इत्यपि ।
विन्यसेत्तद्दलेष्वेषु दक्षशंखे च जत्रुके ॥

ऊर्वंत गुल्फोरु जत्रु शंखे च वामतः ।
अनङ्गकुसुमाद्याश्च शक्तीरष्टा च विन्यसेत् ॥ १०५

तदन्तश्चतुर्दशार चक्राय नम इत्यपि ।
विन्यसेत्तस्य कोणेषु न्यसेच्छक्तीश्चतुर्दश ॥

सर्वसंक्षोभिणी मुख्यास्तस्य कोणानिव ग्रहम् ।
ललाट दक्षभागं च दक्ष गण्डांस मध्यतः ॥

पार्श्वान्तरूरु जङ्घान्त वामजङ्घादि पार्वति ।
वामोर्वन्तर्वामपार्श्वं वामांसं वाम गण्डकम् ॥

ललाटवामभागं च तथा वै पृष्ठमित्यपि ।
ततो दशार चक्राय नम इत्यपि पार्वति ॥

अस्य कोणादि दक्षोऽक्षि नासामूलान्यनेत्रके ।
कुक्षीश वायु कोणेषु जानुद्वय गुदेषु च ॥ ११०

कुक्षि नैर्ऋत वह्न्याद्य कोणयोश्च न्यसेत्पुनः ।
सर्व सिद्धिप्रदाद्यानां शक्तीनां दशकं तथा ॥

तदन्तश्च दशारादि चक्राय नम इत्यपि ।
विन्यसेत्तस्य कोणेषु सर्वज्ञाद्याः प्रविन्यसेत् ॥

दक्षनासा सृक्विणी च स्तनं वृषणमेव च ।
शिवनी वाममुष्कं च स्तनं सृक्विणि नासिके ॥

नासाग्रं चेति विज्ञेयं कोणानां दशकं तथा ।
तदन्तरष्ट कोणादि चक्राय नम इत्यपि ॥

विन्यस्य तस्य कोणेषु वशिन्याद्यष्टकं पुनः ।
चुबुकं कण्ठ हृदय नाभीनां चैव दक्षिणम् ॥ ११५

ज्ञेयं पार्श्वचतुष्कं च मणिपूरादि नामकम् ।
चतुष्टयं च पार्श्वानामेतत्कोणाष्टकं पुनः ॥

हृदयस्थ त्रिकोणस्य चतुर्दिक्षु बहिर्न्यसेत् ।
शरचापौ पाशसृणीन्त्रिकोणाय नमस्तथा ॥

विन्यस्य तस्य कोणेषु अग्रदक्षोत्तरेषु च ।
कामेश्वर्यादि देवीनां मध्यदेवीं च विन्यसेत् ॥

एवं तवोदितो देवि न्यासो गुह्यतम क्रमः ।
एतद्गुप्ततरं कार्यं त्वया मत्प्राणवल्लभे ॥

समयस्थाय दातव्यं नाशिष्याय कदाचन ।
गुप्ताद्गुप्ततरं चैतत् तवाद्य प्रकटीकृतम् ॥ १२०

मूल देव्यादिकन्यास मणिमान्तं पुनर्न्यसेत् ।
शिरस्त्रिकोणे पूर्वादि कामेश्वरादिकं न्यसेत् ॥

बाणान्नेत्र भ्रूवोश्चापौ कर्णयोः पाशद्वयं न्यसेत् ।
सृणिद्वयं तु नासाग्रे दक्षिणाद्यं तु विन्यसेत् ॥

मुंडुमाला क्रमेणैवं न्यसेद्वाग्देवताष्टकम् ।
द्वौ द्वौ वैन्दवादीनि चक्राणि न्यस्तव्यानि वरानने ॥

नेत्रमूले त्वपाङ्गे च कर्णपूर्वोत्तरे पुनः ।
कण्ठादिके च निम्नोर्ध्वं शिखोर्ध्वं कर्णपृष्ठके ॥

कर्णमूले त्वपाङ्गे च तथा मूले च विन्यसेत् ।
सर्वसिध्यादि कण्ठे च प्रादक्षिण्येन विन्यसेत् ॥ १२५

हृदये मनुकोणस्थः शक्तयोऽपि च पूजयेत् ।
नाभौ त्वष्टदलं तन्तुं वंशे वामे च पार्श्वके ॥

उरसस्सव्यपार्श्वे च न्यसेदादि चतुष्टयम् ।
... ... न्यसेदन्यश्चतुष्टयम् ॥

स्वाधिष्ठान द्व्यष्टदले कामाकर्षिणि पूर्वकाः ।
शक्तयो विन्यसेत्तस्य पूर्वाद्दिक्षावसानकम् ॥

मूलाधारे न्यसेन्मुद्रा दशकं साधकोत्तमः ।
पुनः सव्ये च वंशे च वामे चैवान्तरालके ॥

ऊर्ध्वाधोदशमुद्राश्च ऊर्ध्वाधो वर्जितं पुनः ।
ब्रह्मण्याद्यष्टकं तत्र जंघायां तासु पूर्ववत् ॥ १३०

वामजंघां समारभ्य वामादि क्रमतोऽपि च ।
सिद्ध्यष्टकं न्यसेत्तेषु द्वयं पादतले न्यसेत् ॥

कारणात्प्रसृतं न्यासं दीपाद्दीपमिवोत्थितम् ।
इत्थं विन्यस्य देवेशि स्वाभेदेन विचिन्तयेत् ॥

ततश्च करशुद्ध्यादि न्यासं कुर्यात्समाहितः ।

मुर्ध्नि गुह्ये च हृदये नेत्र त्रितय एव च ॥

श्रोत्रयुग्मे ततो देवि मुखे च भुजयोः पुनः ।
पृष्ठे जानुनि नाभौ च विद्यान्यासं समाचरेत् ॥

करशुद्धिः पुनश्चैव आसनादि षडङ्गकम् ।
श्रीकण्ठादि च वाग्देवीराधारे हृदये पुनः ॥ १५३

शिखायां बैन्दवस्थाने ह्यग्नि चक्रादिका न्यसेत् ।
तत्वत्रयैः समस्तं च विद्याबीजत्रयान्वितम् ॥

पादादि नाभिपर्यन्तमागलं शिरसस्तथा ।
व्यापकं चैव विन्यस्य स्वामीकृत्य न्यसेत्पुनः ॥

सन्तर्पयेत्पुनर्देवि सौम्याग्नेयामृतद्रवैः ।
षोढा न्यासोऽणिमादिश्च मूलदेव्यादिकः प्रिये ॥

करशुद्ध्यादिकं चैव साधकेनाशु सिद्धये ।
षोढ न्यास समायुक्तं श्रीचक्रन्यासमिष्टदम् ॥

सकृत्कृत्वापि वा साक्षात्परब्रह्ममयः पुमान् ।
तेजोमयतनुर्भूत्वा जीवन्मुक्तः सुखी भवेत् ॥ १४०

त्रिदशैरपि वन्द्योऽसौ योगिभिश्चामरर्षिभिः ।
सिद्ध्यष्टकमनुप्राप्य त्रैलोक्ये विहरत्यसौ ।
मासेन मासत्रयेऽपि वा षण्मासे वत्सरेऽपि वा ॥

कृत्वा षोडाभिधं न्यासं श्रीचक्रन्यासमप्यथ ।
प्राप्नोति महतीं सिद्धिं देवतैरपि दुर्लभाम् ॥

तेजोमय तनुर्भूत्वा श्रियमष्ट गुणान्विताम् ।
योगमष्टाङ्गमासाद्य सर्वलोकेषु पूज्यते ।

कर्ता न्यासद्वयस्यास्य तदङ्गं पितरं तु वा ।
प्रणमेद्यदि भासेन स मृत्युं लभते ध्रुवम् ।

प्रणमेन्नापि दैवं वा विना स्वाचार्यमीश्वरम् ।
कर्ता मासद्वयस्यास्य यत्र तिष्ठति साधकः ॥ १४५

सिद्ध क्षेत्रं तदुद्दिष्टं समन्ताद्योजनत्रयम् ।
कर्ता न्यास द्वय मेतत्सुदुर्लभम् ॥

यः करोति विशुद्धात्मा तस्य सिद्धिः पदे पदे ।
षण्मासाभ्यासयोगेन विधिविष्णु शिवात्मकः ॥

भवत्यासौ जगत्सृष्टिस्थितिसंहारकारकः ।
न वक्तव्यमिदं न्यासद्वयं सकलसिद्धिदम् ॥

भ्रष्टाय साधकायाऽपि प्रतिकूलाय सद्गुरोः ।
श्रीविद्याया जपो नित्यं नित्यमाचार्य पोषणम् ॥

न्यासद्वयं निवेशश्च नाल्पस्य तपसः फलम् ।
इदं न्यासद्वयं नित्यं कृत्वाऽकृत्वापि वा शुचिः १५०

ध्यात्वा निरामयं वस्तु सर्वब्रह्माण्ड नायकम् ।
चिद्रूपं परमं धाम त्रिपुरीकृत विग्रहः ॥

जप्त्वा श्रियो महाविद्यां साक्षाद्ब्रह्ममयो भवेत् ।
न्यासजातमिदं तुभ्यं कथितं गिरिकन्यके ।
श्री सुन्दर्या महादेव्या यजनं संप्रवक्ष्यते ॥

इति श्रीमदनुत्तर ब्रह्मतत्वरहस्ये दाशरथीये तन्त्रे वेदार्थसंग्रहे सौभाग्य विद्योदये उत्तरभागे पञ्चमोऽध्यायः ॥

अथ षष्ठोऽध्यायः ॥

श्रीदक्षिणामूर्तिरुवाच–

अकृत्वाप्यथ कृत्वा वा न्यासजालमिदं श्रियः ।
ध्यात्वा देवीं जगद्धात्रीं श्रियं सौभाग्यदेवताम् ॥

यथाशक्त्या प्रजप्त्वाऽथ श्रियः पञ्चदशाक्षरीम् ।
मौनेन प्रविशेद्यागमण्डपं रम्यमीश्वरि ॥

वाग्भवं भुवनेशानीं श्रियमुच्चार्य यत्नतः ।
आधारशक्ति कमलासनाय नम उच्चरेत् ॥

अनेनासनमन्त्रेण सूपविष्टः स्थिरासने ।
तृणासने यशो हानिर्दौर्भाग्यं दारुकासने ॥

पाषाणे दुःखमाप्नोति व्याधिजातं महीतले ।
विचित्रकम्बले सिद्धिर्मोक्षश्रीर्व्याघ्रचर्मणि ॥

कृष्णाजिने भवेन्मुक्तिर्वाससि श्रीरचञ्चला ।
कुशासने भवेद् ज्ञानं रत्नपीठेऽष्टसिद्धयः ॥

उपविश्यासने शुद्धे पीठमन्त्रेण साधकः ।
उच्चार्य तारत्रितयं रत्न द्वादशतः परम् ॥

उच्चार्य शक्तियुक्ताय द्वीपनाथाय शक्तितः ।
उच्चार्य हृदयं पश्चाद्भूमौ पुष्पाञ्जलीः क्षिपेत् ॥

श्रीचन्दनविलिप्ताङ्गस्सर्वाकल्पविभूषितः ।
मानसालङ्कृतो वाऽपि शुक्लाम्बरधरः शुचिः ॥

हैमे वा राजते ताम्रे भूर्जे वा चक्रमालिखेत् ।
पञ्चशक्ति चतुःशम्भु रूपं चक्रं मनोहरम् ॥

बिन्दुचक्रं विलिख्यादौ त्रिकोणं स्यात्ततः परम् ।
वसुकोणं ततः कृत्वा दशारद्वितयं ततः ॥

मनुकोणं ततः कृत्वा वृत्तमष्टदलान्वितम् ।
ततः षोडश पत्राणि लिखेद्वृत्तयुतान्यपि ॥

वृत्तमेकं ततो लेख्यं भूपुर त्रितयान्वितम् ।
समस्तघातकहरं समस्तफलसिद्धिदम् ॥

जगदाकर्षणकरमणिमाद्यष्टसिद्धिदम् ।
मोहनं सर्वजगतां सर्वतीर्थफलप्रदम् ॥

समस्तयागफलदं सर्वदानफलप्रदम् ।
नित्यानन्दकरं भक्तभोगस्वर्गापवर्गदम् ॥ १५

आधारं सर्वजगतां सर्वकामफलप्रदम् ।
सर्वधर्ममयं सर्वरत्नवित्तफलप्रदम् ॥

सर्वविद्याकरं सर्वरक्षाकरमनुत्तमम् ।
भूतप्रेतपिशाचादि सर्वभीति निवारकम् ॥

समस्तविषसंहार हेतुभूतं सनातनम् ।
आयुरारोग्यदं स्वस्ति पुत्रपौत्राभिवृद्धिकम् ॥

धनधान्यगजाश्वादि सर्वैश्वर्यफलप्रदम् ।
लोकापवादभीतिघ्नं भयमृत्युविनाशनम् ॥

सर्वसंग्रामजयदं सर्वशत्रु विमर्दनम् ।
अलक्ष्मी नाशनं धन्यं चिन्तामण्यादिसिद्धिदम् ॥ २०

सर्वसौभाग्यफलदं ब्रह्मानन्दसुखप्रदम् ।
वेदवेदान्तशास्त्रौघ सारभूतं यशस्करम् ॥

क्लेदनं द्रावणं चैव क्षोभणं मोहनं तथा ।
आकर्षणकरं सर्वस्तम्भनं जंभनं तथा ॥

व्याधि दारिद्र्यशमनं सर्वदुर्गतिभेदनम् ।
शान्तिवृद्धि धनारोग्य मन्त्रसिद्धिकरं परम् ॥

खेचरत्वकरं सर्वकार्यसिद्धिकरं परम् ।
सर्वसिद्धिकरं सर्वश्रेयस्करमनुत्तमम् ॥ २५

सर्वमन्त्रमयं सर्वयोगसिद्धिफलप्रदम् ।
सर्वज्ञानमयं सर्ववाचां सिद्धिफलप्रदम् ॥

सर्वतत्वमयं सर्वशुभदं क्रतुसिद्धिदम् ।
सर्वव्रतमयं देवि सर्वामृतमयं तथा ॥

सर्वदुःखप्रशमनं रोगशोकनिवारणम् ।
सर्वोन्मादकरं देवि सर्वाह्लादनकारकम् ॥

सर्वदौर्भाग्यशमनं सर्वविघ्न विनाशनम् ।
रौद्राभिचारकोच्चाट परमन्त्रौघभक्षणम् ॥

परविद्याकर्षणं च पराज्ञाकर्षणं तथा ।
परसैन्य स्तम्भकरं शस्त्र स्तम्भनकारकम् ॥ ३०

महाचमत्कारकरं महाबुद्धि प्रवर्तकम् ।
महाध्वरहरं देवि महामृत्यु विनाशनम् ॥

महापुरक्षोभकरं महाशुभकरं सदा ।

महालक्ष्मीमयं देवि महामाङ्गल्यसिद्धिदम् ॥

महाप्रभावफलदं महासुख समृद्धिदम् ।
इत्थमेतस्य चक्रस्य प्रभावो वर्णितो मया ॥

उक्तमारण्यकैरेतदयोध्यापुरनामकम् ।
श्रीचक्रमेतदेवोक्तं लक्ष्मीनारायणाभिधम् ॥

शिवशक्तिमयं प्राहुरेतदेव महर्षयः ।
शक्त्या शक्तिं विनिर्भिद्य पुनर्वह्नि पुरेण वै ॥ ३५

संपुटीकृत्य सर्वोर्ध्वां शक्तिं विस्तारयेद्बुधः ।
तामादि चक्राधः शक्तिं वह्निनोर्ध्वं विभेदयेत् ॥

पुनः पूर्ववदेवाद्यां शक्तिं विस्तार्यं भेदयेत् ।
ऊर्ध्वशक्तिमधो वह्नि मध्यवह्नि विवर्जितम् ॥

विस्तार्यं भेदयेच्छक्तिमधस्तादाद्य वह्निना ।
ततो मध्यादिशक्त्योर्ध्वं शक्तिं विस्तारयेदधः ॥

तथैव संपुटीकुर्यात् सर्वचक्रं सुरेश्वरि ।
तां च तेन महेशानि वह्निचक्रेण भेदयेत् ॥

ग्रन्थिभेदक्रमेणैव सर्वोर्ध्वं सर्वबाह्यतः ।
मध्योर्ध्वं शक्तिपर्यन्तमादिशक्त्यवधि प्रिये ॥ ४०

ततो बाह्यस्थ शक्त्यान्तः शक्तिमूर्ध्वं विकासयेत् ।
ततो विकासयेच्छक्तिमाद्यामप्यूर्ध्वमीश्वरि ॥

सर्वोर्ध्वं वह्न्यधोभाग ग्रन्थिपर्यन्ततः प्रिये ।
विस्तार्य बाह्यशक्तिं तु सर्वाधस्ताद्विभेदयेत् ॥

एतद्बाह्यगतं पद्ममष्टपत्रं समालिखेत् ।
तद्बाह्यतोऽपि देवेशि षोडशारं ततःपरम् ॥

परिवेषसमायुक्तं चतुर्द्वारोपशोभितम् ।
ततः सृष्टेर्महाचक्रं तृतीयं तु हुताशनः ॥

मध्यं सृष्टेर्द्वितीयं तु संहारप्रथमं च यत् ।
एवमेतन्महाचक्रं श्रियो देव्या उदीरितम् ॥ ४५

इदं समस्तसाम्राज्य लक्ष्मीचक्रमुदाहृतम् ।
अग्नीषोमात्मकमिदं सर्वविद्यामयं प्रिये ॥

इदमेव जगत्सृष्टिस्थितिसंहृतिकारणम् ।
मातृकावर्णयुक् पूज्यमथ तद्रहितं तु वा ॥

चतुःषष्टिर्यतः कोट्यो योगिनीनां महौजसाम् ।
चक्रेऽस्मिन् सविशेषास्तास्साधकं मानयन्ति हि ॥

चतुरस्रं मातृकार्णैर्मण्डितं सिद्धिहेतवे ।
मुक्तामाणिक्यघटित समस्थल विराजितम् ॥

त्रैलोक्ये मोहनं नाम कल्पद्रुमफलप्रदम् ।
षोडशारं चन्द्रबिम्बरूपं तु सकलालयम् ॥ ५०

सर्वाशापूरकं भद्रे स्रवत्पीयूषवर्षणम् ।
अष्टपत्रं महेशानि जपाकुसुमसन्निभम् ॥

सर्वसंक्षोभणं नाम सर्वकाम प्रपूरकम् ।
एतत्त्रयं महेशानि सृष्टिचक्रं सुखप्रदम् ॥

अनन्तफलदं भद्रे सर्वसौभाग्य संपदाम् ।
द्वितीयमपि पद्मास्रं जपाकुसुमसन्निभम् ॥

पूर्वाम्नायाधिदेव्या तु मण्डितं सर्वकामदम् ।
चतुर्दशारं देवेशि दाडिमी कुसुमप्रभम् ॥

सर्वरक्षाकरं चक्रं महाज्ञानमयं प्रिये ।
एतत्त्रयं महेशानि स्थितिचक्रं स्थितिप्रदम् ॥ ५५

दक्षिणाम्नाय संसेव्यं यथेप्सितफलप्रदम् ।
अष्टपत्रं वरारोहे बालार्ककिरणारुणम् ॥

पद्मरागमणिप्रख्यं सर्वरोगहरं सदा ।
उद्यत्सूर्यसहस्राभं बन्धूककुसुमप्रभम् ॥

सर्वसिद्धिप्रदं चक्रं सकलालयमीश्वरि ।
त्रिकोणं सर्वसंभूतिकारणं भूतिदं सदा ॥

पिण्डपत्रं वरारोहे सर्वानन्दमयं परम् ।

सदाशिवमयं चक्रनायकं परमेश्वरि ॥

एतद्बिन्दुचक्रं तु संहाररूपं ब्रह्ममयं सदा ।
पश्चिमाम्नाय संसेव्य त्वयामुत्तरपूजितम् ।। ६०

अस्मिन् चक्रे षडध्वानो वर्तन्ते वीरवन्दिते ।
चक्रपत्रेषु देवेशि पदाध्वा तु निगद्यते ।।

चक्रेति संविभागेषु भुवनाध्वा व्यवस्थितः ।
वर्णाध्वा मातृकारूपी कथयामि तवानघे ।।

वर्गाष्टकं मातृकाया दिक्षु सिद्धं यतः प्रिये ।
पार्थिवं तन्मयं विद्धि षोडशारं कलाश्रकम् ।।

अष्टपत्रं कादिवर्गैः क्षान्तैर्दिक्षु विदिक्षु च ।
कादि छान्ताः शक्रवर्णाः शक्रकोणेषु संस्थिताः ।।

णकारादि भवर्णान्तान् विलिखेच्च दशारके ।
मकारादि क्षकारान्तान् द्वितीयेऽपि दशारके ।। ६५

वर्गाष्टकं चाष्टकोणे त्रिकोणे कथयामि ते ।
अकथादि त्रिकोणान्तं हां क्ष युग्मं तु मध्यगम् ।।

वर्णाध्वा कथितो देवि मातृकापीठरूपकः ।
षट्त्रिंशत्तत्वभरितं चक्रं मूलानुसारतः ।।

पञ्चसिंहासनानन्द कलाध्वा चक्रशासनात् ।
सबाला भैरवीयुक्ता महात्रिपुरसुन्दरी ।।

त्रिपुराद्याम्बिकां ताध्वा चक्रं व्याप्य विजृम्भते ।
मन्त्रा ध्वायं समाख्यातो निश्चयेन सदाऽनघे ॥

एवं षडध्वविमलं श्रीचक्रं सर्वसिद्धिदम् ।
मेरुरूपं महीरूपं द्विधा पूजार्थमिष्यते ॥ ७०

सिन्दूररजसावापि कुङ्कुमेनाथवा लिखेत् ।
यद्वा सुवर्णलेखिन्या लिखितं संप्रपूजयेत् ॥

हैमं वा राजतं ताम्रं रत्नजं स्फाटिकं तु वा ।
अयोध्यानगरं चक्रराजं नित्यं समर्चयेत् ॥

पश्चिमाशा मुखो देवि यथाचक्रं समर्चयेत् ।
पश्चिमाशा तथा ज्ञेया पूर्वाशैव निगद्यते ॥

वायुकोणं तथा ज्ञेयमीशानं राक्षसं भवेत् ।
दक्षिणाशा मुखो देवि यथा चक्रं समर्चयेत् ॥ ७५

सा पूर्वाशैव संप्रोक्ता रक्षः कोणं तु वह्नि भाक् ।
उत्तराशा मुखो देवि यथा चक्रं समर्चयेत् ॥

उत्तराशा तदा ज्ञेया पूर्वाशैव न संशयः ।
ईशानकोणं देवेशि तदाग्नेयं न संशयः ॥

एतच्चक्रं मेरुरूपं श्रीविद्यार्णं समुद्धृतम् ।
सर्वागममयं देवि कथितं भीरुवन्दिते ॥

अभ्यर्चिते चक्रराजे नित्यं सर्वोपचारकैः ।
स्थावरं जङ्गमं विश्वमर्चितं स्यान्न संशयः ॥

आचार्यचरणद्वन्द्वं रत्नैरर्थैश्च भूरिभिः ।
अभ्यर्च्याथ गृहीत्वैतच्चक्रं सकलसिद्धिदम् ॥

तदारभ्यार्चयेच्चित्त कल्पितैर्वोपचारकैः ।
अजरामरणो भूत्वा सिद्धिं प्राप्नोति शाश्वतीम् ॥ ८०

इति श्रीमदनुत्तर ब्रह्मतत्वरहस्ये दाशरथीये तन्त्रे वेदार्थसंग्रहे सौभाग्य विद्योदये उत्तरभागे षष्ठोऽध्यायः ॥

अथ सप्तमोऽध्यायः ॥

श्रीदक्षिणामूर्तिरुवाच –

चक्रोद्धारो मया प्रोक्तः साधकेप्सित सिद्धिदः
शृणु देवि प्रवक्ष्यामि पूजाविधिमतः परम् ॥

अयोध्यापुर नामैतच्छ्रीचक्रं पारमैश्वरम् ।
प्रतिष्ठाप्यार्चयेद्धीमान् साधकः शुद्धमानसः ॥

उच्चार्या मनवः सर्वे तार त्रितय संयुताः ।
अमृताम्भोनिधिः पूर्वं रत्नद्वीपमतः परम् ॥

नानावृक्ष महोद्यान मथस्यात्कल्पवाटिका ।
सन्तान वाटिका पश्चात् हरि चन्दन वाटिका ॥

मन्दार वाटिका पारिजातवाटि ततः परम् ।
कदम्बवनवाटी च वाटिकापि च कीर्तिताः ॥ ५

चतुर्थीहृत्समायुक्ता आदौ तारत्रयान्विताः ।
उच्चार्याः सकला मन्त्र जपे होमार्चनादिषु ॥

पुष्पराग महारत्न प्राकारं पूर्वमुच्यते ।
पद्मराग महारत्न प्राकारश्च ततः परम् ॥

गोमेध रत्नप्राकारो वज्रप्राकार इत्यपि ।
वैडूर्यं रत्नप्राकार इन्द्रनीलाभिधस्तथा ॥

मुक्तारत्न महाप्राकारश्च मारकतस्तथा ।
विद्रुमाख्य महारत्न प्राकारो नवमः स्मृतः ॥

माणिक्य मण्डपं पश्चात् सहस्रस्तम्भ मण्डपम् ।
अथामृताख्यवापी स्यात् तत आनन्द वाटिका ॥ १०

विमर्श वाटिका बाला तथोद्गारस्ततः परम् ।
चन्द्रिकोद्गारमभ्यर्च्यं ततः शैलेन्द्र कन्यके ॥

महाश्रृङ्गार परिखा महापद्माटवी ततः ।

चिन्तामणि महारत्न गृहराजस्ततः परम् ॥

पूर्वाम्नायमयं पूर्वंद्वारं प्रथमतोऽर्चयेत् ।
दक्षिणाम्नाय रूपं तद्दक्षिणाद्वारमप्यथ ॥

पश्चिमाम्नायरूपं च पश्चिमद्वारमप्यथ ।
उत्तराम्नायरूपं चोत्तरद्वारं ततोऽर्चयेत् ॥

रत्नप्रदीपवलयं महासिह्मासनं ततः ।
अथ ब्रह्ममयं मञ्च पादमेकं समर्चयेत् ॥ १५

ततो विष्णुमयं मञ्च पादमेकं मम प्रिये ।
ततो रुद्रमयं मञ्च पादमेकं समर्चयेत् ॥

मञ्चपादं यजेदेकमीश्वरात्मकमप्यथ ।
सदाशिवमयं मञ्च फलकं च ततः परम् ॥

हंसतूलाख्य तल्पकं समभ्यर्च्य प्रयत्नतः ।
हंसतूल महार्घोपधानमभ्यर्चयेदथ ॥

कौसुम्भास्तरणं पश्चान्महावितानकं ततः ।
महायवनिकां पश्चाद्देवी मन्दिर पूजकाः ॥

चतुरुत्तर चत्वारिंशन्मन्त्राः कथिता मया प्रिये ।
भावयेन्मन्दिरं देव्या मन्त्रैरेतैः समर्चयेत् ॥ २०

स्थापयित्वात्मनोदक्ष भागे पुष्पाक्षतादिकम् ।
दत्वाऽभितस्ततो दीपाश्चक्र मूलेन पूजयेत् ॥

मूलत्रिखण्डैः प्रथमन्यस्तमभ्यर्चयेदथ ।
वाय्वाग्नि जल संयुक्त प्राणायामैस्त्रिभिः प्रिये ॥

शोषणं दहनं कृत्वा कुर्यादाप्लावनं ततः ।
मूलविद्यां समुच्चार्य प्राणानायम्य च त्रिधा ॥

आर्षंछन्दो दैवतं च न्यस्य बीजादिकं ततः ।
अपसर्पन्तु ये भूता ये भूता भुवि संस्थिताः ॥

ये भूता विघ्नकर्तारस्ते नश्यन्तु शिवाज्ञया ।
इति मन्त्रेण सव्यान्य पार्ष्णिघातेन शैलजे ॥ २५

करतालत्रयेणापि विघ्नानुत्सार्य यत्नतः ।
देव्यहं भावना युक्तः स्वशरीरे ततः प्रिये ॥

वज्रपञ्चरनामाथ न्यासजातं समाचरेत् ।
करशुद्धि पुनः कृत्वा कुमारी मुच्चरेदथ ॥

श्रीमहापद मुच्चार्य मुच्चार्य त्रिपुरेत्यथ ।
आत्मानं रक्ष रक्षेति निक्षिप्य हृदयेऽञ्जलिम् ॥

मायां च कामराजं च शक्ति मुच्चार्य यत्नतः ।
देव्यात्मासन शब्दं च चतुर्थ्यन्तं नमोन्वितम् ॥

उच्चार्यनेन मन्त्रेण दद्यात्स्वस्यासनं ततः ।
श्रियं मायां कुमारीं च प्रोच्चार्य मनुनाऽमुना ॥ ३०

श्री चक्रासन शब्दं च चतुर्थी हृदयान्वितम् ।
उच्चार्य भुवनेशानीं पराबीजं कुमारिकाम् ॥

उच्चार्य सर्वमन्त्रा सनायाथ नम उच्चरेत् ।
त्रिलोकेशीं कामराजं क्लेमक्षरमतः परम् ॥

साध्य सिद्धासन पदं चतुर्थ्यन्त हृदन्वितम् ।
उच्चार्यनेन मन्त्राणां त्रितयेन च साधकः ॥

दत्वा पुष्पाञ्जलिं चक्रे षडङ्गन्यासमाचरेत् ।
विन्यस्य मातृकां पश्चाद्वशिन्याद्यष्टकं ततः ॥

मूलविद्याक्षर न्यासं विन्यस्याऽथ मम प्रिये ।
षोढा चक्राभिध न्यासद्वितयं सर्वसिद्धिदम् ॥ ३५

विन्यस्यान्यस्य वा ध्यात्वा ध्यानसूक्तेन चित्कलाम् ।
शुद्धाम्भसा वामभागे सवृत्त चतुरस्त्रकम् ॥

कृत्वा मध्ये त्रिकोणं च षट्कोणं तद्बहिर्लिखेत् ।
मूलेन तं समभ्यर्च्य साधारं शङ्खमप्यथ ॥

प्रतिष्ठाप्य षडङ्गेन समभ्यर्च्य ततः परम् ।
शुद्धोदकमथापूर्य स्पृष्ट्वामूलं त्रिधा जपेत् ॥

तेन संप्रोक्षयेदर्चाद्रव्यमात्मानमप्यथ ।
कुर्वन्ति केचिदत्रैव विशेषार्घ्यं फलप्रदम् ॥

कृत्वा तत्र विशेषार्घ्यमकृत्वाप्यर्चयेच्छ्रियम् ।
तज्जलेन त्रिधा कोणं वृत्तं च चतुरस्रकम् ।। ४०

कृत्वा मूलेन मध्यं च विद्याखण्डैस्त्रिकोणकम् ।
षडस्रं तद्बहिरावृत्त्या संपूज्य मम वल्लभे ।।

अथ वाग्भव मुच्चार्यं चतुर्थ्यन्त समन्वितम् ।
अग्नि मण्डल शब्दं च ततो दशकलात्मने ।।

अर्घ्यपात्राधार शब्दं चतुर्थी नति संयुतम् ।
अनन्त मनुनाधारं तत्र संस्थापयेच्छिवे ।।

धूम्रार्चिरूष्मा ज्वलिनी ज्वालिनी विस्फुलिंगिनी ।
सुश्री स्वरूपा कपिला हव्यकव्यवहा तथा ।।

वह्नेर्दशकला प्रोक्ता यादि वर्ण समुद्भवाः ।
तत्र संपूज्य मदनं समुच्चार्यं ततः परम् ।। ४५

सूर्यमण्डलशब्दं च चतुर्थी सहितं ततः ।
द्वादशेति पदं पश्चादथ चापि कलात्मने ।।

अर्घ्यपात्रपदं पश्चाच्चतुर्थी हृदयान्वितम् ।
इति पात्रं प्रतिष्ठाप्य तपिनी तापिनी ततः ।।

धूम्रा मरीचिरपि च ज्वालिनी रुचिराप्यथ ।
सुषुम्ना भोगदा विद्या बोधिनी धारिणी क्षमा ।।

कलाद्वादश संप्रोक्ता एताः सवितुरिष्टदाः ।
कभाद्यक्षर युग्मोत्थास्संपूज्यास्तत्र शैलजे ।।

परां सोमपदं पश्चान्मण्डलाय पदं ततः ।
षोडशेति पदं पश्चादुक्तं तत्र कलात्मने ।। ५०

अर्घ्यामृताय शब्दं च नमस्कार समन्वितम् ।
तत्रामृतमथापूर्य क्षीरमध्वादिकं शिवे ।।

अमृता मानदा पूषा तुष्टिः पुष्टी रतिर्धृतिः ।
शशिनी चन्द्रिका कान्तिर्ज्योत्स्नाश्रीः प्रीतिरङ्गना ।।

पूर्णा पूर्णामृता कामदायिन्यः षोडशैष्टदाः ।
कलाः सोमस्य विख्याताः षोडशस्वर संभवाः ।।

तत्राभ्यर्च्या नमस्कार्या अकथाद्यक्षरात्मकम् ।
हलक्षवर्णं सहितं त्रिकोणं हंसमध्यगम् ।।

कामाद्य शक्ति सहित कोणेषु त्रयमप्यथ ।
हंसाख्यं मनुनाभ्यर्च्य षट्कोणं वत्तबाह्यतः ।। ५५

कृत्वा ध्यात्वा षडङ्गेन समभ्यर्च्य ततः परम् ।
मूलेन सप्तधाऽऽमंत्र्य ध्यायेज्ज्योतिर्मयीं शिवे ।।

चतुर्नवति संख्याकान् मन्त्रान् सृष्ट्वायजेदथ ।
चतुर्थी नति संयुक्ता ब्रह्मार्केन्दुकलाः क्रमात् ।।

अष्टत्रिंशति संख्याका उक्ताः पर्वतकन्यके ।
सृष्टिर्बुद्धिः स्मृतिर्मेधा कान्ति लक्ष्मीर्द्युतिः स्थिरा ॥

स्थितिश्च सिद्धिरित्युक्ता दशब्रह्मकला इमाः ।
जरा च पालिनी शान्तिरीश्वरी रतिकामिके ॥

वरदा ह्लादिनी प्रीतिर्दीर्घा विष्णुकला इमाः ।
तीक्ष्णा रौद्री भया निद्रा तन्द्रा क्षुत्क्रोधिनी क्रिया ॥ ६०

उत्कारीमृत्युरित्युक्ता दशरुद्रकला इमाः ।
पीताश्वेतारुणा पश्चादसितेश्वर संभवाः ॥

चत्वार उक्ता एताश्च कलाः सर्वफलप्रदाः ।
कादिक्षान्ताक्षरोद्भूताश्चतुस्त्रिशदिमाः कलाः ॥

निवृत्तिश्च प्रतिष्ठा च विद्या शान्तिस्तथैव च ।
रोधिका दीपिका चैव रोचिका मोचिका ततः ॥

परा सूक्ष्मा ततस्सूक्ष्माऽमृता ज्ञाना ततः परम् ।
ज्ञानामृताप्यायनी च व्यापिनी व्योमनीति च ॥

सदाशिव कला एताः षोडशस्थिर संभवाः ।
तत्र पूज्या नमस्कार्यास्त्रिकर्तारो नति संयुताः ॥ ६५

हंसः शुचिषदित्युक्त्वा वसुरंतरिक्षेत्यथ ।
सद्धोता वेदिषत्प्रोक्ता पदमप्यतिथिस्ततः ॥

दुरोणसदथ प्रोच्य नृषद्वर सदित्यथ ।
ऋत सद्व्योम सत्पश्चात् अब्जागोजा ऋतं बृहत् ॥

मन्त्रान्ते च तथा विष्णुस्त्र्यंबक मनुस्ततः ।
तद्विष्णोरिति मन्त्रं च तद्विप्रासस्ततः परम् ॥

मूलविद्याथ संप्रोक्ताश्चतुर्नवति मन्त्रकाः ।
अथाखण्डादिभिः मन्त्रैः केचित्सिद्धा महर्षयः ।

चतुर्नवति मन्त्रान्ते प्रवदन्त्यभिमन्त्रणम् ।
अखण्डैक रसानन्द कलेबरतरात्मनि ॥ ७०

स्वच्छन्द स्फुरणं तत्र विधत्स्व कुल नायिके ।
अकुलस्थामृताकारे शुद्धज्ञानकरे परे ॥

अमृतत्वं निधेह्यस्मिन् वस्तुविक्लिन्नरूपिणी ।
त्वद्रूपेणैकरस्यत्वं कृत्वास्येतत्स्वरूपिणी ॥

भूत्वा परामृताकारे मयि चित्स्फुरणं कुरु ।
प्रणवं वाग्भवं ल्लूभ्रूजू स इत्यक्षरानथ ॥

अमृते पदमुच्चार्यं पदमप्यमृतोद्भवे ।
अमृतेश्वरि शब्दं च पदं चामृतवर्षिणि ॥

अमृतं स्रावययुगं वह्निजाया समन्वितम् ।
उच्चरेदमृतेश्वर्यां विद्यैषा समुदीरिता ॥ ७५

वाग्भवं वदयुग्मं च पदं वाग्वादिनीत्यथ ।
वाग्भवं कामराजं च क्लिन्ने केदिनि चाप्यथ ॥

क्लेदय द्वितयं पश्चान्महाक्षोभं कुरु द्वयम् ।
अनन्तं चन्द्रभवनं मनुस्वर समन्वितम् ॥

मादनं शक्तिमुच्चार्यं मोक्षं कुरु युगान्वितम् ।
बिन्दुना सहितं पश्चात् चन्द्र विष्णुपथान्वितम् ॥

मनुस्वर विसर्गाढ्य मुच्चरेदिति पञ्चमी ।
उक्तेयं दीपिनी विद्या समस्ताभीष्ट सिद्धिदा ॥

एताभिस्सर्वं विद्याभिमन्त्र्यामृतं शिवे ।
ज्योतिर्मयं विधायाथ मन्त्रितं परमामृतम् ॥ ८०

तद्बिन्दुभिर्ब्रह्मरन्ध्रे गुरुत्रितय पादुकाः ।
सन्तर्प्याचार्यं नाम्नाऽथ सन्तर्प्याचार्यं पादुकाम् ॥

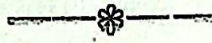
आत्मनः कुण्डलिन्यां च तद्बिन्दुं बोध सिद्धिदम् ।
आर्द्रां ज्वलति मन्त्रेण जुहुयाल्लोकमातृके ॥

इति कृत्वा विशेषार्घ्यं वत्सरे वत्सरेऽपि वा ।
चक्रराजं समभ्यर्च्य सार्वभौमो जगत्पतिः ॥

सर्वतः कृतकृत्यः स्यात् जीवन्मुक्तो न संशयः ।
कृत्वाऽकृत्वा वा नित्यं विशेषार्घ्यं विधिं शिवे ।
श्रीचक्रं पूजयित्वाशु सर्वभाग्य निधिर्भवेत् ॥

इति श्रीमदनुत्तर ब्रह्मतत्वरहस्ये दाशरथीये तन्त्रे वेदार्थसंग्रहे सौभाग्य विद्योदये उत्तरभागे सप्तमोऽध्यायः ॥

अथ अष्टमोऽध्यायः ॥

श्रीदक्षिणामूर्तिरुवाच—

श्रृणु देवि प्रवक्ष्यामि लयाङ्गार्चनमादरात् ।
यत्कृत्वापि शुचिर्नित्यं महासौभाग्यवान् भवेत् ॥

ततः पद्मनिभां देवीमिति सूक्तेन शैलजे ।
ध्यात्वा संविन्मयीं देवीं महात्रिपुरसुन्दरीम् ॥

ध्यात्वा हृच्चक्रमध्यस्थां श्रियं देवीं त्रयीमयीम् ।
अन्तः सुषुम्ना कमला द्विवि निर्भेदनक्षमाम् ॥

निरस्तमोहतिमिरां शिवस्य जगतीपतेः ।
समस्तलोकदीपस्य दीप्तिभूतां सनातनीम् ॥

आद्यां संविन्मयीं शुद्धां ब्रह्मविष्णवीश वंदिताम् ।
नासापुटे निर्गमय्य लीला सङ्कल्पिताकृतिम् ॥ ५

सौभाग्यसुन्दरीं साक्षाच्छ्रियं तेजोमयीं पराम् ।
त्रिखण्डमुद्रा सहिते स्वाञ्जलौ कुसुमान्विते ॥

समानीय महामायां लक्ष्मीं शक्ति समुच्चरेत् ।
श्रीमहात्रिपुरेत्युक्त्वा सुन्दरीति पदं ततः ॥

अमृतेति पदं पश्चाच्चैतन्येति पदं शिवे ।
मूर्तिं कल्पयामि नम इत्यमुना शिवे ॥

मन्त्रेण चक्रे श्रीदेव्याः कल्पयेन्मूर्तिमुत्तमाम् ।
बीजत्रयमिदं भूयोप्युच्चार्य गिरिकन्यके ॥

हसरैं हंस शब्दान्ते कलरीं हसरीरथ ।
महापद्मवनान्तस्ते कारणानन्त विग्रहे ॥ १०

सर्वभूतहिते मातरेह्येहि परमेश्वरि ।
इति मन्त्रेण परधामिच्छा कल्पितविग्रहाम् ॥

निवेशयित्वा हृच्चक्रस्थितां श्रीचक्रमध्यमे ।
चतुष्षष्ट्युपचारांश्च कुर्याद्देव्यै ततःपरम् ॥

त्रितारी देवि नामान्त पाद्यं कल्पेत्यतःपरम् ।
यामीति नमसा युक्ता उपचारमनूत्तमाः ॥

इत्थं सर्वे समुत्तार्याः श्रीचक्रे सततं श्रियः ।
श्रीदेव्यै पाद्यमुच्चार्य कल्पयामि नमः परे ॥

श्रीदेव्या अर्घ्यमित्युक्त्वा कल्पयामि नमस्ततः ।
इत्यादिमन्त्रान् सकलानुपचाराभिधान् स्मरेत् ॥ १५

सुगन्धि तैलाभ्यङ्गं तु मज्जनशाला प्रवेशनम् ।
अथ मज्जन मण्डप मणि पीठोपवेशनम् ॥

दिव्य स्नानीयमथ च कुर्यादुद्वर्तनं शुभम् ।

तत उष्णोदकस्नानं कनकेति पदं ततः ॥

कलशच्युत शब्दान्ते सर्वतीर्थाभिषेचनम् ।
धौतवस्त्र परीत्युक्त्वा मार्जनं च ततःपरम् ॥

अरुणेन दुकूलेन परीधान मतःपरम् ।
अरुणेन दुकूलेनोत्तरीयमथ कल्पयेत् ॥

अथालेपनशब्दान्ते मण्डपान्ते प्रवेशनम् ।
अथालेपन मण्डप मणि पीठोपवेशनम् ॥ २०

चन्दनागरुशब्दान्ते कुंकुमेति पदं ततः ।
अथ शंकुमदेत्युक्त्वा पदं मृगमदेत्यथ ॥

अथ कर्पूर कस्तूरी पदं गोरोचनाद्यपि ।
दिव्यगन्धपदं संवीरगान्ते च विलेपनम् ॥

कालागरु महाधूपमथ केशभरस्य च ।
मल्लिका मालती जाति चम्पकाशोक शब्दतः ॥

शतपत्रपदं पूग कुहरीपदमप्यथ ।
पुन्नागेत्यथ कल्हार मुख्य सर्वर्तुशब्दतः ॥

पुष्पमालां कल्पयामि नमः स्रग्मनुरीरितः ।
अथ भूषणशब्दान्ते मण्डपान्ते प्रवेशने ॥ २५

भूयो भूषणशब्दान्ते मण्डपान्ते मणीप्यथ ।
पीठोपवेशनं पश्चादुपचारं प्रकल्पयेत् ॥

नवमाणिक्यमकुटं चन्द्रस्य शकलं ततः।
अथ सीमन्तसिन्दूरं ततस्तिलकरत्नकम्॥

कालाञ्जनं ततो वाली युगलं च समर्पयेत्।
मणिकुण्डलयुग्मं च नासाभरणमप्यथ॥

अथ वाते पावकं च कल्पयेदाद्य भूषणम्।
सन्तप्त हेम चिन्ताकं वरकं च ततः परम्॥

सुमहत्पदकं पश्चान्मुक्तावलिमतः परम्।
एकावली ततो देवि छन्नवीरमतः परम्॥ ३०

देविके पूर युगाळ चतुष्टयमतः परम्।
वलयावलिमध्यश्च कल्पयित्वोर्मिकावलीम्॥

काञ्ची दाम कटि सूत्रं सौभाग्याभरणं ततः।
कल्पयेत्पादकटकं रत्ननूपुरमप्यथ॥

पादाङ्गुलीयकं पश्चात् पाशमेककरे ततः।
अन्यहस्तेऽङ्कुशं पश्चादथ पुण्ड्रेक्षु सम्भवम्॥

चापं चापरहस्तेऽस्याः पुष्पबाणान् करेऽपरे।
श्रीमन्माणिना शब्शान्ते पादुके कल्पयेदथ॥ ३५

स्वसमानेतिवेषाभिः पदमावरणोप्यथ।

देवताभिस्सहेत्युक्त्वा महाचक्राधिरोहणम्॥

कामेश्वराङ्क पर्यङ्कोपवेशन मतःपरम् ।
सुधासवाख्य चषकं तत आचमनीयकम् ॥

कर्पूरवीटिकां पश्चादानन्दोल्लास शब्दतः ।
परविलास हासं च मङ्गला रात्रिकं ततः ॥

छत्रं च चामरयुगं दर्पणं तालवृन्तकम् ।
गन्ध पुष्प धूप दीप नैवेद्यानि च कल्पयेत् ॥

उपचारांश्चतुष्षष्ठि संख्याकान् चक्रनायिके ।
समर्पयित्वा श्रीदेव्यै नवमुद्राः प्रदर्श्य च ॥ ४०

त्रिधा मूलेन सन्तर्प्य श्रीदेवी पादुकां ततः ।
अग्नीशासुरवायव्य मध्यदिक्षु गिरीन्द्रजे ॥

षडङ्गानर्चयेद्देव्याः श्रीचक्रस्य मम प्रिये ।
अथ नित्यार्चनं वक्ष्ये शृणुष्वैकाग्रमानसा ॥

श्रवणादपि यस्य स्यात्साधकस्सर्वसिद्धिमान् ।
वाचं सकलशब्दं च भुवनेशीमतःपरम् ॥

नित्यक्लिन्ने मदपदं द्रवे सौरित्यथोच्चरेत् ॥
एषा कामेश्वरी विद्या सर्वकाम समृद्धिदा ॥

नित्येयं प्रथमा साक्षात्प्रतिपत्तिथि नायिका ।

आदौ विद्यां समुच्चार्य पदं कामेश्वरीत्यथ ॥ ४५

नित्या श्री पादुकां पूजयामीति मनुमुच्चरेत् ।
समस्त नित्या विद्यान्ते तत्तन्नित्याभिधान्विताम् ॥

पादुकाष्टाक्षरं मन्त्रं समुच्चार्यं प्रपूजयेत् ।
वाचं भगभगे शब्दं भगिनीति भगोदरि ॥

भगमाले पदं पश्चात् पदं देवि भगोवहे ।
भगगुह्ये भगेत्युक्त्वा योगिनी च भगेत्यथ ॥

नियाति नीति सर्वेति भगेत्यथ वशङ्करी ।
भगरूपे नित्याद्यं क्लिन्ने भगपदं ततः ॥

ततः स्वरूपे सर्वाणि भगवीति पदं ततः ।
मेह्यानय पदं पश्चाद्वरदे पदमप्यथ ॥ ५०

रेते सुरे ते च भगक्लिन्ने क्लिन्नद्रवे ततः ।
क्लेदय द्रावयेत्युक्त्वा अमोघे पदमप्यथ ॥

भगा विवेक्षुभेत्युक्त्वा क्षोभयेति पदात्परम् ।
सर्वं सर्वानथोच्चार्यं भगेश्वरि पदं ततः ॥

वाचं लूकाष्टमं ल्लूं मों ल्लोमतः परम् ।
इत्यथोच्चार्यं सम्पूज्य क्लिन्वे सर्वाणि शब्दतः ॥

भगानि मे वशं पश्चादानय स्त्री मतःपरम् ।

पदं हरवल माया नित्यैषा भगमालिनी ॥

वाचं मायां समुच्चार्यं नित्यक्लिन्ने मदद्रवे ।
वह्निजायेति नित्योक्ता नित्यक्लिन्नाभिधा परा ॥ ५५

प्रणवं पाशबीजं च क्रौं क्रौं श्रौं छ्रौमतःपरम् ।
ज्रौं स्वाहेति चतुर्थ्येषा भेरुण्डा सर्वसिद्धिदा ॥

प्रणवं पूर्वमुच्चार्यं स्त्रीलोकेशीमतः परम् ।
पदं वह्निवासिन्यै नमसान्वितमप्यथ ॥

समस्तसिद्धिदा प्रोक्ता नित्यैषा वह्निवासिनी ।
ह्रीं क्लिन्ने वाचमुच्चार्यं बीजमङ्कुशनामकम् ॥

मदं नित्यपदान्ते च द्रव्ये ह्रीमिति चोच्चरेत् ।
महावज्रेश्वरी नित्या षष्ठीयं सर्वसिद्धिदा ॥

प्रणवं भुवनेशानीं शिरसीति नमस्ततः ।
शिवादूत्याभिधा नित्या सप्तमी समुदीरिता ॥ ६०

त्रयीमयो च कवचं खेचरीति पदं ततः ।
क्षु श्री हूं क्षे त्रिलोकेशी पदमस्त्रं ततःपरम् ॥

नित्येयं त्वरिता प्रोक्ता समस्तफलदायिनी ।
कुमार्येव ततः प्रोक्ता नित्याऽथ कुलसुन्दरी ॥

हसेति कलरेत्युक्त्वा वाग्बिन्दुयुतदाक्षरम् ।

हसाधकल्लरेत्युक्त्वा दार्णबिन्दु स्मरान्वितम् ॥

हसेति कलरेत्युक्त्वा डं विदुर्मनुसंयुतम् ।
नित्याभिधेयमुद्दिष्टा नित्या सर्वशुभप्रदा ॥

ह्रीं फ्रें स्त्रूं इत्यथोच्चार्य बीजमङ्कुशनामकम् ।
मुखवृत्तं कामराजं वाच्यं ग्लमामित्यथोच्चरेत् ॥ ६५

नित्याद्यमशब्दे ते द्रवे कवचमुच्चरेत् ।
फ्रें ज्म्रौं नीलपताकेयं नित्या सर्वफलप्रदा ॥

भमरान्ते मरुद्बीजं वामकर्णविभूषितम् ।
बिद्वंकितमियं नित्या विजयाशु फलप्रदा ॥

चन्द्रं वरुणमारूढं मनुबिन्दु समन्वितम् ।
उक्त्वा समस्तफलदा नित्येयं सर्वमङ्गला ॥

त्रयी बीजं नतियुतं पदं भगवतीत्यथ ।
ज्वालामालिनि शब्दान्ते देवदेवपदं ततः ॥

सर्वभूतपदं संहारान्ते शब्दं च कारिणे ।
जातवेदसि शब्दान्ते ज्वलद्वितयमप्यथ ॥ ७०

प्रज्वल द्वितयं पश्चान्मायां जातित्रयान्विताम् ।
रेफसप्तकमुच्चार्य ज्वालामालिन्यथाद्रिजे ॥

कवचास्त्रे ततो नित्या ज्वालामालिन्यथेरिता ।
समस्तैश्वर्यफलदा रोगशोक निकृन्तनी ॥

वायुभग्निसमायुक्तं मनुबिन्दु विभूषितम् ।
चित्रा पञ्चदशी नित्या महासिद्धिप्रदा स्मृता ॥

षोडशी सर्वजगतां माता सकलसिद्धिदा ।
श्रीविद्यैव महाविद्या ललिता परमेश्वरी ॥

एताः स्वराद्या अभ्यर्च्याः श्रीदेवी ललितात्मिकाः ।
नित्या पञ्चदश प्रोक्ता या एता गिरिकन्यके ॥ ७५

प्रतिपत्पौर्णमास्यन्त तिथीनामधिदेवताः ।
षोडशी या महानित्या मूलप्रकृतिरीश्वरी ॥

समस्तजगतां माता नित्यानामपि नायिका ।
प्रतिपत्पौर्णमास्यन्त दिवसेष्वखिलेष्वपि ॥

एकैकां पूजयेन्नित्यां चतुर्विंशोपचारकैः ।
नित्या पञ्चदशार्चान्ते मन्त्रमुच्चार्य यत्नतः ॥

तिथि नित्यां त्रिधाभ्यर्च्य सौभाग्यमतुलं लभेत् ।
नित्या मन्त्रजपं होममर्चनं यो दिने दिने ॥

करोति साधको भूमौ स एव परमेश्वरः ।
नित्या पञ्चदशाभ्यर्च्य तिथिनित्या फलप्रदाम् ॥ ८०

अभ्यर्च्याऽथ महानित्यां त्रिधा वा पञ्चधार्चयेत् ।

महद्भाग्यमवाप्नोति देवानामपि दुर्लभम् ॥

नित्या पञ्चदशाभ्यर्च्या तिथि नित्यामतः परम् ।
अनभ्यर्च्याथवा नित्यां श्रीदेवीं ललितां पराम् ॥

महानित्यां समभ्यर्च्य पञ्चधा वा त्रिधापि वा ।
गुरुपत्नीं समभ्यर्च्य श्रेयो राशिमवाप्नुयात् ॥

गुरुपादं प्रवक्ष्यामि शृणुष्वावहिता शिवे ।
गुरुपत्नीमनभ्यर्च्य न वृद्धि याति भूतले ॥

परमेश्वरशब्दान्ते परमेश्वर्यंथांबिका ।
श्रीपादुकां पूजयाभीत्यष्टार्णां यो जपेत्प्रिये ॥ ८५

अनयैव महाविद्या विख्याता जगतीतले ।
परेशं परमेश्वरीं गुरुरूपां पुरोऽर्चयेत् ॥

मित्रेशमथ षष्ठीशमोड्डीशं च ततः परम् ।
चर्यानाथं ततो लोपामुद्रां वागस्त्य संज्ञकौ ॥

देवानां ललिता दीक्षा प्रदाचार्या इमे स्मृताः ।
सर्वत्रानन्दनाथ श्रीपादुकां पूजयामि च ॥

अनेनैव विधानेन गुरुपंक्ति समर्चयेत् ।
आनन्दनाथ शब्देन लोपामुद्रा गुरौ शिवे ॥

लोपामुद्राप्रभावेण देवाः श्रीपूर्णतां गताः ।
पतिव्रता मुखाल्लब्धा विद्या सकलसिद्धिदा ॥ ९०

पतिव्रताशिषो नित्यं यः प्राप्नोति दिने दिने ।
दिने दिनेऽस्य श्रेयांसि वर्धन्ते सर्वसंपदः ॥

तस्मादाचार्यपत्नी या साध्वी पुत्रवती शिवे ।
तामभ्यर्च्य नरो नित्यं श्रीधिया सर्वसिद्धिभाक् ॥

आचार्यादपि तत्पत्नीं वासोऽलङ्करणादिभिः ।
जगन्मातृधियाऽभ्यर्च्य विशेषेण महोत्सवे ॥

आधारस्सर्वभाग्यानामिहामुत्रापि जायते ।
दिव्यौघमादावभ्यर्च्य सिद्धौघमथ पूजयेत् ॥

कालतापनमभ्यर्च्य धर्माचार्यमतः परम् ।
मुक्तकेशीश्वरं दीप कलानाथमथोऽर्चयेत् ॥ ९५

सिद्धानां गुरवः प्रोक्ता इमे चत्वार इष्टदाः ।
सिद्धौघमिति सम्पूज्य मानवौघमथार्चयेत् ॥

विष्णुदेवं पुरोऽभ्यर्च्य प्रभाकरमतः परम् ।
तेजो देवमथाभ्यर्च्य मनोजं च ततः प्रिये ॥

कल्याणं रत्नवेद्यं च वासुदेवमतः परम् ।
श्री रामानन्द नामाख्यमर्चयेज्जगतां गुरुम् ॥

पञ्चधा ब्रह्मरन्ध्रेऽथ पादुकामन्त्रमुच्चरन् ।
विशेषतोऽर्चयेत्त्रेधा ततः स्वगुरुपादुकाम् ॥

अर्चयेदिति संप्रोक्ता लयाङ्गार्चा मया शिवे ।
कृत्वा क्रियामङ्गपूजां वा प्रत्यहं साधकोत्तमः ।
सर्वज्ञत्वमवाप्नोति सिद्धिं प्राप्नोत्यनुत्तमाम् ॥ १००

इति श्रीमदनुत्तर ब्रह्मतत्वरहस्ये दाशरथीये तन्त्रे
वेदार्थसंग्रहे सौभाग्य विद्योदये उत्तरभागे
अष्टमोऽध्यायः ॥

अथ नवमोऽध्यायः ॥

श्रीदक्षिणामूर्तिरुवाच—

अथावरणदेवीनामर्चनं संप्रवक्ष्यते ।
भोगाङ्गाख्यं महादेवि भोगस्वर्गापवर्गदम् ॥

अणिमां लघिमां महिमामीशत्वमतः परम् ।
वशित्वसिद्धिं प्राकाम्यसिद्धिं भुक्तिमतः परम् ॥

इच्छासिद्धिं प्राप्तिसिद्धिं सर्वकामाभिधामथ ।
चतुरस्रे प्राथमिके पूज्या एता मम प्रिये ॥

द्वितीये चतुरस्रेऽथ ब्राह्मीं माहेश्वरीमपि ।
कौमारीं वैष्णवीमम्बां वाराहीं च ततःपरम् ॥

माहेन्द्रीमपि चामुण्डां महालक्ष्मीं समर्चयेत् ।
तृतीये चतुरश्रेऽथ मुद्रां संक्षोभिणीमपि ॥ ५

सर्वविद्रावणीं मुद्रां सर्वाकर्षणिकामपि ।
सर्ववश्याभिधां मुद्रां सर्वोन्मादनिकां तथा ॥

मुद्रां सहाङ्कुशां सर्वं खेचरी योनिमप्यथ ।
सर्वत्रिखण्डमुद्रां च पूजयेद्गिरिकन्यके ॥

अणिमाद्याः पश्चिमादि दिक्ष्वभ्यचर्या विदिक्षु च ।
पूर्वादिक्रमतोऽभ्यचर्या ब्राह्म्याद्यास्सर्वमातरः ॥

क्षोभिण्याद्याः पश्चिमादि दिक्षु पूज्या विदिक्ष्वपि ।
एतास्त्रितारी बीजाद्याः पादुकान्ताः प्रपूजयेत् ॥

त्रितारेताः पदं पश्चात्प्रकटेति पदं ततः ।
योगिन्यः पदमाभाष्य पदं त्रैलोक्यमोहने ॥ १०

चक्रे समुद्रा इत्युक्त्वा ससिद्धय इतीरयेत् ।
सायुधाः पदमाभाष्य पदं पश्चात्सशक्तयः ॥

सवाहनाः सपरीवाराः सर्वोपपदं ततः ।
चारैस्संपूजिताः सन्तु मन्त्रेणानेन सुन्दरि ॥

त्रैलोक्यमोहने चक्रे प्रकटा योगिनी भजेत् ।
तारत्रितयमुच्चार्यं करशुद्धिकरं मनुम् ॥

उच्चार्यं त्रिपुरा चक्रेश्वर्यैशब्दं नमोऽन्वितम् ।
उच्चार्यं त्रिपुराचक्रेश्वर्यं वा श्रीपदं ततः ॥

पादुकां पूजयामीति यजेच्चक्रेश्वरीं शिवे ।
सर्वसंक्षोभिणी मुद्रां बीजपूर्वां प्रदर्शयेत् ॥ १५

प्रथमावरणं प्रोक्तमित्थं सकलसिद्धिदम् ।
कलास्त्रेऽथ महापद्मे वक्ष्ये पूजाविधिं शृणु ॥

तारत्रितयमुच्चार्य स्वरमेकैकशोऽपि च ।
पूजयेत्सकला नित्यां कला षोडश शैलजे ॥

कामाकर्षणिकां बुद्धया कर्षिणी च ततःपरम् ।
अहङ्कारा कर्षिणी च शब्दाकर्षिणिका तथा ॥

स्पर्शा कर्षिणिका रूपा कर्षिणी च ततःपरम् ।
रसाकर्षिणिका गन्धाकर्षिण्यथ हिमाद्रिजे ॥

चित्ताकर्षिणिका धैर्याकर्षिणी च ततःपरम् ।
स्मृत्याकर्षिणिका नामाकर्षिणी च मम प्रिये ॥ २०

बीजाकर्षिणिका चात्मा कर्षिणी च ततः परम् ।
अमृताकर्षिणा पश्चाच्छरीराकर्षिणो तथा ॥

एता नित्या कलान्ताः स्युः षोडशाराधिदेवताः ।
अन्ते वस्वर्ण सहिताः पूजनीयाः प्रयत्नतः ॥

एता गुप्तपदान्ते च योगिन्यः पदमुच्चरेत् ।
सर्वाशा परिशब्दान्ते पूरकेति पदं ततः ॥

चक्रे समुद्रा इत्युक्त्वा शेषं पूर्ववदुच्चरेत् ।
तारत्रय कुमार्यन्ते त्रिपुरेशीपदात्परम् ॥

चक्रेश्वर्यै नमः शब्दं समुच्चार्य ततःपरम् ।
त्रिपुरेश्वरशब्दान्ते चक्रेश्वर्यं पदात्परम् ॥ २५

श्रीपादुकां पूजयामीत्युक्त्वा चक्रेश्वरीं यजेत् ।
सर्वाशापूरकं चक्रमित्थमभ्यर्च्य सादरम् ॥

सर्वविद्राविणीं मुद्रां बीजपूर्वं प्रदर्शयेत् ।
सर्वसंक्षोभणे चक्रे देवता अर्चयेदथ ॥

तारत्रितयमुच्चार्यं कवर्गाद्यष्टकं ततः ।
उच्चार्य पूजयेत्पश्चादनङ्ग कुसुमादिकाः ॥

अनङ्ग कुसुमानङ्ग मेखला च ततःपरम् ।
अनङ्ग मदनापश्चादनङ्ग मदनातुरा ॥

अनङ्ग रेखा चानङ्ग वेगिनी पद्मलोचने ।
अनङ्गाद्यङ्कुशानङ्ग मालिनी च ततः शिवे ॥ ३०

देवी श्रीपादुकामुक्त्वा पूजयामीति योजयेत् ।
त्रितार्येताः पदं गुप्ततर योगिन्य इत्यथ ॥

सर्वसंक्षोभणे चक्रे शिष्टं पूर्ववदुच्चरेत् ।
आत्मासन महाविद्यामथ त्रिपुरसुन्दरी ॥

चक्रेश्वर्यम्बिकापश्चात्पुनस्त्रिपुरसुन्दरी ।
चक्रेश्वर्यै नमः पश्चात्पुनस्त्रिपुरसुन्दरी ॥

चक्रेश्वर्यम्बिका पश्चाद्ध्रस्वक्षरमतःपरम् ।
इत्थं तृतीयावरणेश्वरीं त्रिपुरसुन्दरीम् ॥

अभ्यर्च्य दर्शयेद्बीजपूर्वामाकर्षिणीमथ ।
देवता अर्चयेत्पश्चात्सर्वसौभाग्यदायके ॥ ३५

ककारादि ठकारान्तान् संक्षोभिण्यादिकाः क्रमात् ।
सर्वसंक्षोभिणी शक्तिस्सर्वविद्राविणी तथा ॥

सर्वाकर्षिणिकापश्चात्सर्वाह्लादिनि कापि च ।
सर्वं संमोहिनी सर्वं स्तंभिनी च ततःपरम् ॥

सर्वं जननिका शक्तिस्तथा सर्वं वशङ्करी ।
सर्वं रञ्जनिका सर्वोन्मादिनी च ततः शिवे ॥

सर्वार्थसाधका शक्तिस्सर्वं संपत्ति पूरणी ।
सर्वं मन्त्रमयी शक्तिस्सर्वं द्वन्द्व क्षयंकरी ॥

शक्ति श्री पादुकामुक्त्वा पूजयामीति योजयेत् ।
त्रितारेतास्सम्प्रदाय योगिन्यश्च ततःपरम् ॥ ४०

सर्वं सौभाग्यशब्दान्ते दारके चक्र ईरयेत् ।
शिष्टं पूर्ववदुच्चार्य चक्रे सौभाग्यकेऽर्चयेत् ॥

चक्रासन महाविद्यामुच्चार्यं त्रिपुरेत्यथ ।
वासिनीति पदं चक्रेश्वर्यै शब्दं नमोऽन्वितम् ॥

उच्चार्य त्रिपुराश्चाथ तथा चक्रेश्वरीपदम् ।
चक्रेश्वरी पदं पश्चात् वसुवर्णं समुच्चरेत् ॥

इत्थं चक्रेश्वरीमिष्ट्वा वश्यमुद्राः प्रदर्शयेत् ।
सर्वार्थसाधके चक्रे देवतार्चा प्रवक्ष्यते ॥

सर्वसिद्धिप्रदा देवी सर्वसंपत्प्रदा तथा ।
सर्वप्रियङ्करी देवी सर्वमङ्गलकारिणी ॥ ४५

सर्वकामप्रदा देवी सर्वदुःख विमोचनी ।
सर्वमृत्युप्रशमनी सर्वविघ्न निवारिणी ॥

सर्वाङ्गसुन्दरी देवी सर्वसौभाग्य दायिनी ।
णकारादि फकारान्ता एता देवीस्समर्चयेत् ॥

त्रितारेताः कुलोत्तीर्ण योगिन्यः पद्मप्यथ ।
सर्वार्थसाधके चक्रे मन्त्रशेषस्तु पूर्ववत् ॥

समष्टिपूजां कृत्वेत्थं सर्वमन्त्रासनात्परम् ।
त्रिपुरा श्रीपदं चक्रेश्वर्यै शब्दं नमोऽन्वितम् ॥

उच्चार्यं त्रिपुराश्रीश चक्रेश्वर्यं पदं परम् ।
श्रीपादुकां पूजयामीत्युक्त्वा चक्रेश्वरीं यजेत् ॥ ५०

बीजपूर्वं ततः सर्वोन्माद मुद्रां च दर्शयेत् ।
सर्वरक्षाकरे चक्रे देवताः पूजयेदथ ॥

सर्वाज्ञास्सर्वशक्तयश्च सर्वैश्वर्यप्रदास्तथा ।
सर्वज्ञानमयी देवी सर्वव्याधि विनाशिनी ॥

सर्वाधार स्वरूपा च सर्वपापहरा तथा ।
सर्वानन्दमयी देवी सर्वरक्षास्वरूपिणी ॥

सर्वेप्सितप्रदा मादि क्षान्ता एतास्समर्चयेत् ।
... ... गर्भाद्य योगिन्यः पदमप्यथ ॥

सर्वरक्षाकरे चक्रे शेषं पूर्ववदुच्चरेत् ।
समष्टिपूजां कृत्वाऽथ साध्यसिद्धासनात्परम् ॥ ५५

त्रिपुरामालिनी चक्रेश्वर्यै शब्दं नमोऽन्वितम् ।
उच्चार्य त्रिपुरेत्युक्त्वा मालिनी पदमप्यथ ॥

चक्रेश्वर्यैम्बिकाशब्दं पादुकामन्त्र संयुतम् ।
उच्चार्य पूजयेच्चक्रराज्ञीं त्रिपुरमालिनीम् ॥

मुद्रां महांकुशां कृत्वा बीजपूर्वं गिरीन्द्रजे ।
सर्वरोगहरे चक्रे देवता अर्चयेदथ ॥

वाग्देवताष्टकं तत्तद्बीजपूर्वं हिमाद्रिजे ।
पूजामन्त्र समायुक्तं नभःस्थाने समर्चयेत् ॥

एता रहस्य योगिन्यः सर्वरोगहरे पदम् ।
चक्रे शेषमथोच्चार्य त्रितारा‌द्याः समर्चयेत् ॥ ६०

यजेत्त्रिपुरसिद्धां च मूर्तिविद्या पुरस्सराम् ।
वीमथोच्चार्य मुद्रां च कुर्याच्चक्रेऽथ खेचरीम् ॥

अस्त्रबाह्यचतुर्दिक्षु बाणाद्यर्चनमाचरेत् ।
द्रां द्रीं क्लीं श्रमथोच्चार्य सः सर्व पदमप्यथ ॥

जम्भनेभ्यः पदं पश्चाद्बाणेभ्यो नम उच्चरेत् ।
अथ त्रेतारिनाद्यन्ते सर्वसम्मोहनाय च ॥

धनुषे नम उच्चार्य मायाबीजमतः परम् ।
वशीकरणशब्दं च चतुर्थी हृदयान्वितम् ॥

अङ्कुशं सर्वशब्दाद्य स्तम्भनायाङ्कुशाय च ।
नम उक्त्वा चतुर्दिक्षु बाणादीनिति पूजयेत् ॥ ६५

त्रिकोणेऽथ प्रवक्ष्यामि महाकामेश्वरी पुरः ।
महावज्रेश्वरीं पश्चान्महाश्रीभगमालिनी ॥

वाक्कामशक्तिखण्डाद्या एतास्तित्रस्समर्चयेत् ।
महा श्रीसुन्दरीं पश्चात्खण्ड त्रितयपूर्विकाम् ॥

कुमारी पूर्विकां चैव मध्ये सम्पूजयेदथ ।

योगिनी नवमी चक्रदेवी च नवमी तथा ॥

नित्यानां षोडशी चात्र महाश्री सुन्दरी तथा ।
अथवैन्दव चक्रस्था ललिता परदेवता ॥

एकैवेति समाख्याता न भेदेऽत्रास्ति पार्वति ।
न मन्त्रदेवताभेदो विद्यतेऽत्र मम प्रिये ॥ ७०

एता अपि रहस्याख्या योगिन्यः पदमप्यथ ।
सर्वसिद्धिप्रदे चक्रे शेषं पूर्ववदुच्चरेत् ॥

समष्ट्यर्चां समाप्येत विद्यामावाहिनीमथ ।
उच्चार्यं त्रिपुराम्बां चक्रेश्वर्यं नम उच्चरेत् ॥

त्रिपुराम्बापदं चक्रेश्वर्यम्बापदमप्यथ ।
श्रीपादुकां पूजयामीत्युक्त्वा चक्रेश्वरीं यजेत् ॥

बीजमुद्रां प्रदर्श्याथ वीजवर्णपुरस्सराम् ।
बैन्दवेऽथ महाचक्रे साम्राज्ञीं संविदं यजेत् ॥

तारत्रयं मूलविद्यां श्रीमहात्रिपुरेत्यथ ।
सुन्दरि श्रीमहाशब्दं ततश्च परमेश्वरी ॥ ७५

श्रीपादुकां पूजयामीत्यष्टाक्षरमतः परम् ।
उक्त्वाभ्यर्च्य त्रितार्यैषा परापरपदं ततः ॥

रहस्य योगिनी पश्चात्सर्वानन्दमये पदम् ।
चक्रे समुद्राशब्दं च ससिद्धिस्सायुधापदम् ॥

सशक्तिः पदमाभाष्य पदं चाथ सवाहना ।
पदं सपरिवाराः सर्वोपचारैरतःपरम् ॥

सम्पूजितास्त्विति प्रोच्य मूलविद्यामतः पुनः ।
उक्त्वाऽथ श्रीमहाशब्दं त्रिपुरेति पदात्परम् ॥

सुन्दरी श्री महाचक्रेश्वर्यै शब्दं तदन्वितम् ।
उक्त्वाऽथ श्रीमहाशब्दं त्रिपुरेत्यथ सुन्दरी ॥ ८०

श्रीमहापूर्वचक्रेश्वर्यम्बा पदमप्यथ ।
श्रीपादुकां पूजयामीत्यर्चयेत्सर्वदेवताः ॥

वाग्भवाद्यां योनिमुद्रां दर्शयित्वा ततःपरम् ।
धूपं दीपं निवेद्याऽथ नवमुद्राः प्रदर्शयेत् ॥

पञ्चधाश्वा त्रिधा मूल विद्यामुच्चार्य यत्नतः ।
तर्पयित्वाऽथ नैवेद्यं भगवत्यै समर्पयेत् ॥

दत्वाऽथ मध्ये पानीयमुत्तरापोशनं ततः ।
हस्तप्रक्षालनं दत्वा ताम्बूलं च निवेदयेत् ॥

सङ्कल्प्य बिन्दुना वक्त्रं कुचौ बिन्दुद्वयेन हि ।
योनिं ध्यात्वा महादेव्याः चिन्तयेत्तदधोमुखम् ॥ ८५

इत्थं कामकलारूपं ध्यात्वा सकलभाग्यदम् ।
जपेत्सौभाग्यहृदयं भोगमोक्षफलप्रदम् ॥

स्तुमः पुंवत्करं संविदरुणं तरुणीमयम् ।
कलापञ्चदशारब्धं कमनीयं परं महः ॥

तन्महः परमं नौमि कृत्यै पञ्चभिरङ्कितम् ।
अशेषविश्वभेदात्मा पूर्णाहन्तात्मकं शिवे ॥

त्रिधा विभक्तं यद्वस्तु स्तोतृस्तुत्यस्तुतिक्रमात् ।
एकस्मै महसे तस्मै नमस्सकल चक्षुषे ॥

स्मरामि तां परां वाचं पश्यन्त्यादि क्रमाश्रयाम् ।
नानाविध महाकार रसानुभव कारणम् ॥ ९०

देशकाल पदार्थात्मा यद्यद्वस्तु यथा यथा ।
तत्तद्रूपेण या भाति तां श्रयेऽहं विभोः कलाम् ॥

मूलादि बलपर्यन्तं महात्रिपुरसुन्दरि ।
या तनुस्ते तडित्प्रख्या तां भजे भवशालिनीम् ॥

योचौ कनक वर्णाभं हृयादि विद्युद्यपोज्ज्वलम् ।
आज्ञायां चन्द्रसङ्काशं महस्तव महेश्वरि ॥

प्रसृतामृतरत्नौघ सन्तर्पित चराचराम् ।
भवाब्धि भव प्रात्यै त्वां भावयाम्यमृतेश्वरी ॥

वर्णाः कलापदं तत्त्वं मन्त्रो भुवनमेव च ।
इत्यध्वषट्कं देवेशि भाति त्वयि चिदात्मनि ॥ ९५

अनाश्रितादि कालाग्नि रुद्रान्तं चित्रमद्भुतम् ।
उन्मीलयति मातस्त्वं प्रकाशवपुषि त्वयि ॥

यदीदं भासते देवि नामरूपं क्रियात्मकम् ।
प्रकाशवपुषस्त्वत्तस्तत्सर्वं नातिरिच्यते ॥

नेत्रादिमूल कोणान्ते हृत्पद्मासनलीलया ।
वारं वारं त्वया देवि रूपादिमधु सेव्यते ॥

संविद्देव्यः समाक्रम्य विषयानमृतासवम् ।
योगिनां प्रणयत्वार्ये त्वत्पूजार्थं हि सर्वदा ॥

सौभाग्य हृदयं गुह्यं शिवानन्देन योगिना ।
समाराधनपूर्त्यर्थं स्मृतं सकलकामदम् ॥ १००

इति विरचितमेतत्त्रैपुरं स्तोत्रमाप्तं
प्रकटित परमार्थं योगिवर्योपजुष्टम् ।
सकलदुरितरोग ध्वंसनानन्यकार्यं
प्रतियजनविधानं सेव्यतां शक्तियुक्तैः ॥

नैवेद्यानन्तरं मूलविद्यां जप्त्वा यथारुचि ।
सौभाग्यहृदयं जप्त्वा वामभागे ततःपरम् ॥

चतुरश्रसमायुक्तं वृत्तं कृत्वा मनोहरम् ।
त्रितारीवाग्भवं पश्चाद्रूपकान्ते ततःपरम् ॥

मण्डलाय नमस्तत्र मण्डलं सम्प्रपूजयेत् ।
तत्र पात्रं प्रतिष्ठाप्य प्रणमेद् भुवनेश्वरी ॥

सर्वविघ्नपदं कृद्भ्यः सर्वभूतेभ्य इत्यथ ।
हुं वह्नि भामिनी नित्यं त्रिरुच्चार्य ततःपरम् ॥ १०५

दत्वा भूतपदं पश्चाद् दद्यान्नीराजनं शिवे ।
मूलविद्यां समुच्चार्य तारत्रितयमप्यथ ॥

समस्तचक्र चक्रेशी युते देवि नवात्मिके ।
आरात्रिकमिदं दीपं गृहाण मम सिद्धये ॥

इति नीराजनं दत्वा मूलविद्यां समुच्चरेत् ।
दत्वा पुष्पाञ्जलिं सम्यक् त्रिधा कृत्वा प्रदक्षिणम् ॥

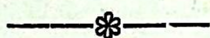
साष्टाङ्गं दण्डवन्नत्वा स्तुत्वा स्तोत्रैरनेकशः ।
श्रीधियाऽभ्यर्च्य गन्धाद्यैस्ताम्बूलाद्यैस्सुवासिनीः ॥

अनभ्यर्च्याऽपि वा मुद्रां खेचरीं संप्रदर्श्य च ।
क्षमस्वेति श्रियं देवीमात्मन्युद्वासयेत्ततः ॥ ११०

चक्रराजस्य कृत्वेत्थं सकृदप्यर्चनं शिवे ।
श्रियमष्टगुणां प्राप्य ब्रह्मरूपो भवत्यसौ ॥

इति श्रीमदनुत्तर ब्रह्मतत्वरहस्ये दाशरथीये तन्त्रे
वेदार्थसंग्रहे सौभाग्य विद्योदये उत्तरभागे
नवमोऽध्यायः ॥

अथ दशमोऽध्यायः ॥

श्रीदक्षिणामूर्तिरुवाच –

शृणु देवि महाभागे चक्रार्चनफलं शुभम् ।
श्रवणादपि यस्य स्युस्सिद्धयोऽष्टाणिमादयः ॥

उत्तमा नित्यपूजा स्यान्मध्यमं पक्षपूजनम् ।
मासपूजाऽधमा प्रोक्ता पातकौघ विनाशिनी ॥

य इच्छन्यपि माहेन्द्रीं कौबेरीमपि सम्पदम् ।
षण्मासमन्वहं भक्त्या चक्रराजार्चनं शुभम् ॥

कृत्वाऽवश्यमवाप्नोति धनदेन समः श्रियम् ।
यः कुर्याद्वत्सरं नित्यां नवावरण पूजनम् ॥

स्वश्रिया धनदैश्वर्यं तृणलेशायते ह्यसौ ।
वेदशास्त्र पुराणादि विद्या अपि सुदुर्लभाः ॥ ५

अस्य वक्त्राद्विनिर्यान्ति ह्यनधीता अपि स्वयम् ।
धर्मार्थकाममोक्षाख्याः पुरुषार्थाश्च दुर्लभाः ॥

तिष्ठन्ति तत्करे नित्यमाज्ञया श्रीगुरोर्विभोः ।
आदौ मन्दिरपूजास्याल्लयाङ्गार्घा ततः परम् ॥

भोगाङ्गा च तृतीया स्यात्त्रिधा पूजेयमीरिता ।
लयाङ्गपूजां कृत्वा वा सततं साधकोत्तमः ॥

देवीवन्दन मालाख्या विद्यामुच्चार्य तत्परम् ।
अर्चयन् सर्वसौभाग्य संपन्नः सिद्धिमान् भवेत् ॥

समस्त चक्रपूजां वा मध्य चक्रार्चनं तु वा ।
कृत्वा त्रिशत मेकान्ते जपन् पञ्चदशाक्षरीम् ॥

अष्टविंशतिधा हुत्वा गव्याज्यं जातवेदसि ।
अणिमाद्यष्ट सिद्धीनां नायको जगतीतले ॥

देवतानां महर्षीणामपि वन्द्यो भवत्यसौ ।
चक्रसिंहासनं देवि देशे वा नगरेऽपि वा ॥

यत्नानेन विधानेन साधकेन प्रपूज्यते ।
स्वगृहे वा वने ग्रामे जगत्क्षोभः प्रजायते ॥

ज्वलत्कालाग्नि सन्ताप प्रतप्ता सप्तमानसः ।
पिपीलिकादि न्यायेन दूरादायान्ति योषितः ॥

मन्त्रसंमूढ हृदयाः स्फुरज्जघन मण्डलाः ।
तद्दर्शनान्महादेवि जायन्ते सर्वयोषितः ॥

ताम्रे विलिखितं चक्रं येन संपूज्यतेऽन्वहम् ।
तस्यापि सिद्धिर्महती जायते न चिरादिह ॥

रत्नेषु लिखितं चक्रं स्फाटिकं वा मनोरमम् ।
ददाति सकलानर्थान्वत्सर त्रितयेन हि ॥

लिखितं राजतं चक्रं आचार्याज्ञयाऽन्वहम् ।
साङ्गं प्रपूज्यते यत्र धनधान्यादि सङ्कुला ॥

तन्मन्दिरे महालक्ष्मीश्चञ्चलाऽप्यचला भवेत् ।
धिषणाधिप सादृश्यं विद्याभिश्चास्य सिद्धयति ॥

कन्दर्पसदृशी कान्तिः श्रेयोराशिः पदे पदे ।
पुत्रपौत्रादि संपत्तिरचिरादस्य सिद्धयति ॥ २०

ब्रह्मानन्द सुखावाप्तिरेकस्मिन्नेव जन्मनि ।
भवत्यस्य न सन्देहो विश्वासं कुरु भामिनी ॥

सौवर्णे लिखितं चक्रमाचार्यस्य कृपावशात् ।
बीजगर्भमबीजं वा येन नित्यं प्रपूज्यते ॥

अवश्य मणिमाद्यष्ट सिद्धयस्तस्य मन्दिरे ।
किङ्करा इव तिष्ठन्ति मूर्तिमत्यो मम प्रिये ॥

धनधान्यादि संपूर्णामुक्ता रत्नौघ सङ्कुला ।
गजाश्वरथ संयुक्ता पशुभृत्य गणान्विता ॥

आकल्पं मन्दिरे तस्य सन्तति व्यापिनी परा ।
तिष्ठत्येऽवाचला लक्ष्मीर्दैवतैरपि दुर्लभा ॥ २५

सर्वासामपि विद्यानामधिपः स्याज्जडोप्ययम् ।
पुत्रपौत्राभिवृद्धयाप्तौ कश्यपप्रतिमो भवेत् ॥

कान्त्या शिथिलयत्याशु पातिव्रत्यं रतेरपि ।
राजानो राजयुवत्यश्च तद्भृत्याः सचिवा अपि ॥

किङ्करा इव तिष्ठन्ति किङ्कर्तव्य धियाऽन्विताः ।
निवसन्ति गृहे यस्य तेषामपि न रोगजा ॥

पीडा भवति सर्पाणां नापि पीडाऽतिदारुणा ।
स्वच्छन्द मरणं तस्य वश्यानामपि जायते ॥

सौवर्णचक्र सांनिध्ये शरीरं यो विमुञ्चति ।
श्वपचानां गृहं वापि तदुक्तं बदरीवनम् ॥

चक्रराजस्य सान्निध्यं सदा काशी निगद्यते ।
चक्रराजार्चनं सम्यक्कुर्वन्नन्वहमादारात् ॥

तृणी करोति देवांश्च किमु मर्त्यान् महीतले ।
हैमं चक्रार्चनं नित्यं कृत्वा प्रत्यहमादरात् ॥

नियतस्त्रिशतं जप्त्वा श्रियः पञ्चदशाक्षरीम् ।
मण्डलद्वितयादूर्ध्वं राजानं नगरं तु वा ॥

देशं ग्रामं मनुष्यांश्च स्ववशी कुरुते ध्रुवम् ।
षण्मासं पूजयेद्यस्तु सौवर्णं चक्रनायकम् ॥

देवानपि सगन्धर्वान् यक्षकिन्नर राक्षसान् ।
ब्रह्मर्षीनपि देवर्षीन् पन्नगानपि सुरानपि ॥

दासभूतान् करोत्येव संशयो नात्र विद्यते ।
श्रीचक्रमन्वहं हैमं साङ्गं वर्णं प्रपूजयन् ॥

आचार्यं सदृशो राज्ञां नारीणां मदनोपमः ।
वशीकरोति त्रैलोक्यं सदेवासुर राक्षसम् ॥

सकिन्नरं सगन्धर्वं सयक्ष पतगोरगम् ।
रम्भोर्वंश्यादि सहिताप्सरसोऽपि मनोहराः ॥

नागकन्याश्च देवानां गन्धर्वाणां च कन्यकाः ।
वशीभूता भवन्त्यस्य दासीवन्नात्र संशयः ॥

महदायुष्यमारोग्यमैश्वर्यमणिमादिकम् ।
सर्वविद्याधिपत्यं च जरामृत्यु निवर्तनम् ॥ ४०

पुत्रपौत्राभिवृद्धिश्च समृद्धिर्धनसम्पदाम् ।
मुक्तारत्न समृद्धिश्च श्रेयोवृद्धिर्दिने दिने ॥

सिद्ध्यत्यस्य न सन्देहो वर्षादूर्ध्वं मम प्रिये ।
अथ वक्ष्ये महेशानि श्रीविद्या पूजनं महत् ॥

ब्रह्महत्यादि दोषाणां सद्यो नाशकरं परम् ।
ब्रह्मपुष्पैर्महेशानि साङ्गं श्रीचक्रमन्त्रहम् ॥

मासमात्रं समभ्यर्च्य महापातक कोटिभिः ।
विमुक्तो महतीं लक्ष्मीं धनधान्यादि सङ्कुलाम् ॥

अवाप्य सर्वविद्याभिर्भवत्यङ्गिरसासमः ।
जपापुष्पैस्समभ्यर्च्य श्रीचक्रं साङ्गमन्वहम् ॥ ४५

ब्रह्महत्यादिभिर्दोषैर्जन्मान्तर कृतैरपि ।
विमुक्तो नात्र सन्देहो धनवान् जायते बुधः ॥

केतकी तरुणैः पत्रैर्नित्यमभ्यर्च्य सादरम् ।
उपपातक सङ्घांश्च मासमात्रेण नाशयेत् ॥

कन्दर्प समसौभाग्यं प्राप्नोत्यत्र न संशयः ।
करवीरैस्समभ्यर्च्य श्रीचक्रं साङ्गमन्वहम् ॥

महापापोप पापौघैर्विमुक्तो मासमात्रतः ।
विद्यया जीव सङ्काशो धनेन धनदोपमः ॥

मासत्रयाद्भवत्येव कान्त्या कामसमप्रभः ।
शतपत्रैर्मनोरम्यैर्मासमात्रं समर्चयन् ॥ ५०

महापातक राशिभ्यो विमुक्तो मासमात्रतः ।
सौभाग्यमतुलं प्राप्य श्रियं प्राप्नोत्यचञ्चलाम् ॥

चम्पकैस्सुमनोरम्यैः श्रीचक्रं नित्यमर्चयन् ।
मासमात्रेण मुक्तोऽसौ महापापोपपातकैः ॥

संप्राप्य महतीं लक्ष्मीं धनरत्नौघ सङ्कुलाम् ।
अधिपस्सर्व विद्यानां भूत्वा कामसमप्रभः ॥

भुक्त्वेह सकलान्भोगान् व्रजन्त्यन्ते परं पदम् ।
बन्धूक कुसुमैर्नित्यं मासमात्रं समर्चयन् ।।

वशीकरोति त्रैलोक्यं पापौघैरपि मुच्यते ।
बिल्वपत्रैस्समभ्यर्च्य मासमात्रं निरन्तरम् ।। ५५

विमुक्तः सर्वपापेभ्यः प्राप्नोत्यक्षय सम्पदम् ।
बिल्वपत्रैश्च जलज संहितैः परिपूजयन् ।।

शतजन्मकृतैः पापसंघैरपि विमुच्यते ।
आयुष्यं महदारोग्यं समृद्धिं च महत्तराम् ।।

मासादूर्ध्वमवाप्यासौ जीवन्मुक्तो भवेद्ध्रुवम् ।
मल्लिका कुसुमैश्चक्र राजमभ्यर्च्य सादरम् ।।

महापातक राशिभ्यो विमुक्तो मासमात्रतः ।
संप्राप्य विपुलां लक्ष्मीं प्राप्नोत्यन्ते परं पदम् ।।

मल्लिका मालती जाती कुन्दैश्च शतपत्रकैः ।
श्वेतोत्पलैर्वा मिश्रैश्च प्रत्यहं चक्रमर्चयन् । ६०

शतजन्मकृतैः पापराशिभिश्च विवर्जितः ।
मासादूर्ध्वमवाप्नोति श्रियं विद्यां च दुर्लभाम् ।

मल्लिका कुसुमैर्नित्यं तुलसीदल मिश्रितैः ।
चक्रराजं समभ्यर्च्य मासं साङ्गं प्रसन्नधीः ।।

वाचाजीवसमः साक्षाच्छ्रिया धनद संनिभः ।
तेजसा रविसङ्काशो भूत्वा पातकवर्जितः ॥

समृद्धिं महतीं लब्ध्वा जीवन्मुक्तो भवत्यसौ ।
जम्बूप्रवालैरभ्यर्च्य चक्रराजं दिने दिने ॥

महापातकसङ्घैश्च मासमात्रेण मुच्यते ।
अचलां श्रियमासाद्य पुत्रपौत्र सुखान्वितः ॥ ६५

चिरायुस्सकलान् भोगान् भुक्त्वान्ते मुक्तिमाप्नुयात् ।
शमीदूर्वाङ्कुरैर्वापि चक्रराजं समर्चयन् ॥

सहस्रजन्म जनितैः पातकैरपि मुच्यते ।
सौभाग्यमतुलं प्राप्य मासमेकं प्रसन्नधीः ॥

दुरितौघैर्विमुक्तोऽसौ समृद्धिं लभतेऽचलाम् ।
सुगन्धि कुसुमैर्नित्यं पल्लवैर्वा सुगन्धिभिः ॥

चक्रराजं समभ्यर्च्य साङ्गमन्वह मादरात् ।
समस्त पापराशिभ्यो विमुक्तः श्रियमक्षयाम् ॥

अवाप्याचञ्चलं श्रेयो ब्रह्मलोके महीयते ।
रत्नपूजा विधानं च कथयामि तवानघे ॥ ७०

श्रवणादपि यस्य स्यात्सर्वं सौभाग्य संयुतः ।
नाना पुष्पैश्च रचयेत्स्वर्ण पुष्पाणि सुन्दरि ॥

एकविंशति रात्र्यन्तैः कर्तव्यं चक्रपूजनम् ।
एकविंशति रात्रेण वश्य भूपो न संशयः ॥

चन्द्रवत्कान्तिमान् मन्त्री प्राप्नोत्यक्षय सम्पदः ।
प्रवालघटितैः स्वर्णपूष्पैश्श्रीचक्रमर्चयन् ॥

त्रिसप्ताहान् महादेवि वैरिवर्गान् विनाशयेत् ।
वश्याभवन्ति दुष्टाश्च भूपाला नात्र संशयः ॥

तथा मरकतक्षिप्त स्वर्णपुष्पैस्समभ्यर्चयन् ।
विनाशयति शत्रूंश्च विबुधान् वशमानयेत् ॥ ७५

पुष्पराग महारत्न घटितैः स्वर्णनिर्मितैः ।
कुसुमैः पूजयेच्चक्रे त्रिसप्ताहात्सुरेश्वरि ॥

अवश्या अप्यमरास्तस्य वरदाः संभवन्ति च ।
विद्यया जीवसदृशो भवत्यत्र न संशयः ॥

सुवर्णनिर्मितैः पुष्पैर्वज्रकेसर राजितैः ।
एकविंशति रात्रेण योऽर्चयेच्चक्रनायकम् ॥

विबुधा अपि दैत्याश्च वशास्तस्य न संशयः ।
वशीकरोति त्रैलोक्यं सदेवासुरमानवम् ॥

इन्द्रनीलयुतैः स्वर्णपुष्पैश्चक्रं समर्चयन् ।
त्रैलोक्यं स्तम्भयत्येव त्रिसप्ताहान्न संशयः ८०

एकविंशतिरात्रेण वैरिवर्गान् विनाशयेत् ।
दासिभूतास्तरुण्योऽपि नार्यो यौवन गर्विताः ॥

गोमेधघटितैः स्वर्णपुष्पैश्चक्रं समर्चयेत् ।
सप्ताहाद्वैरिणोवश्या राजानोऽपि न संशयः ॥

त्रिसप्ताहान्महापाप संघोऽप्यस्य विनश्यति ।
वैडूर्यघटितैः स्वर्णपुष्पैश्चक्रं समर्चयेत् ॥

त्रैलोक्यं स्तम्भयत्येव त्रिसप्ताहान्न संशयः ।
सर्वे वश्या भवन्त्येव पापौघैश्च विमुच्यते ॥

पुष्पैः पर्युषितैर्देवि नार्चयेत्स्वर्णजैरपि ।
निर्माल्यभूतैः कुसुमैरुच्छिष्टैः परमेश्वरि ॥ ८५

नवरत्नमयैः स्वर्णपुष्पैर्यदि शिवां यजेत् ।
तदा देवासुरनराः पन्नगा राक्षसा अपि ॥

सर्वे वश्या भवन्त्येव त्रिसप्ताहान्न संशयः ।
जन्मकोटिकृतैः पापैरपि मासाद्विमुच्यते ॥

स्वर्णरत्नमयैः पुष्पैः सहस्रं संप्रपूजयन् ।
दशाश्वमेध जनितं फलमाप्नोत्यनुत्तमम् ॥

रत्नादि परिपूर्णत्वं यदि नास्ति तदा शृणु ।
तैरेव पुष्पैः पूजादि कर्तव्यं साधकोत्तमैः ॥

यद्यत्पुष्पं यत्र यत्र दत्तं कृत्वा सुरेश्वरि ।
तत्र तत्र प्रदातव्यं न दातव्यं यथेच्छया ॥ ९०

करवीरादि सहितैः स्वर्णपुष्पैः समर्चयन् ।
कोटिजन्मकृतैः पापैरपि मासान्विमुच्यते ॥

तुलसी मिश्रितैर्बिल्वदल मिश्रैरथापि वा ।
सुगन्धिपुष्पयुक्तैर्वा सजम्बूपल्लवैस्तु वा ॥

नवरत्न समायुक्त सुवर्णकुसुमैः शुभैः ।
चक्रराजं समभ्यर्च्य विमुक्तः सर्वपातकैः ॥

श्रियमष्टगुणोपेतां विद्यां च महतीं शुभाम् ।
सम्प्राप्य शाश्वतायुष्यं पुत्र पौत्रवतीं श्रियम् ॥

संप्राप्य सकलान् भोगान् ब्रह्मसायुज्यमश्नुते ।
कार्तिके मार्गशीर्षे वा माघे वा फाल्गुनेऽपि वा ॥ ९५

वैशाखे चाश्विने मासि श्रावणे वा शुभे दिने ।
संप्रार्थ्य बहुधाचार्यं श्रीचक्रं सर्वसिद्धिदम् ॥

आचार्यपादाद्गृह्णीयादाशीर्वाद पुरस्सरम् ।
पूजितं येन सौवर्णं श्रीचक्रं सर्वसिद्धिदम् ॥

स यत्र भूम्यां वसति तमयोध्यापुरं विदुः ।

तदेव मेरुशिखरं कैलासस्थानमुच्यते ॥

आचार्यकृपया स्वर्णचक्रराजं मनोहरम् ।
यस्मिन्दिनेऽसौ गृह्णाति स्वाचार्यं करपङ्कजात् ॥

कर्षद्वयमितं हैममथवा षष्ठि चिह्नकम् ।
आचार्यं पत्न्यै श्रीबुद्ध्या दद्यादाभरणं शुभम् ॥ १००

त्रिंशच्चिह्नक हैमं वा गुरुपत्न्यै समर्प्य च ।
यथाशक्त्या समभ्यर्च्यं स्वाचार्यमपि भूषणैः ॥

श्रीविद्याया महासिद्धि प्राप्नोत्यचल संपदम् ।
तं पालयन्ति सुतवद्योगिन्यो मातरोऽपि च ॥

सम्प्राप्य नित्यकल्याणं भोगानपि सुदुर्लभान् ।
कुलसाहस्र सहितो लभते परमं पदम् ॥

इति श्रीमदनुत्तर ब्रह्मतत्वरहस्ये दाशरथीये तन्त्रे
वेदार्थसंग्रहे सौभाग्य विद्योदये उत्तरभागे
दशमोऽध्यायः ॥

अथ एकादशोऽध्यायः ॥

श्रीदक्षिणामूर्तिरुवाच—

शृणु सर्वानवद्याङ्गि श्रीविद्यायजनं परम् ।
यस्य विज्ञानतः साक्षात् कर्ता हर्ता भवेत्स्वयम् ॥

अत्रेन विधिना यत्र श्रीचक्रं सर्वसिद्धिदम् ।
पूज्यते तत्र सकलं वशीकुर्यान्न संशयः ॥

नगरं वशमायाति देशमण्डलमद्रिजे ।
योषितस्सकला वश्या ज्वलत्कामाग्निपीडिताः ॥

विद्या विमूढ हृदयास्साधके न्यस्तमानसाः ।
तद्दर्शनान्न सन्देहो जायन्ते सर्वयोषितः ॥

अक्षमालां समाश्रित्य मातृकां वर्णरूपिणीम् ।
जपेदवश्यं श्रेयोऽर्थी श्रीविद्यां विश्वमातृकाम् ॥ ५

अथ मुक्ताफलमयी वा मोक्षफलदायिनी ।
सर्वसिद्धिप्रदा नित्यं सर्वराजवशङ्करी ॥

यथा मुक्ताफलमयी तथा स्फटिकनिर्मिता ।
रुद्राक्षमालिका मोक्ष सर्वकाम समृद्धिदा ॥

प्रवाल मालिका सर्वं सिद्धिदा भोगमोक्षदा ।
मोहिनी सर्वजगतां सर्वमंत्रसमृद्धिदा ॥

माणिक्यमाला सकल साम्राज्य फलदायिनी ।
पुत्रजीवकमाला तु विद्यालक्ष्मी प्रदा सताम् ॥

पद्माक्षमालया लक्ष्मीर्जायतेऽतिमहीयसी ।
रक्तचन्दन माला तु सर्वभोगप्रदा मता ॥ १०

कुशग्रन्थिमयी माला नित्या कल्याणसिद्धिदा ।
अक्षमालां समभ्यर्च्य चन्दनेनानुलेपिताम् ॥

समाश्रित्य जपेद्विद्यां लक्षमात्रं यदा बुधः ।
योषितो भ्रामयन्त्येव मनो यदि सुनिश्चलम् ॥

तदद्वितीय लक्षं तु प्रजपेत्साधकोत्तमः ।
पातालतल नागेन्द्र कन्यकाः क्षोभयन्ति तम् ॥

तासां कटाक्षजालेन मोहितो यदि न स्वयम् ।
तदा लक्षत्रयं कुर्यात्साधकः स्थिरमानसः ॥

तृतीयलक्षे संजप्ते द्रावयन्ति सुराङ्गनाः ।
अभिमानेव सौन्दर्य सौभाग्यमद सम्युताः ॥ १५

साधकं द्रावयन्त्येव स्थिरचित्तो भवेद्यदि ।
जप्तं लक्षत्रयं सद्यो महापापौघभेदनम् ॥

महासिद्धिप्रदं सद्यस्सकलैश्वर्यं सिद्धिदम् ।
इत्थं लक्षत्रयं जप्त्वा साधकः स्थिरमानसः ॥

संक्षोभयति भूलोक स्वर्लोकतलवासिनः ।
पुरुषा योषितो वश्याश्चराचरगताः प्रिये ॥

गोरोचनादि द्रव्यैश्च चक्रराजं समालिखेत् ।
अतीव सुन्दरां रम्यां तन्मध्ये प्रतिमां पराम् ॥

ज्वलन्तीं नाम सहितां कामराजविजृम्भिताम् ।
चिद्रूपेणोद्यता सा तु योजनानां शतादपि ॥ २०

अदृष्टपूर्वा देवेशि श्रुतमात्रापि दुर्लभा ।
राज्ञः कन्याऽथवा पत्नी भयलज्जा विवर्जिता ॥

आयाति साधकं सम्यग्मन्त्रमूढा सती प्रिये ।
चक्रमध्यगतो भूत्वा साधकश्चिन्तयेद्यदि ॥

उद्यत्सूर्यसहस्राभमात्मानमरुणं तथा ।
साध्यमप्यरुणीभूतं चिन्तयित्वा जपेच्छ्रियम् ॥

अनेन क्रमयोगेन स्वयं कन्दर्परूपवान् ।
चिन्तयेद्या ततः सा तु योजनानां शतादपि ॥

सर्वसौन्दर्यसुभगः कामिनी वल्लभो भवेत् ।
सर्वलोकेषु सुभगः सर्वलोकवशङ्करः ॥ २५

दासभूतान् करोत्येव नरनारी नृपादिकान् ।
सर्वरक्तोपचारैस्तु मुद्रा सन्नद्ध विग्रहः ॥

चक्रं समर्चयेद्यस्तु यस्य नाम विदर्भितम् ।
स भवेद्दासवद्देवि धनाढ्यो वा महीपतिः ॥

चक्रमध्यगतं कुर्वन् नाम यस्यास्तु योषितः ।
अदृष्टाया अपि शिवे योनिमुद्राधरो जपन् ॥

हठादानयते शीघ्रं यक्षिणीं राजकन्यकाम् ।
राजकन्यामप्सरसं खेचरीं वा सुरवन्दिते ॥

संक्षोभयति भूलोक पातालतल योषितः ।
रोचनादिकमंकं तु भागमेकं तु कुङ्कुमम् ॥ ३०

अथ भागद्वयं देवि चन्दनं मर्दयेत्सुधीः ।
अष्टोत्तरशतं जप्तं तिलकं धार्यते यदि ॥

जगत्त्रयं वशीकुर्यान्नरनारी कुलान्वितम् ।
ताम्बूलं धूपमुदकं पत्रं पुष्पं फलं दधि ॥

दुग्धं घृतं हृद्यमन्नं वस्त्रं कर्पूरमप्यथ ।
शतमष्टोत्तरं जप्त्वा यस्मै यस्मै प्रयच्छति ॥

स वश्यो जायते देवि नात्र कार्या विचारणा ।
स्त्रियस्तु सकला वश्या दासीभूता भवन्ति हि ॥

आकर्षणमिदं प्रोक्तं निश्चितं लोकमोहनम् ।
रहस्यस्थानके मन्त्री लिखेद्रोचनया भुवि ॥ ३५

चारुशृङ्गारवेषाढ्यां सर्वालङ्कारशोभिताम् ।
प्रतिमां सुन्दरीं नारीं विलिख्य सुमनोहराम् ॥

तत्फालकण्ठ हृन्नाभिजन्मसण्डल योषिताम् ।
जन्म नाम महाविद्यामङ्कुशेन विदर्भिताम् ॥

सर्वसन्धिषु देहस्य मदनाक्षरमालिखेत् ।
एनं दाडिमपुष्पाभं चिन्तयेद्देहसन्धिषु ॥

तदाशाभिमुखो भूत्वा स्वयं देवीस्वरूपवान् ।
विमुद्रां संक्षोभिणीं बद्ध्वा विद्यामष्टशतं जपेत् ॥

नियोज्य दहनागोरे चन्द्रसूर्यकलात्मके ।
ततो विकल सर्वाङ्गीं कामबाणप्रतापिताम् ॥ ४०

अनन्यमानसां प्रेम भ्राम्यमाणां तदात्मना ।
इत्थमाकर्षयेन्नारीं योजनानां शतादपि ॥

मातृकां विलिखेच्चक्रे बाह्यतस्सकलां प्रिये ।
स्वर्णपत्रे रौप्यपत्रे भूर्जे वा ताम्रकेऽपि वा ॥

तद्धारयेद्गले दक्षे करे वामेऽथवा प्रिये ।
अवध्यः सर्वजन्तूनां व्याघ्रादीनां विशेषतः ॥

तथैव मातृकायुक्तमन्वहं चक्रमर्चयन् ।
अजरामरणो भूत्वा लोकेषु विहरत्यसौ ॥

अनेन विधिना देवि रोचनागरुकुङ्कुमैः ।
लिखितं चक्रयोगेन साध्यनाम वरानने ॥ ४५

विदर्भितं स्वनाम्नापि यस्मिन् कस्मिन्नपि स्थितम् ।
स्थावरं जङ्गमं वापि सकलं जनमण्डलम् ॥

वशीकुर्यान्महेशानि पादाक्रान्तं न संशयः ।
महात्रिपुरसुन्दर्याः कामकूटेन भास्वता ॥

एकमेकमवष्टभ्य साध्यनामाक्षरं प्रियम् ।
बहिरप्यखिलैर्वर्णैर्मातृकां च प्रवेष्टयेत् ॥

हेममध्यगतं कृत्वा शिखायां वा भुजद्वये ।
धारयेद्यत्र कुत्रापि त्रैलोक्यवशकारकम् ॥

राजेन्द्रमपि देवेशि दासभूतं करोति हि ।
राजानो वाजिनस्सर्पा गजा दुष्टा महोत्कटाः ॥ ५०

व्याघ्राः केसरिणो दुष्टा अपि वश्या भवन्ति हि ।
पूर्वक्रमेण तद्गात्र नाम सन्दर्भ्य शैलजे ॥

चतुष्पथे वाऽपि चतुर्दिक्षु निधापयेत् ।
महाक्षोभो योषितां स्याज्जनानां महतामपि ॥

तथैव सर्वदुष्टानां पुरस्थानां च जायते ।
एतन्मध्यगतां पृथ्वीं सशैलवनकाननाम् ॥

ज्वलन्तीं सर्वराजेन्द्रमण्डितां सागराम्बराम् ।
मासषट्कं चिन्तयेद्यस्साक्षात् कामोपमो भवेत् ॥

कटाक्षाक्षेपमात्रेण नार्यस्तस्य वशाः प्रिये ।
राजानो ब्राह्मणा वैश्याः शूद्राश्च पशवो जगत् ॥ ५५

दृष्ट्वैवाकम्पयेद्देवी त्रैलोक्यं सचराचरम् ।
सपत्नान्त्रासयेद्दृष्ट्या नात्र कार्या विचारणा ॥

भूतप्रेतपिशाचांश्च ज्वरान् चातुर्थिकानपि ।
शूलगुल्मादिरोगांश्च दृष्ट्या नाशयति क्षणात् ॥

एतत् सिन्दूरसुभगं रात्रौ संपूजितं प्रिये ।
योजनानां सहस्राद्वा सम्यगाकर्षयेत्प्रियम् ॥

यदा दिक्षु विदिक्ष्वेवं विधिवत्कृतमीश्वरि ।
वशमानयति क्षिप्रं सपुत्रपशुबान्धवम् ॥

भूर्जपत्रे समालिख्य रोचनागरुकुङ्कुमैः ।
तन्मध्ये नगरं देशं मण्डलं खण्डमेव वा ॥ ६०

नाम्ना विदर्भितं सम्यङ्मासमात्रं प्रपूजयन् ।
वशीकरोति त्रैलोक्यं यावज्जीवं न संशयः ॥

अथवा धारयेत्कण्ठे शिखायां वा भुजद्वये ।
यत्र कुत्र स्थितो भद्रे क्षोभयेदपि पट्टणम् ॥

अर्कक्षीरेण सहितं धुत्तूरकरसं तथा ।
रोचना कुङ्कुमयुतं लाक्षाकुङ्कुमसंयुतम् ॥

कस्तूरी चन्द्रसम्युक्तमेकीकृत्य ततःपरम् ।
चक्रमेतत्समालिख्य यस्य नाम्नार्चयन् जपेत् ॥

स व्याघ्ररिपुव्याधि गजसर्पभयान्वितम् ।
चोरग्रह जलारिष्ट शाकिनी डाकिनी भयम् ॥ ६५

न जायते महादेवि परमन्त्राभिचारणम् ।
चक्रं संधारयन्नित्यं कालमृत्युं विनाशयेत् ॥

अथवा मध्यगां देवि त्रिकोणोभयपाश्र्वगाम् ।
अधःस्थ नाम सम्युक्तां रोचनाकुङ्कुमाङ्किताम् ॥

निधापयेच्च सप्ताहाद् भयवार्त्तिककरो भवेत् ।
पीतद्रव्यैस्समालिख्य पीतपुष्पैः समर्चयेत् ॥

पूर्वाशाभिमुखो भूत्वा स्तंभयेत्परवादिनः ।
संवादादरिसंघोऽस्य मूको भवति तत्क्षणम् ॥

नाम्ना यस्य सर्वा श्रीश्च पाषाण इव जायते ।
चक्रं विलिख्य देवेशि महानीलरसेन च ॥ ७०

नाम संयोज्य विधिवद्दक्षिणाशामुखो बुधः ।
वह्नौ दग्ध्वा महेशानि मादयेद्वैरिणं प्रिये ॥

माहिषस्य पुरीषस्य रसमाकृष्य शैलजे ।
गोमूत्रे च तु संलिख्य नाम संदर्भ्य पूर्ववत् ॥

क्षिप्त्वा चानलमध्येऽरिविद्वेषणकरं भवेत् ।
कृत्वा रोचनया नाम काकपक्षस्य मध्यगम् ॥

लम्बमानं तदाकाशे शत्रूच्चाटन कारकम् ।
महानीला रोचनाभ्यां दुग्धलाक्षारसेन च ॥

विलिख्य धारयन्मंत्री सर्ववर्णान्वशं नयेत् ।
अनेनैव विधानेन स्थापयेद्वारि मध्यगाम् ॥ ७५

तेनोदकेन संस्नानं पीतं सकलवश्यकृत् ।
सौभाग्यं जायते तस्य पानीयेन न संशयः ॥

एतन्मध्यगतां पृथ्वीं नगरं वा सुलोचनम् ।
सप्ताहात् क्षोभयेत्सम्यग्ज्वलमानो विचिन्तयेत् ॥

सौवर्णचक्रमभ्यर्च्य पुष्पैर्वा पल्लवैः शुभैः ।
महापापोपपापौघैरपि मासाद्विवर्जितः ॥

महेन्द्रसदृशीं लक्ष्मीं धनरत्नादिसंकुलाम् ।
सम्प्राप्य दीर्घमायुष्यं श्रियं चाष्टगुणान्विताम् ॥

संप्राप्य योगमष्टाङ्गं देवतैरपि पूजितः ।
पुत्रपौत्रादिसंपत्ति सहितो दिव्यभोगवान् ॥ ८०

अव्याहतगतिस्सर्वलोकेषु विहरत्यसौ ।
राजतं चक्रमभ्यर्च्य राज्यलक्ष्मीमचञ्चलाम् ॥

सम्प्राप्य दीर्घमायुष्यं विद्यां सुमहतीमपि ।
पुत्रपौत्रसमृद्धिं च सम्प्राप्यान्ते परं पदम् ॥

कुलानां शतमादाय लभते नात्र संशयः ।
ताम्रचक्रं समभ्यर्च्य विमुक्तः सर्वपादकैः ॥

धनाढ्यो महतीं मेधामपि पुत्रादिसंयुतः ।
भुक्त्वेह सकलान् भोगान् अन्ते ब्रह्मपदं लभेत् ॥

चक्रं रत्नमयं नित्यमभ्यर्च्याखिलसिद्धिदम् ।
श्रेयोराशिमिह प्राप्य धनदेन समः श्रिया ॥ ८५

वाचा जीवसमो भूत्वा पुत्रपौत्रसुखान्वितः ।
चिरायुर्विपुलान् भोगान् भुक्त्वान्ते मुक्तिमाप्नुयात् ॥

पूर्वाशाभिमुखो भूत्वा चन्दनेन समालिखेत् ।
पीतद्रव्यैस्समभ्यर्च्य स्तम्भयेत्सर्ववादिनः ॥

उत्तराशामुखो भूत्वा सिन्दूररजसा लिखेत् ।
पूजयन्विधिवद्विद्वान् सर्वलोकं वशं नयेत् ॥

पश्चिमाशामुखो भूत्वा चन्दनेन समालिखेत् ।
संपूज्य विधिवद्विद्वान् योषितां वल्लभो भवेत् ॥

यम्याशाभिमुखो भूत्वा कृष्णं चक्रं समर्चयेत् ।
यस्य नामाङ्कितं तस्य मन्त्रहानिः प्रजायते ॥ ९०

अग्निराक्षसवायव्य शम्भुकोणेषु पूजितम् ।
स्तम्भविद्वेषणव्याधिशत्रूच्चाटन कारकम् ॥

लेखिन्या हैमया चक्रं रोचना कुंकुमादिभिः ।
लिखितं पूजित नित्यं महासिद्धिप्रदं स्मृतम् ॥

रोचनालिखितं चक्रं क्षीरमध्ये विनिक्षिपेत् ।
सर्ववश्यकरं देवि भवत्यत्र न संशयः ॥

गोमूत्रमध्यगं सम्यक् शत्रूच्चाटनकारकम् ।
तैलस्थं चक्रराजं तु शत्रुविद्वेषकारकम् ॥

ज्वलज्ज्वलन मध्यस्थं शत्रुनाशकरं भवेत् ।
यदैकान्ते चतुर्भागं सिन्दूररजसा लिखेत् ॥ ९५

साधकः खेचरो देवि जायते नात्र संशयः ।
गिरावेकतरौ तद्वदर्चयन् चक्रराजकम् ॥

अजरामरणो भूत्वा सुखी भवति मान्त्रिकः ।
श्मशाने पूजयेच्चक्रं महाभूत दिने बुधः ॥

निशीथे बिल्वपत्रैश्च प्रशस्तैः कुसुमैरपि ।
लभते सद्य एवासौ घुटिकाञ्जन पादुकाः ॥

खड्गसिद्धिं च वेताल सिद्धिं च महतीमपि ।
महाविवर सिद्धिं च यक्षिणी सिद्धिमप्यथ ॥

लभते नात्र सन्देहस्सत्यं सत्यं मयोदितम् ।
महाभूत दिवे भौमवारयुक्ते यमान्विते ॥ १००

उपोषणपरस्तत्र सहस्रत्रितयं दिवा ।
जप्त्वा च त्रिशतं पश्चात्सायं संध्यामुपास्य च ॥

शताधिकसहस्रं च तत्र जप्त्वा पुनः शिवे ।
श्रीचक्रं साङ्गमुद्धृत्य पत्रैः पुष्पैः सुगन्धिभिः ॥

तत्सन्निधौ प्रतिष्ठाप्य विधिना जातवेदसम् ।
अष्टोत्तरशतं हुत्वा गायत्र्या पुरतः शुचिः ॥

ललिता रश्मिभिर्हुत्वा सकृदेव ततःपरम् ।
नवावरण देवीनां सकृदेव घृतं हुनेत् ॥

त्रिशताधिक साहस्रं शुद्धं गव्याज्यमादरात् ।
हुत्वा श्रीविद्यया वह्नौ चतुःश्री मनुभिस्ततः ॥ १०५

अष्टाविंशतिधा हुत्वा प्रत्येकं जातवेदसि ।
जयादिभिस्ततो हुत्वा कृत्वा ब्रह्मार्पणाहुतिम् ॥

अग्निं प्रदक्षिणीकृत्य स्वाचार्यचरणद्वयम् ।
साष्टाङ्गं दण्डवन्नत्वा वासोऽलङ्करणादिभिः ॥

अभ्यर्च्य गन्धपुष्पाद्यैर्यच्च यावच्च सन्ततम् ।
सर्वस्वमर्पयेद्द्रव्यमाचार्यचरणद्वये ॥

वर्षाशनमितं द्रव्यमथवाचार्यपादयोः ।
समर्प्याचार्यपत्न्यै च दद्यादाकल्पसञ्चयम् ॥

पुरश्चर्याशतफलं सद्यः संप्राप्य साधकः ।
खड्गं च पादुकायुग्मं दिव्याञ्जनमनुत्तमम् ॥ ११०

भेतावसिद्धिं च परां घुटिका सिद्धिमप्यथ ।
केह सिद्धिमनुप्राप्य वाक्सिद्धिं महतीमपि ॥

अणिमादि गुणान् प्राप्य जरामरणवर्जितः ।
पञ्चविंशतिवर्षोऽसौ भूत्वा कन्दर्पसन्निभः ॥

अनेनैव शरीरेण नन्दनादि वनेषु च ।
क्रीडते दिव्यकन्याभिः भुञ्जन् भोगान् यथेप्सितान् ॥

श्रीविद्या सदृशं वस्तु न कुत्रापि प्रदृश्यते ।
श्रीचक्रसदृशं पूज्यं नास्ति लोकत्रयेऽपि च ॥

इति श्रीमदनुत्तर ब्रह्मतत्वरहस्ये दाशरथीये तन्त्रे
वेदार्थसंग्रहे सौभाग्य विद्योदये उत्तरभागे
एकादशोऽध्यायः ॥

अथ द्वादशोऽध्यायः ॥

श्री देव्युवाच–

श्रीविद्येयं त्रिकूटाख्या ललिता श्रीरुदीरिता ।
बीजत्रयस्य कथय साधनं मे जगत्पते ॥

श्रीदक्षिणामूर्तिरुवाच –

शृणु देवि महाज्ञानं सर्वेषामुत्तमोत्तमम् ।
येनानुष्ठितमात्रेण भवाब्धौ न निमज्जति ॥

त्रिपुरा परमा शक्तिराद्या ज्ञानघना प्रिये ।
स्थूल सूक्ष्म विभागेन त्रैलोक्योत्पत्तिमातृका ॥

कबलीकृत निश्शेष तत्वग्रास स्वरूपिणी ।
तस्यां परिणतायां तु न कश्चित्पर इष्यते ॥

परोऽपि शक्तिरहितः शक्तः कर्तुं न किंचन ।
शक्तः स्यात्परमेशानि शक्तियुक्तो यदा भवेत् ॥ ५

शक्त्या विना शिवे सूक्ष्मे नामरूपं न विद्यते ।
ज्ञानेनापि महेशानि कर्म शर्म न किञ्चन ॥

ध्यानावष्टंभकाले तु न मतिर्न रतिः स्थितिः ।
प्रविश्य परमार्गं तु सूक्ष्माकार स्वरूपिणी ॥

कबलीकृत निश्शेषा बीजाङ्कुरतया स्थिता ।
वामा शिवा तथा ज्येष्ठा शृङ्गार पीठतां गता ॥

रौद्री तु परमेशानि जगद्ग्रसन रूपिणी ।
ज्ञानशक्तिः क्रियाशक्तिरिच्छाशक्त्यात्मिका प्रिये ॥

त्रैलोक्यं संसृजत्येका त्रिपुरा परिकीर्तिता ।
यदोल्लासति शृङ्गार पीठात्कुटिल रूपिणी ॥ १०

शिवार्कमण्डलं भित्वा द्रावयन्तीन्दुमण्डलम् ।
तदुद्भवामृतास्वाद परमानन्द नन्दिता ॥

कध योषित्कुलं त्यक्त्वा परं पुरुषमेति सा ।
निर्लक्ष्यं निर्गुणं चैव कुलरूप विवर्जितम् ॥

ततः स्वच्छन्द रूपा तु परिभ्राम्य जगत्प्रभा ।
तेन मार्गेण सन्तुष्टा पुनरेकाकिनी सती ॥

रमते स्वयमव्यक्ता त्रिपुरा व्यक्तिमागता ।
तत्वत्रय विनिर्दिष्टा वर्णशक्ति क्रियात्मिका ॥

वागीश्वरी ज्ञानशक्तिर्वाग्भवे ज्ञानरूपिणी ।
कामराजे कामकला कामरूप क्रियात्मिका ॥ १५

शक्तिबीजे पराशक्तिरिच्छैव शिवरूपिणी ।

एवं देवी त्र्यक्षरा श्रीमहात्रिपुरसुन्दरी ॥

पारम्पर्येण विज्ञाता भवबन्धविमोचनी ।
संस्मृता पापशमनी जरामृत्यु विनाशिनी ।।

पूजिता दुःख दौर्भाग्य व्याधि दारिद्र्य नाशिनी ।
हुता विघ्नोपशमनी ध्याता सर्वार्थं साधकी ।।

एतस्याः श्रृणु देवेशि बीजत्रितय साधनम् ।
शुक्लाम्बर परीधानः शुभ्रचन्दनचर्चितः ।।

मुक्ताफल स्फुरद्रूप भूषणः शुक्ल माल्यभृत् ।
पूजयेद्धवलैः पुष्पैर्ब्रह्मचर्यरतो नरः ।। २०

धवलैरेव नैवेद्यैर्दधिक्षीरोदनादिभिः ।
सङ्कल्प्य धवलैः पुष्पैर्विविधैर्मानसैः शिवे ।।

वागीशीमर्चयेच्छुभ्र गन्धपुष्पैर्मनोहरैः ।
कर्पूरधवलां शुभ्र पुष्पाभरण शोभिताम् ।।

अत्यन्त शुभ्रवसनां वज्रमौक्तिक भूषणाम् ।
मुक्ताफला पद्ममणि जपमाला लसत्कराम् ।।

पुस्तकं वदातं च दधती मभयप्रपाम् ।
एवं ध्यायेन्महेशानि सर्वविद्याधरो भवेत् ।।

मूलादि ब्रह्मरन्ध्रान्तं स्रवत्पीयूषवर्षिणीम् ।
ब्रह्मज्योतिर्मयीं ध्यायेज्जिह्वाग्रे दीपरूपिणीम् ।। २५

प्रजपन् वाग्भवं खण्डं सहस्रं मण्डलं शुचिः ।
पाषाणेन समो वापि मूकः पशुसमोऽपि वा ॥

ग्राम्यो मूर्खः पातकी वा वर्णमात्र विवर्जितः ।
नष्टचित्तोऽतिमन्दो वा ग्राम्यो मूर्खोऽतिपातकी ॥

शठोऽपि यः पदं स्पष्टमक्षरं वक्तुमक्षमः ।
जडो दुष्टोऽति दुर्मेधा गतप्रज्ञो विनष्टधीः ॥

सोऽपि संजायते वाग्मी वाचस्पतिरिवापरः ।
सत्पण्डितो भाषाढ्यो यजेता प्रतिहतप्रभः ॥

सतर्कपद वाक्यार्थं शब्दालङ्कार सर्ववित् ।
वाताहत समुद्रोर्मि मालातुल्यैरुपन्यसेत् ॥ ३०

सुकुमारतर स्फार रूपालङ्कार पूर्वकैः ।
पदगुंफैर्महाकाव्य कर्ता देवेशि जायते ॥

वेदवेदाङ्ग वेदी च सद्गीत ज्ञान पारगः ।
ज्योतिः शास्त्रेति हासादि मीमांसा स्मृतिवाक्यवित् ॥

पुराण रसवादादि गारुडानैक मन्त्रवित् ।
पातालशास्त्र विज्ञान भूत तंत्रार्थ तत्ववित् ॥

विचित्र चित्रकर्मादि शिल्पानेक विचक्षणः

महाव्याकरणोदार शब्द सङ्कर मर्मवित् ॥

सर्वभाषारुतज्ञानी समस्तलिपि कर्मकृत् ।
नाना शास्त्रार्थं शिक्षादिवेत्ता भुवन विस्तृतः ॥ ३५

सर्ववाङ्मयवेत्ता च सर्वज्ञो देवि जायते ।
वाग्भवस्य मया देवि माहात्म्यं कथितं तव ॥

कामराजस्य माहात्म्यं प्रवक्ष्यामि ततः प्रिये ।
अथ कामकलासक्तः साधकः परमेश्वरः ॥

रक्तालङ्कारसुभगो रक्तगन्धानुलेपनः ।
रक्तवस्त्रावृतः सम्यङ्मध्यकामकलात्मना ॥

रक्तपुष्पैश्च विविधैः कुङ्कुमादिभिरर्चयेत् ।
मूलादिब्रह्मरन्ध्रान्तं स्फुरद्दीपस्वरूपिणीम् ॥

बन्धूककुसुमाकार कान्तिभूषणभूषिताम् ।
इक्षुकोदण्ड पुष्पेषु वराभय लसत्कराम् ॥ ४०

तदीयाकार सिन्दूरभरितं भुवनत्रयम् ।
चिन्तयन्परमेशानि कामराजं ततो जपेत् ॥

त्रैलोक्यं मोहयत्येव तत्क्षणादेव साधकः ।
राजानो वशमायान्ति पन्नगा राक्षसा सुराः ॥

कन्दर्प इव देवेशि योषितां मानहारकः ।

मनश्चिन्तितयोषित्तु दासीव वशगा भवेत् ॥

तद्दृष्टिपथगा नारी सुरी वाप्यथवाऽसुरी ।
विद्याधरी किंनरी वा यक्षनागाङ्गनाऽथवा ॥

प्रचण्ड नरभूपाल कन्यका नागकन्यका ।
प्रज्वलन्मदनोत्कृष्ट दहनेभ्रष्टमानसा ॥ ४५

क्लिन्ना प्रचलितापाङ्गविमूढा मदविह्वला ।
निवेदितात्मसर्वस्वा वशगा देवि जायते ॥

चलज्जलेन्दु सङ्काशा बालार्क किरणारुणा ।
चिन्तिता योषितां योनौ संक्षोभयति तत्क्षणात् ॥

एषैव चिन्तिता जप्ता सिन्दूराभा हृदि क्षणात् ।
आकर्षयेन्न सन्देहो रम्भां वापि तिलोत्तमाम् ॥

रक्तवर्णां श्रियं ध्यात्वा तदीय महसावृतः ।
तस्या मूर्ध्नि स्मरेद्बीजं स्रवत्पीयूषवर्षणम् ॥

जप्तं संमोहयत्येव रम्भां च सुरसुन्दरीम् ।
नाडी द्वितयान्तः सर्वं त्रैलोक्यमपि मोहयेत् ॥ ५०

किञ्चकामकलाध्यानात् पञ्चकाख्या वराननें ।
मोहयन्ति जगत्सर्वं प्रयोगं शृणु पार्वति ॥

पूर्वोक्त कामा देवेशि ज्ञातव्याः पञ्चसंज्ञकाः ।

विदर्भाद्येन कामेन मन्मथ तद्गतं कुरु ॥

कन्दर्पं संपुटं कृत्वा कोणमध्यगतं ततः ।
मकरध्वज संस्तम्भं सर्वमेतद्वरानने ।
मीनेकगुगतं कुर्यान्मोहयेज्जगतीमिमाम् ॥

त्रैलोक्यमोहनो नाम यागोऽयं परिकीर्तितः ।
शृणु देवि प्रवक्ष्यामि शक्तिबीजस्य साधनम् ॥

मूलादिब्रह्मरन्ध्रान्तं शरीरे चिन्तयेत्पराम् ।
स्रवत्पीयूष धाराभिर्वर्षंतीं विषहारिणीम् ॥ ५५

हेमप्रभा भासमानां विद्युत्पुञ्ज समप्रभाम् ।
स्फुरच्चन्द्रकला पूर्णकलशं वरदाभये ॥

ज्ञानमुद्रां च दधतीं साक्षादमृतरूपिणीम् ।
ध्यायन् विषं हरेन्मन्त्री नानाकारव्यवस्थितम् ॥

एतस्याः स्मरणादेव नीलकण्ठत्वमागतम् ।
अहं मृत्युञ्जयो भूत्वा विचरामि जगत्त्रये ॥

वैनतेय समो मंत्री विषभार सहस्रनुत् ।
भूतप्रेत पिशाचांश्च नाशयेद्रोगसञ्चयम् ॥

चातुर्थिकज्वरान् कुष्ठानपस्मारांश्च नाशयेत् ।
नागानां दर्शनादेव जडीकरण कारकः ॥ ६०

दाहिनाममृताकारः क्षीरधारोपमः स्मृतः ।
स्थिरकृत्रिम शङ्काख्य विषोपविषनाशकः ॥

दुष्ट व्याधि ग्रहानेक डाकिनी रूपिकागणैः ॥

भूतप्रेत पिशाचाद्यैस्त्रिनेत्रवन्न दृश्यते ।
अथ त्रिकूट संपूर्णा महात्रिपुरसुन्दरी ॥

प्रजप्ता साधकस्याशु सर्वपातकभेदिनी ।
समस्त पुण्यफलदा सर्वलोक वशङ्करी ॥

नाभिमण्डल मध्यस्था बालार्कशत सन्निभा ।
प्रातर्जप्त्वाऽथ मध्याह्ने हृत्पद्मस्थाऽरुणप्रभा ॥ ६५

तप्तकाञ्चन सङ्काशा सायंकाले ततः पराम् ।
मुखमण्डल मध्यस्था पद्मराग मणिप्रभा ॥

स्मृता जप्ता साधकस्य प्रागेवजुरणाच्छिवे ।
सिद्ध्यत्यष्ट गुणैश्वर्यं सौभाग्यं च महत्तरम् ॥

तन्नाम संस्मरन् वापि योगिनीनां प्रियो भवेत् ।
श्रियो विद्यानुसंधाने यस्याचार्यं कृपा भवेत् ॥

सूतकादिभयं तस्य नास्ति नित्यं शुचिस्मिते ।
नियतो यो जपेन्नित्यं महात्रिपुरसुन्दरीम् ॥

तथैव मातृ चक्राज्ञा संक्रमत्यस्य विग्रहे ।
सर्वासां सर्वसंस्थानां योगिनीनां भवेत्प्रियः ॥ ७०

साधकोऽसौ भवत्यासां साक्षात्पुत्र इवापरः ।
परिपूर्णैव सततं जप्यते श्री यदि प्रिये ॥

खेचरी सिद्धिरतुला योगोऽप्यस्याशु सिद्धयति ।
चतुः षष्टिर्यतः कोट्यो योगिनीनां महौजसाम् ॥

चक्रमेतत्समाश्रित्य संस्थिता वीरवन्दिते ।
जप्त्वा त्रिकूटां संपूर्णां महात्रिपुर सुन्दरीम् ॥

ऋतौ षष्ठेऽष्टमे वापि दशमे द्वादशेऽपि वा ।
षोडशे दिवसे क्षामां गच्छन् स्त्रियं निशि ॥

नारायण समं पुत्रं आयुष्मन्तं यशस्विनी ।
पारगं सर्वविद्यानां धनाढ्यं भाग्यसंयुतम् ॥ ७५

संप्राप्य सर्वश्रेयोभिस्सहितोऽसौ भवेत्सदा ।
नैतया सदृशी काचिद्विद्या देवेशि विद्यते ॥

एतामेव पुराराध्य विद्यां त्रैलोक्यमोहिनीम् ।
त्रैलोक्यमोहनं रूपं प्राप्तवान् भगवान् हरिः ॥

कामदेवोऽपि देवेशि महात्रिपुर सुन्दरीम् ।
समाराध्याऽभवल्लोके सर्वसौभाग्यसुन्दरः ॥

मयाप्येतद्व्रतस्थेन क्रियतेऽद्यापि सुव्रते ।
जपंस्त्रिसंध्यमेतस्यास्समस्तफलसिद्धये ॥

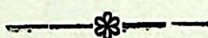
लयाङ्गपूजनान्नित्यं लक्ष्मी सौभाग्य वाक्पतिः ।
महाभाग्य निधिभूत्वा प्राप्नोत्यन्ते परं पदम् ॥ ८०

मध्यान्त चक्रार्चां कुर्वन् पक्षे पक्षेऽपि मासि वा ।
सम्प्राप्य सर्वश्रेयांसि पूज्यते दैवतैरपि ॥

एतदाराधनादेव ब्रह्मा सृष्टिकरोऽभवत् ।
चन्द्रसूर्यावपि जगत्सृष्टि संहारकारकौ ॥

इति श्रीमदनुत्तर ब्रह्मतत्वरहस्ये दाशरथीये तन्त्रे वेदार्थसंग्रहे सौभाग्य विद्योदये उत्तरभागे द्वादशोऽध्यायः ॥

अथ त्रयोदशोऽध्यायः ॥

शङ्कर सुव्रत

श्रीदक्षिणामूर्तिरुवाच –

शृणु देवि प्रवक्ष्यामि जपहोमविधिं प्रिये ।
श्रवणादपि यस्य स्यात्साधको ब्रह्मरूपभाक् ॥

चक्रं समर्चयेद्देवि सकलं साङ्गमन्वहम् ।
अश्वमेधफलं साङ्गं प्राप्नोत्यन्वहमक्षयम् ॥

लयाङ्गपूजां कृत्वा वा यति नित्यं जितेन्द्रियः ।
वाजपेय फलं प्राप्य सर्वपापैः प्रमुच्यते ॥

ताम्रजं चक्रमभ्यर्च्यं श्रियं जप्त्वाऽन्वहं शुचिः ।

विमुक्तः सर्वपापेभ्यो महतीं श्रियमक्षयाम् ॥

सम्प्राप्य महतीं विद्यां पुत्रपौत्र समृद्धिभाक् ।
ब्रह्मलोके वसन्त्येते दशपूर्वैर्दशावरैः ॥ ५

राजतं चक्रमभ्यर्च्य श्रियं जप्त्वा दिने दिने ।
महापापोपपापौघैरपि मुक्तः सुदारुणैः ॥

राज्यलक्ष्मीमवाप्नोति विद्यानां पारगो भवेत् ।
महतीं ऋद्धिमासाद्य पुत्रपौत्रादि संयुताम् ॥

भुक्त्वेह सकलान् भोगान् दीर्घायुर्विजयी सदा ।
कुलानां शतमुद्धृत्य वैकुण्ठे निवसत्यसौ ॥

सौवर्णं चक्रमभ्यर्च्य साधकोऽन्वहमादरात् ।
अश्वमेधफलं साङ्गं अन्वहं प्राप्य साधकः ॥

विमुक्तः पातकैर्घोरैः कोटिजन्म कृतैरपि ।
मुक्तारत्नादि सम्पूर्णां धनधान्यौघ सङ्कुलाम् ॥ १०

महेन्द्र सदृशीं लक्ष्मीमिहैव प्राप्य साधकः ।
आरोग्यं महदायुष्यं कान्ति कन्दर्पसन्निभाम् ॥

सम्प्राप्य सर्वविद्यानां पारगो धिषणप्रभः ।
आयुः श्रीकीर्ति सहितः पुत्रपौत्रादि संयुताम् ॥

समृद्धि महतीं प्राप्य भुक्त्वा भोगांश्च दुर्लभान् ।
सहस्रकुल संयुक्तो मोदते परमे पदे ॥

चक्ररत्नमयं नित्यमभ्यर्च्य शुचिरादरात् ।
कामवत्सुभगो लोके विद्यया धिषणप्रभः ॥

धनदेन समो लक्ष्म्या .... ।
भुक्त्वेह सकलान् भोगान् व्रजत्यन्ते परं पदम् ॥ १५

सर्वोपचारैराराध्य चक्रराजं फलप्रदम् ।
सहस्रं प्रजपेन्नित्यमथ पञ्चशतं तु वा ॥

चतुश्शतं जपेन्नित्यं त्रिशतं द्विशतं तु वा ।
अष्टोत्तरशतं वाऽपि नोचेत्प्राप्नोत्यधोगतिम् ॥

समग्रं फलमक्षय्यं नित्यमाप्नोति सिद्धिदम् ।
पश्चिमाभिमुखे लिङ्गे वृषशून्ये शिवालये ॥

अथवाऽऽचार्य सान्निध्ये भगवन्मन्दिरेऽपि वा ।
चक्रराजार्चनं यत्र तत्राऽऽचार्य सन्निधिः ॥

दिव्यक्षेत्रं तदुद्दिष्टं समन्ताद्योजनायतम् ।
एकादश्यां माघमासे द्वादश्यां वा शुचिः शिवे ॥ २०

आरभ्य शिवरात्र्यन्तं साधको नियतव्रतः ।
आचार्यं सन्निधीकृत्य चक्रराजं समर्चयन् ॥

फलाशी वा हविष्याशी क्षीराशी वा जितेन्द्रियः ।
एकभक्ताशनो देवि गायत्रीं बहुशो जपन् ॥

चक्रराजं समभ्यर्च्यं साङ्गावरण मादरात् ।
सहस्रं प्रजपेन्नित्यं श्रियः पञ्चदशाक्षरीम् ॥

शताधिकं ततो हुत्वा नित्यमष्टोत्तरं शतम् ।
सुवासिनीत्रयं नित्यमेकैकां वासुवासिनीम् ॥

भोजयित्वाऽथ मृष्टान्नैर्दक्षिणाभिश्च तोषयन् ।
माघमासस्य भूतायां निराहारो यतव्रतः ॥ २५

स्नात्वा सायमथायोध्या नगराभिधमिष्टदम् ।
चक्रराजं समभ्यर्च्यं साङ्गावरणमादरात् ॥

यामोपरि ततो रात्रौ विधिवत्संस्कृतेऽनले ।
ललितां श्रियमाराध्य जातवेदसि साधकः ॥

सकृदादौ घृतं हुत्वा रश्मिविद्याभिरादरात् ।
नवावरणदेवीनां धृतमेकैकशो हुनेत् ॥

शुद्धेन गोधृतेनाऽथ सहस्रं त्रिशताधिकम् ।
हुत्वा पञ्चदशाक्षर्या श्रिय आचार्यं सन्निधौ ॥

लक्ष्मी मंत्रैश्चतुर्भिश्च हुत्वाष्टाविंशतिधा धृतम् ।
ततो जयादिभिर्हुत्वा कृत्वा ब्रह्मार्पणाहुतिम् ॥ ३०

अग्निं प्रदक्षिणीकृत्य श्रियमुद्वास्य चात्मनि ।
चक्रराजं समभ्यर्च्यं साङ्गं भूयोऽपि शैलजे ॥

आचार्यं चरणद्वन्द्वं नत्वा साष्टाङ्गमादरात् ।
रत्नवित्त समायुक्त षष्टिचिह्नक हेमजम् ॥

कुण्डल द्वितयं दद्यादाचार्यस्याथ कर्णयोः ।
प्रत्याम्नाय सुवर्णं वा दत्वा वासोयुगं शुभम् ॥

अङ्गुलीयक मुख्यानि भूषणानि समर्पयेत् ।
दद्याद्ग्रामाननेकांश्च रत्नौघं चाक्षयं धनम् ॥

बहुक्षीर समायुक्तां गां दद्याद्वत्स संयुताम् ।
अथवाचार्य पादाब्जे वर्षाशनमितं धनम् ॥ ३५

वासोयुग समायुक्तमर्पयेन्नियतव्रतः ।
वर्षाशन मितं द्रव्यं शतनिष्कमुदाहृतम् ॥

तदर्धं वा तदर्धं वा वित्तलोभं परित्यजेत् ।
एकविंशति निष्कं वा वर्णुनिष्कमथापि वा ॥

अर्पयेदेकनिष्कं वा सिद्धिमिच्छन् महत्तराम् ।
कृत्वैवं नियमं घोरं पुरश्चरण कर्मकृत् ॥

अवश्यं सिद्धिमाप्नोति दुर्लभां च महत्तराम् ।
आचार्यपत्न्यै सौवर्णं कर्षमानमथापि वा ॥

त्रिंशच्चिह्नक सौवर्णमलङ्कारं समर्पयेत् ।
दद्यात्सूक्ष्मतरं वस्त्रं क्षौमं कार्पासकं तु वा ॥ ४०

कृत्वा जागरणं रात्रौ श्रियमभ्यर्चयन् शुचिः ।
शाश्वतीं सिद्धिमाप्नोति श्रियं चापि महत्तराम् ॥

चतुर्दशी निशीथे सा यदि भौम समन्विता ।
कृत्वेत्थं तत्र विद्यायाः पुरश्चर्या सहस्रजम् ॥

अवश्यं फलमाप्नोति साधको नात्र संशयः ।
ब्रह्महत्यादि पापौधोऽप्यस्य नश्यति तत्क्षणात् ॥

वाजिमेधसहस्रस्य वाजपेयायुतस्य च ।
फलं साङ्गमवाप्नोति प्रभाते साधकस्ततः ॥

कृत्वादौ नैत्यकं कर्म साङ्गावरणमादरात् ।
चक्रराजं समभ्यर्च्य सवत्सां गां पयस्विनीम् ॥ ४५

आचार्याय समर्प्याथ दत्वा शक्तोऽथ दक्षिणाम् ।
सुवासिनी पञ्चदश मृष्टान्नैस्तोषयेद्व्रती ॥

वासोभिर्दक्षिणाद्यैश्च विभवे सति साधकः ।
आचार्यचरणद्वंद्व प्रक्षालितजलं शुचिः ॥

पीत्वाश्नीयादथो तस्य भुक्त शिष्टान्नमादरात् ।
तस्मिन्नेव दिने स्वप्ने श्रियं देवीं प्रपश्यति ॥

यद्याचार्यं पदाम्भोजे दद्यादुत्तमदक्षिणाम् ।
पश्यत्यसौ श्रियं साक्षाच्चक्षुभ्यामिव साधकः ॥

मध्यमां दक्षिणां दत्वा कनिष्ठामपि दक्षिणाम् ।
श्रियं भट्टारिकां तस्मिन् दिने स्वप्ने प्रपश्यति ॥ ५०

तदारभ्य महद्भाग्यं भवत्यस्य दिने दिने ।
अक्षया महती लक्ष्मीर्धनधान्यादि संकुला ॥

तद्द्वारि किङ्करीभूत्वा तिष्ठत्येव न संशयः ।
वाचि वाग्देवता तस्य भवत्येव न संशयः ॥

आश्विने नवरात्रे वा वासन्ते नवरात्रके ।
जप्त्वा वर्णसहस्राणि श्रियः पञ्चदशाक्षरीम् ॥

पूर्वोक्तविधिना हुत्वा दत्वा पूर्वोक्त दक्षिणाम् ।
महतीं सिद्धिमासाद्य भवत्येवेन्द्र सन्निभः ॥

अक्षयायां तृतीयायां आरभ्य नियतव्रतः ।
आचार्यानुज्ञयावर्ण साहस्रं श्रियमिष्टदाम् ॥ ५५

पूर्णिमान्तं प्रजप्त्वाऽथ पूर्णिमायां ततः परम् ।
दधि मध्वाज्य सहितौदनेन पनसोद्भवैः ॥

बीज शून्यैः फलैर्वाऽऽज्य सहितैस्त्रिशताधिकम् ।
सहस्रं विद्यया हुत्वा रश्मिविद्या पुरस्सरम् ॥

जयादिभिरथो हुत्वा कृत्वा ब्रह्मार्पणा हुतिम् ।
नवरात्रं समभ्यर्च्य साङ्गावरणमन्वहम् ॥

अथ पञ्चदशाभ्यर्च्यं प्रमदाः श्रीधिया शुचिः ।
गुडोदकेन दध्यन्नैः फलैरपि मनोहरैः ॥

दक्षिणाभिश्च ताम्बूलैः सन्तोष्य च ततः परम् ।
श्रीचक्र सन्निधौ पश्चादाचार्यं दण्डवन्नमेत् ॥ ६०

दत्वा धेनुद्वयं वत्स बहुक्षीर समन्वितम् ।
अलङ्कारैरलङ्कृत्य वासोयुग्मं समर्प्यं च ॥

वर्षाशन मितं द्रव्यं तदर्धं वा तदर्धकम् ।
पञ्चनिष्कमितं वाऽपि प्रदद्याद्दक्षिणाधनम् ॥

आचार्यपत्न्यै सौवर्णमलङ्कारं यथारुचि ।
वासोऽपि च समर्प्याथ तच्छेषं भोजयेद्व्रती ॥

इत्थं कृत्वाऽपि महतीं सिद्धिं प्राप्नोति शाश्वतीम् ।
महदायुष्यमारोग्यं श्रीरप्यष्ट गुणान्विता ॥

धनधान्य समृद्धिश्च पशुवृद्धिर्महत्तरा ।
कन्दर्प समसौभाग्यं विद्याबहुविधाऽपि च ॥ ६५

सिद्ध्यत्येव न सन्देहस्तस्मिन्नेव हि वत्सरे ।
सिद्धिं विना न काम्यानां सिद्धिरुक्तामनीषिभिः ॥

साधयेद्वांछितानर्थान् सिद्ध्यनन्तरमेव हि ।
येन केनाप्युपायेन पूर्णानुग्रहतो गुरोः ॥

विद्या सिद्ध्यति तस्याऽथ देवत्वं च न दुर्लभम् ।
ध्यात्वाऽथवा चक्रराजं मनः पूजा समन्वितम् ॥

जपारम्भं सुधीः कुर्यान्महापापैः प्रमुच्यते ।
निगदेनो पांशुना वा मनसा वा जपेत्सदा ॥

निगदः परमेशानि स्फुटवाचा निगद्यते ।
अव्यक्ततः स्फुरद्वक्त्र उपांशुः परिकीर्तितः ॥ ७०

मानसस्तु वरारोहे चिन्तनाजपरूपभाक् ।
जिह्वया जप्यते येन सोऽपि मानस उच्यते ॥

निगदेन तु यज्जप्तं लक्षमात्रं वरानने ।
उपांशु स्मरणेनैतत्तुल्यं भवति शैलजे ॥

उपांशुना लक्षमात्रं यज्जप्तं कमलेक्षणे ।
मानसोच्चारणेनैव तुल्यमेकेन सुन्दरि ॥

धिया यदक्षर श्रेण्या वर्णाद्वर्णं पदात्पदम् ।
जप्यते स जपः प्रोक्तो मानसोक्षय सिद्धिदः ॥

मुद्रासन्नद्धदेहस्सन् साङ्गं चक्रं समर्चयन् ।
लक्षमात्रं जपेद्यस्तु चक्रराजं समर्चयन् ॥ ७५

लक्षमात्रं जपेद्यस्तु महापापैश्च दारुणैः ।

वार्धके यौवने बाल्ये जाग्रत्स्वप्न सुषुप्तिषु ॥

मनसा कर्मणा वाचा ज्ञानाज्ञान कृतैरपि ।
उपपातक संघैश्च मुच्यते नात्र संशयः ॥

लक्षद्वयं जपेद्यस्तु श्रियः पञ्चदशाक्षरीम् ।
ब्रह्महत्या सुरापान स्वर्णस्तेयादिकैरपि ॥

महापातक संघैश्च उपपातक राशिभिः ।
मुच्यते नात्र सन्देहः कोटिजन्मकृतैरपि ॥

चक्रराजं समभ्यर्च्य श्रियः पञ्चदशाक्षरीम् ।
जप्त्वा लक्षत्रयं मंत्री हयमेध सहस्रजम् ॥ ८०

फलं प्राप्य विशुद्धात्मा दैवतैरपि पूज्यते ।
चतुर्लक्षं जपेद्यस्तु चक्रराजं समर्चयन् ।

जडोऽपि सर्वविद्यानां पारगो जीववद्भवेत् ।
सकृच्छ्रवण मात्रेण गृह्याद्वेद चतुष्टयम् ॥

अश्रुतानां च शास्त्राणां वक्ता वाचस्पतिर्भवेत् ।
अनधीता महाविद्या अपि भान्त्यस्य वक्त्रतः ॥

महाकविर्महावाग्मी भवत्येव न संशयः ।
पञ्चलक्षं जपेद्यस्तु नियतः श्रियमिष्टदाम् ॥

सर्वविद्यानिधिरयं व्यासवाल्मीकि सन्निभः ।
भूत्वा धनद सङ्काशः श्रिया भवति सन्ततम् ॥ ८५

अजरामरणो भूत्वा प्राप्नोत्यायुष्य मक्षयम् ।
लक्षषट्कं जपेद्यस्तु चक्रराजं समर्चयन् ॥

पारङ्गतोऽसौ विद्यानां भूत्वा विद्याधराधिपः ।
सर्वतत्त्वमनुप्राप्य चिरायुष्यं महत्तरम् ॥

अवाप्य दिव्यभोगाढ्यो लभते सर्ववाञ्छितम् ।
प्राप्नोति महदैश्वर्यं मुक्तारत्नादि सङ्कुलम् ॥

गजाश्वरथ संपूर्णं दासीदास समन्वितम् ।
सप्तलक्षं जपेद्यस्तु श्रियो विद्यां फलप्रदाम् ॥

अजरामरणो भूत्वा पञ्चविंशति वार्षिकः ।
सौभाग्यं परमं लब्ध्वा धनधान्यादि सङ्कुलम् ॥ ९०

शक्राद्यैरष्टदिक्पालैरपि नित्यं प्रपूज्यते ।
अष्टलक्षं जपेद्यस्तु महात्रिपुरसुन्दरीम् ॥

अष्टाङ्ग सहितं योगं श्रियं चाष्टगुणान्विताम् ।
सम्प्राप्य कालमृत्युं च विनिर्जित्याजरामरः ॥

खेचरत्वं समासाद्य विमानमधिरोहति ।
चिन्तामणि गणाकीर्णे कामधेनु समन्विते ॥

कल्पद्रुम वनान्तस्ते सुरराजादि मन्दिरे ।
क्रीडते दिव्यकन्याभिः कन्दर्प इव सुन्दरः ॥

नवलक्ष प्रमाणं यो जपेत्त्रिपुर सुन्दरीम् ।
अधिपः सर्वविद्यानां भूत्वा विंशतिवार्षिकः ॥ ९५

जरामरण निर्मुक्तो वलीपलितवर्जितः ।
अणिमादि गुणैश्वर्यं लब्ध्वा खेचरतामपि ॥

क्रीडते दिव्यकन्याभिः सततं देवमन्दिरे ।
वर्णलक्षं जपेद्यस्तु श्रियः पञ्चदशाक्षरीम् ॥

स एव जगतां कर्ता हर्ता संरक्षकोऽपि च ।
सर्वतः सुभगो वाग्मी सर्वविद्यासुपारगः ॥

अनेनैव शरीरेण जरामरणवर्जितः ।
पञ्चविंशति वर्षश्च श्रियमष्ट गुणान्विताम् ॥

सम्प्राप्य ब्रह्मविष्णवीश शक्राद्यैश्च मरुद्गणैः ।
पूजितो योगमष्टाङ्गं लब्ध्वा खेचरतामपि ॥ १००

प्रार्थ्यते दिव्यकन्याभिस्तिरश्चां वेत्ति भाषितम् ।
परकायं प्रविशति जायते दिव्यभोगवान् ॥

ब्रह्मर्षिभिर्वसिष्ठाद्यैरपि नित्यं समर्चितः ।
शतयोजन पर्यन्तमपि पश्यति चक्षुषा ॥

महेन्द्रपुरमुख्येषु दिव्यलोकेषु सन्ततम् ।
विहरत्येव गन्धर्वैस्संस्तुतोऽप्सरसां गणैः ॥

दिव्यकन्याशताकीर्णं विमान मधिरुह्य च ।
भुक्त्वाऽऽकल्पं महाभोगान् ब्रह्मतादात्म्य सिद्धिभाक् ॥

यदामकर सङ्क्रान्ति सविता सङ्क्रमत्यसौ ।
तदारभ्य दिनं नित्यमाचार्यानुज्ञया शिवे ॥ १०५

एकभक्ताशनो विद्यां जप्त्वा साहस्रमन्वहम् ।
अधः शायी जितामित्रो गुरुशुश्रूषणे रतः ॥

कुम्भसङ्क्रान्ति पर्यन्तं तद्दिने गुर्वनुज्ञया ।
विधिवत्संस्कृते वह्नौ पलाश कुसुमैः शुभैः ॥

त्रिशताधिक साहस्रं जुहुयात्त्रिमधुप्लुतैः ।
पूर्ववद्रश्मिविद्याभिर्हुत्वैकामाहुतिं शिवे ॥

चतुः श्रीमनुभिः पश्चादष्टाविंशतिधा धृतम् ।
हुत्वा जयादिभिर्हुत्वा कुर्याद्ब्रह्मार्पणाहुतिम् ।

पलाशकुसुमाभावे पद्मैर्घृत मधुप्लुतैः ।
पद्माभावे बिल्वपत्रैः केवलेन घृतेन वा ॥ ११०

हुत्वाऽऽचार्य पदाम्भोजे दद्याद्वर्षाशनं धनम् ।
अथवा वर्षनिष्कं स्वं पञ्चनिष्कमथापि वा ॥

समर्प्याचार्य पत्न्यै च दद्याद्वासो विभूषणम् ।
वर्णसंख्यासुवासिन्यः सन्तोष्या भोजनादिभिः ॥

बन्धुभिः स भुञ्जीत स्वयमाचार्यं सन्निधौ ।
इत्थं कृत्वा महासिद्धिं पुरश्चर्या शतोद्भवाम् ।।

सम्प्राप्य जगतां धात्रीं श्रियं देवीं प्रपश्यति ।
कन्दर्पशत सौभाग्यं श्रियं चाष्ट गुणान्विताम् ।।

वाचस्पति समां विद्यां जातिस्मरण मुत्तमम् ।
योगमष्टाङ्ग सहितं धनधान्याकुलां श्रियम् ।। ११५

दिव्यकन्या पतित्वं च सत्पात्रोत्तमतामपि ।
पूज्यतां नृपसान्निध्ये दैवतैरपि पूज्यताम् ।।

अवाप्य वत्सरे तस्मिन् दिव्यान्भोगांश्च दुर्लभान् ।
व्रजत्यन्ते परंधाम कुलसाहस्र संयुतः ।।

दासभूता नृपालाः स्युर्योषितो दास्य एव हि ।
सन्तति व्यापिनीर्लक्ष्मीर्गजाश्वरथ सङ्कुला ।।

मुक्तारत्नौघ संपूर्णा स्वर्ण रौप्य समाकुला ।
अचला जायते तस्य मन्दिरे नात्र संशयः ।।

ऋषित्वममरत्वं वा गन्धर्वत्वमथापि वा ।
सिद्धत्वं वाऽथ देवत्वं लभतेऽस्मिन् कलेबरे ।। १२०

पुरश्चरण कर्मेद मुक्तं ते गिरिकन्यके ।
विशेष होमद्रव्याणि प्रवक्ष्यामि ततः परम् ।।

इति श्रीमदनुत्तर ब्रह्मतत्वरहस्ये दाशरथीये तन्त्रे वेदार्थसंग्रहे सौभाग्य विद्योदये उत्तरभागे त्रयोदशोऽध्यायः ।।

अथ चतुर्दशोऽध्यायः ॥

श्रीदक्षिणामूर्तिरुवाच—

विशेष होमद्रव्याणां विधानमथ वक्ष्यते ।
यत् श्रुत्वाऽपि नरो धीमान् दुरितौघैर्विमुच्यते ॥

दीपस्थानं समाश्रित्य जपहोमार्चनादिकम् ।
कुर्यात्समस्त विद्यानां सिद्धयर्थं साधकोत्तमः ॥

वर्तुलं रचयेद्देवि कूर्माकृति सुलोचने ।
तन्मध्ये नवकोष्ठानि कृत्वा वर्णान् समालिखेत् ॥

मध्यकोष्ठे क्षेत्रनाम लिखेद्वर्णा नथाष्टसु ।
स्वरयुग्म क्रमेणैव कादि चाष्टसु योजयेत् ॥

अवर्गक्रमतो देवी कवर्गादि ततः परम् ।
लक्षवर्णौ संभुकोणे विलिखेत्कूर्म संज्ञिकम् ॥ ५

यस्मिन्क्षेत्रे कोष्ठ नाम तन्मुखं विद्धि पार्वति ।
मुखस्य पार्श्वयोः पाणिद्वयं जानीहि पार्वति ॥

ततः पश्चाद्द्वयं कुक्षिस्थानं हि सुरवन्दिते ।
ततः पादद्वयं विद्धि तदन्ते पुच्छमीरितम् ॥

मुखे कार्याणि सिद्धयन्ति मनोरथ शतान्यपि ।
करस्थाने महाक्लेशः सर्वकार्यं विनाशकृत् ॥

उदरे दुःखमधिकं पादयोर्हानिरच्युता ।
पुच्छे तु धनहानिश्च जायते नान्यथा प्रिये ।।

दीपस्थानं मया प्रोक्तं त्रैलोक्येऽपि सुदुर्लभम् ।
दीपस्थानं पुरो क्षेत्रे ग्रामेधि विषयेऽपि वा ।। १०

यत्र कुत्रापि वा कृत्वा जपहोमार्चनादिकम् ।
कुर्यादनन्त फलदं विद्धि पर्वतकन्यके ।।

नित्यहोमः पुरा प्रोक्तो मया पातक भञ्जनः ।
कामनाहोमकर्माणि वक्ष्यामि फलदाप्यथ ।।

मल्लिका मालतीजाती कुसुमैर्मधुमिश्रितैः ।
चैत्रमासे पूर्णिमायां सहस्रत्रितयं हुनेत् ।।

मन्दोऽपि सर्वविद्यानां पारगो जीवसन्निभः ।
भवत्येव वरारोहे महावाग्मी महाकविः ।।

जपापुष्पैराज्ययुक्तैः करवीरैरथापि वा ।
सहस्रत्रितयं हुत्वा गोक्षीर त्रिमधुप्लुतैः ।। १५

कामवत्सुभगः कान्त्या मोहयेज्जगतीमिमाम् ।
नरो राजकुले वापि बिलद्वारे वनेऽपि वा ।।

विजयश्रियमाप्नोति हनूमानिव सन्ततम् ।

सौभाग्येन विलासेन सामर्थ्येनापि सुव्रते ॥

पूर्वोक्त कुसुमैर्हुत्वा तरुणीश्च मदान्विताः ।
सम्मोहयति भूपानां कन्या अपि मनोहराः ॥

कर्पूरकुङ्कुमं देविमिश्रं मृगमदेन च ।
लघुकोल समं हुत्वा सहस्रं त्रिशताधिकम् ॥

राज्यलक्ष्मीमवाप्नोति सन्ततिव्यापिनीं नरः ।
चम्पकैः पाटलैर्हुत्वा घृतत्रिमधुमिश्रितैः ॥ २०

त्रिसहस्रं विशुद्धात्मा त्रिशताधिकमादरात् ।
धनधान्याकुलां मुक्ता रत्नराशि समाकुलाम् ॥

महतीं श्रियमाप्नोति शाश्वतीमनपायिनीम् ।
श्रीखण्डं गुग्गुलं चन्द्रं नागरं जुहुयाद्यदि ॥

प्रत्येकमेक साहस्रं कन्दर्पं सदृशः श्रिया ।
राजराजेन्द्र देवानां पुरन्ध्रीर्वंश मानयेत् ॥

सर्वे लोकावशीभूता भवन्त्यस्य न संशयः ।
घृत त्रिमधु संमिश्र लाक्षां हुत्वा सहस्रशः ॥

राज्यलक्ष्मीं समासाद्य दारिद्र्येन विमुच्यते ।
मधुत्रितय होमेन सहस्र त्रितयं शुचिः ॥ २५

विमुक्तः सकलापद्भ्यः खेचरत्वमवाप्नुयात् ।
क्षीरं मधुदध्याज्यं पृथक् हुत्वा सहस्रशः ॥

आयुर्धनमथारोग्यं समृद्धिं च लभेत्पराम् ।
क्षीरेण मधुना हुत्वा प्रत्येकं त्रिसहस्रकम् ।।

अपमृत्युं विनिर्जित्य कालमृत्युं च साधकः ।
महदायुष्यमाप्नोति सर्वाधिव्याधिवर्जितः ।।

दधिमाक्षिक होमेन प्रत्येकं त्रिसहस्रकम् ।
सौभाग्यं महदासाद्य धनमक्षयमाप्नुयात् ।।

सघृतेन हुतेनाथ हुत्वा दशसहस्रकम् ।
महतीं श्रियमासाद्य वैरिणः स्तम्भयत्यसौ ।। ३०

होमाद्दधिमधुक्षीर लाजाभिर्वीर वन्दिते ।
विमुक्तः सर्वरोगैश्च स्वच्छन्दमरणो भवेत् ।।

कमलैररुणैर्हुत्वा घृतत्रिमधुमिश्रितैः ।
त्रिसहस्रं विशुद्धात्मा द्वितीय इव यक्षराट् ।।

रक्तोत्पलैस्त्रिमध्वक्तैर्जुहुयाद्गोघृतप्लुतैः ।
सप्ताहं सर्वभूपाला दासभूता भवन्ति हि ।।

त्रिशताधिकसाहस्रं प्रत्यहं गिरिकन्यके ।
अक्षयं धनमाप्नोति वांछितं नात्र संशयः ।।

नीलोत्पलैस्त्रिमध्वक्तैः शताधिक सहस्रकम् ।
हुत्वा सप्ताहमात्रेण क्रूरभूपतयोऽपि च ।। ३५

दासभूता भवन्त्यस्य दुःसाध्या अपि योषितः ।
श्वेतोत्पलैस्त्रिमध्वक्तैः शताधिक सहस्रकम् ॥

हुत्वा सप्ताहमात्रेण महतीं श्रियमक्षयाम् ।
सम्प्राप्य सर्वविद्यानां पारगो भवति ध्रुवम् ॥

श्वेतपद्मैस्त्रिमध्वक्तैश्शताधिकसहस्रकम् ।
हुत्वा सप्ताहमात्रेण कान्ति कन्दर्पसन्निभाम् ॥

सम्प्राप्य महतीं लक्ष्मीं प्राप्नोतीन्द्रसमप्रभाम् ।
कल्हारहवनान्मंत्री त्रिशताधिक सहस्रकम् ॥

सप्ताहात्सर्वसौभाग्यं धनमक्षयमाप्नुयात् ।
मातुलुङ्गफलैर्हुत्वा सहस्रं त्रिशताधिकम् ॥ ४०

सप्ताहात्क्षत्रियावश्या भवन्त्यत्र न संशयः ।
नारङ्गफलहोमेन सहस्रं त्रिशताधिकम् ॥

त्र्यहात्सकला वैश्या दासभूता न संशयः ।
कूष्माण्डफलहोमेन सहस्रं त्रिशताधिकम् ॥

पञ्चाहात्सर्वशूद्राश्च वश्या अत्र न संशयः ।
द्राक्षाफलैस्त्रिमध्वक्तैस्सहस्रं त्रिशताधिकम् ॥

हुत्वैकविंशतिदिनं सिद्ध्यष्टकमवाप्नुयात् ।
कदलीफलहोमेन लक्षमात्रेण भूभुजः ॥

दशवश्या न संदेहो यावज्जीवं भवन्ति हि ।
खर्जूर फलहोमेन लक्षमात्रेण भूभुजः ॥ ४५

वश्या विंशति संख्याका इत्याज्ञा पारमेश्वरी ।
नारिकेल फलैर्हुत्वा लक्षं त्रिमधुमिश्रितैः ॥

सप्तद्वीपाधिपो राजा यावज्जीवं भवत्यसौ ।
पक्वान्नफल होमेन लक्षमात्रेण सुन्दरि ॥

चतुःसागरपर्यन्त भूपतिर्जायते सदा ।
पनसस्य फलैर्बीज रहितैस्त्रिमधुप्लुतैः ॥

त्रिशताधिकसाहस्रं पक्षमेकं निरन्तरम् ।
इष्टसिद्धिमवाप्नोति दुर्लभामपि दैवतैः ॥

गुग्गुलस्य च होमेन षट्सहस्रेण सुन्दरि ।
सर्वदुःख निवृत्तिःस्यादक्षयं सुखमश्नुते ॥ ५०

कुंकुमं मधुसंयुक्ता मधुत्रितय मिश्रितम् ।
सहस्रपञ्चकं हुत्वा कामवत्सुन्दराकृतिः ॥

वशीकरोति त्रैलोक्यं यावज्जीवं न संशयः ।
चन्दनं घृतसंमिस्रं मधुत्रितयमिश्रितम् ॥

सहस्रत्रितयं हुत्वा वैरिणो वशमानयेत् ।
रक्तचन्दनहोमेन सहस्रं त्रिशताधिकम् ॥

स्त्रियो वश्या भवन्त्यस्य पुरुषाश्चापि सन्ततम् ।
कर्पूरं जुहुयाद्यस्तु घृतत्रिमधुमिश्रितम् ॥

त्रिशताधिकसाहस्रं दिवत्रितयमीश्वरि ।
दीर्घमायुष्यमासाद्य कान्त्या कन्दर्पसन्निभः ॥ ५५

वाचस्पति समःसाक्षाद्विद्ययेहापि जायते ।
कस्तूरी होमतः सम्यक् सहस्रं त्रिशताधिकम् ॥

एकेन दिवसेनैव वश्यास्स्यू राजमंत्रिणः ।
तिल तण्डुल होमेन सहस्रं सप्तवासरम् ॥

सर्वपाप निवृत्तिः स्याद्रोगशान्तिश्च जायते ।
घृतत्रिमधुसंमिश्र शर्करा होमतः शिवे ॥

त्रिशताधिक साहस्रं सप्ताहं साधकोत्तमः ।
वशीकरोति त्रैलोक्यं श्रियमप्यचलां लभेत् ॥

घृतत्रिमधुसंमिश्र पायसं जुहुयाद्यदि ।
त्रिशताधिकसाहस्रं दशाहं कमलेक्षणे ॥ ६०

त्रैलोक्यं स्ववशीकृत्य श्रियमष्टगुणान्विताम् ।
प्राप्नोत्यत्र न सन्देहस्सत्यं सत्यं वरानने ॥

नानाविधान्नहोमेन मासि मासि शतत्रयम् ।
अन्नराशिमवाप्नोति धान्यमक्षयमश्नुते ॥

सोपस्करैश्च कटुकैस्सहस्रं त्रिशताधिकम् ।
हुत्वा सप्ताहमात्रेण रोगजालैस्सुदारुणैः ॥

अपनेतुमशक्यैश्च मन्त्रौषधरसायनैः ।
मुच्यते नाऽत्र सन्देहः क्षयकुष्ठादिकैरपि ॥

जपापुष्पैस्त्रिमध्वक्तैः सप्ताहं जुहुयाद्यदि ।
त्रिशताधिक साहस्रं प्राप्य लक्ष्मीमचञ्चलाम् ॥ ६५

सर्वविद्यानिधिर्भूत्वा कामवत्सुन्दरो भवेत् ।
बकुलस्य हुनेत्पुष्पैस्त्रिसहस्रं शताधिकम् ॥

सौभाग्यं महदासाद्य वृद्धोऽपि तरुणायते ।
दशाङ्गधूप होमेनाप्यसौ सौभाग्यवान् भवेत् ॥

जम्बूफलैस्त्रिमध्वक्तैस्त्रिसहस्रं शताधिकम् ।
चतुर्दिवसहोमेन तरुण्यो रूपगर्विताः ॥

दासीभूता भवन्त्येव राजकन्या अपि ध्रुवम् ।
कूष्माण्डफलहोमेन त्रिसहस्रं शताधिकम् ॥

सप्ताहाद्दैत्यकन्याश्च दासीभूता भवन्ति हि ।
श्रीफलैर्जुहुयादग्नौ पञ्चाहं त्रिमधुप्लुतैः ॥ ७०

त्रिशताधिकसाहस्रं राज्यलक्ष्मीर्महीयसी ।

तन्मन्दिरे भवत्येव धनरत्नौघ सङ्कुला ॥

इक्षुखण्डैश्चतुरहं शताधिकसहस्रकम् ।
हुत्वा त्रिमधुसंमिश्रैः श्रियं साक्षात्प्रपश्यति ॥

अष्टोत्तरशतं नित्यमष्टाविंशतिधाऽपि वा ।
हुत्वा शुद्धेन गव्येन घृतेनैव दिने दिने ॥

विद्यासिद्धिमवाप्नोति श्रेयांसि सुबहून्यपि ।
केवलं घृतहोमेन प्रत्येकं जातवेदसि ॥

समस्ताभीष्टसंसिद्धिं प्राप्नोत्यत्र न संशयः ।
शृणु देवि प्रवक्ष्यामि मानं हवनसिद्धिदम् ॥ ७५

पुष्पं समग्रं जुहुयादुत्पलं कमलं तु वा ।
कुसुम्भानि च पुष्पाणि यथेष्टं हुनेत्प्रिये ॥

शतसंख्यास्तिलाः प्रोक्तास्तण्डुलाश्च तथैव हि ।
लाजा मुष्टि प्रमाणाश्च माषमग्नं घृतं स्मृतम् ॥

चुलुकार्धं क्षीरमन्नं वादरसम्मितम् ।
स्फूलं फलं महेशानि कूष्माण्ड मातुलुङ्गकम् ॥

मनः प्रीतिकरैः खण्डैर्जुहुयान्मृगलोचने ।
रम्भाफलं चतुःखण्डं लघुचेत्खण्डितं न हि ॥

नारिकेलं चतुःखण्डमुक्तं शास्त्रेषु सुन्दरि ।
प्रतिपर्वं हुनेद्दिक्षु खण्डं सकल सिद्धिदम् ॥ ८०

द्राक्षाफलं समग्रं स्यान्नारङ्गं च द्विधा स्मृतम्।
खर्जूरमेकमेकं स्यात्क्रमुकार्धं च गुग्गुलम्॥

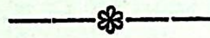
गुञ्जासमं च कर्पूरं कस्तूरी कुङ्कुमं तथा।
मनःप्रियाणि चान्यानि फलानि जुहुयात्प्रिये॥

लाक्षा गुग्गुलसंख्या स्याद्यद्वस्तु सुमनोहरम्।
मनःप्रियाहुतिं कृत्वा होमं कुर्यात्सुलोचने॥

एतदाहुतिमानं ते कथितं सर्वविघ्नहृत्।
येन केनाप्युपायेन स्वाचार्यानुग्रहाच्छिवे।
श्रियं सन्तोषयेन्नित्यं जपहोमार्चनादिभिः॥

इति श्रीमदनुत्तर ब्रह्मतत्त्वरहस्ये दाशरथीये तन्त्रे वेदार्थसंग्रहे सौभाग्य विद्योदये उत्तरभागे चतुर्दशोऽध्यायः॥

अथ पञ्चदशोऽध्यायः ॥

श्रीदक्षिणामूर्तिरुवाच –

शृणु देवि प्रवक्ष्यामि विशेषविधिमुत्तमम् ।
आदौ कुण्डं समुत्पाद्य चतुरश्रसुलक्षणम् ॥

सर्वलक्षणसंयुक्तं शतहोमेऽर्धमस्तकम् ।
सहस्तमात्रं स्याद्द्विसहस्रे द्विहस्तकम् ॥

त्रिहस्तमयुते प्रोक्तं लक्षे हस्तचतुष्टयम् ।
कोटिहोमेऽष्टहस्तं च कृत्वा कुण्डस्य लक्षणम् ॥

शान्तिके चतुरश्रं च वश्ये चैवार्धचन्द्रकम् ।
षट्कोणं स्तंभने प्रोक्तं मारणे तद्वदेव हि ॥

आकर्षणे त्रिकोणं च वृत्तमुच्चाटने तथा ।
नानासिद्धिकरं प्रोक्तं पञ्चकोणं महेश्वरि ॥ ५

उत्तरे शान्तिकर्मस्या द्वारुण्यं स्तंभनं भवेत् ।
मारणे दक्षिणा प्रोक्ता पश्चिमाधिक् सुकर्मणि ॥

दाहकर्मणि चाग्नेयी विद्वेषे नैर्ऋती तथा ।
उच्चाटनं स्याद्वायव्ये ईशान्ये सर्वसिद्धिदम् ॥

विद्यासिद्धिकरं पूर्वदिङ्मुखं होमकर्मणि ।
कृलिकाऽऽकर्षणे प्रोक्ता भरणी मारणे तथा ॥

स्वाती वश्ये तथोच्चाटे ज्येष्ठा' तंभनकर्मणि ।
विद्वेषे शततारा स्यादहिर्बुध्न्यं तु शान्तिदम् ॥

आकर्षणं सोमवारे मारणं मङ्गले तथा ।
बुधे च स्तंभनं कार्यं गुरुवारे च पौष्टिकम् ॥ १०

भार्गवे सर्वसिद्धिः स्याद्रवौ सर्वशुभं भवेत् ।
राजवृक्षस्य समिधो होतव्याः स्तंभने शिवे ॥

महिषीघृतहोमश्च लोकत्रयवशङ्करः ।
दाडिमी समिधो होमे प्रशस्ता मारणादिके ॥

अजाघृतेन होमः स्याज्जगत्त्रितय मोहनः ।
विद्वेषे चैव होतव्या उन्मत्तसमिधस्तथा ॥

अतसीतैल संयुक्ता महाविद्वेष कारकाः ।
सर्वकार्यार्थसिद्धिश्च सर्वविघ्न निवारणम् ॥

गोघृतेनैव हवनादन्वहं गिरिकन्यके ।
भार्गवे वासरे वापि नवम्यां पूर्णिमासु वा ॥ १५

अवश्यं पूजयेद्देवि कन्यकाः सुमनोहराः ।
पञ्चमं वर्षमारभ्य यावद्द्वादशवत्सरम् ॥

अविवाहित कन्यानां पूजनात्सर्वसिद्धयः ।
पूजिता येन त्रैलोक्यं समग्रं तेन पूजितम् ॥

विवाहिता अपि सदा रजोदर्शनवर्जिताः ।
कन्यका इति संप्रोक्ता यावद्द्वादशवत्सरम् ॥

श्रीधिया कन्यकाः पूज्यास्समस्त फलसिद्धये ।
सुवासिन्योऽपि संपूज्या भूषणाच्छादनाशनैः ॥

आचार्यपत्नी संपूज्या साक्षाल्लक्ष्मीधियान्वहम् ।
सैव लक्ष्मीर्जगन्माता सैव गौरी सरस्वती ॥ २०

आचार्यपत्न्यो बह्वयश्चेत्तत्र या पुत्र संयुता ।
सैव साक्षान्महालक्ष्मी धिया पूज्या विभूषणैः ॥

तत्पत्न्योऽपीतरा मातृ सदृशा नात्र संशयः ।
दमनारोपणं वक्ष्ये साधकानां हिताय च ॥

संवत्सरकृता पूजा येन पूर्णा प्रजायते ।
तपोभङ्गाय मदनो मम शैलसुते यदा ॥

यक्ष्मीभूतस्तदा पत्न्यौ रतिः प्रीतिश्च दुःखिते ।
सन्तुष्टमनसा ताभ्यां वरोदत्तो मया प्रिये ॥

तन्त्रेत्रवारि संभूता दमनस्य लताऽद्रिजे ।
तत्सौरभ्य समुद्भूत सौख्यमासीत्सुलोचने ॥ २५

रत्यै प्रीत्यै च तस्मात्तु मदनः प्रकटीकृतः ।
दमनेन तु यो मंत्री वर्षमध्येन पूजयेत् ॥

तस्य सांवत्सरी पूजा मदनाय भविष्यति ।
इति तयोर्वरो दत्तो मयैव सुरवन्दिते ॥

तस्माद्दमनपूजा हि कर्तव्या साधकोत्तमैः ।
श्री श्रीशपूजा निरतैर्गौरीशङ्करपूजकैः ॥

रविपूजा परैश्चापि गणेशार्चनतत्परैः ।
श्रीचक्रपूजानिरतैः शालग्रामार्धकैरपि ॥

लिङ्गार्चनपरैश्चापि वटुकार्चनतत्परैः ।
महेन्द्राद्यष्टदिक्पाल पूजनासक्तमानसैः ॥ ३०

यस्य यत्र भवेत्प्रीतिस्तदर्चन परैरपि ।
वत्सरे वत्सरेऽवश्यं कर्तव्यं दमनार्चनम् ॥

अन्यथा तत्फलं वर्षकृतं कामस्य जायते ।
चैत्रादयस्त्रयो मासाः पक्षौ सितासितौ वरौ ॥

एतेषु पूर्वं पूर्वस्तु कालस्सर्वोत्तमोत्तमः ।
अष्टम्यां च चतुर्दश्यां पौर्णमास्यामथापि वा ॥

पूर्वरात्रौ प्रकुर्वीत सद्योवाधिनिवापनम् ।
स्वयमुत्पाद्यदमनं समूलं पल्लवैर्युतम् ॥

आनीतमथवाऽन्येन मौल्यादाहृतमेव वा ।
वामतः स्थापयेद्देवि सर्वतो भद्रजेऽम्बुजे ॥ ३५

वस्वरे दमनं पात्रं प्रस्थाप्य पूजयेत्सुधीः ।
वाग्भवं भुवनेशानीं श्रियं काममतः पराम् ॥

कामदेवाय हृदयं विषा रुद्रवर्णि ... ।
पूर्वबीजानि चोच्चार्य फरे मात्मनमुच्चरेत् ॥

रत्यै नमश्चाष्टवर्णा रतिं विद्या वराननें ।
प्रीतिं वदेद्रतिस्थाने प्रीतिमन्त्रोष्टवर्णकः ॥

नवप्रकारभिन्नं तद्दमनं पूजयेत्क्रमात् ।
पूर्वोक्तायां दक्षिणस्यां दिशि सिह्मासनोपरि ॥

अस्त्रेण रक्षणं कुर्यात्कवचेन आत्मकुण्ठनम् ।
बद्ध्वा त्रिशूलमुद्रां च दापयेद्दमनोपरि ॥ ४०

श्रीखण्ठ घुसृणेन्द्वाढचैरधिवासं तु कारयेत् ।
प्रथमे दिवसे कुर्यादधिवासनमुत्तमम् ॥

सद्यो दिव्यथ रात्रौ वा वर्षपूजा फलाप्तये ।
प्रातःकाले महापूजां कृत्वाऽयोध्यापुराभिधे ॥

नवकोणं विधायाऽथ सिन्दूरेण महाप्रभम् ।
कलशान्नव संस्थाप्य हेमरत्नादिपूरितान् ॥

एकं वा कलशं नित्यं स्थापयेद्देशिकोत्तमः ।
दक्षिणे मंडलं कृत्वा कुंकुमाद्यैर्विचित्रितम् ॥

अशोकतरुमूलेऽथ त्रिकोणं मण्डलं लिखेत् ।
तन्मध्ये पूजयेत्कामं तरुणं चारुणप्रभम् ॥ ४५

रक्तपल्लवभूषं च वामदक्षिणयोः प्रिये ।
रतिप्रीति विशोभाढ्यं पञ्चबाणधनुर्धरम् ॥

वसन्तसहितं कामं कदम्बवनमध्यगम् ।
पूर्वोक्तमनुना सम्यगर्चयेत्सिद्धिहेतवे ॥

गौरश्यामे रतिप्रीती क्रमेण मणिभूषिते ।
पद्मताम्बूल हस्ते च रक्तवस्त्र विराजिते ॥

दिव्याभरण संयुक्ते दिव्यमाल्य विराजिते ।
वामदक्षिणयोर्ध्यात्वा कामस्य तदनन्तरम् ॥

वसन्तं पूजयेत्पश्चात् कदम्बवनमध्यगम् ।
गौरवर्णं वामहस्ते सुधापूर्णघटान्वितम् ॥ ५०

दक्षहस्तेन वितार्ण नानापुष्पसमुच्चयम् ।
सांगं कामं प्रपूज्याऽथ महात्रिपुरसुन्दरीम् ॥

क्रमं समर्चयेत्सम्यगाचार्यचरणद्वयम् ।
स्वर्णभारसहस्रैश्च दिव्यस्रग्वस्त्रभूषणैः ॥

रत्नैर्मुक्ताफलैर्वित्तैः अर्चयेदिष्टसिद्धये ।
आचार्यः पूज्यते यत्र तत्कर्म सफलं स्मृतम् ॥

आचार्यपूजारहितं निष्फलं नात्र संशयः ।
गुरोरभावे तत्पुत्रं तत्पत्नीं वा समर्चयेत् ॥

आचार्यपौत्रमथवा तद्दौहित्रमथापि वा ।
तेषामभावे तद्भ्रातॄनथवा सम्प्रपूजयेत् ॥ ५५

कन्यका अर्चयेत्पश्चान्मृष्टान्नैश्च सुवासिनीः ।
श्रीविद्यया हुनेदाज्यमथ विंशतमादरात् ॥

ब्रह्मार्पणाहुतिं कृत्वा ब्राह्मणान् भोजयेदथ ।
इत्थं कृत्वा नरः सम्यग्दमनारोपणव्रतम् ॥

वत्सरे वत्सरे सम्यग्जपहोमार्चनादिकम् ।
कृत्वा साङ्गमवाप्नोति फलं नात्र विचारणा ॥

संवत्सरकृता पूजा जपहोमादिकं शिवे ।
अन्यथा मदनायैव कृतं स्यात् गिरिकन्यके ॥

ललिताया महाराज्ञ्याः श्रियो विद्यापहायणः ।
भक्षयेन्नेक्षुखण्डानि न भवेत्स्त्रीषु निष्ठुरः ॥ ६०

न भवेल्लोकविद्वेषी मलिनो न भवेत्क्वचित् ।
नानृतं कस्यचित् ब्रूयाद्विशेषेण गुरोः शिवे ॥

आचार्य निन्दाश्रवणं श्रेयस्कामी परित्यजेत् ।
दरिद्रो वा धनाढ्यो वा मूर्खो वा पण्डितोऽपि वा ॥

आचार्यं एव भगवान् हरिर्ब्रह्मा परःशिवः ।
किमत्र बहुनोक्तेन परमेश्वरमच्युतम् ॥

आचार्यरूपिणं विद्धि सत्यं सत्यं न संशयः ।
भक्तिमान् राजविद्यायां लक्ष्म्यादीनपि सन्मनून् ॥

यथाशक्त्या जपेद्विद्वान् सिद्धिं प्राप्नोत्यनुत्तमाम् ।
माहात्म्यमेतच्छ्रीदेव्याः सागरे चुलुकाम्बुवत् ।
किञ्चिदुक्तं मया देवि किं पुनः श्रोतुमिच्छसि ॥ ६५

इति श्रीमदनुत्तर ब्रह्मतत्वरहस्ये दाशरथीये तन्त्रे
वेदार्थसंग्रहे सौभाग्य विद्योदये उत्तरभागे
पञ्चदशोऽध्यायः ॥

अथ षोडशोऽध्यायः ॥

श्रीदेव्युवाच–

भगवन्दक्षिणामूर्ते सर्वज्ञ करुणानिधे ।
चतुर्लक्ष्मी सेव्यमाना श्रियो विद्यात्वयेरिता ।
लक्ष्म्यादि विद्यारत्नानां विधानं कथय प्रभो ॥

श्रीदक्षिणामूर्तिरुवाच –

श्रीदेवी ललिता सर्वजगत्कारण रूपिणी ।
चतुर्लक्ष्मी सेव्यमाना साक्षात्कामदुघा स्मृता ॥

श्रीविद्या च तथा लक्ष्मीर्महालक्ष्मीस्ततः परम् ।
त्रिशक्तिः सर्वसाम्राज्य लक्ष्मीः परिकीर्तिता ।।

श्रियस्त्रिजगदम्बाया मूलविद्या गरीयसी ।
सिंह्मासनेश्वरी प्रोक्ता सर्वविद्यामयी शुभा ।।

एकाक्षरी महाविद्यां लक्ष्मीमथ वदाम्यहम् ।
वारुणान्तं वह्निसंस्थं वामनेत्र विभूषितम् ।। ५

बिन्दुनादयुतं लक्ष्मीबीजमेतदुदाहृतम् ।
पूर्वसिंहासनेशानि लक्ष्मीरेषा त्रयीमयी ।।

समस्तसंपत्सुखदा विधात्रा पूजिता पुरा ।
ब्रह्मणोऽनुग्रहाद्दक्ष कश्यपाद्याः प्रजेश्वराः ।।

लक्ष्मीमाराध्य लोकानामाधिपत्यं प्रपेदिरे ।
ऋषिर्भृगुर्महायोगी निछृत् छन्द उदाहृतम् ।।

श्रीलक्ष्मीर्देवता प्रोक्ता सर्वसंपत्समृद्धिदा ।
शतुर्ये बीजशक्तीच कीलकं रेफ उच्यते ।।

द्वितीयेन तृतीयेन षष्ठे नार्णेनचैमिति ।
इन्द्रेणचन्द्रकलया विद्यां संभेद्य सुन्दरि ।। १०

षडङ्गानि न्यसेन्मंत्री हृच्छिरश्च शिखां ततः ।

कवचं नेत्रमस्त्र च नमः स्वाहा क्रमेण च ।।

वषट् च वौषडन्तं च फटेभिर्योजयेत्क्रमात् ।
अष्टपत्रं लिखेद्यन्त्रं बहिर्भूबिन्दुमालिखेत् ।।

मध्ये पुष्पं विनिक्षिप्य त्रयीशक्तीः समर्चयेत् ।
विभूतिरुन्नतिः कान्तिः पुष्टिः कीर्तिश्च सन्नतिः ।।

व्युष्टिरुत्कृष्टि ऋद्धी च वसु दिक्षु प्रपूजयेत् ।
मध्ये सिह्मासनं पूज्य सर्वशक्तिमयं प्रिये ।।

ध्यायेत्ततः श्रियं रम्यां सर्वदेव नमस्कृताम् ।
तप्त कार्तस्वराभासां दिव्यरत्न विभूषिताम् ।। १५

आसिच्यमानाममृतैर्मुक्तारत्न द्रवैरपि ।
शुभ्राभ्राभेन युग्मेन मुहुर्मुहुरपि प्रिये ।।

रत्नौघबद्धमकुटां शुद्धक्षौमाङ्ग रागिणीम् ।
पद्माक्षीं पद्मनाभस्य वामाङ्के संस्थितां भजे ।।

एवं ध्यात्वा यजेद्देवीं पद्मयुग्मधरां सदा ।
वरदाभयशोभाढ्यां चतुर्बाहु त्रिलोचनाम् ।।

आवाहनादिमुद्राश्च क्रमेणैव प्रदर्शयेत् ।
उच्चाञ्जलिमधः कुर्यादियमावाहनी भवेत् ।।

इयं तु विपरीता स्यात्तदा वै स्थापनी भवेत् ।
ऊर्ध्वाङ्गुष्ठ मुष्टियुतं सदेयं सन्निधापनी ।। २०

अन्तरङ्गुष्ठ मुष्टिभ्यां तथेयं तन्निरोधनी ।
तर्जनीभ्यां परिभ्राम्य सकलीकरणं भवेत् ॥

अञ्जलिं चार्घ्यवत्कृत्वा परमीकरणं भवेत् ।
परिवृत्य करौ मन्त्री तर्जन्यौ च कनिष्ठिके ॥

मध्यमानामिकायुग्मे स्थापयेत्तु परस्परम् ।
अमृतीकरणं नाम मुद्रेयं धेनुरूपिणी ॥

एतास्साधारणा मुद्रा दर्शयित्वा जपेत्प्रिये ।
गन्धपुष्पादिभिश्चैव सर्वकामार्थ सिद्धये ॥

अग्नीशासुर वायव्य मध्यदिक्ष्वङ्ग पूजनम् ।
बलाका विमला चैव कमला वनमालिका ॥ २५

विभीषिका मालिका च शाङ्करी वसुमालिका ।
पूर्वादि क्रमतो देवि प्रादक्षिण्येन पूजयेत् ॥

इन्द्राग्नि यमरक्षोराड्वरुणानिल संज्ञकान् ।
कुबेरेशान लोकेशा भूमिबिम्बे क्रमाद्यजेत् ॥

ब्रह्मा विष्णुश्च लोकेशा ऊर्ध्वादि क्रमतो यजेत् ।
अर्कलक्षं जपेन्मन्त्रं तद्दशांशेन साधकः ॥

तर्पयेत्पयसा सम्यक् कमलैराज्यलोलितैः ।

हुत्वा द्वादश साहस्रमाचार्यं चरणद्वये ॥

पलमान सुवर्णेन रचितं कमलं शुभम् ।
दत्वा सिद्धिमवाप्नोति लभते सर्वसम्पदः ॥ ३०

चतुर्विंशति साहस्र मथवा साधकोत्तमः ।
निराहारो जपेद्विद्वान् कार्तिकैकादशी दिने ॥

त्रिसहस्रं हुनेदग्नौ पद्मैर्गव्याज्यतोलितैः ।
पलमान सुवर्णं वा धेनुद्वादशकं तु वा ॥

आचार्यं चरणद्वंद्वे प्रदत्वा दक्षिणां शुभाम् ।
लक्ष्मी विद्या महासिद्धि प्राप्नोत्यत्र न संशयः ॥

प्रतिमासं शुक्लपक्षे पञ्चम्यां नियतव्रतः ।
जप्त्वा द्वादश साहस्रं जुहुयात्संस्कृतेऽनले ॥

सुवासिनीस्समभ्यर्च्य पञ्च शैलसुते शिवे ।
वत्सरान्महतीं लक्ष्मीं लभते धनसंकुलाम् ॥ ३५

जप्त्वा द्वादश साहस्रं चतुर्मासं दिने दिने ।
सहस्रपञ्चकं वापि सहस्रत्रितयं तु वा ॥

अष्टोत्तरशतं हुत्वा गव्येनाज्येन साधकः ।
अचलां महतीं लक्ष्मीं धनधान्यादि सङ्कुलाम् ॥

प्राप्नोत्यत्र न सन्देहस्सत्यं सत्यं वदाम्यहम् ।
एकाक्षरात्मिकां लक्ष्मीं जपन्नन्वहमादरात् ॥

राज्यलक्ष्मी मवाप्नोति गुरुभक्तो यदि स्वयम् ।
लक्ष्मी विद्या विधानं ते किञ्चिदेतन्मयेरितम् ॥
महादारिद्र्यशमनं किं पुनः श्रोतुमिच्छसि ।

इति श्रीमदनुत्तर ब्रह्मतत्वरहस्ये दाशरथीये तन्त्रे वेदार्थसंग्रहे सौभाग्य विद्योदये उत्तरभागे षोडशोऽध्यायः ॥

अथ सप्तदशोऽध्यायः ॥

ऋषय ऊचुः—

ऋष्यश्रृङ्ग महाभाग दिव्यज्ञानवतां वर ।
प्रसन्न लक्ष्मी विद्यायाः पार्वत्यै परमेश्वरः ॥

यदाह तद्वयं भूयः श्रोतुमिच्छामहे प्रभो ।
यदाह भगवान् रुद्रो महालक्ष्मीमनोः शुभम् ॥
माहात्म्यं सर्वपापघ्नं तद्भूयः कथयस्व नः ।

श्री ऋष्यश्रृङ्ग उवाच—

लक्ष्मी विद्याविधिं श्रुत्वा गिरिजा तुष्टमानसा ।
दक्षिणामूर्तिमाहेदं वचनं लोकसम्मितम् ॥

श्री देव्युवाच—

देवदेव नमस्तेऽस्तु महेश करुणानिधे ।
माहात्म्यं ललिताम्बाया लक्ष्म्या अपि मया श्रुतम् ॥

महालक्ष्मी महाविद्या विधानं सर्वसिद्धिदम् ।
सुगुप्तमपि मे ब्रूहि कृपया जगतां गुरो ॥ ५

श्रीदक्षिणामूर्तिरुवाच—

सम्यक् पृष्टं महाभागे लोकानामुपकारकम् ।
प्रसन्न लक्ष्मीमाहात्म्यं सद्यः कल्मषनाशनम् ॥

पुरा नारायणेनोक्तं जनकाय महात्मने ।
ततो दाशरथिः प्राह वसिष्ठादिभ्य आदरात् ॥

अहमप्यत्र वक्ष्यामि तुभ्यं राजीवलोचने ।
गुह्याद्गुह्यतमं पुण्यं सारात्सारतरं परम् ॥

प्रसन्नलक्ष्मी माहात्म्य मधुना कथयामि ते ।
त्रयीबीजं श्रिया रुद्धां भुवनेशीमतःपरम् ॥

स्पर्शाद्यं ब्रह्मपूर्वं च महीं रुद्र समन्विताम् ।
स्मरं जठरवर्णं च मुखवृत्तं युतां भुवम् ॥ १०

बलानुजं ततो वायुं रुद्रस्वर समन्वितम् ।
प्रसीदयुगलं भूयः श्रीबीजं भुवनेश्वरीम् ॥

लक्ष्मीपदं पश्चाच्चतुर्थी हृदयान्वितम् ।
सप्तविंशाक्षरी विद्या महालक्ष्म्या इतीरिता ॥

दक्षसिंहासनेशानी विष्णुना पूजिता पुरा ।
गजाश्व मुक्तारत्नौघ वर्षिणी जगदीश्वरी ॥

अयोध्यापुर वैकुण्ठ सर्वसाम्राज्य नायिका ।
महालक्ष्मीरिति ख्याता वेदवेदान्त संस्तुता ॥

प्रसन्नश्रीरिति ख्याता वेदवेदान्दवेदिभिः ।
भक्तानां शंख पद्मादि निधिसंपत्करी शुभा ॥ १५

उपासकानां विप्राणां माहेन्द्र श्रीफलप्रदा ।
अलकापुर साम्राज्य दायिनी धनवर्षिणी ॥

वेदवेदाङ्ग वेदान्त पूर्ववाक् सिद्धिकारिणी ।
सर्वक्षेत्रमयी सर्वयोगशास्त्र स्वरूपिणी ॥

सर्वतीर्थमयी सर्वपातकौघ विघातिनी ।
अनुग्रहाद्भगवतो ब्रह्माद्या देवतागणाः ॥

योगिनः सनकाद्याश्च वसिष्ठाद्या महर्षयः ।
पुरन्दरादयस्सर्वे दिक्पाला अमृताशनाः ॥

वसवोऽष्टौ महाभागा रुद्रा एकादशापि च ।

द्वादशापि तथाऽऽदित्या महालक्ष्मीं हरिप्रियाम् ॥ २०

आराध्याष्टगुणैश्वर्य मवाप्याद्यापि पार्वति ।
जपन्ति नियता नित्यं समस्तफल सिद्धिदाम् ॥

अलकापुर साम्राज्यं महेन्द्रपुर सम्पदम् ।
अणिमादि गुणैश्वर्यं मथ ब्रह्मपदं तु वा ॥

इच्छते यं महालक्ष्मीर्जप्तव्या नियतात्मना ।
न वेदैर्नागमैः शास्त्रै र्नपुराणैस्सुविस्तरैः ॥

ज्ञातुं शक्या महालक्ष्मी राचार्यानुग्रहं विना ।
प्रसन्नलक्ष्मी विद्यां यो दृष्ट्वा पुस्तक संस्थिताम् ॥

जपेत्स योगिनीवृन्दै र्भक्ष्यते मासषट्कतः ।
आचार्यानुग्रहान्नित्यं महालक्ष्मीमिमां जपन् ॥ २५

सम्प्राप्य दिव्यभोगांश्च पुत्रपौत्रवतीमपि ।
समृद्धि महतीं लब्ध्वा वैकुण्ठे वसतिं लभेत् ॥

नाल्पं श्रीकामिभिर्जप्या प्रसन्नश्रीरियं शिवे ।
साम्राज्य लक्ष्मीकामेन भोगमोक्षार्थिना सदा ॥

महालक्ष्मीरियं जप्या महासंपत्समृद्धिदा ।
अचलं महदैश्वर्यं महासिद्धिमचञ्चलाम् ॥

इच्छता सततं जप्या प्रसन्नश्रीरियं शिवे ।
देवाधिपत्यमिन्द्रेण नियन्तृत्वं यमेन च ॥

वरुणेन जलैश्वर्यं वायव्यं वायुना पदम् ।
तेजस्वित्वं सविता च सुधांशुत्वमथेन्दुना ॥ ३०

कोशैश्वर्यं कुबेरेण गुरुणा शक्रगौरवम् ।
अग्निना तापशक्तित्वमोषधीशत्वमिन्दुना ॥

पातालराज्यं नागेन शक्राद्यैर्दिगीश्वरैः ।
लोकैश्वर्यं च संप्राप्तमचलं भयवर्जितम् ॥

देवसेना नियन्तृत्वं प्राप्तमीश्वर सूनुना ।
गणैश्वर्यं गणेशेन नन्दिना शिवतुल्यता ॥

महालक्ष्मी प्रभावेण नान्यथा वीरवन्दिते ।
यत्र यत्र महद्भाग्यं प्राप्तं देवर्षिभिः पुराः ॥

अनुग्रहात्प्रसन्नायाः श्रिय एव न संशयः ।
प्रसन्नलक्ष्मो माहात्म्यं ब्रह्मापि जगतां पतिः ॥ ३५

अहं नारायणोवाऽपि न शक्ता वक्तुमीदृशी ।
यदा दुर्वाससश्शापाच्छक्रोप्यमरनायकः ॥

नष्ट श्रीकोऽभवत्पश्चात्सम्प्राथ्र्याङ्गिरसं गुरुम् ।
तदनुग्रहतः प्राप्य महालक्ष्मीमिमां शिवे ॥

समुद्रमथनोद्भूतां दृष्ट्वा साक्षाच्छ्रियं पराम् ।
अनुत्तम महद्भाग्यं प्राप्तवानमराधिपः ॥

अचल श्रीयुतोभूत्वा तदाऽऽरभ्य शचीपतिः ।
त्रयाणामपि लोकाना माधिपत्यमवाप्तवान् ॥

त्रैलोक्यजयिनं लेभे मत्तमैरावतं गजम् ।
हयरत्नं मनोवेग मुच्चैःश्रवसमाप्तवान् ॥ ४०

राजा वैश्रवणः पूर्वं तपस्तप्त्वा सुदुश्चरम् ।
यक्ष राक्षस राजत्वं प्राप्यालकापुरीं शुभाम् ॥

धिक्कृतो रावणेनाथ पुलस्त्यानुग्रहात्पुनः ।
प्रसन्न श्रीमहाविद्यां जप्तवा हुत्वा ततः परम् ॥

मत्सखित्वमनुप्राप्य धनेशत्व मनुत्तमम् ।
अलकापर साम्राज्यं प्राप्तवान् गिरिकन्यके ॥

राज्यलक्ष्मीरियं विद्या महालक्ष्मीरिति स्मृता ।
प्रसन्न लक्ष्मीर्विख्याता समस्ताभीष्ट सिद्धिदा ॥

न वक्तव्या दुराचार रताय पिशुनाय वा ।
क्रोधिने चातिमूर्खाय लुब्धायानृतवादिने ॥ ४५

निन्दाकर्त्रे पितुर्मातुराचार्ये द्वेषकारिणे ।
वेदनिन्दापरायाऽपि परनिन्दापराय च ॥

पराङ्गना सङ्गरतं परद्रव्येषु लोलुपम् ।
मन्दबुद्धिं जडं मूर्खं दुराचाररतं तथा ॥

वेदबाह्यं दुरात्मानं वेदनिन्दापरायणम् ।
श्रुत्युक्ताचाररहितं शिष्यत्वे परिवर्जयेत् ॥

आचार्यं चरणद्वंद्वे दृढभक्तं जितेन्द्रियम् ।
परद्रव्य परस्त्रीषु पराङ्मुख मतन्द्रितम् ॥

वैदिकाचार निरतं सततं सत्यवादिनम् ।
शान्तं निष्कल्मषं शुद्धं हरिपूजा परायणम् ॥ ५०

संवत्सरत्रयं शिष्यं परीक्ष्य परमेश्वरि ।
दद्यामिमां महालक्ष्मी विद्यां सकल सिद्धिदाम् ॥

पुरा सरस्वती मूर्तिधारिणी वेदमातृका ।
अगस्त्य ब्राह्मणं प्राह प्रसन्नश्रियमिष्टदाम् ॥

तुभ्यं दास्याम्यहं गुप्तां कुरुष्व सततं द्विज ।
असूयकायानृजवे जडायानृतवादिने ॥

न प्रयच्छसि चेत्तुभ्यमस्मि वीर्यवती सदा ।
रक्षणीया त्वया नित्य मदत्वा पापकारिणे ॥

यदिगुप्ता त्वया विद्या महालक्ष्मीरियं द्विज ।
तदा महेन्द्रसदृशं पदं दास्यामि ते द्विज ॥ ५५

सरस्वत्येति गदितं पुरा विप्रोत्तमं प्रति ।
तस्मादेषा महालक्ष्मी नंप्रकाश्यापि कुत्रचित् ॥

महेन्द्र सदृशीं लक्ष्मीमिच्छन् विप्रोऽपि भूतले ।
जपेदिमां महालक्ष्मी माचार्यानुग्रहाच्छिवे ॥

आचार्य चरणद्वंद्व शुश्रूषा नित्यमादरात् ।
सर्वस्वेनापि कर्तव्या भोगमोक्ष फलाप्तये ॥

आचार्यं सन्निधावेव स्थातव्यं नियतात्मभिः ।
पूज्यमाचार्यं पादाब्ज द्वयमेव दिने दिने ॥

आचार्य एव स्तोतव्यो राजविद्वत्सभासु च ।
त्यजेत्स्वपितरं पत्नीं मातरं च सुतामपि ॥ ६०

महालक्ष्मी प्रदाचार्यं देहान्तेऽपि न संत्यजेत् ।
सेव्यमाचार्यं पादाब्ज द्वयमेव दिने दिने ॥

जप्या प्रसन्न श्रीरेव भोग स्वर्गापवर्गदा ।
ब्रह्मानन्द रसावाप्ति मणिमादिगुणं श्रियम् ॥

अवश्य मिच्छता राज्यलक्ष्मो जंप्या दिने दिने ।
एतदेव परं श्रेय एतदेव परं तपः ॥

एतदेव परं तीर्थं एतदेव परं फलम् ।
अयमेव महायाग इयमेव गतिः परा ॥

इति मत्वाऽन्वहं राज्यलक्ष्मी विद्यां जपेच्छुचिः ।
योजनानां सहस्रं वा गत्वाचार्यं द्विजोत्तमम् ॥ ६५

संसेव्य शतवर्षं वा प्राणैरर्थैश्च सुव्रते ।
प्रसन्न कमला विद्यां तदनुग्रहतो जपेत् ॥

कार्तवीर्यश्च सगरो मान्धाता च पुरूरवाः ।
रघुर्दशरथो राजा दुष्यन्तो भरतोऽपि च ॥

स्वायंभुवाद्या मनवस्सार्वभौमा नृपा अपि ।
राज्यलक्ष्मीमिमां जप्त्वा संसेव्याचार्यमादरात् ॥

दुर्लभं देवसंघैश्च संप्राप्ता श्रेय उत्तमम् ।
श्वेत द्वीपाधिपत्वं वा सुवर्णगिरि सम्पदम् ॥

य इच्छेत्तेन राज्यश्रीरेव जप्या दिने दिने ।
ब्रह्मा विष्णु महेशाद्या अपि त्रैलोक्य नायकाः ॥ ७०

प्रसन्न लक्ष्मी माहात्म्यं न हि वर्णयितुं क्षमाः ।
नास्ति शक्तिर्महर्षीणा मस्या माहात्म्यवर्णने ॥

मन्द प्रज्ञावतां भूमौ मनुजानां तु का कथा ।
प्रसन्न लक्ष्मी विद्येयं निमिवंश समुद्भवैः ॥

गौतमानुग्रहाज्जप्ता सर्वे मुक्तास्ततोऽभवन् ।
प्रसन्न लक्ष्मी स्तद्वंशे जनकस्याभवत्सुता ॥

तदाप्रभृति सर्वे ते भूपा वंशसमुद्भवाः ।
जनका इति विख्याता मुक्ता जीवन्त एव ते ।

इयमेव परागौरी हिमवतस्सुता शिवा ।
इयमेव महावाणी सावित्री च सरस्वती ॥ ७५

वेदा अपि च वेदान्ता मम वक्त्र समुद्भवाः ।
अतः परं समुद्भूतं पुराणं च्र महत्तरम् ॥

धर्मशास्त्राणि सर्वाणि मुनिभिः कीर्तितान्यपि ।
एतत्समाऽधिका विद्या न दृष्टा कुत्रचित् श्रुता ॥

भ्रमन्ति मुनयोऽपीह महादारिद्रच दुखिताः ।
राज्यलक्ष्मीं न लब्धास्ते भोगस्वर्गापवर्गदाम् ॥

इयं कामदुधा नृणां सर्वकामफलप्रदा ।
इयं कल्पलता साक्षान्मनः संकल्प सिद्धिदा ॥

चिन्तारत्नमियं साक्षाच्चिन्तितार्थ फलप्रदा ।
ये सिद्धा मुनयोऽपीह दिव्यभोग समन्विताः ॥ ८०

जानीहि तान्महालक्ष्मी विद्यासक्तान् दिने दिने ।
वाचः पदानि चत्वारि पराख्यं प्रथमं पदम् ॥

पश्यन्त्याख्यं द्वितीयं स्यात्तृतीयं मध्यमाभिधम् ।
जानातीश्वर एवैतत्सरस्वत्याः पदत्रयम् ॥

महर्षयोऽपि जानन्ति भगवत्कृपयाऽन्विताः ।

वैखरी नामकं पश्चाच्चतुर्थं वाङ्मदं विदुः ॥

वाचः पदानि चत्वारि ब्रह्मविष्णुमहेश्वराः ।
महर्षयोऽपि जानन्ति तपसा दग्ध किल्बिषाः ॥ ८५

चतुर्थं वैखरीरूपं मया यत्पदमीरितम् ।
प्रसिद्ध मेतदेवात्र भूतले गिरिकन्यके ॥

मानुषेषु प्रसिद्धं च पक्षिष्वपि पशुष्वपि ।
पिपीलिकासु नागेषु सर्वेषु च मृगेषु च ॥

आचार्यानुग्रहाद्राज्यलक्ष्मी विद्याजपात्सदा ।
विद्याजालमिदं सर्वं निर्गच्छत्यस्यवक्त्रतः ॥

किमत्र बहुनोक्तेन राज्यलक्ष्मी महामनोः
अधिकं सदृशंवाऽपि वस्तु विद्यात्मकं न हि ॥

महानुभावा मुनयः पुरातनाः
प्रसन्नलक्ष्मीं सकलार्थदात्रीम् ।
उपास्य धर्मं धनभोग मोक्षा-
नवापु रुत्कृष्ट पदं च देवि ॥ ९०

इति श्रीमदनुत्तर ब्रह्मतत्वरहस्ये दाशरथीये तन्त्रे
वेदार्थसंग्रहे सौभाग्य विद्योदये उत्तरभागे
सप्तदशोऽध्यायः ॥

अथ अष्टादशोऽध्यायः ॥

श्रीदक्षिणामूर्तिरुवाच –

शृणु देवि प्रवक्ष्यामि राज्यलक्ष्मी महामनोः ।
अनुष्ठानविधिं सम्यग्यत्कृत्वा सिद्धिमाप्नुयात् ॥

ऋषिर्ब्रह्मा समुद्दिष्टो दक्षो वाऽथ प्रजापतिः ।
गायत्रं छन्द इत्युक्तं समस्तजगदम्बिका ॥

जगत्त्रितय साम्राज्य महासिंहासनेश्वरी ।
महालक्ष्मीर्जगन्माता देवता कथिता शिवे ॥

श्रीरुद्धा भुवनेशानी बीजमत्र समीरितम् ।
हृदेव शक्तिरुद्दिष्टा विनियोगस्त्वभीष्टदः ॥

कमले हृदयं प्रोक्तं शिरः स्यात्कमलालये ।
शिखा प्रसीदते नैव कवचं त्रिभिरक्षरैः ॥ ५

नेत्रमस्त्रं च शेषेण श्रीबीजपुटितं पृथक् ।
माणिक्यप्रतिमप्रभां हिमनिभैस्तुङ्गैश्चतुर्भिगंजै ॥

हंस्तग्राहित रत्नकुम्भसलिलं रासिच्यमानां सदा ।
हस्ताब्जैर्वरदानमंबुजयुगाभीतिं दधानां हरेः ॥

कान्ता कांक्षित पारिजातलतिकां वन्दे सरोजाननाम् ।
सुधाम्भोनिधिमध्यस्थ मुद्यावन मद्भुतम् ॥

पुन्नागपाटलाशोक चम्पकैरुपशोभितम् ।
मन्दवायु समुद्भूत पुष्पपंक्ति विराजितम् ॥

समेरुमाधवी बिल्व देवदारु लवङ्गकैः ।
सन्तानपारिजाताद्यैः पुष्पितैः कल्पभूषणैः ॥ १०

मातुलिङ्गैः कर्णिकारै श्चन्दनैर्वञ्जुलैरपि ।
अङ्कोल दाडिमी पूगैर्द्रुमैः कुरवकैरपि ॥

सर्वर्तुपुष्पसहितैर्नमद्भिः सुविराजितम् ।
तन्मध्ये पङ्कजैरम्यैः कुमुदोत्पलराशिभिः ॥

सुगन्धिभिश्च कल्हारैः फुल्लैः कुवलयैरपि ।
भ्रमरैर्हंस कारण्ड चक्रवाकादिभिर्वृते ॥

तन्मध्ये पुलिने रम्ये महासरसि शोभिते ।
सर्वतः पारिजाताद्यैश्शोभितं रत्नमण्डपम् ॥

चतुर्द्वारयुतं दिव्यहेमप्राकार शोभितम् ।
उद्यदर्कसहस्राभं भास्वरं चन्द्रशीतलम् ॥ १५

दिव्यरत्न समायुक्त कवाटाष्टकशोभितम् ।
दिव्यमाणिक्य सहित तुङ्गगोपुर संवृतम् ॥

हेमदण्ड शिलालम्बि द्विजपंक्ति परिष्कृतम् ।
नवरत्न समायुक्त स्तम्भपंक्ति विचित्रितम् ॥

दिव्यसाहस्र संशोभि दीपस्तंभ विराजितम् ।
तप्तहाटक संशोभि वातायन समन्वितम् ।

विचित्रांशुक सम्बद्धं काञ्चनैरपि कोटिशः ।
सुवर्ण किङ्किणी युक्तं रत्नमण्डप मुज्ज्वलम् ॥

मालती केतकी जाती चम्पकोत्पलकेसरैः ।
तुलसी मल्लिकावासी नन्द्यावर्त कदम्बकैः ॥ २०

दिव्यै रत्नैः पुष्पगणै रलङ्कृत महीतलम् ।
काश्मीरमृगनाभिभ्यां कस्तूर्या च तमालकैः ॥

चन्दनागरुकर्पूरै रामोदित दिगन्तरम् ।
इत्थं संचिन्त्य मनसा रत्नमण्डप मुज्ज्वलम् ॥

तन्मण्डपस्य मध्यस्थं पारिजातं सुरद्रुमम् ।
तदधो नवमाणिक्य सिंह्मासन मनुत्तमम् ॥

तत्रासीनं जगन्नाथं कालनीलाम्बुद प्रभम् ।
कामकोटि प्रतीकाशं पीताम्बर युगावृतम् ॥

पद्मराग महारत्न वज्रमाणिक्य बिन्दुभिः ।
खचितं तप्तसौवर्णं बिभ्राणं कुण्डलद्वयम् ॥ २५

किरीट हारकेयूर कटकादि विभूषितम् ।
कौस्तुभोद्भासितोरस्कं तुलसीवनमालयम् ॥

शोभितं पारिजातादि पुष्पमाल्य विराजितम् ।
प्रसन्नवदनं शान्तं राजीवायत लोचनम् ॥

शङ्खचक्राभयवरधरं योगि निषेवितम् ।
दिव्यमाणिक्य संबद्ध हेमकाञ्ची विराजितम् ॥

प्राचीनानामपि गिरामगोचर मनूपमम् ।
वन्दितं देवता वृन्दैस्संतुतं परमर्षिभिः ॥

नारायणं परानन्द सत्यचिद्घनमच्युतम् ।
तद्वामाङ्के महालक्ष्मीं बालार्क शतसन्निभाम् ॥ ३०

दाठिमी कुसुम प्रख्यां जपापुष्प समप्रभाम् ।
तप्त जाम्बूनद निभां विद्युत्साहस्र सन्निभाम् ॥

शिञ्जन्नूपुर संशोभि पादकम्पन मण्डिताम् ।
लाक्तालक पदाम्भोजाङ्गुलीयक विराजिताम् ॥

स्थलारविन्दप्रतिम पदाब्जयुगशोभिताम् ।
ब्रह्मरुद्रमहेन्द्रादि मौलिमाणिक्य कान्तिभिः ॥

विराजित पदाम्भोजां भक्तार्तिहरणोद्यताम् ।
कदली ललितस्तम्भ सदृशोरु द्वयान्विताम् ॥

सुवर्ण बिन्दुसहित तप्तकार्तस्वरप्रभाम् ।
दधानामम्बरं पीतं मुक्तारत्न विराजितम् ॥ ३५

विश्वहार्यं सुमृदु जपाकुसुम सन्निभम् ।
रत्नकाञ्चन संबद्ध काञ्चीदाम विराजिताम् ॥

तनुमध्यां पृथुश्रोणीं निम्ननाभि समन्विताम् ।
स्वर्णकुम्भोपमप्रख्य पीनोत्तुङ्ग समन्विताम् ॥

विशालोरस्स्थलां राजत्कौस्तुभेन विराजिताम् ।
कस्तूरी कुङ्कुमयुत दिव्यचन्दन चर्चिताम् ॥

रत्नमुक्ताफलोपेत स्वर्णचिन्ताक शोभिताम् ।
महापदकसम्युक्तां पदकेन विभूषिताम् ॥

मुक्तावलीसमायुक्तामेकावली विराजिताम् ।
दिव्यरत्नसमायुक्त काञ्चनाङ्गुलि मुद्रिकाम् ॥ ४०

स्वर्णकेयूर सहितां वलयावलिशोभिताम् ।
सौवर्णकङ्कणलसत्कराम्बुज विराजिताम् ॥

प्रथमाभरणोपेत कम्बुग्रीव विराजिताम् ।
मुक्तांकाञ्चनसंन्नद्ध कञ्चुकेन विभूषिताम् ॥

स्मितवक्त्रां विशालाक्षीं पक्वबिम्बफलाधराम् ।
वज्रबिन्दुसमप्रख्य दन्तपङ्क्ति विभूषिताम् ॥

वाणीविलासनिलय रक्तजिह्वाग्रशोभिताम् ।
मुक्तारत्नसमाबद्ध नासिकाभरणान्विताम् ॥

तप्तसौवर्णताटङ्कवालीयुगल शोभिताम् ।
राजत्सौवर्णकुसुमकर्णां पङ्कजलोचनाम् ॥ ४५

कामकोदण्डसौन्दर्य निर्जितभ्रूलतायुताम् ।
ललाटपट्ट संराजत्संलग्न तिलकाङ्किताम् ॥

जातीचम्पक पुन्नाग पुष्पमाल्य विभूषिताम् ।
नीलभ्रमर सङ्काश केशपाश विभूषिताम् ॥

नवमाणिक्य संबन्द किरीटावृत मस्तकाम् ।
पद्मगर्भप्रभां पद्मं स्वर्णरत्न प्रपूरितम् ॥

बिभ्रतीं वसुपात्रं च मुक्तारत्नमयीं स्रजम् ।
जगत्सम्मोहनकरीं जगत्त्रय वशङ्करीम् ॥

अकलङ्कशरत्पूर्णचन्द्र बिम्ब समाननाम् ।
सर्वविद्यामयीं सर्वमहर्षिगणवन्दिताम् ॥ ५०

वाणी गौरीन्द्र पत्न्यादि सेवितां पार्श्वयोर्द्वयोः ।
अरुन्धत्यनसूयादि सतीभिः परिवेष्टिताम् ॥

सुवर्ण स्राविणा मूर्ध्नि श्वेतच्छत्रेण शोभिताम् ।
अथ चामरहस्ताभ्यां सखीभ्यां परिवेष्टिताम् ॥

शक्रादिमौलि माणिक्य विराजित पदाम्बुजाम् ।
सर्वयोगिजनस्तुत्यां ब्रह्मर्षिगण सेविताम् ॥

देवतावृन्द संसेव्यां महासिद्धौघ वन्दिताम् ।
जगत्त्रितय संपत्ति हेतुभूतां सनातनीम् ।

त्रैलोक्याकर्षणकरीं त्रैलोक्यह्लाद कारिणीम् ।
त्रैलोक्य रञ्जनकरीं जगन्मोहन विग्रहाम् ॥ ५५

अणिमादि गुणाधारां सर्वसाम्राज्य सिद्धिदाम् ।
दिव्यालङ्कार सुभगां दिव्यस्रग्वस्त्रशोभिताम् ॥

दिव्यचन्दनलिप्ताङ्गीं दिव्यकन्या परिष्टुताम् ।
नारायणाङ्कनिलयां नारायण मनोहराम् ॥

त्रिलोचनां चतुर्हस्तां सुप्रसन्नाननाम्बुजाम् ।
जगत्त्रितय साम्राज्य महासिंहासनेश्वरीम् ॥

महालक्ष्मीमहं नित्यं भजाम्यखिल सिद्धिदाम् ।
इत्थं ध्यायेन्महालक्ष्मीं त्रयीरूपां हरिप्रियाम् ॥

यद्वा मूलादिरन्ध्रान्तं बालार्कायुत सन्निभाम् ।
ज्वलन्तीं संविदं ध्यायेत्तेजोरूपां सनातनीम् ॥ ६०

निर्गुणां सगुणां वापि महालक्ष्मीं हरिप्रियाम् ।
ध्यात्वा हृत्पद्मनिलयां विद्यां श्रीहृदयाभिधाम् ॥

जप्त्वा नित्यं विशुद्धात्मा संपदामाश्रयो भवेत् ।
आचार्यं पत्नीमथवा यदि शिष्यो जितेन्द्रियः ॥

महालक्ष्मीं त्रयीरूपां दिव्यालङ्कार शोभिताम् ।
दिव्य चन्दनलिप्ताङ्गीं दिव्यस्त्रग्वस्त्रशोभिताम् ॥

ध्यात्वा नारायणधिया ध्यायेदाचार्यमच्युतम् ।
आचार्यपत्नी ध्यानेन महालक्ष्मीधियाऽन्वहम् ॥

समस्ताभीष्ट फलदा भवत्यस्य हरिप्रिया ।
अनेनैव प्रमाणेन गुरुपत्नीं त्रयीमयीम् ॥ ६५

महालक्ष्मीं विजानीहि मा कुरुष्वाऽत्र संशयम् ।
तस्मादवश्यमाचार्यपत्नी सन्ततमादरात् ॥

महालक्ष्मी धियाऽभ्यर्च्य भूषणाच्छादनाशनैः ।
शुभव्रतेषु सर्वेषु पुण्यपर्वसु साधकैः ॥

आचार्यपत्नीमभ्यर्च्य भूषणाच्छादनाशनैः ।
पश्यत्येव श्रियं साक्षाच्चतुर्भ्यमिव साधकः ॥

ताटङ्काभरणद्वन्द्वं वालीयुगलमुत्तमम् ।
अथ सौवर्णचिन्ताकं नासिकाभरणं शुभम् ॥

अङ्गुलीयक मुख्यानि दिव्यान्यान्याभरणानि च ।
मृदुवस्त्रयुगं श्लक्ष्णं प्रतिमासं हिमाद्रिजे ॥ ७०

दत्वा प्राप्नोति महतीं सिद्धिं चामरदुर्लभाम् ।
यत्र कुत्रापि सम्पाद्य वत्सरे वत्सरेऽपि वा ॥

आचार्यपत्न्यै श्रीबुद्ध्या प्रदत्वाऽऽकल्पसंचयम् ।
पश्यत्येव स्वचक्षुर्भ्यां महालक्ष्मीं हरिप्रियाम् ॥

आचार्यपत्न्यो बह्व्यश्चेत्पुत्रिणी तत्र या भवेत्तु ।
सैव साक्षान्महालक्ष्मीर्मा कुरुष्वात्र संशयम् ॥

अन्या आचार्यपत्न्यश्च विज्ञेया मातृसन्निभाः ।
यदि भर्त्रा विरहिता गुरुपत्नी हिमाद्रिजे ।

बहुदूरस्थितावापि मायायास्सन्निधौ शिवे ।
समर्प्याभरणादीनि तदात्मजकरेऽर्पयेत् ॥ ७५

आचार्यपुत्र पत्न्यै वा प्रदद्यात्साधकोत्तमः ।
अकलङ्केन मनसा विवाहाद्युत्सवेष्वपि ॥

आचार्यपत्नीमभ्यर्च्य पुरतो भूषणादिभिः ।
आचार्यमपि सम्पूज्य ततः कुर्यान्महोत्सवम् ॥

इत्थं ध्यात्वा महालक्ष्मीं विद्यां श्रीहृदयाभिधाम् ।
जप्त्वा पञ्चशतं नित्यं चतुश्शतमथापि वा ॥

त्रिशतं वा जपं कृत्वा घृतं हुत्वा दिने दिने ।
शुभान्येव लभेन्नित्यं सर्वापद्भ्यो विमुच्यते ॥

समस्तदुरितौघास्तं न स्पृशन्ति कदाचन ।
अलक्ष्मीः कलहाधारा तद्गेहे न वसेत्क्वचित् ॥ ८०

तद्गृहे पशुवृद्धिः स्याद्धनवृद्धिर्दिने दिने ।
प्रत्यहंधान्यवृद्धिः स्याच्छ्रेयोवृद्धिश्च सन्ततम् ॥

मुक्तारत्नौघ संकीर्णा धनधान्य समाकुला ।
गजाश्व संकुला दासीदाससंध समाकुला ॥

अचलातद्गृहे लक्ष्मीस्तिष्ठत्याचन्द्रतारकम् ।
तदत्वय समुद्भूता अपि लक्ष्मी समन्विताः ॥

श्रेयोराशि समाकीर्णा आयुरारोग्य संयुताः ।
सम्पदामाश्रया देवि भवन्त्याचन्द्रतारकम् ॥

स यत्र वर्तते देवि क्षेत्रे वालयेऽपि वा ।
तत्कोल्लापुरमेवोक्तं लक्ष्मीक्षेत्रमभीष्टदम् ॥ ८५

इहा मुत्राऽपि लक्ष्मीवान्निर्गुणोऽपि गुणान्वितः ।
अवाप्नोत्यक्षयान्भोगान्दिव्यानपि मानुषान् ॥

तद्वंश्यानामपि शिवे भवेन्मुक्तिस्सनातनी ।
ध्यानसूक्तमिदं लक्ष्म्या उक्तं सकलसिद्धिदम् ॥
सर्वदुःखहरं धन्यं पूजनं चाऽथ वक्ष्यते ॥

इति श्रीमदनुत्तर ब्रह्मतत्वरहस्ये दाशरथीये तन्त्रे
वेदार्थसंग्रहे सौभाग्य विद्योदये उत्तरभागे
अष्टादशोऽध्यायः ॥

अथैकोनविंशोऽध्यायः ॥

श्रीदक्षिणामूर्तिरुवाच –

श्रृणु देवि प्रवक्ष्यामि श्रियोऽर्चनविधिं परम् ।
यत्कृत्वा मन्दभाग्योऽपि भाग्यवानिह जायते ॥

ब्राह्मे मुहूर्तं उत्थाय साधकः शयने स्थितः ।
आचार्यचरणांभोज द्वितयं सर्वसिद्धिदम् ॥

कृताञ्जलिपुटो ब्रह्मरंध्रे द्वादशधा नमेत् ।
आचार्यं पादुका विद्यां दश द्वादशधाऽपि वा ॥

स्मृत्वा स्वगुरु पादाब्जद्वितयं स्वर्णनिर्मितम् ।
राजतं वा स्वचक्षुभ्यां दृष्ट्वा नत्वा च सादरम् ॥

तुलसीं वा नदीं वाऽपि पश्यन्विष्णुपरायणः ।
आचार्यवदनं दृष्ट्वा पूर्वमाचार्य पादयोः ॥ ५

नमेदाचार्यं सान्निध्ये शौचं कुर्याच्च तत्परम् ।
स्नात्वा सन्ध्यामुपास्याऽथ प्रजप्त्वा वेदमातरम् ॥

सवितारमुपस्थाय श्रीमदष्टार्णमादरात् ।
यथा शक्त्या प्रजप्त्वाऽथ विद्यां श्रीहृदयाभिधाम् ॥

जप्त्वा पञ्चशतं नित्यं चतुःशतमथापि वा ।
प्रसन्नलक्ष्मीस्तोत्रेण स्तुत्वा श्रीहृदयेन वा ॥

प्रसन्नलक्ष्मीहृदयं कोल्लाष्टकमुदीरितम् ।
अगस्त्येन पुरा गौरि रम्ये कोल्लापुरे शुभे ॥

आथर्वणं महद्गुह्यं लक्ष्मीहृदयमिष्टदम् ।
भार्गवेण पुरा दृष्टं मन्त्ररूपं वरानने ॥ १०

नित्यहोमं समाप्याऽथ ज्वलिते जातवेदसि ।
अष्टाविंशतिधा हुत्वा लक्ष्मीहृदय विद्यया ॥

यागागारं प्रविश्याऽथ स्मृत्वाऽऽचार्यपदद्वयम् ।
आचार्यपादुकापूजां कृत्वा सर्वोपचारकैः ॥

क्षीरं वा शर्करामाज्यं दत्त्वा नैवेद्यमादरात् ।
यथाशक्ति धनं नित्यं निष्कं निष्कार्धमेव वा ॥

तदर्धं वा तदर्धं वा चिह्नकं वा तदर्धकम् ।
तदर्धं वार्पयेद्धीमा नाचार्यं चरणद्वये ॥

राजतं वा यथाशक्त्या ताम्रं ताम्बूलमेव वा ।
आचार्यं चरणद्वंद्व सन्निधौ प्रसमर्प्य च ॥ १५

उद्वास्याथ महालक्ष्मीं चक्रे संपूजयेत्सुधीः ।
या पूर्वमुक्ता साम्राज्ञी श्रीविद्या लोकनायिका ॥

यदुक्तं तन्महच्चक्रमयोध्या नगराभिधम् ।
ब्रह्मानन्द सुधावापिकतां सकलसिद्धिदम् ॥

समतस्तदुरित ध्वंसि सर्वपुण्यफलप्रदम् ।
जगदाकर्षणकरं जगत्त्रयवशङ्करम् ॥

अणिमादि गुणावाप्तिकरं त्रैलोक्यमोहनम् ।
सर्वसम्पदधिष्ठानं सर्वविद्यावशङ्करम् ॥

पुत्रप्रपौत्र तत्पौत्राद्यभिवृद्धिकरं सदा ।
पादुकाञ्जन खड्गादि सिद्धिकरं परम् ॥ २०

समस्तोपद्रवहरं समस्तभय नाशनम् ।
समस्तविघ्न शमनं सर्वकल्याण सिद्धिदम् ॥

सर्वाशुभहरं पुंसां समस्ताघ विभेदनम् ।
सर्वसौभाग्य जयदं सर्वशत्रु विमर्दनम् ॥

अपमृत्यु प्रशमनं कान्तिमेधाभिवर्द्धनन् ।
महारहस्यं लोकेषु दीर्घायुष्य फलप्रदम् ॥

आरोग्यजननं पुंसां रोगशोकनिवारणम् ।
समस्तैश्वर्यं फलदं सर्वकामफलप्रदम् ॥

श्रीचक्रं तन्महत्समर्चयित्वा दिने दिने ।
समस्तदेवताचार्यास्साङ्गं फलमवाप्नुयात् ॥ २५

सर्वविद्यामयं यस्माच्छ्रीचक्रं सर्वसिद्धिदम् ।
श्रीचक्रसन्निधौ सर्वविद्या सिद्धिः प्रजायते ॥

मध्यप्रपूजनं वाऽपि कृत्वा सन्ततमादरात् ।
त्रिशतं ललितां जप्त्वा श्रीदेवीं सर्वसिद्धिदाम् ॥

लक्ष्मीहृदयविद्यां च जप्त्वा पञ्चशतं शुचिः ।
जरामरण निर्मुक्तो दीर्घमायुष्यमुत्तमम् ॥

अणिमादि गुणैश्वर्यं धनसंपत्तिमक्षयाम् ।
सौभाग्यं कामसदृशं पुत्रपौत्रादिसम्पदम् ॥

दिव्यानपि महाभोगा निहाप्यासाद्य साधकः ।
लक्ष्मीपतिप्रसादेन कुलसाहस्र संयुतः ॥ ३०

अयोध्यानगरे तिष्ठत्यन्ते नात्र विचारणा ।
श्रीपीठ पूजया ब्रह्म नारायण महेश्वराः ॥

शक्राद्या अष्ट दिक्पालास्तं च लक्ष्मीः सरस्वती ।
मातरं चण्डिकाद्याश्च भास्कराद्या नवग्रहाः ॥

पूजिता अपि सन्तुष्टा भवन्त्यस्य फलप्रदाः ।
अयोध्यापुरनामेदं श्रीदेवीचक्रमुत्तमम् ॥

येन सम्पूज्यते नित्यं त्रैलोक्यं येन पूजितम् ।
श्रीदेवी जगतां धात्री त्रयीरूपास्त्र सुन्दरी ॥

पूज्यते सततं येन स सर्वज्ञो जगत्पतिः ।
लक्ष्मीं प्रसन्न लक्ष्मीं वा त्रिशक्त्याख्यासमेतेन्दिराम् ॥ ३५

साम्राज्यलक्ष्मीमथवा पूजयित्वा दिने दिने ।
सिद्धिं प्राप्नोति महतीं योगिनामपि दुर्लभाम् ॥

लक्ष्मीनारायणावत्र साङ्गावरण संयुतौ ।
पूजनीयौ विशेषेण कल्याणार्थिभिरादरात् ॥

भवानी शङ्करौ यद्वा साङ्गावरणसंयुतौ ।
पूजितौ सर्वफलदौ भवेतां नाऽत्र संशयः ॥

महालक्ष्मीं समभ्यर्च्य प्रत्येकमथवा शिवे ।
श्रीपीठेऽत्र महद्भाग्यं प्राप्नोत्यमरदुर्लभम् ॥

अथाशक्तो महालक्ष्मीं पीठेऽन्यत्राथवार्चयेत् ।
तत्पीठमपि वक्ष्यामि शृणुष्वैकाग्रमानसा ॥

त्रिकोणमथ षट्कोणं द्वादशारमतः परम् ।
वृत्तं च षोडशदलं भूपुर द्वितयान्वितम् ॥ ४०

प्रणवं विलिखेन्मध्ये साध्यकर्मविदर्भितम् ।
कोणत्रयेऽथ श्रीबीजं शक्ति च भुवनेश्वरीम् ॥

षडङ्गान्याग्निकोणादि कोणषट्के क्रमाल्लिखेत् ।
द्वादशार्णं महालक्ष्म्या द्वादशारे लिखेदथ ॥

षोडशस्वर संयुक्तं कुर्यादिषोडश पत्रकम् ।
स्वरितायां मन्त्रवर्णैः भूपुरं वेष्टयेद्बुधः ॥

द्वितीयमपि भूगेहं तथैव परिवेष्टयेत् ।
भूपुरद्वयकोणेषु ह्क्षौ लेख्यौ प्रयत्नतः ॥

उक्तमेतन्महालक्ष्म्या यन्त्रं दुरितभेदनम् ।
समस्तैश्वर्यं फलदं सर्वदारिद्र्यभेदनम् ॥ ४५

सर्वदुःखप्रशमनं समस्तशुभसिद्धिदम् ।
बहुनाऽत्र किमुक्तेन परमस्मान्न विद्यते ॥

अत्र मूर्ति समावाह्य श्रियो हृदयविद्यया ।
कल्पयेदुपचारांश्च रत्नसिंह्मासनादिकान् ॥

अर्चयेद्दक्षिणे पार्श्वे श्रियः शङ्करनन्दनम् ।
गणाधिपं महात्मानं सिद्धिलक्ष्मी समन्वितम् ॥

अग्रतः पुष्पधन्वानं रतिदेव्या समन्वितम् ।
पुष्पाञ्जलिकरे कामं यजेत्पर्वतकन्यके ॥

अङ्गानि पूर्वमुक्तेषु स्थानेषु विधिवद्यजेत् ।
धरा च श्री सरस्वत्यौ दुर्गा च रतिरप्यथ ॥ ५०

गायत्री देव्युषा चेति पद्महस्ताः शुभूषणाः ।
पादप्रक्षालनोद्युक्ते जह्नुसूर्यसुते पुरः ।

अर्चयित्वा शंखपद्मौ निधी च धृतचामरौ ।
अभ्यर्च्य पार्श्वयुगले वरुणं यादसां पतिम् ॥

पश्चाद्भागे स्वर्णदण्डयुतछत्रधरं यजेत् ।
सम्पूज्य मेषराश्यादीनर्चयित्वा ततः परम् ॥

अर्कमिन्दुं कुजं सौम्यं जीवं भार्गवमप्यथ ।
शनिं राहुं च केतुं च यजेदेतान्नवग्रहान् ॥

अर्चयेद्दिग्गजान् दिक्षु चतुर्दन्त विभूषितान् ।
ऐरावतं पुण्डरीकं वामनं कुमुदाञ्जनौ ॥ ५५

पुष्पदन्तं सार्वभौमं सुप्रतीकमिति क्रमात् ।
महेन्द्राद्यष्ट दिक्पालानष्ट दिक्ष्वथ पूजयेत् ॥

ब्राह्मणमूर्ध्वदिग्भागे यजेद्विष्णुमधोऽपि च ।
वज्रशक्त्याद्यायुधानि दशदिक्ष्वथ पूजयेत् ॥

इत्थमावरणैरेतां महालक्ष्मीं हरिप्रियाम् ।
अभ्यर्च्य धूपदीपाद्यै रथ नीराजनादिभिः ॥

संप्राप्नोति महद्भाग्यं शाश्वतं नात्र संशयः ।
कल्पयित्वाऽथवामूर्ति लक्ष्मी हृदय विद्यया ॥

दत्वा सिंह्यासनादीनि समभ्यर्च्याथ विद्यया ।
अष्टाविंशतिधा पश्चात्कुर्यादाचरणार्चनम् ॥ ६०

श्रीधरं च हृषीकेशं वैकुण्ठं विश्वरूपकम् ।
वासुदेवं सङ्कर्षणं प्रद्युम्नमनिरुद्धकम् ॥

पत्रमूलेषु सम्पूज्य दलमध्ये ततः परम् ।
गायत्रीं पार्वतीं चान्द्री मीश्वरीं कर्मकारिकाः ॥

तदग्रेप्यर्चयेद्वार्णान् महालक्ष्म्याः क्रमादमून् ।
अनुरागं विसंवादं विजयं वल्लभं मदम् ॥

पोषं बलं च तेजश्च महेन्द्रादि दिगीश्वरान् ।
दिक्ष्वभ्यर्च्य तदस्त्राणि बाह्यदिक्षु समर्चयेत् ॥

अनेन विधिना देवीं महालक्ष्मीं यजन्ति ये ।
एतेषु निवसेल्लक्ष्मी रस्मरन्तीं निजालयम् ॥ ६५

येन केनाऽपि विधिना प्रत्यहं साधकोत्तमः ।
प्रसन्नलक्ष्मीमभ्यर्च्य निधिस्सकल सम्पदाम् ॥

भूत्वा सकल विद्यानामाश्रयो दुर्लभानपि ।
भुक्त्वेह सकलान्भोगानन्ते यातिपरं पदम् ॥

अथवान्यन्महद्गुह्यमर्चनं शृणु वल्लभे ।
अष्टाविंशाक्षरी याद्या लक्ष्मीनारायणी शुभा ॥

समस्तवेद तन्त्रेषु गुप्त्वा तत्वार्थवेदिभिः ।
कथिता या महालक्ष्मीं महानारायणी शिवे ॥

तां त्रिवारं समुच्चार्य लक्ष्मीमेतां समुच्चरन् ।
सालग्राम शिलायुक्ते श्रीचक्रे सुमनोहरे ॥ ७०

श्रीश्रीपती समावाह्य द्वादशाक्षरविद्यया ।
चतुर्विंशति संख्याकानुपचारान् प्रकल्पयेत् ।।

केशवादि चतुर्विंशन्नामभि स्सादरं विभुम् ।
नारायणं समभ्यर्च्य नमः शक्त्याख्यमालया ।

समभ्यर्च्य महालक्ष्मीं ब्रह्मविद्यामतः परम् ।
अष्टोत्तरशतं नित्यमष्टाविंशतिधाऽपि वा ।।

उच्चार्य पूजयित्वाऽथ दत्वा नैवेद्यमादरात् ।
राजोपचारैस्सकलैः प्रत्यहं परिपूजयन् ।।

अश्वमेधशतस्यादौ प्रत्यहं फलमश्नुते ।
अणिमादि गुणैश्वर्यं वाचां सिद्धिं च दुर्लभाम् ।। ७५

प्राप्नोति च महद्भाग्यं आयुरारोग्यमक्षयम् ।
पुत्रपौत्रवतीं ऋद्धिं भोगानपि सुदुर्लभान् ।।

अवाप्य शाश्वतं धाम व्रजत्यन्ते न संशयः ।
लक्ष्मीनारायणार्चेयं मतिगुप्ताऽपि वैदिकी ।।

प्रकाशितेयं कल्याणि न कुत्रापि प्रकाशय ।
अनया ब्रह्मविष्ण्वादि पदं न हि सुदुर्लभम् ।।

अष्टाविंशाक्षरीं विद्यामपि गुप्तां च शैलजे ।
लक्ष्मीनारायणीं स्मृत्वा दशधाऽपि दिने दिने ।।

राज्यलक्ष्मीं महाविद्यां योजयत्यन्वहं शुचिः ।
तुलापुरुष साहस्रं सौवर्णं तेन तत्कृतम् ।। ८०

साङ्गदक्षिणया युक्तं प्रत्यहं भवति ध्रुवम् ।
वाजिमेध सहस्रं च साङ्गदक्षिणयाऽन्वितम् ।।

कृतं तेन न सन्देहो भूप्रादक्षिण्यमप्यथ ।
प्रत्यहं शैलतनये विश्वासं कुरु सन्ततम् ।।

श्रीपीठमथवाऽभ्यर्च्य प्रत्येकं प्रत्यहं शुचिः ।
अष्टाविंशाक्षरी विद्यां लक्ष्मीनारायणीमथ ।।

स्मृत्वा प्रसन्नलक्ष्मीं च सालग्राम शिलान्विते ।
प्रसन्न कमलायन्त्रे लक्ष्मीनारायणौ विभू ।।

समभ्यर्च्य विशुद्धात्मा प्रत्यहं साधकोत्तमः ।
अष्टाविंशाक्षरीं विद्यां लक्ष्मीनारायणाभिधाम् ।। ८५

अष्टाविंशतिधा स्मृत्वा विद्यां श्रीहृदयाभिधाम् ।
अष्टाविंशतिधा पश्चात्प्रजप्त्वा प्रत्यहं शिवे ।।

महादान सहस्रस्य वाजिमेध शतस्य च ।
गजदान सहस्रस्य धेनुदानायुतस्य च ।।

फलं प्राप्य विशुद्धात्मा धनदेन समः श्रिया ।
वाचस्पति समः सर्वविद्याभिः पुत्रपौत्रकैः ।।

कश्यपेन समो भूत्वा कान्त्या कन्दर्पसन्निभः ।
महेन्द्रसदृशो भोगैरायुषा ब्रह्मसन्निभः ॥

स्वच्छन्दमरणो भूत्वा कुलसाहस्र संयुतः ।
भगवत्सन्निधिं याति देहान्ते भगवत्प्रियः ॥ १०

प्रसन्नलक्ष्मी विद्याया माहात्म्यमघनाशनम् ।
न हि वर्णयितुं शक्यमपि सेन्द्रैस्सुरासुरैः ॥

यत्र तिष्ठति सा लक्ष्मीस्तत्रैव सततं सुखम् ।
पुत्रपौत्राभिवृद्धिश्च धनधान्यादिसम्पदः ॥

नित्यं धर्माभिवृद्धिश्च तस्माल्लक्ष्मीं सदार्चयेत् ।
प्रसन्नलक्ष्मी पूजाया माहात्म्यं किञ्चिदीरितम् ।
श्रेयस्करमिहामुत्र किं पुनः श्रोतुमिच्छसि ॥

इति श्रीमदनुत्तर ब्रह्मतत्वरहस्ये दाशरथीये तन्त्रे
वेदार्थसंग्रहे सौभाग्य विद्योदये उत्तरभागे
एकोनविंशोऽध्यायः ॥

अथ विंशोऽध्यायः ॥

श्रीदेव्युवाच–

श्रीरेव त्रिपुरा प्रोक्ता ललिता जगदम्बिका ।
लक्ष्मीरपि महालक्ष्मीस्त्रिदशाख्या जगत्पते ॥

साम्राज्यलक्ष्मीरपि च श्रीरेव कथिता त्वया ।
सर्वविद्यामयं प्रोक्तामयोध्यानगराभिधम् ॥

श्रीचक्रं जगतां नाथ तत्स्वरूपं महीतले ।
वद मे कृपया नाथ यदि तेऽस्ति कृपा मयि ॥

श्रीदक्षिणामूर्तिरुवाच –

श्रियो देव्याः प्रवक्ष्यामि पीठानां गिरिकन्यके ।
महीतलेऽस्या नामानि शृणुष्वावहिता भव ॥

कोल्लापुरे महालक्ष्मो बोध्या पर्वतकन्यके ।
तथा सन्नतिपीठस्था महालक्ष्मीर्हरिप्रिया ॥ ५

श्रीशैले भ्रामरी ख्याता विजयश्रीप्रदायिनी ।
पाण्डुरङ्गे त्रिशक्त्याख्या लक्ष्मी विठ्ठलवल्लभा ॥

सह्याद्रावथ वीराख्या रेणुका रूपिणी रमा ।
योगिन्यलंबुसे ख्याता योगसिद्धिप्रदायिनी ॥

काञ्चिका नगरे प्रोक्ता कामाक्षी शङ्करप्रिया ।
मीनाक्षीति समाख्याता दक्षिणे मधुरापुरे ॥

चिदम्बरेऽपि विख्याता शिवकाम्याख्यसुन्दरी ।
शेषाचले महालक्ष्मीर्विख्याता गिरिकन्यके ॥

उज्जयिन्यां महाकाली महाकालस्य वल्लभा ।
लङ्कापुरेऽर्चिता नित्यं शाङ्करी शङ्करप्रिया ॥ १०

कामरूपे महापीठे कामाक्षी कामरूपिणी ।
महेन्द्रपर्वते दुर्गा महिषासुरमर्दिनो ॥

पद्माक्षोति समाख्याता मुनिभिस्सिद्धपर्वते ।
गङ्गासागरसङ्गेऽपि विख्याता कमलालया ॥

तत्रैव पार्वती ख्याता शङ्करार्धशरोरिणी ।
नीलाचले समाख्याता सुभद्रा भुक्तिमुक्तिदा ॥

मायादेवीति विख्याता नरनारायणप्रिया ।
चित्रकूटाचले ख्याता जानको रामवल्लभा ॥

रुक्मिणो द्वारकायां च जगन्माता हरिप्रिया ।
मथुरा नगरे कृष्णमाता देवक कन्यका ॥ १५

यशोदा गोकुले प्रोक्ता राधा बृन्दावने वने ।
सुभद्रा हस्तिनापुरे विन्ध्ये शुम्भनिर्बर्हिणी ॥

दुर्गादेवीति विख्याता विन्ध्याद्रि शिखरे शुभे ।
सीतारामाश्रमे प्रोक्ता वैदेही राघवप्रिया ॥

गङ्गाद्वारे महाक्षेत्रे सीता जनककन्यका ।
हिमवत्पर्वते ख्याता श्रीदेवी ललिताम्बिका ॥

विख्याता श्रीपुरे साक्षान्महात्रिपुरसुन्दरी ।
मेरौ सरस्वती ख्याता तारा किष्किन्धपर्वते ॥

मतङ्ग पर्वते ख्याता श्रीदेवी मन्त्रिणो स्मृता ।
वराह पर्वते ख्याता भूदेवी कमलालया ॥ २०

कुरुक्षेत्रेऽपि विख्याता पार्वती शङ्करप्रिया ।
अयोध्यानगरे ख्याता जानकीति हरिप्रिया ॥

श्रीरङ्ग पर्वते ख्याता श्रीदेवी कमलालया ।
ख्याता सिद्धिवटे साक्षात्सीता दाशरथिप्रिया ॥

त्र्यम्बकगिरौ ख्याता रुद्राणी शङ्करप्रिया ।
तुलजा नगरे ख्याता भवानी रूपिणी रमा ॥

चक्रराजात्मका न्यासां पीठानि गिरिकन्यके ।
एतत्स्मरणतो वापि पापराशिः प्रणश्यति ॥

एतानि सिद्धक्षेत्राणि सन्त्यन्यान्यपि भूतले ।
स्मृत्वा नामान्यमूनीह भवति क्षीणकल्मषः ॥ २५

प्रसन्नलक्ष्मी पीठानि सर्वाण्येतानि सुन्दरि ।
श्रीचक्ररूपाण्युक्तानि सर्वसिद्धिकराण्यलम् ॥

शुचिर्जितेन्द्रियो नित्यं गुरुशुश्रूषणे रतः ।
राजलक्ष्मी महाविद्यां प्रजप्त्वा नियतव्रतः ॥

दिवस त्रितयेनैव महतीं सिद्धिमाप्नुयात् ।
सन्त्यन्यान्यपि पीठानि सिद्धिदानि महीतले ॥

तानि तुभ्यं प्रवक्ष्यामि शृणुष्वावहिता प्रिये ।
कुम्भकोण महद्धाम सेतुबन्धस्ततः परम् ॥

अनन्तशयनं पुण्यं चन्द्र पुष्करिणीतटम् ।
वीरराघव धामाऽथ क्षेत्रं परमपावनम् ॥ ३०

अहोबलं महत्क्षेत्र मेलापुरमतःपरम् ।
गोमन्तकं महद्धाम मूकाम्बाक्षेत्रमप्यथ ॥

कान्यकुब्ज महद्धाम वेदारण्यमतःपरम् ।
कालहस्तीश्वरक्षेत्रं मङ्गलाचल नामकम् ॥

वराहशिखरं पुण्यं वेदाद्रिशिखरं ततः ।
क्षेत्रं धर्मपुरं नाम्ना काशेश्वरमतःपरम् ॥

रत्नाद्रि शिखरं पुण्यं लक्ष्मीशक्षेत्रमप्यथ ।
नाम्नाऽथ जानकीक्षेत्रं वाशिष्टा सिन्धुसङ्गमः ॥

द्राक्षा रामाभिधक्षेत्रं ब्रह्मेश्वरमतःपरम् ।
नारायणाभिधं क्षेत्रं सिह्याद्रिशिखरं तथा ॥ ३५

श्रीकूर्मपदमप्युक्तं मार्कण्डेय पदाभिधम् ।
आनन्देशाभिधं क्षेत्रमोङ्कार क्षेत्रमप्यथ ॥

पञ्चप्रयाग क्षेत्राणि केदारक्षेत्रमप्यथ ।
गोवर्धनाद्रिशिखरं प्रभासक्षेत्रमुत्तमम् ॥

जंकमार्गं महाक्षेत्रं गङ्गासागर सङ्गमः ।
कापिलाख्यं पदं पुण्यं भरताश्रम नामकम् ॥

नन्दिग्रामाभिधं क्षेत्रं महदत्यन्तपावनम् ।
बदरीकाननं पुण्यं सर्वेभ्योऽपि महत्तरम् ॥

यत्रास्ते भगवान् साक्षाद्योगारूढः श्रियः पतिः ।
त्रयाणामपि लोकानां हिताय जगतीपतिः ॥ ४०

पालयन्निखिलं लोकं शिष्टानां हितमाचरन् ।
सर्गस्थित्युपसंहार कर्ताऽसौ वसति प्रभुः ॥

भाग्योदयेन तत्क्षेत्रं लभ्यते सुकृतात्मभिः ।
ब्रह्महत्यादि पापौघैरपि तत्क्षेत्रदर्शनात् ॥

सद्य एव विमुक्तः स्यान्महापातकवानपि ।
तत्र साक्षान्महायोगी हरिर्नारायणोऽच्युतः ॥

वैकुण्ठ लोकादागत्य वसत्यमरवन्दितः ।
तत्रैक दिवसं वा स्थित्वा निश्चलमानसः ॥

महालक्ष्मीमिमां जप्त्वा चक्षुर्भ्यां पश्यति प्रियम् ।
उक्तानि दिव्यक्षेत्राणि महासिद्धिकराण्यपि ॥ ४५

तीर्थानि संप्रवक्ष्यामि सिद्धिदानि महीतले ।
जाह्नवी सरितां श्रेष्ठा यमुना च सरस्वती ॥

गोदावरी कृष्णवेणी कावेरी सरितां वरा ।
नर्मदा च महापुण्या चन्द्रभागा शतद्रुका ॥

पयोष्णी च तथा सिन्धुर्नदी परमपावनी ।
तुङ्गभद्रा भीमरथी पम्पाख्यं च सरोवरम् ॥

महेन्द्रादि सरोवर सान्निध्ये गौतमीतटम् ।
सप्तगोदावरीतीरं जानकीकुण्डमप्यथ ॥

रामह्रदं महापुण्यं रामतीर्थमनुत्तमम् ।
पुष्कराख्यं महत्तीर्थं सुवर्णमुखरीतटम् ॥ ५०

लक्ष्मीसरोवरं पुण्यं फल्गुनीतीर्थमप्यथ ।
उत्तमं सरयूतीरं तापी तीरमतःपरम् ॥

मन्दाकिनीतटं पुण्यं तीर्थं वाशिष्टसंज्ञितम् ।
गोकर्णं नैमिशारण्यं गौरीतीर्थमतःपरम् ॥

शिवगंगा महापुण्या धनुष्कोटिरतःपरम् ।
गौतमी सिन्धु सङ्गाख्यं वेणीसिन्धु समागमः ॥

तुलसीकाननं पुण्यं बिल्वद्रुमवनं परम् ।
गोमतीतटमप्युक्तं गण्डकीतीर्थमुत्तमम् ॥

कमलालयतीर्थं च सावित्रीतीर्थमुत्तमम् ।
एतान्यन्यानि पुण्यानि सन्ति क्षेत्राणि भूतले ॥ ५५

राज्यलक्ष्मी स्वरूपाणि सर्वसिद्धिकराण्यलम् ।
चक्रराजस्य सान्निध्यं तीर्थं महदुदीरितम् ॥

नारायणं बृहच्चक्र सान्निध्यं च ततः परम् ।
उक्तमाचार्य सान्निध्यं तीर्थानामुत्तमं शिवे ॥

सालग्रामशिलाचक्र सान्निध्यं श्रीमयं विदुः ।
तुलसीवनमध्यं च तीर्थं महदुदीरितम् ॥

बिल्ववृक्षवनं पुण्यं महासिद्धिकरं स्मृतम् ।
प्रसन्नलक्ष्मी रूपाणि सर्वाण्येतानि सुन्दरि ॥

दर्शनादप्यथैतेषां भवेत्सिद्धिश्च शाश्वती ।
उक्तानि लक्ष्मी पीठानि चक्रराजात्मकानि च ॥ ६०

एकाहमपि जप्त्वा वा विद्यां श्रीहृदयाभिधाम् ।
अवश्यं सिद्धिमाप्नोति महतीं नात्र संशयः ॥

इति श्रीमदनुत्तर ब्रह्मतत्त्वरहस्ये दाशरथीये तन्त्रे
वेदार्थसंग्रहे सौभाग्य विद्योदये उत्तरभागे
विंशोऽध्यायः ॥

अथ एकविंशोऽध्यायः ॥

श्रीदक्षिणामूर्तिरुवाच—

पुरश्चरण कर्माहं प्रवक्ष्यामि ततः शिवे ।
यदकृत्वा नरो विद्या सिद्धिं न लभते क्वचित् ॥

लक्षमेकं कृते प्रोक्तं त्रेतायां तु द्विलक्षकम् ।
त्रिलक्षं द्वापरे प्रोक्तं चतुर्लक्षं कलौ युगे ॥

कायेन मनसा वाचा दुरितासक्तबुद्धयः ।
कलौ युगे सदा मर्त्याः परस्त्रीधनलोलुपाः ॥

तस्मादल्पजपेनैषां मन्त्रसिद्धिर्न जायते ।
पुरोदितेषु पीठेषु तीर्थेष्वपि मम प्रिये ॥

पुरश्चरणकृद्भूमौ सिद्धिं विन्दत्यनुत्तमाम् ।
तुलसीवन मध्ये वा बिल्वद्रुमवनेऽपि वा ॥ ५

अश्वत्थतरुमूले वा भगवन्मन्दिरेऽपि वा ।
भवानीमन्दिरे वाऽपि कमलायतनेऽपि वा ॥

शङ्करस्यालये वाऽपि मन्दिरे वा गणेशितुः ।
आचार्यं सन्निधीकृत्य पुरश्चरणमारभेत् ॥

अपि कीकट देशेषु सान्निध्यं श्रीगुरोर्यदि ।
बदरी काननं प्रोक्तं तदेवाशु फलप्रदम् ॥

आचार्यं सन्निधीकृत्य नित्यकर्मरतः शुचिः ।
शान्तो दान्तो जितक्रोधो मौनी सन्ध्यासु संयतः ॥

फलेषु निस्पृहो भूत्वा पाषण्डालयवर्जितः ।
नास्तिकैर्वेदबाह्यैर्वा न संभाषापरः क्वचित् ॥ १०

मातृबुद्धिः परस्त्रीषु परद्रव्येष्वलोलुपः ।
रजस्वलान्त्यजादीनामसंभाषण तत्परः ॥

चान्द्रायणव्रती वा स्यात् प्राजापत्य परोऽपि वा ।
तप्त कृच्छ्र परो वाऽपि पञ्चगव्याशनोऽपि वा ॥

क्षीराशी वा फलाशी वा शाकाहार परोऽपि वा ।
कन्दमूल फलाशी वा हविरश्नन्नथापि वा ॥

एकभक्ताशनो वाऽपि स्वाचार्यानुज्ञया शिवे ।
महालक्ष्म्या जपेद्विद्यां शुद्धो निर्मलमानसः ॥

यामत्रितय पर्यन्तं जपेन्नित्यं प्रसन्नधीः ।
असद्गोष्ठीमिसंबद्धालापं पैशुन्यमेव च ॥ १५

अक्षक्रीडामथ द्यूतं दुर्जनैरपि सङ्गमम् ।
अवेदशास्त्र निष्ठां च वर्जयेन्मतिमान्नरः ॥

निन्दां भगवतो वेद निन्दामाचार्य निन्दनम् ।
शृणुयान्न क्वचिद्याग निन्दां च दुरितप्रदाम् ॥

जन्तुमात्रेप्यहिंसायामासक्त हृदयस्सदा ।
समदर्शी च सर्वेत्र मित्रारि तनयेषु च ॥

सभ्यैरपि न भाषेत जपहोमादिकर्मसु ।
चक्रराजार्चनं नित्यं कुर्वाणो नियतव्रतः ॥

चतुर्लक्षं महाविद्यां प्रजप्त्वा साधकोत्तमः ।
दशांशं तर्पयेद्धीमान् पयसेक्षुरसेन वा ॥ २०

गुडोदकेन वा देवि तर्पयेदुदकेन वा ।
तद्दशांशं हुनेदग्नौ कमलैर्घृतमिश्रितैः ॥

मधुत्रितय संमिश्रैरथ बिल्वफलैस्तु वा ।
सुवासिन्यः शतं भोज्याः तावन्तो ब्राह्मणा अपि ॥

आचार्यं चरणाम्भोजे स्वर्णभार सहस्रकम् ।
निष्कसाहस्रमथवा शतनिष्कमथापि वा ॥

दत्वा सिद्धिं सुमहतीं त्रैलोक्येवाऽपि दुर्लभाम् ।
राज्यलक्ष्म्या अवाप्नोति देहान्तेऽपि परांगतिम् ॥

महतीयं पुरश्चर्या महासिद्धिकरी शुभा ।
असाध्यमपि देवानामपि द्वीपान्तरस्थितम् ॥ २५

पुरश्चरणकृत्येन साध्यतेऽनेन सुव्रते ।
अत्राशक्तः पुरश्चर्यां कुर्याल्लघ्वीं यतव्रतः ॥

तद्विधानं प्रवक्ष्यामि शृणुष्वावहिता शिवे ।
शरदाद्याश्विने मासि व्रतं परमपावनम् ॥

नवरात्राभिधनाम्ना समस्तदुरितापहम् ।
सर्वकल्मषरोगघ्नं सर्वदुःख विभेदनम् ॥

महादारिद्र्यदलनं पावनं भुक्ति मुक्तिदम् ।
राज्यलक्ष्मी महाविद्या सिद्धचर्थं नियतव्रतः ॥

नवरात्रव्रतं कुर्यात्तदवश्यं मम प्रिये ।
दुःख प्रणाशनं धन्यं तुष्टि पुष्टिकरं परम् ॥ ३०

सर्वकल्याणजननं नवरात्रव्रतं शिवम् ।
तद्विधानमथो वक्ष्ये शृणुष्वावहिता प्रिये ॥

प्रतिपद्दिनमारभ्य दिनमेकैकमीश्वरि ।
रविपर्वसमं प्राहुरागमार्थं विशारदाः ॥

तत्र मूलर्क्षमारभ्य विष्णुतारान्तमन्वहम् ।
अर्धोदयसमं प्राहुर्वेद वेदान्त वेदिनः ॥

तत्रापि नवमी तुल्या रविपर्वशत प्रभा ।
महती समाख्याता महासिद्धि फलप्रदा ॥

विजयादशमी यत्र जयलक्ष्मी प्रदायिनी ।
सर्वसिद्धिकरी प्रोक्ता भोगस्वर्गापवर्गदा ॥ ३५

प्रतिपद्दिवसे तत्र प्रातरुत्थाय वाग्यतः।
कृत्वाऽऽदौ मङ्गलस्नातमाचार्याज्ञा पुरस्सरम्॥

गणाधिपं महात्मानं विघ्नसंघ विभेदनम्।
आदावभ्यर्च्य यत्नेन नत्वाचार्यपदाम्बुजम्॥

श्रीमदष्टाक्षरी विद्यां पञ्चशताधिकम्।
चक्रराजं समभ्यर्च्य साङ्गावरण संयुतम्॥

सालग्राम शिलाचक्रमथवा गिरिकन्यके।
लघुश्रीचक्रसहितं विधिना संप्रपूजयेत्॥

अष्टाविंशतिधा नित्यं श्रीमदष्टार्णं विद्यया।
हुत्वा प्रसन्नलक्ष्म्याऽथ गव्यमाज्यं सुनिर्मलम्॥ ४०

अष्टोत्तरशतं हुत्वा ततः पञ्चदशार्णया।
अष्टाविंशतिधा हुत्वा चतुःश्रीमनुभिर्घृतम्॥

एकैकशस्तद्धुत्वा स्तोत्रमाथर्वणं शुभम्।
पञ्चावृत्त्यधिकं चत्वारिंशदावृत्तिमप्यथ॥

नवरात्रे जपेदेकोत्तरवृद्धिक्रमेण वा।
त्रिशतं द्विशतं वापि शतं वा ब्रह्मविद्यया॥

श्री श्रीशावर्चयेद्धीमान् भोजयेच्च सुवासिनीः।
पञ्चत्रयस्तथैकावा प्रत्यहं नियतव्रतः॥

श्री श्रीपतिधिया यद्वा भोजयेन्मिथुनं शिवे ।
नित्यमाचार्यं पादाब्जे दद्याद्द्रव्यं यथारुचि ॥ ४५

यद्वाचार्यप्रियां साक्षान्महालक्ष्मीधिया शिवे ।
नित्यमभ्यर्चयेन्माल्य भूषणाच्छादनाशनैः ॥

अशक्तो मन्दभाग्योऽपि याचित्वा शूद्रकानपि ।
महानवम्यामाचार्यपत्नीं वस्त्रैश्च भूषणैः ॥

अर्चयित्वा विशेषेण तत आचार्यमर्चयेत् ।
वाणीमभ्यर्चयेन्नित्यं पुस्तकेषु यतव्रतः ॥

महानवम्यां प्राप्तायां प्रातरुत्थाय वाग्यतः ।
स्नात्वा कृत्वाह्निकं पश्चाज्ज्वलिते जातवेदसि ॥

अष्टाविंशतिधा हुत्वा गायत्र्या जातवेदसि ।
श्रीमदष्टाक्षरेणाऽथ घृतं पञ्चशतं ततः ॥ ५०

हुत्वा प्रसन्न लक्ष्म्याऽथ सहस्रं त्रिशताधिकम् ।
मधुत्रितय संमिश्रं तिलबिल्वदलान्वितम् ॥

गव्याज्य संप्लुतं हुत्वा भगवद्रश्मिभिर्घृतम् ।
सकृद्धुत्वाऽथ ललिता रश्मि विद्याभिरादरात् ॥

हुत्वा पञ्चदशाक्षर्या घृतं त्रिशतमादरात् ।
अष्टोत्तरशतं नामि हुत्वा गव्याज्यमप्यथ ॥

लक्ष्म्या प्रसन्न लक्ष्म्याऽथ त्रिशक्त्या च ततः परम् ।
साम्राज्य लक्ष्म्या जुहुयादष्टाविंशतिधाऽऽदरात् ॥

जयादिहोमं कृत्वाऽथ प्रायश्चित्ताहुतीस्ततः ।
ब्रह्मार्पणाहुतिं कृत्वा प्रणम्याग्निमतः परम् ॥ ५५

अथ पञ्चशतं लक्ष्मी लक्ष्मीशौ कुसुमैर्यजेत् ।
चक्रराजार्चनं साङ्गं कृत्वा तत्सन्निधौ शिवे ॥

आचार्यचरणद्वंद्वं प्रणिपत्य यथाविधि ।
षष्टिचिह्नक सौवर्णं पद्मरागविनिर्मितम् ॥

वज्रबिन्दु समायुक्तं कुण्डलद्वयमर्पयेत् ।
स्वर्णभारं ततो दद्याद्दक्षिणार्थं गुरोः शिवे ॥

तदर्धं वा तदर्धं वा निष्कद्वादशकं तु वा ।
सूक्ष्मं वस्त्रयुगं दद्याद् गृह्णीयादाशिषश्शुभाः ॥

आचार्यपत्न्यै श्रीबुद्ध्या ताटङ्काभरणं शुभम् ।
कनत्कनक चिन्ताकं नासाभरणमप्यथ ॥ ६०

दद्यादवश्यमन्यानि भूषणान्यपि साधकः ।
ताटङ्काभरणं वापि चिन्ताकं हैमजं तु वा ॥

एकमाभरणं दद्यादशक्तः साधकः शिवे ।
सूक्ष्मं वासस्ततो दद्यान्महालक्ष्मीधिया ततः ॥

सुवासिन्यः शतं भोज्यास्तदर्धं वा तदर्धकम् ।
यद्वा पञ्चदशाभ्यर्च्यास्सुवासिन्यो नवापि वा ॥

श्रीश्रीपतिधिया यद्वा मिथुनानि समर्चयेत् ।
दक्षिणाभिश्च तांबूलैर्ब्राह्मणानपि तोषयेत् ॥

इत्थं कृते न सन्देहो व्रतं संपूर्णतामियात् ।
दरिद्रोऽपि व्रतं कृत्वा स्वाचार्यचरणद्वये ॥ ६५

आदौ धेनुद्वयं दत्वा बहुक्षीरं सवत्सकम् ।
दक्षिणामर्पयेद्धीमान् सुवर्णं निष्कपञ्चकम् ॥

एकं वासोऽपि वा दद्याद्गुरुपत्न्यै रमाधिया ।
तस्मिन् दिने फलाशी वा कन्दमूलाशनोऽपि वा ॥

भूत्वा परेद्युर्गुरुणा सह भुञ्जीत वाग्यतः ।
इत्थं कृत्वा पुरश्चर्यां नवरात्रव्रते शुभे ॥

राज्यलक्ष्मी महाविद्या सिद्धिमाप्नोत्यनुत्तमाम् ।
अग्निष्टोम सहस्रस्य वाजपेय शतस्य च ॥

तुलाहिरण्यगर्भादि महादानशतोद्भवम् ।
फलं प्राप्य विशुद्धात्मा नारायणसमन्विताम् ॥ ७०

पश्यत्यसौ महालक्ष्मीं तस्मिन् संवत्सरे ध्रुवम् ।
जन्मकोटि समुद्भूतैर्महापापैश्च दारुणैः ॥

विमुक्तो महदारोग्यं दीर्घमायुष्यमक्षयम् ।
अवाप्य धनधान्यौघ मुक्तारत्न समाकुलाम् ॥

गजाश्व पशु सङ्कीर्णां महालक्ष्मीमचञ्चलाम् ।
सन्तति व्यापिनीं लब्ध्वा सर्वसौभाग्यसंयुतः ॥

कामवत्सुन्दरो भूत्वा विद्याभिर्जीवसन्निभः ।
भूत्वा समृद्धि महतीं पुत्रपौत्रादिसंकुलाम् ॥

सम्प्राप्याष्ट गुणैश्वर्यं स्वच्छन्दमरणो भुवि ।
भुक्त्वाऽथ मानुषान् दिव्यान् भोगानपि सुदुर्लभान् ॥७५

कुलानां शतमुद्धृत्य निमग्नं नरकेषु च ।
दिव्यकन्याशतयुतं विमानं कामगं शुभम् ॥

आरुह्य भगवद्धाम यात्यन्ते नात्र संशयः ।
नवरात्रव्रतमिदं सर्वसिद्धिकरं शुभम् ॥

उक्तं समासतः सिद्धिकरं चान्यत्प्रवक्ष्यते ।
सप्तम्यां रविसंक्रान्तिर्भानुवासर संयुता ॥

जयचूडामणिर्नाम्ना योगो लभ्य उदाहृतः ।
अर्कसंक्रमणं तत्र ब्राह्मे काले भवेद्यदि ॥

राजराजं महायोगं वदन्ति परमर्षयः ।
नक्षत्रं भगदैवत्यं भवत्यत्र यदि प्रिये ॥ ८०

तत्र वक्तुं फलं शक्ता नाहं ब्रह्मापि वा हरिः ।
अथवोत्तर संक्रान्तिस्सप्तम्यामिन्दुवासरे ॥

सावित्र तार सहिता मध्याह्ने यदि लभ्यते ।
विजयाख्यं महायोगं वदन्तीमं महर्षयः ॥

ब्राह्मे काले मार्गशीर्षे सप्तम्यां भानुवासरे ।
धनुस्संक्रमणं भानोर्यद्येतद्भ समन्वितम् ॥

राजराजमहेन्द्राख्यं योगमाहुरिमं बुधाः ।
पुष्यमासेऽथ सप्तम्यामिन्दुवासर संयुता ।
मध्याह्ने झष संक्रान्तिर्यदि सावित्रसंयुता ॥

त्रैलोक्य चिन्तामणियोगमाहु-
रिमं महासिद्धिकरं प्रशस्तम् ।
समस्तसंपत्समवाप्तिहेतुं
समस्तपापौघ विनाशहेतुम् ॥ ८५

धन्यं यशस्यं कलिकल्मषघ्नं
दुःस्वप्नविध्वंसकरं पवित्रम् ।
चिन्तामणिं योगमुदाहरन्ति
धर्मार्थकामादि पुमर्थहेतुम् ॥

चापराशिं संक्रमते यदा भानुस्सहस्रगुः ।
उक्तयोग समायुक्तं तन्मासं सकलं शिवे ।
जयलक्ष्मीकरं योगमाहुर्दिव्या महर्षयः ॥

झषसंक्रान्तिपर्यन्तं प्रथमेऽत्र प्रवक्ष्यते ।
ब्राह्मे काले यदा भानुः संक्रमेद्धनुषः शिवे ॥

ततोत्थाय विशुद्धात्मा श्रीश्रीश द्वादशाक्षरीम् ।
स्मृत्वा नित्यं ततः स्नात्वा कृत्वा सन्ध्यादिकाः क्रियाः ॥

शालग्राम शिलाचक्रे चक्रराजसमन्विते ।
श्रीश्रीशा वर्चयेद्धीमान् स्वाचार्याज्ञा पुरस्सरम् ॥ ९०

त्रिशतं वा शतं नित्यमर्चयेद्ब्रह्म विद्यया ।
बिल्वपत्रैः प्रशस्तैश्च पुष्पैर्वा तुलसीदलैः ॥

जम्बूप्रवालैर्दूर्वाग्रैश्शमीपत्रैरथापि वा ।
अभ्यर्च्य धूपदीपादीनुपचारान्समर्प्य च ॥

कृसरं शर्करायुक्तं सार्द्रकं गोघृतप्लुतम् ।
श्रीश्रीपतिभ्यां दत्वाऽथ श्रीदेव्यै च पृथक्त्वतः ॥

विधिवत्संस्कृते वह्नौ तदेव कृसरं शुभम् ।
मधुत्रितय संमिश्रं गव्येनाज्येन संप्लुतम् ॥

जुहुयाद्द्वादशार्णेनादावष्टाविंशतिधा शिवे ।
श्रीमदष्टार्णया पश्चादष्टाविंशतिधा हुनेत् ॥ ९५

कङ्कुरेण घृतेनाऽथ लक्ष्मीहृदयविद्यया ।
अष्टोत्तरशतं हुत्वा श्रियः पञ्चदशार्णया ॥

अष्टाविंशतिधा हुत्वा चतुःश्रीमनुभिस्ततः ।
अर्कावृत्त्या हुनेदाज्यं ततः श्रीहृदयं मनुम् ।
जपेत्पञ्चशतं नित्यं जप्त्वाष्टाक्षरमादितः ॥

प्रसन्नलक्ष्मीपति विद्ययाऽथ
हुत्वाऽर्कवारे घृतमेव गव्यम् ।
कोटी सहस्रायुत होमपुण्यं
दिने दिनेऽसौ लभते गिरीन्द्रजे ॥

विजयश्री महायोगे तस्मिन्मासि दिने दिने ।
कृत्वेदं मकरं भानुर्यदा संक्रमते शिवे ॥

तत्र प्रातः समुत्थाय कृतपूर्वाह्निकक्रियः ।
त्रिशतं जुहुयादग्नौ रमाहृदय विद्यया ॥
अभ्यर्च्य पूर्ववच्छ्रीमदष्टाक्षर्या ततः परम् ॥ १००

घृतं च त्रिशतं हुत्वा भगवद्रश्मिभिस्ततः ।
एकैकशो घृतं हुत्वा श्रीदेव्या रश्मिभिर्घृतम् ॥

हुत्वैकधा श्रियो देव्या विग्रयाष्टोत्तरं शतम् ।
हुत्वा श्रीमनुभिः पश्चादष्टाविंशतिधा हुनेत् ॥

ततो जप्त्वा यथाशक्त्या श्रीमदष्टाक्षरं मनुम् ।
महालक्ष्मी महानारायणी विद्यामतःपरम् ॥

जपेदष्टोत्तरशतमष्टाविंशतिधाऽपि वा ।
प्रसन्नलक्ष्मीहृदय विद्यां पञ्चशतं जपेत् ॥

झष संक्रमणे काले स्नात्वाचार्यं पदद्वयम् ।
नत्वा पादोदकं पीत्वा विमुक्तः सर्वपातकैः ॥ १०५

आचार्यं सन्निधावग्निं प्रतिष्ठाय ततः परम् ।
वेदमात्रा हुनेदादावष्टाविंशतिधा घृतम् ॥

अष्टाविंशतिधा ब्रह्मविद्ययापि हुनेद्घृतम् ।
भगवद्रश्मि विद्याभिः घृतमेकैकशो हुनेत् ॥

श्रीमदष्टार्णया पश्चात्त्रिशतं जुहुयाद्घृतम् ।
महालक्ष्मीमथावाह्य ज्वलिते जातवेदसि ॥

सर्वोपचारैराराध्य श्रियं देवीं हरिप्रियाम् ।
प्रसन्नया महालक्ष्म्या सहस्रं त्रिशताधिकम् ॥

तिलैर्गव्याज्य समिश्रैः बिल्वपत्रसमन्वितैः ।
मधुत्रितयसंयुक्तैर्हुत्वाऽऽचार्यस्य सन्निधौ ॥ ११०

ललितारश्मि विद्याभिः घृतमेकैकशो हुनेत् ।
श्रिया पञ्चदशाक्षर्या शतमष्टोत्तरं घृतम् ॥

हुत्वाऽथ लक्ष्मीमन्त्रेण श्रीदेवी हृदयेन च ।
त्रिशक्तिलक्ष्म्या साम्राज्य लक्ष्म्या च घृतमीश्वरि ॥

अष्टाविंशतिधा हुत्वा प्रत्येकं जातवेदसि ।
हुत्वा जयादिभिः पश्चात् कृत्वा ब्रह्मार्पणाहुतिम् ॥

अग्निं प्रदक्षिणीकृत्य नत्वा साष्टाङ्गमादरात् ।
आचार्यं चरणाम्भोज द्वितयं प्रणिपत्य च ॥

अलंकृत्य यथाशक्त्या सूक्ष्मं वासो युगेन च ।
कुण्डलद्वितयं दद्यात्कर्णयुग्मे ततः परम् ॥ ११५

अन्यदाभरणं वाऽपि कर्णयुग्मे समर्प्य च ।
वर्षाशनमितं द्रव्यं दातव्यं चरणद्वये ॥

एकविंशतिनिष्कं वा तदभावे सदर्धकम् ।
तदर्धं वाऽर्पयेद्धीमान् वित्तलोभं परित्यजेत् ॥

पञ्चाढकमिता मुद्गाः प्रेषणीया गुरोर्गृहे ।
आर्द्रकं च प्रदातव्यं पञ्चाढकमितं शिवे ॥

तदर्धं वा तदर्धं वा शाठ्यं तत्रापि सन्त्यजेत् ।
धेनुद्वयं प्रदातव्यं बहुक्षीरं सवत्सकम् ॥

अशक्तश्चेद्दरिद्रोऽपि निष्कपञ्चकमादरात् ।
आचार्यचरणद्वंद्वे दद्यात्सिद्ध्यर्थमीश्वरि ॥ १२०

आचार्यपत्न्यै श्रीबुद्ध्या ताटङ्काभरणं शुभम् ।
कनत्कनक चिन्ताकमर्पयेदथवा शिवे ॥

नासिकाभरणं तत्राशक्तो निष्केण निर्मितम् ।
दत्वा वस्त्रेण सन्तोष्य भोजयेच्च सुवासिनीः ॥

विभवे सति सौवर्णं कटकद्वयमुत्तमम् ।
करयुग्मेऽर्पयेद्धीमान् पलद्वय विनिर्मितम् ॥

पलमान सुवर्णेन निर्मितं वाऽर्पयेच्छिवे ।
अत्राशक्तोऽथ रौप्येण सुशुभ्रेण विनिर्मितम् ॥

पलद्वयमितं दद्यात्पलमानमथोऽपि वा ।
सुवासिनी शतं भोज्यं तदर्धं वा तदर्धकम् ॥ १२५

तदर्धं वा प्रसन्न श्रीधिया भोज्यं प्रयत्नतः ।
कूश्माण्डं बहुबीजाढ्यं श्रोत्रियाय द्विजातये ॥

धान्यस्योपरि संस्थाप्य तस्मिन्काले समर्पयेत् ।
स्थूलं सुदीर्घं कूष्माण्डं तस्मिन्काले मम प्रिये ॥

यदि दद्यात्स्वपत्नी वा स्वयञ्चैकाग्रमानसः ।
दक्षिणा सहितं भूमौ सद्यः पातकराशिभिः ॥

विमुक्तो यावद्बीजानि तावद्भूर्गिरि कन्यके ।
तावत्कल्पसहस्राणि वैकुण्ठे निवसत्यसौ ॥

बहुवित्तान्वितस्तत्र वसुधां बहुदक्षिणाम् ।
धेनु द्वादशकं दद्यात्तिलराशिं सदक्षिणम् ॥ १३०

दद्यान्महादानमपि राज्यश्री करुणाप्तये ।
यद्यद्दत्तं महायोगे तस्मिन्काले महेश्वरि ॥

तत्तन्मेरुसमं प्राहुः पुराणाः परमर्षयः ।
इत्थं कृत्वाऽत्र हवनं वर्षसाहस्रमादरात् ॥

पञ्चाग्निमध्यगो भूत्वा तपसा यत्फलं लभेत् ।
तत्फलं लभते नात्र सन्देहो मीनलोचने ॥

अस्मिन्मासि पुरश्चर्यां यः करोति जितेन्द्रियः ।
उक्तेनानेन विधिना वाजिमेधान् सहस्रशः ॥

कृत्वा यत्फलमाप्नोति ततोऽपि द्विगुणां शिवे ।
फलमाप्नोति तेजस्वी लक्ष्मीश्चास्य प्रसीदति ॥ १३५

आचार्यपत्न्यै श्रीबुद्ध्या तद्योगे गिरिकन्यके ।
समर्प्याभरणं हैमं सूक्ष्मवस्त्र समन्वितम् ॥

श्रियः पुत्र इति ज्ञेयो भूतले भाग्य संयुतः ।
इत्थं कृत्वा पुरश्चर्यामत्र योगेऽतिदुर्लभे ॥

जन्मकोटि समुद्भूतैरपि पातक राशिभिः ।
विमुक्तो हयमेधानां सहस्रार्जनजं फलम् ॥

महादान सहस्रस्याप्यक्षयं सुकृतं शिवे ।
लब्ध्वा नित्यं विशुद्धात्मा महदारोग्यमक्षयम् ॥

आयुष्यं चिरमासाद्य धनरत्नौघ सङ्कुलाम् ।
हस्त्यश्वरथ सङ्कीर्णां महतीं श्रियमक्षयाम् ॥ १४०

अवाप्य शक्रसदृशीं विद्याभिर्जीव सन्निभः ।
भूत्वा सिद्ध्यष्टकं प्राप्य पुत्रपौत्रवतीं श्रियम् ॥

साम्प्राप्य योगमष्टाङ्गं भूत्वा जातिस्मरश्चिरम् ।
दिव्यकन्या सहस्रेण सहितं सर्वभोगदम् ॥

विमानमधिरुह्यान्ते कुलसाहस्र संयुतः ।
अजरामरणो भूत्वा पञ्चविंशति वार्षिकः ॥

भगवत्सन्निधौ तिष्ठत्यन्ते भगवदाकृतिः ।
षड्विंशद्वत्सरैर्योग राजोऽयं लभ्यते शिवे ॥

अत्र दत्तस्य दानस्य हवनस्य कृतस्य च ।
नाहं शक्तः फलं वक्तुं सत्यं पङ्कजलोचने ॥ १४५

अथैक दिवसे सिद्धिर्महालक्ष्म्याः प्रवक्ष्यते ।
यच्छ्रुत्वा साधको भूमौ कृतकृत्यो भविष्यति ॥

मासि भाद्रपदे शुक्ले श्रवणर्क्षे समन्विते ।
एकादशी दिने सोमवासरेण समन्विते ॥

सौम्यवासरयुक्ते वा सुकर्म सहिते तथा ।
अतिगंडयुते वापि दिवा सन्ध्यासु वा निशि ॥

लक्ष्मी नारायणो नाम्ना महायोग उदाहृतः ।
अलभ्यः कथितो लोके सर्वकल्याण सिद्धिदः ॥

अत्र जप्तं हुतं दत्तं सर्वसिद्धिकरं स्मृतम् ।
नानेन सदृशो योगः कथ्यते परमर्षिभिः ॥ १५०

संप्राप्ते योगराजेऽस्मिन् भगवत्सहिता रमा ।
जपहोमादिकर्तॄणां महालक्ष्मीः प्रसीदति ॥

पुरश्चर्यां प्रवक्ष्यामि योगराजेऽत्र सिद्धिदे ।
अलभ्ययोगे संप्राप्ते दिवा वा सन्ध्ययोर्निशि ॥

कृत्वाऽऽदौ मङ्गलस्नानं नद्यां स्नात्वाऽथवा शिवे ।
आचार्य चरणद्वन्द्वं साष्टाङ्गं दण्डवन्नमेत् ॥

तदाज्ञां शिरसा धृत्वा लक्ष्मीनारायणौ विभू ।
चतुर्विंशति संख्याकैरुपचारैस्समर्चयन् ॥

अर्चयित्वा पञ्चशतं श्रीश्रीश द्वादशार्णया ।
ज्वलिते संस्कृते वह्नौ गुरुपादाब्ज सन्निधौ ॥ १५५

तिलैर्गव्याज्य संमिश्रैः श्रीमदष्टार्ण विद्यया ।
मधुत्रितय संमिश्रैश्शताधिक सहस्रकम् ॥

तिलैरेव हुनेदग्नौ बिल्वपत्र धृतान्वितैः ।
भगवद्विद्यया पश्चादष्टाविंशति वर्णया ॥

अष्टाविंशतिधा हुत्वा श्रीदेवीरश्मिभिर्धृतम् ।
एकैकशस्ततो हुत्वा श्रिया पञ्चदशार्णया ॥

एकैकशस्ततो हुत्वा चतुः श्रीमनुभिस्ततः ।
अष्टाविंशतिधा हुत्वा प्रत्येकं जातवेदसि ॥

केवलेन धृतेनैव ततो हुत्वा जयादिभिः ।
प्रायश्चित्ताहुतीः कृत्वा कुर्याद्ब्रह्मार्पणाहुतिम् ॥ १६०

अथाचार्यं पदद्वन्द्वं प्रणिपत्याग्नि सन्निधौ ।
षष्टि चिह्नक सौवर्णं पद्मराग समन्वितम् ॥

कुण्डलद्वितयं रम्यमवश्यं वज्र बिन्दुभिः ।
अङ्कितं स्वगुरोः कर्णयुगे दातव्यमादरात् ॥

तत आचार्यपत्नी श्रीधिया भूषणसञ्चयैः ।
भूषितव्या प्रयत्नेन सूक्ष्मं वासस्समर्प्य च ॥

तिलास्समर्पितव्याश्च स्वाचार्यपदपङ्कजे ।
पञ्चाढक मितावापि चतुराढक संमिताः ॥

दातव्या अथवा शुभ्र तण्डुला द्रोणसम्मिताः ।
शतनिष्क सुवर्णं वा तदर्धं वा तदर्धकम् ॥ १६५

स्वर्णमावश्यकं देयं निष्कद्वादशकं तु वा ।
दत्वेत्थं दक्षिणाद्रव्यं कुण्डल द्वितयान्वितम् ॥

अचार्यचरणद्वंद्वे गां सवत्सां पयस्विनीम् ।
दद्यादवश्यं गिरिजे धनाढ्यश्चेत्प्रवक्ष्यते ॥

ग्रामद्वादशकं दद्याद् गोशतं च सदक्षिणम् ।
पारितोषिकदानेन सन्तोष्याचार्यमादरात् ॥

असान्निध्ये गुरोस्तस्य तनयाय महेश्वरि ।
दत्वोक्तं दक्षिणाद्रव्यं कुण्डल द्वितयान्वितम् ॥

निशि जागरणं कुर्याच्छ्री श्रीशार्चनतत्परः ।
पौराणिकं व्रतं येन कृतं तत्र मम प्रिये ॥ १७०

वाजपेयशतं तेन कृतं स्यान्नात्र संशयः ।
तस्मिन्दिने निराहारः क्षीराशी वा फलाशनः ॥

निशि जागरणं कृत्वा द्वादश्यां प्रातरुत्थितः ।
स्नात्वा कृताह्निकोऽभ्यर्च्य लक्ष्मीनारायणौ विभू ॥

चतुर्विंशक संख्याक ब्राह्मणांश्च सुवासिनीः ।
यद्वा द्वादश संख्याका मृष्टान्नैर्भोजयेद्व्रती ॥

ताम्बूल दक्षिणाद्यैश्च सन्तोष्य विधिवच्छुचिः ।
आचार्यादाशिषः प्राप्य भुञ्जीयाद्बन्धुभिस्सह ॥

लक्ष्मीनारायणे योगे पुरश्चर्यामिमां शिवे ।
यः करोति विशुद्धात्मा स सिद्धो भवति ध्रुवम् ॥ १७५

जन्मकोटि समुद्भूतैर्महापातक राशिभिः ।
कायेन मनसा वाचा ज्ञानाज्ञान कृतैरपि ॥

उपपातकसंघैश्च सद्य एव विमुच्यते ।
साङ्गदक्षिणया युक्त पुरश्चर्या शतोद्भवम् ॥

लक्ष्मीनारायणे योगे प्राप्नोति फलमुत्तमम् ।
अत्रावश्यं प्रदातव्या शालग्रामशिला शुभा ॥

लक्ष्मीनारायणे योगे शालग्रामं शिलार्पणात् ।
ब्रह्माण्डकोटि दानस्य फलं प्राप्नोति शाश्वतम् ॥

लक्ष्मीनारायणे योगे कृत्वैकां वा तिलाहुतिम् ।
कोटि सहस्र होमस्य फलमक्षयमश्नुते ॥ १८०

वर्षाशनमितं द्रव्यं शतनिष्कमुदाहृतम् ।
तदर्धं वा तदर्धं वा वित्तलोभं परित्यजेत् ॥

वर्षाशनमितं द्रव्यं योगे लक्ष्मीशनायके ।
निष्कद्वादशकं वापि दत्वाऽऽचार्यपदाम्बुजे ॥

हिमवन्मेरुसदृश सुवर्णाचलदानजम् ।
फलमासाद्य शुद्धात्मा भगवत्किङ्करो भवेत् ॥

लक्ष्मीनारायणे योगे सौवर्णं कुण्डलद्वयम् ।
आचार्यकर्णयुगले दत्वा स्वर्णाचलार्पणात् ॥

यत्फलं लभते भूमौ तत्प्राप्नोत्यक्षयं फलम् ।
किन्त्वासौ पितृसाहस्रं विमग्नं नरकार्णवे ॥ १८५

उद्धृत्य प्रापयत्याशु सप्तलोकं सनातनम् ।
आचार्यपत्न्यै ताटङ्काद्यलङ्कारं समर्प्य च ॥

श्रियं पश्यति चक्षुर्भ्यां साक्षाद्भगवदन्विताम् ।
लक्ष्मीनारायणे योगे धेनुं दत्वा पयस्विनीम् ॥

गवामयुतदानस्य समग्रं फलमश्नुते ।
लक्ष्मीनारायणे योगे पुरश्चरणमादरात् ॥

कृत्वाऽऽचार्यस्य सान्निध्ये श्रियमष्टगुणान्विताम् ।
महेन्द्रसदृशीं प्राप्य धनधान्यादि सङ्कुलाम् ॥

मुक्तारत्नादिसम्पूर्णां कन्दर्पसदृशः श्रिया ।
सर्वासामपि विद्यानां भूत्वा पारंगतोऽपि च ॥ १९०

समस्त सम्पदाधारो भूत्वा पुत्रादि संयुतम् ।
श्रेयोराशिमनुप्राप्य कल्याणानि दिने दिने ॥

चिरमायुष्यमासाद्य सर्वभोगसमन्वितः ।
जातिस्मरश्चिरं भूत्वा ब्रह्मदृष्ट्वा सनातनम् ॥

देहान्ते परमं धाम योगिनामपि दुर्लभम् ।
प्रयात्यत्र न सन्देहः सत्यं सत्यं मयोदितम् ॥

लक्ष्मीनारायणसमो योगोऽलभ्यो न विद्यते ।
अत्र यद्यत्कृतं कर्म तदनन्तफलं स्मृतम् ॥

इत्येकदिवसेनैव विद्यासिद्धिरुदीरिता ।
भूयोऽपि संप्रवक्ष्यामि विद्या सिद्धिकरं शिवे ॥ १९५

इति श्रीमदनुत्तर ब्रह्मतत्वरहस्ये दाशरथीये तन्त्रे
वेदार्थसंग्रहे सौभाग्य विद्योदये उत्तरभागे
एकविंशोऽध्यायः ॥

—❀—

अथ द्वाविंशोऽध्यायः ॥

श्रीदक्षिणामूर्तिरुवाच–

शृणु देवि प्रवक्ष्यामि महालक्ष्मी महामनोः ।
भूयोऽपि सिद्धिदं कृत्यं यत्कृत्वा सिद्धिमान् भवेत् ॥

वत्सरादौ चैत्रमासे प्रतिपद्दिनमादितः ।
वासन्तं नवरात्राख्यं व्रतमस्ति महत्तरम् ॥

श्रेयस्करं महाघौघ विनाशकरमिष्टदम् ।
पुत्रपौत्रादि संपत्ति फलदं जयसिद्धिदम् ॥

समस्तसंपदां हेतुभूतं ऋतुफलप्रदम् ।
मुक्तारत्न सुवर्णादि द्रव्यराशिकरं गृहे ॥

यशस्करं पुष्टिकरं धन्यं कीर्तिप्रवर्धनम् ।
मासि चैत्राभिधे प्राप्ते प्रतिपद्दिनमादितः ॥ ५

श्रीरामजन्मनवमी यावत्तन्नवरात्रकम् ।
एकैकदिनं तत्र महोदयं समग्रमम् ॥

श्रीरामजन्मनवमी शतक्रतुफलप्रदा ।
तारं चादिति दैवत्यं बार्हस्पत्यमथापि वा ॥

तस्यां नवम्यां प्राप्तं चेत्सा महासिद्धिप्रदायिनी ।
तत्फलं न मया वक्तुं शक्यते वेधसाऽपि च ॥

सीतारामजयन्ती सा संप्रोक्ता सर्वसिद्धिदा ।
जपहोमादि जनितं फलं तत्र महत्तरम् ॥

न शक्यते मया वक्तुं ब्रह्मणा हरिणाऽपि च ।
श्रीरामजन्म दिवसं योऽवन्ध्यं कुरुते भुवि ॥ १०

स एव कृतकृत्योऽत्र भूतले गिरिकन्यके ।
श्रीरामजन्मदिवसे यत्किञ्चिदपि काञ्चनम् ॥

प्रदत्वाऽऽचार्यपादाब्जे महादानसहस्रजम् ।
फलं प्राप्य विशुद्धात्मा ब्रह्मसायुज्यमश्नुते ॥

अवश्यमिक्षुखण्डं वा कदलीफलमेव वा ।
श्रीरामजन्मदिवसे दत्वाऽऽचार्यं पदाम्बुजे ॥

कल्पद्रुमवने रम्ये देहान्ते वसतिं व्रजेत् ।
श्रीमदष्टार्णमन्त्रेण राज्यलक्ष्म्यापि तद्दिने ॥

कृत्वैतामाहुतिं वह्नौ शतक्रतुफलं लभेत् ।
विधानं तस्य वक्ष्यामि वासन्ते नवरात्रके ॥ १५

प्रसन्नलक्ष्मीहृदय मन्त्रस्याष्टाक्षरस्य च ।
नवरात्रं यदा प्रोक्तं वासन्तं सर्वसिद्धिदम् ॥

प्रतिपद्दिवसे तत्र स्वाचार्याज्ञापुरस्सरम् ।
स्नात्वा तत्र विशुद्धात्मा कृतपूर्वाह्निकक्रियः ॥

जप्त्वा सहस्रं गायत्रीमथ पञ्चशतं तु वा ।
चतुःशतं वा द्विविशतं ज्वलिते जातवेदसि ॥

वैदिके लौकिके वाऽपि वेदमात्रा घृतं गवाम् ।
अष्टाविंशतिधा हुत्वा द्वादश ब्रह्मविद्यया ॥

श्रीमदष्टार्णया पश्चादष्टोत्तरशतं हुनेत् ।
ततः प्रसन्नलक्ष्म्याऽपि हुनेदष्टोत्तरं शतम् ॥ २०

श्रीविद्यया घृतं पश्चादष्टोत्तरशतं हुनेत् ।
जपेत्पञ्चशतं नित्यं श्रीमदष्टाक्षरं मनुम् ॥

प्रतिपद्दिनमारभ्य दिवसाष्टकमादरात् ।
संकल्प्यार्कसहस्राणि जपेच्छ्रीहृदयं शिवे ॥

त्रिशतं प्रजपेन्नित्यमष्टाविंशोत्तरं श्रियः ।
सिद्धासनेश्वरी पञ्चदशार्णमद्रिकन्यके ॥

राजराजेश्वरीं विद्यां लक्ष्मीनारायणाभिधाम् ।
अष्टोत्तरशतं नित्यमष्टाविंशतिधाऽपि वा ॥

जप्त्वा श्रीहृदयं स्तोत्रमाथर्वणमनुत्तमम् ।
जपेत्पश्चाधिकं चत्वारिंशदावृत्तिमादरात् ॥ २५

श्रीचक्रमर्चयेन्नित्यं शालग्रामशिलान्वितम् ।
महालक्ष्मीधिया नित्यं भोजयेच्च सुवासिनीः ॥

एकं वा मिथुनं नित्यं मृष्टान्नैस्तोषयेद्व्रती ।
ततः श्रीरामचन्द्रस्य नवम्यां प्रातरुत्थितः ॥

स्नात्वा जप्त्वाऽथ गायत्रीं नित्यहोमं समाप्य च ।
आचार्यं संनिधौ पश्चात्संस्कृते जातवेदसि ॥

अष्टाविंशतिधा वेदमात्राऽऽदौ गोघृतं हुनेत् ।
अष्टाविंशतिधा हुत्वा श्रीश्रीश द्वादशार्णया ॥

श्रीमदष्टाक्षरेणाऽथ हुनेत्पञ्चशतं घृतम् ।
महालक्ष्मीमप्यावाह्य तस्मिन्नग्नौ त्रयीमयीम् ॥ ३०

चतुर्विंशति संख्याकानुपचारान् प्रकल्पयेत् ।
तदावरणदेवीनामेकैकामाहुतिं हुनेत् ॥

छन्द आर्षादिकं न्यस्य प्रसन्नश्रियमीश्वरीम् ।
यज्ञनारायणाङ्कस्थां ध्यात्वाऽत्र नियतव्रतः ॥

मधुत्रितय संमिश्रं तिलबिल्वदलान्वितम् ।
कदलीफलसंमिश्रं कापिलाज्य समन्वितम् ॥

शुद्धगव्याज्य युक्तं वा सहस्रं त्रिशताधिकम् ।
हुत्वा प्रसन्नलक्ष्म्याऽथ गव्येनाज्येन तत्परम् ॥

भगवद्रश्मिविद्याभिरेकैकामाहुतिं हुनेत् ।
अथ श्रियो महाराज्ञ्या रश्मिविद्याभिरादरात् ॥ ३५

एकैकामाहुतिं हुत्वा श्रियः पञ्चदशार्णया ।
अष्टोत्तरशतं गव्येनाज्येन जुहुयादथ ॥

राजराज महालक्ष्मी नारायण्या ततःपरम् ।
हुनेदष्टोत्तरशतमष्टाविंशतिधाऽपि वा ॥

राजराज महालक्ष्मी नारायण्या शुचि व्रते ।
जुहुयात्पर्वकालेऽथ एकामप्याहुतिं धृतम् ॥

लहस्रकोटिहोमस्य स लभेदक्षयं फलम् ।
पुरश्चरणहोमान्ते हुत्वाष्टाविंशदर्णया ॥

पुरश्चर्याशतफलं सद्यः प्राप्नोत्यसंशयम् ।
तस्मादवश्यं होतव्यमष्टाविंशतिवर्णया ॥ ४०

ततो जयादिभिर्हुत्वा कृत्वा ब्रह्मार्पणाहुतिम् ।
अग्निं प्रदक्षिणीकृत्य नमस्कृत्य गिरीन्द्रजे ॥

आचार्यचरणद्वन्द्वं साष्टाङ्गं प्रणिपत्य च ।
कुण्डलद्वितयं हैमं षष्टिचिह्नकनिर्मितम् ॥

वज्रबिन्दु समायुक्तं पद्मरागसमन्वितम् ।
दद्यादाचार्यकर्णयुग्मेऽग्नि सन्निधौ ॥

यज्ञनारायणात्मासौ रामो दाशरथिर्विभुः ।
जानकी सहितस्तस्य पुरश्चर्याशतोद्भवाम् ॥

ददाति महतीं सिद्धि सद्य एव न संशयः ।
दुकूलयुगलं वाऽपि कार्पासमथवा मृदु ॥ ४५

अर्पयेद्धस्तयुगल मुद्रिका अप्यनेकशः ।
दत्वा धनाढ्यो भूपो वा स्वर्णसाहस्रमर्पयेत् ॥

यद्वा वर्षशतं द्रव्यं निष्कद्वादशकं तु वा ।
तत्राऽशक्तोऽपि षाण्णिष्कं त्रिनिष्कं वा समर्पयेत् ॥

कदलीफलसंघं च तत्र श्रीगुरवेऽर्पयेत् ।
इक्षुदण्डगणोपेत नारिकेल फलान्वितम् ॥

अवश्यमर्पयेद्धीमानाचार्य चरणद्वये ।
दरिद्रो मन्दभाग्योऽपि भिक्षित्वा सर्ववर्णजान् ॥

निष्कत्रय सुवर्णं वा दत्वाचार्यपदाम्बुजे ।
कन्यां रूपवतीं दद्याच्छीलौदार्य गुणान्विताम् ॥ ५०

कुण्डलद्वितयं दातुमशक्तः कन्यकामपि ।
सूक्ष्मं वासस्समर्प्यादौ फलराशिमतःपरम् ॥

पञ्चनिष्कमितं द्रव्यमवश्यं गुरवेऽर्पयेत् ।
ददाति यदि तन्न्यूनं न सिद्धिमधिगच्छति ॥

न कार्यो दक्षिणालोभः सिद्धिमिच्छन्महत्तराम् ।
महालक्ष्मीधियाऽऽचार्यपत्नीमाकल्प्य संचयैः ॥

अवश्यमर्चयेद्धीमान् सुसूक्ष्मेण च वाससा ।
श्रीरामजन्मदिवसे य इत्थं व्रतमाचरेत् ॥

लक्ष्मीहृदयविद्यायाः प्राप्य सिद्धिं महत्तराम् ।
जानकीश प्रसादेन श्रियमैन्द्रीमचञ्चलाम् ॥ ५५

इहैवाऽऽसाद्य दीर्घायुर्धन रत्नौघ सङ्कुलाम् ।
पुत्र पौत्र समृद्धिं च कल्याणानि दिने दिने ॥

देहान्ते परमं धाम याति देवैश्च दुर्लभम् ।
तस्मिन् दिने निराहारः क्षीराशी वा फलाशनः ॥

कन्दमूलाऽशनो वाऽपि भूत्वा साधकपुङ्गवः ।
परेद्युः श्रीधियाऽभ्यर्च्य मृष्टैरन्नैस्सुवासिनीः ॥

जानकीश धिया विप्रान् भोजयित्वाऽथ साधकः ।
भुञ्जीत बन्धुभिस्सार्धं विप्रशेषान्नमादरात् ॥

वासन्ते नवरात्रे यः पुरश्चरणमुत्तमम् ।
करोति स भवेद्राम चन्द्रानुग्रहतो भुवि ॥ ६०

पारगः सर्वविद्यानां महेन्द्र सदृशः श्रिया ।
पुत्रपौत्रसमायुक्तो दीर्घायुष्य समन्वितः ।।

समस्तभोग सहितो नित्यं कल्याणसंयुतः ।
भूत्वा जातिस्मरः पश्चाद्रामं दृष्ट्वा जगत्पतिम् ।।

विमानवरमारुह्य देहान्ते कामगं शुभम् ।
कुलसाहस्र सहितो रमते हरि सन्निधौ ।।

अथान्यत्संप्रवक्ष्यामि सद्यः सिद्धिकरं भुवि ।
समस्त संपत्साम्राज्य हेतुभूतं गिरीन्द्रजे ।।

वैशाखे शुक्लपक्षे या तृतीयाऽक्षय संज्ञिता ।
बुधेन भृगुणा वाऽपि सहिता वह्निसंयुता ।। ६५

प्रजापति युता वाऽपि समस्तफल सिद्धिदा ।
समस्ताघौघ शमनी सर्वपुण्य फलप्रदा ।।

दृष्टि त्रितय संख्याक दिवसं वत्सरे भुवि ।
अनया सदृशी नास्ति तिथिस्सकल सिद्धिदा ।।

जप्तमत्र हुतं दत्तं सर्वमक्षय सिद्धिदम् ।
अत्र जागर्ति सततं लक्ष्मीशः करुणानिधिः ।।

नारायणो महायोगी बदरीवनमध्यगः ।
स्वदर्शनोत्सुकान् दृष्ट्वा जनान् परमधार्मिकान् ।।

वदतीत्थं महायोगी तद्वदामि वचः शृणु।
अक्षयाख्य तृतीयायां यो मामत्रागतो जनः॥ ७०

स्नात्वा चालकनन्दायां मां पश्यति शुचिव्रतः।
अवश्यं मम सायुज्यं दास्याम्यस्य न संशयः॥

यत्र कुत्रापि वा भूमौ दिनेऽस्मिन्नक्षयाभिधे।
श्रीमदष्टाक्षरीं विद्यां जपेद्यो नियतव्रतः॥

जुहुयादाहुतिं वैकां लक्ष्मीहृदय विद्यया।
तस्याऽक्षयां महासिद्धिमिह दत्वा महत्तराम्॥

तद्वंश संभवानां च देहान्ते गतिमुत्तमाम्।
अक्षयां संप्रदास्यामि वैकुण्ठे मम सन्निधौ॥

अत्राऽऽचार्यं पदाम्भोजे यं यमर्थं प्रयच्छति।
सुवर्णं चिह्नकं वा स्याद्दाम्य·याचलां श्रियम्॥ ७५

अष्टाक्षरेण वा होमं लक्ष्मी हृदयविद्यया।
अत्राक्षय दिने कृत्वा मदनुग्रहतो भुवि॥

महतीं सिद्धिमासाद्य देवतैरपि पूज्यते।
इत्याह भगवान्योगी हरिर्नारायणो विभुः॥

नरेण सहितस्सर्वं देवतानां च सन्निधौ।
तस्मादवश्यं वैशाखे दिवसेऽक्षय संज्ञिते॥

विशेषजपहोमादि कर्मकुर्यात् द्विजोत्तमः ।
यद्यक्षय महासिद्धिमिच्छत्यत्र नरो भुवि ॥

अक्षयायां तृतीयायामवश्यं व्रतमाचरेत् ।
एतद्व्रतसमं नान्यद्व्रतमस्ति फलप्रदम् ॥ ८०

अक्षयेष्टप्रदातृत्वादक्षयं दिवसं विदुः ।
अक्षयब्रह्म सायुज्य प्रदातृत्वेन चाक्षयम् ॥

दिवसं प्रोच्यते सद्भिर्ब्रह्माद्यैश्च महात्मभिः ।
अक्षयायां तृतीयायां प्रसन्नकमला मनोः ॥

महासिद्धिकरं वक्ष्ये पुरश्चरणमुत्तमम् ।
ब्राह्मे काले समुत्थाय ब्रह्मविद्यां प्रजप्य च ॥

रश्मिमालामनुस्मृत्य नत्वाऽऽचार्यं पदाम्बुजम् ।
कृतशौचस्ततः स्नात्वा कृतसन्ध्या जपक्रियः ॥

आचार्यं चरणद्वन्द्वं साष्टाङ्गं प्रणिपत्य च ।
नित्यहोमं समाप्याथ श्रीमदष्टाक्षरं मनुम् ॥ ८५

जप्त्वा पञ्चशतं राज्यलक्ष्मी विद्यामतः परम् ।
शुचिः पञ्चशतं जप्त्वा गुरुपादाब्ज सन्निधौ ॥

वैश्वानरं प्रतिष्ठाप्य वेदमात्रा ततःपरम् ।
पूर्वोक्तविधिना गव्यमाज्यं हुत्वा गिरीन्द्रजे ॥

गव्याज्यप्लुत दध्यन्नं श्रीमदष्टार्णविद्यया ।
हुत्वा पञ्चशतं देवि लक्ष्मीहृदय विद्यया ॥

पनसस्य फलैर्बीज रहितैर्मधु मिश्रितैः ।
घृतप्लुतैर्हुनेदग्नौ सहस्रं त्रिशताधिकम् ॥

तदभावे हुनेदग्नौ क्षीरान्नं त्रिमधुप्लुतम् ।
भगवद्रश्मिविद्याभिः घृतमेकैकशो हुनेत् ॥ ९०

राजराज महालक्ष्मी नारायण्या ततः परम् ।
अष्टाविंशतिधा हुत्वा ललिता रश्मिभिस्ततः ॥

घृतमेकैकशो हुत्वा श्रिया पञ्चदशार्णया ।
अष्टोत्तरशतं गव्येनाज्येन जुहुयादथ ॥

हुत्वा जयादिभिः पश्चात्कृत्वा ब्रह्मार्पणाहुतिम् ।
अग्निं प्रदक्षिणीकृत्य नमस्कृत्य च सादरम् ॥

चक्रराजं समभ्यर्च्य शालग्राम शिलामपि ।
श्रीश्रीशद्वादशार्णया यजेत्पञ्चशतं शिवे ॥

पनसस्य फलोपेतं सूपापूप फलान्वितम् ।
दध्यन्न सहितं देवि दध्यन्नं च समर्पयेत् ॥ ९५

तत्राऽऽचार्यमलङ्कृत्य प्रणिपत्य च सादरम् ।
दत्वा गोद्वितयं वत्स बहुक्षीर समन्वितम् ॥

वर्षाशनमितं द्रव्यं तदर्धं वा तदर्धकम् ।
त्रिनिष्कमथवा दत्वा गुरुपत्न्यै रमाधिया ॥

सूक्ष्मं वासोऽप्यलङ्कारं दत्वा संभोजयेद्द्विजान् ।
सुवासिनीश्च संभोज्य सिद्धिमाप्नोत्यनुत्तमाम् ॥

भगवत्सहिता तस्य महालक्ष्मीः प्रसीदति ।
सन्तति व्यापिनीं लक्ष्मीं धनधान्यादिसङ्कुलाम् ॥

अक्षयं महदारोग्यमायुष्यं च महत्तरम् ।
अक्षयामपि वाक्सिद्धिमक्षयां पुत्रसन्ततिम् ॥ १००

अक्षयानखिलान्भोगान् ददातीह हरिप्रिया ।
अक्षयं ब्रह्मसायुज्यं देहान्तेऽस्य प्रयच्छति ॥

श्रियः प्रसाद सिद्ध्यर्थमवश्यं दिवसेऽक्षये ।
वैशाखे मासि कर्तव्यं व्रतमेतदनुत्तमम् ॥

यद्वाऽक्षय तृतीयायामित्थं कृत्वा गिरीन्द्रजे ।
निष्कमेकं प्रदत्वा वा स्वाचार्यं चरणद्वये ॥

पूर्णिमान्तं व्रतं कुर्यात्सिद्धिमिच्छन्महत्तराम् ।
अक्षयायां तृतीयायां कृत्वेत्थं होममादरात् ।

दत्वा निष्कद्वयं वाऽपि स्वाचार्यं चरणद्वये ।
आचार्यपत्न्यै निष्कार्धं लक्ष्मी बुद्ध्या समर्प्य च ॥ २०५

श्रीमदष्टाक्षरी विद्यां प्रसन्न श्रीमहामनुम् ।
जप्त्वा पञ्चशतं नित्यं प्रत्येकं जातवेदसि ॥

अष्टाविंशतिधा हुत्वा वेदमात्रादितो घृतम् ।
श्रीमदष्टाक्षरेणाऽथ दध्यन्नं घृतमिश्रितम् ॥

अष्टोत्तरशतं हुत्वा रमाहृदय विद्यया ।
दध्यन्नमेव जुहुयात् षट्धेनुघृतप्लुतम् ॥

भगवद्रश्मि विद्याभिर्घृतमेकैकशो हुनेत् ।
अष्टाविंशतिधा हुत्वा ततोऽष्टाविंशदर्णया ॥

सुन्दरी रश्मि विद्याभिर्घृतमेकैकशो हुनेत् ।
अष्टाविंशतिधा हुत्वा श्रियः पञ्चदशार्णया ॥ ११०

रमानारायण प्रीत्यै मिथुनं भोजयेदपि ।
पूर्णिमान्तमिदं कृत्वा पूर्णिमादिवसे ततः ॥

स्नात्वा प्रातर्विशुद्धात्मा कृतपूर्वाह्णिक क्रियः ।
समाप्यावश्यकं कर्म संस्कृते जातवेदसि ॥

अष्टाविंशतिधा वेदमात्राऽऽदौ जुहुयाद्घृतम् ।
दध्यन्नघृत संमिश्रं श्रीमदष्टार्ण विद्यया ॥

आदौ पञ्चशतं हुत्वा रमाहृदय विद्यया ।
दध्यन्नमेव जुहुयात्पनसस्य फलान्वितम् ॥

शताधिक सहस्रं च घृतमिश्रं गिरीन्द्रजे ।
भगवद्रश्मि विद्याभिरेकैकामाहुतिं हुनेत् ॥ ११५

गोघृतेनैव जुहुयादष्टाविंशतिवर्णया ।
अष्टाविंशतिधा पश्चाच्छ्रियो रश्मिभिरप्यथ ॥

एकैकशो हुनेदाज्यं मधुपञ्चदशार्णया ।
अष्टोत्तरशतं हुत्वा घृतेनैव गिरीन्द्रजे ॥

जयादि होमं कृत्वाऽथ प्रायश्चित्ताहुतीरपि ।
ब्रह्मार्पणाहुतिं कृत्वा नमस्कृत्वाऽथ पावकम् ॥

आचार्यं समलङ्कृत्य गन्धपुष्पाक्षतादिभिः ।
अवश्यमपि दातव्यं कुण्डलद्वयमादरात् ॥

कुण्डलद्वितयं दातुमशक्तो यदि पार्वति ।
मुक्तालङ्करणं वापि रत्नालङ्करणं तु वा ॥ १२०

यावच्छक्यमलङ्कारं दत्वाऽऽचार्यस्य कर्णयोः ।
पलमेकं सुवर्णं वा तदर्धं वा तदर्धकम् ॥

तत्राशक्तस्त्रिनिष्कं वा गुरुपादाम्बुजेऽर्पयेत् ।
अवश्यं गौः प्रदातव्या बहुक्षीरा सवत्सका ॥

आचार्यपत्नीं श्रीबुद्धया वासोऽलङ्करणादिभिः ।
अर्चयेदथवा लक्ष्मी सन्निधौ सम्यगर्पयेत् ॥

प्रेषयेदर्पितद्रव्यं गुरवे तत्सुताय वा ।
तत्पत्न्यै वा सुतायै वा तत्पौत्रायाथवार्पयेत् ॥

आचार्यादाशिषः प्राप्य स्वयं भुञ्जीत वाग्यतः ।
पुरश्चर्याव्रतमिदं वैशाखे मासि पार्वति ॥ १२५

यः करोति विशुद्धात्मा देवतैरपि दुर्लभाम् ।
सिद्धिं प्राप्नोति महतीं सद्यः प्रत्ययकारिणीम् ॥

व्रतेन हीनोऽपि विमूढधीर्वा
मूर्खो दरिद्रः कृपणोपि वाऽथ ।
धनैश्च धान्यैर्मणिभिश्च संकुलां
लक्ष्मीमवाप्नोति रमा प्रसादात् ॥

अवश्यमाप्नोत्यनधीत विद्या
अपि श्रियोनुग्रहतोऽथ राज्यम् ।
रथाश्वमत्तेभ पदाति पूर्णां
राज्यश्रियं विन्दति वत्सरेऽत्र ॥

आकल्पमस्यान्वय संभवाश्च
विन्दन्ति राज्यश्रियमक्षयां च ।
आयुष्यमारोग्यं धनाभिवृद्धिं
वंशाभिवृद्धिं च महेन्द्र तुल्याम् ॥

अवाप्य लक्ष्मीमतुलांश्च भोगान्

योगं तथाष्टाङ्गमुपेत्य पश्चात् ।

कलेबरान्ते हरिपार्श्ववर्ती
निरञ्जनस्साम्यमुपैति दिव्यम् ॥ १३०

सहस्रशोऽप्यस्य कुले प्रसूता
रमा प्रसादान्निरयेऽपि मग्नाः ।
धातुः पदं यान्त्यति भोगयुक्ता
आरुह्य यानं गिरिराजकन्ये ॥

समस्त सिद्धिकरं नानेन तुल्यं गिरिराजकन्ये ।
श्रुतौस्मृतौ वाऽथ पुराणसंचये सद्यो रमानुग्रह दायकेन ॥

वैशाखमासे दिन मक्षयाख्य-
याऽऽरभ्य तत्पूर्णदिने समाप्य ।
नाप्नोति किं किं वरमिष्टजातं
श्रियः प्रसादाद्गिरिजेन्द्र कन्ये ॥

दक्षः पुलस्त्यः पुलहो वसिष्ठः
शुक्रोङ्गिराः कौशिक वंशदीपः ।
कृत्वा व्रतं प्राप्य महार्थसिद्धिं
चरन्ति लोकेषु विमुक्तबंधाः ॥

पुरश्चर्या व्रतमिदं वैशाखे मासि सिद्धिदम् ।
कृत्वाऽवश्यं नरः साक्षान्महालक्ष्मीं प्रपश्यति ॥ १३५

प्रसन्नायां जगद्धात्र्यामसाध्यं किं जगत्त्रये ।
ब्रह्मर्षयो वसिष्ठाद्याः शक्राद्याश्च दिगीश्वराः ॥

ब्रह्मादयोऽपि कृत्वैतद्व्रतमत्यन्त पावनम् ।
महालक्ष्मीप्रसादेन लक्ष्मीशानुग्रहादपि ॥

असाधारण सामर्थ्यं श्रियमष्टगुणान्विताम् ।
सम्प्राप्य भगवत्साम्यं सततं सुखिनोऽभवन् ॥

पुरश्चर्या व्रतं वक्ष्ये भूयोऽन्यत्सिद्धिदायकम् ।
महापापौघ दलनं शतक्रतु फलप्रदम् ॥

सिंहराशि सुराचार्ये गमिष्यति यदा शिवे ।
तत्रार्कदिवसं चादावन्ते पुष्कर संयुतम् ॥ १४०

गोदावर्यां महत्पुण्यं पर्वोक्तं परमर्षिभिः ।
कोटित्रितय तीर्थानि सार्धकोटियुतानि च ॥

सिंह्मस्थिते सुराचार्ये समायान्त्येव गौतमीम् ।
दिनद्वादशकं तत्र पुष्करस्तीर्थनायकः ॥

आदावन्ते समायाति सर्वपापौघभेदनः ।
भिक्षान्नमपि दत्वा वा गौतम्यां पुष्करागमे ॥

मेरुतुल्यान्नदानस्य फलमाप्नोति शाश्वतम् ।
ब्रह्मघ्नो वा सुरापायी स्तेयी वा गुरुतल्पगः ॥

तत्संयोगी वा पशुघ्नो वा बालघ्नस्तस्करोऽपि वा ।

विश्वस्त विषदाता च गर्भघाती सहस्रशः ॥ १४५

भ्रूणघ्नो वीरहा वापि मातृहा पितृहाऽपि वा ।
आहार नियमं कृत्वा योगे पुष्कर नामके ॥

गौतम्यां प्रातरुत्थाय स्नात्वा नित्यविशुद्धधीः ।
दिनद्वादशकान्मुक्तः सर्वपापैर्भवत्यसौ ॥

भाषारचित मंत्रं वा तत्र जप्त्वा दिने दिने ।
देवतानुग्रहं प्राप्य सिद्धिमिष्टां व्रजत्यसौ ॥

आचार्यायाथवाऽन्यस्मै यत्किञ्चिदपि काञ्चनम् ।
दत्वा मेरुसहस्रस्य फलं प्राप्नोत्यनुत्तमम् ॥

एकामप्याहुतिं तत्र कृत्वा साधकपुङ्गवः ।
कोटि होमफलं नित्यं प्राप्नोति गिरिकन्यके ॥ १५०

अयं द्वादशभिर्वर्षैर्लभ्यते योगराट् शिवे ।
गोदावरी तटे रम्ये नाऽन्यत्र भुवि पार्वति ॥

पुरश्चर्याभिधं तत्र महासिद्धि प्रदायकम् ।
तत्कथयामि गिरिजे शृणुष्व सुसमाहिता ॥

यस्मिन्दिने सुराचार्यस्सिंहराशिं गमिष्यति ।
गोदावरी तटं गत्वा नमस्कृत्याऽथ गौतमीम् ॥

आचार्यं चरणद्वन्द्वं प्रणिपत्य च दण्डवत् ।
गोदावर्यां ततः स्नात्वा कृतपूर्वाह्णिक क्रियः ॥

आचार्यं चरणद्वन्द्वं भूयोऽपि प्रणिपत्य च ।
अष्टोत्तरशतं हुत्वा गायत्र्याऽऽज्यं दिने दिने ॥ १५५

श्रीमदष्टाक्षरेणापि शतमष्टोत्तरं हुनेत् ।
क्षीरान्नं मधुसंमिश्रं कपिलाज्येन संप्लुतम् ॥

तिल बिल्वदलोपेतं लक्ष्मी हृदय विद्यया ।
अपि पञ्चशतं हुत्वा श्रीयुक्ताष्टवर्णयाप्यथ ॥

अष्टाविंशतिधा हुत्वा भगवद्रश्मि मन्त्रकैः ।
धृतमेकैकशो हुत्वा सुन्दरी रश्मिभिस्ततः ॥

एकैकशो हुवेदाज्य मथ पञ्चदशार्णया ।
अष्टाविंशतिधा हुत्वा प्रायश्चित्ताहुतीस्त्यजेत् ॥

ब्रह्मार्पणाहुतिं कृत्वा नत्वाऽग्नि तत आदरात् ।
भोजयेन्मिथुनद्वन्द्वं श्रियं पञ्चशतं जपन् ॥ १६०

दिवसद्वादशके कुर्यान्महासिद्धिकरं व्रतम् ।
दानक्रमं प्रवक्ष्यामि दिनेषु द्वादशस्वथ ।

आद्ये गोपञ्चकं दद्याद्बहुदक्षिणयाऽन्वितम् ॥
पक्व सस्ययुतां भूमिं द्वितीये दिवसेऽर्पयेत् ।

पञ्चाढकमितं दद्यात्तिलराशिं तृतीयके ।
सहस्र दक्षिणायुक्तं वर्षद्रव्ययुतं तु वा ॥

पलमान सुवर्णं वा चतुर्थे दिवसेऽर्पयेत् ।
दुकूल युगलं वाऽपि कार्पास द्वितयं तु वा ॥

प्रदद्याद्दक्षिणायुक्तं पञ्चमे दिवसे शिवे ।
खारि द्वादशकं धान्यं यद्वा खारीचतुष्टयम् ॥ १६५

षष्ठे दिने व्रती दद्याद् बहुदक्षिणयाऽन्वितम् ।
सप्तमे दिवसे दद्याद् गुडं दक्षिणयाऽन्वितम् ॥

पञ्चाढकमितं यद्वा प्रदद्यादाढकं गुडम् ।
पलद्वादशकं रौप्यं चतुःपलमितं तु वा ॥

अष्टमे दिवसे दद्याल्लवणाचल मप्यथ ।
पञ्चाढकमितं वापि प्रदद्यान्नवमी दिने ॥

आन्दोलिकां मनोरम्यां बहुदशिणयाऽन्विताम् ।
हस्त्यश्व रथसंपूर्णां नवमे दिवसेऽर्पयेत् ॥

वर्षाशन मितद्रव्य सहितं नवमन्दिरम् ।
दशमे दिवसे दद्या द्वासोर्ण करणान्वितम् ॥ १७०

मुक्ताफलानि रत्नानि दद्यादेकादशे दिने ।
द्वादशे दिवसे दद्यात्सुवर्णानि सहस्रशः ॥

धनाढ्यो राजपुत्रश्च दीक्षामित्थं समाचरेत् ।
अथवाऽऽचार्य पादाब्जे दद्यादेकोत्तरं धनम् ॥

एकैकां धेनुमथवा दद्यात्प्रतिदिनं बुधः ।
कुण्डलादीनलङ्कारान् तस्मिन् योगे समर्पयेत् ॥

एकैकं निष्कमथवा पुष्करे गौतमीतटे ।
आचार्यायार्पयेत्स्वर्णं द्विगुणं द्वादशे दिने ॥

तत्राप्यशक्तो निष्कार्धं प्रत्यहं गुरवेऽर्पयेत् ।
तत्राप्यशक्त स्तत्रार्धं वित्तलोभं परित्यजेत् ॥ १७५

सप्तद्वीपवतीं भूमिं धनधान्यादि सङ्कुलाम् ।
आचार्यायार्पयित्वाऽपि स्याद्दणी प्रत्यहं शिवे ॥

दत्वा महीं समग्रां च धन रत्नौघ सङ्कुलाम् ।
वस्त्रप्रक्षालनाद्यैश्च पादसंवाहनादिभिः ॥

उच्छिष्ट मार्जनाद्यैश्च गृह संमार्जनादिभिः ।
शुश्रूषां नियतः कुर्यादवश्यं प्रत्यहं बुधः ॥

महापुष्करयोगेऽस्मिन् साक्षाल्लक्ष्मीधिया पुनः ।
आचार्यपत्नीं वासोभिर्भूषयेद्दिव्यभूषणैः ॥

युग्मद्वादशकं भोज्यं मृष्टान्नै र्द्वादशे दिने ।
इत्थं पुष्करयोगेऽस्मिन् कृत्वा गोदावरीतटे ॥

पुरश्चर्याव्रतं लक्ष्म्या लभेत्सिद्धिं महत्तराम् ।

साङ्गदक्षिणया युक्तपुरश्चर्या सहस्रजम् ॥

अवश्यं फलमाप्नोति संशयो नात्र विद्यते ।
धनधान्य गजाश्वादि संपूर्णां रत्नसङ्कुलाम् ॥

अचलां महतीं लक्ष्मीं वर्षात्प्रागेव साधकः ।
प्राप्य शक्र धनेशादि श्रियं तृणगणायते ॥

कन्दर्प सदृशः कान्त्या वृद्धोऽपि तरुणायते ।
पद्मराग शिरोरत्न द्विगुणीकृत रोचिषः ॥

प्रयच्छन्तोऽपि सर्वस्वं सेवन्ते चामराधिपाः ।
मन्दबुद्धिर्जडो वापि विद्यास्वष्टादशस्वपि ॥ १८५

भूत्वा पारंगतः साक्षाद्वाचस्पति समो भवेत् ।
स्वच्छन्दमरणोभूत्वा यम तत्किङ्करानपि ॥

तृणीकृत्य पदं याति शरीरान्ते श्रियःपतेः ।
पितुर्मातुश्च भार्याया निमग्नान्नरकार्णवे ॥

उद्धृत्य कुलसाहस्रं नयति ब्रह्म शाश्वतम् ।
वंशाभिवृद्धिमाकल्पं प्राप्नोति श्रीसमन्विताम् ॥

इत्थं पुष्कर योगेऽस्मिन् पुरश्चर्या मयेरिता ।
अनुग्रहकरी लक्ष्म्या नाऽपरास्ति श्रुतौ स्मृतौ ॥

इति श्रीमदनुत्तर ब्रह्मतत्वरहस्ये दाशरथीये तन्त्रे
वेदार्थसंग्रहे सौभाग्य विद्योदये उत्तरभागे
द्वाविंशोऽध्यायः ॥

अथ त्रयोविंशोऽध्यायः ॥

श्रीदक्षिणामूर्तिरुवाच –

सद्यस्सिद्धिकरं भूमौ महालक्ष्म्या गिरीन्द्रजे ।
भूयोपि सम्प्रवक्ष्यामि श्रोतुं त्वं नियता भव ॥

अमावास्या पौर्णमासी महापर्वद्वयं स्मृतम् ।
अमाप्रतिपदोस्सन्धौ राहुग्रहणे रविर्यदि ॥

ग्रस्तोऽथ केतुनावापि ग्रहणं पर्व तद्विदुः ।
पूर्णा प्रतिपदोःसन्धौ राहुणा केतुनाह्यपि ॥

ग्रस्तस्स्याद्यदि शीतांशुस्सोमग्रहणमुच्यते ।
भानुवासर सम्युक्तमिन्दुवारयुतं तु वा ॥

चूडामण्यभिधं पर्व तदुक्तं परमर्षिभिः ।
प्रत्यक्षं सर्वलोकानां रवीन्दुग्रहणं शुभम् ॥ ५

सद्यः पातकराशिघ्नं सद्यः पुण्यफलप्रदम् ।
अपमृत्युप्रशमनं विजयश्री फलप्रदम् ॥

सद्यः सिद्धिकरं नैतत्सदृशं विद्यते भुवि ।
यत्किञ्चिदपि जप्तं वा हुतं दत्तमथापि वा ॥

रवीन्दुग्रहणे पुण्यं कोटि कोटि गुणं विदुः ।
जातकं मृतकं वापि सूतकं नैव विद्यते ॥

महोदधौ वा नद्यां वा रवीन्दुग्रहणे शिवे ।
स्नानमाचरितं येन स सद्यः पापराशिभिः ॥

कोटिजन्मसमुद्भूतैरपि विप्रो विमुच्यते ।
गोचर्म सम्मिता भूमिर्येन तत्र प्रदीयते ॥ १०

बहुसस्य समायुक्ता दक्षिणा सहिता भुवि ।
सप्तद्वीपवतीं पृथ्वीं धनधान्यादि संकुलाम् ॥

शतकृत्वः प्रदत्वा यत् फलं प्राप्नोति भूतले ।
तदवश्यं फलं मर्त्यः प्राप्नोति भुवि साधकः ॥

सुवर्णमत्र यो दद्यादपि चिन्हुकमात्रकम् ।
हेमाद्रिसदृश स्वर्णदानस्य फलमश्नुते ॥

योऽत्रैकां गां बहुक्षीरां दद्याद्वत्स समन्विताम् ।
गोकोटिदानपुण्यं प्राप्नोत्यत्र न संशयः ॥

अग्नेरपत्यं प्रथमं हिरण्यं
भूर्वैष्णवी सूर्यसुताश्च गावः ।
दत्तास्त्रयस्तेन भवन्ति लोका
यः काञ्चनं गां च महीं च दद्यात् ॥ १५

तुलाहिरण्यगर्भादि दानानामत्र पार्वति ।
महाफलप्रदः कालो ब्रह्मविद्भिरुदीरितः ॥

यं कञ्चिदपि वा मन्त्रमाचार्याज्ञा पुरस्सरम् ।
हुत्वा जप्त्वाऽत्र वाचार्यं पादाब्जयुगले शिवे ॥

यत्किञ्चिदपि वा दत्वा दरिद्रोऽपि महत्फलम् ।
अवाप्य सिद्धिमाप्नोति श्रीप्रसादं व्रजत्यपि ॥

राजा वा राजपुत्रो वा धनाढ्यो वाऽत्र भूतले ।
यच्च यावच्च सर्वस्वं रवीन्दुग्रहणे शुभे ॥

दद्यादाचार्यपादाब्जे साक्षाद्ब्रह्म प्रपश्यति ।
पितरं मातरं वापि समुद्दिश्य मृतानपि ॥ २०

बहुक्षीरां सवत्सां गां यो ददात्यत्र साधकः ।
महापापौघ सहिता अपि ते पितरश्शिवे ॥

मग्नाश्च नरके घोरे विमुक्ता नरकार्णवात् ।
प्रयान्ति सद्य एवैते सत्यलोकं सनातनम् ॥

समस्तेष्वपि शास्त्रेषु पर्वग्रहणसन्निभम् ।
सद्यः सिद्धिकरं नोक्तं तस्मादत्र प्रवक्ष्यते ॥

एवं भूग्रहणात्पूर्वं दिनपञ्चकमादरात् ।
दिनत्रयं वा प्रयतो ब्रह्मचारी फलाशनः ॥

क्षीराशी वा हविष्याशी फलैर्बिल्वैर्घृतप्लुतैः ।
यद्वा घृतप्लुतैर्बिल्व पत्रैस्तिल समन्वितैः ॥ २५

अष्टोत्तरशतं हुत्वा श्रीमदष्टार्णं विद्यया ।
अष्टोत्तरशतं राज्यलक्ष्म्याऽपि जुहुयादथ ॥

सुन्दरी भगवद्विद्ययाऽपि द्वादशधा हुनेत् ।
केवलेन घृतेनैव श्रियः पञ्चदशार्णया ॥

अष्टाविंशतिधा हुत्वा प्राप्ते सूर्येन्दुपर्वणि ।
स्पर्शकाले महानद्यां सागरे वा सरस्यपि ॥

उष्णोदकेन वा स्नात्वा दुर्बलो रोगपीडितः ।
गुरुपादाब्जयुगलं प्रणम्य भुवि दण्डवत् ॥

वैश्वानरं प्रतिष्ठाप्य संस्कृतं विधिवच्छुचि ।
उत्पलैर्जुहुयादग्नौ तिल गव्याज्यमिश्रितैः ॥ ३०

अष्टोत्तरशतं पूर्वं श्रीमदष्टार्णविद्यया ।
अथ प्रसन्नलक्ष्म्या त्रिशताधिक सहस्रकम् ॥

जुहुयात्संस्कृते वह्नावुत्पलैर्घृतमिश्रितैः ।
उत्पलानामभावे तु बिल्वपत्रैः घृतप्लुतैः ॥

तिलमिश्रैः हुनेदग्नौ तदभावे गिरीन्द्रजे ।
हुनेच्छुद्धतिलैरेव घृतत्रिमधुमिश्रितैः ॥

भगवद्रश्मि विद्याभिः घृतमेकैकशो हुनेत् ।
ललितारश्मि विद्याभिरेकैका माहुतिं घृतम् ॥

हुत्वा पञ्चदशाक्षर्या श्रियोऽष्टाविंशतिं हुनेत् ।
प्रायश्चिताहुतीः कृत्वा कुर्याद्ब्रह्मार्पणाहुतिम् ॥ ३५

अग्निं प्रदक्षिणीकृत्य स्वाचार्यं चरणद्वयम् ।
साष्टाङ्गं दण्डवन्नत्वा तत आकल्प्य संचयैः ॥

कुण्डलाद्यैरलंकृत्य वासोयुग्मं समर्प्य च ।
समर्पयेद्ग्राममेकं बहुधान्य धनान्वितम् ॥

सालग्रामशिलामेकां गोद्वयं पयसान्वितम् ।
शय्यां सोपस्करां दद्याद्गजानश्वान् पशूनपि ।

आन्दोलिकां च शिबिकां श्वेतच्छत्रं सचामरम् ॥
तुला हिरण्यगर्भादि दानान्यपि समर्पयेत् ॥

तेष्वशक्तस्य वक्ष्यामि दक्षिणाद्रव्यमीश्वरि ।
कुण्डलद्वितयं दत्वा गुरोः कर्णयुगे शिवे ॥ ४०

मुक्तालङ्करणं दद्यात्तत्राशक्तो गिरीन्द्रजे ।
रत्नालङ्करणं यद्वा रुद्राक्षाभरणं तु वा ॥

अवश्यमपि दातव्या सालग्रामशिलाऽमुना ।
गोचर्म्यसंमिता भूमिर्बहुसस्य समन्विता ॥

अवश्यमपि दातव्या शताढकमिता तु वा ।

तस्या अभावे तन्मूल्यं वर्षाशनमितं स्मृतम् ॥

एकविंशति निष्कं वा निष्कद्वादशकं तु वा ।
षण्णिष्कमथवा दद्याद्वित्तलोभं परित्यजेत् ॥

धेनुद्वयं प्रदातव्यमवश्यं गिरिकन्यके ।
तन्मूल्यमथवा दद्यात्ततः साक्षाद्रमाधिया ॥ ४५

दद्यादाचार्यपत्न्यै च ताटङ्काभरणादिकम् ।
युग्मद्वादशकं भोज्यं मृष्टान्नेन ततःपरम् ॥

आचार्यालिङ्गनं प्राप्य गृहीत्वाऽथ तदाशिषः ।
प्राप्नोति महतीं सिद्धिं योगिनामपि दुर्लभाम् ॥

प्रागेव वत्सराल्लक्ष्मीं धनधान्यादि संकुलाम् ।
मुक्तारत्नगणाकीर्णामचलां प्राप्नुयादसौ ॥

राजानो राजपुत्राश्च सचिवास्तस्य मन्त्रिणः ।
दासभूता भवन्त्यस्य प्रयच्छन्त्यपि वांछितम् ॥

पूज्यते सर्वलोकेषु सततं विजयी भवेत् ।
पुत्रपौत्रप्रपौत्राद्यैर्भोगान् भुङ्क्तेऽखिलानपि ॥ ५०

वाक्सिद्धिं महतीं प्राप्य सुराचार्यं समप्रभाम् ।
दीर्घमायुष्यमासाद्य विमुक्तो रोगसंचयैः ॥

कुलसाहस्रसहितो दिव्यभोगसमन्वितः ।
अजरामरणो भूत्वा भगवत्सदृशाकृतिः ॥

दिव्यकन्याशतयुतो विमानं सर्वकामदम् ।
आरुह्य भगवद्धाम्नि वसत्यन्ते न संशयः ॥

ग्रहणद्वितये कृत्वा ग्रहणत्रितयेऽपि वा ।
पुरश्चर्यामिमां देवि महालक्ष्मीं हरिप्रियाम् ॥

साक्षात्पश्यति चक्षुर्भ्यां नारायणसमन्विताम् ।
अणिमादिगुणान् प्राप्य जातिं स्मृत्वाऽथ पौर्विकीम् ॥५५

महेन्द्रसदृशो लक्ष्म्या पुत्रपौत्र सुखान्वितः ।
ब्रह्मेन्द्राद्यमरान्नित्यं पश्यन् हर्षसमन्वितः ॥

स्वच्छन्दमरणो भूत्वा योगमष्टाङ्गसंयुतम् ।
सम्प्राप्य ब्रह्मसायुज्यं प्राप्नोत्येव सुनिश्चितम् ॥

वैष्णवर्क्षस्थिते भानौ वैष्णवर्क्षं समन्विता ।
माघमासाद्याऽमावास्या भानुवासर संयुता ॥

व्यतीपात समायुक्ता तत्रार्धोदय नामकः ।
अलभ्ययोग उक्तोऽयं लभ्यते बहुवत्सरैः ॥

इन्दुवासर युक्ता चेन्महोदय इति स्मृतः ।
योगद्वयमिदं प्राहुरलभ्यं भुवि दुर्लभम् ॥ ६०

सद्यः पातकराशिघ्नं सर्वरोगनिबर्हणम् ।
समस्तदुःखशमनं संसारार्णवतारकम् ॥

योगेऽस्मिन् समनुप्राप्ते गुरोराज्ञापुरस्सरः ।
स्नात्वा महोदधौ नद्यां तटाके वा गृहेऽपि वा ॥

समाप्य नैत्यकं कर्म विधिवत्संस्कृतेऽनले ।
अष्टोत्तरशतं हुत्वा वेदमात्रा घृतं गवाम् ॥

अष्टोत्तरशतं श्रीमदष्टार्णेनाथ पायसम् ।
मधुत्रितय संयुक्तं गव्याज्येन विमिश्रितम् ॥

त्रिशताधिक साहस्रं लक्ष्मीहृदय विद्यया ।
हुत्वाऽथ भगवद्रश्मि विद्याभि र्जुहुयाद् घृतम् ॥ ६५

ललिता रश्मि विद्याभिः शतमेकैकशो हुनेत् ।
श्रियः पञ्चदशाक्षर्या शतमष्टोत्तरं घृतम् ॥

हुत्वा चतुः श्रीमनुभिर्हुनेद् द्वादशधा घृतम् ।
सुन्दरी भगवद्विद्ययाऽष्टाविंशतिधाप्यथ ॥

हुत्वा जयादिभिर्हुत्वा प्रायश्चित्ताहुतिः क्रमात् ।
महाव्याहृतिभिर्हुत्वा कृत्वा ब्रह्मार्पणाहुतिम् ॥

अग्निं प्रदक्षिणीकृत्य स्वाचार्यं चरणद्वयम् ।
सादरं प्रणिपत्याऽथ स्वर्णालङ्करणैः शुभैः ॥

अलङ्कृत्य ततः कांस्य पात्रे निक्षिप्य काञ्चनम् ।
शतमानं तदर्धं वा तदर्धं वा तदर्धकम् ॥ ७०

वित्तशाठ्यं परित्यज्य दत्वाचार्यं पदाब्जयोः ।
सवत्सां सुबहुक्षीरां दद्याद्गां च पयस्विनीम् ॥

चतुष्षष्टिपलं कांस्य पात्रं विंशत्पलं तु वा ।
नववस्त्र समायुक्तं भूषणादिभिरन्वितम् ॥

समर्पयेद्गुरोः पत्न्यै महालक्ष्मीधिया शिवे ।
सुवासिनीश्च विप्रांश्च यथाशक्त्याऽथ तोषयेत् ॥

लक्ष्मी हृदय विद्यायाश्श्रीमदष्टाक्षरस्य च ।
महात्रिपुरसुन्दर्याः संसिद्धिं प्राप्नुयात्पराम् ॥

अलभ्येऽर्धोदये प्राप्ते योगे यद्वा महोदये ।
इत्थं कुर्यात्पुरश्चर्यां विधिनाऽनेन साधकः ॥ ७५

शतक्रतुफलं सम्यक् साङ्गदक्षिणयान्वितम् ।
अवाप्य महतीं लक्ष्मीं पुरश्चर्या शतोद्भवाम् ॥

विमुक्तस्सर्वं पापौघैस्सर्वदेवमयो भवेत् ।
ऐश्वर्यारोग्य सन्तानैः कश्यपेन समप्रभः ॥

अवाप्य महदैश्वर्यं मणिमादि गुणान्वितम् ।
कुलसाहस्रमुद्धृत्य भगवद्धाम्नि मोदते ॥

अर्धोदये च संप्राप्ते संप्राप्ते वा महोदये ।

शक्तश्चेत्सर्वदानानि दद्याद्विप्रेभ्य आदरात् ॥

पायसं कांस्य पात्रस्थं विप्रायाऽवश्यमर्पयेत् ।
तिलधेनुं धेनुदुग्धं गुडधेनुमथापि वा ॥ ८०

क्षीरिणी मथवा दद्याद् द्विमुखीं गां सदक्षिणाम् ।
धनाढ्यो लवणाद्यादि गिरिं धान्यान्यथार्पयेत् ॥

तुला हिरण्यगर्भादि दानान्यपि समर्पयेत् ।
सुवर्णं राजतं गां च लवणं च तिलान्यपि ॥

दद्याद्वासो गुडमपि ग्रहणे च महोदये ।
दानान्येतानि विप्रेभ्यः श्रोत्रियेभ्यस्समर्पयेत् ॥

पलद्वयमितं रौप्य पात्रं पलमितं तु वा ।
सुवर्णरचितं पात्रं धनाढ्यश्चेत्समर्पयेत् ॥

यागद्रव्यं प्रदद्याद्यः स्वाचार्यं पदपङ्कजे ।
सहस्रं त्रिशतं वापि शत वा द्वादशाश्रितम् ॥ ८५

महोदये वा ग्रहणे प्रदत्वा साधकोत्तमः ।
यत्पुण्यं समवाप्नोति तद्वक्तुं नैव शक्यते ॥

आचार्यं पादयुगले नारायणधिया शिवे ।
साङ्गं यागधनं दत्वा कुलकोटि समन्वितः ॥

अवश्यं भगवद्धाम्नि मोदते नाऽत्र संशयः ।
ब्राह्मे मुहूर्त उत्थाय श्रीश्रीश द्वादशाक्षरम् ॥

त्रिशतं द्विशतं वापि प्रजप्त्वाष्टोत्तरं शतम् ।
रश्मिमाला मनुस्मृत्य कृत्वा सन्ध्यादिकाः क्रियाः ॥

सहस्रं प्रजपेन्नित्यं श्रीमदष्टाक्षरं शुभम् ।
अथ पञ्चशतं वापि जप्त्वा वा त्रिशतं शिवे ॥ ९०

राज्यलक्ष्मी महाविद्यां श्रियः पञ्चदशार्णया ।
भृगुवारव्रतं कुर्वन् चक्रराजं समर्चयेत् ॥

धनेश सुरराजाभ्यां सदृशीमचलां श्रियम् ।
सम्प्राप्य चिरमायुष्य मारोग्यं च महत्तरम् ॥

कन्दर्पसदृशः कान्त्या विद्यया गुरुसन्निभः ।
भूत्वा भूपाल सान्निध्ये मान्य आचार्यवत्सदा ॥

प्रार्थितो भूपकन्याभिस्तरुणीभिश्च कामवत् ।
पुत्रपौत्रादि सहितो भोगान् दिव्यांश्च मानुषान् ॥

भुक्त्वा कलेबरान्तेऽसौ भगवद्धाम्नि मोदते ।
यस्तु द्वादश संख्याक लक्षं श्रीहृदयं जपेत् ॥ ९५

किमनेन द्विजाग्रचेण साध्यते न गिरीन्द्रजे ।
आकाशगमनं योगमष्टाङ्ग सहितं शुभम् ॥

अनेनैव शरीरेण कन्दर्पशत सन्निभः ।
अणिमादिगुणैश्वर्यं जातिस्मरणमक्षयम् ॥

ऋषित्वमथ सिद्धत्वं गन्धर्वत्वं च योगिताम् ।
देवत्वथ रुद्रत्वं प्राप्नोति ब्रह्मतामपि ॥

अनेनैव शरीरेण कन्दर्पशत सन्निभः ।
अजरश्चामरो भूत्वा पञ्चविंशति वार्षिकः ॥

तेजोमयतनुर्दिव्य कन्याभिः प्रार्थितोऽन्वहम् ।
श्वेतद्वीपादि लोकेषु मोदते दिव्य भोगवान् ॥ १००

श्री ऋष्यशृङ्ग उवाच—

प्रसन्नलक्ष्मी विद्याया दक्षिणामूर्तिना पुरा ।
उक्तानि साधनानीत्थं भक्तानां हितकाम्यया ॥

अन्येऽपि योगा अत्रैव पूर्वांशे समुदीरिताः ।
एकामपि महाविद्यां महालक्ष्म्या इमां शुचिः ।

प्रत्यहं प्रजपन् साक्षान्नारायण इवापरः ।
देववत्पूज्यते नित्यमिहामुत्रापि सर्वदा ॥

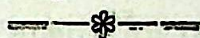
तद्वंशे मन्दभाग्यो वा दरिद्रो वा न जायते ।
अन्वयव्यापिनीं लक्ष्मीमाचन्द्रार्कं महत्तराम् ॥

तदन्वये वसत्येव सत्यं सत्यं न संशयः ।
लक्ष्मी हृदय विद्याया इति साधनमीरितम् ॥ १०५
त्रिशक्ति लक्ष्मी विद्यायास्ततो वक्ष्यामि साधनम् ।

इति श्रीमदनुत्तर ब्रह्मतत्वरहस्ये दाशरथीये तन्त्रे
वेदार्थसंग्रहे सौभाग्य विद्योदये उत्तरभागे

त्रयोविंशोऽध्यायः ॥

अथ चतुर्विंशोऽध्यायः ॥

श्री देव्युवाच–

प्रसन्न लक्ष्मी विद्याया विधानं श्रुतमादरात् ।
त्रिशक्ति लक्ष्मी विद्याया विधानं वद साम्प्रतम् ।

श्रीदक्षिणामूर्तिरुवाच–

त्रिशक्तिकमला विद्यां प्रवक्ष्यामि ततः शिवे ।
यस्या विज्ञानतः साक्षान्नारायणमयः पुमान् ॥

वांतं वह्निसमारूढमिन्दुवामाक्षि संयुतम् ।
आद्यं बीजमिति प्रोक्तं व्योमवामाक्षि संयुतम् ॥

वह्नि बिन्दुसमायुक्तं द्वितीयं बीजमुद्धृतम् ।
व्यञ्जनाढ्यं महीयुक्तं चतुर्थस्वर संयुतम् ॥

बिन्दुना सहितं बीजं तृतीयमिदमीरितम् ।
त्रिशक्त्याख्या महालक्ष्मीरियं विद्या समीरिता ॥ ५

लक्ष्मी गिरीन्द्रजा वाणी रूपैषा सर्वसिद्धिदा ।
सर्वपापौघ संहर्त्री सर्वपुण्य फलप्रदा ॥

सर्वविद्यामयी सर्वतीर्थ ऋतुमयी परा ।
ब्रह्मविष्णुमहेशाद्यैरपि नित्यमुपासिता ॥

मुक्तारत्न सुवर्णादि वृष्टिकर्त्री गृहे सताम् ।
साम्राज्य सिद्धिदा धर्मवित्तकामफलप्रदा ॥

नित्यानन्द सुखप्राप्ति हेतुभूता सनातनी ।
त्रिशक्ति लक्ष्म्यां सिद्धायां नासाध्यं त्रिजगत्स्वपि ॥

भक्तानां निधिपालेन्द्र राज्यलक्ष्मी प्रदायिनी ।
श्रीदेव्याः पश्चिमे भागे महासिह्मासनेश्वरी ॥ १०

ऋषिरस्याः समुद्दिष्टो ब्रह्मा लोकपितामहः ।
सम्मोहन ऋषिर्वास्याः कथितो ब्रह्मवित्तमैः ॥

च्छन्दो गायत्रमुद्दिष्टं पाङ्क्तं छन्दोऽथवा शिवे ।
त्रिशक्त्याख्या महालक्ष्मी देवता हरिवल्लभा ॥

आद्यं बीजमिति प्रोक्तं शक्तिः श्रीभुवनेश्वरी ।
कीलकं कामराजं स्याद्विनियोगस्तु सिद्धये ॥

द्विरावृत्या षडङ्गानि बीजैरेव न्यसेद्बुधः ।
सुधाम्भोनिधिमध्यस्थ रत्नद्वीपे मनोहरे ॥

नवहेमस्फुरद्भूमौ रत्नकुट्टिम मण्टपे ।
पारिजातवनान्तस्थे सर्वतस्समलङ्कृते ॥ १५

महापद्माटवीमध्य रत्नसिह्मासने शुभे ।
नारायणाङ्क निलयां विद्युत्कोटि समप्रभाम् ॥

तप्तकार्तस्वराभासां बालार्कशत सन्निभाम् ।
स्फुरद्रत्न लसत्स्वर्ण किरीटावृत मस्तकाम् ॥

रत्नकङ्कणकेदार ग्रैवेयकाङ्गद शोभिताम् ।
वालीयुगल ताटङ्क स्वर्णचिन्ताक भूषिताम् ॥

शरत्सम्पूर्णचन्द्राभवदनां पद्मलोचनाम् ।
सन्तप्त काञ्चन प्रख्यदुकूल परिवेष्टिताम् ॥

स्मितसंभाषिणीं स्वर्णकलशोपम सुस्तनीम् ।
सुवर्णपादकटक हेमकाञ्चीगुणान्विताम् ॥ २०

अनेकरत्न खचित नानाभूषणभूषिताम् ।
बालाङ्कुशाब्ज युगल पाशचापानि बिभ्रतीम् ॥

चारुचामर हस्ताभ्यां सखीभ्यां पार्श्वयोर्द्वयोः ।
वीज्यमानां सुरस्त्रीभिर्माणिक्यादर्श पाणिभिः ॥

ताम्बूल सहित स्वर्णपात्रहस्ताभिरावृताम् ।
दिव्यरत्नमयस्वर्ण पेशोहस्ताभिरादरात् ॥

निषेवितांघ्रियुगलां ब्रह्मरुद्रादि देवतैः ।
सम्पूजित पदां नित्यं भक्तत्राणपरायणाम् ॥

महालक्ष्मीं त्रिजगतां मातरं परमेश्वरीम् ।
त्रयीमयीमहं वन्दे शरणागतवत्सलाम् ॥ २५

त्रिशक्त्याख्यां महालक्ष्मीमित्थं ध्यात्वा दिने दिने ।
त्रिसहस्रं जपेद्विद्यां सहस्रद्वितयं तु वा ।।

अष्टोत्तर सहस्रं वा त्रिशतं वा शतं तु वा ।
अष्टाविंशतिधा वापि जप्त्वा सिद्धिमवाप्नुयात् ॥

षट्कोणं पूर्वमालिख्य मध्ये विद्यां लिखेत्सुधीः ।
द्विरावृत्त्या त्रिबीजानि कोणषट्के क्रमाल्लिखेत् ॥

बाह्ये वसुदलं कुर्याद्दीर्घस्वर विभूषितम् ।
चतुरस्रं चतुर्द्वार भूषितं मण्डलं लिखेत् ।।

श्रियमावाहयेन्मध्ये विद्यामेतां समुच्चरन् ।
उपचारैस्समाराध्य ततोऽङ्गावरणं यजेत् ॥ ३०

पूर्ववत्परमेशानि परिवारानथाऽर्चयेत् ।
अग्रकोणं समारभ्य महालक्ष्मीं हरिप्रियाम् ।।

गिरिजां शङ्करं पश्चाद्रतिं कन्दर्पमप्यथ ।
षट्कोणं पार्श्वयुगले शङ्खपद्मनिधी यजेत् ॥

अष्टपत्रे महेशानि ब्राह्मीं माहेश्वरीं तथा ।
कौमारीं वैष्णवीं पश्चाद्वराह मदनामथ ।।

माहेन्द्रीमपि चामुण्डां महालक्ष्मीमतः परम् ।।
महेन्द्राद्याः समभ्यर्च्याश्चतुरश्राष्टदिक्ष्वथ ।।

त्रिशक्तिरूपिणीं लक्ष्मीमित्थमभ्यर्च्य साधकः ।
बीजत्रय महाविद्यां जपेत्सर्व समृद्धये ।। ३५

महात्रिपुरसुन्दर्याः पश्चाद्भागेऽथवा शिवे ।
चक्रराजं समभ्यर्च्य सिद्धिमिष्टां व्रजत्यसौ ।।

समस्तजगदाधारे चतुर्वेदात्मके शुभे ।
सर्वोपचारैराराध्य श्रीदेवीं चक्रनायके ।।

त्रिमूर्तीनां त्रिशक्तीनां प्रत्यहं साङ्गमर्चनात् ।
अवश्यं फलमाप्नोति चक्रराजस्य सन्निधौ ।।

यं कञ्चिदपि वा मन्त्रं जप्त्वा नित्यं यतव्रतः ।
अवश्यं महतीं सिद्धिं प्राप्नोत्यत्र न संशयः ।।

श्रीचक्रपूजा श्रीदेव्याः क्रियते येन नित्यशः ।
ब्रह्मविष्णु महेशाद्याः शक्राद्याश्च दिगीश्वराः ।। ४०

लक्ष्मी सरस्वती गौरी शचीमुख्याश्च शक्तयः ।
साङ्गं सम्पूजितं तुष्टा भवन्ति प्रत्यहं शिवे ।।

श्रीचक्रपूजको नित्यं स चक्रान्तरमर्चयेत् ।
उपासते यः प्राधान्यादेकमप्यत्र सन्मनुम् ।।

तेनार्चनं प्रकर्तव्यं तत्तद्यन्त्रे गिरीन्द्रजे ।
श्रीचक्रसन्निधौ यन्त्रान्तरं नित्यं समर्चयेत् ।।

सर्वदेवमयी देवी श्रीदेवी ललिताम्बिका ।
सर्वविद्या पीठमयं श्रीचक्रं कथितं बुधैः ॥

तस्मादवश्यं श्रीपीठमर्चयन् प्रत्यहं शुचिः ।
समस्तदेवतार्चायाः साङ्गं सुकृतमश्नुते ॥ ४५

इत्थमभ्यर्च्य विधिना त्रिशक्ति हरिवल्लभाम् ।
लक्षत्रयं जपेद्विद्यां विजितेन्द्रिय मानसः ॥

दशांशं तर्पयेद्धीमान् पयसेक्षुरसेना वा ।
दशांशं किंशुकैर्हुत्वा गाव्याज्य त्रिमधुप्लुतैः ॥

दत्वा निष्कशतं साक्षाद्विद्या सिद्धिमवाप्नुयात् ।
मकरस्थे रवौ माघे यद्वार्कं दिनमादितः ॥

पञ्चविंशति साहस्रमेकादश्यन्तमादरात् ।
एकादश्यां हुनेदाज्य मधुत्रितय मिश्रितैः ॥

त्रिसहस्रं संस्कृतेऽग्नौ कमलैरुत्पलैस्तु वा ।
अथवा बिल्वपत्रैश्च पायसेनाथवा हुनेत् ॥ ५०

वर्षाशनमितं द्रव्यं दत्वाऽऽचार्यं पदाम्बुजे ।
विद्या सिद्धिमवाप्नोति नात्र कार्यां विचारणा ॥

सर्वसम्मोहनकरी महावाक् सिद्धिदायिनी ।
अणिमादि गुणैश्वर्यं प्रदा पापौघ भञ्जिनी ॥

त्रिशक्ति लक्ष्मी विद्येयं सर्वराज वशङ्करी ।
नाभिदघ्नजले स्थित्वा सूर्यमण्डलमध्यगाम् ॥

सहस्र त्रितयं जप्त्वा नित्यं नियतमानसः ।
मण्डलात्तद्दिने साक्षान्महालक्ष्मीं प्रपश्यति ॥

धनधान्यादि संपूर्णां गजाश्वरथसङ्कुलाम् ।
मुक्तारत्नौघ सहितां सन्ततिव्यापिनीं श्रियम् ॥ ५५

तस्मै ददात्यवश्यं सा लक्ष्मीर्भगवदन्विता ।
तिलैराज्ययुतैर्हुत्वा षट्सहस्रं यतव्रतः ॥

निरामयश्चिरायुः स्याद्विगतायुरपि ध्रुवम् ।
मधुत्रितय संमिश्रं पायसं ज्वलितेऽनले ॥

सहस्रपञ्चकं हुत्वा ज्वलिते जातवेदसि ।
सर्वविद्यानिधिरयं सर्वैश्वर्यनिधिर्भवेत् ॥

पौर्णमास्यां जपित्वाऽमुं सहस्रत्रितयं मनोः ।
पायसं जुहुयादग्नौ त्रिशतं त्रिमधुप्लुतम् ॥

गुरुपादाब्जयुगले यत्किञ्चिदपि दक्षिणाम् ।
दत्वाऽथ हुतशिष्टाशी तस्यां निशि भवेद्व्रती ॥ ६०

वर्षत्रयं द्विवर्षं वा वर्षमेकमथापि वा ।
पुरश्चर्यात्रितमिदं कृत्वा साधकपुङ्गवः ॥

शङ्खपद्मादिभिर्निधिभिर्मूर्तिमद्भिरुपस्थितैः ।
सेव्यते प्रत्यहं साक्षाद्धनरत्नौघवर्षिभिः ॥

आरभ्योत्तर नक्षत्रे श्रीमन्त्रं साङ्गमादरात् ।
सहस्र त्रितयं जप्त्वा त्रिशक्ति जुहुयाद्घृतम् ॥

पञ्चम्यां विशदाम्भोजैरष्टोत्तरशतं हुनेत् ।
रक्तोत्पलैर्हुनेदग्नौ पूर्णिमायां शतत्रयम् ॥

इत्थं संवत्सरं कृत्वा पुरश्चर्याव्रतं बुधः ।
अवाप्य महतीं लक्ष्मीं महेन्द्रधनद प्रभाम् ॥ ६५

कन्दर्प समसौभाग्यमायुरारोग्यमुत्तमम् ।
अवाप्य सकलान् लोकान्नरनारी नृपादिकान् ॥

यावज्जीवं वशीकुर्याद्देवानपि च किं नरान् ।
गङ्गाप्रवाह सदृशीं वाग्विभूतिमवाप्य च ॥

जीवन्नेव विमुक्तोऽसौ ब्रह्मसायुज्यभाग्भवेत् ।
आश्विने नवरात्रे वा वासन्ते वा समाहितः ॥

पञ्चविंशति साहस्रं जप्त्वा विद्यामिमां श्रियम् ।
महानवम्यां ज्वलिते वह्नौ मधुघृतप्लुतम् ॥

सहस्र त्रितयं हुत्वा पायसं तिलमिश्रितम् ।
आचार्यपत्नीमाचार्यमभ्यर्च्याभरणादिभिः ॥ ७०

आचार्यपादयुगले दत्वा वर्षमितं धनम् ।
महतीं सिद्धिमासाद्य भगवत्सहितां श्रियम् ॥

दृष्ट्वा समृद्धिमासाद्य देवानामपि दुर्लभाम् ।
व्यासवाल्मीकि सदृशो विद्याभिर्धनसम्पदा ॥

धनदप्रतिमो भूत्वा कान्त्या मदन सन्निभः ।
भुक्त्वेह विपुलान् भोगान् देहान्ते याति सत्पदम् ॥

त्रिशक्ति लक्ष्मी विद्यायामेवं भक्तियुतोऽन्वहम् ।
सहस्रत्रितयं जप्त्वा सहस्र द्वितयं तु वा ॥

त्रिशताधिक साहस्रं जप्त्वा यद्वाऽन्वहं शुचिः ।
समस्त पापराशिभ्यो विमुक्तो भाग्यसम्पदा ॥ ७५

आधारस्सर्वं विद्यानां पुत्रपौत्र सुखान्वितः ।
अवाप्यात्यन्त सौभाग्यं वशीकृत्य जगत्त्रयम् ॥

चिरायुस्सकलान् भोगान् भुक्त्वा दिव्यांश्च मानुषान् ।
देहान्ते परमं धाम याति विष्णोः सनातनम् ।

त्रिशक्ति लक्ष्मी माहात्म्यमिति ते कथितं मया ।
साम्राज्य लक्ष्मी विद्याया माहात्म्यमथ वक्ष्यते ॥

इति श्रीमदनुत्तर ब्रह्मतत्वरहस्ये दाशरथीये तन्त्रे
वेदार्थसंग्रहे सौभाग्य विद्योदये उत्तरभागे
चतुर्विंशोऽध्यायः ॥

अथ पञ्चविंशोऽध्यायः ॥

श्रीदक्षिणामूर्तिरुवाच–

साम्राज्यलक्ष्मी विद्याया माहात्म्यं गिरिकन्यके ।
सर्वार्थसिद्धिदं वक्ष्ये समस्तदुरितापहम् ॥

चन्द्रं बीजं समुद्धृत्य व्योमसादनमप्यथ ।
लक्ष्म्या बीजं शिवाबीजं वह्निवामाक्षिमण्डितम् ॥

बिन्दुयुक्तं वरारोहे साम्राज्यश्रीरुदीरिता ।
श्रीरुद्रेष्टा महाविद्या सप्तवर्णाब्जलोचने ॥

विष्णूपासित विद्येयं महासिंहासनेश्वरी ।
उपासकानां साम्राज्य श्रीकरी भुक्तिमुक्तिदा ॥

महापातकराशिघ्नी महादारिद्र्यभेदिनी ।
महासारस्वतकरी महासौभाग्यसिद्धिदा ॥ ५

पौलोमश्रियं वापि श्रियं यक्षपतेरपि ।
दद्यादुपासकस्येयं भूतले गिरिकन्यके ॥

पूजिता सर्वसौभाग्यदायिनी भोगसिद्धिदा ।
प्रतप्ता सकलाभीष्ट प्रदोग्ध्री कामधुग्यथा ॥

हुता सकलवाक्सिद्धिकरी सर्वसमृद्धिदा ।
धर्ममर्थं च कामं च कैवल्यं चाणिमादिकम् ॥

इच्छतेयं महाविद्या जप्तव्याऽवश्यमादरात् ।
ऋषिर्नारायणस्साक्षाच्छन्दो गायत्रमीरितम् ॥

त्रैलोक्यमोहिनी सर्वसाम्राज्य फलदायिनी ।
महालक्ष्मीर्जगन्माता देवताऽत्र समीरिता ॥ १०

बीजं कूढं समाख्यातं शक्तिः श्रीबीजमुच्यते ।
श्रिया षड्दीर्घयुतया वांगन्यासमथाचरेत् ॥

क्षीराम्भोनिधिमध्यस्थ द्वीपे मणिमये शुभे ।
सन्तानपारिजातादि सुरद्रुमसमावृते ॥

अधस्तात्कल्पवृक्षस्य पीठे स्वर्णमये शुभे ।
नवमाणिक्यखचिते मुक्ताविद्रुमभूषिते ॥

आसीनस्य परेशस्य श्रीपतेः परमात्मनः ।
अंके वामे समासीनामतसीकुसुमप्रभाम् ॥

नीलोत्पलनिभां यद्वा तप्तकार्तस्वर प्रभाम् ।
बालादित्यशतप्रख्यां नानाभूषणभूषिताम् ॥ १५

दिव्यपीताम्बरधरां दिव्यचन्दन चर्चिताम् ।
सन्तानपारिजातादि पुष्पमाल्यविराजिताम् ॥

शङ्ख चक्र गदा पद्म शार्ङ्गबाणधरां करैः ।
अभयं च प्रयच्छन्तीं वरानिष्टांश्च बिभ्रतीम् ॥

श्रियमष्टभुजां साक्षात्सर्वसाम्राज्य नायिकाम् ।
चामरादर्शहस्ताभिः छत्रहस्ताभिरादरात् ॥

सेवितां सुरकन्याभिः स्मितपूर्वाभिभाषिणीम् ।
शक्रादिमौलिमाणिक्य विराजितपदाम्बुजाम् ॥

सुन्दरोभिस्सुरस्त्रीभिः पार्श्वयोस्समलंकृताम् ।
त्रयीमयीं महालक्ष्मीं भजे सिंहासनेश्वरीम् ॥ २०

समस्तसंपत्साम्राज्य नायिकां श्रियमीश्वरीम् ।
ध्यात्वा संपूज्य सततं चक्रराजे मनोहरे ॥

श्रीदेव्याः सन्निधौ नित्यं यजेत्साम्राज्यनायिकाम् ।
तत्राऽशक्तोऽथ यंत्रेऽस्मिन्नर्चयेत्साधकोत्तमः ॥

त्रिकोणमष्टकोणं वै चतुरस्रं समालिखेत् ।
चतुर्द्वारसमायुक्तं यन्त्रं साम्राज्य सिद्धिदम् ॥

मूलविद्यां समुच्चार्य मूर्ति संकल्प्य साधकः ।
आवाह्योपचरेत्सर्वैः उपचारैर्मनोहरैः ॥

पूर्ववद्यजेद्देवि षडङ्गावरणं ततः ।
त्रिकोणमध्ये साम्राज्य श्रियमभ्यर्च्य सादरम् ॥ २५

कोणत्रयेऽथ सावित्रीं गायत्रीं च सरस्वतीम् ।
अष्टदीर्घस्वरयुता ब्राह्म्याद्या अष्टमातरः ॥

अभ्यर्च्या अष्टकोणेषु भक्तानां सर्वसिद्धिदाः ।
इन्द्रादीनथ दिक्पालान् चतुरश्राष्टदिक्ष्वपि ॥

अभ्यर्च्य पूजयेत्सर्वं साम्राज्यश्रियमिष्टदाम् ।
लक्षत्रयं पुरश्चरेत् साम्राज्यश्रीफलाप्तये ॥

दशांशं तर्पयेद्विद्वान् मधुना पयसापि वा ।
तद्दशांशं हुनेदग्नौ किंशुकैराज्यमिश्रितैः ॥

गुरवे दक्षिणां दत्वा धेनुद्वादशकं शिवे ।
मंत्रसिद्धिमवाप्नोति लभते वाञ्छितं फलम् ॥ ३०

अथवा नवरात्रेषु पञ्चविंशत्सहस्रकम् ।
जप्त्वा पलाशकुसुमैराज्यत्रिमधुतोलितैः ॥

हुत्वा सहस्रत्रितयमाचार्यचरणाब्जयोः ।
समर्प्य धेनुदशकं विद्यासिद्धिमवाप्नुयात् ॥

जप्त्वा लक्ष्मीमिमां मंत्री घृतत्रिमधुमिश्रितैः ।
हुत्वा रक्ताम्बुजैरग्नौ सार्वभौमो भवेद्ध्रुवम् ॥

घृतत्रिमधुसंमिश्रं पायसं ज्वलितेऽनले ।
हुत्वा द्वादशसाहस्रं राज्यलक्ष्मीमचञ्चलाम् ॥

आसाद्य मन्दभाग्योऽपि राजराजो भविष्यति ।
शालिभिर्जुह्वतो नित्यमष्टोत्तरसहस्रकम् ॥ ३५

सप्तद्वीप समायुक्त भूपतित्वमनुत्तमम् ।
अवाप्य मण्डलेनाऽसौ धनदेन समो भवेत् ॥

सहस्रं प्रत्यहं जप्त्वा हुत्वा घृतमथो शतम् ।
राज्यश्रियमवाप्नोति सर्वविद्यानिधिर्भवेत् ॥

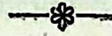
कदम्बकुसुमैर्हुत्वा द्वादशाहं सहस्रकम् ।
कन्दर्पसदृश: कान्त्या नरनारीनृपादिकान् ॥

यावज्जीवं वशीकुर्याद्गन्धर्वानमरानपि ।
किमत्र बहुनोक्तेन सर्वमस्या अवाप्नुयात् ॥

नैतया सदृशी काचिद्विद्याऽस्ति भुवनत्रये ।
विधानमेतद्विद्यानां चतसृणां चोदीरितम् ।
श्रोतुमिच्छसि किं भूयो वद मत्प्राणवल्लभे ॥ ४०

इति श्रीमदनुत्तर ब्रह्मतत्त्वरहस्ये दाशरथीये तन्त्रे
वेदार्थसंग्रहे सौभाग्य विद्योदये उत्तरभागे
पञ्चविंशोऽध्याय: ॥

अथ षड्विंशोऽध्यायः ॥

श्रीदेव्युवाच-

भगवत्याश्श्रियो रश्मिमाला जप्या त्वयेरिता ।
रश्मिमालाभिधं सूक्तं श्रियः प्रब्रूहि मे प्रभो ॥

श्रीदक्षिणामूर्तिरुवाच -

शृणु देवि प्रवक्ष्यामि रश्मिमालां श्रियः शिवे ॥

यस्याः स्मरणमात्रेण नित्यं प्रातस्समाहितः ।
समस्त पातकैर्मुक्तस्सर्वसौभाग्यवान् भवेत् ॥

आद्या सकलवेदानां माता सकलसिद्धिदा ।
अभयङ्करमाहेन्द्री द्वितीया च समीरिता ॥

सावित्राष्टाक्षरी विद्या तृतीयाकान्तिवर्धिनी ।
प्रणवाख्या महाविद्या ब्रह्मसायुज्य सिद्धिदा ॥ ५

ततस्तुरीया गायत्री सायुज्य फलदायिनी ।
चक्षुष्मती ततो विद्या वरदेष्ट फलप्रदा ॥

गन्धर्वराज विद्या च विवाह फलदायिनी ।
शतद्रुस्तोम विद्या च मार्गसङ्कटभक्षिणी ॥

ततस्तारा महाविद्या सकलापच्छमनीस्मृता ।
नामत्रय महाविद्या [illegible] विभेदिनी ॥

महागणेश विद्या च प्रत्यूहगणभेदिनी ।
उमामहेश विद्याऽथ समस्ताभीष्ट सिद्धिदा ॥

मृत्युञ्जय दशार्णाऽथ मृत्युभीति निवारिणी ।
ततः श्रुतधरी विद्या सर्वविद्या फलप्रदा ॥ १०

मातृकाख्या महाविद्या सर्वज्ञत्व फलप्रदा ।
कामेश्वर महाविद्या शिवतादात्म्यसिद्धिदा ॥

संपत्सरस्वती विद्या महासंपत्प्रदायिनी ।
कालसङ्कर्षणी विद्या दीर्घायुष्य फलप्रदा ॥

परशम्भुमहाविद्या नित्यानन्द सुखप्रदा ।
ततः परकला विद्या महावाक् सिद्धिदायिनी ॥

ततः कुमारिका विद्या समस्तेप्सित सिद्धिदा ।
अन्नपूर्णाभिधा विद्या बह्वन्न फलदायिनी ॥

अश्वारूढा महाविद्या सर्वलोकवशङ्करी ।
ततः श्रीषट्कार्णा विद्या श्रीविद्या सिद्धिदायिनी ॥ १५

श्रीदेव्या मूलविद्याऽथ समस्त फलभोगदा ।
लघुश्यामा ततो विद्या नरनारी वशङ्करी ॥

वाग्वादिनी ततो विद्या वाचां सिद्धिकरी परा ।
नकुली नाम विद्याऽथ सर्वविद्या फलप्रदा ॥

श्यामला पादुका पश्चाच्छ्यामा विद्याफलप्रदा ।
राजश्यामा ततो विद्या मनोरथ फलप्रदा ॥

विद्याऽथ लघुवाराही सर्ववैरि निकृन्तनी ।
विद्याऽथ स्वप्नवार्ताली स्वप्ने वक्ति शुभाशुभम् ॥

तिरस्करणवाराही तिरस्करण कारिणी ।
वार्ताली पादुका पश्चाद्वार्ताली सिद्धिदायिनी ॥ २०

विद्याऽथ राजवार्ताली भक्तानुग्रहकारिणी ।
अथ श्रीपूर्ति विद्याख्या श्रीकरी मुक्तिदायिनी ॥

महती पादुका पश्चाच्चतुर्वर्गं फलप्रदा ।
षड्विघ्नदेवताः पश्चाच्छ्रियो देव्याः फलप्रदाः ॥

राजश्यामा महाविद्या विघ्नदेवी ततः परम् ।
विघ्नौघं शमनी पश्चाद्वार्ताली विघ्नदेवता ॥

रश्मिमालेति संप्रोक्ता श्रीदेव्यास्सर्व सिद्धिदा ।
एतासां मन्त्रमालां यः प्रातः प्रातर्दिने दिने ॥

सकृद्द्वेधा त्रिधा वापि योऽनुस्मरति साधकः ।
स सर्वपातकौघेभ्यो विमुक्तोऽनुदिनं शिवे ॥

अवाप्य महतीं लक्ष्मीं वाक् सिद्धिमतुलामपि ।
सौभाग्यं महदासाद्य भुक्त्वा भोगान् यथेप्सितान् ॥

ब्रह्मसायुज्यमाप्नोति देहान्ते नात्र संशयः ।
एकामपि महाविद्यामत्र योऽनुदिनं जपेत् ॥

स महाभाग्य सहितः समस्ताभीष्टभाग्भवेत् ।
श्रीदेव्या सिद्धि कामेन रश्मिमाला दिने दिने ॥

सकृद्द्वेधा त्रिधा वापि स्मर्तव्या सर्वसिद्धिदा ।
विद्यानामत्र सर्वासां नाममात्रं प्रकाशितम् ॥

तत्तत्तन्त्रेषु मुनिभिस्तत्तन्माहात्म्यमीरितम् ।
एतास्सकल विद्याश्च संज्ञयैव समीरिताः ॥

श्रीदेव्यास्सर्वराज्ञित्वाद्रश्मिभूता स्मृता इमाः ।
श्रीदेव्युपासको नित्यं चक्रराजार्चने रतः ॥

रश्मिमालामनुस्मृत्य सकृद्वापि दिने दिने ।
सिद्धिं सकल विद्यानां प्राप्नोत्यत्र न संशयः ॥

जगत्त्रितय साम्राज्ञी श्रीदेवी परमेश्वरी ।
यस्य सिद्धा भवत्यस्य नासाध्यं त्रिजगत्स्वपि ॥

रश्मिमाला प्रदातारमाचार्यं परमं शुभम् ।
साक्षाद्ब्रह्मधिया नित्यमर्चयेन्नान्यथा शिवे ॥

श्रीदेवी रश्मिमालायाः प्रदातैव पिताऽबिके ।
ज्येष्ठभ्राता पितृपिता पोषकोऽपि च सत्पिता ॥

स एव बन्धुस्स सखा स आचार्यो महान् गुरुः ।
स एव धाता विष्णश्च स एव परमेश्वरः ॥

इत्येवं मत्वा सततं रश्मिमाला प्रदं गुरुम् ।
आचार्यमर्चयेद्धीमान् रत्नैरर्थैर्दिने दिने ॥

रश्मिमाला स्वरूपं ते श्रिय उक्तं वरानने ।
इतः परं गिरिसुते किंभूयः श्रोतुमिच्छसि ॥

इति श्रीमदनुत्तर ब्रह्मतत्वरहस्ये दाशरथीये तन्त्रे
वेदार्थसंग्रहे सौभाग्य विद्योदये उत्तरभागे
षड्विंशोऽध्यायः ॥

अथ सप्तविंशोऽध्यायः ॥

श्रीदेव्युवाच –

भगवन्देवदेवेश सर्वज्ञ जगती पते ।
सुगुप्तमपि वेदेषु पुराणेष्वखिलेष्वपि ॥

उक्तं त्वयाऽऽदरान्मह्यं मयाऽपि श्रुतमादरात् ।
साम्प्रतं प्रष्टुमिच्छामि हृदये किञ्चिदस्ति मे ॥

वेदाध्ययन हीनानां ब्राह्मण्यं न हि विद्यते ।
यमानुष्ठानं हीनाश्च विप्राः साधारणाः स्मृताः ॥

अर्थावबोध हीनायेऽपारगाश्च श्रुतौ स्मृतौ ।
तेऽपि साधारणाः प्रोक्ता विप्रा वेदविदोऽपि च ॥

संसारं दुःखभूयिष्ठं बहुपातक सङ्कुलम् ।
सम्प्राप्य न निवर्तन्ते बहुजन्म शतैरपि ॥ ५

अष्टार्णोपासना प्रोक्ता भवसागर तारिणी ।
तत्रापि रश्मिविद्यानां मालासूक्तमुदीरितम् ॥

न्यासजालं च कथितं चक्रावरण पूजनम् ।
श्रीदेव्युपासना प्रोक्ता रश्मिमाला समन्विता ॥

श्रीचक्रार्चन संयुक्ता भवसागर तारिणी ।
जडानां मन्दबुद्धीनां विद्याग्रहण धारणे ॥

न शक्तिर्विद्यते देव कथं तेषां गतिः परा ।
वेदाध्ययन हीनाश्च यागानुष्ठान वर्जिताः ॥

वेदार्थ बोधहीनाश्च तेषां का वा गतिः प्रभो ।
संसार सागरे तार हेतुभूतं सनातनम् ॥ १०

चतुर्णामपि वेदानां पारायण फलप्रदम् ।
वेदार्थबोधफलदं सर्वक्रतु फलप्रदम् ॥

श्रीमदष्टार्णं विद्यायाः श्रीविद्यायाश्च शङ्कर ।
साङ्गानुष्ठान जनितं फलदं स्मृतिमात्रतः ।
अस्ति चेद्दक्षिणामूर्ते तन्मह्यं वद शङ्कर ॥

श्री ऋश्यश्रृङ्ग उवाच –

इत्युक्तो गिरिजादेव्या शंकरो लोकशङ्करः ।
हिताय सर्वलोकानां कथयामास तत्वतः ॥

श्री दक्षिणामूर्तिरुवाच –

शृणुष्वावहिता देवि भद्रे कल्याणि सुन्दरि ।
त्वया पृष्टमिदं गुप्तमपि वेदेषु सन्ततम् ॥

कृपया ते प्रवक्ष्यामि रामेण यदुदीरितम् ।
साकेत नगरे पूर्वं दिव्यप्रासाद शोभिते ॥ १५

सुरम्ये मन्दिरे हेमरत्न हर्म्य सुशोभिते ।
सन्तान पारिजातादि वनमध्ये मनोहरे ॥

नवरत्नमये स्वर्ण दिव्य सिंहासने शुभे ।
आसीनं जानकीनाथं रामं दाशरथिं विभुम् ॥

किरीट हारकेयूर कुण्डलादि विभूषितम् ।
पीताम्बरधरं श्रीमत्कौस्तुभोद्भासितोरसम् ॥

स्मितवक्त्रं विशालाक्षं वीरासन समाश्रितम् ।
कन्दर्प कोटि लावण्यं जानक्या सहितं विभुम् ॥

सौमित्रि भरताद्यैश्च संसेवित पदाम्बुजम् ।
आञ्जनेयादि कपिभिस्सुमन्त्राद्यश्च मन्त्रिभिः ॥ २०

वसिष्ठवामदेवाद्यैः सेवितं च महर्षिभिः ।
अभिषिक्तं महीपालैर्दिक्पालैरखिलैरपि ॥

लीलानराकृतिं देवं त्रिजगद्रक्षणोद्यतम् ।
द्रष्टुमभ्याययौ ब्रह्मा त्रिजगत्सर्वकृद्विभुः ॥

सनकाद्यैर्महायोगि नायकैर्मानसैः सुतैः ।
मरीचि दक्षमुख्यैश्च प्रजापतिभिरावृतः ॥

देवैर्मुनिवरैः साक्षाद्वाग्देव्या च समन्वितः ।
तमागतं विधातारं विज्ञाय जगतां पतिः ॥

मायामानुष देहत्वात् प्रत्युत्थायार्घ्यमाददे ।
आलिङ्गितो विधात्राऽथ दिव्यरत्नासनं शुभम् ॥ २५

ददौ हिरण्यगर्भाय पुत्रेभ्योऽपि यथाक्रमम् ।
वन्दितोऽथ वसिष्ठाद्यैर्ब्रह्मर्षिभिरकल्मषैः ॥

सौमित्रि भरताद्यैश्च विधाता लोकनायकः ।
तुष्टाव जानकीनाथं रामं दाशरथिं विभुम् ॥

ब्रह्मोवाच —

अमूर्तं यत्परंधाम निर्गुणं च निरञ्जनम् ।
सत्यानन्द चिदाकारं तमः पारे प्रतिष्ठितम् ॥

वेदान्तवेद्यं विमलं परं ब्रह्मेति कथ्यते ।
तत्त्वमेव जगन्नाथ निविष्टं यद्गुहास्वपि ॥

सदाशिवात्मकं वह्निचन्द्ररूपं सनातनम् ।
ब्रह्मविष्णु शिवादीनामपि कारणमद्भुतम् ।। ३०

त्रयीमयं त्रयीवेद्यं कारणं जगतो भवान् ।
सहस्रशीर्षा पुरुषः सहस्राक्षः सहस्रपात् ॥

विराट् स्वराट् च सम्राट् च त्वमेव रघुनन्दन ।
तव निःश्वसितं वेदा वेदान्ता निखिला अपि ॥

पुराण धर्मशास्त्राणि त्वत्त आविर्भवन्त्युत ।
संसारतारकं ब्रह्मवाच्यं च प्रणवेन यत् ॥

तत्त्वमेव महाबाहो विश्वरूपं परात्परम् ।
तव शक्तिरियं सीता जगन्माता त्रयीमयी ॥

सविता सर्वजगतां स्वतः सर्वमिदं ततम् ।
अणीयानणुतोऽपि त्वं महतोऽपि महानसि ॥ ३५

त्वन्मुखादग्निरिन्द्रश्च चन्द्रमा मनसोऽभवत् ।
त्वन्नेत्रादुदभूद्भानुर्द्यौरासीच्छिरसस्तव ॥

ब्राह्मणास्त्वन्मुखाज्जाता बाहुभ्यां क्षत्रियास्तथा ।
ऊरूद्भवास्तथा वैश्याश्शूद्राः पद्भ्यामुदीरिताः ॥

अहं त्वन्नाभिसंभूतो रुद्रो मन्यु समुद्भवः ।
गौर्याद्याश्शक्तयस्सर्वास्त्वच्छक्त्यंश समुद्भवाः ॥

वेदा अपि च वेदान्ता अहं रुद्रोऽपि देवताः ।
ऋषयश्च महाभागास्सिद्धा अपि जगत्पते ॥

तवायुता युतांशांश माहात्म्यमपि तत्वतः ।
न विजानन्ति राजेन्द्र किं पुनर्मानवा भुवि ॥

मया शङ्कर शक्राद्यैरपि संप्रार्थितो भवान् ।
मानुषाकृतिमाश्रित्य लोकानां हितकारणात् ॥

अवतीर्णोऽसि कौसल्यागर्भाद्दशरथान्नृपात् ।
वर्णितुं केन वा शक्यं गुणजालं तव प्रभो ॥

रामस्त्वं सर्वलोकानामभिरमोऽसि भूतले ।
यत्रानन्द चिदाकारे त्वद्रूपे सर्वयोगिनः ॥

रमन्ते सततं तस्माद्रामोऽसि ब्रह्मरूपधृत् ।
निग्रहाय च दुष्टानां रक्षणाय सतां परम् ॥

स त्वं दाशरथिर्भूत्वा कोटिशो रजनीचरान् ।
हत्वा समस्तलोकानां कृत्वा भयनिवारणम् ॥

अभिषिक्तोऽस्ययोध्यायां श्रिया देव्याऽनयान्वितः ।
आदिर्नारायणस्साक्षाद्भवान् सर्वजगत्पतिः ॥

प्रसीद सततं मह्यं जानकीनायक प्रभो ।
स्तवेनानेन सन्तुष्टो भगवान्जानकी पतिः ।
ब्रह्माणमब्रवीद्वाक्यं धातारं परमेश्वरः ॥

श्रीभगवानुवाच –

कच्चित्ते कुशलं ब्रह्मन्न च भर्गो तपस्यपि ।
अग्निहोत्रेषु यज्ञेषु त्वत्सुतेषु महात्मसु ।।

समस्तवेदाध्ययने योगेऽष्टाङ्ग संयुते ।
किमर्थमागतोऽसि त्वं पुत्रैरेतैर्महात्मभिः ।।

किंवाऽभीष्टं प्रदास्यामि तुभ्यं ब्रह्मन् वद प्रभो ।
इत्थं भगवता ब्रह्मा प्रेरितस्तपसो निधिः ।
उवाच वचनं रामं परमात्मानमच्युतम् ।। ५०

ब्रह्मोवाच –

एते सिद्धा महाभागा जितक्रोधा जितेन्द्रियाः ।
मानसा मम पुत्राश्च सनकाद्या दिगम्बराः ।।

देवर्षयो नारदाद्या बालखिल्या अपि प्रभो ।
संशयं परिपृच्छन्ति मां सर्वजगतो हितम् ।।

क्रत्वनुष्ठानरहिता वेदाध्ययनवर्जिताः ।
अग्निहोत्रैर्विरहिताश्श्रौताचार विवर्जिताः ।।

तिष्ठन्ति बहवो विप्रा अशक्ता अपि कर्मसु ।
दरिद्राः कृपणा मूढा दानधर्मविवर्जिताः ।।

एतेषां नरकान्मुक्तिः कल्पान्तेऽपि न विद्यते ।
अध्येतव्यास्सदा वेदा धर्मः कार्योऽपि वैदिकः ।। ५५

अवश्यमपि कर्तव्या यागास्संपूर्णदक्षिणाः ।
अवश्यमपि देयानि दानान्यपि महीतले ॥

अभ्यस्तव्यो महायोगो नित्यमष्टाङ्ग संयुतः ।
तीर्थयात्रापि कर्तव्या स्नातव्यं तीर्थकोटिषु ॥

संसार तारकोपायो भवत्येतैस्सुकर्मभिः ।
कथं संसारमग्नानां अशक्तानां जगत्पते ॥

संसार तारणोपायः कथं नरकमोचनम् ।
श्रीमदष्टार्णया वापि श्रियः पञ्चदशार्णया ॥

एकेन जन्मना मुक्तिरुक्ता सर्वश्रुतिष्वपि ।
तत्रापि रश्मिमालाख्य सूक्तमस्ति महत्तरम् ॥ ६०

न्यासजालं तथा पूजा मन्त्र बाहुल्यमस्त्यपि ।
एकविद्योपासनया यद्याचार्य कृपावशात् ॥

धर्मार्थ काममोक्षादि पुमर्थाः सकला अपि ।
सिद्ध्यन्ति चेन्महाभाग तदेभ्यो वद मे प्रभो ॥

गुरुशुश्रूषया विद्या स्मरणादपि केवलम् ।
यदि क्रतुफलं सिद्ध्येद्वेदाध्ययनजं फलम् ॥

सप्तकोटि महामन्त्र पुरश्चर्या फलं तथा ।
यदि सिद्ध्यति विश्वेश तादृशीं सर्वसिद्धिदाम् ॥

राजविद्यां मम ब्रूहि मत्सुतेभ्यश्च सादरम् ।
इति पृष्टस्तदा रामो भगवानिन्दिरा पतिः ॥ ६५

सस्मार सर्वसिद्धानामधिपं कपिलं विभुम् ।
कर्दमस्य सुतं सर्वं सिद्धाधिप मधुश्च्युतम् ॥

योगाभ्यास रतं शान्तं जगत्त्रय हितैषिणम् ।
सांख्यायनो महायोगी तस्य संस्मृतिमात्रतः ॥

तत्रागतस्तथैवासौ सिद्धयोगि गणावृतः ।
द्वादशादित्य सङ्काशस्तपसां निधिरच्युतः ॥

तं दृष्ट्वा विस्मितास्सर्वे सहसोत्थाय वाग्यताः ।
प्रणेमुः सर्वजगतामधिपं कपिलं मुनिम् ॥

जानकी पतिना तत्र पाद्यार्घ्यैरपि पूजितः ।
साङ्ख्याचार्यो महायोगि रामं प्राह जगत्पतिम् ॥ ७०

आहूतोऽस्मि त्वया साक्षान्नारायण रघूत्तम ।
तवैवांश समुद्भूतोऽस्म्यहं योगविदां वरः ॥

किं वक्तव्यं मया स्वामिन्नाज्ञापय जगत्पते ।
इत्युक्तः कपिलेनासौ रामो दाशरथिर्विभुः ।
उवाच स्वांश संभूतं कपिलं कर्दमात्मजम् ॥

श्रीभगवानुवाच —

भवान्नारायणोऽनन्तस्सर्वज्ञः परमेश्वरः ।
सर्वयोगविदाचार्यः सर्वलोकहिते रतः ॥

सनकाद्या महाभागा ब्रह्मपुत्रा यतव्रताः ।
पितामहेन सहिता अत्रिभृग्वादयोऽप्यमी ॥

संशयं परिपृच्छन्ति मां सर्वजगती पतिम् ।
अहं मानुषयोनिस्थो राजासनगतोऽस्म्यहम् ॥ ७५

सर्वज्ञस्सर्व विद्यानामधिपस्त्वं सनातनः ।
नारायणोऽसि विद्यानां हेतुस्त्वमसि सुव्रत ॥

अहं नोपदिशाम्येभ्यो राजेन्द्रत्वान्महामते ।
मत्सन्निधौ भवानेभ्यः कथयस्व गुरुर्भवान् ॥

इत्युक्तो भगवान् योगी रामेण परमात्मना ।
विह्वलः किन्त्विहोवाच रामं दाशरथिं विभुम् ॥

श्रीकपिलाचार्य उवाच –

भवान्नारायणो विष्णुः सर्वज्ञः परमेश्वरः ।
आदिमध्यान्त रहितस्सत्यानन्दचिदात्मकः ॥

संसार तारकस्साक्षाद्ब्रह्मरूपी निरञ्जनः ।
अरूपो विश्वरूपस्त्वं पुरुषः प्रकृतेः परः ॥ ८०

योगिध्येयो महायोगी विधिविष्णवीश रूपधृत् ।
ब्रह्मविष्णु महेशानामप्याचार्यो भवानसि ॥

प्रायो मानुषदेहं त्वमास्थाय जगतीपते ।
धर्मसंस्थापनार्थाय रघोरन्वय संभवः ॥

राजासन गतोऽसि त्वं मर्त्यधर्ममुपाश्रितः ।
देवता ऋषयस्सिद्धा वयं ब्रह्मादयोप्यमी ॥

त्वदाज्ञाकराः स्वामिन्नाज्ञाचेत्तव भूपते ।
त्वदंश संभवत्वेन सर्वज्ञोऽस्मि सनातनः ॥

आज्ञया तव राजेन्द्र गुप्तं सर्वश्रुतिष्वपि ।
एतेभ्यो ब्रह्मपुत्रेभ्यो रहस्यं कथयाम्यहम् ॥ ८५

श्रुत्वा भगवतो वाक्यं ब्रह्मपुत्रा महर्षयः ।
सन्तुष्टा विस्मिता भूत्वा प्रणेमुः कपिलं विभुम् ॥

इति श्रीमदनुत्तर ब्रह्मतत्वरहस्ये दाशरथीये तन्त्रे
वेदार्थसंग्रहे सौभाग्य विद्योदये उत्तरभागे
सप्तविंशोऽध्यायः ॥

अथ अष्टाविंशोऽध्यायः ॥

श्रीदक्षिणामूर्तिरुवाच—

श्रृणु देवि प्रवक्ष्ये तत् "नारायणजगद्गुरो" ।
किञ्चित्प्रष्टुं समुद्युक्ता वयमत्र समागताः ॥

ग्रहणे सर्वविद्यानामायासः स्याद्द्विजन्मनाम् ।
ततोऽप्यधिक एव स्याद्वेदानां ग्रहणेऽपि च ॥

ततोऽप्यधिक आयासो वेदार्थस्यावबोधने ।
अनुष्ठाने क्रतूनां स्यादायासश्च ततोऽधिकः ॥

यागार्थं दक्षिणा द्रव्यार्जने कष्टं महत्तरम् ।
श्रुत्युक्तकर्मभिः क्षीणो पातकौघेऽतिदुस्तरे ॥

बहुजन्मशतेनास्य भवेज्जाति स्मृतिः शुभा ।
ब्रह्मदर्शन संसिद्धिरन्यजन्मनि जायते ॥ ५

एतेषु शक्तोऽशक्तो वा श्रीमदष्टाक्षरीं शुभाम् ।
जप्त्वा साङ्गमथाचार्यमर्चयित्वा दिने दिने ॥

जीवन्मुक्तो भवेदित्थं सर्ववेदेषु निश्चितम् ।
सरहस्यां तथा साङ्गां श्रियः पञ्चदशाक्षरीम् ॥

आचार्यानुग्रहाज्जप्त्वा मुक्त इत्यपि निश्चितम् ।

न्यासपूर्वादिकं सर्वमत्रापि बहुलं प्रभो ॥

अत्राध्ययशक्तः संसारं तरिष्यति कथं भुवि ।
वेदस्याध्ययनाभावे यागसिद्धिर्न विद्यते ॥

बहुलद्रव्यसाध्यस्य कर्ता यागस्य नास्त्यपि ।
श्रीमदष्टार्णविद्यायास्साङ्गोपास्ति विना प्रभो ॥ १०

नासिद्धिः कथिता सर्वशास्त्रेषु जगतीतले ।
अशक्तानां दरिद्राणां मन्दानां च महीतले ॥

संसारतरणोपाय अनायासाद्भवेन्न वा ।
इहापि सर्वसौभाग्य संपत्तिः सकलेप्सितम् ॥

यदि सिद्धयत्यनायासात्तदुपायं वदस्व नः ।
इत्थमुक्तो महायोगी कपिलो जगतां पतिः ।
सनकादीन् महाभागानुवाच कपिलः प्रभुः ॥

श्रीकपिलाचार्य उवाच –

सम्यक्पृष्टं महाभागा ब्रह्मपुत्रास्तपोधनाः ।
यूयं सकलविद्यानां पारगा दीर्घदर्शिनः ॥

अयं सीतापतिः स्वामी परमात्मा जगत्पतिः ।
भजध्वमेनं संसारतारकं ब्रह्मसंज्ञितम् ॥ १५

एष नारायणः स्वामी महाविष्णुः श्रियःपतिः ।
अस्य निश्वसितं वेदाः सरहस्यास्सनातनाः ॥

एतदंशांशसंभूता प्रकृतिर्जगदम्बिका ।
एतत्कटाक्षलेशेन विश्वं सर्वमुदेत्यपि ॥

अस्य क्रोधाग्निलेशेन विश्वं सर्वं प्रलीयते ।
गुह्वासु सर्वभूतानां निविष्टः परमेश्वरः ॥

आदित्यमण्डलगतः कालस्य जनकोऽप्यसौ ।
वेदानधीत्य सकलानिष्ट्वा यागान् सदक्षिणान् ॥

मन्त्रराजं प्रजप्त्वाऽपि गुरुं सन्तोष्य सादरम् ।
एतत्कैङ्कर्यं सिद्ध्यर्थं प्रार्थयन्ति महर्षयः ॥ २०

जपहोमादिभिर्दानैः यागैस्संपूर्णदक्षिणैः ।
योगिनः प्रार्थयन्त्येतत्सायुज्यं सर्वसौख्यदम् ॥

अमूर्तं यत्परं ब्रह्म सत्यानन्दादिलक्षणम् ।
मानुषाकृतिमापन्नं तदेतद्रामनामकम् ॥

वेद्योऽयं सकलैर्वेदैः वेदान्तैरखिलैरपि ।
इज्योऽयमखिलैर्यागैः संपूर्णवरदक्षिणैः ॥

ध्येयोऽयं योगनिरतैः हृदयाम्बुजमध्यमे ।
अयं वेदमयो मन्त्रमूर्तिर्यज्ञमयो विभुः ॥

गायत्री प्रतिपाद्योऽयं श्रीमदष्टार्णरूपधृत् ।
इयं सीता महाभागा चिच्छक्तिः श्रीरुदारिता ॥ २५

सर्ववेदान्ततत्त्वज्ञैस्त्रयीरूपा सनातनी ।
एतदंशांशसंभूतो ब्रह्मायं विश्वसर्गकृत् ॥

एतत्क्रोधांशसंभूतो रुद्रस्संकर्षणात्मकः ।
यज्वानो दक्षिणायुक्ता वेदाध्ययन तत्पराः ॥

एतत्कैङ्कर्यसिद्ध्यर्थं वांछन्ति सततं भुवि ।
अधीत्य सकलान्वेदानिष्ट्वापि सकलान्क्रतून् ॥

उपासनां विना ब्रह्मसायुज्यं न हि विद्यते ।
ब्रह्मतादात्म्यसंसिद्धिराचार्यानुग्रहं विना ॥

आचार्यानुज्ञया ब्रह्म परं नारायणात्मकम् ।
रामाभिधं महद्धाम समुपास्य विचक्षणाः ॥ ३०

लभन्ते ब्रह्मसायुज्यमेकेनैव हि जन्मना ।
पुण्यं पापमिति प्रोक्तं द्विविधं कर्म भूतले ॥

स्वर्गसौख्यप्रदं पुण्यं पापं नरकदुःखदम् ।
वेदस्याध्ययनं पुण्यं वेदानामर्थचिन्तनम् ॥

श्रुत्युक्ताचारसंपत्तिस्तन्निषिद्धस्य वर्जनम् ।
सम्पूर्णदक्षिणायुक्तं यागकर्मफलप्रदम् ॥

समस्तकल्मषघ्नं च स्वर्गेऽनन्तसुखप्रदम् ।
जपश्शङ्करविद्याया वेदमातुर्जपोन्वहम् ॥

निश्वासहेतुस्सत्याख्ये लोके नित्यसुखप्रदः ।
श्रीविद्याया जपो नित्य ब्रह्मविद्या जपोऽन्वहम् ॥ ३५

महासंहारकालान्तं सत्यलोकसुखप्रदः ।
श्रीमदष्टार्णविद्याया न्यासरश्मिसमन्वितम् ॥

जपहोमादिकं साङ्गं वैकुण्ठपुरभोगदम् ।
क्षीणे समस्तपापौघे बहुजन्मभिरार्जिते ।
धर्मेष्वेवाचलाबुद्धिर्जायते द्विजपुंगवाः ॥

स्वकर्मनिष्ठः शतजन्मनोऽन्ते
धातृत्वमाप्नोति ततः शिवत्वम् ।
नारायणोपास्तिरतोऽभ्युपैति
ततःपरं शाश्वतमच्युतत्वम् ॥

ब्रह्महा च सुरापायी स्तेयी च गुरुतल्पगः ।
तत्संयोगीति विख्याताः पञ्चपातकिनस्त्वमी ॥

जवकघ्नोऽथ मातृघ्नो भ्रातृघ्नो गोघ्न एव च ।
विश्वस्तविषदाता च बालघ्नो गर्भघातकः ॥ ४०

स्त्रीघ्न एते समुद्दिष्टा ब्रह्मघ्ना एव दारुणाः ।
एकादश स्युर्मद्यानि तालजादीनि भूतले ॥

सुरासमानि प्रोक्तानि तत्पानान्मद्यपः स्मृतः ।

आचार्यपत्नी तत्पुत्री स्वमाता स्वभगिन्यपि ॥

भ्रातृपत्नी पुत्रपत्नी राजपत्नी स्वपुत्रिका ।
एता मातर इत्युक्तास्तत्सङ्गाद्गुरुतल्पगः ॥

चौर्येण यो हरेत्स्वर्णमुक्तारत्नादिकं द्विजाः ।
विद्याचौर्यं दुकूलानां चौर्यं स्तेयमुदीरितम् ॥

ब्रह्महत्या समानानि वक्ष्यामि दुरितान्यथ ।
आचार्यनिन्दाश्रवणं स्वयमाचार्यदूषणम् ॥ ४५

आज्ञोल्लङ्घनं तस्य विद्याचौर्यमतःपरम् ।
ब्रह्महत्या समानि स्युः पातकानि द्विजोत्तमाः ॥

इत्यादि पापबाहुल्यं विद्यते शास्त्रचोदितम् ।
आकल्पं नरके दुःखमेतेषां कर्मणो फलम् ॥

धर्मशास्त्रेषु यत्प्रोक्तं भेषजं तन्निवर्तकम् ।
तत्कृत्वैव विमुक्तः स्यात्पापेभ्यो नान्यथा द्विजाः ॥

निवृत्तिः सर्वपापानां यदा भवति भूतले ।
तदेव परमं ज्ञानमुत्पत्स्यति कलेबरे ॥

आचार्य कृपया श्रीमदष्टाक्षर जपादिभिः ।
उत्पस्यति महद्ज्ञानमपवर्गप्रदायकम् ॥ ५०

अत्रैवोदाहरन्तीममितिहासं पुरातनम् ।
पितुः पुत्रस्य संवादं प्राप्ते काले द्विजर्षभाः ॥

ब्राह्मणो भार्गवः कश्चित्सुतमाह महामतिः ।
कृतोपनयनं शान्तं सुमतिं जडरूपिणम् ॥

वेदानधीत्य सुमते यथानुक्रमसादितः ।
गुरुशुश्रूषण व्यग्रो भिक्षान्नकृतभोजनः ॥

ततो गार्हस्थ्यमाश्रित्य यागानिष्ट्वा सदक्षिणान् ।
इष्टमुत्पादयापत्य माश्रयेथावने ततः ॥

वर्तेथास्त्वं ततो वत्स परिव्राण्णिष्परिग्रहः ।
एवमाप्स्यसि तद्ब्रह्म यत्र गत्वा न शोचसि ॥

श्री कपिलाचार्य उवाच–

इत्येवमुक्तो बहुशो जडवन्नाह किञ्चन ।
पिता पुत्रं सुबहुशः प्राह प्रीत्या पुनः पुनः ॥

इति पित्रा सुतः स्नेहादलोभमधुराक्षरम् ।
संचोद्यमानो बहुशः प्रहस्येदमथाब्रवीत् ॥

तातैतद्बहुशोऽभ्यस्तं यत्त्वयोद्योपदिश्यते ।
तथैवान्यानि शास्त्राणि शिल्पानि विविधानि च ॥

जन्मनामयुतं साग्रं मम स्मृतिपथं गतम् ।
निर्वेदाः परितोषाश्च ये च वृद्ध्युदये तथा ॥

शत्रुमित्रकलत्राणां वियोगास्सङ्गमास्तथा ।

मातरो बहुधा दृष्टाः पितरो बहवस्तथा ॥

अनुभूतानि दुःखानि सुखानि च सहस्रशः ।
बान्धवा बहवः प्राप्ताः पितरश्च पृथग्विधाः ॥

विण्मूत्र पिच्छिले स्त्रीणां कोष्ठे मयोषितम् ।
गर्भदुःखान्यनेकानि बालत्वे यौवने तथा ॥

वृद्धत्वे यान्यवाप्तानि तानि सर्वाणि संस्मरे ।
ब्राह्मणक्षत्रियविशां शूद्राणां च योनिषु ॥

पुनश्च पशुकीटानां मृगाणामथ पक्षिणाम् ।
तथैव राजभृत्यानां राज्ञामाहवशालिनाम् ॥

समुत्पन्नश्च गेहेषु तथैवावरवेश्मसु ।
भृत्यतां दासतां चापि गतोऽस्मि बहुशो नृणाम् ॥ ६५

स्वामित्वमीश्वरत्वं च दरिद्रत्वं गतस्तथा ।
हृतं मया हृतं चान्यैः हृतवान् घातितस्तथा ॥

दत्तं ममान्यैरन्येभ्यो मया दत्तमनेकशः ।
पितृमातृसुतभ्रातृकलत्रादिकृतेन च ॥

हृष्टो सकृत्तथा दैन्यादश्रु धौताननो गतः ।
इत्थं संसारचक्रेऽस्मिन् भ्रमता तात सङ्कटे ॥

ज्ञानमेतन्मया प्राप्तं मुक्ति संसिद्धिहेतुकम् ॥
विज्ञातो यत्र सर्वोऽपि ऋग्यजुस्साम संज्ञितः ॥

क्रियाकलापो विगुणो न सम्यक् प्रतिभाति मे ।
तस्मादुत्पन्नबोधस्य वेदैः किं मे प्रयोजनम् ॥

षट्प्रकारक्रिया दुःखसुखहर्षरसैः स्वयम् ।
गुणैश्च वर्जितं ब्रह्मन् तत्प्राप्स्यामि परं पदम् ॥

रसतर्षभयोद्वेग हर्षानन्यज वागुरा ।
विज्ञानान्यमृगग्राहि सङ्गपाशसमाकुला ॥

तस्माद्यास्याम्यहं तात त्यक्त्वैमं दुःखसन्निधिम् ।
त्रयीधर्ममधर्माख्यं किंपाकफल सन्निभम् ॥

तस्य तद्वचनं श्रुत्वा हर्षविस्मयगद्गदः ।
पिता प्राह महाभागं स्वसुतं हृष्टमानसः ॥

किमेतद्भाषसे वत्स कुतस्ते ज्ञानसंभवः ।
केन ते जडतापूर्वमिदानीं च प्रबुद्धता ॥

किं नु शापविकारोऽयं मुनिदेवकृतस्तव ।
यत्ते ज्ञानं तिरोभूतमाविर्भावमुपागतम् ॥

पुत्र उवाच–

शृणु तात यथावृत्तं ममेदं सुखदुःखदम् ।
यश्चाह मासमन्यस्मिन् जन्मन्यस्मात् फलं च तत् ॥

अहमासं पुरा विप्रो न्यस्तात्मा परमात्मनि ।
आत्मनिष्ठा चिचरिषुर्यश्च निष्ठां परां गतः ॥

सततं योगयुक्तस्य सतताभ्यास सङ्गमात् ।
यत्संयोगात्सत्स्वभावाद्विचारण निबोधनात् ॥

तस्मिन्नेव परा प्रीतिमामासीद्युञ्जतः परे ।
आचार्यतां च सम्प्राप्तः शिष्यसन्देह हृत्तमः ॥ ८०

ततः कालेन महता रोगसंपीडितो भृशम् ।
अथायातो महायोगी साक्षाच्छिष्यो विवस्वतः ॥

याज्ञवल्क्य इति प्रोक्तः सर्वं योगविदां वरः ।
तं दृष्ट्वाऽतिथिमायान्तं याज्ञवल्क्यं महामतिम् ॥

दत्तवानर्घ्यपाद्यादि रोगसंपीडितोऽप्यहम् ।
ब्रह्मसायुज्यसिद्ध्यर्थं याच्ञां च कृतवानहम् ॥

धनधान्यादिकं वस्तु दासीदासादिकं तथा ।
गोमहिष्यादिकं मुक्तारत्नराशिं गृहे स्थितम् ॥

तत्पादाब्जे निवेद्याहं ब्रह्मदर्शनसिद्धिदम् ।
विद्याज्ञावं मम ब्रूहीत्येवं प्रार्थितवानहम् ॥ ८५

ततोऽनुगृह्य भगवान् याज्ञवल्क्यो महामुनिः ।
राजराजेश्वरीं विद्यां लक्ष्मीनारायणीं पराम् ॥

दत्तवान्मे महायोगी भगवत्पद हेतुकीम् ।
तामेवानुस्मरन् विद्यां तद्दिने पारमेश्वरीम् ॥

एकान्तत्वमुपागत्य तामेवानुस्मरन् हृदि ।
अज्ञाता निष्टसद्भावो विपन्नश्च प्रसादतः ॥

एकाह्नि राजविद्यायाः स्मरणाद्धुतपूजनात् ।
उत्क्रान्तिकालादारभ्य स्मृतिलोपो न मेऽभवत् ॥

यावदद्यायुतं चैव जन्मनां स्मृतिमागतम् ।
पूर्वाभ्यासेन तेनैव सोऽहं तात जितेन्द्रियः ॥ १०

यतिष्यामि तथा कर्तुं न भविष्ये यथा पुनः ।
ज्ञानदानफलं ह्येतद्यज्जातिस्मरणं मम ॥

नह्येतत्प्राप्यते तात त्रयीधर्माश्रितैर्नरैः ।
सोऽहं पूर्वाश्रमादेवमिष्ट्वा धर्ममुपागतः ॥

तमेव गुरुमाचार्यं स्मरामि सततं हृदि ।
एकान्तत्वमुपाश्रित्य यतिष्याम्यात्ममोक्षणे ॥

तत्रैवाहं गमिष्यामि यत्र योगी गुरुर्मम ।
तद्ब्रूहि त्वं महाभाग यत्ते संशयितं हृदि ॥

एतावताऽपि ते प्रीतिमुत्पाद्यानृण्यमाप्नुयात् ।
पिता प्राह ततः पुत्रं श्रद्दधानश्च तद्वचः ॥
भवता यद्वयं पृष्टास्संसारगहनाश्रयम् ॥ ३५

पुत्र उवाच–

श्रृणु तात यथाह्येतदनुभूतं मया सकृत् ।
संसारचक्रमजरं स्थितिर्यत्र न विद्यते ॥

सोऽहं वदामि ते सर्वं तवैवानुज्ञया पितः ।
उत्क्रान्तिकालादारभ्य यथा चान्यो वदिष्यति ॥

इति श्रीमदनुत्तर ब्रह्मतत्वरहस्ये दाशरथीये तन्त्रे वेदार्थसंग्रहे राजराजविद्या माहात्म्ये उत्तरभागे अष्टाविंशोऽध्यायः ॥

अथ एकोनत्रिंशोऽध्यायः ॥

पुत्र उवाच –

श्रृणु तात मयैवान्य जन्मनामयुते पुरा ।
अनुभूतं महत्कर्म फलं वक्ष्यामि तच्छृणु ॥

ऊष्मा प्रकुपितः काये तीव्रवायुसमन्वितः ।
भिनत्ति मर्मस्थानानि दीव्यमानो निरञ्जनः ॥

उदानो नाम पवनस्तत ऊर्ध्वं प्रवर्तते ।
भुक्तानामम्बुभक्षाणामधोगति निरोधकृत् ॥

ततो येनाम्बुदानानि कृतान्यन्न संस्थास्तथा ।
दत्तास्स तस्यामाह्लादं सपदि प्रतिपद्यते ॥

अन्नानि येन दत्तानि श्रद्धापूतेन चेतसा ।
सोऽपि तृप्तिमवाप्नोति विनाप्यन्नेन वै तदा ॥

येनानृतानि नोक्तानि प्रीतिभेदः कृतो न च ।
आस्तिकः श्रद्दधानश्च स सुखं मृत्युमृच्छति ॥

देवब्राह्मण पूजासु निरतायेऽनसूयकाः ।
शुद्धावदान्या धीमन्तस्ते नरा सुखमृत्यवः ॥

यो न कामान्न संरम्भान्न द्वेषाद्धर्ममुत्सृजेत् ।
यथोक्तकारी सौम्यश्च स सुखं मृत्युमृच्छति ॥

अनाहारदायिनोदाहं क्षुधं चानन्न दायिनः ।
प्राप्नुवन्ति नराःकाले तस्मिन्मृत्यावुपस्थिते ॥

शीतेन याति जलदास्तापेनोदकदूषिणः ।
प्राणिषु वेदनाकर्तारोऽन्ये चोद्वेगकारिणः ॥ १०

मोहज्ञान प्रहर्तारः ततश्चालोकहारिणः ।
कूटसाक्षी मृषावादी चाशास्यान्नानुशास्ति यः ॥

ते मोहमृत्यवः सर्वे तथावै वेद निन्दकाः ।
विभीषणाः पूतिगन्धाः कुन्तमुद्गर पाणयः ॥

आगच्छन्ति दुरात्मानो यमस्य पुरुषास्तथा ।
प्राप्तेषु कुपथं तेषु जायते तस्य वेपथुः ॥

ऋमत्यविरतं सोऽथ भ्रातृमातृ सुतान्स्मरन् ।
सास्यवागस्फुटा तात एकवर्णा विभाव्यते ॥

दृष्टि भ्राम्यति त्रासात् श्वासाच्छुष्यति चाननम् ।
ततः स वेदनाविष्टस्तच्छरीरं विमुञ्चति ॥ १५

वाय्वग्नि सारि तद्रूपं देहमन्यत्प्रपद्यते ।
तत्कर्मजं पातनोत्थं समातृ पितृ सम्भवम् ॥

तत्प्रमाणावयोऽवस्था संस्थानं प्राग्भवं यथा ।
ततो दूता यमस्याशु पाशैर्बध्नाति दारुणैः ॥

दण्ड प्रहारसंभ्रान्तं कर्ष्यते दक्षिणां दिशम् ।
कुशकण्टक वल्मीक शङ्कुपाषाण कर्कशे ॥

तथा प्रदीप्तज्वलने क्वचच्छ्वभ्र शतोत्कटे ।
प्रदीप्तादित्य तप्तेव दह्यमानस्तदंशुभिः ॥

कृष्यते यमदूतैश्च शिवा सन्नादभीषणे ।
विकृष्यमाणस्तद्घोरैर्भक्ष्यमाणः शिवाशतैः ॥ २०

प्रयाति दारुणे मार्गे पापकर्मा यमालयम् ।
छत्रोपानत्प्रदातारो ये च वेश्म प्रदा नराः ॥

ते यान्ति मनुजामार्गं सुखेनैव तथान्नदः ।
एवं क्लेशाननु भवन् कृच्छ्रगः पापपीडितः ॥

नीयते द्वादशाहेन धर्मराज पुरं नरः ।
कलेबरे दह्यमाने महान्तं दाहमृच्छति ॥

भक्ष्यमाणे तथैवाति च्छिद्यमाने सुदारुणे ।
क्लिद्यमानेप्यविरतं जन्तुर्दुःखमुपाश्नुते ॥

स्वेन कर्मविपाकेन देहान्तर गतेऽपि सन् ।
तत्र यद्बान्धवास्तोयं प्रयच्छन्ति तिलैस्सह ॥ २५

यद्यत्पिण्डं प्रयच्छन्ति नीयमानस्तदत्ति सः ।
तेनाभ्यङ्गं बान्धवानामङ्गसंवाहनं च यत् ॥

तेन चाप्यद्यते जन्तुर्यच्चाश्नन्ति स्वबान्धवाः ।
भूमौ स्वपद्भिर्नात्यर्थं क्लेशमाप्नोति बान्धवैः ॥

दानं ददद्भिश्च तथा जन्तुराप्यायते मृतः ।
तस्मादन्नानि देयानि प्रेत तृप्त्यर्थमादरात् ॥

भूहिरण्यवस्त्रादीन्यात्म शक्त्यनुसारतः ।
नीयमानः स्वकंगेहं द्वादशाहं स पश्यति ॥

उपभुङ्क्ते तथा दत्तं तोयपिण्डादिकं भुवि ।
द्वादशाहात्परं घोरं वायसं भीषणाकृतिम् ॥ ३०

याम्ये पश्यत्यथोजन्तुः कृष्यमाण इतस्ततः ।
गतम्पत्रोऽतिरक्ताक्षं भिन्नाञ्जन समप्रभम् ॥

मृत्युकालान्तकादीनां मध्ये पश्यत्यसौ यमम् ।
दंष्ट्राकरालवदनं भ्रुकुटी कुटिलाकृतिम् ॥

विरूपैर्भीषणैर्वक्त्रैर्वृतव्याल शतैरपि ।
दण्डासक्तं महाबाहुं पाशहस्तं सुभैरवम् ॥

तन्निर्दिष्टां ततो याति गतिं जन्तुः शुभाशुभाम् ।
रौरवे कूटसाक्षी तु याति पश्चादनृतो नरः ॥

तस्य स्वरूपं वदतो रौरवस्य निशामय ।
योजनानां सहस्रे द्वे रौरवोऽति प्रमाणतः ॥ ३५

जानुमात्र प्रमाणं च तत्र श्वभ्रं सुदुस्तरम् ।
तत्राङ्गार च योपेतं कृतं तद्धरणीसमम् ॥

ज्वलता चाति तीव्रेण तापितां वरभूमिना ।
तन्मध्ये पापकर्माणं विमुञ्चन्ति यमानुगाः ॥

सदह्यमानस्तीव्रेण वह्निना तेन धावति ।
पदे पदे च पादोऽस्य शीर्यते जायते पुनः ॥

अहो रात्रेणोद्धरणं पादयोश्च स गच्छति ।
एवं सहस्रं विस्तीर्णं योजनानां विमुच्यते ॥

ततोऽन्यत्पापशुद्ध्यर्थं तादृग्द्विरपगच्छति ।
ततः सर्वेषु निस्तीर्णः पापी निष्पक्वमश्नुते ॥ ४०

क्रिमिकीट पतङ्गेषु श्वापदैक शफादिषु ।
गत्वा दुर्मार्णं तापेषु गोश्वश्वेनषु तथैव च ॥

अन्यासु चैव पापासु दुःखदासु च योनिषु ।
मानुष्यं प्राप्य कुब्जो वा कुत्सितो वा मनोऽपि वा ॥

चण्डाल पुल्कसाद्यासु नरो योनिषु जायते ।
अवशिष्टेन पापेन पुण्येन च समन्वितः ॥

ततः शुभतरां जातिं लभते तदनन्तरम् ।
ततश्चारोहिणीं योनिं शूद्रवैश्य नृपादिकाम् ॥

विप्रदेवेन्द्रतां चापि कदाचिदवरोहिणीम् ।
एवं हि पापकर्माणो नरकेषु पतन्त्यधः ॥ ४५

यथा पुण्यकृतो यान्ति तन्मे निगदतः शृणु ।
ते पुण्येन विनिर्दिष्टा यान्ति पुण्यां गतिं नराः ॥

प्रगीता गन्धर्वगणाः प्रनृत्ताप्सरसां गणः ।
हारन्नूपुर माधुर्यं शोभितान्यमलानि च ॥

प्रपीत्याशुचिमातानि दिव्यगन्धस्त्रगुज्ज्वलाः ।
तस्माच्च प्रच्युता राज्ञामन्येषां च महात्मनाम् ॥

जायन्ते नीरुजां गेहे सद्वृत्त परिपालकाः ।

भोगान्संप्राप्नुवन्त्युग्रान् तथा यान्त्यूर्ध्वमन्यथा ॥

अवरोहिणीं वा संप्राप्य पूर्ववद्यान्ति मानवाः
एतत्ते सर्वमाख्यातं यथा जन्तुर्विपद्यते ॥ ५०

ततः शृणुष्व विप्रर्षे यथागर्भं प्रयात्यसौ ।
निषेके मानवस्त्रीणां बीजं प्राप्ते रजस्यथ ॥

विमुक्तमात्रो नरकात्स्वर्गाद्वापि प्रपद्यते ।
नाभिमूले ततः स्थैर्यं याति बीजद्वयं हि तत् ॥

कललत्वं बुद्बुदत्वं ततः पेशित्वमेव च ।
पेश्यां यथाऽणुबीजस्य अङ्कुरस्तद्वदुच्यते ॥

अङ्गानां च तथोत्पत्तिः पञ्चानामनुभागशः ।
उपाङ्गान्यङ्गुली नेत्र नासास्य श्रवणानि च ॥

प्ररोहं यान्ति चाङ्गेभ्यस्तद्वत्तेभ्यो नखालकाः ।
त्वक् च रोमाणि जायन्ते केशाश्चैव ततः परम् ॥ ५५

स समं वृद्धिमायाति तेनैवोद्भव कोशकम् ।
नारिकेल फलं यद्वत् सकोशं वृद्धिमृच्छति ॥

तद्वत्प्रयात्यसौ वृद्धिं सकोशोऽधोमुखस्थितः ।
तले तु जानुपार्श्वाभ्यां करयोन्यस्थि वर्धते ॥

अङ्गुष्ठावुपरिन्यस्य जान्वोरग्रे तलाङ्गुलीः ।

जानुपृष्ठे तथा नेत्रे जानुमध्ये च नासिका ॥

स्फिजौ पार्श्वं द्वयस्थौ च बाहुजङ्घे बहिःस्थिते ।
एवं वृद्धिं क्रमाद्याति जन्तुः स्त्रीगर्भ संस्थितः ॥

अदृष्टश्चोदरे जन्तुर्यथारूपं तथा स्थितः ।
काठिन्यमग्निना याति भुक्तपीतेन जीवति ॥ ६०

पुण्यापुण्याश्रयमयी स्थितिर्जन्तोस्तथोदरे ।
नाडीचाप्यायनी नाम नाभ्यां तस्य निबद्ध्यते ॥

स्त्रीणां तथाऽन्तः सुषिरे सा निबद्धोपजायते ।
क्रामन्ति भुक्तपीतानि स्त्रीणां गर्भोदरे तथा ॥

तैराप्यायित देहोऽसौ जन्तुर्वृद्धिमुपैति वै ।
स्थितिं तत्र प्रयान्त्यस्य वसाः संसार भूमयः ॥

ताभिर्निर्वेदमायाति पीड्यमान इतस्ततः ।
पुनर्नैव करिष्यामि मुक्तमात्र इहोदरात् ॥

तथा तथा करिष्यामि गर्भं नाप्स्याम्यहं यथा ।
शङ्खचक्रगदापाणिं पीतवाससमच्युतम् ॥ ६५

नारायणं महात्मानं सर्गस्थिति लयाधिपम् ।
चिन्तयन्नेव दुःखौघाद्भविष्यामि विमोचितः ॥

इति चिन्तयते स्मृत्वा जन्तुर्दुःख शतानि वै ।

याति पूर्वानुभूतानि दैवभूतात्मकानि वै ॥

ततः कालक्रमाज्जन्तुः परिवृत्यैत्यधोमुखः।
नवमे दशमे वाऽपि मासि संजायते ततः॥

निष्क्रम्यमाणो वातेन प्राजापत्येन पीड्यते।
निष्क्रमन्नेव विलपन् तदा दुःखेन पीडितः॥

निष्क्रान्तश्चोदरान्मूर्छामसह्यां प्रतिपद्यते।
प्राप्नोति चेतनां चासौ वायुस्पर्शयुतः पुनः॥ ७०

ततश्च वैष्णवी माया समास्कन्दति मोहिनी।
तथाऽपि मोहितात्माऽसौ ज्ञानभ्रंशमवाप्नुते॥

भ्रष्टज्ञातो बालभावं ततो जन्तुः प्रपद्यते।
रुदन्मत्कुणबाधादि पीडितो भृशमातुरः॥

ततः कौमारकावस्थां तारुण्यमपि चञ्चलम्।
प्राप्य कामातुरो नित्यं तरुणी सङ्गलोलुपः॥

न पारलौकिकं धर्मं मनसाऽपि स्मरत्यसौ।
वृद्धतामपि सम्प्राप्य श्लेष्म वातादि पीडितः॥

श्रुत्वा मृत्युमवाप्नोति पुनर्जन्म पुनर्मृतिम्।
ततः संसार चक्रेऽस्मिन् भ्राम्यते घटीयन्त्रवत्॥ ७५

कदाचित्स्वर्गमाप्नोति कदाचिन्नरकं तथा।
स्वर्गं च नरकं चैव कदाचिद्द्वयमश्नुते॥

कदाचिदत्रैव पुनर्जातः स्वं कर्म चाश्नुते ।
कदाचिद्धुत कर्मा च इतः स्वल्पेन गच्छति ॥

कदाचिदल्पैश्च ततो जायते च शुभाशुभैः ।
स्वर्गलोके च नरके भुक्त प्रार्यैर्द्विजोत्तमैः ॥

नरकेषु महद्दुःखमेतद्यत्स्वर्ग वासिनः ।
दृश्यन्ते तात मोदन्तः पात्यमानैस्तु नारकैः ॥

स्वर्गेऽपि दुःखमतुलं पदारोहण कालतः ।
प्रभृत्यहं पतिष्यामीत्येतन्मनसि वर्तते ॥ ८०

नरकांश्चैव संप्रेक्ष्य महद्दुःखमवाप्यते ।
एतां गतिमहं गन्तेत्यहर्निशमनिर्वृतः ॥

गर्भवासे महद्दुःखं जायमानस्य चाधिकम् ।
जातस्य बालभावे च वृद्धत्वे दुःखमेव च ॥

कामेर्ष्या क्रोध संबन्धे यौवने दुःखमुत्तमम् ।
दुःख प्राया वृद्धता च मरणे दुःखमुत्तमम् ॥

कृष्यमाणैर्याम्यैश्च नरकेषु च यात्यतः ।
पुनश्च गर्भे जन्माऽथ मरणं नरकं तथा ॥

इत्थं संसारचक्रेऽस्मिन् जन्तवो घटीयन्त्रवत् ।

भ्राम्यन्ते प्राकृतबन्धबद्धवत्सन्ति चासकृत् ॥

नास्ति तात सुखं किञ्चिदत्र दुःख शताकुले ।
एवं मोक्षाय यतता कथं सेव्या त्रयीमयी ॥

इति श्रीमदनुत्तर ब्रह्मतत्वरहस्ये दाशरथीये तन्त्रे वेदार्थसंग्रहे राजराज विद्यामाहात्म्ये उत्तरभागे एकोनत्रिंशोऽध्यायः ॥

अथ त्रिंशोऽध्यायः ॥

पितोवाच —

साधु वत्स त्वयाऽऽख्यातं संसार गहनं परम् ।
ज्ञानप्रदान संभूतं समाश्रित्य महत्फलम् ॥

तत्र ते नरकास्सर्वे यथा वै रौरवस्तथा ।
वर्णितास्तन्ममाचक्ष्व विस्तरेण महामते ॥

पुत्र उवाच —

रौरवस्ते समाख्यातः प्रथमं नरको मया ।
महारौरव संज्ञं तु शृणुष्व नरकं पितः ॥

योजनानां चतुःपञ्चसहस्राणि समन्ततः ।

तत्र ताम्रमयी भूमिरधस्तस्या हुताशनः ॥

तत्ताप तप्ता सा सर्वा प्रोद्यद्विद्युत्समप्रभा ।
विभासते महारौद्रा दर्शन स्पर्शनादिषु ॥ ५

तस्यां बद्धः कराभ्यां च पद्भ्यां चैव यमानुगैः ।
मुच्यते पापकृन्मध्ये लुठमानस्स गच्छति ॥

काकैर्बकैर्वृकोलूकैर्वृश्चिकैर्मशकैस्तथा ।
भक्ष्यमाणस्तथा गृध्रैर्दन्तमार्गे विकृष्यते ॥

दह्यमानः पितर्मातर्भ्रातस्तातेति चाकुलः ।
वदत्य सकृदुद्विग्नो न शान्तिमुपगच्छति ॥

एवं कस्मान्नरैर्मोक्षः कथं भ्रान्तैरवाप्यते ।
वर्षायुतायुताप्याय यैः कृतं दुष्टबुद्धिभिः ॥

तथान्यस्तु तमो नाम सोऽतिशीतः स्वभावतः ।
महारौरवद्दीर्धस्तथान्धमहसा वृतः ॥ १०

शीतार्तास्तत्र धावन्ति नरास्तमसि दारुणे ।
परस्परं समासाद्य परिरभ्याश्रयन्ति च ॥

दन्तास्तेषां च भक्ष्यन्ते शीतार्ति परिपीडिताः ।
क्षुत्तृष्णार्ति बलोद्विग्नास्तथा चान्येप्युपद्रवाः ॥

... ... ।
मज्जासृग्गलित तस्मादश्रान्तं च क्षुधान्विताः ॥

असह्यमाना भ्राम्यन्ते परस्पर समागमे ।
एवं तत्रापि सुमहाक्लेशस्तमसि मानवैः ॥

प्राप्यते ब्राह्मण श्रेष्ठ यावद्‌दुष्कृत संक्षयः ।
निकृन्तन इति ख्यातस्ततोऽन्यो नरकोत्तमः ॥ १५

तस्मिन् कुलालचक्राणि भ्रमन्त्यविरतं ततः ।
तेष्वारोप्य निकृष्यन्ते कालसूत्रेण मानवाः ॥

यमानुगानां हस्तेन चापादतल मस्तकम् ।
न तेषां जीवित भ्रंशो जायते द्विज सत्तम ॥

छिन्नानि तेषां शतशः खण्डान्यैक्यं व्रजन्त्यपि ।
एवं वर्ष सहस्राणि भ्राम्यन्ते पापकर्मिणः ॥

तावद्यावदशेषं वै तत्पापसंक्षयं ततः ।
अप्रतिष्ठं च नरकं शृणुष्व गदतो मम ॥

यत्रस्थैर्नारकैर्दुःखमसह्यमनुभूयते ।
तान्येव तत्र चक्राणि घटीयन्त्राणि चाप्युत ॥ २०

दुःखस्य हेतुभूतानि पापकर्मकृतां नृणाम् ।
चक्रेष्वारोपिताः केचिद्‌भ्राम्यन्ते तत्र मानवाः ॥

यावद्वर्ष सहस्राणि तेषां स्थितिरनन्तरा ।
घटीयन्त्रेषु चैवान्ये बद्धास्तोयघटा यथा ॥

भ्राम्यन्ते मानवारक्तमुद्गिरन्ति पुनः पुनः ।
आन्त्रैर्मुखेषु निष्क्रान्तैर्नेत्रैरान्त्रावलम्बिभिः ॥

दुःखानि ते प्राप्नुवन्ति यान्यसह्यानि जन्तुभिः ।
असिपत्रवनं नाम नरकं शृणु चापरम् ॥

योजनानां सहस्रं यो ज्वलदग्न्यास्तृतावनिः ।
सप्तसूर्यकरैश्छन्नैः कल्पान्तानलदारुणैः ॥

प्रापयन्ति तदा तत्र प्राणिनो नरकौकसः ।
तन्मध्ये च वनं शीतमसिपत्रं विभाव्यते ॥ २५

पत्राणि तत्र खड्गाश्च तीक्ष्णानि द्विजसत्तम ।
श्वानश्च तत्र शबला स्वनन्त्य युतशोऽभितः ॥

महावक्त्रा महादंष्ट्रा व्याघ्रा इव महाभयाः ।
ततस्तद्वनमालोक्य शिशिरच्छायमग्रतः ॥

प्रयान्ति प्राणिनस्तत्र तृट्तापपरिपीडिताः ।
हा तात हा मातरिति क्रन्दतोऽतीव दुःखिताः ॥

घट्टमानांघ्रियुगला धरणिस्थेन वह्निना ।
तेषां गतानां तत्रापि यत्र याति समीरणः ॥

प्रवाति ते निपात्यन्ते तेषां खड्गास्तथोपरि ।
ततः पतन्ति ते भूमौ ज्वलत्पावक सञ्चये ॥ ३०

लेलिंह्यमाने वान्यत्र व्याप्ताशेष महीतले ।
सारमेयास्ततः शीघ्रं शातयन्ति शरीरिणः ॥

तेषां खण्डानिरुदता मनेकान्यतिभीषणाः ।
असिपत्रवनं तत्र ममैतत्कीर्तितं तव ॥

अतः परतरं घोरं तप्तकुम्भं निबोध मे ।
समन्ततस्तप्तकुम्भा वह्निज्वाला समावृताः ॥

ज्वलदग्निमयास्तप्त तैलायश्चूर्णपूरिताः ।
तेषु दुष्कृतकर्माणो याम्यैः क्षिप्ता ह्यधोमुखाः ॥

क्वाथ्यन्ते विस्फुटद्गात्र गलन्मज्जा जलानिलाः ।
स्फुटत्कपाल नेत्रास्थि खिद्यमाना विभीषणैः ॥ ३५

गृध्रैरुत्पाद्यमुच्यन्ते पुनस्तेष्वेव वेशितैः ।
पुनः शिमिशिमायन्ते तिलेनैक्यं व्रजन्ति ते ॥

द्रवीभूतैः शिरो नेत्रैस्स्नायु मांसत्वगस्थिभिः ।
ततो याम्यैर्भटैराशु दर्वीघटनवत्तथा ॥

कृतावर्तै महावातैः क्वथ्यन्ते पापकर्मिणः ।
एष ते विस्तरेणोक्तस्तप्तकुंभो मया पितः ॥

अहं वैश्यकुले जातो जन्म यस्मात्तु सप्तमे ।
समतीते गवां रोधं विपाने कृतवान् पुरा ॥

विपाकात्कर्मणस्तस्य नरकं भृशदारुणम् ।
सम्प्राप्तोऽस्मि शिवाघोर मयोमुख खगाकुलम् ।। ४०

यन्त्रपीडित वक्त्रासृक् प्रवाहोद्भूतकर्दमम् ।
विकृष्यमाणो दुष्कर्म स्तनितार्तिरवाकुलम् ।।

पात्यमानस्य मे तस्य साग्रं वर्षशतं गतम् ।
महातापार्ति तप्तस्य तृष्णादावार्दितस्य च ।।

अथाह्लादकरः सद्यः पवनस्सुखलीनतः ।
करम्भवालुकातप्त मध्यस्थस्समुपागतः ।।

तत्संपर्कादशेषाणां माऽभवद्यातना नृणाम् ।
मम चापि यथा स्वर्गे स्वर्गिणां निवृतिः परा ।।

किमेतदिति चाह्लाद विस्तार स्तिमितेक्षणैः ।
दृष्टमस्माभिरासन्नं नररत्नमनुत्तमम् ।। ४५

याम्यश्च पुरुषो घोरो दण्डहस्तोऽति सुप्रभः ।
पुरतो दर्शयन्मार्गमित एहीति मानद ।।

पुरुषस्स तदा दृष्ट्वा यातनाशत सङ्कुलम् ।
...,.....नरकं प्राप्तोऽस्मि नरकं परम् ।।

विपश्चिदिति विख्यातो जनकानामहंकुले ।
जातो विदेह विषये सम्यङ्मनुज पालकः ।।

यज्ञैर्मयेष्टं बहुभिर्धर्मतः पालिता मही ।
नोत्सृष्टश्चैव संग्रामो नातिथिर्विमुखो गतः ॥

पितृदेवर्षिभृत्याश्च न च निश्वासिता मया ।
कृता स्पृहा न च मया परस्त्री विधवादिषु ॥ ५०

पर्वकालेषु पितरः सिद्धिकाले च देवताः ।
पुरुषं स्वयमायान्ति निधानमिव मानवः ॥

यतस्ते विमुखा यान्ति निश्वस्य गृहमेधिनः ।
... ... ॥

तत इष्टं च पूर्तं च धर्मौ द्वावपि नश्यतः ।
पितृनिश्वासो ध्वंसेत सप्त जन्मार्जितं शुभम् ॥

त्रिजन्मसंभवं देव निःश्वासो हन्त्यसंशयम् ।
तस्माद्दैव्ये च पित्र्ये च नित्यमेवोद्यतो भवेत् ॥

सोऽहं कथमिमं प्राप्तो नरकं भृशदारुणम् ।

पुत्र उवाच –

इति पृष्टस्तदा तेन शृण्वतां नो महापुमान् ॥ ५५

उवाच पुरुषो याम्यो घोरोऽथ प्रस्तुतं वचः ।

किङ्कर उवाच –

महाराज यथात्थत्वं तथैतन्नात्र संशयः ॥

किन्तु स्वल्पं कृतं पापं भवता स्मारयामि तत् ।
त्वयेष्टं सकलैर्यज्ञैस्संपूर्णवर दक्षिणैः ।।

महादानानि दत्तानि श्रोत्रियेभ्यस्त्वयाऽऽदरात् ।
आचार्यपितृमुख्याश्च सततं पूजितास्त्वया ।।

श्रीमदष्टाक्षरी विद्या त्वया सम्यगुपासिता ।
भगवद्रश्मि सहिता काले काले महीपते ।।

चन्द्रसूर्यग्रहे भानुसङ्क्रमेषु भृगोर्दिने ।
विशेषतो जपं होमं कृत्वाऽऽचार्यस्य दक्षिणाम् ।। ६०

दत्वा सहस्रशः स्वर्णपशुरत्नसमाकुलम् ।
दिव्यालङ्कारवासोभिराचार्यदयिता त्वया ।।

महालक्ष्मी धिया साक्षात् पूजिता मासि मास्यपि ।
आचार्यपुत्रास्सततं रत्नैरर्थैश्च पुष्कलैः ।।

उपासितास्त्वया सम्यक् पौत्रा नप्तृमुखा अपि ।
आचार्यानुज्ञया सर्वं प्रत्यहं दत्तमेव च ।।

आचार्यनिन्दा कर्तॄणां सम्यक् शिक्षा त्वया कृता ।
तत्रैकस्मिन् दिने राजन् दरिद्राय द्विजातये ।।

दीनाणां सहस्राणि पञ्चदेहीति ते गुरुः ।
उक्तवान् भवताप्यस्मै दत्तं त्रिन्यूनमादरात् ।। ६५

दारुणं नरकं दृष्टं तेन पापेन भूपते ।
विद्यते पापलेशस्ते नान्यः कश्चन सुव्रत ॥

तदेहि गच्छ पुण्यानामुपभोगाय पार्थिव ।

राजोवाच —

यास्यामि देवानुचर यत्र मां तु नयिष्यसि ॥

किञ्चित्पृच्छामि तन्मे त्वं यथावद्वक्तुमर्हसि ।
वज्रतुण्डा अमी काकाः पुंसां नयन हारिणः ॥

पुनः पुनश्च नेत्राणि तद्वदेषां भवन्ति च ।
किं कर्म कृतवन्तश्च कथमेतज्जुगुप्सितम् ॥

हरन्त्येषां तथा जिह्वां जायमानां पुनस्तथा ।
किं कर्म कृतवन्तश्च येनैतद्दुःख भोगिनः ॥ ७०

करपत्रेण पात्यन्ते तस्मादेतेति दुःखिताः ।
करम्भवालुकास्वेते तथैते क्वाथ्य तैलगाः ॥

अयोमुखैः खगैश्चैव कृष्यन्ते किं विधौ वद ।
विशिष्ट देहबन्धार्ति महाराव विराविणः ॥

आयश्चञ्चुनिपातेन सर्वाङ्गक्षति दुःखिताः ।
किमेतन्निश्वसन्तोऽपि तुद्यन्तेऽहर्निशं नराः ॥

एताश्चान्याश्च दृश्यन्ते यातनाः पाप कर्मणाम् ।
येन कर्मविपाकेन तन्ममोद्देशतो वद ॥

किङ्कर उवाच –

यन्मां पृच्छसि भूपाल पापकर्म फलोदयम् ।
ततोऽहं संप्रवक्ष्यामि संक्षेपेण यथातथम् ॥ ७५

पुण्यापुण्ये तु पुरुषः पर्यायेण समश्नुते ।
भुञ्जतश्च क्षयं याति पुण्यं पापं तथापि च ॥

न तु भोगादृते पापं पुण्यं वा कर्ममानवम् ।
परित्यजति भोगांश्च पुण्यपापे निबोध मे ॥

दुर्भिक्षादेव दुर्भिक्षं क्लेशात्क्लेशं भयाद् भयम् ।
मृतेर्मृतिं तथा यान्ति दरिद्राः पापकारिणः ॥

उत्सवादुत्सवं यान्ति स्वर्गात्स्वर्गं सुखात्सुखम् ।
श्रद्दधानाश्च दान्ताश्च धनाढ्याः शुभकारिणः ॥

व्यालकुञ्जरदुर्गाणि सर्पचौरभयानि च ।
हताः पापेन गच्छन्ति पापिनः किमतः परम् ॥ ८०

सुगन्धिमाल्य सद्वस्तु सीधुपानाः शुभासनाः ।
स्तूयमानास्सदा यान्ति पुण्याः शून्याटवीष्वपि ॥

अनेक जन्मसाहस्र जन्मसञ्चयसञ्चितम् ।
पुण्यापुण्यं नृणां तद्वत्सुखदुःखाङ्कुरोद्भवम् ॥

यथा हि बीजं भूपाल पयांसि संप्रतीक्षते ।
पुण्यात्पुण्यं तथा कालदेशाद्यं कर्मवीक्षते ॥

स्वल्पं पापं कृतं पुंसां देशकालोपपादितम् ।
पादन्यासासहं दुःखं कण्टकोत्थं प्रयच्छति ॥

तत्प्रभूततरस्थलं शङ्कुकीलक संभवम् ।
दुःखं यच्छति तद्वच्च शिरोरोगादि दुःखदम् ॥

अपथ्याशन शीतोष्ण श्रमतापादिकारकम् ।
तथान्यान्यप्यपेक्षेत पापानि फलसंगमे ॥

एवं महान्ति पापानि दीर्घरोगादिकक्रमे ।
तद्वच्च तानि कृच्छ्राणि बन्धनानि फलाय वै ॥

अल्पं पुण्यं शुभं गन्धं हेलया संप्रति यच्छति ।
स्पर्शं वाप्यथवा शब्दं रूपं रसमथापि वा ॥

चिराद्गुरुतरं यद्वन्महान्तमपि कालजम् ।
एवं च सुखदुःखानि पुण्यपापोद्भवानि च ॥

भुञ्जानोऽनेक संसारे स भवानिह तिष्ठति ।
जातिदेशा विरुद्धानि ज्ञानाज्ञान कृतानि च ॥ ९०

तिष्ठन्ति तत्र पक्वानि लिङ्गमात्रेप्यन्तरात्मनि ।
कर्मणा मनसा वाचा न कदाचित्क्वचिन्नरः ॥

अकुर्वन् पातकं कर्म पुण्यं वाप्यवतिष्ठते ।

यद्यदाप्नोति पुरुषस्सुख दुःखमथापि वा ॥

प्रभूतमथवा स्वल्पं विक्रिया वा स्वचेतसः ।
तावता यातना पुम्सः पापं प्राप्याथवेतरम् ॥

उपभोगात्क्षयं याति भुज्यमानमिवाशनम् ।
एवमेते महापापं यालनाभिरहर्निशम् ॥

क्षपयन्ति नराघोरं नरकोत्तरवर्तिनः ।
तथैव राजन्पुण्यानि स्वर्गलोकेऽमरैः सह ॥ ९५

गन्धर्वं सिद्धाप्सरसां गीताद्यैरुपभुञ्जते ।
देवत्वेऽथ मनुष्यत्वे तिर्यक्त्वे च शुभाशुभम् ॥

पुण्यपापोद्भवं भुङ्क्ते सुखदुःखोपलक्षणम् ।
यत्तु पृच्छसि मां राजन् यातनाः पापकर्मणाम् ॥

केन केन विपाकेन तत्ते वक्ष्यामि लेशतः ।
दुष्टेन चक्षुषा दृष्टाः परदारा नराधमैः ॥

मानसेन च दृष्टेन परद्रव्यं च सस्पृहैः ।
वज्रतुण्डाः खगास्तेषां हरन्त्येते विलोचने ॥

पुनःपुनश्च संभूतिरक्ष्णोरेषां भवत्यपि ।
यावदक्षिनिमेषैस्तु पापमेभिर्नृभिः कृतम् ॥ १००

तावद्वर्षाणि नेत्रार्तिमेते प्राप्स्यन्त्यवारिताम् ।
असच्छास्त्रोपदेशास्तु यैर्दत्ता यैश्च मंत्रिताः ॥

सम्यक् पृष्ठे विनाशाय रिपूणामपि मानवे ।
यैः शास्त्रमन्यथा प्रोक्तं यैरसद्वागुदाहृता ॥

त इमे पर्वतस्याग्रात् पतन्त्येव पुनः पुनः ।
देव वेद द्विजातीनां गुरोर्निन्दा च यैः कृता ॥

हरन्ति तेषां जिह्वां च जायमानां पुनः पुनः ।
तावतोवत्सरानेव वज्रतुण्डास्सुदारुणाः ॥

श्रीमदष्टार्णं विद्याया आचार्यस्य महात्मनः ।
यावत्यो घटिका निन्दा श्रुताऽदृष्टापि वा कृता ॥ १०५

तावत्कल्प सहस्राणि जिह्वामेषां पुनःपुनः ।
हरन्ति विष्टां वदने कर्णयोर्निक्षिपन्त्यपि ॥

श्रीमदष्टाक्षरी विद्यां श्रियःपञ्चदशाक्षरीम् ।
ये गृहीत्वा तदाचार्यं नार्चयन्ति दिने दिने ॥

तस्योदरं खड्गपत्रैर्भागशः खण्डयन्त्यमी ।
यावत्यो नाडिकास्तावत्कल्पेषु शतशः पितः ॥

आचार्यमपरामृश्य गृहस्थो यो दिने दिने ।
भुङ्क्ते स कल्पसाहस्रं विष्टां भुङ्क्ते न संशयः ॥

विवाहं यागकार्येषु पुरश्चर्यादि कर्मसु ।
सम्पूर्णंदक्षिणाऽऽचार्य पादाब्ज युगले शुभे ॥ ११०

भिक्षित्वाऽपि न यैर्दत्ता पत्नीपुत्रादि पोषकैः ।
शुष्क कण्ठांस जिह्वाश्च क्षुत्पिपासा समन्विताः ।।

त एते कल्पसाहस्रं मज्जन्ति नरकार्णवे ।
मित्रभेदस्तथा पित्रा पुत्रस्य स्वजनस्य च ।।

याज्युपाध्यायतोर्मात्रा सुतस्य सहचारिणः ।।
भार्यापत्योश्च ये केचिद्भेदं कुर्युर्नराधमाः ।।

त इमे पश्य पात्यन्ते करपत्रेण पार्थिव ।
पर तापकारा ये येच चाह्लाद निषेधकाः ।।

तालवृन्तानिलस्नान चन्दनोशीरहारिणः ।
प्राणान्तिकं ददुस्तापमदुष्टानां च ये नराः ।। ११५

करम्भवालुका संस्थास्त इमे पापभोगिनः ।
भुङ्क्ते श्राद्धे तु योऽन्यस्य नरो योऽन्यनिमन्त्रितः ।।

दैवे वाप्यथवा पित्र्ये सद्विधाकृष्यते खगैः ।
मर्माणियश्च साधूनां वदन्वाग्भिर्निकृन्तति ।।

तमेव वधमानास्तु खड्गास्तिष्ठन्त्यवारिताः ।
यः करोति तु पैशुन्यमन्यवागन्यथामतिः ।।

पात्यते हि द्विधा जिह्वा तस्य सन्निहितैः शरैः ।

मातापित्रोर्गुरूणां च येऽवज्ञांचक्रुरुद्धताः ।।

त इमे पूय विण्मूत्र गर्ते मज्जन्त्यधोमुखाः ।
देवतातिथि भृत्येषु मुनिष्वभ्यागतेषु च ॥ १२०

अभुक्तवत्सु येऽश्नन्ति तदक्षित्वग्निणाक्षिषु ।
दुष्टास्ते पूयनिर्यासं सूचीवक्त्रास्तु भुञ्जते ॥

जायन्ते गिरिवर्ष्माणः पश्यैते यादृशानराः ।
एकपङ्क्त्यां तु यो विप्रमथवोत्तरवर्णजम् ॥

विषपं भोजयन्तीह विड्भुजास्त इमे यथा ।
गोब्राह्मणाग्नयः स्पृष्टा यैरुच्छिष्टैर्नरेश्वर ॥

तेषामेतेऽग्निकुम्भेषु प्रज्वलत्सहिताः कराः ।
सूर्येन्दु तारका दृष्टा यैरुच्छिष्टैस्तु कामतः ॥

तेषां याम्यैर्नरैर्नेत्र न्यस्तो वह्निः समेधते ।
गौरग्निर्जननी विप्रो ज्येष्ठो भ्राता पिता स्वसा ॥ १२५

जामयो गुरवो वृद्धाः स्पृष्टायैस्तु पदा नृभिः ।
विद्धांघ्रयस्ते निगडैर्लोहैरग्नि प्रतापितैः ॥

अङ्गाररराशि मध्यस्थैस्तिष्ठन्त्या जानु दाहिनः ।
पायसं कृसरं चागं देवान्नानि च यानि वै ॥

भुक्तानि यैरसंस्कृत्य तेषामान्त्राणि पापिनाम् ।
निपातितानां भूपृष्ठे विद्युताग्नि निरीक्षताम् ॥

सन्देशैरपकृष्यन्ते पुनर्याम्यैर्मुखात्ततः ।
आचार्यनिन्दा कर्णाभ्यां यैस्सकृद्वा निशामिता ॥

अयोमयानि शूलानि तत्कर्णेषु पुनः पुनः ।
आकल्पं पूरयन्त्येते याम्या विलपतामपि ॥ १३०

प्रपादेव विप्रौको देवालय सभाशुभाः ।
भद्रा विध्वंसमानीताः क्रोधलोभानुवर्तिभिः ॥

तेषामेते शितैश्शस्त्रैर्मुहुर्विलपतां त्वथ ।
पृथक्कुर्वन्ति ते याम्याः शरीरादतिदारुणाः ॥

गोब्राह्मणार्कमार्गेषु ये च मेहन्ति मानवाः ।
तेषामेतानि कृष्यन्ते गुदे चान्त्राणि वायसैः ॥

दत्वा कन्यां य एकस्मै द्वितीयाय प्रयच्छति ।
सत्वेवं नैकधाच्छिन्नः क्षारनद्यां स वाह्यते ॥

स्वपोषणपरो यस्तु परित्यजति मानवः ।
पुत्र मित्र कलत्रादि बन्धुवर्गमकिञ्चनम् ॥ १३५

दुर्भिक्षे संभ्रमे वाऽपि सोऽप्येवं यमकिङ्करैः
उत्कृत्य दत्तानि मुखे स्वमांसान्यश्नुते क्षुधा ॥

पुत्र मित्र कलत्रादि बन्धुपोषण तत्परः ।
दुर्भिक्षे संभ्रमे वाऽपि स्वाचार्यं भगवन्मयम् ॥

आचार्यपत्नी पुत्रादीन् परित्यजति यो नृप ।
तस्य वक्त्रे मलं मूत्रमाकल्पं यमकिङ्कराः ॥

पूरयन्त्युदरं चास्य खण्डयन्ति पुनः पुनः ।
शरणागतं यस्त्यजन् लोभादुत्कोच जीवनः ॥

सोऽप्येवं यन्त्र पीडाभिः पीड्यते यमकिङ्करैः ।
सुकृतं ये प्रयच्छन्ति यावज्जीव कृते नराः ॥ १४०

ते पिष्यन्ते शिलापेषं यथैते पापकारिणः ।
न्यासापहारिणो बद्धाः सर्वगात्रेषु बन्धनैः ॥

कृमिवृश्चिक काकोलैर्भज्यन्तेऽहर्निशं नराः ।
क्षुत्तापतृट् तप्तजिह्वातालवो वेदनातुराः ॥

दिवा मैथुन निष्णाता परदाररताश्च ये ।
तथैव कण्टकैस्तीक्ष्णैरायसैः पश्य शाल्मलीम् ॥

आरोपिता वितुन्नाङ्गा प्रभृतासृग्व्यथाविलाः ।
मूषायामपि पश्यैतान् दह्यमानान्यमानुगैः ॥

पुरुषैः पुरुष व्याघ्र परदाराभिमर्शिनः ।
उत्क्रन्यायमधः कृत्वा तच्चौर्याध्ययनं नरः ॥ १४५

गृह्णाति शिल्पमथवा सोऽप्येवं शिरसा शितम् ।

विशत्क्लेशमवाप्नोति यममार्गेऽतिपीडितः ॥

क्षुत्क्षामोऽहर्निशं भारपीडारूषित मस्तकः ।
श्लेष्ममूत्र पुरीषाणि यैरुत्सृष्टानि वारिणि ॥

त इमे श्लेष्मविण्मूत्र दुर्गन्धिनरके गताः ।
परस्परं च मांसानि भक्षयन्ति क्षुधार्दिताः ॥

इमे कृमित्वमापन्ना भुज्यन्तेऽत्र पिपीलकैः ।
यतिः प्रतिग्रहादानाद्याजनान्नित्यसेवनात् ॥

पाषाणमध्ये कीटत्वं नीरसं तत्समश्नुते ।
पश्यतो यस्य कस्यापि मित्राणामतिथेस्तथा ॥ १५०

एको मृष्टान्नभोजी स्याज्ज्वल दङ्गार सञ्चये ।
वृक्षैर्भयङ्करैः स्पृष्टो नित्यमन्यो1भुज्यते ॥

मृष्टमन्नं नृपैतेन यतो लौल्येन भक्षितम् ।
अन्धोऽथ बधिरोमूको भ्राम्यते च क्षुधातुरः ॥

अकृतज्ञोऽधमः पुम्सामपकारेषु वर्तते ।
अयं कृतघ्नो मित्राणामपकारी सुदुर्मतिः ॥

तमः कूपे विलपति ततो यास्यति शोषणम् ।
करम्भवालुका तप्तः ततो यन्त्रावपीडितः ॥

असिपत्रवनं तस्मात्कर पत्रेण पाटनम् ।
कालसूत्रं तथा छेदोऽनेकाश्चैव यातनाः ॥ १५५

प्राप्य निष्कृतिमेतस्मात् नैदिकार्थमेष्यति ।
श्राद्ध सङ्गतिनो विप्रास्समुपेत्य परस्परम् ॥

स्पृष्ट्वा संमिश्रितं तोयं पिबन्त्यब्द सहस्रकम् ।
स्वर्णस्तेयी च विप्रघ्नस्सुरापो गुरुतल्पगः ॥

अधश्चोर्ध्वं च दीप्ताग्नौ दह्यमानस्समन्ततः ।
तिष्ठन्नब्द सहस्राणि बहूनि च पुनः पुनः ॥

जायन्ते मानवाः कुष्ठ क्षय रोगादि चिह्निताः ।
मृताः पुनश्च नरकं पुनर्जाताश्च तादृशम् ॥

व्याधि मृच्छन्ति कल्पान्त परिमाणं नराधिप ।
ब्रह्मघ्नो वा पितृघ्नो वा सुरापगुरुतल्पगौ ॥ १६०

निष्कृतिर्धर्मशास्त्रेषु मन्वादिभिरुदीरिता ।
नास्त्याचार्यद्रुहो वेद धर्मशास्त्रेषु निष्कृतिः ॥

महाप्रलयकालान्तमाचार्यद्रोहकारिणः ।
नरके वसतिः प्रोक्ता मन्वाद्यैर्धर्मपारगैः ॥

गोघ्नः पुनर्नरो याति नरकं हि त्रिजन्मनि ।
अथोपपातकानां च सर्वेषामिति निश्चयः ॥

इति पापफलं दृष्टं मया नरकवासिनाम् ।
याम्येन पुरुषेणोक्तं नृपालाय विपश्चिते ॥

इति श्रीमदनुत्तर ब्रह्मतत्वरहस्ये दाशरथीये तन्त्रे वेदसारार्थसंग्रहे राजराजेश्वरी विद्यामाहात्म्ये उत्तरभागे त्रिंशोऽध्यायः ॥

अथ एकत्रिंशोऽध्यायः ॥

किङ्कर उवाच—

श्रृणु राजन् महाभाग पातकौघविभेदनम् ।
धर्मं धर्मभृतां श्रेष्ठ वेदशास्त्रेषु निश्चितम् ॥

सुखमिच्छन्निहाऽमुत्र वेदोक्तं धर्ममुत्तमम् ।
आचरन् सर्वपापेभ्यो विमुक्तः सुखमश्नुते ॥

गन्धपुष्पाक्षतादीनि नित्यं दत्वा द्विजातये ।
विमुक्त उपपापेभ्यो गन्धर्वैस्सह मोदते ॥

कदली पनसादीनि फलानि रसवन्ति च ।
श्रोत्रियेभ्यः प्रदत्वाऽसौ सर्वपाप विवर्जितः ॥

विद्याधराणां लोकेषु वसेद्युगचतुष्टयम् ।
अभ्यागतादिभ्यो यो ददात्यन्नं दिने दिने ॥ ५

शक्रलोकं समासाद्य यावन्मन्वन्तरं वसेत् ।
दत्वा वासांसि शुद्धात्मा श्रोत्रियेभ्यो दिने दिने ॥

अलकापुरमासाद्य कल्पान्त भोगवान् भवेत् ।
अलङ्कारांश्च रत्नानि श्रोत्रियेभ्यः समर्प्य च ॥

कुबेरार्धासनं प्राप्य मोदते कालमक्षयम् ।
अश्वदानं तु यः कुर्याच्छ्रोत्रियाय द्विजातये ॥

सावित्रं लोकमासाद्य कल्पान्तं दिव्यभोगवान् ।
गजदानं तु यः कृत्वा वेदवेदाङ्गवेदिने ॥

इन्द्रार्धासनमारूढो भवेद्भोगसमन्वितः ।
ददात्यान्दोलिकां यस्तु सर्वोपस्कारसंयुताम् ॥ १०

विमानवरमारूढस्सप्तलोकं व्रजत्यसौ ।
पयस्विनीं सवत्सां गां यो ददाति द्विजातये ॥

शिवलोकमवाप्नोति दिव्यकन्याशतान्वितः ।
द्विमुखां गां नरो दत्वा साङ्गदक्षिणयाऽन्विताम् ॥

महापापोपपापौघैस्सद्य एव विमुच्यते ।
विमानवरमारूढस्सिद्धदेव मुनिस्तुतः ॥

दिव्यकन्यासहस्रेण सहितो ब्रह्मलोकभाक् ।
तुलापुरुषमुख्यानि महादानानि सुव्रतः ॥

कृत्वा ब्रह्मपदे दिव्ये पूज्यते सर्वदेवतैः ।
गोचर्मं संमितां भूमिं बहुसस्य समन्विताम् ॥ १५

यो ददाति द्विजाग्र्याय महापापोपपातकैः ।
विमुक्तः सकलान् भोगानिह लब्ध्वाऽपि दुर्लभान् ॥

कुलसाहस्र सहित आरूढो दिव्यपुण्यकम् ।
संस्तुतस्सकलैर्देवैर्दिव्यकन्याशतान्वितः ॥

प्रयात्यसौ परं धाम यद्गत्वा न निवर्तते ।
द्विजाः सकलवर्णेभ्यः पूज्याः श्रेष्ठा महीतले ॥

तेभ्यो वेदविदः श्रेष्ठास्तेभ्योऽपि ज्ञानिनोऽधिकाः ।
ज्ञानिनोऽप्यधिकाः प्रोक्ता यज्वानो भूरिदक्षिणाः ॥

यज्वभ्योऽपि ब्रह्मविदश्श्रेष्ठाः पूज्या महीतले ।
यद्दत्तं ब्रह्मविदे किञ्चिदेके कस्मिन्दिने नृप ॥ २०

कल्पायुत महासौख्यप्रदं तत्परमे पदे ।
सहस्रब्रह्मविद्भ्यो यो ददाति धनमक्षयम् ।
सहसा ब्रह्मकल्पान्तं प्राप्नोति धनमक्षयम् ॥

भूषणानि च रत्नानि महीं सस्य समन्विताम् ।
कल्पायुतं समुद्धृत्य मग्नं च नरकार्णवे ॥

तद्विष्णोः परमं धाम यात्यक्षय सुखान्वितम् ।
दरिद्राय द्विजायाऽपि विवाहधनमादरात् ॥

दत्वा फलमवाप्नोति पूर्वोक्तं नात्र संशयः ।
शतं विवाह्य विप्राणां धनं दत्वा सुपुष्कलम् ॥

(अङ्कः २४ आरभ्य ६६ पर्यन्तं न दृश्यन्ते ।)

अवश्यं वैष्णवं धाम प्रयात्यत्र न संशयः ।
शतसाहस्रसंख्याक ब्रह्मविद्भ्यो दिने दिने ॥ २५

दत्वा सुवर्णलक्षाणि मुक्तारत्नादिसञ्चयम् ।
दरिद्राणां सहस्रं च विवाह्य धनसञ्चयैः ॥

आचार्यचरणाम्भोजे निष्कं दत्वाऽपि काञ्चनम्।
ततोऽधिकफलं प्राप्य भगवत्किङ्करो भवेत्॥

श्रीश्रीपति द्वादशार्णा येन दत्ता महीपते।
स आचार्यं इति प्रोक्तस्सर्वतत्वार्थवित्तमैः॥

रश्मिमालासमायुक्त श्रियः पञ्चदशाक्षरीम्।
येन दत्ता महाभाग ततोऽप्याचार्यं उत्तमः॥

भगवद्रश्मि सहिता श्रीमदष्टाक्षरी शुभा।
दीयते येन कृपया स साक्षाद् भगवन्मयः॥ ३०

ताभ्यामप्यधिकः प्रोक्तो महानाचार्यं ईश्वरः।
तमेव साक्षाद्ब्रह्माणं तमेवाच्युतमीश्वरम्॥

नारायणं विजानीहि मा कुरुष्वात्र संशयम्।
राजराजेश्वरी नाम्ना लक्ष्मीनारायणीं शुभाम्॥

गुप्तां सकलवेदेषु सर्वशास्त्रेषु गोपिताम्।
ददाति हि तमाचार्यमाहुस्सर्वविदं बुधाः॥

अयमेव जगत्कर्ता ब्रह्माविष्णुर्महेश्वरः।
सर्वज्ञोऽयं बृहद्भानुर्भोगस्वर्गापवर्गदः॥

आचार्येभ्यः प्रदत्तं यत्काञ्चनं चिह्नकं तु वा।
सहस्रमेरु दानेभ्योऽप्यधिकं विद्धि भूपते॥ ३५

पात्राणामुत्तमं पात्रं तीर्थानामपि चोत्तमम् ।
आचार्यमेव जानीहि साक्षाद्भगवदाकृतिम् ॥

स्वर्णमेरुसहस्रं वा तुलादानशतं तु वा ।
निष्कमात्र प्रदानेन स्वाचार्य चरणाम्बुजे ॥

न तुल्यमुक्तं मुनिभिर्ब्रह्मविद्भिः पुरातनैः ।
परनिन्दा कृतघ्नत्वं परमर्मोपघट्टनम् ॥

नैष्ठुर्यं निर्घृणत्वं च परदारोपसेवनम् ।
परस्वहरणासक्तिः देवतानां च कुत्सनम् ॥

निकृत्या वञ्चनं नृणां कार्पण्यं च नृणां वधः ।
आचार्यनिन्दाश्रवणं तदाज्ञोल्लङ्घनं तथा ॥ ४०

वेदनिन्दा धर्मशास्त्रेष्वविश्वासश्च सन्ततम् ।
चिह्नं नारकिणामेतदेकैकमपि वा नृप ॥

लक्षणानि विजानीयान्मुक्तानां नारकादनु ।
दयाभूतेषु सद्भावः परलोक प्रतिक्रिया ॥

सत्या भूतहिता चोक्तिर्वेदप्रामाण्यदर्शनम् ।
गुरुदेवर्षिसिद्धार्थिपूजनं साधुसङ्गमः ॥

सत्क्रियाभ्यसनं मैत्री मतिर्बुद्धोऽपि पण्डितः ।
अन्यानि दैव सद्धर्म क्रियाभूतानि यानि च ॥

स्वर्गच्युतानां चिह्नानि पुरुषाणामपापिनाम्।
एतदुद्देशतो राजन् भवतः कथितं मया॥ ४५

स्वकर्मफलभोक्तॄणां पुण्यानां पापिनां तथा।
तदेह्यन्यत्र गच्छावो दृष्टं सर्वं त्वयाऽधुना॥

त्वया हि दृष्टो नरकस्तदेह्यन्यत्र गच्छताम्।
ततस्तमग्रतः कृत्वा स राजा गन्तुमुद्यतः॥

ततश्च सर्वैरुत्कृष्टं यातनातापिभिर्नृभिः।
प्रसाद कुरु देवेश तिष्ठ तावन्मुहूर्तकम्॥

त्वदङ्गसङ्गी पवनो मनो ह्लादयतीह नः।
परितापं च गात्रेभ्यः पीडा बाधाश्च कृत्स्नशः॥

अपहन्ति नरव्याघ्र कृपां कुरु महामते।
एतत् श्रुत्वा वचस्तेषां तं याम्यं पुरुषं नृपः॥ ५०

पप्रच्छ कथमेतेषामाह्लादो मयि तिष्ठति।
किं मया कर्म तत्पुण्यं मर्त्यलोके महत्कृतम्॥

आह्लाददायिनी पुष्टिर्यस्येदं तदुदीरय।

याम्य उवाच—

पितृ दैवातिथि प्रेष्य शिष्टेनान्नेन ते ननु॥

पुष्टिमभ्यागतं यस्मात्तद्गतं मनो यतः।
ततस्त्वद्गात्र संपर्कात्पवनोह्लाददायकः॥

पापकर्मकृतं राजन् यातना न प्रबाधते ।
अश्वमेधादयो यागास्त्वयेष्टा विधिवद्यतः ॥

श्रीमदष्टाक्षरी विद्या त्वया नित्यमुपासिता ।
भगवद्रश्मिसहिता सद्गुरोः कृपया नृप ॥ ५५

समस्तवेदवेदान्त सारभूतार्थ संग्रहा ।
राजराजेश्वरी विद्या लक्ष्मीनारायणी परा ॥

उपासिता त्वयाऽऽचार्य कृपा लब्धा दिने दिने ।
आचार्यपत्नी पुत्रादि भुक्तशिष्टं दिने दिने ॥

आदराद्भवता भुक्तं किं वाचार्यपदद्वये ।
मणिमुक्ता सुवर्णादि सर्वस्वं भवताऽर्पितम् ॥

ततस्त्वद्दर्शनाद्याम्याद्यन्त्र शस्त्राग्नि वायसाः ।
पीडनछेददाहादि महादुःखस्य हेतवः ॥

सुखत्वमागता राजन् तेजसाऽपहृतास्तव ।

राजोवाच—

यन्मत्सन्निधावेतान् यातना न प्रबाधते ॥ ६०

ततो भद्रमुखात्नाहं स्थास्ये स्यात्समीर इवाचलः ।

भद्रमुख उवाच—

एहि राजेन्द्र गच्छावो निजपुण्य समार्जितान् ॥

भोक्तुं भोगानपास्येमा यातनाः पापकर्मणाम् ।

राजोवाच—

न स्वर्गे ब्रह्मलोके वा तत्सुखं लभ्यते नरैः ॥

यदार्तजननिर्वाण दानोत्थमिति मे मतिः ।
तस्मान्न तावद्यास्यामि पापा एते सुदुःखिताः ॥

मत्सन्निधानात्सुखिनो भवन्ति नरकौकसः ।
धिक् तस्य जीवितं पुम्सः शरणार्थिनमागतम् ॥

यो नार्तमनुगृह्णाति वैरिपक्षमपि ध्रुवम् ।
यज्ञदाने तपांसीह परत्र च न भूतये ॥ ६५

भवन्ति तस्य यस्यार्त परित्राणे न मानसम् ।
न तस्य यस्य कठिनं मनो बालातुरादिषु ॥

वृद्धेषु च न तं मन्ये मानुषो राक्षसो हि सः ।
एतेषां सन्निकर्षात्तु यदग्निपरितापजम् ॥

ततोऽग्र गन्धजं वापि दुःखं नरकसंभवम् ।
क्षुत्पिपासोद्भवं दुःखं यच्च मूर्छाप्रदं महत् ॥

एतेषां प्राणदानात्तु मन्ये स्वर्गसुखात्परम् ।
प्राप्स्यन्त्येते यदि दुःखं बहवो दुःखिते मयि ॥

किं वा प्राप्तं मया न स्यात्तस्मात्त्वं व्रज मा चिरम् ।

पुरुष उवाच –

एष धर्मश्च शक्रश्च त्वां नेतुं समुपागतौ ॥ ६०

अवश्यं यस्माद्गन्तव्यं तस्मात्पार्थिव गम्यताम् ।

धर्म उवाच –

नयामि त्वामहं स्वर्गं त्वया सम्यगुपासितः ॥

विमानमेतदारुह्य मा विलम्बस्व गम्यताम् ।

राजोवाच –

नरके मानवा धर्मं पीड्यमानास्सहस्रशः ॥

त्राहीत्यमी हि क्रन्दन्ति मामतो न व्रजाम्ह्यम् ।

इन्द्र उवाच –

कर्मणा नरकप्राप्तिरत्रैषां पापकर्मिणाम् ॥

स्वर्गस्त्वया च गन्तव्यो नृपपुण्येन कर्मणा ।

राजोवाच –

यदि जानासि धर्मत्वं त्वं वा देव शतक्रतो ॥

यम यावत्प्रमाणं तु नूनं तद्वक्तुमर्हसि ।

धर्म उवाच –

अब्बिन्दवो यथाम्भोधे यथा ख इव तारकाः ॥ ७५

यथा वै वर्षतो धारा॰ गङ्गायां सिकता यथा ।
असंख्येयास्तथा राजन् यथा योनिषु जन्तवः ॥

तथा तवापि पुण्यस्य संख्या नैवोपपद्यते ।
श्रीमदष्टाक्षरी विद्या रश्मिमाला समन्विता ॥

उपासिता त्वया नित्यं जपहोमादिकर्मभिः ।
लक्ष्मी नारायणी नाम्ना राजराजेश्वरी परा ॥

गुप्ताप्याचार्यं कृपया त्वया सम्यगुपासिता ।

अप्याचार्यपदद्वन्द्वे प्रत्यहं वांछितं धनम् ॥

त्वया दत्तं महाराज दिव्यालङ्करणैः शुभैः ।
महालक्ष्मी धिया साक्षात्सर्वपर्वसु पूजिता ॥ ८०

आचार्यपुत्राः पौत्राश्च सम्यक्सन्तोषितास्त्वया ।
अनेन सुकृतेनैषां यातना विलयं गताः ॥

मातृवंशसहस्रं च पितृवंशसहस्रकम् ।
ब्रह्मलोकगतं राजन् गुरुसन्तोषणात्तव ॥

अनुकम्पामिमामद्य नारकेष्विह कुर्वतः ।
तदेव शतसाहस्र संख्यामुपगतं तव ॥

तद्गच्छ त्वं नृपश्रेष्ठ तद्भोक्तुममरालयम् ।
एते तु नरके पापं क्षपयन्तु स्वकर्मजम् ॥

राजोवाच –

कथं स्पृहां करिष्यन्ति सत्संपर्काय मानवाः ।
यदि मत्सन्निधावेषामुत्कर्षो नापि जायते ॥ ८५

तस्माद्यत्सुकृतं किञ्चिदाचार्यचरणार्चनात् ।
ममास्ति ते सुराधीश वेदप्रामाण्यमस्ति चेत् ॥

मुच्यन्तां तेन नरकात् पापिनो यातनारताः ।

धर्मशक्रावूचतुः –

एवमुच्चतरं स्थानं त्वया वाह्यं महीपते ॥

एतांश्च नरकात्पश्य विमुक्तान् पापकर्मिण: ।

पुत्र उवाच–

ततोऽपतत्पुष्पवृष्टिस्तस्योपरि महीपतेः ॥

आगता भगवद्दूताश्चक्रशङ्खादिचिह्निताः ।
विमानमधिरोप्यैनं दिव्यभोगसमृद्धिदम् ॥

अनयन् भगवद्धाम यत्र साक्षाच्छ्रिय.पतिः ।
अहं चान्ये च ये तत्र यातनाभ्यः परिच्युताः ॥ ९०

स्वकर्मफले निर्दिष्टे ततो योन्यन्तरं गताः ।
पुराऽनुभवजं ज्ञानं अत्राप्योदीरितं मया ।
अतःपरं महाभाग किमन्यत्कथयामि ते ॥

इति श्रीमदनुत्तर ब्रह्मतत्वरहस्ये दाशरथीये तन्त्रे वेदार्थसंग्रहे राजराजविद्या माहात्म्ये उत्तरभागे एकत्रिंशोऽध्यायः ॥

अथ द्वात्रिंशोऽध्यायः ॥

पितोवाच –

कथिता मे त्वया वत्स संसारस्य व्यवस्थितिः ।
स्वरूपमपि देहस्य घटीयन्त्रवदन्वये ॥

तदेवमेतदखिलं ममावगतमीदृशम् ।
किं मया पुत्र वै कार्यं वद चास्मिन् व्यवस्थिते ॥

पुत्र उवाच–

यदि मद्वचनं तात श्रद्दधास्य विशङ्कितः ।
राजराजेश्वरी विद्यां सलक्ष्मीनारायणां पराम् ॥

आचार्यानुग्रहाल्लब्ध्वा जीवन्मुक्तो भविष्यसि ।
श्रीमदष्टाक्षरीमादौ जपन्विद्यां दिने दिने ॥

राजराजेश्वरीं पश्चाद्यथाशक्त्यान्वहं जपन् ।
इहाप्यष्टगुणैश्वर्यं प्राप्याखिल मनोरथान् ॥ ५

अवश्यं भगवद्धाम प्राप्स्यसे वंशसंयुतः ।
यतो नावर्तते भूमौ संसारे दुःखसङ्कुले ॥

पितोवाच –

श्रीमदष्टाक्षरी का वा त्वयोक्ता सर्वसिद्धिदा ।
राजराजेश्वरी विद्या का त्वयोक्ता फलप्रदा ॥

अनयोर्विद्ययोः पुत्र माहात्म्यमखिलं वद ।
अनधीत्यापि वा वेदान् वेदाध्ययनजं फलम् ॥

महायज्ञानकृत्वाऽपि क्रतूनां फलमक्षयम् ।
कथं सम्प्राप्यते पुंभिस्तत्सर्वमखिलं वद ॥

पुत्र उवाच –

श्रृणु तात प्रवक्ष्यामि यन्मां त्वं परिपृच्छसि ।
हिताय सर्वजगतां भवसागर तारकम् ॥ १०

भूत्वा द्विजातिस्सततं श्रौत संस्कार संयुतः ।
नित्यं सन्ध्यामुपासीत त्रिषु कालेषु सुव्रतः ॥

अध्येतव्यस्सदा वेदः सषडङ्ग पदक्रमः ।
होतव्यमग्नौ सततं सायं प्रातर्यतात्मना ॥

ब्रह्मयज्ञादि कार्यं च यागान् कुर्याद्दिने दिने ।
धर्मशास्त्र पुराणानि द्रष्टव्यानि दिने दिने ॥

धर्म एव मतिः कार्या श्रुत्युक्ते नियतात्मना ।
एते धर्मा गृहस्थस्य दुरितं घ्नन्त्यहेतवः ॥

सम्यग् ज्ञानोदयः पुंसां दुरितस्य निवारणः ।
अवश्यमपि कर्तव्या यागास्संपूर्णदक्षिणाः ॥ १५

अक्षयस्वर्ग फलदास्सर्वपाप निवर्तकाः ।
अमरैर्भुज्यते स्वर्गसुखं शाश्वतमक्षयम् ॥

तदेव भुज्यते पुण्यकर्तृभिः पापवर्जितैः ।
साङ्ग दक्षिणया युक्त यागकर्ता निरन्तरम् ॥

वेदाध्ययन निष्ठेन सावित्री निरतात्मना ।
चतुर्युग शतं स्वर्गं सौख्यमक्षयमुत्तमम् ॥

माहेन्द्रे भुज्यते लोके महेन्द्र सदृशश्रिया ।
अग्निहोत्र रतः सायं प्रातर्वेदरतः शुचिः ॥

नित्यान्नदान निरतो भुक्त्वा स्वर्गसुखे पदः ।
पुनर्भूतलमासाद्य सत्कर्मनिरतस्सदा ॥ २०

पुनः स्वर्गसुखं भुङ्क्ते पुनर्भूतलमाश्रितः ।
सावित्री जापनिरतः पितृमातृ प्रपूजकः ॥

वेदाध्ययन निष्ठश्च तदर्थज्ञान तत्परः ।
साङ्गदक्षिणया युक्त यागकर्ता महीतले ॥

नित्यान्नदान निरतश्चाहिंसा निरतोऽन्वहम् ।
सत्यलोकं समासाद्य सुखं तत्पान्तमक्षयम् ॥

पुनर्भूतलमासाद्य महर्षीणां कुले शुभे ।
उत्पन्नः सर्वविद्यानां पारगोऽतिथिपूजकः ॥

मातापितृ गुरुभ्रातृ पूजको फन्धुपोषकः ।
सत्कर्म निरतो मर्त्यो देहान्ते रुद्रलोकभाक् ॥ २५

तत्राऽपि सुचिरं कालं स्थित्वा भूयोऽपि भूतले ।
महर्षीणां कुले जातस्सर्वविद्या सुनिष्ठितः ॥

जातिस्मृतिमनुप्राप्य नित्यमाचार्य सेवया ।
ब्रह्मज्ञानं समासाद्य तद्विष्णोः परमं पदम् ॥

प्राप्तोऽस्ति पुनरावृत्ति रहितं नात्र संशयः ।
नानायोनिषु सम्भूय प्राप्य जन्म शतान्यपि ॥

भुक्त्वा भोगान् पुनर्भूमौ भुक्त्वा सर्वाश्च यातनाः ।
मलमूत्रादि संकीर्णगर्भेषु बहुलेष्वसौ ॥

स्थित्वा योनिमुखाद् भूमिं प्राप्य कर्मवशादसौ ।
बाल्य यौवन कौमार वार्द्धकादीननुक्रमात् ॥ ३०

अनुभूय ततो मृत्युं प्राप्य कालवशाद् भुवि ।
पुण्य पाप वशात्स्वर्ग सुखं दुःखं च नारकम् ॥

भुक्त्वा भूयो पुनर्जन्म कर्मशेषाद् व्रजत्यसौ ।
ब्रह्मार्पणधिया कृत्वा कर्म वेदेषु चोदितम् ॥

पञ्चभिर्ब्रह्मभिः पश्चाद् ब्रह्मभूतो भविष्यति ।
वैदिकाचार निरत आचार्य चरणार्चकः ॥

ब्रह्मविद्यां जपन्नित्यं श्रीश्रीश द्वादशाक्षरीम् ।
दिव्यरूपधरः पश्चात्कल्पान्तं ब्रह्मलोकभाक् ॥

श्रीमदष्टाक्षरीं जप्त्वा नित्यमाचार्य सेवकः ।
तद्विष्णोः परमं धाम प्रयात्यत्र न संशयः ॥ ३५

राजराजेश्वरीं जप्त्वा लक्ष्मीनारायणीं शुभाम् ।
प्राणैरर्थैर्धिया वाचा कायेन मनसाऽपि च ॥

आचार्यचरणद्वन्द्व सेवको नित्यमादरात् ।
कुलसाहस्र सहितो दिव्यभोगसमन्वितः ॥

अयोध्यानगरं साक्षाद्भगवत्पदमेत्यसौ ।
मूलमाचार्यशुश्रूषा भुक्तेर्मुक्तेश्च भूतले ॥

सर्वस्वमपि वा दत्वा कन्यकाश्च मनोहराः ।
किङ्करान् तनयान् दत्वा स्वयं तत्पादकिङ्करः ॥

राजराजमहाविद्यां सकृद्वा प्रत्यहं स्मरन् ।
अवश्यं ब्रह्मसायुज्यं प्राप्नोत्येकेन जन्मना ॥ ४०

आचार्यं प्रत्यहं साक्षाद्भगवद्रूपिणं विभुम् ।
अनादृत्य महादानैरपि याग सहस्रकैः ॥

वेदपारायणैर्वापि न गतिं प्राप्नुयात्पराम् ।
न ब्रूयादनृतं वाक्यं क्वचित्कुत्रापि सद्गुरोः ॥

न निन्दां श्रृणुयान्मातुः पितुर्वा वदनाद्भुवि ।
शिक्षयेत्पितरौ वाऽपि स्वाचार्यस्य विनिन्दकौ ॥

कर्णौ पिधाय गन्तव्यमशक्तेन महीतले ।
एकमप्यनृतं वाक्यं संभाष्याचार्य सन्निधौ ॥

जन्मादि संचितात्पुण्याद्भ्रष्टो भवति साधकः ।
आचार्य चरणद्वन्द्व संनिधौ निष्कमात्रकम् ॥ ४५

अपि वाचा प्रतिज्ञातं आसीनो दूरसन्निधौ ।
मासाभ्यन्तरतो देयं तदूर्ध्वं वृद्धि संयुतम् ॥

मुक्तारत्न गजाश्वादि धनधान्यं महीतले ।
आचार्याय प्रतिज्ञानं मनसा कर्मणा गिरा ॥

मासात्प्रागेव दातव्यं मासत्रितयतोऽपि वा ।
मासपञ्चकतः प्राग्वा देयं वृद्धि समन्वितम् ॥

तदूर्ध्वं मेरुसङ्काशधनं वाऽऽचार्यं पादयोः ।
प्रदत्वा तत्क्षणान्मुक्तः कल्पान्तेऽपि भवेन्नहि ॥

स्वर्णस्तेय सहस्रं वा कृत्वा श्रुत्युक्त निष्कृतिम् ।
कृत्वा शुद्धिमवाप्नोति वचसा गुरुसन्निधौ ॥ ५०

प्रतिज्ञात मदत्वाऽसौ प्राङ्मास त्रितयाद्भुवि ।
अपि निष्कृति साहस्रैर्न शुद्धिं प्राप्नुयात्पराम् ॥

एतद्गुह्यतरं प्रोक्तं मा कुरुष्वात्र संशयम् ।
यदिच्छसि महासिद्धिमत्र निःसंशयो भव ॥

आचार्य निन्दकैः संगं दूरतः परिवर्जयेत् ।
संभाषणमपि त्याज्यं तैराचार्यनिन्दकैः ॥

यत्राचार्यस्तुति कथा तद्धर्म गुणकीर्तनम् ।
अवश्यं तत्र गन्तव्यं श्रोतव्यमपि सादरम् ॥

प्रातःप्रातः समुत्थाय दृढभक्तिसमन्वितः ।
आचार्यतोषणे यत्नं कृत्वा सिद्धि परां व्रजेत् ॥ ५५

कनत्कनक चिन्ताकं ताटङ्कयुगलं तु वा ।
कटक द्वितयं वाऽपि वालीयुग्ममथापि वा ॥

कर्षद्वयमितं वाऽपि कर्षस्वर्णमितं तु वा ।
आचार्यपत्न्यै यो दद्यात् षण्मासे वत्सरे तु वा ॥

महालक्ष्मीधिया साक्षात्स माहेन्द्रश्रियं भुवि ।
भुक्त्वा तदन्ते परमं शाश्वतं प्राप्नुयात्पदम् ॥

आचार्यपुत्र पौत्रादीनप्याचार्यवदर्चयेत् ।
आचार्य तत्वं सकलवेद शास्त्रेषु गोपितम् ॥

आचार्य चरणद्वन्द्व भक्तिरेव महितले ।
भुक्तेर्मुक्तेर्महद्बीजं नान्यदुक्तं मनीषिभिः ॥ ६०

इत्थमाचार्य पादाब्ज दृढभक्तो दिने दिने ।
श्रीमदष्टाक्षरीं जप्त्वा राजराजेश्वरीं पराम् ।
अनुस्मृत्य सकृद्वापि ब्रह्मभूतो भविष्यति ॥

इति द्वात्रिंशोऽध्यायः ॥

अथ त्रयस्त्रिंशोऽध्यायः ॥

पुत्र उवाच—

श्रृणु तात प्रवक्ष्यामि राजराजेश्वरीं पराम् ।
प्रथमस्या स्त्रयी बीजं श्रीबीजं तदनन्तरम् ॥

लोकेश्वरी कामराजं कूटत्रयमतःपरम् ।
भूयोऽपि श्रियमुच्चार्य श्रीमदष्टाक्षरीं ततः ॥

उच्चरेद्राजराजश्री लक्ष्मी नारायणी शुभा ।
विद्येयमुक्ता भक्तानां भोगस्वर्गापवर्गदा ॥

सर्वविद्या महाराज्ञी सर्वसिह्मासनेश्वरी ।
महापातकराशिघ्नी सर्वपुण्यफलप्रदा ॥

सर्ववेदमयी सर्वपुराणस्मृति रूपिणी ।
सर्वदर्शनसिद्धान्त रूपिणी योगरूपिणी ॥ ५

सर्वकर्ममयी सर्वतीर्थयाग स्वरूपिणी ।
साम्राज्ञी सर्वविद्यानां समस्तापन्निवारिणी ॥

चतुर्णामपि वेदानां प्रथमं बीजमादितः ।
परब्रह्मात्मकं धाम महर्षिभिरुदीरितम् ॥

शुद्धकैवल्यफलदं सद्यः पापौघभेदनम् ।
पश्चात्त्रिशक्ति लक्ष्मीः स्याद्विद्याबीजत्रयात्मिका ॥

त्रैलोक्यमोहिनी सर्वपुरुषश्रीवशङ्करी ।
सर्वसंपत्करी सर्वं विद्यासिद्धिफलप्रदा ॥

ततः श्रियो महाविद्या त्रिकूट परमेश्वरी ।
गङ्गातरङ्गकल्लोल महावाक् सिद्धिदायिनी ॥ १०

अणिमादिगुणैश्वर्यप्रदा पातकभञ्जिनी ।
घुटिका पादुकाद्यष्टसिद्धिदा भुक्तिमुक्तिदा ॥

एकाक्षरी श्रियः पश्चाद्विद्या चिद्रूपिणी परा ।
नित्यानन्द महासिद्धिप्रदा दारिद्र्यनाशिनी ॥

श्रीमदष्टाक्षरी पश्चाद्भोगस्वर्गापवर्गदा ।
ब्रह्मविद्या त्रिशक्तिश्री कूटत्रितयी चिद्युता ॥

राजराजेश्वरी नाम्ना लक्ष्मीनारायणी स्मृता ।
ऋषयोऽपि न जानन्ति राजराजेश्वरीमिमाम् ॥

नाङ्गन्यास करन्यासौ न पुरश्चरणादिकम् ।
राजराजाख्यविद्यायां आगमेषु प्रपठ्यते ॥ १५

सिद्धविद्यामिमां प्राहुः पुराणाः परमर्षयः ।
राजराजमनोर्नित्यं सकृत्स्मरणतोऽपि वा ॥

चतुर्णामपि वेदानां साङ्गपारायणात्फलम् ।
शतक्रतुफलं साङ्गं भवत्यस्य न संशयः ॥

महादानसहस्रस्य कुरुक्षेत्रे रविग्रहे ।
भवत्येव फलं राजराजविद्या स्मृतेः सकृत् ॥

साङ्गदक्षिणया युक्तं वाजपेय सहस्रकम् ।
कृतं तेन न सन्देहो राजविद्यास्मृतेः सकृत् ॥

प्रदक्षिणीकृत्य मह्हीं प्रत्यहं यत्फलं लभेत् ।
राजराजमहाविद्यास्मृतेस्तल्लभ्यते सकृत् ॥ २०

गङ्गादि सर्वतीर्थेषु स्नात्वा यत्फलमश्नुते ।
राजराजमहाविद्या स्मरणात्तत्सकृल्लभेत् ॥

चिन्तामणि सहस्रं वा पारिजातशतं तु वा ।
कामधेनु सहस्रं वा कल्पद्रुमशतं तु वा ॥

राजराजमहाविद्या कलां नार्हति षोडशीम् ।
एकवारमपि स्मृत्वा राजराजेश्वरीं पराम् ॥

यत्फलं समवाप्नोति तत्क्रतूनां शतैरपि ।
न शक्यते पदं लब्धुं महादानैश्च कोटिशः ॥

अष्टाङ्गयोगयुक्तस्य या गतिस्समुदाहृता ।
सा गतिर्लभ्यते राजविद्यानुस्मरणात्सकृत् ॥ २५

सुन्दरीवल्लभाख्येयं विद्या सिंहासनेश्वरी ।
महानारायणीं विद्यां केचिदाहुर्महर्षयः ॥

अनुत्तरब्रह्मविद्यां केचिदाहुः पुरातनाः ।
प्रवदामो वयं राजराजाख्यां सर्वसिद्धिदाम् ॥

वैखरी मातृका प्रोक्ता पञ्चाशद्वर्णरूपिणी ।
वेदास्सकलशास्त्राणि पुराणागमराशयः ॥

वैखरी मातृकोद्भूता वैखरी परमा कला ।
या कूटत्रितयाकारा श्रियः पञ्चदशाक्षरी ॥

अस्या एवांशसंभूता विद्या अष्टादशापि च ।
ब्रह्मविद्या त्रिशक्तिश्री कूटत्रितयमिश्रिता ॥ ३०

राजराजेश्वरीं विद्यां लक्ष्मीनारायणीं पराम् ।
सकृत्स्मरणतोवाऽपि प्रत्यहं सर्वसिद्धिदाम् ॥

अधीतास्सकला वेदा इष्टा यागास्सदक्षिणाः ।
कृतास्तेनान्वहं भक्त्या भवन्त्यत्र न संशयः ॥

गायत्री लक्षजापेन यत्फलं प्राप्यते द्विजैः ।
अवश्यं तत्फलं राजराजविद्या सकृत्स्मृतेः ॥

प्राप्यते प्रत्यहं भक्त्या संशयो नात्र विद्यते ।
श्रियः पञ्चदशाक्षर्यां लक्षजापेन यत्फलम् ॥

सुन्दरीवल्लभाख्यायाः सकृत्तत्स्मरणाल्लभेत् ।

समस्तन्याससहितं श्रीमदष्टाक्षरं मनुम् ॥ ३५

जप्त्वा पञ्चायुतं साङ्गं लभते यत्फलं द्विजः ।
तत्फलं लभते राजराजविद्या सकृज्जपात् ॥

दत्वा सहस्रं धेनूनां साङ्गदक्षिणयान्वितम् ।
राजराजमनुं जप्त्वा तत्फलं सकृदश्नुते ॥

अथ वैश्वात्म्य संसिद्धि हेतुभूता सनातनी ।
इयमेव महाविद्या राजराजेश्वरी शुभा ॥

चराचरसमेतानि भुवनानि चतुर्दश ।
राजराजमनोर्जापि देहे तिष्ठन्ति सन्ततम् ॥

राजराजमहाविद्या प्रजापी यत्र भूतलम् ।
तदेवालकानन्दायास्तटं बदरिकाश्रमम् ॥

राजराजेश्वरी विद्या जापी यत्राश्रमे वसेत् ।
जाह्नव्यादीनि तीर्थानि तत्रैव निवसन्ति हि ॥

नाभिषेको न दीक्षा वा राजराजेश्वरीगृहे ।
शुश्रूषैव सदाचार्य पादयोस्सर्वसिद्धिदा ॥

सप्तद्वीपवती भूमिं सरत्नाकर मेखलाम् ।
धनधान्यगवाश्वादि सहितां रत्नसंकुलाम् ॥

दत्त्वाऽपि प्रत्यहं शिष्य आचार्य चरणाब्जयोः ।
पत्नी पुत्रादि सहितः शुश्रूषा निरतो भवेत् ॥

धेनूनामयुतं वापि स्वर्णकोटिमथापि वा ।
दत्वा प्रत्यहमाचार्यं चरणाब्जयुगे शुभे ॥ ४५

शुश्रूषा निरतो नित्यं प्राणैरर्थैः धिया भवेत् ।
प्रदाने सर्वरत्नानामपि वित्तस्य कोटिशः ॥

दाने ग्रामसहस्रस्य राजराजेश्वरी शुभा ।
लक्ष्मीनारायणी विद्या न दातव्या कथञ्चन ॥

सप्तकोटिमहाविद्या साङ्ग न्यासादिसंयुता ।
कोटिशोऽनेन जप्त्वाऽस्य राजराजेश्वरी जपात् ॥

राजराजेश्वरी विद्या प्रदातैव महागुरुः ।
अयमेवाऽपरो ब्रह्मा रुद्रो विष्णुः प्रजापतिः ॥

नारायणोऽसौ भगवान् परमस्मान्न विद्यते ।
संसेव्य वर्षसाहस्रं प्राणैरर्थैर्धियाऽन्वहम् ॥ ५०

अवश्यमपि जप्तव्या राजराजेश्वरी शुभा ।
दाने सर्वस्य च प्राणकन्यकानां महागुरोः ॥

प्रदातव्या महाविद्या राजराजेश्वरी शुभा ।
पुरश्चर्या सहस्रं वा वाजिमेधशतं तु वा ॥

आचार्यकरुणालेश कलां नार्हति षोडशीम् ।
आचार्यसन्निधौ स्थेयं कार्यमाचार्यतोषणम् ॥

कर्तव्याऽऽचार्यशुश्रूषा स्मर्तव्याऽऽचार्यपादुका ।
आचार्यचरणद्वन्द्व सामीप्यं सर्वसिद्धिदम् ॥

समस्तपातकहरं भोगस्वर्गापवर्गदम् ।
तदेव दिव्यक्षेत्रं स्यात्तदेव बदरीवनम् ॥ ५५

तदेव जाह्नवीतीरं तदेव यमुनातटम् ।
तदेव तीरं वाग्देव्यास्तत्कुरुक्षेत्रमीरितम् ॥

तदेव नैमिशारण्यं तत्तीर्थं पुष्कराभिधम् ।
सर्वतीर्थस्नानफलमिच्छता नियतात्मना ॥

आचार्यचरणद्वन्द्व जलं पेयं प्रयत्नतः ।
श्रीमदष्टार्ण विद्यादि सिद्धिमिच्छन्महत्तराम् ॥

आचार्यदक्षिणां दद्याद्वित्तरत्नादिसंकुलाम् ।
प्रसादार्थं जगन्मातुर्बह्वलङ्करणैः शुभैः ॥

आचार्यपत्नी संपूज्या महालक्ष्मीधिया सदा ।
ब्रह्मविष्णवादिदेवानामप्यनुग्रहमिच्छता ॥ ६०

आचार्यपुत्रास्संपूज्या वासोऽलङ्करणादिभिः ।
चतुर्णामपि वेदानां नित्यं पारायणात्फलम् ॥

अश्वमेधफलं नित्यं साङ्गदक्षिणयान्वितम् ।
गो सहस्रप्रदानस्य फलं दक्षिणयान्वितम् ॥

श्रीश्रीश द्वादशाक्षर्याः श्रीमदष्टाक्षरस्य च ।
श्रियः पञ्चदशाक्षर्याः पुरश्चार्याफलं शुभम् ॥

इच्छता प्रत्यहं जप्या राजराजेश्वरी शुभा ।
दश द्वादशधा वापि जप्या सर्वफलप्रदा ॥

अणिमादिगुणैश्वर्यं पादुकाद्यष्टकं तथा ।
धर्मार्थं काममोक्षांश्च प्राप्तुमिच्छन् यतव्रतः ॥ ६५

राजराजेश्वरीविद्यां सकृद्वापि स्मरेच्छुचिः ।
परकायप्रवेशादि सामर्थ्यमणिमादिकम् ॥

सुन्दरीवल्लभाख्या या सकृज्जप्तुश्च सिद्ध्यति ।
वेदानामादिभूतत्वात्प्रणवस्य महामनोः ॥

स्मरणादन्वहं साक्षात् पर ब्रह्म प्रकाशते ।
त्रिशक्ति लक्ष्मी विद्यायाः स्मरणादन्वहं भुवि ॥

महालक्ष्मीर्जगन्माता पार्वतीशंकरप्रिया ।
अथ कामकला साक्षाच्छक्तिः श्रीपरमेश्वरी ॥

तुष्टा भक्तस्य वरदा भवत्यस्य न संशयः ।
अथ त्रिकूटा सम्पूर्णा श्रियः पञ्चदशाक्षरी ॥ ७०

भूतलं पुरमाद्यं स्याद्द्वितीयं तु भुवः पदम् ।
तृतीयं स्वर्गलोकाख्यं पुरमत्र समीरितम् ॥

अग्नित्रयं त्रयो वेदाः शक्तित्रितयमप्यथ ।
ब्रह्मेश विष्णुत्रितयं स्वरत्रितयमप्यथ ॥

पुष्करत्रितयं चापि पदानां त्रितयं हरेः ।
तेजस्त्रयं च त्रिपुरा नामोक्तं श्रिय इष्टदम् ॥

नामेदमाद्यं श्रीदेव्यास्त्रिपुरेति महत्तरम् ।
एतद्गुह्यतरं नाम वेदान्तेषु श्रुतिष्वपि ॥

सुन्दरीति पदं पश्चात्सर्वश्रुति मनोहरम् ।
अन्यासां दिव्यकन्यानां सुन्दर्याख्या न विद्यते ॥

सुभगा सुन्दरीत्येतच्छ्रियो नामादिमं स्मृतम् ।
ललितेति महन्नाम श्रियःसर्वफलप्रदम् ॥

नामान्येतानि गुप्तानि श्रियो देव्याः श्रुतिष्वपि ।
श्रियो देव्या महच्छब्दो विश्वाधिक्यं वदत्यपि ॥

महात्रिपुर शब्दान्ते सुन्दरीति श्रियः पदम् ।
न वक्तव्यमिदं गुप्तं पुत्रायाऽपि कदाचन ॥

महाश्री सुन्दरी देवो महात्रिपुर सुन्दरी ।
नामद्वयमिदं देव्याः श्रिय उक्तं महत्तरम् ॥

इयमेव त्रयी रूपा मातृकावर्ण रूपिणी ।
एतस्याः स्मरणान्नित्यमुमालक्ष्मीः सरस्वती ॥

दुर्गाश्चिद् भद्रकाल्याद्या भवन्त्यखिल सिद्धिदाः ।
अधीताश्चतुरो वेदा भवन्त्यस्य दिने दिने ॥

शतकोटि महायागास्तेनेष्टाः पूर्णदक्षिणाः ।
सप्तकोटि महामन्त्रा अपि जप्तास्सहस्रशः ॥

भवन्ति प्रत्यहं तेन दक्षिणा हेमसंयुताः ।
तत एकाक्षरी साक्षाच्छ्रीदेव्याश्चित्कला शुभा ॥

परा ब्रह्ममयी विश्वमातृका परमेश्वरी ।
चिच्छक्तिः श्रीरिति ज्ञेया शक्तिर्नारायणी परा ॥

याऽस्य ब्रह्मणोऽभिन्ना चिच्छक्तिः श्रीरियं परा ।
एतदभ्यासतो नित्यं चिद्रूपी पुरुषो भवेत् ॥ ८५

श्रीशब्दवाच्या श्रीदेवी लक्ष्मीस्त्रिपुरसुन्दरी ।
मातृका च महालक्ष्मीर्ललिता परमेश्वरी ॥

श्रीविद्या राज्यलक्ष्मीश्चेत्याहुर्दिव्या महर्षयः ।
कूट त्रितय वाच्येयं श्रीस्त्रयी रूपिणी परा ।

तदन्ते भगवद्विद्या श्रीमदष्टाक्षरी शुभा ।
श्रीमदष्टाक्षरी वाच्य ब्रह्मनारायणाभिधम् ॥

विश्वगर्भनिरातङ्कं सर्गस्थित्यादिकारणम् ।
सर्वविद्यामयं सर्वबीजभूतं परात्परम् ॥

स्वर्गापवर्गदं भक्त्या जपतां सर्वसिद्धिदम् ।
स्वभाव प्रणवाख्येयं श्रीमदष्टाक्षरी परा ॥ ९०

गुप्ता लक्ष्मी महाबीज सहितेयं फलप्रदा ।
प्रणवाद्य त्रिशक्तिश्री सुन्दरी श्रीसमन्विता ॥

श्रीमदष्टाक्षरी विद्या सुन्दरी वल्लभाभिधा ।
राजराजेश्वरी नाम्ना सर्वविद्यामयी स्मृता ॥

आचार्यानुग्रहाल्लब्धा विद्येयं विश्वनायिका ।
ददात्यष्टगुणैश्वर्यं विद्याजालं मनोहरम् ॥

अथर्वण महावेद सारभूता सनातनी ।
राजराजेश्वरी विद्या सत्यानन्द चिदात्मिका ॥

जप्ता दिने दिने रत्नधनधान्यौघ वर्षिणी ।
लक्ष्मी नारायणी राजराजविद्या दिने दिने ॥ ९५

जप्यते येन शुचिना स एव परमेश्वरः ।
स एव सर्गसंहारस्थितिकर्ता जगत्पतिः ॥

आचार्यस्सर्वलोकानां स एव हरिरच्युतः ।
निधयः शंख पद्माद्या स्तद्द्वारि निवसन्ति हि ॥

अणिमा महिमाद्यष्ट सिद्धयोऽस्य कलेबरम् ॥

प्रविशन्त्यञ्जनाद्याश्च सिद्धन्त्यस्य न संशयः ।

जन्मकोटि सहस्राणामपि तस्य स्मृतिर्भवेत् ।
राजराजेश्वरी विद्या जप्तारं प्रत्यहं शुचिः ॥

महर्षयो वसिष्ठाद्या अर्चयन्ति हरिं यथा ।
शक्रवित्तेश मुख्याश्च तं सेवन्ते दिगीश्वराः ॥ १००

सम्मानयन्ति सिद्धाश्च नारदाद्या महर्षयः ।
लक्ष्मीस्तन्मन्दिरे साक्षात्तिष्ठत्याभूत संप्लवम् ॥

किङ्करीवास्य जिह्वायां नृत्यत्येव सरस्वती ।
यावदाचार्य पादाब्जे सुवर्णं संप्रयच्छति ॥

तावन्त्यस्य पुरश्चर्या कृत्यानि कथितान्यहो ।
सुवर्णस्य सुवर्णत्वं त्रिशाच्चिह्नक मानतः ॥

रविसंक्रमणे वाऽपि दर्शे पूर्णदिनेऽपि वा ।
व्यतीपातेऽपि वा भानु ग्रहणे सोम कर्षणे ॥

महर्षयो वसिष्ठाद्या अर्चयन्ति हरिर्यथा ।
शक्र वित्तेश मुख्याश्च तं सेवन्ते दिगीश्वराः ॥ १०५

पञ्चम्यां भृगुवारे वा योगे च हरिपद्मयोः ।
द्वादश्यां कार्तिके वाऽपि राजराजाख्यविद्यया ॥

हुत्वा त्रिशतमाज्येन स्वाचार्यं करमद्दये ।

सुवर्णमेकं दत्वाऽथ गुरुपत्नीपदाम्बुजे ॥

सुवर्णं तत्र दत्वाऽपि पुरश्चर्या फलप्रदा ।
कृत्वातीव भवति सद्यः प्रत्ययकारिणी ॥

इत्यस्याः प्रभावोऽयं सद्यस्सकलसिद्धिदः ।
वर्णितुं केन शक्यः स्याद्वेदानामप्यगोचरः ॥

त्यक्त्वा सकल वेदांश्च धर्मशास्त्राणि यानि च ।
त्यक्त्वा सर्वपुराणानि सर्वोपनिषदोऽपि च ॥ ११०

भगवद्रश्मि सूक्तं च रश्मिसूक्तमपि श्रियः ।
न्यासजालमपि त्यक्त्वा राजराजेश्वरीमिमाम् ॥

लक्ष्मी नारायणीं जप्त्वा वेदाध्ययनजं फलम् ।
वेदपारायणफलं शास्त्राध्ययनजं फलम् ॥

सर्वतीर्थस्नानफलं वेदान्ताध्ययनात्फलम् ।
शतक्रतु फलं नित्यं सर्वदान फलं परम् ॥

श्रीमदष्टाक्षरी विद्या पुरश्चर्या फलं शुभम् ।
श्रियो विद्या पुरश्चर्या फलं साङ्गं दिने दिने ।
लभते नात्र सन्देहो मा कुरुष्वात्र संशयम् ॥

आथर्वणो वेदयुतो महात्मा
वेदांश्च शास्त्राणि पुराणसंघान् ।
दृष्ट्वा महामंत्रमं त्रिवेदी
सारं कृतार्थो भवेदीशरूपी ॥ ११५

आथर्वणो वेदिसुतो महात्मा
वेदांश्च शास्त्राणि पुराणसंघान् ।
धर्मस्य पुत्रो भगवान् महात्मा
जप्त्वाऽथ पञ्चाद्दृषितामवाप ॥

स एव साक्षाद् भगवान् मुकुन्दो
विद्यां प्रभावादभवन्महात्मा ।

श्रीरामः श्रीपतिः श्रीमान् श्रीभूमीवल्लभस्तथा ।
श्रीकान्तः श्रीमहायोगी श्रीनारायण उच्यते ।
श्रीनारायणशब्देन समः शब्दो न विद्यते ॥

श्रीनारायणनामाऽपि स्मृत्वा जप्त्वा दिने दिने ।
विमुक्तः पापराशिभ्यो जीवन्मुक्तो न संशयः ॥

नारायण समं नाम पातकौघ विभेदनम् ।
नास्ति नास्त्येव नास्त्येव सत्यं सत्यं वदाम्यहम् ॥ १२०

नारायणपरा वेदा नारायणपरा मखाः ।
नारायणपरं शास्त्रं नारायणपरा स्मृतिः ॥

मातङ्गः पुलकसोऽपि पञ्चमः श्वपचोऽपि वा ।
श्रीनारायणनामान्तं स्मृत्वा मुक्तिं प्रयाति हि ॥

तदप्याचार्य वक्त्राब्जात्प्राप्तव्यं नान्यथा 'गुरो' ।
पञ्चाक्षरीमिमां विद्यां प्राहुर्नारायणी पराम् ॥

शुद्धोऽप्यशुद्धस्सततं स्मृत्वा पञ्चाक्षरीमिमाम् ।
परां गतिमवाप्नोति योगिनामपि दुर्लभाम् ॥

किं पुनः श्रीमदष्टार्णं विद्याजप रतात्मनाम् ।
राजराजेश्वरी विद्या जप होम रतात्मनाम् ॥ १२५

प्रभावो वर्णितुं नैव शक्यते विधिनापि वा ।
राजराजेश्वरी विद्या स्मर्तापि सकृदन्वहम् ॥

सुराणामपि बन्धुः स्यान्महर्षीणां यतात्मनाम् ।
आचार्यकृपया लब्धां राजराजेश्वरीमिमाम् ॥

दश द्वादशधा वाऽपि योऽनुस्मरति सन्ततम् ।
स गुरुः स पतिः प्रोक्तः स दैवज्ञः स साधकः ॥

स यज्वा स द्विज श्रेष्ठः स तपस्वी महामतिः ।
स पूतात्मा स पृथ्वीशः स भ्राता स पिता तथा ॥

स एव माता बन्धुश्च सोऽग्निहोत्री परन्तपः ।
स महात्मा स देवश्च स योगी स महामुनिः ॥ १३०

स ब्रह्मापि विधाता च स विष्णुः स शिवस्स्मृतः ।
स एव जगतां सर्गस्थिति संहार कृद्विभुः ॥

तद्वंश्य एव भूलोके पावनः संप्रकीर्तितः ।
तस्यैव माता सततं धन्या प्रोक्ता महीतले ॥

कृतकृत्यो पितैवास्य पूतास्तन्मित्रबान्धवाः ।
मुक्ति न यान्ति न सन्देहः पितरोऽस्य पितामहाः ॥

किमत्र बहुनोक्तेन वक्ष्ये वेदार्थ संग्रहम् ।
राजराजेश्वरी विद्या समावाप्यधिका न हि ॥

या माहेन्द्री महालक्ष्मीर्धनदश्रीरचञ्चला ।
या वारुणी राज्यलक्ष्मीर्वैवस्वतगृहे रमा ॥ १३५

या विधातुर्गृहे लक्ष्मी या लक्ष्मीश्शंभुमन्दिरे ।
राजराजेश्वरी जप्तुर्गृहे तिष्ठति सा ध्रुवम् ॥

वासिष्ठादिषु या विद्या या विद्या जीवसंस्थिता ।
गन्धर्वेषु च या विद्या या विद्या दैवतेषु च ॥

या विद्या ब्रह्म वक्त्रस्था सा विद्याऽस्य मुखे भवेत् ।
आचार्यदक्षिणैवास्याः पुरश्चर्याऽभिधीयते ॥

श्रियः पञ्चदशाक्षर्या अष्टार्णायाश्च होमतः ।
कोटिशो यत्फलं प्रोक्तं आगमेषु महर्षिभिः ॥

एकाहुत्या राजराज विद्यायास्तत्फलं स्मृतम् ।
श्रीमदष्टाक्षरी विद्या पुरश्चर्यादि कर्मसु ॥ १४०

श्रियः पञ्चदशाक्षर्या पुरश्चर्यादि कर्मसु ।
हुत्वा द्वादशधा वापि राजराजाख्यविद्यया ॥

अर्कसंख्यपुरश्चर्या फलं प्राप्नोति शाश्वतम् ।
चक्षुर्भ्यां तत्परं ब्रह्म पश्यत्येव महीतले ॥

किङ्करा अस्य दिक्पालाश्चिन्तामणिगणानपि ।
कल्पद्रुम सहस्रं च कामधेनुशतं तथा ॥

प्रयच्छन्त्यणिमाद्यष्ट गुणैश्वर्यं च शाश्वतम् ।
इदमेव तपोऽत्युग्रमिदमेव महद्व्रतम् ॥

इयमेव पराविद्या इयमेव परा गतिः ।
एतदेव परं श्रेय एतदेव परं फलम् ॥ १४५

इयमेव परा दीक्षा महायोगोऽयमुत्तमः ।
अयमेव परो योग इदमेव महद्व्रतम् ॥

इयमेव परा विद्या ब्रह्मज्ञानं महत्तरम् ।
राजराजेश्वरी विद्यां मत्वेत्थं सततं स्मरेत् ॥

राजराजेश्वरी जप्या कर्तव्यं गुरुपूजनम् ।
द्वयमेव महन्मुक्ति बीजमन्यन्न विद्यते ॥

कथयित्वेति सुमतिः पित्रे ब्रह्मविदां वरः ।
याज्ञवल्क्यं महात्मानं स्वपित्रा सहितोऽन्वगात् ॥

गोमहिष्यादिकं सर्वं धनधान्यादिकं तथा ।
समर्प्य याज्ञवल्क्याय सर्वस्वं दक्षिणाधनम् ॥ १५०

कृत्वाऽऽचरण शुश्रूषां वर्षत्रितयमादरात् ।
उच्छिष्टमार्जनाद्यैश्च पाद संवाहनादिभिः ॥

वस्त्र प्रक्षालनाद्यैश्च निर्निद्रौ तस्य सेवकौ ।
तत्पत्नी किङ्करो भूत्वा भूषणाद्यैस्समर्चकौ ॥

तोषयन्तौ च तत्पुत्रान् भिक्षित्वाप्यर्थ संचयैः ।
राराजेश्वरी विद्यां प्राप्तवन्तौ गुरोर्मुखात् ॥

गुरु शुश्रूषकौ नित्यं श्रियमष्ट गुणान्विताम् ।
अवाप्य सर्वश्रेयांसि ब्रह्मदृष्ट्वा सनातनम् ॥

कुलसाहस्त्रमुद्धृत्य प्रापतुः परमं पदम् ।

श्रीकपिलाचार्य उवाच –

राजराजेश्वरी विद्या प्रभावो ब्रह्मनन्दनाः ।
ईदृशो वर्णितुं नैव शक्यते हि मयाप्यहो ॥ १५५

इति श्रीमदनुत्तर ब्रह्मतत्वरहस्ये दाशरथीये तन्त्रे वेदसारार्थसंग्रहे राजराजेश्वरी लक्ष्मीनारायणविद्यामाहात्म्ये उत्तरभागे त्रयस्त्रिंशोऽध्यायः ॥

अथ चतुस्त्रिंशोऽध्यायः ॥

श्रीकपिलाचार्य उवाच –

एतदुक्तं मया तत्वं वेदसारार्थसंग्रहम् ।
आगमेषु पुराणेषु नैतस्माद्विद्यते परम् ॥

अयं नारायणो योगी भगवान् परमेश्वरः ।
भूत्वा दाशरथिर्भूमौ श्रीराम इति कथ्यते ॥

भूतलादुत्थिता साक्षाच्छ्रीरियं परमा कला ।
अनया रममाणोऽसौ श्रीराम इति कथ्यते ॥

राजराजेश्वरी विद्या वाच्योऽयं पुरुषोत्तमः ।
श्रीनारायणनामाद्यमस्यैव प्रथितं श्रुतौ ॥

नारायणाभिधं ब्रह्मपरं वेदान्तसंग्रहम् ।
नारायण परंब्रह्म तत्वं नारायणः परम् ॥ ५

नारायणः परंज्योतिरात्मा नारायणः परः ।
बहुजन्मार्जितैः पुण्यसंचयैः पापनाशनैः ॥

नारायणानुस्मरणे दृढभक्तिः प्रजायते ।
द्वितीयमपि सर्वाघ भेदनं भुक्तिमुक्तिदम् ॥

श्रीरामनाम वेदेषु सम्यग्दृष्टं महर्षिभिः ।
तृतीयं वासुदेवाख्यमस्य नाम निगद्यते ॥

नामत्रितयतो नान्यदस्ति सर्वफलप्रदम् ।
महापातक युक्तोऽपि स्मृत्वा नारायणं सकृत् ।।

अवाप्तवान् परं तत्वमजामीलो द्विजाधमः ।
वेदाचार परिभ्रष्टः किराती संगतश्चिरम् ।। १०

श्रीरामनाम सततं स्मृत्वा नारदादेशतः ।
वाल्मीकिः प्रथितः साक्षादभूदृषिकुलाधिपः ।।

ध्रुवादयो महाभागा वासुदेव पदाश्रयात् ।
अवापुः परमं धाम शक्राद्यैरपि दुर्लभम् ।।

येयं सीता महाभागा प्रादुर्भूता महीतलात् ।
साक्षात्पञ्चदशार्णेयं श्रीर्देवी सर्वमातृका ।।

विच्छक्तिः प्रथमं नाम श्रीरित्येव निगद्यते ।
द्वितीयं तु महालक्ष्मी नामधेयमुदीरितम् ।।

मही श्रीसुन्दरी नाम तृतीयं गुप्तमुच्यते ।
सीतानाम चतुर्थं स्याज्जानकीत्यपि तत्परम् ।। १५

नारायणस्य श्रीदेव्या बहुनामानि सन्त्यपि ।
समस्ताघ हराणि स्युस्सद्य एव द्विजोत्तमाः ।।

नामान्येतानि जप्तॄणां सद्यो मुक्तिकराणि हि ।
श्रीनारायण नामाद्यं लक्ष्मीनारायणेत्यथ ।।

श्रीवासुदेवनामाऽथ श्रीरामेत्यथ गीयते ।
तस्माच्छ्री संयुता जप्या श्रीमदष्टाक्षरी शुभा ॥

आथर्वणी सकृद्वापि प्रत्यहं सर्वसिद्धिदा ।
राजराजेश्वरी जप्तुर्न व्रतं नास्त्युपोषणम् ॥

न वेदाध्ययनापेक्षा न यागो न तपस्तथा ।
न रश्मिमालाध्ययनं न्यासापेक्षा हि वा नहि ॥ २०

श्रियः पञ्चदशाक्षर्याः श्रीमदष्टाक्षरस्य च ।
राजराजेश्वरी स्मरणात्सर्वसिद्धिरीरिता ॥

राजराजेश्वरी विद्या सर्वविद्या स्वरूपिणी ।
सर्वयोगमयी सर्व धर्मशास्त्र स्वरूपिणी ॥

सर्वक्षेत्रमयी सर्वतीर्थक्रतुमयी परा ।
सर्ववेदमयी सर्वमहर्षि ब्रह्मरूपिणी ॥

सर्वविश्वमयी सर्वशक्तिपीठ स्वरूपिणी ।
लक्ष्मीनारायणीमेनां राजराजेश्वरीं पराम् ॥

समस्त जगतां धात्रीं विद्या सिह्मासनेश्वरीम् ।
आचार्यं कृपया लब्धामष्टाविंशतिधाऽन्वहम् ॥ २५

दश द्वादशधा वापि यः स्मरेत्साधकोत्तमः ।
जल्पो जपफलं निद्रा समाधिरभिधीयते ॥

प्रादक्षिण्यं भुवः प्रोक्तं गतिरस्य न संशयः ।
शिल्पं समस्तं मुद्राणां रचना भवति ध्रुवम् ॥

भोजनं नित्यहोमः स्यात्प्रणामस्तूपवेशनम् ।
चिन्ताऽस्य भगवद्ध्यानं तत्क्रिया तप उच्यते ॥

तस्मादेतादृशी विद्या प्राणैः कण्ठगतैरपि ।
अवश्यमपि गोप्तव्या निधानमिव तस्करात् ॥

सर्वस्वमपि दातव्यं पशुरत्नधनादिकम् ।
कन्यका अपि दातव्या रूपवत्यः स्वलङ्कृताः ॥ ३०

पुत्रा अपि प्रदातव्या विद्याविनय संयुताः ।
साध्वी स्वपत्नी तरुणी सर्वावयव सुन्दरी ॥

साप्यर्थिने प्रदातव्या राज्यश्रीरप्यचञ्चला ।
शिरोऽपि प्राणसहितं दातव्यमवनीतले ॥

राजराज महाविद्या न दातव्या कथञ्चन ।
राज्यप्रदाय राज्ञे वा भ्रातृपुत्राय बन्धवे ॥

राजराजेश्वरी विद्या न दातव्या महीयसी ।
प्राणानपि च सर्वस्वं पत्नीं पुत्रांश्च कन्यकाः ॥

आचार्यचरणाधीना यः करोति महीतले ।

निर्मत्सरोऽनहंकारी जितक्रोधो जितेन्द्रियः ॥ ३५

आचार्यं चरणद्वन्द्व कैङ्कर्यं निरतः सदा ।
शिष्यत्वे स परिपूर्णो नान्यो राज्यप्रदोपि च ॥

मितं ददाति जनको मितं माता मितं सुतः ।
इहामुत्र मिताभीष्ट प्रदाताऽऽचार्यं उच्यते ॥

आचार्याज्ञां समुल्लंघ्य सकृदप्यवनीतले ।
मित्रपुत्रकलत्रादि संपन्नः प्रच्युतोऽचिरात् ॥

भूत्वा निरन्तरं दुःखी देहान्ते शुनको भवेत् ।
सहस्रजन्मसु श्वानो गर्दभः स्यात्ततः परम् ॥

आचार्याज्ञामनुल्लंघ्य निरन्तरमनन्यधीः ।
इहाऽपि सकलैश्वर्ययुतो नित्य सुखाश्रयः ॥ ४०

अवश्यं मुक्तिमाप्नोति सहस्रकुल संयुतः ।
आचार्यं चरणद्वन्द्व सन्निधौ चिह्नकं तु वा ॥

काञ्चनानां सहस्रं वा दास्यामीति द्विजोत्तमैः ।
यदा वाचा प्रतिज्ञातं तद्दणं महदीरितम् ॥

तन्मासाभ्यन्तरे देयं तदूर्ध्वं वृद्धि संयुतम् ।
तन्मासत्रितयादर्वाग्देयं वृद्धि समन्वितम् ॥

तदूर्ध्वं द्विगुणं देयं षण्मासात्त्रिगुणं स्मृतम् ।

वत्सरात्पञ्चगुणितं तदूर्ध्वं नास्ति निष्कृतिः ॥

इहामुत्र परं सौख्यं महदैश्वर्यमक्षयम् ।
ब्रह्म तादात्म्य संसिद्धि य इच्छेत्साधको भुवि ॥ ४५

स आचार्यपद द्वन्द्व किङ्करः स्याद्दिने दिने ।
य इच्छेत्परमं दुःखमन्ते नरकयातनाम् ॥

आचार्याज्ञां समुल्लंघ्य तेन स्थेयं महीतले ।
पितृमातृवधे ब्रह्मवधे निष्कृतिरुच्यते ॥

गुर्वाज्ञा लङ्घने नृणां न निष्कृतिरुदीरिता ।
पत्नीपुत्रकलत्रादि निरन्तर सुखान्वितः ॥

मुक्तारत्न गजाश्वादि संपदः स्युः पदे पदे ।
आचार्यस्य कृपालेशान्नान्यथा ब्रह्मनन्दनाः ॥

यदि सद्गुरु कारुण्यं शिष्यस्य प्रत्यहं भुवि ।
इहाऽपि सकलैश्वर्यमन्ते मुक्तिस्तु शाश्वती ॥ ५०

आचार्यं पूर्णकरुणा लब्धा सकलसिद्धिदा ।
राजराजेश्वरी विद्यां योऽनुस्मरति सन्ततम् ॥

भोगो योगायते तस्य पापं च सुकृतायते ।
मोक्षायते च संसारो राजराजेश्वरी जपात् ॥

राजराजमहाविद्या स्मरणाद्ब्रह्मनन्दनाः ।

ब्रह्मविष्णुमहेशादि पदं चास्य न दुर्लभम् ॥

पितृमातृ सहस्रेण सममाचार्यं दैवतम् ।
आचार्यं सदृशं दैवं विद्यते यदि भूतले ॥

राजराज महाविद्या सदृशी वर्ण्यते तदा ।
रत्नमेरुसमं दानं यदि तिष्ठति पापहम् ॥ ५५

राजराज महाविद्या सदृशी वर्ण्यते तदा ।
जाह्नवी सदृशं तीर्थमस्ति चेत्पातकापहम् ॥

शेषाचलसमं क्षेत्रमस्ति चेत्सर्वसिद्धिदम् ।
वाराणसीसमं क्षेत्रमस्ति चेन्मुक्ति दायकम् ॥

बदरीवन सङ्काशं यदि सद्यः फलप्रदम् ।
राजराज महाविद्या सदृशी विद्यते तदा ॥

बहुनाऽत्र किमुक्तेन राजराजेश्वरी परा ।
सर्वविद्यामयी प्रोक्ता सर्व ब्रह्माण्ड नायिका ॥

तस्मादिमां महाविद्यामाचार्य-वदनाम्बुजात् ।
परिपूर्णकृपां लब्ध्वा योऽनुस्मरति सन्ततम् ॥ ६०

स विराट्पुरुषः साक्षाद् भवेन्नारायणात्मकः ।
राजराजमहाविद्या माहात्म्यमघनाशनम् ।
इति किञ्चिन्मया प्रोक्तमथ वक्ष्यामि साधनम् ॥

इति श्रीमदनुत्तर ब्रह्मतत्वरहस्ये दाशरथीये तन्त्रे वेदसारार्थसंग्रहे राजराज विद्यामाहात्म्ये उत्तरभागे चतुर्स्त्रिशोऽध्यायः ॥

अथ पञ्चत्रिंशोऽध्यायः ॥

—❀—

श्रीभगवानुवाच —

राजराजमहाविद्यानुष्ठानविधिमिष्टदाम् ।
वक्ष्ये ब्रह्मसुता यूयं शृणुध्वं श्रद्धयान्विताः ॥

ब्राह्मे मुहूर्ते उत्थाय शयनस्थित एव हि ।
आचार्यचरणद्वन्द्वं ध्यायेद्ब्रह्मबिले शुभे ॥

ब्रह्मरन्ध्रे सहस्रारकमले विकसद्दले ।
शुद्धस्फटिकसङ्काशं वराभयकरान्वितम् ॥

प्रसन्नवदनं शान्तं दिव्याभरणभूषितम् ।
अर्धनारी नरमयं ब्रह्मविष्णुरूपधरं तु वा ॥

महेश्वराकृतिं वाऽपि साक्षान्नारायणात्मकम् ।
ध्यात्वाऽऽचार्यं महात्मानं सर्वज्ञं करुणानिधिम् ॥ ५

तत्पदाब्जयुगं भूयो भूयो नत्वाऽथ सादरम् ।
तत्पादपद्मयुगल गलत्पीयूषबिन्दुभिः ॥

आत्मानं प्लावितं ध्यात्वा विमुक्तः सर्वपातकैः ।
मूलादिब्रह्मरन्ध्रान्तं भानुकोटिशतप्रभाम् ॥

तप्तजाम्बूनदप्रख्यां ज्वलन्तीं परसंविदम् ।
ध्यात्वा तत्तेजसः पुञ्जपिञ्जरीकृतविग्रहः ॥

आचार्यचरणाम्भोजारूढश्रीपादुकायुगम् ।
सौवर्णं राजतं वापि दृष्ट्वा जप्त्वा च पादुकाम् ॥

तुलसीं श्रोत्रियद्वन्द्वं पश्येत्सप्त महामुनीन् ।
महानदीं ज्वलद्वह्निं दृष्ट्वा स्मृत्वा श्रियःपतिम् ॥ १०

प्रक्षालितकराङ्घ्रिश्च ब्रह्मविद्यामथो जपेत् ।
यद्वा ब्राह्मे समुत्थाय मुहूर्ते यतमानसः ॥

पूर्वमाचार्यवक्त्राब्जं दृष्ट्वा पादाब्जयोर्नमेत् ।
असान्निध्ये गुरोः पादारूढश्रीपादुकां नमेत् ॥

ततो नद्यादिकं पश्येत्पादुकामन्त्रमुच्चरन् ।
अष्टाविंशतिधा स्मृत्वा दश द्वादशधाऽपि वा ॥

ब्रह्मविद्यां जपेत्पश्चाच्छ्रीश्रीश द्वादशाक्षरीम् ।
भगवद्रश्मिसूक्तं च स्मृत्वा त्रिर्नैकधाऽपि वा ॥

श्रियो रश्मिस्रजं पश्चात् स्मरेत्त्रेधाऽपि वा सकृत् ।
रश्मिमालाभिधं सूक्तं श्रियः पूर्वमुदीरितम् ॥ १५

अथ सिह्मासन महाविद्यां च संस्मरेत्सकृत् ।
अष्टाविंशतिधा जप्त्वा श्रियः पञ्चदशाक्षरीम् ।
संस्मरेत्सुप्रभातादि स्तोत्रं भगवतः प्रियम् ॥

ब्रह्मामुरारिस्त्रिपुरान्तकश्च
भानुश्शशी भूमिसुतो बुधश्च ।

गुरुश्च शुक्रश्शनिराहुकेतवः
कुर्वन्तु सर्वे मम सुप्रभातम् ॥

भृगुर्वसिष्ठः क्रतुरंगिराश्च
मनुः पुलस्त्यः पुलहश्च गौतमः।
रैभ्यो मरीचित् श्च्यवनो महर्षिः
कुर्वन्तु सर्वे मम सुप्रभातम् ॥

सनत्कुमारस्सनकः सनन्दन-
स्सनातनोऽप्यासुरि पिङ्गलौ च।
सप्त स्वरास्सप्तरसातलाश्च
कुर्वन्तु सर्वे मम सुप्रभातम् ॥

पृथ्वी सगन्धा सरसास्तथापः
स्पर्शी च वायुर्ज्वलितं च तेजः।
नभः सशब्दं महता सहैव
कुर्वन्तु सर्वे मम सुप्रभातम् ॥ २०

सप्तार्णवास्सप्त कुलाचलाश्च
सप्तर्षयो द्वीपपराश्च सप्त।
भूरादि कृत्वा भुवनानि सप्त
कुर्वन्तु सर्वे मम सुप्रभातम् ॥

इत्थं प्रभाते प्रवरं विचित्रं
स्स्मरेत्पठेद्यः शृणुयाच्च भक्त्या।

दुःस्वप्नराश्योघहसुप्रभातो
भवेच्च सत्यं भगवत्प्रसादात् ॥

पठेद्यः सुप्रभाताख्यं प्रातर्भगवतः प्रियम् ।
सर्वसंपदधिष्ठाता भूत्वा मुक्तिमवाप्नुयात् ।
प्रजपेद्भगवद्धर्मं यदि शक्तः शुचिस्तदा ॥

विमुक्तः सकलापद्भ्यो नारायणमयो भवेत् ।
बहिर्निर्गत्य मूत्रादि विसर्जनकरस्ततः ॥

खादिरेणाथ काष्ठेन दन्तधावनमाचरेत् ।
अपामार्गेण वा कुर्यादिच्छन् सौभाग्यमुत्तमम् ॥ २५

स्नानं कुर्यात्ततो नद्यां तडागे वा समाहितः ।
आर्द्रेण वाससा वाऽपि परिमृज्य कलेबरम् ॥

सन्ध्योपास्ति ततः कुर्यात्सर्वपापौघ भञ्जनीम् ।
सन्ध्योपास्ति परित्यज्य योऽन्यत्र कुरुते रतिम् ॥

स शूद्रवद्बहिष्कार्यस्सर्वस्माद्द्विप्रकर्मणः ।
ऋषयो दीर्घसन्ध्यत्वात्सर्वैर्दीर्घायुषो भवेत् ॥

माता सकल विद्यानां सावित्री परमा कला ।
बहुशस्तामुपास्यैव विद्योपास्ति समाचरेत् ॥

सहस्रं प्रजपेद्यस्तु गायत्रीं वेदमातरम् ।
तं वसिष्ठांशसंभूतं जानीध्व ब्रह्मनन्दनाः ॥ ३०

सहस्रं प्रजपेद्यस्तु पङ्क्तिपावनपावनः ।
नित्यमथ पञ्च शतं तु वा ... ... ॥

चतुः शतं जपेद्यद्वा त्रिशतं द्विशतं तु वा ।
अष्टाविंशाधिकं नित्यं शतं वा प्रजपेत्सुधीः ॥

शतमष्टोत्तरं नित्यं यो जपेत्साधकोत्तमः ।
तं ब्राह्मणं विजानीयात्सर्वकर्मसु पावनम् ॥

सावित्रीं यो जपेदेककालं द्विशतमादरात् ।
स महापुरुषश्श्रेष्ठो ब्राह्मणोत्तम उच्यते ॥

एककालं जपेद्यस्तु त्रिशतं वेदमातरम् ।
ऋषिः स उक्तो विद्वद्भिः पङ्क्तिपावनपावनः ॥ ३५

वेदमातरमभ्यस्य चतुःशतमथान्वहम् ।
महर्षिः सर्वलोकेषु स विप्रः कथ्यते बुधैः ॥

एककालं पञ्चशतं सावित्रीं यो जपेच्छुचिः ।
ब्रह्मर्षिस्स महानुक्तो दैवतैरपि पूजितः ॥

सहस्रमेककालं यः प्रजपेद्वेदमातरम् ।
स एव भगवान् साक्षान्नारायण इति स्मृतः ॥

ब्रह्मर्षिभिर्वसिष्ठाद्यैरपि संपूज्यते स हि ।
पतितानां सहस्रं च स पावयति पावनः ॥

सहस्रं त्रिशतं वाऽपि चतुःपञ्चशतं तु वा ।
द्विशतं वा शतं वाऽपि सावित्रीं वेदमातरम् ॥ ४०

यथाशक्त्या प्रजप्त्वादावुपस्थाय दिवाकरम् ।
अजपास्मरणं कृत्वा यथाशक्त्या च मातृकाम् ॥

कृत्वा नारायणीं सन्ध्यां श्रीमदष्टाक्षरीं शुभाम् ।
यथाशक्त्या प्रजप्त्वाऽथ सूक्तं नारायणाभिधम् ॥

आदित्याभिमुखो जप्त्वा सकृद्द्वेधा त्रिधापि वा ।
पञ्चधा रविवारं वा जप्त्वा श्रीगुरुपादुकयोः ॥

नमस्कृत्याग्निमाराध्य वेदमात्राधृतं शुभम् ।
हुत्वा द्वादशधा पश्चाच्छ्रीमदष्टार्णविद्यया ॥

अष्टोत्तरशतं नित्यमष्टाविंशतिधाऽपि वा ।
हुत्वाऽथ वासुदेवेन वैष्णवेन घृतं हुनेत् ॥ ४५

श्रीद्वादशार्णया पश्चाद्राज्यलक्ष्म्याऽथवा ततः ।
आज्यं द्वादशधा हुत्वा वस्वक्षर्याऽथवा श्रिया ॥

हुनेद्द्वादशधा पश्चाद्राजराजाख्यविद्यया ।
दशधा पञ्चधा वाऽपि हुनेद्व्याहृतिभिस्ततः ॥

ब्रह्मार्पणाहुतिं कृत्वा वह्निं हुत्वा ततः परम् ।
ततः श्रियो देव्या धृतैः पञ्चदशार्णयाऽपि च ॥

अष्टाविंशतिधा हुत्वा चतुःश्रीमनुभिस्ततः ।
एकामप्याहुतिं कृत्वा राजराजाख्यविद्यया ॥

हुत्वा द्वादशधाऽध्येन हुत्वा च व्याहृतिभिः परम् ।
प्राणानायम्य यत्नेन समासीनस्सुखासने ॥ ५०

श्रीमदष्टाक्षरीविद्या जपसंकल्पमुच्चरेत् ।
छन्द आर्षादिकं न्यस्य न्यासजातं ततो न्यसेत् ॥

यद्वा षडङ्गं विन्यस्य वैष्णवीं मातृकां पराम् ।
विन्यस्य दशधा वर्णन्यासं कृत्वा ततःपरम् ॥

चिद्वये मातृकान्यासं कृत्वा ध्यात्वा श्रियःपतिम् ।
श्रीमदष्टाक्षरीविद्या सहस्रं त्रिशताधिकम् ॥

शताधिकसहस्रं वा जपेत्पञ्चशतं तु वा ।
चतुःशतं वा त्रिशतं द्विशतं वा शतं जपेत् ॥

सायं प्रातश्च मध्याह्ने ब्राह्मे कालेऽथवा निशि ।
नारायणानुस्मरणमपि पातकभञ्जनम् ॥ ५५

नारायणेति यन्नाम नित्यं स्मृतमपि द्विजैः ।
तेन धन्यतरं लोके नास्ति नास्ति तपोधनाः ॥

नारायणानुस्मरणं जपहोमादिकर्मसु ।
क्षुतप्रस्खलनाद्येषु कृतं संपूर्णसिद्धिदम् ॥

ब्रह्मघ्नो वा सुरापो वा स्तेयी वा गुरुतल्पगः ।
तत्संयोगी भ्रूणहा वा पितृमातृविघातकः ॥

नारायणानुस्मरणं कृत्वा प्रत्यहमादरात् ।
परां गतिमवाप्नोति विमुक्तः पापराशिभिः ॥

नारायणानुस्मरणे चतुर्वर्णाश्च पञ्चमाः ।
अत्राधिकारिणः प्रोक्ताः पापैर्मुक्ता भवन्त्यपि ॥ ६०

नाधिकारो भवत्येषां वेदवाक्यश्रुतावपि ।
श्रीनारायणनामाद्यं ब्रह्मणः परमात्मनः ॥

वेदवेदान्तशास्त्रौघसारभूतं सनातनम् ।
श्रीनारायणनामाद्यं स्मृत्वा स्मृत्वांत्यजा अपि ॥

एतत्कलेबरं त्यक्त्वा द्विजातित्वमवाप्नुयुः ।
भूत्वा द्विजातयः पश्चादाचार्यं वदनाम्बुजात् ॥

श्रीमदष्टाक्षरीं लब्ध्वा गतिं प्राप्स्यन्त्यनुत्तमाम् ।
श्रीमदष्टाक्षरीं विद्या जपतो यादृशी गतिः ॥

तुला पुरुषकोट्यापि तादृशी न गतिर्भवेत् ।
नारायणानुस्मरणादपि नॄणां गतिः पराः ॥ ६५

श्रीमदष्टार्णजप्तॄणां गतिः शक्या न वर्णितुम् ।
अयं नारायणो योगी बदरीवनमध्यगः ॥

धर्मपुत्रः प्रसन्नात्मा सर्वलोक गुरुः स्मृतः ।
यतीनां वन्दने काले श्रीमदष्टाक्षरीं पराम् ॥

उच्चार्यैव नमन्त्यत्र परां गतिमभीप्सवः ।
तस्मादवश्यमष्टार्णा वेदवेदान्तसंग्रहा ॥

आचार्यकरुणा प्राप्ता जप्या स्वर्गापवर्गदा ।
अवैदिकं वृथा जप्यं वृथा दानमदक्षिणम् ॥

अनाचार्ये वृथा दानं वृथा हुतमनग्निषु ।
तस्मात्सकलवेदान्तसारभूतार्थसंग्रहा ॥ ७०

वैदिकी श्रीमदष्टार्णा जप्या सर्वफलप्रदा ।
श्रीमदष्टाक्षरीवाच्यं वस्तु ब्रह्मात्मकं परम् ॥

निष्कलङ्कं निरुपमं सत्यानन्दचिदात्मकम् ।
निरञ्जनं निराधारं नित्यशुद्धं सनातनम् ॥

चतुर्वेदमयं शब्दब्रह्मरूपं परात्परम् ।
गुणातीतं गुणाधारं विधिविष्णु शिवार्चितम् ॥

अनन्तमचलं सूक्ष्मं मनो वाचामगोचरम् ।
श्रीमदष्टाक्षरी विद्याऽनुसंधानात्प्रकाशते ॥

श्रीमदष्टाक्षरीं विद्यामष्टोत्तरशतं जपन् ।
अन्वहं मुच्यते पापैर्ब्रह्महत्यादिकैरपि ॥ ७५

द्विशतं यो जपेन्नित्यं श्रीमदष्टाक्षरीं पराम् ।
ब्रह्महत्या सुरापानस्तेयगुर्वंगनागमैः ॥

पितृमातृवधाद्यैश्च महापातकसंचयैः ।
उपपातकजालैश्च दुस्साध्यैरपि दुष्कृतैः ॥

वार्धके यौवने बाल्ये जाग्रत्स्वप्नसुषुप्तिषु ।
मनसा कर्मणा वाचा ज्ञानाज्ञानकृतैरपि ॥

उपपातकजालैश्च नरकप्राप्तिहेतुभिः ।
विमुक्तो नात्र सन्देहो गतिं प्राप्नोत्यथाक्षयाम् ॥

त्रिशतं यो जपेन्नित्यं श्रीमदष्टाक्षरं मनुम् ।
सर्ववेदेषु यत्पुण्यं सर्वक्रतुषु यत्फलम् ॥ ८०

सर्वदानेषु यत्पुण्यं सर्वतीर्थेषु यत्फलम् ।
तदक्षयफलं प्राप्य लभतेऽनुत्तमां गतिम् ॥

श्रीमदष्टाक्षरीं नित्यं प्रजपेद्यश्चतुःशतम् ।
तस्य देहे सदा तिष्ठन्त्यणिमाद्यष्टसिद्धयः ॥

अचञ्चला महालक्ष्मीर्धनधान्यादिसङ्कुला ।
तद्गृहे निवसत्येव यावदाचन्द्रतारकम् ॥

दीर्घमायुष्यमारोग्यं जायतेऽस्य दिने दिने ।
धर्मार्थकाममोक्षाख्याः पुरुषार्थाश्चतुर्विधाः ॥

तत्कराब्जे वसन्त्येव संशयो नात्र विद्यते ।
जप्त्वा पञ्चशतं नित्यं श्रीमदष्टाक्षरीं पराम् ॥ ८५

पादुकाञ्जनखड्गादिसिद्धयष्टकमनुत्तमम् ।
प्राप्नोत्यवश्यमैश्वर्यमणिमादिगुणान्वितम् ॥

शङ्खादिनिधयस्तस्य द्वारे तिष्ठन्त्यचञ्चलाः ।
किङ्करीवास्य जिह्वायां ब्रह्मपत्नी विजृम्भते ॥

तं पालयति मातेव महालक्ष्मीः सुतं यथा ।
भूत्वा जातिस्मरः शीघ्रं स्वच्छन्दमरणोऽपि च ॥

पितुर्मातुः स्वपत्न्याश्च कुलैर्द्वादशभिर्युतः ।
कलेबरान्ते विशति तद्वैकुण्ठपदं हरेः ॥

शताधिकं जपेद्यस्तु सहस्रं प्रत्यहं शुचिः ।
स एवोक्तो महायोगी साक्षान्नारायणो विभुः ॥ ९०

स एव सर्वजगतामाचार्य ऋषिरुच्यते ।
पूता भवन्ति सर्वेऽस्य दर्शनादपि पापिनः ॥

तत्संभाषणतो नृणामग्निष्टोमफलं लभेत् ।
वर्षादूर्ध्वं महेन्द्राद्या अपि साक्षाद्दिगीश्वराः ॥

किङ्करा अपि तिष्ठन्ति सिद्धाः किंपुरुषा अपि ।
तमर्चयन्ति मुनयो विश्वामित्रादयोऽपि च ॥

तं पालयन्ति ब्राह्म्याद्या मातरो भैरवा अपि ।
पारिजातादयो वृक्षाः कामधेनुगणा अपि ।

चिन्तामण्यादिरत्नानि तद्गृहे निवसन्ति हि ।
तद्वंशसंभवानां च मुक्तिलक्ष्मीरचञ्चला ॥ ९५

हस्ताम्बुजे वसत्येव नात्र कार्या विचारणा ।
स एव धाता विष्णुश्च शङ्करः परमेश्वरः ॥

स एव जगतः कर्ता हर्ता पालयितापि च ।
तमेव सततं विप्रा जानीत हरिमच्युतम् ॥

त्रिशताधिकसाहस्रं श्रीमदष्टाक्षरीं पराम् ।
यो जपेत्प्रत्यहं शुद्धः तस्य पुण्यफलं पराम् ॥

न शक्यते मया वक्तुं ब्रह्मरुद्रादिकैरपि ।
श्रीमदष्टाक्षरी विद्यामित्थं जप्त्वा दिने दिने ॥

वासुदेवमहाविद्यां वैष्णवीं च षडक्षरीम् ।
यथाशक्त्या प्रजप्त्वाऽथ रमाया द्वादशाक्षरी ॥ १००

लक्ष्मी हृदयविद्यां वा श्रीषडर्णमथापि वा ।
अष्टार्णा वा महालक्ष्म्याः शतमष्टोत्तरं जपेत् ॥

शक्तश्चेत्साधको नित्यं श्रियः पञ्चदशाक्षरीम् ।
त्रिशतं द्विशतं वापि शतमष्टोत्तरं तु वा ॥

अष्टाविंशतिधा वाऽपि जप्त्वा पश्चाद्दिने दिने ।
राजराजेश्वरी विद्यां सुन्दरी वल्लभाभिधाम् ॥

अनुत्तर ब्रह्मविद्यामष्टाविंशाक्षरीं पराम् ।
लक्ष्मीनारायणीं पश्चाच्छतमष्टोत्तरं जपेत् ॥

अष्टाविंशतिधा वाऽपि जपेद्द्वादशधाऽन्वहम् ।
राजराजाख्यविद्याया यावदावृत्तिरन्वहम् ॥ १०५

श्रीमदष्टार्णविद्यायास्तावल्लक्ष जपात्फलम् ।
उक्तमागमशास्त्रेषु ब्रह्मविद्भिः पुरातनैः ॥

राजराजमहाविद्यामष्टाविंशतिधाऽन्वहम् ।
प्रजप्त्वा श्रीमदष्टार्णविद्यायास्साङ्गदक्षिणम् ॥

अष्टाविंशति संख्याक वेदपारायणात्फलम् ।
अष्टाविंशति संख्याक महादानफलं शुभम् ॥

प्राप्नोति नात्र सन्देहो प्रत्यहं ब्रह्मनन्दनाः ।
राजराजमहाविद्या सकृत्स्मरणतोऽन्वहम् ॥

चतुर्णामपि वेदानां तावत्पारायणैः फलम् ।
शतक्रतुफलं साङ्गमष्टाविंशतिसंख्यया ॥ ११०

राजराजमहाविद्यामष्टाविंशतिधा जपात् ।

अक्षयं समवाप्नोति साक्षाद्ब्रह्ममयो हरिः ॥

असौ नारायणः साक्षाद् भगवानच्युतो हरिः ।
अश्वमेधसहस्रं च महादानयुतं तथा ॥

भूप्रदक्षिणसाहस्रं राजराजाख्यविद्यया ।
ब्रह्मणा तुलितं पूर्वं तथा वेद चतुष्टयात् ॥

सुन्दरी वल्लभा राजराजविद्याऽधिका भवेत् ।
राजराजेश्वरीं विद्यां सुन्दरीवल्लभाभिधाम् ॥

अष्टोत्तरशतं जप्तुः फलं वक्तुं न शक्यते ।
राजराजेश्वरी जप्तुर्वेदयज्ञशतैरपि ॥ ११५

न प्रयोजनमस्तीह ब्रह्मानन्द प्रदानतः ।
राजराजेश्वरी जप्तुर्जातकं मृतकं तु वा ।
नाशौचं विद्यते तस्य पूर्णाऽऽचार्यकृपा यदि ॥

इति श्रीमदनुत्तर ब्रह्मतत्वरहस्ये दाशरथीये तन्त्रे वेदसारार्थसंग्रहे राजराज विद्यामाहात्म्ये उत्तरभागे पञ्चत्रिंशोऽध्यायः ॥

अथ षड्त्रिंशोऽध्यायः ॥

श्रीभगवानुवाच —

ऋषिरस्या महायोगी धर्मपुत्रो जगत्पतिः ।
साध्यो नारायणो योगो सर्वज्ञो भगवान् विभुः ॥

संमोहनस्तथा नन्द भैरवश्चर्षितां गतौ ।
गायत्रमथ गायत्रं दैवतं पङ्क्तिरित्यपि ॥

छन्द उक्तं महायोगी सुन्दरी वल्लभो विभुः ।
लक्ष्मीनारायणः स्वामी देव उक्तः पुरातनैः ॥

लक्ष्मीनारायणप्रीत्यै विनियोग उदाहृतः ।
नाङ्गन्यासकरन्यासौ नाङ्गिनी चान्यदेवता ॥

स्वयमेव पुरा प्राह परब्रह्ममयी परा ।
लक्ष्मीनारायणी विद्या राजराजेश्वरी कला ॥ ५

सकृत्स्मरति वा नित्यं नियतो यो दृढव्रतः ।
तस्याहं भगवद्युक्ता महाश्री सुन्दरी रमा ॥

दासीवन्मन्दिरे तस्य वसाम्याचन्द्रतारकम् ।
इत्थं भगवतीगीतं शृण्वतश्च श्रियः पतेः ॥

अश्वमेधसहस्रं च समग्रवरदक्षिणम् ।
महेन्द्रपुरसाम्राज्यं भोगदं च [illegible] ॥

राजराजेश्वरीविद्या स्मरणं वान्वहं सकृत् ।
ब्रह्मानन्दसुखप्राप्ति हेतुभूतमनश्वरम् ॥

राजराजेश्वरीविद्यामाचार्याज्ञा पुरस्सरम् ।
प्रजप्तुः श्रीमदष्टार्णा श्रियः पञ्चदशाक्षरी ॥ १०

न्यासं विना पुरश्चर्यां विनापि ब्रह्मनन्दनाः ।
सिद्धा भवति भक्तानां सर्वसिद्धिप्रदायिनी ॥

छन्द आर्षादिमात्रं वा विज्ञाय ब्रह्मनन्दनाः ।
श्रीमदष्टाक्षरीं जप्त्वा सिद्धो भवति साधकः ॥

राजराजेश्वरीं जप्त्वा स्वाचार्यचरणद्वये ।
बहुलां दक्षिणां दत्वा धनधान्यादिसङ्कुलाम् ॥

पुरश्चरणकृत्येन विनापि ब्रह्मनन्दनाः ।
श्रीमदष्टाक्षरी विद्या सिद्धिं प्राप्नोति शाश्वतीम् ॥

विरजायाः परे पारे सुधाम्भोनिधिमध्यमे ।
रत्नद्वीप मनोरम्ये पारिजातवनावृते ॥ १५

कल्पभूरुहसन्तान हरिचन्दनसंवृते ।
अयोध्यानगरे तत्र दिव्यप्रासादशोभिते ॥

अनेकयोजनोत्तुङ्गरत्नहर्म्यविराजिते ।
बहुयोजनविस्तीर्णे भगवत्किङ्करान्विते ॥

नित्यमुक्तैस्समाकीर्णे सिद्धसाध्यगणावृते ।
तन्मध्ये मण्डपे तप्तजाम्बूनदविभूषिते ॥

नवमाणिक्यखचिते तन्मध्ये सुमनोहरे ।
नवमाणिक्यसाहस्रस्तम्भकान्तिविराजिते ॥

चिन्तामणिमये तत्र मण्डपे भगवत्प्रिये ।
भगवत्किङ्करश्रेष्ठैस्सर्वतः समलङ्कृते ॥ २०

ब्रह्मविष्णुमहेशाद्यैश्चतुर्द्वारेषु शोभिते ।
दुर्गागणपतिक्षेत्रपालभैरवशोभिते ॥

शङ्खपद्मादिनिधिभिस्सर्वतस्समलङ्कृते ।
मध्ये सिंहासने रम्ये पारिजातस्य मूलगे ॥

नवरत्नमये तप्तजाम्बूनदविभूषिते ।
तत्राऽऽसीनं महात्मानं कालनीलाम्बुदप्रभम् ॥

कोटिमन्मथसङ्काशं सुन्दरास्यं चतुर्भुजम् ।
नवरत्नमयश्रीमज्जाम्बूनदकिरीटिनम् ॥

कस्तूरीतिलकोपेतललाटं कुटिलालकम् ।
पद्मपत्रविशालाक्षं कामचापसमभ्रुवम् ॥ २५

उद्यदर्कशतप्रख्यकुण्डलद्वयशोभितम् ।
स्मितवक्त्रं विशालाक्षं दाडिमी सदृशद्विजम् ॥

कम्बुग्रीवं महोरस्कं केयूराङ्गदभूषितम् ।
अङ्गुलीयकरत्नैश्च मुक्ताहारेण शोभितम् ॥

कौस्तुभोद्भासितोरस्कं वनमाला विराजितम् ।
शङ्खचक्राभयवरकरं श्रीवत्सवक्षसम् ॥

विद्युत्पुञ्जप्रतीकाशपीताम्बरधरं विभुम् ।
वीरासनसमासीनं वरेण्यं वरदं विभुम् ॥

नारायणं जगन्नाथं परं श्रीसममच्युतम् ।
अस्य वामाङ्कपर्यङ्कस्थिता देवी त्रयी मयी । ३०

महालक्ष्मीर्जगन्माता तप्तजाम्बूनदप्रभा ।
विद्युत्कोटिप्रतीकाश पीताम्बरयुगावृता ॥

नवमाणिक्यसहितकिरीटावृतमस्तका ।
ललाटपट्टसंराजत्कस्तूरीतिलकाङ्किता ॥

कुटिलालकसंयुक्ता दिव्यमाला विभूषिता ।
दिव्यचन्दनलिप्ताङ्गी राजीवायतलोचना ॥

अञ्जनाञ्चितनेत्रान्ता नीलोत्पलदलेक्षणा ।
मुक्ताफलसमायुक्तहेमताटङ्कभूषिता ॥

रत्नमुक्ताफलोपेत स्वर्णवाली युगान्विता ।
पद्मरागसमायुक्त नासिकाभरणान्विता ॥ ३१

स्मितवक्त्रा विशालाक्षी पूर्णेन्दुसदृशानना ।
पक्वबिम्बफलप्रख्या धरयुग्मविभूषिता ॥

दाडिमीबीजवज्राभदन्तपङ्क्तिविभूषिता ।
मुक्ताहारयुतग्रीवा पदकादिविभूषिता ॥

चतुर्भुजा स्वर्णघठमुक्तामाला लसत्करा ।
पद्मादर्शकरा स्वर्णचिन्ताकादिविभूषिता ॥

कटकाङ्गदकेयूररत्नभूषणभूषिता ।
सुवृत्तविमलोत्तुङ्गहेमकुम्भनिभस्तनी ॥

तनुमध्या पृथुश्रोणी निम्ननाभिविभूषिता ।
कदली ललितस्तम्भ सुकुमारोरुशोभिता ॥ ४०

सौवर्णपादकटकाङ्गुलीयकविभूषिता ।
महार्हाभरणोपेता सर्वसाम्राज्यनायिका ॥

अयोध्यापुरसाम्राज्यनायिका विश्वमोहिका ।
महाश्री सुन्दरी देवी दक्षिणेऽस्य श्रियःपतेः ॥

उद्यत्सूर्यसहस्राभा जपाकुसुमसन्निभा ।
पद्मरागमहारत्नसन्निभा विश्वनायिका ॥

दिव्यरत्नाम्बरधरदिव्यचन्दनचर्चिता ।
इक्षुकार्मुकपुष्पेषु पाशाङ्कुशलसत्करा ॥

हारकेयूरकटकमुद्रिकाभिरलङ्कृता ।
स्वर्णकाञ्चीगुणोपेता रत्नकञ्चुकसंयुता ॥ ४५

नवरत्नसमायुक्तसौवर्णमकुटावृता ।
पद्मपत्रविशालाक्षी दिव्यकुण्ठलशोभिता ॥

आद्या भूषणचिन्ताकमुक्तावलिविभूषिता ।
सुवृत्तहेमकुम्भाभस्तनयुग्मविराजिता ॥

सर्वविद्यामयी सर्वमहासिम्हासनेश्वरी ।
सर्वसंमोहनकरी सर्वलोकवशङ्करी ॥

त्रैलोक्याकर्षणकरी देवता बृन्दवन्दिता ।
तप्तजाम्बूनदप्रख्या जाम्बूनदविभूषिता ॥

त्रिपुत्रा त्रिपुरेयादिदिव्यशक्तिभिरावृता ।
ब्रह्मविष्णुमहेशेन्द्रवन्द्यमानपदाम्बुजा ॥ ५०

त्रिशक्तिलक्ष्मीरस्यैव वामभागे श्रियःपतेः ।
इन्द्रगोपकसङ्काशा विद्युत्साहस्रसन्निभा ॥

मातुलुङ्गगदा पद्महेमकुम्भलसत्करा ।
दिव्यपीताम्बरधरा किरीटादिविभूषिता ॥

कनत्कनकचिन्ताकहारनूपुरशोभिता ।
दिव्यस[illegible]संछन्ना दिव्यगन्धविभूषिता ॥

ताम्बूलचर्वणासक्तमुखपद्मविराजिता ।
राजीवपत्रसदृशनेत्रयुग्मविभूषिता ॥

सौवर्णवाली युगला ताटङ्कद्वयभूषिता ।
प्रसन्नवदना सुभ्रूः सुस्मितराननपङ्कजा ॥ ५५

रत्नमुक्ताफलोपेतकाञ्चीदामविराजिता ।
सुधापूरित सौवर्णकलशोपमसुस्तनी ॥

शुद्धमुक्ताफलश्रीमद्रत्नकञ्चुकशोभिता ।
अङ्गुलीयककेयूरदिव्यकङ्कणभूषिता ॥

गौरी लक्ष्मी महावाणी रूपिणी वेदमातृका ।
इच्छा ज्ञान क्रियाशक्ति रूपिणी पररूपिणी ॥

ब्रह्मरुद्रमहेन्द्रादिसेव्यमान पदाम्बुजा ।
त्रिमूर्तिरूपा त्र्यन्तरूपिणी च त्रयी मयी ॥

त्रैलोक्यरूपा त्रैलोक्यरूपिणी च त्रयी मयी ।
त्रिशक्ति लक्ष्मीः साम्राज्यलक्ष्मीर्विश्वम्भरप्रिया ॥ ६०

चामरद्वयधारिण्यौ वामदक्षिणयोः शुभे ।
नीलादेवी महीदेव्यौ दिव्याकल्पविभूषिते ॥

दिव्यचामरहस्ताश्च विमलाद्याश्च शक्तयः ।
दिव्याभरणसंपन्ना दिव्यस्रग्वस्त्रसंवृताः ॥

नारायणस्य जगतां नाथस्य कमलापतेः ।
पश्चाद्भागे स्थिता देव्यः स्मितवक्त्राम्बुजाः शुभाः ।।

पार्श्वयोरीशधातारौ गौरी वाणी समन्वितौ ।
सुवर्णरत्नसंबद्धश्वेतच्छत्रवरो विभुः ।।

पश्चाद्भागे स्थितो विष्णुर्लक्ष्मीयुक्तो जगत्पतिः ।
मूर्तिमन्तश्चतुर्वेदाश्चतुर्दिक्ष्वस्य संस्थिताः ।। ६५

यज्ञेश्वरो जगत्स्वामी सर्वयज्ञमयो विभुः ।
साम्राज्यलक्ष्मीसहितः पुरतोऽस्य विराजते ।।

ऋतवो दक्षिणा युक्ता मूर्तिमन्तस्त्रयीमयाः ।
दिव्यरूपधरा भान्ति पुरतोऽस्य श्रियःपतेः ।।

महाश्री सुन्दरी देव्या महालक्ष्म्या समन्वितम् ।
त्रिशक्तिलक्ष्म्या सहितं नीलाभूमि समन्वितम् ।।

विमलाद्यष्ट महिषी सहितं परमेश्वरम् ।
मूर्तिमद्भिश्चतुर्वेदैः संस्तुतं जगतां पतिम् ।।

श्रीयुक्तवासुदेवाद्यैश्चतुर्दिक्षु विराजितम् ।
ब्रह्मविष्णुमहेशेन्द्र प्रमदामर सेवितम् ।। ७०

अनन्तविहगाधीश विष्वक्सेनादिभिर्वृतम् ।
सर्वयज्ञपतिं सर्वजगतां पतिमच्युतम् ।।

आदित्यमण्डलान्तस्थं परमं पुरुषं विभुम् ।
सत्यानन्दचिदाकारं तमः पारे प्रतिष्ठितम् ॥

नारायणं जगन्नाथमनन्तं परमेश्वरम् ।
आश्रये परमात्मानं योगिध्येयं श्रियःपतिम् ॥
अर्धाङ्गं श्रीपतिं यद्वा ध्यायेन्नारायणं विभुम् ।

सन्तप्तहेमनवरत्नविभूषणाढ्यं
पीताम्बरं सुवदनं वरमाल्यभूषम् ।
पद्मादिशङ्खविलसत्करपङ्कजाढ्यं
अर्धेन्दिरेशमनिशं हरिमाश्रयामः ॥

योगासनं विविधभूषणभूषिताङ्गं
योगीन्द्रमानस समर्चितपादपद्मम् ।
हेमाबुजाभममलं कमलायताक्ष-
मर्धेन्दिरेशमनिशं हरिमाश्रयामः ॥ ७५

माणिक्यमुक्ताफलशोभिकण्ठं
पत्नीवरं माल्यसुगन्धियुक्तम् ।
किरीटचक्राब्जविभूषणाढ्य-
मर्धाङ्गलक्ष्मीपतिमाश्रयामः ॥

आदर्शशङ्खजलजारिलसत्कराब्ज-
मन्योन्यपार्श्वकरपल्लवभूषणाढ्यम् ।
रामं सुवर्णतनुमीशविधीन्द्रवन्द्य-
मर्धेन्दिरेशमनिशं हरिमाश्रयेऽहम् ॥

नारायणं महात्मानं राजराजेश्वरीविभुम् ।
इत्थं लक्ष्मीपतिं ध्यात्वा हृदयाम्बुजमध्यमे ॥

राजराजेश्वरीं विद्यां सकृद्वाप्यन्वहं जपन् ।
सर्वासामपि विद्यानां पुरश्चर्या फलं शुभम् ॥

संप्राप्तसर्वपापौघैर्विमुक्तः सुखमश्नुते ।
अवाप्य सर्वश्रेयांसि ब्रह्मसायुज्य सिद्धिभाक् ॥ ८०

आचार्यमेव हृत्पद्मे यद्वा नारायणात्मकम् ।
श्रीरूपिण्या स्वपत्न्या च सहितं परमेश्वरम् ॥

राजराजमहाविद्यां जपन्निखिल सिद्धिभाक् ।
जगत्त्रितय साम्राज्यहेतुभूतां सनातनीम् ॥

राजराजेश्वरीं नित्यं जप्त्वा नारायणो भवेत् ।
गुप्तमेतदपि ध्यानसूक्तं युष्मभ्य आदरात् ॥

कथितं सर्वपापघ्नं सर्वपुण्यफलप्रदम् ।
प्रत्यहं ध्यानसूक्तं वा पठेद्वानन्यमानसः ।
महतीं सिद्धिमासाद्य प्राप्नोति भगवत्पदम् ॥

इति श्रीमदनुत्तर ब्रह्मतत्वरहस्ये दाशरथीये तन्त्रे
वेदसारार्थसंग्रहे राजराज माहात्म्ये उत्तरभागे
षड्त्रिंशोऽध्यायः ॥

अथ सप्तत्रिंशोऽध्यायः ॥

श्री भगवानुवाच –

उपासनाक्रमं वक्ष्ये साधकानां हिताय वः ।
मयोक्तविधिनोपास्य जीवन्मुक्तो भवेत्पुमान् ॥

ब्राह्मे मुहूर्ते उत्थाय स्मृत्वा श्रीगुरुपादुकाम् ।
ब्रह्मविद्यां प्रजप्त्वाऽथ श्रीश्रीश द्वादशाक्षरीम् ॥

रश्मिमालामनुस्मृत्य त्रेधा वा पञ्चधैकधा ।
सुप्रभातमहास्तोत्रं पठित्वा तदनन्तरम् ॥

नारायणाभिधं वर्म शक्तश्चेत्प्रजपेत्तथा ।
नारायणात्मकं दिव्यं कवचं वज्रपञ्जरम् ॥

ब्राह्मे कालेऽथवा प्रातर्मध्याह्ने सायमेव वा ।
निशायामर्धरात्रे वा स्वाचार्याज्ञा पुरस्सरम् ॥ ५

प्रजप्त्वा सर्वविघ्नौघैर्विमुक्तो दुरितैरपि ।
सिद्धिमाप्नोति महतीं त्रैलोक्ये चापि दुर्लभाम् ॥

श्रियः पञ्चदशार्णाया रश्मिसूक्तमतःपरम् ।
अनुस्मृत्य सकृद्वापि श्रियः पञ्चदशाक्षरीम् ॥

अष्टाविंशतिधा जप्त्वा बहिर्निर्गत्य साधकः ।
कृतशौचस्ततः स्नात्वा सन्ध्यां कृत्वा ततःपरम् ॥

नित्यहोमं समाप्याऽथ भूयोप्याचार्यं पादुकाम् ।
धृताञ्जलिपुटो नत्वा श्रीमदष्टाक्षरीं शुभाम् ॥

न्यासपूर्वं जपेन्नित्यं सहस्रं त्रिशताधिकम् ।
सहस्रमथवा पञ्चशतं वाऽपि चतुःशतम् ॥ १०

द्विशतं वा जपेन्नित्यमथवाष्टोत्तरं शतम् ।
नो चेदधोगतिं प्राप्तो भविष्यति न संशयः ॥

वासुदेव द्वादशार्णां वैष्णवीं च षडक्षरीम् ।
यथाशक्त्या प्रजप्त्वाऽथ द्वादशार्णां श्रियो जपेत् ॥

महालक्ष्मीं जपेद्यद्वा ततः पञ्चदशाक्षरीम् ।
अष्टोत्तरशतं नित्यमष्टाविंशतिधापि वा ॥

लक्ष्मी विद्या चतुष्कं च दश द्वादशधा जपेत् ।
राजराजेश्वरीविद्यां महासिद्धानेश्वरीम् ॥

अष्टाविंशतिधा नित्यं संस्मरेत्साधकोत्तमः ।
अथवा समये ब्राह्मे संस्मृत्याचार्यपादुकाम् ॥ १५

ब्रह्मविद्यां प्रजप्त्वाऽथ भगवद्रश्मिमालिकाम् ।
स्नात्वा सन्ध्यामुपास्याऽथ श्रीमदष्टाक्षरीं शुभाम् ॥

न्यासपूर्वां जपेन्न्यासरहितां वा जपेच्छुचिः ।
वासुदेव महाविद्यां वैष्णवीं च षडक्षरीम् ॥

यथाशक्त्याऽथ संस्मृत्य कमलाद्वादशाक्षरीम् ।
लक्ष्मी हृदयविद्यां वा प्रजप्त्वाष्टोत्तरं शतम् ॥

राजराजेश्वरी विद्यां जपेत्पूर्णफलाप्तये ।
अत्राप्यशक्तो भगवद्ब्रह्मविद्यां दिने दिने ॥

संस्मृत्य सप्तधा ब्राह्मे नित्यं सन्ध्यामुपास्य च ।
नित्यहोमं च निर्वर्त्य श्रीमदष्टाक्षरीं पराम् ॥ २०

षडङ्गमातृकान्यासकेशवन्यासपूर्विकाम् ।
चिद्रूपमातृकापूर्वमवश्यं प्रत्यहं जपेत् ॥

अत्राप्यशक्तो दैवार्षच्छन्दांसि न्यस्य वाऽन्वहम् ।
श्रीमदष्टाक्षरीं विद्यामाचार्याज्ञा पुरःसरम् ॥

द्विशताधिकसाहस्रं सहस्रं वाऽन्वहं जपेत् ।
जपेत्पञ्चशतं यद्वा त्रिशतं वा चतुःशतम् ॥

द्वादशार्णां श्रियः पश्चाज्जपेदष्टोत्तरं शतम् ।
लक्ष्मीहृदयविद्यां वा यथाशक्त्या प्रजप्य च ॥

राजराजेश्वरी विद्यामष्टाविंशतिधाऽन्वहम् ।
प्रजपन् सर्ववेदानां पारायणफलं शुभम् ॥ २५

गायत्री लक्षजापस्य फलमक्षयमुत्तमम् ।
ब्रह्मविद्या लक्षजपफलं च प्राप्नुयान्महत् ॥

राजराजेश्वरो विद्या स्मरणादन्वहं द्विजाः ।
भगवद्रश्मिसूक्तस्य सहस्रावृकं वर्म वक्ष्येऽथ ब्रह्मनन्दनाः ॥

यज्जप्त्वा प्रत्यहं धीमान्नारायणमयो भवेत् ।
ऋषिर्नारायणो योगी धर्मपुत्रो जगत्पतिः ॥

देवी गायत्री छन्दः श्रीलक्ष्मीनारायणो विभुः ।
परमात्मा महायोगी देवता समुदीरितः ॥

पादजानूरुयुगले चोदरे हृदि वोरसि ।
वक्त्रे मूर्ध्न्यानुपूर्व्येण श्रीमदष्टाक्षरीं न्यसेत् ॥ ३०

शिरः प्रभृतिपादान्तं भूयोप्यष्टाक्षरान्न्यसेत् ।
प्रणवाद्यान् सर्ववर्णान्नमोन्तान् विन्यसेद्बुधः ॥

ओङ्कारं हृदि विन्यस्य विकारं मूर्ध्नि विन्यसेत् ।
षवर्णं च भ्रुवोर्मध्ये शिखायां णाक्षरं तथा ॥

वेकारं नेत्रयुगले नकारं सर्वसन्धिषु ।
मकारमस्त्रं विन्यस्य सविसर्गषडङ्गकम् ॥

मन्त्रमूर्तिर्भवत्साक्षात् नारायणमयः पुमान् ।
ध्यायेत्स्वहृदयाम्भोजे देवदेवं जगत्पतिम् ॥

ध्येयस्सदा सवितृमण्डलमध्यवर्ती
नारायणस्सरसिजासन सन्निविष्टः ।
केयूरवान् मकरकुण्डलवान् किरीटी
हारी हिरण्मयवपुः धृतशङ्खचक्रः ॥ ३५

अर्धाङ्गश्रीपतिं यद्वा ध्यायेन्नारायणं विभुम् ॥

हस्तैर्बिभ्रत्सरसिजगदाशङ्खचक्राणि बिभ्रत्
पद्मादर्शौ कनककलशं मेघविद्युद्विलासम् ।
वामोत्तुङ्गस्तनमविरतां कल्पमाश्लेष लोभा-
देकीभूतं वपुरवतु नः पुण्डरीकाक्षलक्ष्म्योः ॥

त्रैष्टुभोऽयं महामन्त्रो ध्यानश्लोक उदीरितः ।
गच्छंस्तिष्ठन् जपन् भुञ्जन् जाग्रन्नपि हसन्नपि ॥

ध्यानश्लोकममुं स्मृत्वा व्रजत्येव महद्यशः ।
राजराजेश्वरीविद्या जपहोमादिकर्मसु ॥

श्रीमदष्टाक्षरी विद्या जपहोमादिकर्मसु ।
ध्यानमन्त्रममुं स्मृत्वा सिद्धिं प्राप्नोत्यनुत्तमाम् ॥ ४०

स्वात्मानमथवा ध्यायेन्नारायण मनामयम् ।
यच्छक्तिसहितं सर्वविद्यातेजस्तपोमयम् ।
नारायणी वर्मविद्यां प्रयतोऽथ समुच्चरेत् ॥

ओं हरिर्विदध्यान्मम सर्वरक्षां
न्यस्तांघ्रिपद्मः पतगेन्द्रपृष्ठे ।
दरारिचर्मासि गदेषु चापं
पाशान्दधानोऽष्टगुणोऽष्टबाहुः ॥

जलेषु मां रक्षतु मत्स्यमूर्ति
र्यादो गणेभ्यो वरुणस्य पाशात् ।
स्थले च मायावटु वामनोर्व्या
त्रिविक्रमः खेऽवतु विश्वरूपः ॥

दुर्गेष्वटव्याजिमुखादिषु प्रभुः
पायान्नृसिम्होऽसुरयूथपारिः ।
विमुञ्चतो यस्य महाट्टहासं
दिशो विनेदुर्न्यपतंश्च गर्भाः ॥

रक्षत्यसौ माऽध्वनि यज्ञकल्पः
स्वदंष्ट्रयोन्नीतधरो वराहः ।
रोमाद्रिकूटेष्वथ विप्लवेषु
सलक्ष्मणोऽव्याद्भरताग्रजो माम् ॥ ४५

मामुग्रविषमादखिलप्रमादात्
नारायणः पातु नरश्च हासात् ।
दत्तस्त्वयोगादथ योगनाथः
पायाद्गुणेशः कपिलः कर्मबन्धात् ॥

सनत्कुमारोऽवतु कामदेवाद्
शीर्षामापथि देवे हेलनात् ।
देवर्षयः पुरुषार्चनान्तरान्
कूर्मो हरिर्मां निरसादशेषात् ॥

धन्वन्तरिर्भगवान्पात्वपथ्या
  द्द्वन्द्वाद्भयादृषभो निर्जितात्मा ।
यज्ञश्च लोकादवताज्जनान्ता-
  द्बलो गणात्क्रोधवशादहीन्द्रः ॥

द्वैपायनो भगवानप्रबोधा-
  द्बुद्धश्च पाषण्डगणात्प्रमादात् ।
कल्किः कलेः कालमलात्प्रपातु
  धर्मावनायोरुकृतावतारः ॥

मां केशवो गदया प्रातरव्या-
  द्गोविन्द आसंगवमात्तवेणुः ।
नारायणः प्राह्ण उदात्तशक्ति-
  र्मध्यन्दिने विष्णुररीन्द्रपाणिः ॥ ५०

देवोपराह्णे मधुहोग्रधन्वा
  सायं त्रिधामाऽवतु माधवो माम् ।
दोषे हृषीकेश उतार्धरात्रे
  निशीथ एकोऽवतु पद्मनाभः ॥

श्रीवत्सधामा पररात्र ईशः
  प्रत्यूष ईशोऽसि धरो जनार्दनः ।
दामोदरो व्यादनुसन्ध्यं प्रभाते
  विश्वेश्वरो भगवान् कालमूर्तिः ॥

चक्रं युगान्तानलतिग्मनेमि
भ्रमन्समन्ताद्भगवत्प्रयुक्तम् ।
दन्दग्धि दन्दग्ध्यरिसैन्यमाशु
कक्षं यथा वातसखो हुताशनः ॥

गदेशनिस्पर्शन विस्फुलिङ्गैः
निष्पिण्ड्य निष्पिण्ड्य जितप्रियासि ।
कूष्माण्ड वैनायक यक्षरक्षो
भूतग्रहांश्चूर्णय चूर्णयारीन् ॥

त्वं यातु धानप्रमथप्रेतमातृ
पिशाचा विप्रग्रहघोरदृष्टीन् ।
नरेन्द्र विद्रावयकृष्णसर्पतो
भीमस्वनोरेहृं दयानिकम्पयन् ॥ ५५

त्वं तिग्मधारासि वरारिसैन्यं
ईशप्रयुक्तो यमछिन्धि छिन्धि ।
चक्षूंषि चर्म न छत्तुचंद्र छादय
द्विषामघानां हर पापचक्षुषाम् ॥

यन्नो भयं ग्रहेभ्योऽभूत्केतुभ्यो नृभ्य एव च ।
सरीसृपेभ्यो दंष्ट्रिभ्यो भूतेभ्योऽन्येभ्य एव च ।
सर्वाण्येतानि भगवन्नाम रूपास्त्रकीर्तनात् ॥

प्रयान्तु संक्षयं सद्यो यो नः श्रेयः प्रतीपकाः ।
गरुडो भगवान् स्तोत्रस्तोभश्छन्दोमयः प्रभुः ॥

रक्षत्वशेषकृच्छ्रेभ्यो विष्वक्सेनः स्वनामभिः ।
सर्वापद्भ्यो हरेर्नाम रूपायानायुधानि नः ॥

बुद्धीन्द्रिय मनः प्राणान्पान्तु पार्षदभूषणाः ।
यथा हि भगवानेव वस्तुतः सदसच्चयत् ॥ ६०

सत्येनानेन नः सर्वेषां यान्तु नाशमुपद्रवाः ।
यथैकात्म्यानुभावानां विकल्परहितः स्वयम् ॥

भूषणायुधलिङ्गाख्या धत्ते शक्तीः स्वमायया ।
तेनैव सत्यभावेन सर्वज्ञो भगवान् हरिः ।
पातु सर्वैः स्वरूपैर्नः सदा सर्वत्र सर्वगः ॥

विदिक्षु दिक्षूर्ध्वमधः समन्ता-
दन्तर्बहिर्भगवान् नारसिंहः ।
प्रहापयन् लोकभयं स्वनेन
स्वतेजसा ग्रस्तसमस्ततेजाः ॥

ओं त्रयोविंशतिसंख्याकश्लोकात्मकमिदं शुभम् ।
एकविंशति ...मन्त्ररूपं यशस्करम् ॥

नारायणात्मकं वर्म प्रोक्तमेतत्फलप्रदम् ।
समस्तदुरितौघघ्नं सर्वविघ्न विनाशनम् ॥ ६५

समस्तैश्वर्यफलदं सर्वदारिद्र्यभञ्जनम् ।
समस्तापद्गणहरं सर्वविद्याफलप्रदम् ॥

अज्ञानतिमिरौघघ्नं चतुर्वर्ग फलप्रदम् ।
वैष्णवं कवचं दिव्यं सर्वत्र विजयप्रदम् ॥

शुभे मासि शुभे लग्ने दिवसे च शुभे तथा ।
आचार्यचरणद्वन्द्वं प्रणिपातपुरःसरम् ॥

अर्चयित्वाऽखिलैरर्थैर्वस्त्रैराभरणैरपि ।
दासीदासगजाश्वाद्यैर्वैष्णवं कवचं शुभम् ॥

आचार्यानुग्रहात्प्राप्य सततं विजयी भवेत् ।
पूर्वोपदिष्टामपि च श्रीमदष्टाक्षरीं पराम् ॥ ७०

आचार्यवदनाम्भोजाद्गृहीत्वादौ कृताञ्जलिः ।
वासुदेवमहामन्त्रं वैष्णवं च षडक्षरम् ॥

गृहीत्वा तत्परं वर्मगृहीतव्यमिदं परम् ।
देया नारायणी सर्वदेवतारूपिणी परा ॥

कवचाख्या महाविद्या जयलक्ष्मी समृद्धिदा ।
कवचं वैष्णवं दिव्यं वेदवेदान्तसंग्रहम् ॥

श्रेयःकरं शुभकरं नित्यं विजयसिद्धिदम् ।
नारायणो महायोगी धर्मपुत्रो जगत्पतिः ॥

विद्यामेतां पुरा दृष्ट्वा ब्रह्मणे शङ्कराय च ।
विवस्वते दधीचाय दत्तवान् सर्वसिद्धिदाम् ॥ ७५

नारदायाञ्जनेयाया विवस्वानुपदिष्टवान् ।
देवर्षिवर्यो भगवान्नारदो ब्रह्मनन्दनः ॥

जीवन्मुक्तोऽभवज्जप्त्वा विद्यामेनां फलप्रदाम् ।
हिरण्यकसुतायाऽथ प्रह्लादाय स दत्तवान् ॥

अस्या एव प्रभावेण प्रह्लादो भगवत्प्रियः ।
विषशस्त्राग्निकृत्याद्यैरवध्यो वज्रदेहवान् ॥

दैत्यराज्यश्रियं भुक्त्वा परां सिद्धिमवाप्तवान् ।
अञ्जनानन्दनो वायुपुत्रः श्रीरामकिङ्करः ॥

कवचस्यास्य माहात्म्यान्महास्त्रैरपि दारुणैः ।
अवध्यत्वमनुप्राप्य नित्यं विजयमाप्तवान् ॥ ८०

दधीचस्ससततं जप्त्वा वर्म नारायणात्मकम् ।
शिष्याय दत्तवान् त्वष्ट्रे त्वष्टा सोऽपि पुरा विभुः ॥

दत्तवान् विश्वरूपाय विश्वरूपो महायशाः ।
प्रार्थितो बहुशः पूर्वं महेन्द्राय प्रदत्तवान् ॥

महेन्द्रोऽस्याः प्रभावेण जित्वाऽसुरगणान् पुरा ।
त्रयाणामपि लोकानां राज्यश्रियमवाप्तवान् ॥

अवाप्य सर्वसाम्राज्यं लक्ष्मीमष्टगुणान्विताम् ।
द्रोहमस्य चकारेन्द्रो मत्तो राज्यश्रिया विभुः ॥

आचार्यद्रोहतो ब्रह्महत्या सहस्रतोऽधिकम् ।
प्राप्तवान् पातकं घोरं भ्रष्टश्रीरभवत्तथा ॥ ८५

वाचस्पति प्रसादेन हयमेधसहस्रकम् ।
संपूर्णदक्षिणायुक्तं चकारामरनायकः ॥

तथापि पातकं नष्टं देवराजस्य नाभवत् ।
भूयोऽपि हयमेधानां सहस्रं गुर्वनुज्ञया ॥

समग्रं दक्षिणायुक्तं चकारामरनायकः ।
जीवस्यानुग्रहाद्वाजिमेधसाहस्र युग्मतः ॥

त्रैलोक्यैश्वर्यमखिलं संप्राप्यापि जगत्पतिः ।
दैत्य दानवरक्षोभिः काले काले तिरस्कृतः ॥

भूयोऽपि भ्रष्टलक्ष्मीको भूयोऽपि श्रियमाप्तवान् ।
स्वायंभुवादिभिः शास्त्रे विप्रहत्यायुतस्य च ॥ ९०

निष्कृतिर्विहिताऽऽचार्य द्रोहकर्तुर्न निष्कृतिः ।
ब्रह्महत्यायुतं वापि सुरापानायुतं तु वा ॥

स्वर्णस्तेयायुतं तु वा परदाररतायुतम् ।
मन्वादिधर्मशास्त्रोक्त प्रायश्चित्तैर्विशुद्ध्यति ॥

आचार्यस्यानृतं वाक्यमुक्त्वा हुङ्कृत्य वासकृत् ।
त्वंकृत्य वा महादानायुतैरपि न सिद्ध्यति ॥

इदं सत्यं इदं सत्यं नात्र संशयकारणम् ।
तस्मादवश्यमाचार्यं प्राणैरर्थैर्धिया गिरा ॥

अर्चयेन्नियतो नित्यसिद्धिमिच्छन् महत्तराम् ।
चतुर्मुखो विधाताऽसौ स्वसुतेभ्यः प्रदत्तवान् ॥ ९५

ब्रह्मपुत्रा महात्मानः सनकाद्या महौजसः ।
जप्त्वा नारायणीं विद्यां प्राप्ताः सिद्धिमनुत्तमाम् ॥

ब्रह्मपुत्रो वसिष्ठोऽसौ पौत्राय कथयिष्यति ।
नारायणो महायोगी तस्य पुत्रो भविष्यति ॥

कृष्णद्वैपायनो नाम्ना वेदव्यासो महातपाः ।
तस्यापि भगवान् शम्भुर्दक्षिणामूर्तिरीश्वरः ॥

भविष्यति शुको नाम्ना सुत आनन्दवर्धनः ।
नैमिषे सुमहारण्ये शौनकादिभ्य आदरात् ॥

विद्यामेतां महायोगी कथयिष्यति तत्वतः ।
तेऽपि सर्वे महाप्राज्ञा विद्यामेतामधीत्य च । १००

जीवन्मुक्ता भविष्यन्ति सर्वयोगविदां वराः ।
शुकाचार्यमुखेनैव भूमौ विद्या प्रकाशिता ॥

विद्यामेतामधीत्येशः शङ्करः परमेश्वरः ।
त्रिपुराद्यरि संहारं कृतवान् भगवान् शिवः ॥

सर्वज्ञत्वमवाप्याथ कुमाराय प्रदत्तवान् ।
त्रैलोक्य जयिनं रौद्रमवश्यमपि दैवतैः ॥

तारकं जितवानस्याः प्रभावादीश्वरात्मजः ।
अस्याः पठनतो भूमौ देशिकांघ्रि प्रसादतः ॥

एकेन जन्मना मुक्तिं प्राप्नुवन्ति द्विजर्षभाः ।
व्यतीपाते महायोगे रविसङ्क्रमणेऽपि वा ॥ १०५

एकादशी दिने यद्वा देशिकाज्ञा पुरस्सरम् ।
श्रीमदष्टाक्षरीं विद्यां जपेत्पञ्चदशाधिकाम् ॥

सहस्रं प्रयतो भूत्वा वासुदेवमहामनुम् ।
जप्त्वा त्रिशतमेकान्ते वैष्णवं च षडक्षरम् ॥

अष्टोत्तरशतं जप्त्वा श्रीविद्यां द्वादशाक्षरीम् ।
जप्त्वा त्रिशतं प्राज्ञो विद्यामष्टादशाक्षरीम् ॥

अष्टोत्तरशतं जप्त्वा राजराजेश्वरीमथ ।
शतमष्टोत्तरं जप्त्वा विद्यामेतामतः परम् ॥

पञ्चाधिकं च चत्वारिंशद्वारं प्रजपेत्सुधीः ।
विधिवत्संस्कृते वह्नौ स्वाचार्याज्ञा पुरस्सरम् ॥ ११०

आज्य पञ्चशतं हुत्वा श्रीमदष्टार्णविद्यया ।
विद्यया वासुदेव य शतमष्टोत्तरं हुनेत् ॥

वैष्णव्या विद्यया पश्चादष्टाविंशतिधाघृतम् ।
एकविंशतिसंख्याकमन्त्रैः श्रीपतिवर्मणः ॥

घृतेन पञ्चधा हुत्वा द्वादशार्णश्रिया घृतम् ।
अष्टोत्तरशतं हुत्वा कृत्वा ब्रह्मार्पणाहुतिम् ॥

देशिकाङ्घ्रियुगं नत्वा साष्टाङ्गं दण्डवत्सुधीः ।
वस्त्रैराभरणैर्होमैर्हेम्नाभ्यर्च्याचार्यमादरात् ॥

वर्षाशनमितद्रव्यमर्पयेच्चरणद्वये ।
तदर्धं वा तदर्धं वा त्रिनिष्कमथवार्पयेत् ॥ ११५

वस्त्रैराभरणैः पत्नीमाचार्यस्याऽथ पूजयेत् ।
सम्यग्भोज्यास्सुवासिन्यो द्वादश ब्राह्मणा अपि ॥

देशिकानुग्रहात्सिद्धिं प्राप्नोत्यत्र न संशयः ।
तदारभ्य जपेन्नित्यं पञ्चधा वा त्रिधैकधा ॥

समस्तदुस्तरव्याधि सङ्घध्वंसपटीयसी ।
अनया सदृशी विद्या त्रिषु लोकेषु दुर्लभा ॥

अरण्ये वानरण्ये वा चोरव्याघ्रसमाकुले ।
महासिंह्य महाव्याघ्र सङ्कटे भूतसंकटे ॥

ब्रह्मराक्षसवेतालयक्षकूष्माण्डसङ्कटे ।
सकृदेव जपेदेवं वैष्णवं कवचं शुभम् ॥ १२०

मुक्तः सकलभीतिभ्यो जयं प्राप्नोति शाश्वतम् ।
यत्रैतत्पठ्यते नित्यं वैष्णवं कवचं शुभम् ॥

ग्रहदोषा दशादोषाः पूर्वकर्मानुगास्तथा ।
वातपित्तकफोद्भूतरोगा अपि सुदारुणाः ॥

अरिष्टान्यपि नश्यन्ति कवचस्य जपाद्द्विजाः ।
दुस्तरे जलसंघाते तज्जलं स्थलतां व्रजेत् ॥

सिंहा अपि मृगायन्ते हारायन्ते फणीश्वराः ।
अरण्य प्रान्तरे वापि दावाग्निपरिवारिते ॥

दस्युभिः पीडितो वाऽपि गृहीतो वाऽपि शत्रुभिः ।
क्रुद्धेन राज्ञा चाज्ञप्तो वधबन्धनतो रणात् ॥ १२५

वातेन घूर्णितो वाऽपि निमग्नश्च महार्णवे ।
नारायणात्मकं वर्म स्मृत्वा सकृदपि द्विजाः ॥

प्राप्नोति विजयं सद्यो मुक्तस्सकलसङ्कटात् ।
सर्वस्वप्राणहरणो क्रुद्धो राजा भवेद्यदि ॥

पञ्चवारमिदं जप्त्वा स्वाचार्यचरणद्वये ।
यत्किञ्चिदपि वा वित्तं दत्वा गच्छेत्ततः परम् ॥

राजा दासो भवेत्तस्य प्राणैरपि धनैरपि ।
नित्यं पञ्चदशावृत्त्या जपन्वर्षमतन्द्रितः ॥

शापानुग्रहसामर्थ्यं प्राप्य नित्यजयं शुभम् । १३०
स्वच्छन्दमरणो भूत्वा प्राप्नोत्येवोत्तमां गतिम् ॥

आयुष्यं महदारोग्यमैश्वर्यमणिमादिकम् ।
स्वच्छन्दमरणं जाति स्मरणं च महत्तरम् ॥

ईषणात्रय निर्मुक्ति स्वाराज्यपदवीमपि ।
कवचस्यास्य माहात्म्यात्प्राप्नोत्यत्र न संशयः ॥

रहस्यमेतत्कवचं वैष्णवं वज्रपञ्जरम् ।
जप्त्वा नित्यं विशुद्धात्मा मृत्युं जयति साधकः ॥

स्थावरं जङ्गमं चापि कृत्रिमं च महद्विषम् ।
हालाहलं महाघोरमपि तस्य शरीरगम् ॥

स एवामृती भूत्वा विनश्यति न संशयः ।
मन्त्रतन्त्र महायंत्र कृत्या अपि सुदारुणाः ॥ १३५

तद्देशेऽपि विनश्यन्ति द्विजाग्र्यैरपि चोदिताः ।
जप्त्वा पञ्चदशावृत्त्या वर्म नारायणात्मकम् ॥

एकाकी पुरतो गच्छेत्संग्रामाभिमुखः शुचिः ।
देवासुरमहासेना समं तत्सैन्यमप्यसौ ॥

नारायणात्मको भूत्वा विजित्यारि निषूदनः ।
यमलोकं प्रापयति पुनरागच्छति ध्रुवम् ॥

न कुर्वन्ति क्षतिं तस्य महास्त्राण्यपि सन्ततम् ।
महादारिद्र्ययुक्तो वा महारोगहतोऽपि वा ॥

जप्त्वेदं वैष्णवं वर्म धनधान्यादिसङ्कुलाम् ।
अचलां श्रियमासाद्य रोगसंघैर्विवर्जितः ॥ १४०

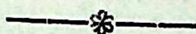
चिरं जातिस्मरो भूत्वा लब्ध्वा सर्वमनोरथान् ।
भुक्त्वेह सकलान् भोगानन्ते हरिपदं लतेत् ॥

तिष्ठन्ति साधनान्यस्य महान्ति ब्रह्मनन्दनाः ।
उत्तरत्र प्रवक्ष्यामि तानि सर्वाणि योगिनः ॥

इति श्रीमदनुत्तर ब्रह्मतत्वरहस्ये दाशरथीये तन्त्रे वेदसारार्थसंग्रहे राजराज विद्यामाहात्म्ये उत्तरभागे सप्तत्रिंशोऽध्यायः ॥

अथ अष्टत्रिंशोऽध्यायः ॥

श्रीभगवानुवाच —

राजराज महाविद्या यजनं संप्रवक्ष्यते ।
शृणुध्वं योगिनस्सर्वे ब्रह्मपुत्रा दृढव्रताः ॥

राजराजमहाविद्यां नित्यमष्टोत्तरं शतम् ।
अष्टाविंशतिधा वाऽपि दश द्वादशधाऽपि वा ॥

जप्त्वा प्रत्यहमेकान्ते सहस्रार्णं महामनुम् ।
श्रियःपतेर्भगवतस्सकृज्जप्त्वा ततःपरम् ॥

श्रियो देव्यास्सहस्रार्णं मालामन्त्रमनुस्मरेत् ।
पीठपूजां विधायादावयोध्यापुरनायकम् ॥

श्रियःपतेर्भगवतः सकृज्जप्त्वा ततः परम् ।
ततश्चक्रं प्रतिष्ठाप्य महासिह्मासनात्मकम् ॥ ५

लयाङ्गपूजामात्रं वा कृत्वादौ नियतव्रतः ।
लक्ष्मीनारायणौ पश्चात्सालग्राम शिलान्विते ॥

चक्रराजार्चनं नित्यं सुगन्धिकुसुमैः शुभैः ।
नैवेद्यकाले श्रीदेव्यै नम उच्चार्य यत्नतः ॥

लक्ष्मीनारायणीं विद्यां दशार्णामुच्चरन्नथ ।
नैवेद्यमर्पयेत्पश्चादित्थं कुर्याद्दिने दिने ॥

अथवा श्रीमदष्टार्णामादावुच्चार्य पञ्चधा ।
श्रीषडर्णां रमाविद्यां द्वादशार्णं रमामथ ॥

प्रसन्नलक्ष्मी विद्यां च भूनीलामनुयुग्मकम् ।
वासुदेवमनुं पश्चाद्वैष्णवं च षडक्षरम् ॥ १०

यज्ञनारायणीविद्यां सकृदुच्चार्य यत्नतः ।
राजराजेश्वरीविद्यामुच्चार्य द्विश आदरात् ॥

ब्रह्मविद्यां समुच्चार्य सालग्राम शिलान्विते ।
चक्रराजे समावाह्य लक्ष्मीनारायणौ विभू ॥

चतुर्विंशतिसंख्यागानुपचारान् समर्पयेत् ।
श्रीश्रीश द्वादशाक्षर्या पञ्चधाऽभ्यर्च्य तत्परम् ॥

केशवादि चतुर्विंशन्नामभिः परिपूजयेत् ।
श्रीदेवीमर्चयेत्पश्चान्नमो मालाख्यविद्यया ॥

श्रीश्रीशद्वादशाक्षर्या नित्यमष्टोत्तरं शतम् ।
अष्टाविंशतिधा वाऽपि पत्रैः पुष्पैः समर्चयेत् ॥ १५

कृत्वेत्थं प्रत्यहं पूजां कृत्वा द्वादशवत्सरम् ।
यत्फलं समवाप्नोति तदेव फलमश्नुते ॥

लयाङ्गपूजां कृत्वादावित्थं चाभ्यर्च्य यत्नतः ।
सहस्रवर्षपूजायाः प्रत्यहं फलमाप्नुयात् ॥

पूर्वोक्तविधिना यद्वा समावाह्य जगत्पते ।
उपचारैः समभ्यर्च्य नामभिः केशवादिभिः ॥

चतुर्विंशति संख्याकैरभ्यर्च्यादौ दृढव्रतः ।
पञ्चाशन्मिथुनैर्नित्यं केशवाद्यैस्समर्चयेत् ॥

श्री श्रीश द्वादशाक्षर्या ततः प्रत्यहमर्चयेत् ।
युग्मैः केशवकीर्त्याद्यैर्यस्सकृत्प्रत्यहं यजेत् ॥ २०

सहस्रवर्षपूजायाः फलं प्रत्यहमाप्नुयात् ।
युग्मैः केशवकीर्त्याद्यै द्वेधा त्रेधापि वार्चयेत् ॥

सर्वतीर्थस्नानफलं सर्वक्रतुषु यत्फलम् ।
सर्वदानेषु यत्पुण्यं सर्वपूजासु यत्फलम् ॥

तत्स सर्वं समाप्नोति प्रत्यहं च दृढव्रतः ।
जातिस्मरत्वमाप्नोति ब्रह्मज्ञानं सनातनम् ॥

देशिकानुग्रहात्साक्षान्नारायणपदं लभेत् ।
देशिकांघ्रियुगारूढ पादुकायुग्ममादरात् ॥

अभ्यर्च्य प्रत्यहं पूर्वं ततः श्रीश्रीपावर्चयेत् ।
तत्पादुकायुगं ब्रह्म बिले संस्थाप्य साधकः ॥ २५

प्रत्यहं सर्वपापौघैर्विमुक्तः कोटिदानजम् ।
फलं संप्राप्य विद्यानां सिद्धिं चाप्नोति शाश्वतीम् ॥

सालग्रामशिलायुक्तं चक्रराजं महत्तरम् ।
उक्तेन विधिनाभ्यर्च्य यन्त्रैः पुष्पैः सुगन्धिभिः ॥

कुल साहस्रसहितो रमते भगवत्पदे ।
बदरीकाननं पुण्यं सुन्दरीवल्लभात्मनः ॥

लक्ष्मीपतेर्भगवतः क्षेत्रमुक्तं महर्षिभिः ।
रङ्गधाम महत्क्षेत्रं सुन्दरीवल्लभात्मनः ॥

क्षेत्रं लक्ष्मीपतेः प्रोक्तं सद्यस्सकलसिद्धिदम् ।
श्रीनिवासाभिधं क्षेत्रमञ्जनावननामकम् ॥ ३०

श्रियःपतेर्भगवतः सुन्दरीवल्लभात्मनः ।
क्षेत्रं सागरतीरेऽपि पुरुषोत्तम नामकम् ॥

सुन्दरीवल्लभस्योक्तमच्युतस्य श्रियःपतेः ।
अयोध्या मथुरा माया काशी कांच्यवन्तिका ॥

द्वारकाख्या पुरी रम्या सप्तैते मुक्तिदाः स्मृताः ।
नारायणस्य श्रीशस्य सुन्दरीवल्लभात्मनः ॥

निवासभूता एताः स्युर्दर्शनान्मुक्ति सिद्धिदाः ।
राजराजेश्वरी विद्यामेषु क्षेत्रेषु साधकः ॥

क्षीराशी वा फलाशी वा पञ्चरात्रं दिने दिने ।
सालग्रामशिलायुक्तं चक्रमभ्यर्च्यसाधकः ॥ ३५

श्रीमदष्टाक्षरीं विद्यां जप्त्वा साहस्रमन्वहम् ।
राजराजेश्वरीं विद्यां प्रजप्त्वा त्रिशतं शुचिः ॥

बहुलां दक्षिणां दत्वा स्वदेशिकपदाम्बुजे ।
लक्ष्मीपतिं महाराजं भगवन्तं जगत्पतिम् ॥

पश्यत्येव स्वचक्षुर्भ्यां वरदं भक्तवत्सलम् ।
देवत्वादि महासिद्धि साधनानि ततःपरम् ॥

प्रवक्ष्यामि समासेन शृणुध्वं ब्रह्मनन्दनाः ।
आचार्यानुग्रहात्प्राप्य श्रीमदष्टाक्षरीं पराम् ॥

यज्ञनारायणीं विद्यां ब्रह्मविद्यां यतव्रतः ।
सम्पूर्णसिद्धिमन्विच्छन् राजराजेश्वरीं जपेत् ॥ ४०

अयं नारायणः साक्षाद्रामो दशरथात्मजः ।
माया मानुषदेहोऽसौ कौसल्यानन्दवर्धनः ॥

अस्यैव कलया पूर्णो जातोऽस्मि जगतीतले ।
अस्यैवानुज्ञया वक्ष्ये शृणुध्वं ब्रह्मनन्दनाः ॥

मधुमाधवमासौ द्वौ वसन्तऋतुरीरितः ।
ऋतुष्वपि समस्तेषु श्रेष्ठोऽसौ ब्रह्मनन्दनाः ॥

तत्र चैत्राभिधे मासि प्रतिपद्दिनमादितः ।
नवम्यन्तं महत्पर्व नवरात्राभिधं स्मृतम् ॥

महापातकराशिघ्नं कलिकल्मषभेदनम् ।
दारिद्र्यदलनं सर्वमहादुःखविनाशनम् ॥ ४५

सर्वसङ्कटभीतिघ्नं सर्वरोगविभञ्जनम् ।
अणिमादि गुणैश्वर्यं प्रदमायुष्यवर्धनम् ॥

सर्वसौभाग्यजननं सर्वविद्याप्रदं तथा ।
अपमृत्युप्रशमनं ब्रह्मसायुज्य सिद्धिदम् ॥

तत्र या नवमी पुण्या पुनर्वसु समन्विता ।
पुष्यनक्षत्रयुक्ता वा जयन्ती जानकीपतेः ॥

तत्र मध्याह्नसमये साक्षान्नारायणो विभुः ।
हिताय सर्वलोकानामाविरासीन्महीतले ॥

रामो दाशरथिर्नाम्ना परब्रह्ममयो विभुः ।
दशम्यां जानकी देवी प्रादुर्भूता सनातनी ॥ ५०

चिच्छक्तिः सुन्दरी साक्षाच्छ्रीरियं परमा कला ।
दिनद्वयं महत्पुण्यं तत्रापि ब्रह्मनन्दनाः ॥

यज्ञदान तपस्तीर्थव्रतकोटिफलप्रदम् ।
श्रीरामजन्मदिवसे सर्वक्रतुफलप्रदम् ॥

जप्तं हुतं प्रदत्तं वा किञ्चिदप्यक्षयं भवेत् ।
तत्राऽर्च्चायां पदाम्भोजे यत्किञ्चिन्मदपि दक्षिणाम् ॥

दत्वा समस्तदानानां फलमाप्नोति शाश्वतम् ।
रविपर्वशतं वाऽपि नैतद्दिन समं भवेत् ।।

श्रीरामनवमीं प्राप्य ये आचार्यपदाम्बुजे ।
वित्त शाठ्यं परित्यज्य न ददाति हि दक्षिणाम् ।। ५५

अयमंधो वराकश्च भवेत्साहस्रजन्मसु ।
वासन्ते नवरात्रे यैः पुरश्चर्या कृता न चेत् ।।

श्रीमदष्टार्णविद्यायास्तेषां श्रेयो न विद्यते ।
यस्य यत्र भवेत्प्रीतिर्विद्यायां ब्रह्मनन्दनाः ।।

वासन्ते नवरात्रे सा जप्तव्या नियतव्रतैः ।
प्रतिपद्दिनमारभ्य नवम्यन्तं महाव्रतम् ।।

कर्तव्यं सर्वफलदं विद्यानां सिद्धिमिच्छता ।
राजराजाख्यविद्यायाः श्रीमदष्टाक्षरस्य च ।।

महतीं सिद्धिमन्विच्छन् कुर्यादत्र व्रतं शुभम् ।
देशिकानुज्ञया तन्त्रव्रतमेतत्समाचरेत् ।। ६०

मधुमासे शुक्लपक्षे प्रतिपद्दिवसे शुभे ।
ब्राह्मे समय उत्थाय प्रणम्याचार्यपादयोः ।।

ब्रह्मविद्यामनुस्मृत्य रश्मिसूक्तमतःपरम् ।
ततः स्नात्वा विशुद्धात्मा नित्यं सन्ध्यामुपास्य च ।।

नित्यहोमं समाप्याऽथ नत्वा देशिकमादरात् ।
श्रीमदष्टाक्षरीविद्यां न्यासजालपुरःसराम् ॥

त्रिशताधिकसाहस्रं प्रत्यहं प्रजपेच्छुचिः ।
अशक्तः सकलन्यासं कर्तुं वैष्णवमातृकम् ॥

अवश्यमपि विन्यस्य न्यस्य चिद्रूपमातृकम् ।
श्रीमदष्टाक्षरी विद्यां जपेत्पञ्चशताधिकम् ॥ ६५

सहस्रं प्रजपेन्नित्यमथवा त्रिशताधिकम् ।
वासुदेवमहाविद्यां वैष्णवीं च षडक्षरीम् ॥

अष्टोत्तरशतं जप्त्वा द्वादशार्णां श्रियो मनुम् ।
त्रिशतं प्रजपेन्नित्यं राजराजेश्वरीमथ ॥

अष्टोत्तरशतं नित्यमष्टाविंशतिधाऽपि वा ।
प्रजप्त्वा वैष्णवं वर्म प्रत्यहं पञ्चधा जपेत् ॥

पूर्वोक्तविधिनाऽभ्यर्च्य श्रीश्रीश द्वादशार्णया ।
अष्टोत्तरशतं नित्यमर्चयेद्ब्रह्मविद्यया ॥

यज्ञनारायणीं विद्यां नित्यमष्टोत्तरं शतम् ।
अष्टाविंशतिधा वाऽपि सायङ्काले भवेच्छुचिः ॥ ७०

प्रत्यहं निष्कमेकैकं देशिकांघ्रियुगेऽर्पयेत् ।
तदर्धं वा तदर्धं वा वित्तशाठ्यं विवर्जयेत् ॥

श्रीरामजन्मदिवसे प्रातरुत्थाय वाग्यतः ।
श्रीमदष्टाक्षरादीनां पूर्ववज्जपमाचरेत् ।।

पञ्चविंशतिधा वर्मं नारायणमयं जपेत् ।
विधिवत्संस्कृते वह्नौ दशम्यां प्रातरुत्थितः ॥

सावित्र्या जुहुयात्पूर्वं अष्टोत्तरशतं घृतम् ।
श्रीमदष्टार्णया पश्चात् सहस्रं त्रिशताधिकम् ॥

कापिलाज्यं हुनेदग्नौ सिद्धिकामस्समाहितः ।
शुद्धगव्याज्यमथवा वासुदेवस्य विद्यया ॥ ७५

अष्टाविंशतिधा हुत्वा वैष्णव्या विद्ययाऽपि च ।
श्रीद्वादशार्णया पश्चात्त्रिशतं जुहुयात् घृतम् ॥

अष्टाविंशतिधा राज्यलक्ष्म्या च जुहुयाद्घृतम् ।
अर्धाङ्गलक्ष्मीपतिना तथैव जुहुयाद्घृतम् ॥

भगवद्रश्मि विद्याभिरेकैकामाहुतिं हुनेत् ।
अष्टाविंशतिधा पश्चात् राजराजाख्यविद्यया ।।

हुत्वैकविंशसंख्याकैः वर्ममन्त्रैरतः परम् ।
पञ्चवारं हुनेदाज्ये कापिलं गोघृतं तु वा ।।

हुत्वा जयादिभिः पश्चात् प्रायश्चित्तैर्हुनेत् ततः ।
ब्रह्मार्पणाहुतिं कृत्वा नत्वा वैश्वानरं ततः ।। ८०

आचार्यचरणद्वन्द्वं साष्टाङ्गं प्रणिपत्य च ।
सालग्रामशिलामेकां दत्वा तद्दशमीदिने ॥

वर्षाशनमितं द्रव्यं दक्षिणार्थं समर्पयेत् ।
अवश्यं कुण्डलद्वंद्वं गुरुकर्णयुगेऽर्पयेत् ॥

अन्यैराभरणैर्वस्त्रैः अलङ्कुर्याच्च देशिकम् ।
अशक्तोऽपि चतुर्वर्णान् भिक्षित्वा साधकोत्तमः ॥

प्रत्यहं निष्कमेकं वा तदर्धं वा तदर्धकम् ।
समर्प्याचार्यपादाब्जे श्रीरामनवमीदिने ॥

द्विगुणां दक्षिणां दत्वा हुत्वाऽथ दशमीदिने ।
सालग्रामशिलां दत्वा गुरोः कर्णयुगे शुभे ॥ ८५

यावच्छक्यमलङ्कारं दत्वा वासोऽपि निर्मलम् ।
वर्षाशनमितं द्रव्यं दक्षिणार्थं समर्पयेत् ॥

वित्तलोभं परित्यज्य तदर्धं वा तदर्धकम् ।
निष्कत्रयपवित्रं वाप्यवश्यं गुरवेऽर्पयेत् ॥

साक्षाच्छ्रीजानकी बुद्ध्या वासोलङ्करणादिकम् ।
दद्यादवश्यमाचार्यपत्न्यै पश्चात् द्विजर्षभाः ॥

अथ पञ्चशतं पत्रैः पुष्पैश्च ब्रह्मविद्यया ।
श्रीश्रीपादर्चयेद्धीमान् गन्धाद्यैः सुमनोहरैः ॥

सुवासिनीः पञ्चदश विप्रान् पञ्चदशाप्यथ ।
मृष्टान्नैः दक्षिणाभिश्च ताम्बूलाद्यैश्च तोषयेत् ॥ ९०

देशिकोत्तमपादाब्ज प्रक्षालितजलं शुभम् ।
पीत्वा देशिकपंक्तौ च भुञ्जीयाच्छिष्टमप्यथ ॥

देशिकोभयहस्ताब्जालिङ्गितो भुक्त्यनन्तरम् ।
भगवत्कलयापूर्णां सिद्धिं प्राप्नोति शाश्वतीम् ॥

अष्टाविंशतिधा हुत्वा राजराजाख्यविद्यया ।
कृत्वाऽत्र श्रीमदष्टर्णविद्यया ब्रह्मनन्दनाः ॥

अष्टाविंशति संख्याक पुरश्चर्याफलं शुभम् ।
साङ्गदक्षिणया युक्तं प्राप्नोत्यत्र न संशयः ॥

नारायणोऽसौ भगवान् जानकीपतिरीश्वरः ।
पुरश्चर्या कर्म कर्तुरस्य नित्य प्रसीदति ॥ ९५

श्रीमदष्टार्णविद्याया वासन्ते नवरात्रके ।
पुरश्चर्यामिमां कृत्वा साक्षान्नारायणो भवेत् ॥

होमेन तत्र सावित्री महापापनिवारणम् ।
ब्रह्मर्षित्वं ददात्यस्मै सर्वज्ञत्वं न संशयः ॥

श्रीमदष्टार्णविद्यायाः पुरश्चरण कृत्यतः ।
अयं नारायणः साक्षाद्रामो दाशरथिर्विभुः ॥

तुष्टः प्रसन्नो वरदो भक्तत्राणपरायणः ।
श्रियमष्टगुणोपेतां शङ्खपद्मादि संयुताम् ॥

आयुरारोग्यमतुलं मृत्योरपि भयङ्करम् ।
स्वकिङ्कराग्रगण्यत्वं सकलपवर्षतां तथा ॥ १००

अक्षयान् सर्वभोगांश्च विमानं च महत्तरम् ।
धर्मार्थकाममोक्षांश्च प्रयच्छति न संशयः ॥

महती या पुरश्चर्या साङ्गदक्षिणयान्विता ।
तत्सहस्रफलं साङ्गं ददात्यस्मै श्रियःपतिः ॥

वासुदेवस्य मन्त्रेण हुत्वा तद्दशमीदिने ।
असौ हिरण्यगर्भात्मा विराट् पुरुषो भविष्यति ॥

वैष्णव्या विद्यया हुत्वा घृतं तद्दशमीदिने ।
भृत्यानामग्रगण्यत्वं प्राप्नोत्येष श्रियःपतेः ॥

श्रीद्वादशार्णया तत्र हुत्वाऽऽज्यं दशमीदिने ।
श्रियं पश्यति चक्षुर्भ्यां सोऽवश्यं जानकीमिमाम् ॥ १०५

सीताप्रसादान्महतीं धनधान्यौघसङ्कुलाम् ।
मुक्तारत्नगणाकीर्णां गजाश्वरथसङ्कुलाम् ॥

प्राप्नोति महतीं लक्ष्मीं तस्मिन् वर्षे न संशयः ।
मातृत्वात्सर्वविद्यानामियं जिह्रूपिणी रमा ॥

विद्यासिद्धिं ददात्यस्मै व्यासवाल्मीकिसन्निभाम् ।
अस्याः सीतामहालक्ष्म्याः शङ्खपद्मादयः शुभाः ॥

तिष्ठन्ति मूर्तिमन्तोऽस्य गृहे रत्नौघवर्षिणः ।
वंशाभिवृद्धिरतुला यावदर्कनिशाकरौ ॥

भवत्यस्य न संदेहः सर्वभाग्यसमाकुला ।
न वियोगो धनेनास्य पुत्रैः पत्न्यापि वा भवेत् ॥ ११०

यस्य हस्ताम्बुजे तिष्ठत्यक्षया मुक्तिरुत्तमा ।
अर्धाङ्गश्रीशमन्त्रेण हुत्वाऽऽज्यं दशमीदिने ॥

अश्वमेधसहस्रस्य वाजपेयायुतस्य च ।
पूर्णदक्षिणया युक्तमवश्यं फलमश्नुते ॥

राजराजाख्यया तत्र दशमीदिवसे शुभे ।
एकामप्याहुतिं कृत्वा गव्येनाज्येन साधकः ॥

आज्येन कोटिशो हुत्वा श्रीमदष्टार्णविद्यया ।
अवश्यं तत्फलं तत्र हुत्वा प्राप्नोत्यसंशयम् ॥

अग्निष्टोमायुतं वाऽपि वाजपेयसहस्रकम् ।
एकाहुत्या न तुल्यं स्यात् राजराजाख्यविद्यया ॥ ११५

राजराजेश्वरीविद्या होमेन सदृशं फलम् ।
वक्तुं न शक्यते तत्र दशमीदिवसे द्विजाः ॥

विद्यासिद्धिं ददात्यस्मै व्यासवाल्मीकिसन्निभाम् ।
अस्याः सीतामहालक्ष्म्याः शङ्खपद्मादयः शुभाः ॥

तिष्ठन्ति मूर्तिमन्तोऽस्य गृहे रत्नौघवर्षिणः ।
वंशाभिवृद्धिरतुला यावदर्कनिशाकरौ ॥

भवत्यस्य न संदेहः सर्वभाग्यसमाकुला ।
न वियोगो धनेनास्य पुत्रैः पत्न्यापि वा भवेत् ॥ ११०

यस्य हस्ताम्बुजे तिष्ठत्यक्षया मुक्तिरुत्तमा ।
अर्धाङ्गश्रीशमन्त्रेण हुत्वाऽऽज्यं दशमीदिने ॥

अश्वमेधसहस्रस्य वाजपेयायुतस्य च ।
पूर्णदक्षिणया युक्तमवश्यं फलमश्नुते ॥

राजराजाख्यया तत्र दशमीदिवसे शुभे ।
एकामप्याहुतिं कृत्वा गव्येनाज्येन साधकः ॥

आज्येन कोटिशो हुत्वा श्रीमदष्टार्णविद्यया ।
अवश्यं तत्फलं तत्र हुत्वा प्राप्नोत्यसंशयम् ॥

अग्निष्टोमायुतं वाऽपि वाजपेयसहस्रकम् ।
एकाहुत्या न तुल्यं स्यात् राजराजाख्यविद्यया ॥ ११५

राजराजेश्वरीविद्या होमेन सदृशं फलम् ।
वक्तुं न शक्यते तत्र दशमीदिवसे द्विजाः ॥

श्रीरामजन्मनवमी परतो दशमीदिने ।
एकामप्याहुतिं कृत्वा राजराजाख्यविद्यया ॥

अणिमादिगुणैश्वर्यं पुत्रपौत्रादिसम्पदम् ।
ब्रह्मानन्दसुखावाप्तिं प्राप्नोत्यत्र न संशयः ॥

भगवद्रश्मिविद्याभिः एकैकाहुतिहोमतः ।
भगवद्रश्मिविद्यानां सर्वासां सिद्धिमश्नुते ॥

हुत्वाऽथ पञ्चधा वर्ममन्त्रैः नारायणोदितैः ।
साध्यनारायणं देवं मां च दाशरथिं विभुम् ॥ १२०

नृसिह्ममत्स्यकूर्मादिरूपिणं परमेश्वरम् ।
पश्यत्येव स्वचक्षुर्भ्यां तस्मिन् वर्षे न संशयः ॥

चक्रादीन्यायुधान्यस्य मूर्तिमन्तो दिने दिने ।
भृत्यवत् परिरक्षन्ति प्रयच्छन्त्यखिलेप्सितम् ॥

साध्यनारायणो योगी त्रिजगत्पतिरच्युतः ।
दत्तात्रेयो महायोगी भृग्वाद्या ऋषयोऽपि च ॥

तं रक्षन्त्यन्वहं सिद्धसाध्याश्च समरुद्गणाः ।
अयं दाशरथिः स्वामी जानकीपतिरच्युतः ॥

सखायं कुरुते स्वस्य किङ्करं वायुनन्दनम् ।
अणिमादिगुणैश्वर्यं वाचां सिद्धिमनुत्तमाम् ॥ १२५

अष्टाङ्गसहितं योगं जन्मकोटिस्मृतिं शुभाम् ।
विजयं कालमृत्योश्च महेन्द्रसदृशश्रियम् ॥

अक्षयां पुत्रपौत्रादि समृद्धिं च महत्तराम् ।
ब्रह्मानन्दैकविज्ञानं ददात्यस्मै श्रियःपतिः ॥

यद्वा दिनत्रयं कार्यं व्रतं भगवतः प्रियम् ।
नारायणो महायोगी जगतां पतिरच्युतः ॥

हिताय सर्वलोकानां दुष्टानां निग्रहाय च ।
प्रार्थितो ब्रह्मरुद्राद्यैरशेषैः देवतागणैः ॥

चैत्रमासे शुक्लपक्षे मध्याह्ने नवमीदिने ।
अमूर्तो मूर्तिमानासीत् कौसल्यायाः परः पुमान् ॥ १३०

दशम्यां भरतो जातश्शङ्खमूर्तिः जगत्पतिः ।
उभावनन्दचक्रांशावेकादश्यां जगत्पती ॥

जातौ लक्ष्मणशत्रुघ्नौ सुमित्रायां सुरेश्वरौ ।
दशमीदिवसे साक्षाज्जानकी कमलालया ॥

आविरासीन्महालक्ष्मीः भूतलादुत्थिता सती ।
नवमीदिनमारभ्य दिनत्रितयमादरात् ।

पुरश्चर्याव्रतं कार्यं जानकीराघवप्रियम् ॥
दशम्यामेव चैत्रेऽस्मिन् दैवतैश्च महर्षिभिः ॥

कृतो पट्टाभिषेकोऽस्य रामस्य परमात्मनः ।
एकादश्यामहोरात्रं भक्तेभ्यः सकलेप्सितम् ॥ १३५

प्रददौ भगवान् रामः प्रसन्नो भक्तवत्सलः ।
जपेल्लक्ष्मी महायोगं तस्मादेतद्दिनत्रयम् ॥

प्राहुर्ब्रह्मर्षयस्सिद्धा भक्तस्याक्षयकारकम् ।
दिनत्रये व्रतं येन लक्ष्मीनारायणप्रियम् ॥

क्रियते तस्य भक्तस्य साक्षान्नारायणो विभुः ।
ब्रह्मानन्दैक विज्ञानं कैवल्यं च प्रयच्छति ॥

अनाहुरार्या मनुगीतियुक्तां
गाथां पुरा कर्दमगोतिमिश्राम् ।
श्रीरामचन्द्रस्य दिनत्रयेऽस्मिन्
व्रतप्रभावेण युतां द्विजाग्र्याः ॥

उच्चस्थे ग्रहपञ्चके सुरगुरौ सेन्दौ नवम्यां तिथौ
लग्ने कर्कटके पुनर्वसुयुते मेषं गते पूषणि ।
निर्दग्धुं निखिलाः पलाशसमिधो मेध्यादयोध्यारणेः
आविर्भूतमभूतपूर्वमभवद्यत्किञ्चिदेकं महः ॥ १४०

श्रीरामजन्मनवमी सकलाघहन्त्री
सर्वार्थसाधनकरी सुविमुक्तिदात्री ।
अस्यामुपोषणपरा गुरुपादयुग्मे
दत्वा धनं विधिहरीशपदं लभन्ते ॥

संतर्प्य जह्नुतनयादिसुतीर्थतोयैः
युक्तैस्तिलैः पितृकुलानि च मातृवंश्यान् ।
संप्रापयन्ति हरिलोकमनन्तसौख्यं
दत्वाऽथ देशिकपदाब्जयुगे च वित्तम् ॥

श्रीरामजन्मदिवसे मणिवित्तमुक्ता
वस्त्राणि देशिकपदाब्जयुगे फलानि ।
दत्वा सुमेरुशतदानफलं च लब्ध्वा
वशान्वितो भगवतः पदमेति नित्यम् ॥

श्रीरामजन्मनवमी दशमी परस्तात्
एकादशीति दिवसत्रितये व्रतेऽस्मिन् ।
अष्टाक्षरस्य जपहोमसमर्चनाद्यै
नारायणं सुरगुरुं नयनेन पश्येत् ॥

निकृत्वाऽथ राजमनुनाऽऽहुतिमात्रकर्ता
... ... ।
दत्वाऽथ देशिकपदाब्जयुगेऽथ वित्त
वर्षाशनं पुनरथार्धं तदर्धमानम् ॥ १४५

कर्षत्रयात्मकमथोकनकं द्विकर्षं
कर्षैतमानमथवा तदशक्तशिष्यः ।
आकल्पवस्त्रसहितं च समर्प्य लोके
पत्नीं गुरोरपि समर्च्य च भूषणाद्यैः ॥

हेमाचलायुत समर्पणपुण्यजातं
संप्राप्य वंशसहितो भगवन्मयः स्यात् ॥

"श्रीरामश्रीः"

अस्मन्मातामहेनेत्थं गीतं पित्रा च भूसुराः ।
ताभ्यां दिनत्रये प्रोक्तं व्रतमत्र प्रवक्ष्यते ॥

श्रीरामजन्मनवमी दिवसे सर्वसिद्धिदे ।
ब्राह्मे मुहूर्ते उत्थाय प्रणम्याचार्यपादयोः ॥

ब्रह्मविद्यां प्रजप्त्वाऽथ लक्ष्मीनारायणीं पराम् ।
रश्मिमालामनुस्मृत्य कृतशौचो जितेन्द्रियः ॥ १५०

स्नात्वा सन्ध्यामुपास्याऽथ नित्यहोमं समाप्य च ।
आचार्यचरणद्वंद्वं सादरं प्रणिपत्य च ॥

श्रीमदष्टाक्षरीविद्यां शताधिकसहस्रकम् ।
जप्त्वाऽथ वसुदेवाख्यां वैष्णवीं च शतं जपेत् ॥

चतुःशतं जपेत्पश्चाद्रमाया द्वादशाक्षरम् ।
प्रसन्नलक्ष्मीविद्यां वा श्रीषडर्णमनुं तु वा ॥

राजराजमहाविद्यामष्टाविंशतिधा जपेत् ।
प्रजपेद्वैष्णवं वर्म पञ्चविंशतिधाऽन्वहम् ॥

क्षीराशी वा फलाशी वा पञ्चगव्याशनोऽपि वा ।
जितेन्द्रियो हविष्याशीत्यक्त्वा ताम्बूलभक्षणम् ॥ १५५

एकं कर्षमितं स्वर्णं देशिकांघ्रियुगेऽन्वहम् ।
समर्पयेत्तदर्धं वा तृतीयांशमथापि वा ॥

असान्निध्ये देशिकस्य प्रदत्वाऽच्युतसन्निधौ ।
प्रियायै देशिकस्याऽथ श्रीबुद्ध्याऽऽभरणादिकम् ॥

अर्चयेत्प्रत्यहं धीमान् वित्तलोभविवर्जितः ।
द्वादश्यां प्रातरुत्थाय नित्यकर्म समाप्य च ॥

आचार्यसंनिधावग्नौ विधिसंस्कारसंस्कृते ।
अष्टाविंशतिधा हुत्वा सावित्र्यादौ गवां घृतम् ॥

श्रीमदष्टार्णमन्त्रेण कापिलं घृतमादरात् ।
शुद्धगव्याज्यमथवा सहस्रं जुहुयाच्छतम् ॥ १६०

वासुदेवस्य मनुना वैष्णव्या च षडर्णया ।
अष्टाविंशतिधा हुत्वा यज्ञेशमनुना ततः ॥

महाराज्ञ्याऽथ जुहुयादष्टाविंशतिसंख्यया ।
भगवद्रश्मिभिः पूर्वं हुत्वैकैकां घृताहुतिम् ॥

पञ्चवारं वर्ममन्त्रैर्हुत्वा प्रज्वलितेऽनले ।
हुत्वा जयादिभिः पश्चात्कृत्वा ब्रह्मार्पणाहुतिम् ॥

अग्निं प्रदक्षिणीकृत्य साष्टाङ्गं प्रणिपत्य च ।
आचार्यं समलङ्कृत्य गन्धपुष्पैश्च वाससा ॥

कुण्डलद्वितयं रम्यं दद्याद्देशिककर्णयोः । १६५
यावच्छक्यमलङ्कारं देशिकायाऽथवार्पयेत् ॥

आचार्यपत्न्यै श्रीबुद्ध्या सूक्ष्मं वासस्समर्पयेत् ।
अष्टौ विप्राः सुवासिन्यो भोज्यामृष्टैरनेकशः ॥

आचार्यभुक्तशेषं च स्वयमश्नीत वाग्यतः ।
इत्थं दिनत्रये कृत्वा जपहोमादिकं शुभम् ॥

सहस्रशतयागानां फलं सम्पूर्णदक्षिणम् ।
सुवर्णाचलदानानां सहस्रफलमक्षयम् ॥

कोटिकोटिमहाविद्या कोटिसाहस्रहोमजम् ।
भूप्रादक्षिण्यसाहस्रफलदं शुभमक्षयम् ॥

प्राप्य विप्रो विशुद्धात्मा देशिकानुग्रहात्परम् ।
भगवन्तं श्रिया युक्तं नारायणमजं विभुम् ॥ १७०

अवश्यं वत्सरे तस्मिन् पश्यत्येव स्वचक्षुषा ।
साङ्गदक्षिणया युक्त पुरश्चर्या सहस्रतः ॥

श्रीमदष्टार्णविद्याया यादृशी सिद्धिरुच्यते ।
राजराजेश्वरीविद्या प्रभावाद्गुर्वनुग्रहात् ॥

तादृशीं सिद्धिमाप्नोति भक्तोऽत्र दिवसत्रये ।
वैष्णव्या वर्म विद्यायाः पुरश्चर्याशतात्परम् ॥

यादृशी सिद्धिरत्रोक्ता पुराणैः परमर्षिभिः ।
तादृशी महती सिद्धिर्जायतेऽस्य न संशयः ॥

प्रसन्नलक्ष्मीमन्त्रेण द्वादशार्णश्रियाऽपि वा ।
हुत्वा प्राप्नुयात्सिद्धिं पुरश्चर्या शतोद्भवाम् ॥ १७५

धनाढ्यो राजपुत्रश्चेद्दद्याद्ग्रामशतं गुरोः ।
निष्काणां शतसाहस्रमपि धेनुसहस्रकम् ॥

अलङ्कारसहस्रं च दत्वास्याद्भगवन्मयः ।
आचार्यसन्निधौ यद्वा प्रतिज्ञायाऽथ दक्षिणाम् ॥

मासाभ्यन्तरतो देयं तदूर्ध्वं वृद्धिसंयुतम् ।
अशीति भागो वृद्धिः स्याद्द्रव्यस्यात्र सबन्धकम् ॥

मासत्रयात्यन्तरतो देयं वृद्धिसमन्वितम् ।
षण्मासात्प्राक् प्रदातव्यमथवा वृद्धिसंयुतम् ॥

महापातकजालं वा न गोपमनृतं तु वा ।
कल्पान्ते ज्ञानिनः शुद्ध्येद्देशिकाय महात्मने ॥ १८०

न नश्यति प्रतिज्ञातमृणं नरकदुःखदम् ।
षण्मासानन्तरं देयं द्विगुणद्रव्यमादरात् ॥

वत्सरान्तं तदूर्ध्वं तदृणं ब्रह्माण्डसंनिभम् ।
महादान सहस्रैर्वा न हि नश्यति दुःखदम् ॥

इत्थं दिनत्रये चैत्रमासि श्रीराघवप्रिये ।
दिवसत्रितये वापि नवरात्रेऽपि वा व्रतम् ॥

यः करोति विशुद्धात्मा देशिकानुग्रहाद्द्विजाः ।
स एव सर्वविप्राणामग्रगण्यो महान् विभुः ॥

वरिष्ठो यज्वनामुक्तः पावनानां च पावनः ।
दिनत्रयव्रतं श्रेष्ठं नवरात्रव्रतादपि ॥ १८५

दिवसत्रितये कृत्वा पुरश्चर्याव्रतं शुभम् ।
विमुक्तः पापराशिभ्यः समग्र सुकृतान्वितः ॥

महाकविर्महावाग्मी जीवभार्गव संनिभः ।
जडोऽपि भवति क्षिप्रं सीतारामप्रसादतः ॥

मुक्ताफलमहारत्न धनधान्यादि संकुलाम् ।
सन्ततिव्यापिनीं लक्ष्मीं प्राप्नोत्येवाचलां ध्रुवम् ॥

आयुरारोग्यसहिता विद्यैश्वर्यसमन्विताः ।
भवन्ति पुत्राः पौत्राश्च प्रपौत्राश्चापि तादृशाः ॥

जरामरणराहित्यमायुरारोग्यमक्षयम् ।
यक्षराजामराधीश सदृशीं श्रियमूर्जिताम् ॥ १९०

अवाप्य योगमष्टाङ्गं बहुजन्म स्मृतिं शुभाम् ।
दिव्यकन्या सहस्रेण सहितं सर्वभोगयुक् ॥

विमानमधिरुह्यान्ते कुलसाहस्रसंयुतः ।
सर्वदेवप्रियो भूत्वा सर्वर्षिगणसंमतः ॥

यक्षकिन्नरगन्धर्वसिद्धविद्याधरार्चितः ।
तेजोमयतनुर्भूत्वा पञ्चविंशति वार्षिकः ॥

अजरश्चामरो नित्यं दिव्यालङ्कारशोभितः ।
दिव्यंवस्त्रधरो भूत्वा दिव्यभोगसुखान्वितः ॥

ब्रह्माण्डपटलं भित्वा याति ब्रह्मसनातनम् ।
दिनत्रये व्रतं कृत्वा साध्यनारायणं विभुम् ॥ १९५

रामं दाशरथिं सीतालक्ष्मणादिभिरन्वितम् ।
वत्सरे वत्सरेऽवश्यं चक्षुर्भ्यां संप्रपश्यति ॥

अनेनैव प्रमाणेन ब्रह्मतादात्म्यमक्षयम् ।
स्वकरस्थमिति ध्यायेदपि स्वस्य कृतार्थताम् ॥

दिनत्रयव्रतस्यास्य माहात्म्याद्ब्रह्मनन्दनाः ।
स्वर्गे मर्त्येऽपि पाताले तस्या साध्यं न विद्यते ॥

गौरी लक्ष्मी महावाणी मुख्यास्सकलशक्तयः ।
ब्रह्मविष्णुमहेशाश्च महेन्द्राद्यादिगीश्वराः ॥

दिनत्रयव्रतस्याऽस्य प्रभावादृषयोऽप्यमी ।
आलपन्ति दिवारात्रं साक्षान्नारायणात्मकम् ॥ २००

अयमेव महायोगी हरिर्नारायणो विभुः ।
इत्थं सुनिश्चितं सर्वं जानीध्वं ब्रह्मनन्दनाः ॥

राजराजमहाविद्या स्मरणादखिलेष्टदा ।
श्रीमदष्टाक्षरीसिद्धिः युष्मभ्यं समुदीरिता ।
इत ऊर्ध्वं द्विजश्रेष्ठाः किं पुनः श्रोतुमिच्छत ॥

इति श्रीमदनुत्तर ब्रह्मतत्त्वरहस्ये दाशरथीये तन्त्रे वेदसारार्थसंग्रहे राजराजविद्या माहात्म्ये उत्तरभागे अष्टत्रिंशोऽध्यायः ॥

अथ एकोनचत्वारिंशोऽध्यायः ॥

योगिन ऊचुः—

भगवन् कपिलाचार्य नारायण जगत्पते ।
सीतापतेर्भगवतः सन्निधौ करुणात्मना ॥

त्वया सुगुप्तमप्येतत्कथितं दिव्यसाधनम् ।
त्वन्मुखाब्जवचः श्रुत्वा नष्टो नस्संशयो महान् ॥

नारायणी महाविद्या सहस्रार्णा त्वयोदिता ।
श्रियो देव्यास्सहस्रार्णा सूचिता न प्रकाशिता ।
तद्विद्या द्वितयं स्वामिन् प्रकाशय महामुने ॥

श्रीभगवानुवाच –

नारायणीं सहस्राणीं संपूर्णफलसिद्धिदाम् ।
श्रृणुध्वं संप्रवक्ष्यामि नियता ब्रह्मनन्दनाः ॥

नारायणो महायोगी मुनिरस्य स्मृतो बुधैः ।
गायत्रं दैवतं छन्दो लक्ष्मीनारायणो विभुः ॥ ५

देवता जगतां नाथः परमात्मा सनातनः ।
त्रयीबीजं नमोन्तेऽथ पदं भगवते ततः ॥

केशवेत्यथ नारायण माधवपदं ततः ।
गोविन्द विष्णो मधुवन्ते सूदनेति त्रिविक्रम ॥

वामन श्रीधरेत्युक्त्वा हृषीकेशपदं ततः ।
पद्मनाभपदं दामोदरसङ्कर्षणेत्यथ ॥

वासुदेवपदं पश्चात् प्रद्युम्नपदमप्यथ ।
अनिरुद्धपदं पश्चात् पुरुषोत्तम नाम च ॥

अधोक्षज नारसिंह्माच्युतशब्दं जनार्दन ।
उपेन्द्रेति हरे पश्चात् श्रीकृष्णपदमप्यथ ॥ १०

जयद्वन्द्वं जगन्मूर्ते जगन्नाथपदं ततः ।
जगद्रक्षामणे शब्दं दिव्यमङ्गलविग्रह ॥

देवदेवोत्तमेत्युक्त्वा देवता सार्वभौम च ।
देवबन्धपदाम्भोज विश्वरूपपदात्परम् ॥

विश्वात्मन् विश्वमन्त्रं च विश्वेश्वरपदं ततः ।
विश्वरूपधरेत्युक्त्वा जययुग्ममतःपरम् ॥

वेदवेद्यपदं वेदान्त संस्तुतपदं ततः ।
ततश्चतुर्वेदमय चतुर्मूर्ते ततःपरम् ॥

चतुर्बाहो चतुर्व्यूह प्रसीदयुगलं ततः ।
पुण्डरीकाक्षबाहुं च पुष्करेक्षण नाम च ॥ १५

प्रणवान्तान् परात्पर परमात्मन्नतःपरम् ।
परब्रह्म च रूपान्ते परमेश्वर नाम च ॥

जययुग्मं हयग्रीव सर्वविद्यानिधे पदम् ।
सर्ववागीश्वरेश्वर भक्तवत्सल नाम च ॥

ततश्च करुणासिन्धो कामपाल कृपानिधे ।
कामान्ते जनकेत्युक्त्वा कामप्रद कृपालय ॥

कृतान्तभयशब्दान्ते नाशनेति पदं ततः ।
कारणात्मन् कृतान्तात्मन् कमनीयाकृते ततः ॥

जयद्वन्द्वं मुकुन्देति मुचुकुन्दस्तुतेत्यथ ।
मुचुकुन्देति वरद जगत्पालक नाम च ॥ २०

जन्माथ मरणेत्युक्त्वा रहितेति पदात्परम् ।
जलात्मकेति भूतेति भूम्न[illegible]पदं ततः ॥

भूसुता कुचशब्दान्ते भूषणेति जयद्वयम् ।
ततो महामत्स्यरूपपद कूर्माकृते ततः ॥

यज्ञेत्यथ वराहेति पदं नरहरे ततः ।
वामनान्ते जामदग्न्य रामशब्दमतःपरम् ॥

पदं दाशरथीत्युक्त्वा रामेति बलराम च ।
बुद्धरूपेति कल्क्यन्ते ...यज्ञमयेत्यथ ॥

यज्ञेति फलदेत्युक्त्वा यज्ञेश्वर जयद्वयम् ।
सहस्रास्य सहस्रेति चक्रर्णेति पदं ततः ॥ २५

सहस्रशीर्षशब्दं च सहस्राक्षपदं ततः ।
सहस्रकर सर्वज्ञ सर्वासुर नाम च ॥

संहारकारकेत्युक्त्वा समस्तसुर नाम च ।
संपूज्य सर्वदेवमय सर्वपदं ततः ॥

भूतात्मकपदं स्वामिन् सुशील सुलभेत्यथ ।
पदं सुन्दररूपेति ततः सवितृरूप च ॥

सावित्री प्रतिपाद्येति सर्वलोकगुरो पदम् ।
प्रसीद युगलं पश्चात्, त्रयीमूर्ते त्रयीश्वर ॥

त्रिगुणाकार शब्दान्ते पदं त्रैलोक्यनायकम् ।
त्रैलोक्यकामदशब्द नमस्त्रैलोक्यनायक ॥ ३०

जयद्वन्द्वं ततः सीतापते राधापते ततः ।
नीलापते भूपतेऽथ रुक्मिणी सत्यनाम च ॥

भामाद्यष्टपदं पश्चादुच्चरेन्महिषीपते ।
षोडशस्त्री सहस्रेश गोपीजनमनोहर ॥

जययुग्मं दशरथात्मज नाम ततःपरम् ।
कौसल्यागर्भसंभूत श्रीरामशरणागत ॥

वत्सलेति शरण्येति शङ्कराचार्यपदाम्बुज ।
भरतात्मन् लक्ष्मणात्मन् शत्रुघ्नात्मन्नतःपरम् ॥

आञ्जनेय गुरो सर्व वानरेत्यथ वन्दित ।
महाराज महाशब्दं पुरुषेति विभीषण ॥ ३५

वरदेति वरेण्येति विमानारूढ नाम च ।
प्रह्लादवरदेत्युक्त्वा सर्वदुष्टान्तकेत्यथ ॥

जयद्वन्द्वं च ब्रह्मण्यदेव नन्दात्मजेत्यथ ।
वसुदेवात्मजेत्युक्त्वा देवकीतनयेत्यथ ॥

शङ्खचक्रगदापद्मधर श्रीवत्स लांछन ।
गरुडध्वजशब्दान्ते महेन्द्रानुज नाम च ॥

महेन्द्रवन्दितपदं महेशविधिपूजित ।

महोपनिषदाधार महेन्द्राद्यमरप्रभो ॥

जययुग्मं गोकुलेति संरक्षकपदं ततः ।
पार्थसंरक्षकेत्युक्त्वा सत्यानन्दमयेत्यथ ॥ ४०

नित्यानन्दस्वरूपेति चिदीश्वर चिदात्मक ।
चिदाकृते पदं पश्चान्निरञ्जनपदं ततः ॥

परमानन्दरूपेति परमेष्ठिन् ततःपरम् ।
पुराणपुरुषेत्युक्त्वा पुण्यमूर्ते पुरातन ॥

पुरस्तुत्येति भक्तेति पदप्रीतिकरेत्यथ ।
विजितारे पदं पश्चाद्विमलाकार नाम च ॥

वीरराघवशब्दं च वीरेति पुरुषेत्यथ ।
जययुग्ममनन्तात्मन्ननन्तशयनेत्यथ ॥

अनन्तरूपानन्तेति सौख्यदान्नद नाम च ।
महायोगीश्वरपदं योगाचार्यपदं ततः ॥ ४५

दत्तात्रेयेति कपिल द्वैपायनपदं ततः ।
सिद्धविद्याधरेत्युक्त्वा यक्षराक्षसकिंनर ॥

सुरासुरमहर्षीति देवर्षिपदमप्यथ ।
ब्रह्मर्षिवन्द्यमानेति पदाम्बुजपदात्परम् ॥

महानुभावशब्दं च जययुग्ममनःपरम् ।
सृष्टिस्थितीति संहार कारकेति ततःपरम् ॥

योगिहृत्पद्मनिलय योगिध्येय पदाम्बुज ।
सर्वसिद्धिप्रदपदं सर्वलोकेश्वरेत्यथ ॥

पृथिव्युदकरूपेति तेजोवायुमयेत्यथ ।
व्योमदिक्कालरूपेति जीवप्राणमयेत्यथ ॥ ५०

सर्वतत्त्वमयेत्युक्त्वा सर्वेन्द्रियमनोमय ।
सर्वसत्वगुणोपेत निष्कलङ्कनिरञ्जन ॥

नित्यशाश्वतशुद्धेति जयद्वन्द्वमतःपरम् ।
वह्निरूपेति सूर्येति पदं सोममसीत्यथ ॥

प्रजापतिमयेत्युक्त्वा गन्धर्वाधिपते पदम् ।
जयमुग्मं ततः शेषशयनेति पदात्परम् ॥

साकेत नगराधीश मथुराधिपते पदम् ।
मायापुरी नायकेति ततः काशीपते पदम् ॥

काञ्चीपुरी नायकान्ते ह्यवन्ती नायकेत्यथ ।
द्वारकानायक क्षीराब्धि शायिन्पदमप्यथ ॥ ५५

श्वेतद्वीपादिशब्दान्ते नायकेति पदात्परम् ।
सत्यलोकपते पश्चाद्वैकुण्ठपुर नायक ॥

अयोध्यानगराधीश भक्तत्राणपरायण ।
चतुर्वेदमयान्ते सिंहासनारूढ नाम च ॥

श्रीवत्सकौस्तुभोरस्क वनमालाविभूषित ।
दिव्यभूषणशब्दान्ते भूषितेति पदं ततः ॥

दिव्यमाल्यपदं पश्चाद्विराजितपदं ततः ।
दिव्यचन्दनशब्दं च चर्चितेति जयद्वयम् ॥

सुप्रसन्नपदं पश्चाद्वदनाम्बुज नाम च ।
दिव्यपीताम्बरधर किरीटकनकाङ्गद ॥ ६०

हारनूपुर केयूर कुण्डलद्वय शोभित ।
समस्तलोकनाथान्ते समस्तापन्निवारक ॥

समस्तभक्तसाम्राज्य भोगस्वर्गापवर्गद ।
जानकीवल्लभपदं रुक्मिणीवल्लभेत्यथ ॥

राधावल्लभ भूनीला वल्लभेति जयद्वयम् ।
महामहेश्वरपदं महायुग्ममतःपरम् ॥

पुरुषान्ते महायुग्मं राजनाम महाद्वयम् ।
विभूते देवशब्दान्ते ततश्चूडामणे पदम् ॥

भूतनाथपदं नाथ शब्दमतःपरम् ।
विश्वनाथानन्तकोटि ब्रह्माण्डाधिपते पदम् ॥ ६५

लक्ष्मीपते महालक्ष्मीपते शब्दमतःपरम् ।
राज्यलक्ष्मीपते शब्दं पदं पश्चाच्छ्रियःपते ॥

जययुग्मं समुच्चार्यं श्रीनारायण नाम च ।
नमस्ते त्रितयं पश्चाद्विद्यैषा समुदीरिता ॥

राजीवायतलोचनं सुरगुरुं कन्दर्पकान्तिद्युतिम्
विद्युन्मेघ समानकान्तिममलं श्रीवत्सवक्षःस्थलम् ।
केयूराङ्गद हारकुण्डलधर चक्रादिसंशोभितं
लक्ष्म्यालिंगित वामभागमनिशं नारायणं चिन्तये ॥

हस्तैर्बिभ्रदिति श्लोकरूपं च मनुनायकम् ।
आदावन्ते स्मरेद्विद्यां नारायण कृपाप्तये ॥

अष्टाविंशाक्षराधिका त्रिशताक्षरसंयुता ।
नारायणी सहस्रार्णां विद्येयं कथिता मया ॥ ७०

सर्वपातक संहर्त्री रोगशोक निवारिणी ।
साम्राज्यलक्ष्मी फलदा महादारिद्र्य भेदिनी ॥

राजराज महाविद्या जपान्ते यो दिने दिने ।
महानारायणीं विद्यां सहस्रार्णामिमां बुधः ॥

सकृत्स्मरति यो नित्यं तस्य स्युस्सर्वसिद्धयः ।
अदैवं दैवतं कुर्याद्दैवतं चाप्यदैवतम् ॥

सहस्राक्षर विद्यायाः प्रजापी साधकोत्तमः ।
सस्नातः सर्वतीर्थेषु सर्वक्रतुषु दीक्षितः ॥

सहस्रार्णं महाविद्या प्रजापी सततं भवेत् ।
नाभिषेको न संस्कारो न दीक्षा वैदिकी क्रिया ॥ ७५

आचार्यकरुणैवाऽस्य दीक्षोक्ता परमर्षिभिः ।
सप्तद्वीपवती भूमिर्धनधान्यौघ संकुला ॥

दक्षिणा गुरुपादाब्ज युगले कथिता भुवि ।
अनावृष्टि भये प्राप्ते कटिदघ्नजले स्थितः ॥

प्रजप्य पञ्चधा विद्यामिमां सर्वफलप्रदाम् ।
सृजत्येव महावृष्टिं सद्यः सकलभूतले ॥

अतिवृष्टिभये वह्निसंन्निधौ पञ्चधा जपेत् ।
शमयत्येव सद्योऽसावतिवृष्टिं सुदारुणाम् ॥

श्रीमदष्टाक्षरी विद्या राजराजेश्वरी परा ।
नारायणाभिधा वर्मं विद्या वेदान्तसंग्रहा ॥ ८०

पुरश्चर्यां विनाप्यस्य सिद्धिं दद्यान्महत्तराम् ।
देशिकस्य कृपा पूर्णा यदि स्याज्जगतीतले ॥

सहस्राक्षरविद्येयं तस्य सिद्धा भविष्यति ।
नासाध्यं तस्य जगतीतलेऽस्मिन् ब्रह्मनन्दनाः ॥

महेन्द्रपुर साम्राज्यलक्ष्मीरपि सरस्वती ।
तन्मन्दिरे वसत्येव यावदाचन्द्रतारकम् ॥

अपमृत्यु प्रशमनी सर्वारिष्टनिवारिणी ।
सर्वसंपत्प्रदा चेयं भोगस्वर्गापवर्गदा ॥

देशिकांघ्रियुगे वित्तशाठ्यं त्यक्त्वा द्विजोत्तमाः ।
धनधान्यपशुव्रात मुक्तारत्नसमाकुलाम् ॥ ८५

दक्षिणां बहुधा दत्वा सहस्रार्णामिमां शुचिः ।
देशिकस्य मुखाम्भोजाद्गृहीत्वाऽथ दिने दिने ॥

सकृत्स्मरति वा राजराजविद्या जपात्परम् ।
स लब्ध्वा महदैश्वर्यं सर्वविद्यासु पारगः ॥

प्राप्यायुषं महद्भाग्यं पुत्रपौत्रवतीं श्रियम् ।
जातिस्मरश्चिरं भूत्वा ब्रह्म दृष्ट्वा सनातनम् ॥

तेजोमयतनुर्भूत्वा प्राप्नोत्यन्ते परं पदम् ।
नारायणी सहस्रार्णा मयेयं समुदीरिता ।
श्रियो देव्याः सहस्रार्णां प्रवक्ष्यामि ततःपरम् ॥

इति श्रीमदनुत्तर ब्रह्मतत्वरहस्ये दाशरथीये तन्त्रे वेदसारार्थसंग्रहे उत्तरभागे राजराज विद्यामाहात्म्ये एकोनचत्वारिंशोऽध्यायः ॥

अथ चत्वारिंशोऽध्यायः ॥

हस्तैर्बिभ्रत्सरसिजगदाशङ्खचक्राणि विद्यां
पद्मादर्शौ कनककलशं मेघविद्युद्विलासम् ।
वामोत्तुङ्गस्तनमविरताकल्प्यमाश्लेषलोभा-
देकीभूतं वपुरवतु नः पुण्डरीकाक्षलक्ष्म्याः ॥

श्रीभगवानुवाच —

सहस्राणां श्रियो देव्या वक्ष्यामि ब्रह्मनन्दनाः ।
यस्य विज्ञानतोऽपीह पूज्यते त्रिजगत्स्वपि ॥

त्रितारी प्रणवान्तेऽथ नमस्त्रिपुरसुन्दरि ।
पदं हृदयदेवीति शिरो देविपदं ततः ॥

शिखादेविपदं पश्चात् पदं कवचदेव्यथ ।
नेत्रदेव्यस्त्रदेवीति कामेश्वरिपदं ततः ॥ ५

भगमालिनि शब्दान्ते नित्यक्लिन्नपदे ततः ।
भेरुण्डे वह्निशब्दान्ते वासिनीति महापदम् ॥

वज्रेश्वरि शिवे दूति त्वरिते कुलसुन्दरि ।
नित्यनीलपताकेऽथ विजये सर्वमङ्गले ॥

ज्वाला मालिनि चित्रेऽथ महानित्ये पदं ततः ।
परमेश्वरशब्दान्ते परमेश्वरि शब्दतः ॥

मित्रेशमपि षष्ठीशमथोड्डीशमप्यथ ।
चर्यानाथमपि प्रोक्ता लोपामुद्रामयीत्यथ ॥

अगस्त्यमपि कालान्ते तापसाद्यमयीत्यथ ।
धर्माचार्यमपि प्रोच्य मुक्तकेशीश्वरेत्यथ ॥ १०

मयि दीपकलानाथ मयि विष्णुपदात्परम् ।
पदं देवमयीत्युक्त्वा प्रभाकरपदं ततः ॥

पददेवमयीत्युक्त्वा तेजोदेवमयीत्यथ ।
मनोजदेवशब्दान्ते मयि कल्याणशब्दतः ॥

पदं देवमयीत्युक्त्वा रत्नदेवमयीत्यथ ।
श्रीवासुदेवमयि श्रीरामानन्दमयीत्यथ ॥

तत्पश्चादणिमासिद्धे लघिमासिद्ध इत्यपि ।
महिमासिद्ध ईशित्व सिद्धे पदमतःपरम् ॥

वशित्वसिद्धे प्राकाम्यसिद्धे पदमतःपरम् ।
भुक्तिसिद्धे पदं चेच्छासिद्धे प्राप्तिपदात्परम् ॥ १५

सिद्धे च सर्वकामान्ते सिद्धे ब्राह्मीत्यतःपरम् ।
माहेश्वरी च कौमारी वैष्णवीति पदात्परम् ॥

वाराह्यथ माहेन्द्रि चामुण्डे शब्दमप्यथ ।
महालक्ष्मीपदं सर्वसंक्षोभिणि पदात्परम् ॥

सर्वविद्राविणीत्युक्त्वा सर्वाकर्षणि शब्दतः ।
परं सर्ववशोत्युक्त्वा करणीति पदात्परम् ॥

सर्वोन्मादिनि शब्दान्ते पदं सर्वमहांकुशे ।
सर्वखेचरि सर्वबीजे सर्वयोने पदं ततः ॥

सर्वत्रिखण्डे त्र्यैलोक्यमोहनेति पदं ततः ।
चक्रस्वामिनि शब्दान्ते प्रकटेत्यथ योगिनि ॥ २०

कामाकर्षिणि बुद्ध्या कर्षिण्यहङ्कार शब्दतः ।
आकर्षणी पदं शब्दा कर्षिणीति पदं ततः ॥

स्पर्शाकर्षिणि शब्दान्ते रूपाकर्षिण्यतःपरम् ।
रसा कर्षिणि शब्दान्ते गन्धाकर्षिण्यतःपरम् ॥

चित्ताकर्षिणि शब्दान्ते धैर्याकर्षिण्यत.परम् ।
स्मृत्याकर्षिणि शब्दान्ते नामाकर्षिण्यतःपरम् ॥

बीजाकर्षिणि शब्दान्ते चात्मकर्षिण्यथोच्चरेत् ।
अमृताकर्षिणीत्युक्त्वा शरीराकर्षिणीत्यथ ॥

सर्वाशा परिपूराद्यक चक्रस्वामिनीत्यथ ।
गुप्तयोगिन्यनङ्गाद्य कुसुमेऽनङ्ग मेखले ॥ २५

अनङ्गमदने पश्चादनङ्गमदनातुरे ।
अनङ्गरेखेऽनङ्गाद्य वेगिनीति पदं ततः ॥

अनङ्गाकुश इत्युक्त्वा पदं चानन्तमालिनी ।
सर्वसंक्षोभणीत्युक्त्वा चक्रस्वामिन्यथोच्चरेत् ॥

पदं गुप्ततरेत्युक्त्वा योगिनीति पदं ततः ।
सर्वसंक्षोभिणीत्युक्त्वा सर्वविद्राविणीत्यथ ॥

सर्वाकर्षिणि शब्दान्ते सर्वाह्लादिन्यथोच्चरेत् ।
सर्वसंमोहिनीत्युक्त्वा सर्वस्तम्भिरयतःपरम् ॥

सर्वजृम्भिणि शब्दान्ते पद सर्ववशङ्करि ।
सर्वरंजनि शब्दान्ते सर्वोन्मादिन्यथोच्चरेत् ॥ ३०

सर्वार्थसाधके शब्दं सर्वसम्पत्तिपूरणि ।
सर्वमन्त्रमयीत्युक्त्वा सर्वद्वन्द्वक्षयङ्करि ॥

सर्वसौभाग्य शब्दान्ते दायकेति पदात्परम् ।
चक्रस्वामिनि शब्दश्च सम्प्रदायाद्य योगिनि ॥

सर्वसिद्धिप्रदे पश्चात् सर्वसम्पत्प्रदे पदम् ।
सर्वप्रियङ्करीत्युक्त्वा सर्वमङ्गलकारिणि ॥

सर्वकामप्रदे पश्चात् सर्वदुःखविमोचनि ।
सर्वमृत्युप्रशमनि सर्वविघ्ननिवारिणि ॥

सर्वाङ्गसुन्दरिपदं सर्वसौभाग्यदायिनि ।
सर्वार्थसाधकेत्युक्त्वा चक्रस्वामिन्यथोच्चरेत् ॥ ३५

कुलोत्तीर्णपदं पश्चाद्योगिनीति पदं तत ।
सर्वज्ञे सर्वशक्तेऽथ सर्वैश्वर्यप्रदायिनि ॥

सर्वज्ञानमयीत्युक्त्वा सर्वव्याधिविनाशिनि ।
सर्वाधारस्वरूपेऽथ सर्वपापहरे पदम् ॥

सर्वानन्दमयीत्युक्त्वा सर्वरक्षास्वरूपिणि ।
सर्वेप्सितफलेत्युक्त्वा प्रदे सर्वपदं ततः ॥

रक्षाकरपदं चक्रस्वामिनीति पदं ततः ।
निगर्भयोगिनि पदं वशिनीति पदात्परम् ॥

कामेश्वरीपदं पश्चान्मेदिनीति पदं ततः ।
विमले शब्दमरुणे जयिनीति पदात्परम् ॥ ४०

सर्वेश्वरिपदं पश्चात् कौलिनीति पदं ततः ।
सर्वरोगहरेत्युक्त्वा चक्रस्वामिन्यथोच्चरेत् ॥

रहस्ययोगिनिपदं ततो बाणिनि चापिनि ।
पाशिन्यङ्कुशिनीत्युक्त्वा महाकामेश्वरीत्यथ ॥

महावज्रेश्वरीत्युक्त्वा महाश्री भगमालिनि ।
महाश्री सुन्दरीत्युक्त्वा सर्वसिद्धिप्रदेत्यथ ॥

चक्रस्वामिनि रहस्य योगिनीति पदं ततः ।
श्रीश्रीमहाशब्द पदं भट्टारिके पदमतःपरम् ॥

सर्वानन्दमयेत्युक्त्वा चक्रस्वामिन्यथोच्चरेत् ।
परापर रहस्याद्य योगिनीति पदं ततः ॥ ४५

त्रिपुरे त्रिपुरेशीति पदं त्रिपुरसुन्दरि ।
त्रिपुरान्तेत्रासिनीति त्रिपुरा श्रीःपदं ततः ॥

त्रिपुरान्ते मालिनि त्रिपुरसिद्धे पदं ततः ।
त्रिपुराम्बपदं पश्चान्महात्रिपुरसुन्दरि ॥

महामहेश्वरि महा महाराज्ञी पदात्परम् ।
महा महापूर्वशक्ते पदं पश्चान्महापदम् ॥

महागुप्ते महाशब्दं महाज्ञप्ते पदात्परम् ।
महा महानन्द इति महाशब्दमतःपरम् ॥

महास्पदे महामूर्ते महामाय इतीरयेत् ।
महाश्रीचक्रनगर सम्राज्ञीति पदं ततः ॥ ५०

नमस्ते त्रितयं वह्नि दयिना च धितारि च ।
अयं मनुः श्रियो देव्या युष्मभ्यं कथितो मया ॥

एकत्रिंशत्सहस्राणं स्त्रिलोकी मोहन क्षमः ।
दक्षिणामूर्तिरस्योक्त ऋषिः सर्वज्ञ ईश्वरः ।
पङ्क्तिश्छन्दस्समुद्दिष्टं श्रीदेवी देवता स्मृता ॥

पाशं चाङ्कुशमैक्षवं धनुरथाशोकादि पुष्पात्मकान्
बाणान् पञ्च दधानमुद्यदरुणानेक प्रभाभासुरम् ।
दिव्याकल्पशतान्वितं समुकुट ब्रह्मेशविष्ण्वर्चित
चिद्रूपं महदाश्रयामि परमं साम्राज्यलक्ष्मीमिमाम् ॥

"त्रिपुरसुन्दर्यै नमः"

महाश्री सुन्दरीं देवीं श्रियं तेजोमयीं पराम् ॥

ध्यात्वा हृत्कमले नित्यं सहस्रार्णमनुं जपेत् ।
नवावरण देवीनां श्रियो देव्या स्त्रयीमयी ॥ ५५

एकत्र गणनारूपा वेदवेदान्त गोचरा ।
इयं विद्या महाराज्ञो स्मरणात्पापनाशिनी ॥

सर्वागम रहस्यार्था सर्वपुण्यफलप्रदा ।
श्रीचक्रपूजां सततं विस्तरात्कर्तुमक्षमः ॥

सकृन्नित्यं पठित्वेतां साङ्गपूजाफलं लभेत् ।
अन्तःपुरे महाराज्ञ्याः श्रीदेव्याश्शक्तयोऽखिलाः ॥

प्रकाशिताः सुगुप्ताश्च स्मरणात्पापभञ्जनाः ।
आसां स्मरणमात्रेण कल्याणानि पदे पदे ॥

भवन्ति सर्वभक्तानां सम्पदश्च पदे पदे ।
नरवश्यं नरेन्द्राणां वश्यं नारीवशङ्करम् ॥ ६०

अणिमादिगुणैश्वर्यंरञ्जनं पापभञ्जनम् ।
सहस्राक्षरविद्यायाः स्मरणाल्लभ्यतेऽन्वहम् ॥

सहस्रार्णमिदं गुह्यं परं धाम प्रशस्यते ।
श्रियो देव्या महाराज्ञ्या मालामनुरयं परः ॥

गोप्तव्यः सततं यत्नात्प्राणैः कण्ठगतैरपि ।
राजराजेश्वरीविद्या जपान्तेऽन्वहमादरात् ॥

नारायणो सहस्राणां सहस्राणां श्रियोऽपि च ।
सकृद्विद्याद्वयं जप्त्वा कृतार्थः स्यान्न संशयः ॥

न शिष्याय प्रदातव्या तनयायापि बन्धवे ।
सहस्राक्षरी विद्येयं श्रियो देव्या गरीयसी ॥ ६५

आयुरारोग्यजननी सर्वोपद्रव नाशिनी ।
सर्वरोगहरी सर्व भयशोक निवारिणी ॥

अयोध्यापुरचक्रस्य सर्वशक्तिमयी परा ।
स्मरणात्सर्वपापघ्नी सर्वक्रतुफलप्रदा ॥

धर्मार्थकाममोक्षाख्य पुरुषार्थफलप्रदा ।
पञ्चैवोक्ताः श्रियो देव्याः पञ्चोक्ताः पुरुषस्य च ॥

द्वन्द्वविद्याश्च पञ्चोक्ता इतीयं पञ्चदशक्रमात् ।
शुद्धा नमोन्तास्स्वाहान्तास्तर्पणान्ता जयान्तिकाः ॥

शुद्धसम्बुद्धिशब्दान्ता प्रथमो मनुरुच्यते ।
चतुर्थ्यन्ते नमःस्वाहाशब्दौ विद्याद्वये तथा ॥ ७०

द्वितीयान्ते तर्पयामीत्येवं मन्त्रश्चतुर्थकः ।
सम्बुद्ध्यन्ते जयद्वन्द्व स्तुतिरुक्ता तु पञ्चमी ॥

इत्थं पञ्चदश प्रोक्ता मालामन्त्राः फलप्रदाः।
लक्ष्मीनारायणौ यद्वा भवानीशङ्करावुभौ ॥

उपास्यौ चक्रराजेऽत्र मालामन्त्रैर्विचक्षणैः।
सर्वदेवमयं यस्मात् सर्वविद्यामयं तथा ॥

सर्वधर्ममयं यस्मात् सर्वसिद्धिमयं यतः।
तस्मादयोध्यानगर चक्रे श्रीचित्कलागृहे ॥

लक्ष्मीनारायणौ पूज्यौ राजराजाख्यविद्यया।
भवानीशङ्करौ यद्वा समभ्यर्च्यौ दशार्णया ॥ ७५

दशपञ्चस्रजो विद्याः पक्षे पक्षेऽथ मासि वा।
षण्मासे वत्सरे वापि सकृद्यः संस्मरेच्छुचिः ॥

स तद्दिने महाराजं भगवन्तं श्रियान्वितम्।
नारायणं दाशरथिं शरणागतवत्सलम् ॥

रामं पश्यत्यसौ स्वप्ने सत्यमेव न संशयः।
दश पञ्चस्रजो विद्या मासषट्कमनन्यधीः ॥

जप्त्वा प्रत्यहमेकान्ते निर्विघ्नं विजितेन्द्रियः।
श्रीदेवीसहितं साक्षाद् दृष्ट्वा नारायणं विभुम् ॥

देवत्वममरत्वं वा गन्धर्वत्वमथापि वा।
यक्षत्वं वा किन्नरत्वं वा देवर्षित्वमथापि वा ॥ ८०

खेचरत्वं महर्षित्वं ब्रह्मर्षित्वमथापि वा ।
प्राप्नोत्यत्र न सन्देहः प्रसादादिन्दिरापतेः ॥

खड्गश्च पादुकासिद्धिरञ्जनं बिलसिद्धियुक् ।
वाग्देहलोहाः सिद्धयन्ति चाणिमाद्यष्टसिद्धयः ॥

वश्याकर्षण संमोहस्तम्भनानि च सर्वतः ।
अथ सर्वपुमर्थाश्च नित्यानन्दश्च मुक्तता ॥

एताः पञ्चदश प्रोक्ता विद्यानां सिद्धयः क्रमात् ।
स्पृष्ट्वा पूर्णघटं तोयैः सुगन्धिभिरथादरात् ॥

सप्ताष्टमालाजपनं सकृत्कृत्वा दिने दिने ।
सप्ताहं सेचनं कुर्याद्वन्ध्या पुत्रवती भवेत् ॥ ८५

सप्ताष्ट मालिकाजापी षण्मासं वत्सरं तु वा ।
भगवत्कलया पूर्णस्तेजसा भास्करप्रभः ॥

इन्द्रादीनष्टदिक्पालानपि दासान् करोत्यसौ ।
सप्ताष्टविद्या जपिनं प्रत्यहं कमर्तुक्षमः ॥

श्रियो देव्या महाविद्यां शुद्धामेव त्रिशो जपेत् ।
सप्ताष्टविद्यायायुतफलं प्रत्यहमश्नुते ॥

श्रियो देव्याः सहस्राणां वेदवेदान्त संग्रहम् ।
चक्रावरणदेवीनां गुप्त नाममयं परम् ॥

अस्मिन् प्रजप्तेऽपि सकृत्सर्वाः सिद्धयन्ति सिद्धयः ॥
नाभिषेको न संस्कारो न दीक्षा हवनादिकम् ॥ १०

सहस्रार्णोपदेशार्थं माचार्यकरुणा परा ।
सर्वस्वं दक्षिणा द्रव्यं देशिकाङ्घ्रियुगे स्मृतम् ॥

वर्षाशनमितं द्रव्यमथवा दक्षिणा स्मृता ।
अयोध्यापुरचक्रेऽस्मिन् लक्ष्मीनारायणेशितुः ॥

शालग्रामशिलायुक्ते या पूजा पूर्वमीरिता ।
अस्याः स्मरणमात्रेण तत्साङ्गार्चनजं फलम् ॥

सिद्धयत्यस्य न संदेहः किञ्च ब्रह्ममयो भवेत् ।
अङ्गावरणदेवीनां श्रीदेव्या ब्रह्मनन्दनाः ॥

स्मरणादत्र विद्यायां तासां पुत्रसमो भवेत् ।
पालयन्ति यथा पुत्रान् मातरः सुतवत्सलाः ॥ १५

विद्यायास्स्मरणेनैताः पालयन्ति स्वपुत्रवत् ।
श्रीदेवी सर्वसाम्राज्ञी नित्यं भगवतन्विता ॥

मातृवन्मन्दिरे तस्य रक्षत्याचन्द्रतारकम् ।
पूजां कर्तुमशक्तश्च हवनं तर्पणं स्तुतिम् ॥

सहस्रार्णां महाविद्यां श्रियो देव्याः सकृज्जपेत् ।
समस्तविद्यासंसिद्धिमिच्छता नियतात्मना ॥

सहस्रार्णा प्रजप्तव्या श्रियः सर्वफलप्रदा ।
श्रियःपतेः श्रियो देव्याः सहस्रार्णमनुद्वयम् ।
इतीदं कथितं विप्राः किं भूयः श्रोतुमिच्छत ॥

इति श्रीमदनुत्तर ब्रह्मतत्वरहस्ये दाशरथीये तन्त्रे वेदसारार्थसंग्रहे राजराजविद्या माहात्म्ये उत्तरभागे चत्वारिंशोऽध्यायः ॥

अथैकचत्वारिंशोऽध्यायः ॥

योगिन ऊचुः –

नारायणी सहस्रार्णां सहस्रार्णांश्रियः पराम् ।
श्रुत्वा तव मुखाम्भोजात् सुगुप्तापि प्रकाशिता ॥

अनुत्तर ब्रह्मविद्या माहात्म्य मखिलेष्टदम् ।
भूयोऽपि श्रोतुमिच्छामः कृपया वक्तुमर्हसि ॥

श्रीभगवानुवाच –

शृणुध्वं ब्रह्मपुत्राग्र्याः सनकाद्या दृढव्रताः ।
राजराजेश्वरी विद्या साधनं महदिष्टदम् ॥

योऽसौ नारायणो योगी जानकीपतिरीश्वरः ।
पुरा वैकुण्ठनगरे प्राह देव्यै श्रियै हरिः ॥

कथयामास सा देवी कर्दमाय महात्मने ।
सोऽप्यस्मज्जनको योगी कर्दमो भगवानृषिः ॥ ५

शृण्वतो मम शिष्येभ्यो महायोगिभ्य उक्तवान्।
लक्ष्मीपती रघुपतिर्यो देवानांपतिर्हरिः॥

नारायणस्त्रिजगतां पतिरानन्दचिन्मयः।
असौ दाशरथी रामो दण्डकारण्यपावनः॥

राजराजमहाविद्या साधनं भवभेषजम्।
कथयामास सौमित्रि भरतादिभ्य आदरात्॥

एकान्ते तदहं वक्ष्ये सुगुप्तमपि साधनम्।
देशं कालं च वीक्ष्यादौ भवसागरतारणम्॥

ब्रह्मानन्दैक विज्ञानं राजराजेश्वरी फलम्।
यो ददाति स्वशिष्याय देशिकः स उदाहृतः॥ १०

अन्तेवासिनामाचारमुक्तं स्वायंभुवादिभिः।
यः शिक्षयति तं प्राहुर्येनाचार्यमीश्वरम्॥

श्रीमदष्टार्णविद्याया विधानं साङ्गमादरात्।
यः शिक्षयति शिष्येभ्यस्तमाचार्यं विदुर्बुधाः॥

भगवद्रश्मिसूक्तं यो ब्रह्मविद्यां सनातनीम्।
श्रीमदष्टाक्षरीं विद्यां यः शिष्येभ्यः प्रकाशयेत्॥

तमाचार्यं महाप्राज्ञं कथयन्ति हरिं विभुम्।
समस्तरश्मिसहितां श्रियः पञ्चदशाक्षरीम्॥

कथयिष्यति शिष्येभ्यो यत्तन्नारायणात्मकम् ।
वदन्ति परमाचार्यं ब्रह्माणं शङ्करं विभुम् ॥ १५

राजराजेश्वरीं विद्यां लक्ष्मीनारायणीं शुभाम् ।
गुप्तां सकलवेदेषु पुराणेष्वागमेष्वपि ॥

कथयिष्यति यः कर्णे शिष्यस्य विमलात्मना ।
तं देशिकोत्तमं प्राहुस्साक्षाद् भगवदाकृतिम् ॥

सर्वेशं सर्वकर्तारं शङ्करं परमेश्वरम् ।
तमेवोत्तममाचार्यं विदुर्नारायणं विभुम् ॥

सर्वत्र गौरवार्हत्वाद् गुरुरुक्तो महर्षिभिः ।
गरीयान् ब्रह्मरुद्रादि देवेभ्योऽभ्यर्चनादिषु ॥

गुरुरित्युच्यते सद्भिर्भुक्ति मुक्ति फलप्रदः ।
अविज्ञाय शुभं कालं सुदेशमनवेक्ष्य च ॥ २०

यो ददाति महाविद्यां न स सद्गुरुरुच्यते ।
मधुमासे भवेद्दुःखं माधवे रत्नसम्पदः ॥

ज्येष्ठे तु मरणं प्रोक्तमाषाढे बन्धुसंक्षयः ।
समस्ताभीष्टसिद्धिः स्याच्छ्रावणेमासि सन्ततम् ॥

शरीरपीडा महती मासि भाद्रपदे भवेत् ।
आश्विने धनधान्यादि संपदः स्युः पदे पदे ॥

ब्रह्मानन्दैक विज्ञानं कार्तिकेमासि जायते ।
जयलक्ष्मीर्मार्गशीर्षे भवत्यस्य न संशयः ॥

ज्ञानक्षयो भवेत्पुष्ये विद्या प्रारम्भकर्मसु ।
माघमासे भवेत्साक्षाद्भगवद्दर्शनं बुधाः ॥ २५

समस्तकार्य संसिद्धिः फाल्गुनेमासि जायते ।
द्वितीया च तृतीया च पञ्चम्येकादशी तथा ॥

दशमी पञ्चमीपूर्णा द्वादशी च त्रयोदशी ।
दशमी च महापुण्या एताःस्युस्तिथयश्शुभाः ॥

न वारमासदोषः स्याद् ग्रहणे चन्द्रसूर्ययोः ।
देशं कालं परीक्ष्येत्थं शिष्यस्य गुरुणा गुणान् ॥

विद्यां प्रकाशयेद्धीमान् गुरुः कारुणिको विभुः ।
कलेबरमपि प्राणान् सर्वस्वं राज्यसम्पदम् ॥

समर्प्याचार्यपादाब्जे पत्नीपुत्रादिकानपि ।
आचार्यपत्नी पुत्राणां कैङ्कर्यं प्रत्यहं शुचिः ॥ ३०

यः करोति महाप्राज्ञं तं विदुः शिष्यमुत्तमम् ।
यदा सन्तर्पितो वापि हस्ताभ्यां ताडितोऽपि वा ॥

बहुसन्ताडितो वाऽथ कशाघातैस्सुदारुणैः ।
पूर्णानुग्रह एवायमिति यो मन्यते भृशम् ॥

निष्कल्मषेन मनसा स शिष्यो मुक्त उच्यते ।
तथाविधस्य शिष्यस्य भवसागरतारिणः ॥

मुक्तिलक्ष्मीः करतले तिष्ठत्येव न संशयः ।
इत्थमाचार्यं पादाब्ज किङ्करो यतमानसः ॥

श्रीमदष्टाक्षरीविद्यां जप्त्वा प्रत्यह मादरात् ।
राजराजेश्वरी विद्यां मनसि प्रत्यहं जपेत् ॥ ३५

साधनानि प्रवक्ष्यामि शृणुध्वं ब्रह्मनन्दनाः ।
येषां श्रवणतोवाऽपि भवेत्सिद्धि रनुत्तमा ॥

वासन्तनवरात्रादि व्रतस्यरूपमुत्तमम् ।
तदेव भूयो वक्ष्यामि शृण्वन्तु परमर्षयः ॥

यदुक्तं नवरात्रे च दिवसत्रितयं व्रतम् ।
वासन्त मधुमासे तदुक्तं सकलसिद्धिदम् ॥

वासन्तं नवरात्रं तु दिवसत्रितयं तु वा ।
वत्सरे वत्सरे वाऽत्र कृत्वा नियतमानसः ॥

परब्रह्ममया भूत्वा तेजोमयतनुःस्वयम् ।
स्वचक्षुषैव भगवद्रूपधारिणमीश्वरम् ॥ ४०

पश्यत्येवाऽऽत्मनाऽऽत्मानं ब्रह्मानन्दरसाश्रयम् ।
अथवा मधुमासेऽत्र प्रतिपद्दिनमादितः ॥

आचार्यानुज्ञया भक्त्या सहस्रत्रिशतं बुधः।
वेदमातरमभ्यस्य नित्यहोमं समाप्य च॥

सूर्यमण्डलमध्यस्थं नारायणमजं विभुम्।
कृताञ्जलिरुपासीत सूक्तं नारायणं जपन्॥

श्रीमदष्टाक्षरीं विद्यां शताधिक सहस्रकम्।
जप्त्वा प्रत्यहमेकान्ते वासुदेव महामनुम्॥

त्रिशतं प्रजपेत्पश्चाद्वैष्णवं च षडक्षरम्।
अष्टोत्तरशतं जप्त्वा द्वादशार्णरमामनुम्॥ ४५

जप्त्वा पञ्चशतं नित्यं राजराजेश्वरीमयम्।
अष्टाविंशतिधा जप्त्वा सहस्रार्णद्वयं सकृत्॥

जप्त्वाऽथ वैष्णवं वर्म प्रत्यहं पञ्चधा जपेत्।
आचार्यं चरणद्वन्द्वे प्रत्यहं कर्षसाम्मितम्॥

सुवर्णमर्पयेद्धीमान् निष्कमेकमथापि वा।
तदर्धं वाऽन्वहं भक्त्या वित्तलोभं परित्यजेत्॥

अधःशायी जितक्रोधः फलाशी वा हविष्यभुक्।
एक भक्ताशनो वाऽपि नवम्यादि दिनत्रये॥

क्षीराशी वा फलाशी वा सावित्रीं पूर्ववज्जपेत्।

श्रीमदष्टाक्षरीं विद्यां वासुदेवादिकामपि॥ ५०

प्रजप्य पूर्ववद्धर्मं वैष्णवं वज्रपञ्जरम् ।
पञ्चविंशतिधा नित्यं दिवसत्रितये जपेत् ॥

आचार्यचरणद्वन्द्वे सुवर्णं कर्षं सम्मितम् ।
निष्कमेकैकमथवा दिवसत्रिति सिद्धयः ॥

सर्वो असाध्या अपि भूतले ... ... ।
स्वर्गे मर्त्येऽपि पाताले तपेर्पर्षतृ ... ... ॥

महालक्ष्मीधियाऽऽचार्यपत्न्या अपि च सादरम् ।
कर्षमानमलङ्कारमेकैक दिवसेऽर्पयेत् ॥

एकैक निष्कमथवा तदर्धं वा समर्पयेत् ।
श्रीरामजन्मदिवसे यद्वालङ्कारमुत्तमम् ॥ ५५

दिवसद्वितये निष्कं तदर्धं वा समर्पयेत् ।
श्रीरामजन्मदिवस मर्धोदयशतप्रभम् ॥

महादानमुखं प्रोक्तं वेदवेदान्तवेदिभिः ।
दशम्येकादशी वापि तत्समेवोच्यते बुधैः ॥

एकैकं च दिनं तत्र द्वादश्यन्तं द्विजर्षभाः ।
अर्कपर्वोदयं प्राहुर्महासिद्धि प्रदायकम् ॥

द्वादश्यामुदिते भानौ देशिकोत्तमसन्निधौ ।
संस्कृत्य विधिवद्वह्निं सावित्र्या गोघृतं शुभम् ॥

अष्टोत्तरशतं हुत्वा श्रीमदष्टार्णविद्यया ।
कापिलाज्यं हुनेदग्नौ शताधिक सहस्रकम् ॥ ६०

अथवा शुद्धगव्याज्यं हुनेदष्टार्णविद्यया ।
वासुदेवस्य मनुना वैष्णव्या च षडर्णया ॥

अष्टाविंशतिधा हुत्वा द्वादशार्णश्रिया ततः ।
हुत्वा पञ्चशतं वह्नौ शुद्ध गव्याज्यमादरात् ॥

अष्टाविंशतिधा हुत्वा राजराजाख्य विद्यया ।
पञ्चधा जुहुयाद्धर्ममन्त्रै राज्यमतः परम् ॥

हुत्वा जयादिभिः पश्चात्कृत्वा ब्रह्मार्पणाहुतिम् ।
प्रणिपत्य च साष्टाङ्गं होमान्ते जातवेदसि ॥

आचार्यचरणद्वन्द्वं प्रणिपत्य च सादरम् ।
मृदुवासः समर्प्यादौ कुण्डलद्वितयं शुभम् ।
आचार्यं कर्णयोर्दद्यादन्यालङ्करणं तु वा ॥ ६५

रुद्राक्षाभरणं वापि मुक्तालङ्करणं तु वा ।
रत्नाभरणमन्यद्वा दत्वाऽऽचार्यस्य कर्णयोः ॥

शालग्राम शिलां दद्याद्दक्षिणा सहितां गुरोः ।
इक्षुराशिं पानसानि फलानि सुबहून्यपि ॥

कदलीफलराशिं च शर्करां च गुडं तथा ।
देशिकाङ्घ्रियुगे दद्याद्धरिचन्दनमुत्तमम् ॥

द्वादशाऽथ सुवासिन्यो द्वादश ब्राह्मणा अपि ।
मिष्टान्नैः पोषणीयाश्च ताम्बूलैर्दक्षिणादिभिः ॥

आचार्यशेषं भुञ्जीत स्वयं बन्धुभिरन्वितः ।
रहस्य मन्यद्वक्ष्यामि शृणुध्वं ब्रह्मनन्दनाः ॥ ७०

यस्य विज्ञानतो वाऽपि पूज्यते सचराचरैः ।
पक्षे पक्षेऽथवा मासि षण्मासे वत्सरेऽपि वा ॥

विशेषदिवसे वाऽपि ज्वलिते जातवेदसि ।
केशवादि चतुर्विंशन्मिथुनैर्गोघृतं शुभम् ॥

हुत्वाऽऽदौ श्रीमदष्टार्णं विद्ययाऽऽहुतिमाचरेत् ।
पञ्चाशत्कोटि विस्तीर्णं भूतले साधकोत्तमः ॥

अव्याहतगतिः सिद्धः सर्वभाग्य निधिर्भवेत् ।
आश्रयस्सर्वभाग्यानामाधारस्सर्वसम्पदाम् ॥

भूत्वेह कृतकृत्योऽथ साक्षान्नारायणो भवेत् ।
मधुमासे महादीक्षां दिन द्वादशके शुभाम् ॥ ७५

कृत्वा ब्रह्ममयः साक्षाद्विमुक्तः पापराशिभिः ।
महाकविर्महावाग्मी मन्दबुद्धिर्जडोऽपि वा ॥

निधिः सकलविद्याना मनधीतोऽपि साधकः ।
देशिकानुग्रहाद्भूत्वा सर्वारिष्ट विवर्जितः ॥

मुक्तारत्न गजाश्वादि सङ्कुलां धनसङ्कुलाम् ।
सम्प्राप्य महतीं लक्ष्मीं पुत्रपौत्रादि संयुताम् ॥

दीर्घमायुष्य मासाद्य विमुक्तस्सकलैर्गदैः ।
भुवत्त्वेह सकलान् भोगान् दिव्यानपि च मानुषान् ॥

परमं पदमाप्नोति कुलसाहस्र संयुतः ।
मधुमासे विशुद्धात्मा दिनद्वादशके व्रती ॥ ८०

पुरश्चर्यामिमां कृत्वा सिद्धो भवति साधकः ।
वर्षाभ्यन्तरतः साक्षादवश्यं जानकीपतिम् ॥

नारायणं महात्मानं भरतादिभिरन्वितम् ।
पश्यत्येव स्वचक्षुर्भ्यां दृढभक्तो गुरौ यदि ॥

तद्दर्शनेन लभते महासामर्थ्यमुत्तमम् ।
अणिमादि गुणैश्वर्यं वाचां सिद्धिमनुत्तमाम् ॥

आरोग्यं दीर्घमायुष्यं शङ्खादींश्च निधीन्नव ।
धनराशिं च रत्नानां राशिं दिव्याश्च कन्यकाः ॥

संप्राप्य तत्परं धाम देहान्ते विशति स्वयम् ।
वर्षे वर्षे च यः कुर्याद्व्रतमेतदनुत्तमम् ॥ ८५

तस्य पुण्यफलं वक्तुं नाहं शक्तोऽस्मि भूसुराः ।
द्विवारं यः करोतीदं व्रतं परमपावनम् ॥

नारायणो महात्माऽसौ रामो दाशरथिर्विभुः ।
जानकी सहितः स्वामी लक्ष्मणादिभिरन्वितः ॥

ब्रह्मर्षिभिर्वसिष्ठाद्यैः सहितः कपिभिर्वृतः ।
त्रिवारमस्य चक्षुर्भ्यां दृष्टाऽसौ भवति ध्रुवम् ॥

साक्षात्कृते जगन्नाथे श्रीरामे परमात्मनि ।
भवन्ति सिद्धयस्सर्वा असाध्या अपि भूतले ॥

स्वर्गे मर्त्येऽपि पाताले साक्षान्नारायणात्मनः ।
किमसाध्यं भवेल्लोके प्रसन्ने श्रीनिकेतने ॥ ९०

ब्रह्मानन्दैक विज्ञानं जातिस्मरणमुत्तमम् ।
परदेहप्रवेशादि सामर्थ्यं चाणिमादिकम् ॥

दुर्लभं देवसंघैश्च दुर्लभं परमर्षिभिः ।
नासाध्यं विद्यते तस्य स्वर्गे मर्त्ये रसातले ॥

त्रिवारं यः करोतीदं व्रतं परमपावनम् ।
मासि मासि जगन्नाथं जानकीपतिमच्युतम् ॥

नारायणं महात्मानं पश्यत्येव स्वचक्षुषा ।
अष्टाङ्गयोगमासाद्य खेचरत्वमनुत्तमम् ॥

प्रार्थ्यते दिव्यकन्याभिः कन्दर्पसदृशः श्रिया ।
पञ्चधा यः करोतीदं व्रतं परमपावनम् ॥ ९५

अनेनैव शरीरेण जरामरणवर्जितः ।
तेजसाऽऽदित्य सङ्काशः पञ्चविंशतिवार्षिकः ।

सिद्धगन्धर्वयक्षैश्च देवदानव किन्नरैः ।
संस्तुतः प्रत्यहं साक्षाल्लक्ष्मीनारायणेशितुः ॥

प्रसादान्महतीं सिद्धिं प्राप्य देवैश्च दुर्लभाम् ।
विमानवरमारुह्य दिव्यकन्या शतान्वितम् ॥

तेजोमय तनुर्भूत्वा दिव्यभोग समन्वितः ।
सप्तलोकादि लोकेषु रमते कालमक्षयम् ॥

कल्पान्ते हरि सायुज्यं कुलकोटि समन्वितः ।
प्राप्नोत्यत्र न सन्देहः सत्यं सत्यं द्विजोत्तमाः ॥ १००

न संशयोऽत्र विश्वासं कुरुध्वं ब्रह्मनन्दनाः ।
अत्राथर्वात्मनि गीता गाथा संप्रति वक्ष्यते ॥

वासन्तचैत्रार्क दिनेषु शुद्धो
गुरोः प्रसादेन महीन्दिरापतेः ।
अष्टार्णविद्यां श्रुति सारसंग्रहां
जप्त्वा सहस्रं त्रिशतं दिनेषु ॥

शताधिकं वा प्रथमं प्रजप्त्वा
श्रीवत्सदेवं त्रिशतं जपेच्च ।
श्रीविष्णुविद्यां शतमादरेण
जप्त्वार्कवर्णं मसुमिन्दिरायाः ॥

घृतत्रयं प्रत्यहमादरेण
राजाधिराजं मनुमष्टधाऽपि ।
स्मृत्वाऽथ वर्म प्रजपेच्चपश्च
नारायणस्याखिललोक साक्षिण: ॥

श्रीरामजन्मादि दिनत्रयेऽथ
पश्चाधिकं विंशतिवारमत्र ।
जप्त्वा महद्वर्म दिने दिनेऽत्र
स्वदेशिकस्यांघ्रियुगे समर्प्य ॥ १०५

कर्षप्रमाणं प्रणिपत्य दद्या-
न्निष्कं तदर्धं तदशक्तिमांश्च ।
श्रीरामजन्मादि दिनत्रये तु
कर्षं प्रदद्यादथ निष्कमेकम् ॥

न्यूनं न दद्यादखिलार्थसिद्धि-
मिच्छन्सुवर्णाभरणै: सवस्त्रै: ।
आचार्यपत्नीं कमलाधियार्चये-
दवश्यमत्राऽपि दिनत्रयेऽस्मिन् ॥

हरेर्दिने प्रज्वलिते च वह्नौ
हुत्वा सहस्रं घृतमादरेण ।
अष्टाक्षरेणाऽथ मनुद्वयेन
शतं तथा चाधिकमत्र हुत्वा ॥

श्रियाऽथ हुत्वा त्रिशतं तथाज्यं
　राजाधिराजेन तु पञ्चधापि ।
तद्धर्ममन्त्रैरपि पञ्च हुत्वा
　नत्वाग्निमभ्यर्च्य गुरुं प्रणम्य ॥

सन्तप्त सौवर्णं सुरत्नयुक्तं
　दद्यादवश्यं नवकुण्डलद्वयम् ।
वासोभिराकल्प गणैरथार्चये-
　दशक्त एकेन विभूषणेन ॥　११०

समर्पयेदिक्षु गणान् फलानि
　दत्वाऽथ गन्धं वरधेनुमेकाम् ।
क्षीरप्रदां वत्सयुतां प्रदद्या-
　दवश्य माचार्यपदारविन्दे ॥

इदं व्रतं पापदवानलाख्यं
　नारायणस्याखिल लोकहेतोः ।
तुष्टि करं भुक्तिकरं प्रशस्तं
　स्वर्गापवर्गं प्रदमादरेण ॥

कृत्वाऽत्र भक्ता अणिमादियुक्ताः
　श्रियं परां प्राप्य महानुभावाः ।
पितुश्च मातुः कुलजैस्समेता

　आरुह्य यान सकलार्थयुक्तम् ॥

संप्राप्य जातिस्मृतिमर्थसिद्धिं
प्रयान्ति लक्ष्मीपतिधाम शुद्धम् ।

श्रीरामचन्द्राय नमः श्रीः श्रीः

इत्थमाथर्वणे गीतं व्रतं द्वादशरात्रकम् ।
वासन्ते मधुमासेऽस्मिन् ब्रह्मानन्दरसप्रदे ॥

व्रतं दिन द्वादशकं जयलक्ष्मी व्रताभिधम् ।
कृत्वा नारायणात्माऽसौ भवत्यत्र न संशयः ॥ ११५

इति श्रीमदनुत्तर ब्रह्मतत्वरहस्ये दाशरथीये तन्त्रे
वेदसारार्थसंग्रहे उत्तरभागे राजराज विद्यामाहात्म्ये
एकचत्वारिंशोऽध्यायः ॥

अथ द्विचत्वारिंशोऽध्यायः ॥

श्री भगवानुवाच –

राजराजमहाविद्या माहात्म्यमखिलप्रदम् ।
भूयोऽपि संप्रवक्ष्यामि शृणुध्वं ब्रह्मनन्दनाः ॥

वैशाखमासस्य च या तृतीया
सौम्येन युक्ता भृगुनेन्दुना वा ।
त्रेतायुगाद्या बलरामजन्म
तिथिर्भवानी तिथिरिष्टदात्री ॥

अक्षय्य संपूर्ण फलप्रदात्री
तामक्षयाख्यां तिथिमाहुरीशाः ।
स्वर्गीय वर्गाक्षय भोगदात्री
समस्त पापौघ विनाशकर्त्री ॥

यत्किञ्चिदत्रापि जपादि कर्म
दत्वा गुरोर्निष्क मपीह वित्तम् ।
फलं लभन्तेऽक्षय भोगसौख्य
प्रदं परब्रह्मणि लीनतां च ॥

अष्टाक्षरेणाऽथ मनूत्तमेन
वह्नौ विशुद्धे विधिमन्त्रपूते ।
हुत्वा सहस्रं पनसैरबीजैः
मधुत्रयाक्तैर्घृतमिश्रितैश्च ॥ ५

तत्र प्रभाते सुमना विशुद्धः
स्नात्वा सदाचार्यपदाब्ज युग्मम् ।
नत्वा तदाशीश्शिरसा प्रगृह्य
सन्ध्यामुपास्याथ विशुद्धचेताः ॥

मधुत्रयाक्तैर्जुहुयात्तिलैर्वा
घृतप्लुतैः साग्रशतं सहस्रम् ।
शतं ततो गव्यघृतेन हुत्वा
श्रीवासुदेवेन च वैष्णवेन ॥

श्रीद्वादशार्णेन मनूत्तमेन
शतत्रयं गव्यघृतेन हुत्वा ।
राजाधिराजेन च मानसेश
मनूत्तमेनाथ घृतं सुगव्यम् ॥

शतं पुरोरश्मिभिरादरेण
हुत्वा सकृत्तत्र हुनेद्द्विजागः ।
पश्चाथ हुत्वा हरिवर्ममन्त्रैः
जयादिभिर्गव्यघृतेन हुत्वा ॥

प्रदक्षिणीकृत्य समिद्धमग्निं
आचार्यवर्यं प्रणिपत्य पश्चात् ।
हैमं सुरम्यं गुरुकर्णयुग्मे
सुकुण्डलालङ्करणं प्रदद्यात् ॥ १०

तत्राप्यशक्तः प्रसमर्प्य वास
आचार्यपत्न्यै च गुरोः पदाब्जे ।
वर्षाशनं द्रव्यमथ प्रदद्यात्
शतं सहस्रं धनवान् प्रदद्यात् ॥

यद्वा तदर्वं गुरुपादयुग्मे
यद्वा त्रिनिष्कं धनमर्पयेच्च ।
तन्न्यूनवित्तं नहि देशिकस्य
दद्यात्पदाब्जे मनुसिद्धिकामः ॥

इत्थं गुरुं दक्षिणया प्रपूज्य
समाप्य होमादिकमादरेण ।
फलद्वयं वा फलपञ्चकं वा
रम्यं बहुराफलमति प्रसिद्धम् ॥

समर्पयेत्पानसमादरेण
रम्याणि पश्चात्कदलीफलानि ।
उपानहौ छत्रवराणि दद्यात्
विभात पारंगतसाधकेभ्यः ॥

श्रीचन्दनं षष्टिपलं प्रशस्तं
विंशत्पलं वा गुरवे प्रदत्वा ।
मृष्टान्नताम्बूल सदक्षिणाद्यैः
सन्तोष्य विप्रांश्च सुवासिनीश्च ॥ १५

सिद्धिं परां प्राप्य महर्द्धिमस्यां
श्रियः प्रसादाद्भवतीह मुक्तः ।
महेन्द्रविश्वस्य समानलक्ष्मी-
माकल्पमक्षय्यसमृद्धियुक्ताम् ॥

चिरायुरारोग्यमवाप्य विद्या-
मीशानवाचस्पत्ति सन्निभः स्यात् ।
कन्दर्पसाहस्रसमानकान्ति-
मवाप्य पुत्रान् सुगुणाभिरामान् ॥

भुक्त्वेह भोगान् भुवि दुर्लभांश्च
शतं कुलानां नरके निमग्नम् ।
उद्धृत्य दिव्यं वररत्नभूषणं
विमानमारुह्य रविप्रकाशः ॥

तेजोमयो दिव्यविभूषणाढ्यो
समन्वितोऽसौ वरकन्यकाभिः ।
सुदुर्लभं योगिवरैरवाप्यं
प्राप्नोति लक्ष्मीपति धाम पश्चात् ॥

तृतीयायामक्षया प्रोक्ता वैशाखे मासि सिद्धिदा ।
वत्सरे वत्सरेऽवश्यं जपहोमादिकाः क्रियाः ॥ २०

उक्तेन विधिना कृत्वा दत्वाचार्यस्य दक्षिणाम् ।
कृत्वा फलप्रदानं च दत्वा च हरिचन्दनम् ॥

अक्षयां सिद्धिमाप्नोति भोगस्वर्गापवर्गदाम् ।
अक्षयं चिरमायुष्य मक्षयारोग्यमुत्तमम् ॥

अक्षयां महतीं लक्ष्मीमिन्द्रवित्तेश सन्निभाम् ।
अक्षयां महतीं विद्यां गङ्गाकल्लोल सन्निभाम् ॥

अक्षयां पुत्रपौत्रादि समृद्धिं च महत्तराम् ।
अक्षयान् दिव्यभोगांश्च मानुषानपि दुर्लभान् ॥

भुक्त्वेहान्ते महद्धाम प्राप्नोत्यक्षय मूर्जितम् ।
अक्षयाभीष्ट दातृत्वा दक्षय्यदिवस विदुः ॥ २५

अक्षय श्रीप्राप्तिकरीं तृतीयामाहुरक्षयाम् ।
षष्टित्रिशत संख्याक तिथिष्वियमनुत्तमा ॥

शुक्लपक्षे तृतीयेयं वैशाखेऽक्षय सिद्धिदा ।
राजराजेश्वरी विद्या होम संमिश्रितां शुभाम् ॥

श्रीमदष्टार्ण विद्यायाः पुरश्चर्यामिमां शुचिः ।
अक्षयायां तृतीयायां देशिकानुज्ञया द्विजाः ॥

एकेन दिवसेनैव महतीं सिद्धिमाप्नुयात् ।
पुरश्चरणमेतद्यः करोति प्रतिवत्सरम् ॥

शुभान्येव लभेन्नित्यमसंख्याः संपदोऽपि च ।
पितॄन् सन्तारयत्येव निमग्नान्नरकेष्वपि ॥ ३०

एतत्कलेबरस्यान्ते योगिनामपि दुर्लभम् ।
प्रयाति तत्परं धाम कुल साहस्र संयुतः ॥

एकेन दिवसेनैव पुरश्चर्या शतोद्भवा ।
लक्ष्मीपति कृपा पूर्णा महती सिद्धिरीरिता ॥

अथैकस्मिन् दिवसे सिद्धि रन्याप्यत्र प्रवक्ष्यते ।
शुक्लपक्षे नभस्याख्ये वैष्णवर्क्ष समन्विता ॥

अपि गण्डेन योगेन युक्ता यद्वा सुकर्मणा ।

सौम्येन वेन्दुना युक्ता तिथिरेकादशी यदि ॥

प्रभाते वा प्रदोषे वा मध्याह्ने वाऽथ सन्ध्ययोः ।
ब्राह्मे काले निशीथे वा महायोगमिमं शुभम् ॥ ३५

लक्ष्मीनारायणं नाम्ना योगराजं वदन्ति हि ।
मुहूर्तं त्रितयं वापि होरा (योग) षट्क समन्वितम् ॥

लक्ष्मीनारायणं योगं वदन्ति परमर्षयः ।
यत्किञ्चिज्जपहोमादि कर्तुरप्यस्य भूतले ॥

महालक्ष्मीपतिः साक्षात्प्रसीदति दयानिधिः ।
तप्त्वानशनमत्युग्रं वत्सरायुतमादरात् ॥

नित्यं पञ्चाग्नि मध्यस्थो यां सिद्धि महतीं लभेत् ।
ततोऽपि द्विगुणां सिद्धिमत्राचार्य पदाम्बुजे ॥

यत्किञ्चिदपि दत्वाऽसौ प्राप्नोत्येव न संशयः ।
श्रीमदष्टाक्षरीं विद्यां वर्षं साहस्रकं शुचिः ॥ ४०

अयुतं प्रत्यहं जप्त्वा हुत्वा साहस्रमन्वहम् ।
यत्फलं समवाप्नोति राजराजाख्य विद्यया ॥

एकामप्याहुतिं कृत्वा ततोऽपि द्विगुणं फलम् ।
लक्ष्मीनारायणे योगे प्राप्नोत्यत्र न संशयः ॥

लक्ष्मीनारायणो नित्यं सहस्रं ब्रह्मविद्यया ।
अभ्यर्च्य तुलसीमिश्रैः प्रत्यहं कमलोत्पलैः ॥

दत्वाऽत्र कुसुमं चैकं ततोऽपि द्विगुणं फलम् ।
प्राप्नोत्यवश्यं मतिमान् सत्यमेव द्विजर्षभाः ॥

तुलापुरुषमुख्यानि महादानानि षोडश ।
यो ददाति द्विजाग्रचेभ्यो वर्षं साहस्रमन्वहम् ॥ ४५

अत्राचार्य पदाम्भोजे निष्कमात्रं च काञ्चनम् ।
दत्वा ततोऽपि द्विगुणमवश्यं फलमश्नुते ॥

लभ्यतेऽसौ महायोगो महाभाग्येन नान्यथा ।
व्रतक्रतुफलस्तीर्थदानकोटि फलप्रदः ॥

योगेऽस्मिन् समनुप्राप्ते निशायामह्नि वा शुचिः ।
प्रणम्याचार्यं पादाब्ज युगलं भुक्तिमुक्तिदम् ॥

देशिकानुज्ञया स्नात्वा तीर्थे सरसि वा शुचिः ।
आचार्यं चरणाम्भोज प्रक्षालित जलं पिबेत् ॥

अयोध्यानगरे चक्रे सलग्राम शिलान्विने ।
पूर्वोक्तविधिनाऽभ्यर्च्य लक्ष्मी लक्ष्मीपती विभू ॥ ५०

त्रिशताधिक साहस्रमर्चयेद्ब्रह्म विद्यया ।
अभ्यर्च्याचार्यं पादाब्ज युगलं भुक्तिमुक्तिदम् ॥

वर्षायुतं प्रतिदिनं कुसुमैर्हेमनिर्मितैः ।
त्रिशताधिक साहस्रमर्चयन् ब्रह्मविद्यया ॥

सुकृतं यदवाप्नोति तदस्मिन् योगनायके ।
एकैक पुष्पदानेन ब्रह्मविद्यां समुच्चरन् ॥

वर्षायुतार्चनफलं लभते नाऽत्र संशयः ।
तत आचार्य सान्निध्ये विधिवत्संस्कृतेऽनले ॥

तिलैर्गव्यघृताभ्यक्तैर्मधुत्रितयमिश्रितैः ।
सावित्र्या जुहुयादादावष्टोत्तरशतं बुधैः ॥ ५

श्रीमदष्टाक्षरेणाऽथ तिलैर्गव्यघृतप्लुतैः ।
सहस्रं जुहुयादग्नौ शताधिकमतःपरम् ॥

वासुदेवस्य मनुना वैष्णव्या च षडर्णया ।
अष्टोत्तरशतं हुत्वा प्रत्येकं जातवेदसि ॥

द्वादशार्ण महालक्ष्म्या शुद्धाज्येनततःपरम् ।
हुत्वा पञ्चशतं वह्नौ रश्मिभिर्जुहुयात् सकृत् ॥

राजाधिराजलक्ष्मीश विद्यया तत्परं शुचिः ।
अष्टाविंशतिधा गव्यं जुहुयाच्छतमादरात् ॥

एकविंशति संख्याक वर्ममन्त्रैरतःपरम् ।
पञ्चधा जुहुयादग्नौ शुद्धेनाज्येन साधकः ॥ ६०

हुत्वा जयादिभिः पश्चात् कृत्वा ब्रह्मार्पणाहुतिम् ।
आचार्य चरणद्वन्द्वं प्रणिपत्याऽथ सादरम् ॥

षष्टिचिह्नुक सौवर्णं पद्मरागसमन्वितम् ।
आचार्यकर्णयुगले प्रदद्यात्कुण्डलद्वयम् ॥

वस्त्रद्वयं समर्प्याथ सुसूक्ष्मं मृदुनिर्मलम् ॥
सालग्रामशिलां शुद्धां तस्य हस्ते समर्पयेत् ।

सर्वस्वं दक्षिणां दद्याद्वर्षाशनधनं तु वा ॥
चतुर्विंशति निष्कं वा निष्क द्वादशकं तु वा ॥

अवश्यं दक्षिणां दद्यात्तन्न्यूनं न समर्पयेत् ।
एका धेनुर्बहुक्षीरा प्रदातव्या सवत्सका ॥ ६५

दक्षिणा सहिता पश्चाच्चतुराढक संमिताः ।
प्रेषणीयास्तिलास्तस्य मन्दिरं सिद्धिमिच्छता ॥

इदमावश्यकं दानं कर्तव्यं भूतिमिच्छता ।
दातुं तिलानशक्तानां अन्यद्दानं तु वक्ष्यते ॥

खारीद्वयमितां भूमिं सस्यवृद्धिसमन्विताम् ।
बहुदक्षिणया युक्तां देशिकाय समर्पयेत् ॥

कुण्डलद्वितयं देयमवश्यं ब्रह्मनन्दनाः ।
मुद्रिकोदर बन्धादीनलङ्कारान् समर्पयेत् ॥

धेनुद्वादशकं दद्यात्सवत्सं दक्षिणान्वितम् ।
शालग्रामशिला निष्क शतसाहस्र दक्षिणाम् ॥ ७०

दत्वा समर्पयेत्पश्चात्तिलराशिं सदक्षिणम् ।
महादानानि चान्यानि दद्याद्राजा धनी तु वा ।।

अशक्तेनापि दातव्यं पूर्वोक्तं दानमुत्तमम् ।
योगराजे महत्यत्र लक्ष्मीनारायणाभिधे ।।

एकामप्याहुतिं कृत्वा तिलैर्मधुघृतप्लुतैः ।
कोटिशस्तिलहोमस्य फलं द्विगुणमश्नुते ।।

निष्कमात्रं सुवर्णं वा दत्वा देशिकपादयोः ।
सुवर्णमेरुदानस्य फलं प्राप्नोति शाश्वतम् ।।

अष्टाविंशतिधा हुत्वा राजराजेन गोघृतम् ।
गायत्र्या कोटि होमस्य सुकृतं साङ्गमक्षयम् ।। ७५

कोटि द्वादश संख्याकं श्रीमदष्टार्णं होमतः ।
अक्षयं यत्फलं प्रोक्तं पुराणैः परमर्षिभिः ।।

रमया द्वादशार्णेन कोटि होमेन यत्फलम् ।
संपूर्णदक्षिणयायुक्त वाजिमेधायुतेन च ।।

यत्फलं वेदविहितं ततोऽपि द्विगुणं फलम् ।
लक्ष्मीनारायणे योगे प्राप्नोत्येव न संशयः ।।

ब्रह्महत्या शतेनाऽपि सुरापानायुतेन वा ।
स्वर्णस्तेय शतेनाऽपि गुरुतल्पशतेन वा ।।

अनेकजन्मसाहस्र कृतेनाऽपि विमुच्यते ।
संप्राप्यात्यन्त सौभाग्यं कन्दर्पसदृशप्रभम् ॥ ८०

शाश्वतं महदैश्वर्यं धनधान्यादि संकुलम् ।
रत्नराशि समाकीर्णमवाप्य जगतीतले ॥

भूत्वा पारङ्गतः सर्वविद्यानां जीवसन्निभः ।
विमुक्तः सकलापद्भ्यः सर्वरोगविवर्जितः ॥

दीर्घायुः सकलान् भोगान् दिव्यानपि च मानुषान् ।
कुलकोटिं समुद्धृत्य ब्रह्मानन्दरसास्पदम् ॥

शाश्वतं पदमाप्नोति साक्षान्नारायणात्मकः ।
राजराज महाविद्या साधनं सकलेष्टदम् ।
किञ्चिदुक्तमिदं विप्रा भूयोऽप्यत्र प्रवक्ष्यते ॥

इति श्रीमदनुत्तर ब्रह्मतत्वरहस्ये दाशरथीये तन्त्रे
वेदसारार्थसंग्रहे राजराजविद्या माहात्म्ये उत्तरभागे
द्विचत्वारिंशोऽध्यायः ॥

अथ त्रिचत्वारिंशोऽध्यायः ॥

श्रीभगवानुवाच-

शृणुध्वं योगिनां श्रेष्ठा ब्रह्मपुत्रा दृढव्रताः ।
राजराज महाविद्या शेष माहात्म्यमुत्तमम् ॥

आचार्यानुस्मृतिः पूर्वं ब्राह्मे काले दिने दिने ।
ब्रह्मविद्यानुसन्धानं यथाशक्त्या ततःपरम् ॥

भगवद्रश्मिमालाया अनुस्मरणमप्यथ ।
श्रीदेवी रश्मिविद्यानां स्मरणं च ततःपरम् ॥

ललितानुस्मृतिः पश्चादष्टाविंशतिधाऽपि वा ।
गायत्र्युपासना पश्चान्नित्यहोमस्ततःपरम् ॥

श्रीमदष्टाक्षरोपास्ति रङ्गविद्या समन्विता ।
श्रियःपञ्चदशार्णाया उपास्तिश्च दिने दिने ॥ ५

राजराजमहाविद्योपासना प्रत्यहं ततः ।
सहस्रार्णमहाविद्या द्वयोपास्तिस्ततःपरम् ॥

ब्राह्मे कालेऽथवा प्रातर्मध्याह्ने वाऽपि सन्ध्ययोः ।
वर्मणो वैष्णवस्याथ पठनं प्रत्यहं तथा ॥

यज्ञेश्वर महाविद्योपास्तिस्सायमतःपरम् ।
संपूर्णोपास्तिरित्युक्ता सर्वसिद्धिकरी शुभा ॥

ब्रह्मविद्या जपो ब्राह्मे काले श्रीपादुकास्मृतिः ।
भगवद्रश्मिसूक्तस्य स्मरणं च ततःपरम् ॥

सन्ध्योपास्तिरथ प्रोक्ता नित्यहोमस्ततःपरम् ।
श्रीमदष्टाक्षरी विद्या जपो नित्यं सहस्रशः ॥ १०

अथ पञ्चशतं वाऽपि शतत्रयमथाऽपि वा ।
वासुदेवादि विद्यानां यथाशक्त्योत्तमो जपः ॥

श्रीद्वादशार्णविद्याया राज्यलक्ष्म्या जपोऽथवा ।
चतुःशतं पञ्चशतं त्रिशतं वा शतं तु वा ॥

श्रियःपञ्चदशाक्षर्या शतत्रय जपोन्वहम् ।
अष्टोत्तरशतं नित्यमष्टाविंशतिधाऽपि वा ॥

अनुत्तर ब्रह्मविद्या स्मरणं च ततःपरम् ।
यज्ञेश्वर महाविद्या स्मरणं सायमप्यथ ॥

पक्षान्तरमिदं प्रोक्तं सम्पूर्णफलसिद्धिदम् ।
ब्रह्मविद्या जपो नित्यं सन्ध्योपास्तिरतःपरम् ॥ १५

नित्यहोमस्ततः श्रीमदष्टार्णोपासना तथा ।
वासुदेवस्य वैष्णव्या यथाशक्त्या जपोऽन्वहम् ॥

प्रसन्नलक्ष्म्याः कमला द्वादशार्णस्यान्वहम् ।
अष्टोत्तरशतं वाऽपि [illegible] जपोऽथवा ॥

अष्टाविंशतिधा राजराजविद्या जपस्ततः ।
सहस्रार्णं महाविद्या द्वयस्यापि सकृज्जपः ॥

ब्रमंणो वैष्णवस्याऽथ जपस्त्वेधैकधाऽपि वा ।
सायमष्टादशक्षर्या यावच्छक्य जपोऽन्वहम् ॥

अशक्तानामियमपि पूर्वोपास्तिरुदीरिता ।
राजराज महाविद्या स्मरणं येन सन्ततम् ॥ २०

अष्टाविंशतिधा वाऽपि दश द्वादशधाऽपि वा ।
क्रियते येन संपूर्णोपासना जनितं फलम् ॥

लभ्यते नाऽत्र सन्देहस्सत्यमेव मयोच्यते ।
अनधीत श्रुतिरपि यागहीनोपि वान्वहम् ॥

श्रौताग्निहोत्रहीनोऽपि राजराजेश्वरीं पराम् ।
लक्ष्मीनारायणीं विद्यां जप्त्वा सर्वश्रुतिष्वपि ॥

प्रजप्त्वाऽथ यथाशक्त्या गुरुभक्तो दृढव्रतः ।
पारायणफलं नित्यं वेदानां साङ्गमादरात् ।
अनधीतोऽपि वाऽऽप्नोति प्रत्यहं नात्र संशयः ॥

एकामप्याहुतिं कृत्वा राजराजाख्य विद्यया ।
वाजपेयफलं नित्यं लभते पूर्णदक्षिणम् ॥ २५

राजराजमहाविद्या स्मृतेरन्वहमादरात् ।
सप्तकोटिमहामन्त्र जपहोमादिभिर्विना ॥

पुरश्चरण संसिद्धा भवन्त्यस्य न संशयः ।
एकादशी शुक्लपक्षे व्यतीपातसमन्विता ॥

भृगुवासर संयुक्ता चित्रानक्षत्र संयुता ।
प्रसन्नलक्ष्मीयोगोऽयं दुर्लभो जगतीतले ॥

वर्षैर्द्वादशभिर्योगः प्राप्यतेऽयं सनातनः ।
योगेषु च व्यतीपातः श्रेष्ठः सकलसिद्धिदः ॥

वारेषु भार्गवो वारस्तिथिष्वेकादशी शुभा ।
सर्वतारेषु चित्राख्यो योगोऽयं दुर्लभो भुवि ॥ ३०

ब्रह्मतादात्म्य संसिद्धिप्रदोऽयमखिलेष्टदः ।
अत्र होमजपादीनि यः करोति जितेन्द्रियः ॥

तस्य नारायणः स्वामी राज्यलक्ष्मीसमन्वितः ।
प्रसीदति न संदेहस्सत्यं सत्यं मयोच्यते ॥

लक्ष्मीः सकलभक्तानां प्रसन्ना कमलालया ।
इष्टार्थदा भवत्येव व्रतकर्तुर्हरिप्रिया ॥

समस्तजगतां नाथः साक्षी नारायणः स्वयम् ।
वदत्यसकृदेवेष्ट भक्तान् वैकुण्ठमन्दिरे ॥

प्रसन्नकमलायोगे संप्राप्ते योगनायके ।
यो ममाकर्णया राजराजमन्त्रेण वाघृतम् ॥ ३५

जुहोति सुसमिद्धेऽग्नौ यत्किञ्चिदपि काञ्चनम् ।
देशिकांघ्रियुगे दद्यात्सिद्धानामधिपो भवेत् ॥

भृत्यानामग्रगण्यत्वं महद्दास्यामि मत्पदे ।
चिच्छक्तिर्मदभिन्नेयं महालक्ष्मीस्त्रयीमयी ॥

प्रसीदत्यस्य भक्तस्य सत्यमेव न संशयः ।
प्रसन्नलक्ष्मी योगोऽत्र संप्राप्ते सर्वसिद्धिदे ॥

देशिकानुज्ञया स्नात्वा नित्यकर्म समाप्य च ।
संस्कृते पावके पश्चात् श्रीमदष्टार्णविद्यया ॥

त्रिशताधिक साहस्रं जुहुयात्कापिलं घृतम् ।
नीलधेन्वाज्यमथवा शुद्धं गव्यघृतं तु वा ॥ ४०

हुत्वाऽथ वासुदेवस्य मनुनाष्टोत्तरं शतम् ।
हुत्वाऽथ विष्णुमन्त्रेण शतमष्टोत्तरं हुनेत् ॥

द्वादशार्णश्रिया पश्चाद्राज्यलक्ष्म्याऽथवा ततः ।
हुत्वा पञ्चशतं वह्नौ राजराजाख्यविद्यया ॥

हुनेदष्टोत्तरशतमष्टाविंशतिधाऽपि वा ।
भगवद्धर्ममन्त्रैश्च पञ्चधा जुहुयाद्घृतम् ॥

ततो जयादिभिर्हुत्वा कृत्वा ब्रह्मार्पणाहुतिम् ।
अग्निं प्रदक्षिणीकृत्य नत्वा देशिकपादयोः ॥

गन्धपुष्पैरलंकृत्य धेनुद्वितयमादरात् ।
बहुक्षीरसमायुक्तं सवत्सदक्षिणान्वितम् ॥ ४५

अर्पयेद्दक्षिणा तत्र वर्षाशतमितं धनम् ।
तदर्धं वा तदर्धं वा सुवर्णद्वितयं तु वा ॥

आचार्यंदयितां वस्त्रैरलङ्कारैः समर्चयेत् ।
महतीं सिद्धिमाप्नोति किमन्यैर्बहुभाषणैः ॥

पुष्यमासे पौर्णमास्या मर्कवारो भवेद्यदि ।
नक्षत्रं यदि पुष्याख्यं स योगो राजनामकः ॥

अमृतेश्वर नामाऽयं महालक्ष्मीपतिप्रियः ।
सोमस्याग्रहणं तत्र यदि स्याद् ब्रह्मनन्दनाः ॥

महाचिन्तामणिर्नाम्ना योगोऽयं दुर्लभो भुवि ।
दिवसत्रितयं तस्मात्पूर्वं नित्यं जितेन्द्रियः ॥ ५०

अधःशायी हविष्याशी श्रीमदष्टाक्षरं मनुम् ।
सहस्रं प्रजपेत्तत्र नित्यं पञ्चशताधिकम् ॥

वासुदेवमहाविद्यां वैष्णवीं च षडक्षरीम् ।
अष्टोत्तरशतं जप्त्वा द्वादशार्णां महामनुम् ॥

प्रसन्नलक्ष्मीमथवा नित्यं पञ्चशतं जपेत् ।

राजराज महाविद्यामष्टोत्तरशतं जपेत् ॥

अष्टाविंशतिधा यद्वा संप्राप्ते चन्द्रपर्वणि ।
स्नात्वा तत्र विशुद्धात्मा नत्वा देशिकपादयोः ॥

संस्कृत्य विधिवद्वह्निं तत्रावाह्य श्रियःपतिम् ।
अष्टाविंशतिधा वेदमाताऽऽदौ गोघृतं हुनेत् ॥ ५५

घृतमिश्रैस्तिलैः पश्चाच्छताधिकसहस्रकम् ।
श्रीमदष्टार्णया हुत्वा वासुदेवस्य विद्यया ॥

हुत्वा द्वादशधा वह्नौ वैष्णव्या विद्ययाऽप्यथ ।
द्वादशाक्षर लक्ष्म्या वा राजलक्ष्म्याऽथवा ततः ॥

त्रिशतं जुहुयादाज्यं शुद्धमेव शतं तु वा ।
अष्टाविंशतिधा हुत्वा सुन्दरीवल्लभाख्यया ॥

जयादिभिस्ततो हुत्वा कृत्वा ब्रह्मार्पणाहुतिम् ।
नमस्कृत्य च साष्टाङ्गं प्रदक्षिणपुरस्सरम् ॥

अग्निं प्रज्वलितं पश्चान्नत्वाऽऽचार्यपदद्वयम् ।
संतप्तहेमरचितं षष्टिचिह्नकमानकम् ॥ ६०

अवश्यं कुण्डलद्वन्द्वं देशिकाय समर्पयेत् ।
दिव्यालङ्करणैर्वस्त्रैरप्यभ्यर्च्याथ देशिकम् ॥

सर्वस्वमर्पयेद्धीमान् यच्च यावद्गृहे स्थितम् ।
वृषाशनमितं द्रव्यमथवा गुरवेऽर्पयेत् ॥

चतुर्विंशतिनिष्कं वा तदर्धं वा समर्पयेत् ।
अवश्यं वसुधां दद्यात् बहुसस्य समाकुलाम् ॥

सालग्रामशिला दद्याद्यावच्छक्य सदक्षिणाम् ।
धेन्वादिदशदानानि श्रोत्रियेभ्यस्समर्पयेत् ॥

तुला हिरण्यगर्भादिदानं दद्यान्महीपतिः ।
चिन्तामण्यभिधे योगे त्रैलोक्येनापि दुर्लभे ॥ ६५

यद्यत्करोति तत्सर्वमनन्तफलदं स्मृतम् ।
महालक्ष्मीधिया साक्षाद्देशिकस्य प्रियामथ ॥

वासोभिरप्यलङ्कारैरर्चयेत्साधकोत्तमः ।
अशक्तो मन्दभाग्योऽपि भिक्षित्वाशूद्रकानपि ॥

यावच्छक्यमलङ्कारं दत्वा देशिककर्णयोः ।
एकं वासस्समर्प्याथ नवं सूक्ष्मं मृदुस्फुटम् ॥

निष्कद्वादशकं दद्यात् षण्णिष्कमथवाऽर्पयेत् ।
साक्षाल्लक्ष्मीधिया चार्यपत्न्यै वासः सुविर्मलम् ॥

दत्वाऽलङ्करणं यावच्छक्यं दद्याद्द्विजोत्तमाः ।
आचार्यपुत्रपौत्रादीनपि संपूजयेत्तदा ॥ ७०

प्रसर्पकेभ्यो विप्रेभ्यः प्रदद्याद्दक्षिणामथ ।
चन्द्रं राहुमुखान्मुक्तं दृष्ट्वा स्नायात् ततःपरम् ॥

परेद्युर्ब्राह्मणा भोज्यास्सुवासिन्योऽर्कसंख्यया ।
चन्द्रपर्वणि वा भानुग्रहणे वा द्विजोत्तमैः ॥

सालग्रामशिलाऽवश्यं दातव्या दक्षिणान्विता ।
इत्थं कृत्वा नरश्चन्द्रग्रहणे वार्कपर्वणि ॥

अनेककोटिब्रह्माण्ड साङ्गदानफलं लभेत् ।
संपूर्णदक्षिणायुक्त पुरश्चर्या शतस्य च ॥

श्रीमदष्टाक्षरीसिद्धिं प्राप्नोत्येव महत्तराम् ।
असाध्यमपि देवानां महर्षीणां च दुर्लभम् ॥ ७५

प्राप्नोति सकलाभीष्टमैश्वर्यं चाणिमादिकम् ।
अव्याहताज्ञः सर्वत्र सिद्धो भवति साधकः ॥

तं मानयन्ति शक्राद्या दिक्पालाश्च महर्षयः ।
कन्दर्पसदृशी कान्ती राजराजसमः श्रियम् ॥

गङ्गातरङ्गसदृशीं विद्यां च धिषणोपमाम् ।
स्वच्छन्दमरणं जातिस्मरणं चापुरुत्तमाम् ॥

पुत्रपौत्रादिसंपत्तिं भोगानष्टविधानपि ।
दत्वा नारायणं साक्षाद्यावज्जीवं जगत्पतिः ॥ ८०

देहान्ते स्वपदं तस्मै प्रयच्छत्यचलं शुभम् ।
अमावास्या पुष्यमासे सोमवासरसंयुता ॥

व्यतीपातसमायुक्तं वैष्णवर्क्षसमन्विता ।
नाम्ना महोदयः प्रोक्तो योगोऽयं भगवत्प्रियः ॥

यद्यर्कवासरोऽत्र स्यादर्धोदय इति स्मृतिः ।
योगद्वयमिदं पुण्यं दुर्लभं भुवनत्रये ॥

चतुर्विंशतिभिर्वर्षैः वर्षद्वादशकेन वा ।
लभ्यते योगराजोयमर्कपर्वशतप्रभः ॥

एतत्पर्वसमं नास्ति पाताले दिवि वा भुवि ।
अत्र यद्यच्छुभं कर्म क्रियते साधकोत्तमैः ॥ ८५

रविपर्वसहस्रेऽपि कृतं तत्सदृशं न हि ।
अर्धोदये महायोगे योगेत्राऽपि महोदये ।
फलं न शक्यते वक्तुं कृतस्य शुभकर्मणः ॥

अर्धोदये वापि महोदये वा
जपस्य होमस्य गुरोः पदाब्जे ।
दानस्य कर्तुः सुकृतं हि वक्तु-
मनन्तदेवेन न शक्यतेऽपि ॥

सहस्रशीर्षा भगवाननन्तः
पञ्चाननो वा जगतामधीशः ।
चतुर्मुखो जलजातजन्मा
षडाननो वा गिरिशस्य पुत्रः ॥

महोदये पुण्यफलं प्रवक्तुं
शक्ता न सर्वेऽपि भवन्ति देवाः ।
महोदये योगवरेऽत्र सम्यक्
स्नात्वा सदाऽऽचार्यपदं प्रणम्य ॥

श्रीविष्णुवर्मापि सकृज्जपित्वा
नारायणं पश्यति सार्वभौमम् ॥

महोदयाभिधे योगें योगें वार्धोदयाभिधे ।
यत्किञ्चिदपि वा कृत्वा होमदानादिकं शुभम् ॥

कोठि कोटि पुरश्चर्या फलं प्राप्नोति शाश्वतम् ।
अवावश्यं देशिकांघ्रियुगें निष्कं समर्प्य वा ॥

मेरुसहस्रदानस्य फलं प्राप्नोत्यसंशयम् ।
महोदय समो योगो नास्ति नास्ति महीतले ॥

एकाहुत्याऽपि सदृशं पुण्यं नास्त्यत्र भूसुराः ।
मेरुदानं च निष्कस्य दानेनाऽत्र समं न हि ॥

तद्विधानं प्रवक्ष्यामि शृणुध्वं ब्रह्मनन्दनाः ।
महोदयाभिधे योगे संप्राप्तेऽर्धोदयेऽपि वा ॥

सामुद्रेणाम्भसा स्नानं तत्र कर्तव्यमादरात् ।
अथ भागीरथी गोदा समुत्थादुदकेन वा ॥

स्नातव्यं सर्वपापानां निवृत्त्यर्थं समाहितैः ।
तत्र प्रातः समुत्थाय नत्वा देशिकपादयोः ॥

प्रातःस्नात्वा विशुद्धात्मा नित्यं सन्ध्यामुपास्य च ।
ततः स्वगृहमागत्य संप्रतिष्ठाप्य पावकम् ॥

कापिलाज्यं समादाय शुद्धगव्याज्यमेव वा ।
अष्टाविंशतिधा हुत्वा सावित्र्यादौ घृतं गवाम् ॥

अष्टाविंशतिधा ब्रह्मविद्ययाऽपि घृतं हुनेत् ।
लक्ष्मीपतिं जगन्नाथं नारायणमनामयम् ॥

तत्रावाह्य समिद्धेऽग्नौ शताधिकसहस्रकम् ।
गव्यमाज्यं हुनेत्पश्चाच्छ्रीमदष्टार्णविद्यया ॥ १००

वासुदेवेन मनुना विष्णोरथ षडर्णया ।
अष्टाविंशतिधा हुत्वा प्रत्येकं जातवेदसि ॥

श्रीद्वादशार्णमन्त्रेण राज्यलक्ष्म्याऽथवा ततः ।
त्रिशतं जुहुयादाज्यं राजराजाख्यविद्यया ॥

अष्टाविंशतिधा हुत्वा वर्ममन्त्रैरतःपरम् ।
पञ्चधा जुहुयादग्नौ हुत्वा तत्र जयादिभिः ॥

प्रायश्चित्ताहुतीः कृत्वा कृत्वा ब्रह्मार्पणाहुतिम् ।

अग्निं प्रदक्षिणीकृत्य नत्वा देशिकमादरात् ॥

सर्वंस्वमर्पयेद्धीमानलङ्कृत्य ततःपरम् ।
वासोभिः भूषणैः पश्चात्तु बहुक्षीरां सवत्सकाम् ॥ १०५

अवश्यमर्पयेद्धेनुं बहुसस्य समन्विताम् ।
दद्यादवश्यं वसुधां दशदानान्यतःपरम् ॥

दत्वा द्विजातिवर्येभ्यो देशिकस्य प्रियामथ ।
अलङ्कुर्यात्तप्तहैमैः भूषणैः वस्त्रसंचयैः ॥

समर्पयेन्महादानान्यथ भूपो यदि स्वयम् ।
अथवा देशिकं नत्वा यथाशक्त्या च भूषणम् ॥

दत्वा सुसूक्ष्मं वासोऽपि वर्षाशितमितं धनम् ।
चतुर्विंशति निष्कं वा तदर्धं वा तदर्धकम् ॥

वित्तलोभं परित्यज्य दद्याद्देशिकपादयोः ।
गुरुपत्न्यै रमाबुद्ध्या चतुःषष्टिफलं शुभम् ॥ ११०

कांस्यपात्रं तदर्धं वा फलराशिसमन्वितम् ।
स्वर्णालङ्करणोपेतं सूक्ष्मवस्त्रसमन्वितम् ॥

दक्षिणासहितं दद्यादवश्यं साधकोत्तमः ।
प्रसर्पकेभ्यो विप्रेभ्यो यथाशक्त्या च दक्षिणाम् ॥

दत्वा सुवासिनीरेकविंशत्संख्या मनोहराः ।
भोजयेद्विप्रवर्यांश्च ततः पञ्चदशापि वा ॥

दक्षिणाभिश्च ताम्बूलैस्तोषयित्वा ततःपरम् ।
गुरुपुत्रप्रपौत्रादीन् मिष्टैरन्नैश्च तोषयेत् ॥

देशिकानुज्ञया पश्चाद्भुञ्जीयाद्बन्धुभिस्सह ।
इत्थं सहोदये कृत्वा पुरश्चरणमादरात् ॥ ११५

अर्धोदये वा कृत्वेत्थं सिद्धिं प्राप्नोति शाश्वतीम् ।
जन्मकोटि सहस्त्रोत्थैरपि पातकराशिभिः ॥

सद्यो विमुच्यतेऽवश्यं पुण्यराशियुतो भवेत् ।
तन्मासे जगतां नाथं ब्रह्मेशानादिभिर्वृतम् ॥

पश्यत्येव स्वचक्षुर्भ्यां लक्ष्मीसहितमच्युतम् ।
भगवत्कलयापूर्णः समग्रसुकृतान्वितः ॥

असाध्यमपि देवानामसाध्यं योगिनामपि ।
समस्ताभीष्टमासाद्य श्रियं चापि महत्तराम् ॥

धनधान्यपशुव्रातसंकुलां धनदोपमाम् ।
अचलां समनुप्राप्य सन्तति व्यापिनीमपि ॥ १२०

पारङ्गतोऽसौ विद्यानां शास्त्राणामपि पारगः ।
अवाप्य दीर्घमायुष्यं भोगानपि सुदुर्लभान् ॥

चिरं जातिस्मरो भूत्वा ब्रह्म दृष्ट्वा सनातनम् ।
स्वच्छन्दमृत्युर्देहान्ते दिव्यकन्याशतान्वितः ॥

कुलकोटिं समुद्धृत्य प्रयाति परमं पदम् ।
राजाधिराजविद्यायाः श्रीमदष्टाक्षरस्य च ॥

साधनानि न शक्यन्ते मया वक्तुं द्विजर्षभाः ।
श्रीरामानुज्ञया सर्वे योगिनोऽपि महर्षयः ॥

तत्तच्छास्त्रेषु वक्ष्यन्ति स्वप्रबुद्धया द्विजर्षभाः ।
सुगुप्तमपि युष्मभ्यं मयैतत्कथितं द्विजाः ।
राजाधिराजविद्यायाः श्रीमदष्टाक्षरस्य च १२५

इति श्रीमदनुत्तर ब्रह्मतत्वरहस्ये दाशरथीये तन्त्रे
वेदसारार्थसंग्रहे कापिल तन्त्रे उत्तरभागे
त्रिचत्वारिंशोऽध्यायः ॥

अथ चतुश्चत्वारिंशोऽध्यायः ॥

श्रीभगवानुवाच —

सुगुप्तमपि वक्ष्यामि साधनं ब्रह्मनन्दनाः ।
यत् श्रुत्वाऽपि द्विजो भूमौ जीवन्मुक्तः सुखी भवेत् ॥

योऽसौ बदरिकारण्ये धर्मपुत्रो महातपाः ।
ऋषिर्नारायणो योगी शाश्वतः शङ्करोऽच्युतः ॥

नरेण सहितः सर्वलोकानां हितकाम्यया ।
स एव विन्ध्यदेशस्थ जनानामपि भूतले ॥

आविरासीन्महायोगी क्षेत्रे श्रीपुरुषोत्तमे ।
मुक्तिदो दर्शनादेव नराणामत्र सन्ततम् ॥

स एव मथुरायां च द्वारकायामभूद्धरिः ।
मुक्तिदः सर्वमर्त्यानां भूतले दर्शनादपि ॥ ५

नरनारायणी विद्या समस्ताघविभेदिनी ।
अस्मिन् तन्त्रे पुरा प्रोक्ता सद्यः प्रत्ययकारिणी ॥

पुण्ये बदरिकारण्ये मथुरायामथापि वा ।
द्वारकानगरे वाऽपि क्षेत्रे वा पुरुषोत्तमे ॥

एवमेव प्रवक्ष्यामि साधनं सर्वसिद्धिदम् ।
एतेष्वन्यतमं क्षेत्रमागत्य नियतव्रतः ॥

आचार्यं सन्निधीकृत्य तदनुज्ञापुरःसरम् ।
स्नात्वा प्रातर्विशुद्धात्मा नित्यं सन्ध्यामुपास्य च ॥

गायत्रीं बहुशो जप्त्वा सहस्रं त्रिशतं तु वा ।
नित्यहोमं समाप्याऽथ श्रीमदष्टाक्षरीं शुभाम् ॥ १०

सहस्रं प्रजपेद्धीमान् शताधिकमथादरात् ।
वासुदेव महाविद्यां वैष्णवीं त्रिशतं जपेत् ॥

जपेत्पञ्चशतं नित्यं प्रसन्न कमलामनुम् ।
द्वादशार्णं श्रियं वापि राजराजेश्वरीमथ ॥

अष्टाविंशतिधा जप्त्वा वर्म नारायणात्मकम् ।
पञ्चविंशतिधा नित्यं जपेत्पञ्चाहमादरात् ॥

भगवद्दर्शनं कृत्वा भगवन्मन्दिरे ततः ।
नरनारायणीं विद्यां जपेदष्टोत्तरं शतम् ॥

उत्सवं प्रत्यहं कुर्याद् भगवन्मन्दिरे ततः ।
एकभुक्ताशनो नित्यं फलाशी वा हविष्यभुक् ॥ १५

इत्थं पञ्चदिनं कृत्वा प्रातः षष्ठेऽह्नि सुव्रतः ।
स्नात्वा देशिक पादाब्ज प्रक्षालितजलं पिबेत् ॥

सन्ध्यां समाप्य विधिवन्नित्यहोममतः परम् ।
आचार्यसन्निधावग्निं प्रतिष्ठाप्य समाहितः ॥

कापिलाज्यं समादाय गव्याज्यं वाऽथ निर्मलम् ।
अष्टाविंशतिधा पूर्वं सावित्र्या ज्वलितेऽनले ॥

हुत्वाऽथ द्वादशाक्षर्या तथैव जुहुयाद् घृतम् ।
श्रियं नारायणं पश्चात्समावाह्य यतव्रतः ॥

उपचारैस्समभ्यर्च्य पञ्चाशन्मिथुनैः शुभैः ।
एकैकामाहुतिं कृत्वा श्रीमदष्टार्णविद्यया ।
सहस्रं जुहुयादाज्यं शताधिकमतः परम् ॥ २

वासुदेवस्य मनुना वैष्णव्या च षडर्णया ।
अष्टोत्तरशतं हुत्वा प्रत्येकं जातवेदसि ॥

श्रीद्वादशार्णया पश्चात्प्रसन्नरमयाऽपि वा ।
त्रिशतं जुहुयादाज्यमष्टाविंशाधिकं ततः ॥

भगवद्रश्मि विद्याभिर्घृतमेकैकशो हुनेत् ।
राजाधिराज मनुनाप्यष्टाविंशतिधा घृतम् ॥

हुत्वाऽथ धर्ममन्त्रैश्च पञ्चधा जुहुयाद् घृतम् ।
नरनारायणमहा विद्यया च ततः परम् ॥

अष्टोत्तरशतं हुत्वा कृत्वा होमं जयादिभिः ।
प्रायश्चित्तायाथ हुत्वा कृत्वा ब्रह्मार्पणाहुतिम् ॥ २५

पावकं प्रणिपत्याऽथ स्वाचार्यं चरणद्वयम् ।
एकान्ते प्रणिपत्याऽथ साष्टाङ्गं दण्डवच्छुचिः ॥

अलंकृत्य यथान्यायं कुण्डलाद्यैः सुवाससा ।
अर्पयेदक्षयं वित्तराशिं तत्पादपङ्कजे ॥

रत्नराशिं च दत्वाऽथ समर्प्य च वसुन्धराम् ।
महालक्ष्मीधिया तस्य पत्न्या अपि च भूषणम् ॥

असान्निध्येऽपि संकल्प्य सूक्ष्मं वासोऽपि निर्मलम् ।
दासीदासगजाश्वादीन्यपि गुरवेऽर्पयेत् ॥

अशक्तश्चाप्यथाचार्यं पादाब्जं प्रणिपत्य च ।

यावच्छक्यमलङ्कारं हुत्वा तत्कर्णयोः शुभम् ॥ ३०

परिधानोत्तरीयार्थं वासो युग्मं समर्प्य च ।
शतनिष्कमितद्रव्यं दद्याद्देशिकपादयोः ॥

तदर्धं वा तदर्धं वा वित्तशाठ्य विवर्जितः ।
तन्न्यूनदक्षिणां दत्वा सिद्धिं नाप्नोति शाश्वतीम् ॥

कनत्कनकचिन्ताक ताटङ्कं कनकं तु वा ।
यथाशक्त्याऽथवा दद्यात्तत्पत्न्यै भूषणं शुभम् ॥

प्रत्याम्नाय सुवर्णं वा वस्त्रयुक्तं समर्पयेत् ।
प्रसर्पकेभ्यः दद्याच्च यावच्छक्त्याऽथ दक्षिणाम् ॥

पञ्चविंशति संख्याका अथ पञ्चदशापि वा ।
सुवासिन्यो द्विजाग्र्याश्च भोजनीयास्ततःपरम् ॥ ३५

कृत्वा महोत्सवं तत्र स्वाचार्यानुज्ञया हरेः ।
भोक्तव्यं देशिकानुज्ञा पुरःसरमतःपरम् ॥

इत्थं बदरिकारण्ये मथुरायामथापि वा ।
द्वारका नगरे वापि क्षेत्रे वा पुरुषोत्तमे ॥

षडहाख्यं व्रतं पुण्यं सद्यः प्रत्ययकारकम् ।
दिनत्रितयपश्चेऽसौ साक्षात्स्वप्नेऽपि वा हरिम् ॥

नरेण सहितं साक्षान्नारायणात्मजं विभुम् ।
लक्ष्मीसहायं वसुधा नीलादेवी समन्वितम् ॥

सुन्दरीवल्लभं ब्रह्मरुद्रशक्रादिभिः वृतम् ।
विनतातनयारूढं शङ्खचक्रादिचिह्नितम् ॥ ४०

पश्यत्येव न संदेहस्तदारभ्य जगत्पतेः ।
कलेबरे विशत्यस्य दिव्या भगवतः कला ॥

अणिमादिगुणैश्वर्यं पूर्वजातिस्मृतिः शुभा ।
धनधान्ययुता लक्ष्मीः सन्तति व्यापिनी शुभा ॥

विशत्यस्य शरीरेऽपि सत्यं सत्यं न संशयः ।
वत्सरे वत्सरे तस्य दत्तात्रेयादि योगिनः ॥

साक्षाद् दृष्टा भविष्यन्ति वरदाः स्युर्न संशयः ।
अयं दाशरथिः साक्षाद् भगवान् पुरुषो विभुः ॥

शब्दब्रह्ममयो विष्णुर्लक्ष्मीपतिरधोक्षजः ।
अनुग्रहाय लोकानां सुवर्णमुखरी तटे ॥ ४५

ऋषिभिर्देवतासंघैः प्रार्थितस्सर्वधातृभिः ।
अनन्तशयनो योगी शेषाद्रावञ्जनाजले ॥

आविरासीज्जगत्कर्ता जानकी सहितः पुमान् ।
तमेनं वायुपुत्राद्या अञ्जनाचलनायकम् ॥

वेङ्कटेशमिति ख्यातं सेवन्ते जगतां पतिम् ।
अयोध्यानगरे पीठं तस्याभूदञ्जनाचले ॥

श्रीरङ्गधाम यत्प्रोक्तं तत्रापि भगवानसौ ।
रामो दाशरथिः स्वामी रङ्गनाथ इति स्मृतः ॥

तत्राप्ययोध्यानगरे चक्रं सिम्हासनं शुभम् ।
तत्र तिष्ठति विश्वेशो रामोऽसौ रङ्गनायकः ॥ ५०

पुरमेतदयोध्याख्यं दर्शनान्मुक्तिदायकम् ।
द्वितीयं नैमिशारण्यं सद्यो मुक्तिफलप्रदम् ॥

तृतीयं श्रीनिवासाख्यं भवबन्धविमोचनम् ।
चतुर्थं रङ्गधामाख्यं मुक्तिक्षेत्रमुदीरितम् ॥

श्रीनिवासाभिधा विद्या तिष्ठत्येका त्रयीमयी ।
सर्वपीठमयी सर्वविद्याधर्मं तपोमयी ॥

श्रीमदष्टार्णविद्यान्ते श्रीनिवासाभिधं मनुम् ।
यत्र कुत्रापि यो नित्यं प्रजपेन्नियतव्रतः ॥

स कीकटेष्वपि मृतो मृतोऽयोध्यापुरे भवेत् ।
श्रीनिवासमहाविद्यां क्षेत्रेष्वेतेषु यः शुचिः ॥ ५५

प्रजपत्येकरात्रं वा स सिद्धो भवति ध्रुवम् ।
श्रीनिवासमहाविद्या सद्यः प्रत्ययकारिणी ॥

सर्वसिद्धिकरी ज्ञेया पातकौघविभेदिनी ।
श्रीनिवास महाविद्यामाचार्यवदनाम्बुजात् ॥

गृहीत्वा प्रजपेद्यस्तु ससिद्धाधिपतिर्भवेत् ।
श्रीनिवास महाविद्या भवबन्ध विमोचनी ॥

आयुरारोग्यजननी समस्तैश्वर्यसिद्धिदा ।
श्रीनिवासेति यो नाममात्र वा प्रत्यहं स्मरेत् ॥

तस्य स्युः सिद्धयः सर्वा जपहोमादिभिर्विना ।
श्रीनिवासाभिधं क्षेत्रं श्रीनिवासो जगत्पतिः ॥ ६०

श्रीनिवास महाविद्या त्रयमेतत्सुदुर्लभम् ।
स्मरणाच्छ्रीनिवासस्य यत्र कुत्रापि सन्ततम् ॥

विमुक्तः पापराशिभ्यः ब्रह्म पश्यति तत्परम् ।
अर्चनाच्छ्रीनिवासस्य त्रिदिनं वा द्विजोत्तमाः ॥

ब्रह्मरुद्र महेन्द्राद्यैरप्यत्र स पूज्यते ।
दर्शनाच्छ्रीनिवासस्य विमुक्तः पापराशिभिः ॥

साक्षात्पश्यति चक्षुर्भ्यां आत्मानं ब्रह्मरूपिणम् ।
श्रीनिवास महाविद्या जपतः प्रत्यहं शुचिः ॥

इहाप्यैन्द्रीं श्रियं भुक्त्वा परमे धाम्नि मोदते ।
अस्मिन्नयोध्या नगरे नैमिषेऽपि महावने ॥ ६५

क्षेत्रे श्रीरङ्गधामाख्ये शेषाद्रावप्यसौ द्विजाः ।
रामो दाशरथिः श्रीमान् परब्रह्ममयो विभुः ॥

नारायणो जगत्स्वामी श्रीनिवासाभिधान्वितः ।
क्षेत्रेष्वेतेषु सततं सर्वसिद्धिकरो शुभा ॥

श्रीनिवास महाविद्या जप्तव्यावश्यमिष्टदा ।
आदौ त्रयीमयीबीजं प्रणवाख्यं महत्तरम् ॥

वान्तं वह्निसमारूढं बिन्दुवामाक्षिसंयुतम् ।
श्रियोऽपि तन्महाबीजं तदनन्तरमुच्चरेत् ॥

स दीर्घं शिवबीजं च वह्निबिन्दुसमन्वितम् ।
मायाबीजमिदं पश्चाच्चतुर्थं मन्मथाक्षरम् ॥ ७०

बिन्दुहीनं श्रियो बीजं निवासाय हृदान्वितम् ।
त्रयोदशार्णविद्येय वह्निपत्नी समन्विता ॥

सर्वविद्या महाराज्ञी समस्तफलदायिनी ।
अणिमादिगुणैश्वर्यं प्रदाऽऽयुष्यविवर्धनी ॥

विद्यामेतां पुरा साक्षादनन्तवदनाम्बुजात् ।
नारदो भगवान् प्राप्य ब्रह्मपुत्रो महत्तपाः ॥

जप्त्वा सर्वज्ञतां प्राप्य देवतैरपि पूजितः ।
अणिमादिगुणान् प्राप्य त्रैलोक्ये सञ्चरत्यसौ ॥

तस्मादस्या ऋषिर्योगी नारदो भगवानभूत् ।
अविनाभाव सम्बन्धात् श्रीदेव्या जगतीपतिः ॥ ७५

श्रीनिवास इति प्रोक्तो रामोऽसौ परमेश्वरः ।
मुक्तिलक्ष्मीनिवासोऽयं श्रीनिवासः परात्परः ॥

स्वाराज्यश्रीनिवासोऽयं श्रीनिवासो जगत्पतिः ।
महालक्ष्मीनिवासोयं श्रीनिवास इति स्मृतः ॥

राज्यलक्ष्मी निवासोऽयं श्रीनिवास इतीरितः ।
श्रीनिवास महामन्त्रं त्रयीसारं महोदयम् ॥

यो जपेन्नित्यमेकाग्रः श्रीनिवासः स उच्यते ।
श्रीनिवासाश्रयत्वेन श्रीनिवासोऽद्रिरुच्यते ॥

क्षेत्रेष्वेतेषु च त्रिषु शरीरं यः परित्यजेत् ।
श्रीनिवासो महायोगी स भवेत्परमे पदे ॥ ८०

श्रीनिवास महाविद्या प्रत्यक्षफलदायिनी ।
गोप्तव्या सर्वफलदा प्राणैः कण्ठगतैरपि ॥

श्रीनिवास महाविद्यां यत्र कुत्रापि वा जपन् ।
श्रीनिवासस्य लभते पूर्णायुग्रहमिष्टदम् ॥

ऋषिरस्य महायोगी नारदो ब्रह्मनन्दनः ।
छन्दो जागतमित्युक्तं गायत्रमथवा स्मृतम् ॥

श्रीनिवासस्त्रिजगतां नायकः परमेश्वरः ।
नारायणो महालक्ष्मीपतिर्दैवतमुच्यते ॥

श्रीबीजं बीजमित्युक्तं शक्तिर्भुवनमातृका ।
कीलकं कामराजं स्यादिष्टार्थे विनियुज्यते ॥ ८५

षडङ्गं प्रणवोपेत श्रिया षड्वर्णयुक्तया ।
कुर्याल्लक्ष्म्यादिबीजैर्वा द्विरावृत्या षडङ्गकम् ॥

वामाङ्कारूढलक्ष्मी सहितमरिगदा खड्गशंखाम्बुजाढ्यं
भूनीलासेवितांघ्रिं विमलमणिलसद्भूषणं सुप्रसन्नम् ।
ब्रह्मेशानेन्द्रमुख्यैः स्तुतिपदमनिशं योगिहृत्पद्मनिष्ठं
वन्दे लक्ष्मीनिवासं जगदभयकरं विश्ववन्द्यं मुकुन्दम् ॥

श्रीनिवास महाविद्यां ध्यात्वेत्थं प्रत्यहं जपेत् ।
पुरश्चर्यादीनि कर्माणि नास्य सन्ति महामनोः ॥

सिद्धविद्यामिमां ब्रह्मविदः प्राहुर्महर्षयः ।
विनियोगं प्रवक्ष्यामि शृणुध्वं ब्रह्मनन्दनाः ॥

चतुर्ष्वन्यतमे क्षेत्रे सावधानमनाः शुचिः ।
धृत्वा मूर्ध्नि गुरोराज्ञां प्रातः स्नात्वा समाहितः ॥ ९०

पश्चाहं नियताहारः श्रीमदष्टाक्षरं मनुम् ।
त्रिशताधिकसाहस्रं प्रजप्य नियतव्रतः ॥

वासुदेवमनुं पश्चाद्वैष्णवं च षडक्षरम् ।
अष्टोत्तरशतं जप्त्वा मन्त्रं श्रीहृदयाभिधम् ॥

द्वादशार्णंश्रियं वापि नित्यं पञ्चशतं जपेत् ।
राजराजेश्वरो विद्यामष्टाविंशतिधा जपेत् ॥

पञ्चविंशतिधा नित्यं जपेद्वर्माऽथ वैष्णवम् ।
श्रीनिवासमनुं रात्रौ सहस्रं त्रिशताधिकम् ॥

जपेत्पञ्चदिनं कृत्वा व्रतमेतत्सुपासनम् ।
षष्ठेऽह्नि प्रातरुत्थाय प्रातः स्नात्वा समाहितः ॥ ९५

देशिकं सन्निधीकृत्य सहस्रं त्रिशताधिकम् ।
कापिलाज्य हुनेदग्नौ श्रीमदष्टार्णविद्यया ॥

अथवा शुद्धगव्याज्यं वासुदेवेन विष्णुना ।
अष्टाविंशतिधा हुत्वा श्रीमन्त्रेण ततःपरम् ॥

हुत्वा पञ्चशतं वह्नौ राजराजाख्यविद्यया ।
अष्टात्रिंशतिधा हुत्वा वर्मविद्याभिरप्यथ ॥

पञ्चधा जुहुयाद्वह्नौ श्रीनिवासस्य विद्यया ।
त्रिशतं जुहुयादाज्यं जयादिभिरथो हुनेत् ॥

ब्रह्मार्पणाहुतिं कृत्वा प्रणिपत्य च पावकम् ।
देशिकांघ्रियुगं पश्चात्साष्टाङ्गं दण्डवन्नमेत् ॥ १००

अलङ्कारैरुलंकृत्य वासोभिश्च ततःपरम् ।
प्रदद्यान्निष्कसाहस्र माचार्यचरणद्वये ॥

निष्काणां त्रिशतं वाऽपि शतनिष्कमथापि वा ।
तदर्धं वा तदर्धं वा वित्तशाठ्यविवर्जितः ॥

आचार्यपत्न्यै वस्त्राणि हेमालङ्करणादिकम् ।
दत्वा पञ्चदशाभ्यर्च्यं ब्राह्मणाश्च सुवासिनीः ॥

अन्यैर्भक्ष्यैश्च ताम्बूलैर्दक्षिणाभिश्च तोषयेत् ।
भुञ्जीत गुरुभुक्तान्नं शेषं बन्धुभिरन्वितः ॥

देशिकस्य मुखाम्भोजादाशिषः प्राप्य सिद्धिदाः ।
निशि तस्मिन् दिने स्वप्ने भरतादिभिरन्वितम् ॥ १०५

श्रीनिवासं महात्मानं जानकीसहितं विभुम् ।
नारायणं जगन्नाथमाञ्जनेयादिभिर्वृतम् ॥

अवश्यमेनं ब्रह्मेश शक्राद्यैरपि पूजितम् ।
पश्यत्येव स्वचक्षुर्भ्यां सुप्रसन्नमुखाम्बुजम् ॥

तदाऽऽरभ्य हरिं मासि मासि स्वप्ने जगत्पतिम् ।
जानकीरमणं साक्षात्पश्यत्यखिलकामदम् ॥

जडोऽपि मन्दभाग्योऽसौ तदारभ्य दिने दिने ।
भूत्वा पारंगतः सर्वविद्यानां मन्दधीरपि ।
महाकविर्महावाग्मी भूत्वा धिषणसन्निभः ॥

राजराज महेन्द्राभ्यां सदृशीं श्रियमक्षयाम् ।
धनधान्य पशुव्रात मुक्तारत्नादि संकुलाम् ॥ ११०

सम्प्राप्याष्टगुणैश्वर्यं मायुरारोग्यमुत्तमम् ।
योगमष्टाङ्गसहितं पूर्वजन्म स्मृतिं शुभाम् ॥

दृष्ट्वा नारायणात्मानं स्वयमेव स्वचक्षुषा ।
कुलसाहस्रमुद्धृत्य निमग्नं निरयेऽपि ॥

दिव्यभोगयुतो दिव्यकन्याशत समन्वितः ।
कन्दर्पशतसङ्काशो भूत्वा दिव्यवपुर्धरः ॥

मोदते परमे धाम्नि सन्निधाविन्दिरापतेः ।
श्रीनिवास व्रतमिदं क्षेत्रेष्वेतेषु पावनम् ॥

एकस्मिन्नपि वा क्षेत्रे यः करोति जितेन्द्रियः ।
तं साक्षाज्जानकी लक्ष्मीरन्वहं पाति पुत्रवत् ॥ ११५

विभीषणाञ्जनेयाद्याः सुहृत्त्वं प्राप्नुवन्त्यपि ।
चिन्तामण्यादि रत्नानि प्रयच्छन्ति दिगीश्वराः ॥

मानयन्ति वसिष्ठाद्यास्तं भक्तं जानकीपतौ ।
नारदाद्या महाभागा ब्रह्मपुत्रास्तपस्विनः ॥

तस्याभीष्टफलं नित्यं प्रयच्छन्ति न संशयः ।
गोदावरी भीमरथी कृष्णवेणी च नर्मदा ॥

सरस्वती च यमुना कावेरी सरितां वरा ।
जाह्नवी चन्द्रभागा च गण्डकी च महानदी ॥

आश्रामन्यतमस्थाने यत्र कुत्राऽपि वा शुचिः ।
श्रीनिवासव्रतमिदं यः करोति विधानतः ॥ १२०

स मेधावी महावाग्मी विद्याभिर्धिषणप्रभः ।
धनदेन समो लक्ष्म्या कान्त्या कन्दर्पसन्निभः ॥

दीर्घमायुष्यमासाद्य योगं चाष्टाङ्गसम्युतम् ।
एकेन जन्मनैवासौ योगिनामपि दुर्लभाम् ॥

परांगतिमवाप्नोति पुनरावृत्तिवर्जिताम् ।
येन केनाप्युपायेन देशिकानुज्ञया द्विजाः ॥

पुरश्चर्या सहस्रं वा पुरश्चर्याशतं तु वा ।
पुरश्चर्या त्रयं वापि कृत्वा सम्पूर्णदक्षिणाम् ॥

भगवद्दर्शनार्थाय सततं यत्नवान् भवेत् ।
सम्पूर्णदक्षिणाऽयुक्तो दद्यान्मध्यमदक्षिणाम् ॥ १२५

तत्राप्यशक्त आचार्यपादाब्जेऽधमदक्षिणाम् ।
वित्तशाठ्यं परित्यज्य प्रदद्यादिष्टसिद्धये ॥

पौरश्चरणिकं कर्म विधानेन विवर्जितः ।
यः करोति व्रतं तस्य हानिरेव प्रजायते ॥

दक्षिणा रहितं कर्म पुरश्चर्याभिध शुभम ।
सहस्रशोऽपि कृत्वाऽसौ न सिद्धि लभते क्वचित् ॥

वित्तशाठ्यं परित्यज्य भिक्षित्वाऽपि महीतले ।
देशिकाङ्घ्रियुगे दत्वा दक्षिणां शास्त्रचोदिताम् ॥

पुरश्चर्यां विनापीह विद्यासिद्धिं तु विन्दति ।
अनेक भाग्यसम्पत्तिर्भवेत्तस्य पदे पदे ॥ १३०

कोटिसहस्रसंख्याकमपि दत्वा महद्धनम् ।
आचार्यचरणद्वन्द्व कैङ्कर्यनिरतो भवेत् ॥

सिद्ध्यत्येव महद्भाग्यं सार्वभौमत्वमक्षयम् ।
सिद्ध्यत्यस्य महाविद्या देवत्वमपि सिद्ध्यति ॥

ब्रह्म तादात्म्य संसिद्धिरपि पुण्यसहस्रकैः ।
न सिद्ध्यत्येव सम्पूर्णं दक्षिणैः क्रतुभिस्तु वा ॥

देशिकाज्ञामनुल्लङ्घ्य तत्पादाम्बुजकिङ्करः ।
तमेव नित्यमभ्यर्थ्यं ब्रह्मतादात्म्यसिद्धिभाक् ॥

श्रीमदष्टाक्षरीविद्यां देशिकाज्ञापुरस्सरम् ।
उपास्य प्रत्यहं शुद्धो ब्रह्मतादात्म्यसिद्धिभाक् ॥ १३५

सर्वविद्यामयीं काद्यां श्रियःपञ्चदशाक्षरीम् ।
यथाशक्त्याप्यनुस्मृत्य देशिकानुज्ञयाऽन्वहम् ॥

षड्गुणैश्वर्यसहितो ब्रह्मतादात्म्यसिद्धिभाक् ।
ब्रह्मविद्यामनुस्मृत्य श्रीश्रीश द्वादशाक्षरीम् ॥

ब्राह्मे काले यथाशक्त्या ब्रह्म तादात्म्यसिद्धिभाक् ।
राजराजेश्वरीविद्यामवश्यं प्रत्यहं शुचिः ॥

आचार्यानुज्ञया स्मृत्वा ब्रह्मतादात्म्यसिद्धिभाक् ।
ब्रह्मतादात्म्य ससिद्धि हेतुभूतानि भूतले ॥

पञ्चैवोक्तानि मुनिभिः ब्रह्मविद्भिः पुरातनैः ।
अन्यान्यपि महाविद्यारत्नानि जगतीतले ॥ १४०

देवत्वादि प्रदान्येव पुनरावर्तकानि हि ।
श्रीमदष्टार्णविद्यायादातैव परमेश्वरः ॥

श्रियः पञ्चदशार्णाया दातापि हरिरुच्यते ।
राजराज महाविद्या प्रदाताऽपि महेश्वरः ॥

सर्वज्ञ उक्तो लोकेषु महर्षिब्रह्मवित्तमैः ।
ब्रह्मविद्या प्रदाताऽपि साक्षान्नारायणः स्मृतः ॥

नारायणात्मका एते देशिका भूसुरोत्तमाः ।
समस्तविद्या साम्राज्ञी ब्रह्मविद्येति कथ्यते ॥

ततोऽपि विद्या साम्राज्ञी श्रियः पञ्चदशाक्षरी ।
ततोऽपि श्रीमदष्टार्णा साम्राज्ञी सर्वसिद्धिदा ॥ १४५

राजराजमहाविद्या ततोऽपि च महत्तरा ।

एकाप्यनन्त महाविद्या लभ्यते यन्मुखाम्बुजात् ॥

तं देशिकोत्तमं प्राज्ञाः प्राहुर्नारायणात्मकम् ।
तत्पदद्वन्द्व पूजैव ब्रह्म तादात्म्यसिद्धिदा ॥

विद्या द्वितयमप्यत्र विद्यात्रयमथापि वा ।
लभ्यते हि मुखाम्भोजाद्यस्य विप्रस्य साधकैः ॥

तस्याचार्यस्य कैङ्कर्यं को वा वर्णयितुं क्षमः ।
विद्या चतुष्टयं यस्य वदनाल्लभते भुवि ॥

ब्रह्मविष्णु महेशाद्या अपि देवा महर्षयः ।
तत्पदद्वन्द्वशुश्रूषां न हि वर्णयितुं क्षमाः ॥ १५०

यस्यास्ति देवताबुद्धिर्देशिके भगवन्मये ।
भाषा रचित मन्त्रोऽपि तस्य सिद्धो भवत्यपि ॥

श्रीनिवासादिका मन्त्रा कोटि कोटि गुणोत्तराः ।
येषां स्मरणतः सिद्ध्यन्त्यखिला अपि सिद्धयः ॥

श्रीनिवासमहाविद्या यत्र कुत्रापि साधकैः ।
देशिकानुज्ञया जप्ता सद्यः प्रत्ययकारिणी ॥

श्रीनिवासमहाविद्यामेकामपि महीतले ।
आचार्यानुज्ञया नित्यं जप्त्वा नियतमानसः ॥

स सिद्धिं प्राप्य महतीं पश्यत्येव श्रियःपतिम् ।
सत्यं वच्मि हितं वच्मि नित्यं वच्मि पुनःपुनः ॥ १५५

आचार्यचरणद्वन्द्वमवश्यं सेव्यमन्वहम् ।
श्रीमदष्टाक्षरी विद्या जप्या सकलसिद्धिदा ॥

प्रजप्तव्या ततो विद्या श्रियः पञ्चदशाक्षरी ।
स्मर्तव्या प्रत्यहं विद्या राजराजेश्वरी शुभा ॥

चतुष्टयमिदं मुक्ति लक्ष्मी साधनमीरितम् ।
अन्यदायास फलदमुक्तं सर्वमहर्षिभिः ॥

सत्यमेतत्परब्रह्म तादात्म्य फलदायकम् ।
देवत्वादि महासिद्धिकरमेतच्चतुष्टयम् ॥

अयं दाशरथी रामो भगवान् परमेश्वरः ।
नारायणो जगत्कर्ता सत्यानन्द चिदात्मकः ॥ १६०

एतत्कैङ्कर्यसिद्ध्यर्थं नित्यदर्शनसिद्धये ।
साधनानि मयोक्तानि चत्वारि जगतीतले ॥

विचार्य सकलान् वेदान् विचार्य च पुनःपुनः ।
आचार्यचरणद्वन्द्वसेवा दृष्टादितः परा ॥

द्वितीया ब्रह्मविद्याऽथ श्रीमदष्टाक्षरी ततः ।
श्रियः पञ्चदशार्णाथ राजराजेश्वरी शुभा ॥

अनायासेन सकलमहासिद्धि प्रदायकम् ।
दृष्टमेतन्मया पूर्वं मुक्तिसाधनपञ्चकम् ॥

एकमप्यत्र फलदं मुक्ति श्रीबीजमीरितम् ।
मुक्तिश्रीहेतवः पञ्च येन नित्यमुपासिताः ॥ १६५

नारायणं विजानीध्वं नराकृतिमच्युतम् ।
इत्युक्त्वा भगवान् योगी कपिलः कर्दमात्मजः ॥

श्रीरामानुज्ञया तत्र स्वाश्रमं प्रययौ विभुः ।
श्रुत्वैतत्कापिलं शास्त्रं ब्रह्मपुत्रास्तपोधनाः ॥

ब्रह्म तादात्म्यसहिता राममापृच्छ्य जगतीपतिम् ।
सर्वसंशयनिर्मुक्ताः सत्यलोकमथो गताः ॥

वसिष्ठवामदेवाद्या मुनयः शंसितव्रताः ।
श्रुत्वा सकलवेदान्तसारं शास्त्रमनुत्तमम् ।
हृष्टाः प्रमुदिता जग्मुः स्वाश्रमं रामपूजिताः ॥

श्रीदक्षिणामूर्तिरुवाच—

राजराजेश्वरी विद्या माहात्म्यमघनाशनम् ।
श्रुत्वा कपिलवक्त्राब्जाद्वसिष्ठाद्या महर्षयः ॥ १७०

सनत्कुमार प्रमुखा योगिनश्च यतव्रताः ।
भगवन्तं समाराध्य तत्कृपालब्धवैभवाः ॥

दृष्ट्वा साक्षाज्जगन्नाथं जीवन्मुक्तास्ततोऽभवन् ।
राजराजमहाविद्या माहात्म्यमघनाशनम् ।
किञ्चिदुक्तं मया तुभ्यं देवि पर्वतकन्यके ॥

इति चतुश्चत्वारिंशोऽध्यायः ॥

अथ पञ्चचत्वारिंशोऽध्यायः ॥

श्रीदक्षिणामूर्तिरुवाच—

अयोध्यानगरे पूर्वं साक्षान्नारायणो विभुः ।
रामो दाशरथिर्भूत्वा कौसल्या गर्भसंभवः ॥

कन्दर्पायुत सङ्काशो जानकी सहितोऽन्वहम् ।
आञ्जनेयादिभिर्नित्यं सेवितो भरतादिभिः ॥

ब्रह्मर्षिभिर्वसिष्ठाद्यैः सुमन्त्राद्यष्टमन्त्रिभिः ।
सेवितः सततं साक्षाद्विष्णुर्मानुष रूपधृक् ॥

दुष्टानां निग्रहं कुर्वन् शिष्टानां परिपालनम् ।
उपादिदेश सकलान् धर्मानखिलसिद्धिदान् ॥

ब्रह्मज्ञान महद्बीजं शास्त्रं वेदान्त संग्रहम् ।
इदं दाशरथीयाख्यं कथयामास भूपतिः ॥ ५

अत्र प्राधान्यतः प्रोक्ता गायत्र्यादौ सनातनी ।
ब्रह्मविद्या ततः प्रोक्ता श्रीश्रीश द्वादशाक्षरी ॥

श्रीमदष्टाक्षरी विद्या सरहस्या सनातनी ।
उक्ताऽथ बहुधा मुक्तिहेतुकी सर्वसिद्धिदा ॥

सैव वेदेषु शास्त्रेषु पुराणेष्वागमेष्वपि ।
मुक्ति साम्राज्य कमला हेतुकी मापरा स्मृता ॥

श्री द्वादशार्णविद्याऽथ प्रोक्ता प्राधान्यतः प्रिये ।
प्रसन्नविद्याऽथ कथिता सर्वसिद्धिदा ॥

परा नारायणी विद्या प्राधान्येन तथेरिता ।
श्रीदेव्या अथ संप्रोक्ता विद्यापञ्चदशाक्षरी ॥

भूयोऽपि कथिता राज्यलक्ष्मीस्सकलसिद्धिदा ।
राजराजेश्वरी विद्या ततो बहुश ईरिता ॥

अन्या अपि महाविद्या तन्त्रेऽस्मिन् समुदीरिताः ।
अष्टाक्षराङ्ग भूतत्वात्तन्माहात्म्यमघापहम् ॥

तन्त्रेदाशरथीयेऽस्मिन् किञ्चिदेव समीरितम् ।
दत्तात्रेयो महायोगी साक्षाद्भगवदंशजः ॥

श्रुत्वैतत्परमं तन्त्रं संहितां श्रुतिसम्मिताम् ।
अनुग्रहाय जगतां चकार जगतीपतिः ॥

सनत्कुमारो भगवान् सर्वज्ञतपसां निधिः ।
चकार सुमहत्तन्त्रं स्वनाम्ना सर्वसिद्धिदम्

नारायणांशजः साक्षाद्रेणुकातनयो विभुः ।
ब्रह्मविद्यापरं सांख्यं तन्त्रं वेदान्तसम्मितम् ॥

चकार सुमहच्छास्त्रं सर्वलोकोपकारकम् ।
ब्रह्मपुत्रो महातेजा वसिष्ठोऽरुन्धतीपतिः ॥

अथ पञ्चचत्वारिंशोऽध्यायः ॥

श्रीदक्षिणामूर्तिरुवाच—

अयोध्यानगरे पूर्वं साक्षान्नारायणो विभुः ।
रामो दाशरथिर्भूत्वा कौसल्या गर्भसंभवः ॥

कन्दर्पायुत सङ्काशो जानकी सहितोऽन्वहम् ।
आञ्जनेयादिभिर्नित्यं सेवितो भरतादिभिः ॥

ब्रह्मर्षिभिर्वसिष्ठाद्यैः सुमन्त्राद्यष्टमन्त्रिभिः ।
सेवितः सततं साक्षाद्विष्णुर्मानुष रूपधृक् ॥

दुष्टानां निग्रहं कुर्वन् शिष्टानां परिपालनम् ।
उपादिदेश सकलान् धर्मानखिलसिद्धिदान् ॥

ब्रह्मज्ञान महद्बीजं शास्त्रं वेदान्त संग्रहम् ।
इदं दाशरथीयाख्यं कथयामास भूपतिः ॥ ५

अत्र प्राधान्यतः प्रोक्ता गायत्र्यादौ सनातनी ।
ब्रह्मविद्या ततः प्रोक्ता श्रीश्रीश द्वादशाक्षरी ॥

श्रीमदष्टाक्षरी विद्या सरहस्या सनातनी ।
उक्ताऽथ बहुधा मुक्तिहेतुकी सर्वसिद्धिदा ॥

सैव वेदेषु शास्त्रेषु पुराणेष्वागमेष्वपि ।
मुक्ति साम्राज्य कमला हेतुकी नापरा स्मृता ॥

श्री द्वादशार्णविद्याऽथ प्रोक्ता प्राधान्यतः प्रिये ।
प्रसन्नविद्याऽथ कथिता सर्वसिद्धिदा ॥

परा नारायणी विद्या प्राधान्येन तथेरिता ।
श्रीदेव्या अथ संप्रोक्ता विद्यापञ्चदशाक्षरी ॥ १०

भूयोऽपि कथिता राज्यलक्ष्मीस्सकलसिद्धिदा ।
राजराजेश्वरी विद्या ततो बहुश ईरिता ॥

अन्या अपि महाविद्या तन्त्रेऽस्मिन् समुदीरिताः ।
अष्टाक्षराङ्ग भूतत्वात्तन्माहात्म्यमघापहम् ॥

तन्त्रेदाशरथीयेऽस्मिन् किञ्चिदेव समीरितम् ।
दत्तात्रेयो महायोगी साक्षाद्भगवदंशजः ॥

श्रुत्वैतत्परमं तन्त्रं संहितां श्रुतिसम्मिताम् ।
अनुग्रहाय जगतां चकार जगतीपतिः ॥

सनत्कुमारो भगवान् सर्वज्ञतपसां निधिः ।
चकार सुमहत्तन्त्रं स्वनाम्ना सर्वसिद्धिदम् १५

नारायणांशजः साक्षाद्रेणुकातनयो विभुः ।
ब्रह्मविद्यापरं सांख्यं तन्त्रं वेदान्तसम्मितम् ॥

चकार सुमहच्छास्त्रं सर्वलोकोपकारकम् ।
ब्रह्मपुत्रो महातेजा वसिष्ठोऽरुन्धतीपतिः ॥

ऋषिभ्यः कथयामास शास्त्रं वेदार्थसंग्रहम् ।
द्वैपायनात्मजः साक्षाच्छंकरांश समुद्भवः ॥

सारस्वताभिधं तन्त्रं कथयामास सादरम् ।
मूलं दाशरथीयाख्यं शास्त्रं वेदान्तसंग्रहम् ॥

संहितापञ्चकं पश्चादृषिभिः समुदीरितम् ।
अञ्जना तनयः पश्चात्किंकरो जानकीपतेः ॥ २०

संहितां कथयामास मुनिभ्यः श्रुति सम्मिताम् ।
छन्दोमयोऽथ भगवान् विनता तनयो विभुः ॥

उपादिदेश योगिभ्यः शास्त्रं गुप्तमपीष्टदम् ।
सर्वेषामपि शास्त्राणां मूलशास्त्रमिदं परम् ॥

अस्मिन् तन्त्रे यद्यदुक्तं तत्तदेव समं स्मृतम् ।
नाविश्वासो न कर्तव्यो मुक्तिलक्ष्मीमभीप्सता ॥

आचार्य चरणद्वन्द्वमवश्यं सेव्यमन्वहम् ।
श्रीमदष्टाक्षरी विद्या जप्या शुद्धैव सिद्धिदा ॥

श्रीदक्षिणामूर्तिरुवाच –

इदं गुह्यतमं शास्त्रं वेदवेदान्त सम्मितम् ।
पुरा नारायणेनोक्तं जनकाय महात्मने ॥ २५

अथ नारायणः साक्षाज्जानकीपतिरीश्वरः ।
वसिष्ठादि महर्षीणां सन्निधौ पृच्छतो मम ॥

कथयामास भगवान् शास्त्रं गुप्ततरं शुभम् ।
तस्यांशेनावतीर्णोऽस्मि रुद्रो मृत्युञ्जयः शिवः ॥

श्रीदेव्यंश समुद्भूता त्वं देवि गिरिकन्यके ।
मम श्रीरामचन्द्रस्य यः करोति भिदां भुवि ॥

स रौरवे महाघोरे वसत्याचन्द्रतारकम् ।
राम एव परं ब्रह्म रुद्रो विष्णुः प्रजापतिः ॥

साक्षान्नारायणोऽनन्तो वामनो नरकेसरी ।
तदुक्तमेतत्परमं तन्त्रं गुप्ततमं शुभम् ३०

श्राव्यमाचार्यवक्त्राब्जाच्छिष्येण नियतात्मना ।
श्रुत्वा गुप्ततमं शास्त्रमिदं दाशरथीरितम् ॥

देशिकं पूजयेदर्थैर्वस्त्रैराभरणैरपि ।
देशिकं शास्त्रवक्तारमसम्पूज्य विमूढधीः ॥

क्रियाहानिमवाप्नोति कार्यसिद्धिं न विन्दति ।
यः पूजयति वक्तारं शास्त्रस्यास्य महात्मनाः ।
शाश्वतं यदवाप्नोति पुनरावृत्तिवर्जितम् ॥

कुटुम्बवृद्धिं धनधान्यवृद्धिं
सौभाग्यवृद्धिं च शुभानि नित्यम् ।
अवाप्य शास्त्रश्रवणेन पश्चात्
परं पदं याति रमाधिवासम् ॥

ऋष्यश्रृङ्ग उवाच —

इत्युक्तं गिरिजादेव्यै शिवेन परमात्मना ।
चित्कलामनुमाहात्म्यमारभ्यैतद्रहस्यकम् ॥ ३५

पूर्वं नारायणेनोक्तमुत्तरं शङ्करेरितम् ।
तन्त्रं दाशरथीयाख्यं वेदसारार्थ संग्रहम् ॥

अत्रैकमपि वाऽध्यायमर्थज्ञान पुरस्सरम् ।
पठेद्यः श्रृणुयाद्वापि विमुक्तः पापराशिभिः ॥

प्रयाति परमं धाम सनातनमनुत्तमम् ।
ऋष्यश्रृङ्गमुखाम्भोजात् श्रुत्वैतत्परमर्षयः ॥

मत्वाऽऽत्मानं परं ब्रह्म रामं नारायणं विभुम् ।
ऋष्यश्रृङ्गं समाभाष्य ज्ञात्वा धर्मरहस्यकम् ॥

कृतकृत्यास्ततो जग्मुः स्वाश्रमान् मुदितानना: ।
इदं तन्त्रं महद्गुप्तं तारक ब्रह्मरूपिणा ।
जानकी पतिना प्रोक्तं जगदानन्दहेतुकम् ॥ ४०

इति श्रीमदनुत्तर ब्रह्मतत्वरहस्ये दाशरथीये तन्त्रे वेदसारार्थसंग्रहे सौभाग्यविद्योदये राजराजविद्या माहात्म्ये उत्तरभागे शास्त्ररहस्यकथनं नाम पञ्चचत्वारिंशोऽध्याय: समाप्त: ॥

श्रीगोविन्दाय नमः । श्रीरामचन्द्राय नमः ।

